

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

JOURNAL OF MANAGEMENT SCIENCE SAKON NAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

e-ISSN: 2774-0390

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2567 Vol. 4 No. 2 April-June 2024

J
M
S
S
N
R
U

available building
representative mechanisms university
problems matter continuing knowledge acco
office network information important
specific may problem academia follow
book policy help public january poor pr
ordinating role income development
udy must government ages cle
health level dimension
many people sector area solve bu
community 2024 poverty private leave ge
society civil group also district tea
aired nity terms committee target agency
results therefore tackle kaeo t
ewhanam greenhouses groups ta
inable organization adapt

[www. so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU](http://www.so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU)

jmssnru@gmail.com

<https://www.snru.ac.th/>

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
JOURNAL OF MANAGEMENT SCIENCE SAKON NAKHON
RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2567
Volume 4 No. 2 April - June 2024

e-ISSN: 2774-0390

ผลิตและเผยแพร่โดย งานวารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
เลขที่ 680 ถนนนิตโย ตำบลราษีไศล อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 47000
โทร. 081-741 6565, 081-596 5492
เว็บไซต์: [www. so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU](http://www.so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU)
E-mail: jmssnru@gmail.com

ข้อมูลเกี่ยวกับวารสาร

ชื่อภาษาไทย

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ชื่อภาษาอังกฤษ

JOURNAL OF MANAGEMENT SCIENCE SAKON NAKHON RAJABHAT UNIVERSITY: JMSSNRU

เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (ISSN)

2774-0390 (Online)

นโยบายการพิจารณากลับกรองบทความ

1. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
2. ผู้นิพนธ์ต้องจัดทำต้นฉบับตามข้อกำหนดของกองบรรณาธิการวารสาร
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ สารบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (Double-blinded review)
4. กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้นิพนธ์แก้ไข เพิ่มเติม ผู้นิพนธ์จะต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์ โดยผู้นิพนธ์ยินยอมให้กองบรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความและยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการกำหนด
6. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) ได้มีมติให้ผู้นิพนธ์ปรับปรุงแก้ไขผลงาน ขอให้ผู้นิพนธ์ปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งผลงานที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้กองบรรณาธิการวารสาร ภายใน 7 วันนับจากวันที่ได้รับผลข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขจะเลื่อนบทความของท่านไปตีพิมพ์ในฉบับอื่นซึ่งจะล่าช้ากว่ากำหนดการเดิม
7. ในกรณีที่ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) พิจารณาแล้วมีการลงความเห็นที่ไม่สามารถให้ตีพิมพ์ได้วารสารจะทำหนังสือแจ้งให้ผู้นิพนธ์บทความทราบอย่างชัดเจน
8. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์เจ้าของผลงาน กองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

สาขา อนุสาขาที่รับ

การบริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จิตวิทยาประยุกต์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา การศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อตีพิมพ์บทความวิจัยและบทความวิชาการในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย การบริหารธุรกิจ การจัดการ การบัญชี การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ นิเทศศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร คอมพิวเตอร์ธุรกิจ จิตวิทยาประยุกต์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหาร การพัฒนา การศึกษา

ประเภทเรื่องที่รับ

บทความวิจัย และบทความวิชาการ

กระบวนการพิจารณา

วารสารกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองและตรวจประเมินบทความ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้พิมพ์และผู้ประเมิน (Double-blinded review)

ภาษาที่รับ

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ* ดังนี้

- ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม)
- ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน)
- ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน)
- ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม)*

*หมายเหตุ: เริ่มมีผลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 เป็นต้นไป

ค่าธรรมเนียมการเผยแพร่

ผู้ประสงค์ตีพิมพ์เผยแพร่ บทความวิชาการหรือบทความวิจัย ในวารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ต้องชำระค่าธรรมเนียม ในอัตราที่กำหนด ดังต่อไปนี้

ประเภท	อัตราค่าธรรมเนียม การตีพิมพ์
1. บุคลากรภายใน (อาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ รวมถึงบุคลากรสายสนับสนุนที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร)	2,000 บาท

2. นักศึกษาระดับปริญญาตรี (นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และยังไม่สำเร็จการศึกษา)	2,000 บาท
3. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (นักศึกษาระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก หรือระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และยังไม่สำเร็จการศึกษา)	2,500 บาท
4. บุคคลภายนอก (นักศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท ระดับปริญญาเอก ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต บุคลากรสายสนับสนุน อาจารย์ นักวิชาการ หรือบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร)	3,500 บาท

โอนเงินค่าธรรมเนียมเข้าบัญชีธนาคารกรุงศรีอยุธยา เลขที่บัญชี 421-1-17857-8 สาขา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และแจ้งหลักฐานการชำระเงินมาระบบที่ท่านส่งบทความมาตีพิมพ์ (Submission) ในช่อง Add Discussions หรือช่องทาง E-mail: jmssnru@gmail.com / หรือชำระเป็นเงินสดด้วยตนเอง อาคาร 10 ชั้น 1 งานคลังมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โทร. 061-741 6565

การชำระค่าธรรมเนียม จะดำเนินการหลังจากบทความ "ผ่าน" ขั้นตอนการกลั่นกรองเบื้องต้น ก่อนส่งไปให้ผู้ประเมิน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ประจำวารสาร (คุณสิริกร กุ่มภักดี) ประสานงานติดต่อไป

บทความที่วารสารส่งให้ผู้ประเมินอิสระ (Peer review) ประเมินแล้ว และมีการชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์แล้ว หากผู้ประเมินอิสระมีมติร่วมกันให้ "ไม่ผ่าน" ผู้ชำระค่าธรรมเนียมไม่สามารถ ขอคืนค่าธรรมเนียมที่ชำระแล้วในภายหลังได้

Line QR code สำหรับติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของวารสาร

ผู้ผลิตและเผยแพร่

งานวารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เลขที่ 680 ถนนนิตโย ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

โทร.: 061-741 6565, 081-596 5492

เว็บไซต์: <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU>

E-mail: jmssnru@gmail.com

คณะทำงานวารสาร

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคริต ชำญชิดปรีชา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สามารถ อัยการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
คณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา จันทนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจพร อุฬา
อาจารย์ ดร.นิรมล เนื่องลิหะระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์ไธสง
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปณิธิ การสมดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เนตรวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยะ หาญพิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิภา อินทนนท์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยนครพนม

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละมัย รมเย็น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรภัทร เรืองศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วดิน เพชรพงศ์พันธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะวดี ยอดนา
ว่าที่ร้อยตรี ดร.พิศดาร แสนชาติ
อาจารย์สุพิชญา นิลจินดา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เลขานุการวารสาร

นางสาวสิริกร กุ่มภักดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

นางสาวพองมณี ชีแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

นายชัชณัฐ ศน์ พิษยประภาพัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้พิสูจน์อักษรภาษาไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละมัย ร่มเย็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติยา เนตรวงษ์

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผู้พิสูจน์อักษรภาษาอังกฤษ

อาจารย์พิศณี พรหมเทพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ฉบับปีที่ 4 ฉบับที่ 2 นี้ มุ่งเน้นไปที่ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของการวิจัยและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาสู่ความยั่งยืน บทความทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ในฉบับนี้ นำเสนอผลงานวิจัยและมุมมองที่หลากหลาย สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและนวัตกรรม ทั้งในเชิงทฤษฎี ประยุกต์ และนโยบาย

การวิจัย: บทความในวารสารฉบับนี้ครอบคลุมประเด็นการวิจัยที่หลากหลาย ทั้งด้านบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ การศึกษา รัฐศาสตร์ และการพัฒนาสังคม ตัวอย่างบทความวิจัยที่น่าสนใจ ได้แก่ "ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร" "การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินในการลงทุนธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์" และ "การศึกษาการผลิตสารสกัดครามสกลนครสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ"

นวัตกรรม: บทความหลายชิ้นในวารสารฉบับนี้ เน้นย้ำถึงบทบาทสำคัญของนวัตกรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนา ตัวอย่างเช่น "การพัฒนาโลโก้บรรจุภัณฑ์และสื่อดิจิทัลของกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม" "การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอน้ำโสม จังหวัดสกลนคร" และ "กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน"

ความยั่งยืน: บทความวิจัยหลายชิ้นในวารสารฉบับนี้ มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ปัจจัยและแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืน ตัวอย่างเช่น "ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกัญชาผู้ใหญ่วัยผู้ใหญ่ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร" "ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต : การวิเคราะห์บนพื้นฐานการศึกษา ความหลงใหล ความฉลาดทางศีลธรรม และทุนทางจิตวิทยา" และ "บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล"

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ฉบับปีที่ 4 ฉบับที่ 2 นี้ เป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย นวัตกรรม และความยั่งยืน บทความทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ในฉบับนี้ นำเสนอผลงานวิจัยและมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
ข้อมูลเกี่ยวกับวารสาร	ก
คณะทำงานวารสาร	จ
บทบรรณาธิการ	ช
สารบัญ	ช
คุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์	310-326
ภาศิริ เขตปิยรัตน์, อมรรัตน์ ศรีวิโรจน์, สุภัญชลี อ้นไชยะ, พิชญพร ฬิรพันธ์ุ	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร	
ศรณารายณ์ ณะเกศ, ละมัย รมเย็น	327-342
การมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3	
หัตพงษ์ มีจันทร์, กิจพิณัฐ อูสาโท	343-354
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับแอปพลิเคชันในสมาร์ต โฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี	
อุตร อุประ, สืบชาติ อ้นทะไชย	355-368
การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินในการลงทุนธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุของ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	
กัญญารัตน์ ผิงบรรหาร, อนุรักษ์ ปัญญาพัฒน์, ชัชญาสุ ช่างเรียน, ณิชารีย์ ใจคำวัง	369-384
ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร	
ชัยยศ ญัฐอังกูร, มิ่งสกุล ไหมวงศ์, ปุริดา วิปชชา, อรทัย พันธสุวรรณค์, กชพร จันทรเรือง, กันยทิพา ชวพันธ์ุ	385-398
ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1	
นัฐดนัย พระนะสิทธิ, กิจพิณัฐ อูสาโท	399-410
การพัฒนาโลโก้บรรจุภัณฑ์และสื่อดิจิทัลของกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม	
ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, จิรพิพัฒน์ ธัญพงษ์ภัทร	411-424
ลี เซียนลุง: ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สร้างคุณค่าให้กับอนาคตของสังคมไทย	
ภาคอร จตุพรธนภัทร, ยุภาพร ยุภาศ	425-436

นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยรัฐ กรณีธุรกิจประกันภัย	
สุริยะ หาญพิชัย	437-452
ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอท่าทางวิทยหนอง จังหวัดกาฬสินธุ์	
ดาบชัย รังคะราช, กิจพิณัฐ อุสาโห	452-464
การศึกษาการผลิตสารสกัดครามสกลนครสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ	
นันทกาญจน์ เกิดมาลัย, สุพิชญา นิลจินดา, นิรมล เนื่องสิทธิ์, ศุภกร อาจหาญ, กนกวรรณ วร, ปริฉัตร ภูจิตร์, ชรินทร์ วะสินนท์	465-482
ผู้นำท้องถิ่นกับการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมือง	
กานต์ศุภณัฐ สุวรรณนิคม, หฤทัย ปัญญาอุทิศระกูล, กานต์ บุญศิริ	483-494
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม	
ศิรินฤภัฏ สิทธิจักร, ชชาติชัย อุดมกิจมงคล, สามารถ อัยกร	495-510
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงวิทยฯ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	
วิษณุกร ทิพย์เสถียร, กิจพิณัฐ อุสาโห	511-524
FACTORS AFFECTING CHINESE TOURISTS' DECISION TO TRAVEL ABROAD AFTER THE CHANGE OF POLICIES	
Ma Yu-hui, Lalita Puangmaha, Sittichai Farangthong	525-540
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3	
ภีรวิมล มณีพร, กิจพิณัฐ อุสาโห	541-552
ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอมโนวิบูล จังหวัดสกลนคร	
วีระนนท์ จากผา, ชชาติชัย อุดมกิจมงคล, สามารถ อัยกร	553-566
การลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทย	
พิทักษ์ ทบจันทร์, สุพัฒน์ เตชะชาลย์, อธิพันธ์ วรรณสุริยะ	567-580
การนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลปกครอง	
ยุทธพงษ์ รัตนจันทร์, ศาสดา วิริยานุพงศ์, สุนธนา ศรีภิรมย์	581-595
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร	
กิตติพันธ์ นาพงษ์, ชชาติชัย อุดมกิจมงคล, สามารถ อัยกร	596-612

ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษม
บัณฑิต: การวิเคราะห์ต้นทุนพื้นฐานการศึกษา ความหลงใหล ความฉลาดทางศีลธรรม
และทุนทางจิตวิทยา

ธารทิพย์ พจนสุภาพ, วิวรรณ มุกดาประกร, หริพันธุ์ หริรักษ์,

สุชาดา อรุณรัตน์, วีรวัฒน์ พุ่มพะยอม 613-626

การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน
จังหวัดสกลนคร

ปิยะวดี ยอดนา, สุกกมล ลาโสภา 627-638

ข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่
อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร

สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง, ละมัย ร่มเย็น, พิศดาร แสนชาติ, นวรัตน์ เมืองเส้น,

เนธิชัย ธาระราช 639-656

บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

วรวิภา อินทนนท์, สำราญ วิเศษ, คงฤทธิ์ กุลวงษ์ 657-672

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สาธิตา ดาลชัย, สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี และสัญญา เคนาภูมิ 673-688

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชนฐานราก

ณัฐรุจา หมีนสวัสดิ์, ปรัชญา งามจันทร์ 689-700

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาบนพื้นที่เสมือนจริง

อรรวรรณ เจริญรัตน์..... 701-712

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอน
มะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

จิราภรณ์ เดิมลาภ, ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร 713-730

การจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

พิทักษ์ หاربัวคำ, วันเพ็ญ นันทะศรี, วสันา ฉลากบาง..... 731-748

ภาคผนวก 749

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร..... 751-754

คุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

SERVICE QUALITY AND IMAGE AFFECTING CUSTOMER'S SATISFACTION OF HOTEL IN MUANG DISTRICT, UTTARADIT PROVINCE

ภาศิริ เขตปิยรัตน์¹, อมรรัตน์ ศรีวิโรจน์^{*2}, สุภัญชลี อันไชยะ³, พิชญาพร พีรพันธุ์⁴

Pasiri Khetpiyarat¹, Amornrat Sriwiroj^{*2}, Supanchalee Onchaiya³, Pitchayaporn Peeraphan⁴

¹สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

^{2, 3}สาขาวิชาการจัดการธุรกิจบริการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

⁴สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹Business Administration Faculty of Management Sciences Uttaradit Rajabhat University, Thailand

^{*2, 3}Service Business Management Faculty of Management Sciences Uttaradit Rajabhat University, Thailand

⁴Business Computer Faculty of Management Sciences Uttaradit Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: amornrat_2@hotmail.com^{*2}

Received: September 07, 2023

Revised: September 15, 2023

Accepted: October 10, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของคุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์และความพึงพอใจ และ 2) ศึกษาคุณภาพการบริการ และภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เคยใช้บริการเข้าพักโรงแรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 385 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter Selection ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่เคยใช้บริการเข้าพักโรงแรม ให้ระดับคุณภาพการบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพิจารณาเป็นประเด็นรายด้าน พบว่า ให้ความสำคัญกับการตอบสนองต่อความต้องการการบริการ มากที่สุด รองลงมา คือ ความเห็นอกเห็นใจ ส่วนด้านภาพลักษณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นประเด็นรายด้าน พบว่า ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ขององค์กร มากที่สุด รองลงมา คือ ภาพลักษณ์การบริการ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า คุณภาพบริการทุกตัวมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการโรงแรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริการและความเห็นอกเห็นใจ ส่วนด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการและการตอบสนองต่อความต้องการมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สามารถอธิบายค่าความผันแปรของคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 67.50 ส่วนด้านภาพลักษณ์ทุกตัวมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 สามารถอธิบายค่าความผันแปรของภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 71.50

คำสำคัญ: คุณภาพการบริการ; ภาพลักษณ์; ความพึงพอใจ; โรงแรม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the important level of service quality, image and customer satisfaction; and 2) to study the service quality and customer satisfaction on hotel image Muang District, Uttaradit Province. The population is people was previously stayed at hotels. Sample random sampling was employed, 385 people. Was used for data collection namely frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The research findings showed that service quality was prioritize at a highest level, with responsiveness being the highest, followed by empathy. In addition, Image was prioritize at a highest level, with institution image being the highest, followed by service image. Moreover, the results of the research hypothesis testing revealed that services quality influenced customer satisfaction, with a statistical significance level of .01. The explanation of the variation in empathy was tangible and assured. As for reliability and responsiveness the statistical significance level of .05 The explanation of the variation in services quality that affects the customer was satisfaction was 67.50 percent ($R^2 = .675$). In terms of image, it was found that institution image, service image and brand image had a statistically significant influence at a significance level of .01. The image that variation effected on customer satisfaction was 71.50 percent ($R^2 = .715$).

Keyword: service quality; image; satisfaction; hotel

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโต เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงหลากหลายภาคธุรกิจเข้าด้วยกัน เช่น ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องมีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวและการบริการต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก และยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะธุรกิจด้านการท่องเที่ยว องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ รายงานว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบร้ายแรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในปี 2020 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศลดลงร้อยละ 74 จากรายงานยังระบุอีกว่า นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศลดลงราว 1 พันล้านคนทั่วโลกในปี 2020 เมื่อเทียบกับปี 2019 อันเป็นผลมาจากข้อจำกัดการเดินทางที่บังคับใช้เกือบทุกประเทศทั่วโลก เพื่อควบคุมการระบาดใหญ่ (UNWTO, 2021) จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยซบเซาลงเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจาก

ประเทศไทยออกมาตรการปิดเมือง-ปิดประเทศ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน รายได้ และการดำเนินชีวิตของประชาชน เป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจยกเลิกแผนการเดินทางทั้งหมด ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขาดรายได้อย่างฉับพลัน และส่งผลให้ภาพรวมของธุรกิจหดตัวรุนแรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผู้ประกอบการบางรายที่ทนแบกรับภาระค่าใช้จ่ายและหนี้สินไม่ไหว จำเป็นต้องยุติธุรกิจและประกาศขายกิจการ (ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน, 2563)

จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งในกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ พิจิตร โลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุดรดิตถ์ และตาก ซึ่งกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 มีจุดเด่นในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยกลุ่มจังหวัดฯ มีแนวทางในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณค่า (Value creation) การท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของกลุ่มจังหวัด เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของกลุ่มจังหวัด โดยการฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดให้เป็นเอกลักษณ์ และเป็นรู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งการพัฒนา และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว การตลาดและบุคลากร สร้างความปลอดภัยและมาตรฐานของการท่องเที่ยวตามที่พัก อาหาร และการเดินทาง รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ การศึกษาวิจัยเพื่อสร้างคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด อุดรดิตถ์, 2565) จังหวัดอุดรดิตถ์มีเป้าหมายการพัฒนา “เป็นเมืองที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีผลผลิตทางเกษตรที่ปลอดภัย การท่องเที่ยวมีการพัฒนา และการค้าขายแดนมีมูลค่าสูงขึ้น” จึงมีการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ด้วยเป็นจังหวัดที่เป็นเมือง 3 วัฒนธรรม คือ ล้านช้าง ล้านนา และไทยกลาง เป็นผลให้ลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษาถิ่นและประเพณีพื้นบ้านต่าง ๆ มีลักษณะผสมผสาน ที่ผู้คนในท้องถิ่นยังคงรักษานับธรรมเนียม และประเพณีดั้งเดิมอันงดงามไว้ได้อย่างเข้มแข็ง ตลอดทั้งปีมีการจัดงานเทศกาลเฉลิมฉลองและงานประเพณีที่สำคัญ เช่น งานพระยาพิชัยดาบหัก งานกาชาดประจำจังหวัด งานฉลององค์พระฝางทรงเครื่อง (จำลอง) งานนมัสการพระแท่นดิลกอาสน์ งานนมัสการพระบรมธาตุทุ่งยั้ง งานนมัสการหลวงพ่อดำ ประเพณีตักบาตรข้าวหลาม ประเพณีไหลแพไฟ ประเพณีผีตลกและบายศรีสู่ขวัญกลางสาด เป็นต้น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรดิตถ์, 2565) ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนและใช้บริการโรงแรม โดยเดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2564 มีนักท่องเที่ยวที่เข้าพักแรมในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 196,526 คน ก่อให้เกิดรายได้จากการเข้าพักแรม 459 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการต้องมีการวางแผนหาวิธีการและกลยุทธ์การตลาดด้านต่าง ๆ เพื่อรักษากลุ่มลูกค้าเดิมที่มาใช้บริการที่สนใจต้องการกลับมาใช้บริการโรงแรมซ้ำอีก คุณภาพการบริการจึงเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังที่จะได้รับจากผู้ให้บริการ การนำเสนอบริการที่ดีจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการ แบ่งออกเป็น 5 มิติ คือ สิ่งสัมผัสได้ (Tangibles) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) การตอบสนอง (Responsiveness) การประกัน (Assurance) การเอาใจใส่ (Empathy) (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1990) นอกจากนั้น ธุรกิจที่มีภาพลักษณ์ที่ดีย่อมส่งผลดีต่อความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ เป็นสิ่งที่สามารถสร้างการจดจำ ความประทับใจ และส่งเสริมการตลาดให้ชัดเจนได้ แบ่งออกเป็น

3 ประเภท คือ 1) ภาพลักษณ์ตราสินค้า เป็นภาพที่มีต่อสินค้าเพื่อบ่งบอกคุณลักษณะ และเป็นสิ่งที่สามารถทำให้เกิดความแตกต่างได้ 2) ภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์หรือบริการ เป็นภาพโดยรวมของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่องค์กรนำเสนอต่อลูกค้า และ 3) ภาพลักษณ์องค์กร เป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงการบริหาร และการดำเนินงานขององค์กรทั้งระบบ (Kotler, 2000) ทั้งนี้ หากธุรกิจที่พักหรือโรงแรมสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าได้อย่างเหนียวแน่น และพยายามรักษาลูกค้าให้อยู่กับองค์กรให้นานที่สุด จนเป็นลูกค้าที่มีความจงรักภักดี สุดท้ายลูกค้าเหล่านี้จะนำมาซึ่งรายได้ขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง โดยการรักษาลูกค้าเดิมนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้าน เพื่อให้ลูกค้ากลับมาให้บริการซ้ำอีกครั้ง ซึ่งความตั้งใจนั้นจะเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมในปัจจุบันและอนาคตของผู้บริโภค ซึ่งสามารถวัดได้จากการบอกต่อ ความตั้งใจซื้อซ้ำ และความอ่อนไหวต่อราคา (Lai & Chen, 2011)

ดังนั้น จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นเหตุให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการบริการ และภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยมุ่งเน้นศึกษาตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เพื่อนำตัวแปรสำคัญดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้ผู้ประกอบการธุรกิจบริหารงานอย่างยั่งยืนเข้าถึงผู้ใช้บริการให้ตรงเป้าหมาย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ตลอดจนสร้างความประทับใจให้ผู้ใช้บริการกลับมาใช้บริการซ้ำอีกในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของคุณภาพการบริการและภาพลักษณ์สำหรับผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพการบริการ (Service quality)

แนวความคิดคุณภาพการบริการ คือ ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของธุรกิจให้บริการ คุณภาพของบริการเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความแตกต่างของธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งได้ การเสนอคุณภาพการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ อีกทั้งคุณภาพการให้บริการจัดเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่ธุรกิจได้นำมาใช้ในการเพิ่มระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

Zeithaml, Berry and Parasuraman (1988) กล่าวว่า คุณภาพการบริการ คือ การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจบริการเกิดขึ้นระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการในการประเมินคุณภาพบริการ โดยทำการเปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับระหว่างการบริการที่คาดหวังกับการบริการที่ได้รับจริง ซึ่งหากผู้ให้บริการสามารถให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการหรือสร้างการบริการที่มีระดับสูงกว่าที่ผู้รับบริการได้คาดหวัง ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจจากบริการที่ได้รับ ทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำอีก (James, Calderon and Cook, 2017) กล่าวว่า คุณภาพการบริการ คือ การทำให้นักท่องเที่ยวหรือนักเดินทาง ลูกค้าหรือผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ มีความสุขกับสิ่งที่คาดหวังไว้ที่ได้ใช้บริการด้วยความเต็มใจจากผู้ให้บริการ (Felix, 2017) กล่าวว่า คุณภาพการบริการเป็นรูปแบบของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบความคาดหวังและผลการ

ปฏิบัติงานของการให้บริการ ลูกค้ามักใช้เกณฑ์บางอย่างในการประเมินคุณภาพของการให้บริการด้วยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

คุณภาพการบริการเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความแตกต่างของธุรกิจบริการ เพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน การนำเสนอคุณภาพการบริการที่สอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุดจนเกิดเป็นความประทับใจ และกลายเป็นความจงรักภักดี (Parasuraman, Berry & Zeithaml, 1990) กล่าวว่า การวัดคุณภาพการบริการด้วยแนวคิด SERVQUAL จากองค์ประกอบคุณภาพการบริการ ได้แก่ สิ่งสัมผัสได้ (Tangibles) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) การตอบสนอง (Responsiveness) การประกัน (Assurance) การเอาใจใส่ (Empathy)

ภาพลักษณ์ (Image)

แนวความคิดภาพลักษณ์องค์การ คือ ภาพลักษณ์องค์การเป็นผลผลิตของวาทกรรมระหว่างองค์การกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยที่องค์การแสดงภาพลักษณ์ออกไปและถูกตีความหรือรับรู้โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์การ (Cheney & Vibbert, 1987) ต่อมา (Moffitt, 1994) กล่าวว่า ภาพลักษณ์องค์การเป็นการแบ่งปันความหมายทัศนคติและความรู้ และความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับอิทธิพลจากการสื่อสารเชิงกลยุทธ์จากองค์การ โดยการเน้นไปที่การรับรู้ของสมาชิกองค์การและการเน้นการรับรู้ของบุคลากรในองค์การ (Dutton, Dukerich & Harquail, 1994, Dutton and Dukerich, 1991)

ภาพลักษณ์ (Image) เป็นสิ่งที่ผู้บริโภครับรู้เกี่ยวกับบริษัทหรือผลิตภัณฑ์ของบริษัทและภาพลักษณ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายประการภายใต้การควบคุมของธุรกิจ โดยประกอบด้วย 1. ภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product or Service Image) 2. ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (Brand Image) และ 3. ภาพลักษณ์ของสถาบันหรือองค์กร (Institution Image) ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างคุณค่าแบรนด์ของโรงแรม (Kotler, 2000, p. 553) ประกอบกับงานวิจัยที่พบว่า ภาพลักษณ์ของโรงแรมและภาพลักษณ์ที่เหมาะสมส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำ (Grace, 2003, p. 49-62) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อสังคมและภาพลักษณ์ทางสังคม (Ki-Joon, 2001, p. 113) ภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กรมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความภักดีของลูกค้าโดยส่งผ่านความพึงพอใจของลูกค้า (Abd-El-Salam, et. al., 2013, p. 177-196) ภาพลักษณ์ของโรงแรมส่งผลทางตรงต่อความภักดีของลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยให้ธุรกิจโรงแรมประสบความสำเร็จ (Kandampully & Suhartanto, 2000, p. 346-351) และภาพลักษณ์ของแบรนด์ส่งผลต่อคุณค่าแบรนด์ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์/บริการ (Cretu & Brodie, 2007, p. 230-240)

ความพึงพอใจ (Satisfaction)

เป็นความรู้สึกผู้ใช้บริการจากความคาดหวังก่อนที่จะได้รับบริการและนำความคาดหวังมาเปรียบเทียบกับภายหลังจากการใช้บริการ หากการให้บริการตรงกับความคาดหวังก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าไม่เป็นไปตามความคาดหวังก็จะเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจในการใช้บริการ ดังนั้น ผู้ให้บริการควรให้บริการตามความคาดหวังและสามารถตอบสนองผู้ใช้บริการได้ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ระบบงาน และสถานที่ให้บริการ ซึ่งเมื่อเกิดความพึงพอใจแล้วก็จะทำให้การบริการประสบความสำเร็จได้ (Gerpott, Wolfgang Rams & Andreas Schindler, 2001) ความพึงพอใจสามารถประเมินได้จากประสบการณ์การใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ (Li & Petrick, 2010) ดังนั้นความพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อองค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจในอนาคต และความพึงพอใจถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความได้เปรียบจากคู่แข่งนำไปสู่ความจงรักภักดีของผู้บริโภคที่มีให้องค์กร (Lewin, 2009)

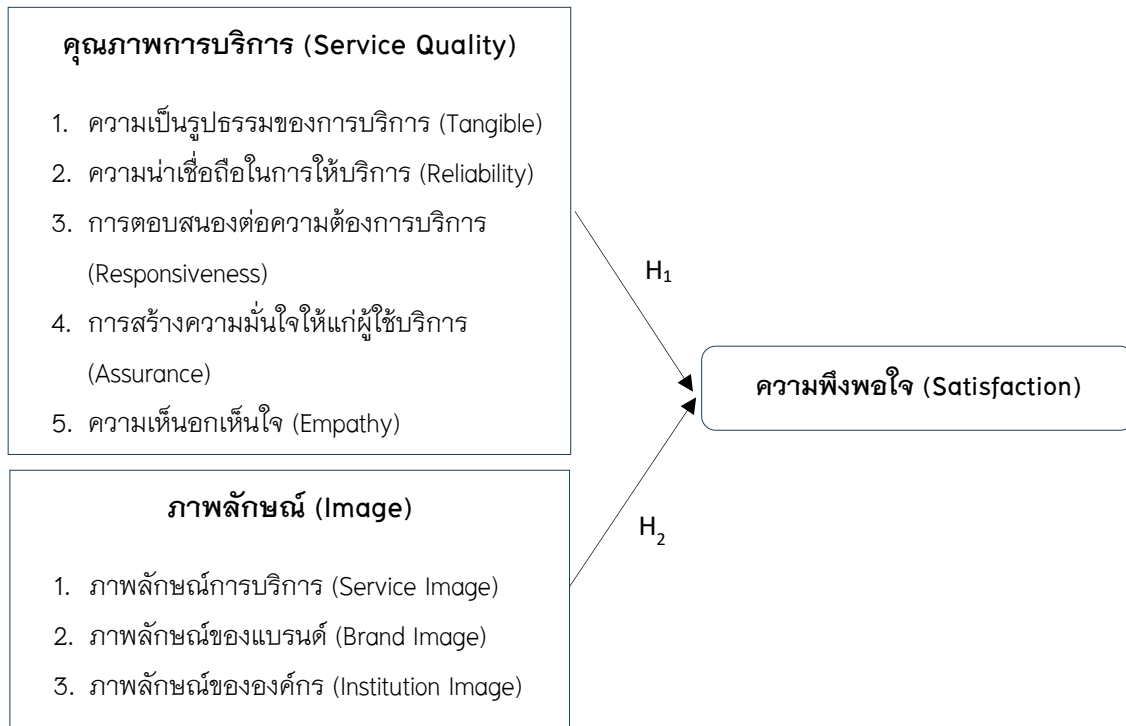
(Kotler, Armstrong, Saunders & Wong, 1999) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นระดับความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้คุณค่าที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการกับความคาดหวังของแต่ละบุคคลก่อนที่จะใช้หรือได้รับสินค้าและบริการนั้น ส่วน (Goeltom et al., 2020) มองว่า การวัดความพึงพอใจของลูกค้าสามารถวัดได้ 3 มิติ คือ ความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจด้านราคา และความพึงพอใจด้านการบริการ ในขณะเดียวกัน (Tefera & Govender, 2017) กล่าวว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามี 3 ลักษณะ คือ ความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจต่อพนักงาน และความพึงพอใจในภาพรวม ประกอบกับงานวิจัยที่พบว่า ความพึงพอใจนักท่องเที่ยวเป็นเท่าที่ ความรู้สึก หรือ เจตคติในทางที่ดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้กับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในคุณภาพการให้บริการ (Noe, Uysal & Magnini, 2010), (Zeithaml, Bitner & Gremler, 2009) การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้การวัดความพึงพอใจตามองค์ประกอบทรัพยากรท่องเที่ยว อาทิ องค์ประกอบหลัก 3A's อาทิ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในทางบวกนั้นยังส่งผลโดยตรงกับความภักดีเชิงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2558)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดในงานวิจัยเรื่อง คุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ 1) คุณภาพการบริการ (Service Quality) ประกอบด้วย ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangible) ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (Reliability) การตอบสนองต่อความต้องการบริการ (Responsiveness) การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ให้บริการ (Assurance) และ ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) (Parasuraman, Berry & Zeithaml, 1990) และ 2) ภาพลักษณ์ (Image) ประกอบด้วย ภาพลักษณ์ด้านสิ่งดึงดูด (Attraction) ภาพลักษณ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และภาพลักษณ์ด้านความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) (Noe, Uysal & Magnini, 2010)

ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจ (Satisfaction)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ที่เคยใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี การกำหนดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากไม่ทราบขนาดของประชากร จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน โดยใช้สูตรของ Cochran (1963) ทั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับความสำคัญของคุณภาพการบริการ ส่วนที่ 3 ข้อมูลระดับความสำคัญของภาพลักษณ์ ส่วนที่ 4 ข้อมูลระดับความสำคัญของความพึงพอใจ โดยส่วนที่ 2-4 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 5 ระดับ (Rating scale) ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายในรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะอื่น ๆ และได้ นำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการหาค่า IOC (Item objective congruence index) เลือกเฉพาะที่ได้ค่า IOC มากกว่า .5 ทั้งนี้ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงที่มีค่าอยู่ระหว่าง .67-1.00 จากนั้นจึงทำการทดสอบ Pre-test ที่ใช้ได้กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ราย ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเท่ากับ .908 โดยพิจารณาจากค่า Cronbach's alpha จะต้องไม่ต่ำกว่า .70 (Nunnally &

Bernstein, 1994)

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตัวเอง ณ โรงแรมต่าง ๆ ในอำเภอเมืองจังหวัดอุดรดิตถ์ อาทิ โรงแรมพรายเดย์ โรงแรมสีหราช โรงแรมฮอบบี้ โรงแรม K2 เป็นต้น โดยใช้เวลาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 385 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับความสำคัญของคุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์ และความพึงพอใจ วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์คุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้วิจัยใช้สถิติอนุมาน (Inferential statistic) คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยเทคนิคการนำเข้าตัวแปรทั้งหมด (Enter Selection) จากนั้นนำเสนอข้อมูลในรูปแบบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามที่ได้ตั้งสมมุติฐานไว้เพื่อนำเสนอข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องคุณภาพการบริการ และภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 มีการเลือกห้องพักประเภทซูพีเรียเตียงใหญ่ จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาเข้าพัก 2 ท่าน จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 โดยมาพักในช่วงที่ไม่มีเทศกาลใด ๆ จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 45.4 มาเข้าพักช่วงวันจันทร์มากที่สุด จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0

2. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพการบริการ และภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อคุณภาพการบริการ

คุณภาพการบริการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (X^1)	4.46	.689	มาก
ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (X^2)	4.47	.657	มาก
การตอบสนองต่อความต้องการการบริการ (X^3)	4.93	.130	มากที่สุด
การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ (X^4)	4.49	.657	มาก

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อคุณภาพการบริการ (ต่อ)

คุณภาพการบริการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
ความเห็นอกเห็นใจ (X^5)	4.57	.583	มากที่สุด
รวม	4.58	.543	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .543) โดยพิจารณาเป็นประเด็นรายด้าน พบว่าให้ความสำคัญกับการตอบสนองต่อความต้องการการบริการมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .130) รองลงมา คือ ความเห็นอกเห็นใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .583) และน้อยที่สุด คือ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .689)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อภาพลักษณ์

ภาพลักษณ์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
ภาพลักษณ์การบริการ (X^6)	4.45	.637	มาก
ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (X^7)	4.38	.734	มาก
ภาพลักษณ์ขององค์กร (X^8)	4.46	.639	มาก
รวม	4.43	.670	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .670) โดยพิจารณาเป็นประเด็นรายด้าน พบว่าให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ขององค์กร มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .639) รองลงมาคือ ภาพลักษณ์การบริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .637) และน้อยที่สุด คือ ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (ค่าเฉลี่ย = 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .734)

3. ผลการวิเคราะห์คุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรม
ในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธี Enter Selection

ตัวแปรอิสระ	ความพึงพอใจ						
คุณภาพการบริการ	B	SE	Beta	t	p-value	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	-5.137	2.262		-2.271	.024*		
ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (X ¹)	.209	.050	.221	4.184	.000**	.322	3.109
ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (X ²)	.130	.051	.130	2.560	.011*	.349	2.863
การตอบสนองต่อความต้องการการบริการ (X ³)	1.104	.450	.074	2.456	.015*	.994	1.006
การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ (X ⁴)	.198	.049	.214	4.003	.000**	.314	3.183
ความเห็นอกเห็นใจ (X ⁵)	.376	.051	.359	7.432	.000**	.383	2.608

SE = .272 , F = 151.595, Adj R² = .675, R² = .679

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณรายด้าน พบว่า ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจประกอบด้วยตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการสร้าง ความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน .209, .198 และ .376 ตามลำดับ และตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ และด้านการ ตอบสนองต่อความต้องการการบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน .130 และ 1.104 ตามลำดับ อธิบายค่าความผันแปรของคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 67.50 (Adj R² = .675)

โดยการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น ได้ค่า Tolerance ของความพึงพอใจ ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อความต้องการการบริการ ด้านการสร้าง ความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ เท่ากับ .322, .349, .994, .314 และ .383 ตามลำดับ และค่า VIF ของตัวแปร มีค่าเท่ากับ 3.109, 2.863, 1.006, 3.183 และ 2.608 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน (Miles & Shevlin, 2001)

ซึ่งสามารถเขียนเป็นพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y = a + bx$$

$$= -5.137 + .209X_1 + .130X_2 + 1.104X_3 + .198X_4 + .376X_5$$

สามารถเขียนเป็นสมการการถดถอย คะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$ZY = .221X_1 + .130X_2 + .074X_3 + .214X_4 + .359X_5$$

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ด้วยวิธี Enter Selection

ตัวแปรอิสระ ภาพลักษณ์	ความพึงพอใจ						
	B	SE	Beta	t	p-value	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.789	.125		6.309	.000**		
ภาพลักษณ์การบริการ (X^6)	.298	.044	.316	6.710	.000**	.353	2.832
ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (X^7)	.175	.035	.224	5.070	.000**	.402	2.489
ภาพลักษณ์ขององค์กร (X^8)	.361	.044	.388	8.278	.000**	.356	2.810

SE = .255, F = 305.270, Adj R² = .715, R² = .717

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณรายด้าน พบว่า ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจประกอบด้วยตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านภาพลักษณ์การบริการ ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์ และด้านภาพลักษณ์ขององค์กร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน .298 , .175 และ .361 ตามลำดับ อธิบายค่าความผันแปรของภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 71.50 (Adj R² = .715)

โดยการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น ได้ค่า Tolerance ของความพึงพอใจ ประกอบด้วยด้านภาพลักษณ์การบริการ ด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์ และด้านภาพลักษณ์ขององค์กร เท่ากับ .353, .402 และ .356 ตามลำดับ และค่า VIF ของตัวแปร มีค่าเท่ากับ 2.832, 2.489 และ 2.810 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน (Miles & Shevlin, 2001)

ซึ่งสามารถเขียนเป็นพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y = a + bx$$

$$= .789 + .298X_6 + .175X_7 + .361X_8$$

สามารถเขียนเป็นสมการการถดถอย คะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$ZY = .316X_6 + .224X_7 + .388X_8$$

การอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของคุณภาพการบริการ และภาพลักษณ์สำหรับผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญต่อคุณภาพการบริการในระดับมากที่สุด โดยผู้ให้บริการให้ความสำคัญต่อคุณภาพการบริการ ด้านการตอบสนองต่อความต้องการการบริการมากที่สุด รองลงมาคือ ความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Zeithaml, Berry & Parasuraman, 1988) ที่กล่าวว่า หากผู้ให้บริการสามารถให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการหรือสร้างการบริการที่มีระดับสูงกว่าที่ผู้รับบริการได้คาดหวัง ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจจากบริการที่ได้รับ ทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำอีก ทั้งนี้จากงานวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการจะเกิดความพึงพอใจ เมื่อได้รับการบริการที่สอดคล้องกับความคาดหวัง และได้ใช้บริการด้วยความเต็มใจจากผู้ให้บริการ ส่วนภาพลักษณ์ผู้ให้บริการให้ความสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย

ภาพลักษณ์ขององค์กรมากที่สุด รองลงมา คือ ภาพลักษณ์การบริการ เนื่องจากผู้ใช้บริการจะรับรู้และเกิดความพึงพอใจต่อโรงแรมที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย การเดินทางสะดวก ปลอดภัย ข้อมูลการบริการมีความชัดเจนและเพียงพอต่อการตัดสินใจ สอดคล้องกับ (Grace, 2003) ที่กล่าวว่าภาพลักษณ์ของโรงแรมและภาพลักษณ์ที่เหมาะสมส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำ และยังสอดคล้องกับ (Abd-El-Salam, et, al, 2013) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์และชื่อเสียงขององค์กรมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความภักดีของลูกค้าโดยส่งผ่านความพึงพอใจของลูกค้า

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการและภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

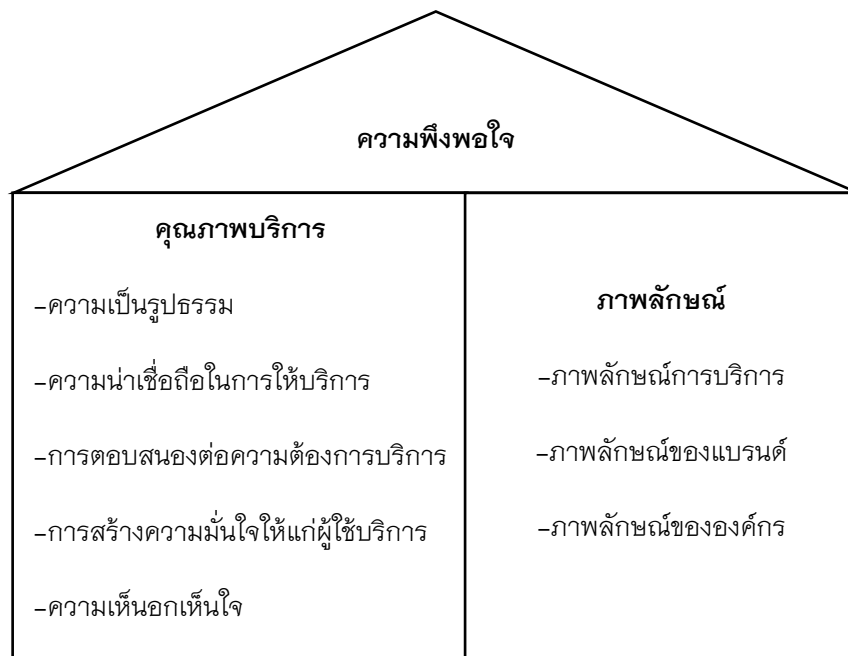
การทดสอบสมมติฐานการวิจัย 1 พบว่า ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน .209, .198 และ .376 ตามลำดับ และตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัวแปร คือ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ และด้านการตอบสนองต่อความต้องการการบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน .130 และ 1.104 ตามลำดับ อธิบายค่าความผันแปรของคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 67.50 ($Adj R^2 = .675$) สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ใช้บริการจะเกิดความพึงพอใจ เมื่อได้ใช้บริการที่ตรงต่อความต้องการ โรงแรมมีความเอาใจใส่ในการให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียม มีการให้บริการที่เป็นไปตามมาตรฐานโรงแรม รวมถึงพนักงานดูแลเอาใจใส่ในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับ (James, Calderon & Cook, 2017) กล่าวว่า คุณภาพการบริการ คือ การทำให้นักท่องเที่ยวหรือนักเดินทาง ลูกค้าหรือผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ มีความสุขกับสิ่งที่คาดหวังไว้ที่ได้ใช้บริการด้วยความเต็มใจจากผู้ให้บริการ และ (Felix, 2017) กล่าวว่า คุณภาพการบริการเป็นรูปแบบของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบความคาดหวังและผลการปฏิบัติงานของการให้บริการ ลูกค้ามักใช้เกณฑ์บางอย่างในการประเมินคุณภาพของการให้บริการด้วยการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย 2 พบว่า ตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโรงแรมในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ คือ ด้านภาพลักษณ์การบริการด้านภาพลักษณ์ของแบรนด์ และด้านภาพลักษณ์ขององค์กร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน .298, .175 และ .361 ตามลำดับ อธิบายค่าความผันแปรของภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ร้อยละ 71.50 ($Adj R^2 = .715$) สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ใช้บริการจะเกิดความพึงพอใจ เมื่อรับรู้ว่ามีทัศนียภาพที่ดี มีความทันสมัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและเพียงพอต่อความต้องการ สามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ของโรงแรมได้ง่าย มีการเดินทางที่สะดวก ปลอดภัย สอดคล้องกับ (Kotle, 2000) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์ (image) เป็นสิ่งที่ผู้บริโภครับรู้เกี่ยวกับบริษัทหรือผลิตภัณฑ์ของบริษัทและภาพลักษณ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายประการภายใต้การควบคุมของธุรกิจ โดยประกอบด้วย 1) ภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product or service image) 2) ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (Brand image) และ 3) ภาพลักษณ์ของสถาบันหรือองค์กร (Institution image) ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งสร้างคุณค่าแบรนด์ของโรงแรม

ทั้งนี้ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เกิดจากการรับรู้คุณภาพการบริการและการรับรู้ภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการ ซึ่งผู้ใช้บริการจะเกิดความคาดหวังก่อนที่จะได้รับบริการและนำความคาดหวังมาเปรียบเทียบกับหลังจาก

การใช้บริการ ซึ่งหากผู้ใช้บริการได้รับการบริการที่สูงกว่าความคาดหวัง ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการซ้ำ ดังนั้น ผู้ให้บริการควรให้บริการตามความคาดหวังและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้ เพื่อทำให้เกิดความประทับใจและความพึงพอใจสูงสุด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรม ส่วนใหญ่ผู้บริการจะคำนึงถึงคุณภาพด้านการบริการเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ เกิดจากมุมมองการใช้บริการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การตอบสนองต่อความต้องการใช้บริการของโรงแรม ความเห็นอกเห็นใจ รวมถึงการสร้าง ความมั่นใจให้แก่ผู้ให้บริการ นอกจากนี้ ยังรวมถึงความน่าเชื่อถือในการให้บริการ และความเป็นรูปธรรมของการบริการที่โรงแรมมอบให้กับผู้บริการ นอกจากนี้ ภาพลักษณ์ที่ดีของโรงแรมก็มีผลต่อการสร้างความพึงพอใจได้อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์การบริการ ภาพลักษณ์ของแบรนด์ หรือภาพลักษณ์ขององค์กร ล้วนมีผลต่อการสร้างความพึงพอใจ ความประทับใจ และโอกาสในการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้บริการต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การวิจัยพบว่าคุณภาพบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมโดยเฉพาะ ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพบริการด้านความเห็นอกเห็นใจมีอิทธิพลมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหาร หรือผู้ประกอบการ

โรงแรมหรือที่พัก ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่จะเป็นจุด Touch Point ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้เข้าใช้บริการรู้สึกได้ว่าได้รับความเอาใจใส่หรือเห็นใจจากการเข้าใช้บริการ ไม่ว่าจะเป็น การจัดสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าใช้บริการตั้งแต่ที่จอดรถเพียงพอก ที่นั่งพักระหว่างกระบวนการ Check in หรือการจ่ายชำระเงิน หรือ การให้บริการขนส่งสัมภาระ เป็นต้น ทั้งนี้ คุณภาพบริการที่ดีจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการจนทำให้เกิดพฤติกรรมการเข้ามาใช้บริการซ้ำในครั้งต่อไป

1.2 ผู้บริหาร หรือผู้ประกอบการโรงแรมหรือที่พักควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร เนื่องจากเป็นองค์ประกอบด้านภาพลักษณ์ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจมากที่สุด ดังนั้นควรออกแบบการจัดสถานที่ หรือ บริเวณของโรงแรมที่พักให้เกิดความรู้สึกสบายใจและปลอดภัยในการเข้าพัก การฝึกให้พนักงานมีใจให้บริการ (Service Mind) เชิงบวกกับลูกค้า การต้อนรับเมื่อพบเจอลูกค้าด้วยไมตรีจิต การแต่งกายที่สุภาพและเรียบร้อยล้วนเป็นวิธีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีที่จะส่งผลต่อความพึงพอใจและความประทับใจแก่ผู้เข้าใช้บริการในทุก ๆ ที่เข้าพัก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์และความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการ โรงแรม ซึ่งเป็นการศึกษาตัวแปรเพียง 3 ตัวเท่านั้น ดังนั้น

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาเพิ่มเติมตัวแปร เช่น ความไว้วางใจ การสื่อสารการตลาดออนไลน์ หรือ ผลการดำเนินงานของโรงแรม เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ด้านการบริการ หรือ กลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจโรงแรมและที่พักต่อไป

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น สามารถศึกษาเพิ่มเติมในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2564. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2565. จาก

<https://www.mots.go.th/news/category/630>.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2558). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร

ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน. (2563). ธุรกิจโรงแรม. กรุงเทพฯ: หน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจภาคบริการ ส่วนเศรษฐกิจราย

สาขา. สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรธานี. (2565). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1

พ.ศ. 2561-2565 ฉบับทบทวน ปี 2564. พิษณุโลก: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก.

Abd-El-Salam, E. M., Shawky, A. Y. & El-Nahas, T. (2013). The impact of corporate image and reputation on service quality, customer satisfaction and customer loyalty: Testing the mediating role. Case analysis in an international service company. *The business and management review*, 3(2), 177-196.

Cheney, G. and S. L. Vibbert. (1987). *Corporate Discourse: Public relations and issue management*. Newbury Park, CA: Sage.

Cochran, W.G. (1963). *Sampling Techniques*. New York, John Wiley & Sons. Inc

Cretu A. E., & Brodie R. J., (2007). The influence of brand image and company reputation where manufacturers market to small firms: A customer value perspective. *Industrial Marketing Management*. 36(2), 230-240.

- Dutton, J. E. and J. M. Dukerich. (1991). *Keeping an eye on the mirror Image and identity in organizational adaptation. Academy of Management Journal* 34(3), 517–554.
- Dutton, J. E., J. M. Dukerich and Harquail, C.V. (1994). Organizational images and member identification. *Administrative Science Quarterly* 39, 239–263.
- Felix, R. (2017). Service quality and customer satisfaction in selected banks in Rwanda. *Journal of Business & Financial Affairs*, 6(1), 246–256.
- Gerpott, T. J., Wolfgang Rams., & Andreas Schindler. (2001). Customer retention, loyalty and satisfaction in the German mobile cellular telecommunications market. *Telecommunications Policy*, 249–269.
- Goeltom, V. A. H., kristiana, Y., Juliana, J., Bernato, I. & Pramono, R. (2020). The Effect of Service Quality and Value of Five-Star Hotel Services on Behavioral Intentions with the Role of Consumer Satisfaction as Mediator. *The Journal of Asian Finance, Economics, and Business*, 7(11), 967–976.
- Grace, S. L. (2003). *The role of hotel image and image congruence and their effects on repeat intention in the hotel industry*. Michigan: ProQuest information and learning company, 49–62
- James, T. L., Calderon, E. D. V., & Cook, D. F. (2017). *Exploring patient perceptions of healthcare service quality through analysis of unstructured feedback*. Expert Systems with Applications, 71, 479–492.
- Kandampully, J., & Suhartanto, D. (2000). Customer loyalty in the hotel industry: the rule of customer satisfaction and image. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 12(6), 346–351.
- Ki-Joon, B. (2001). *The effects of image congruence on customer satisfaction and brand loyalty in the lodging industry*. Michigan: ProQuest information and learning, 113.
- Kotler, P., Armstrong, G., Saunders. J. & Wong, V. (1999). *Principles of Marketing* (2nd ed.). New Jersey: Prentice–Hall.
- Kotler, P. (2000). *Marketing management*. (10th ed.). Upper sanddle river, NJ: Prentice hall, Inc.
- Lai, W. T. & Chen, C. F. (2011). Behavioral intentions of public transit passengers – The roles of service quality, perceived value, satisfaction and involvement. *Transport Policy*, 18, 318–325.
- Lewin, J. E. (2009). *Business customers' satisfaction, What happens when suppliers downsize*.
- Li, X. & Petrick, J. F. (2010). Towards an integrative model of loyalty formation. The role of quality and value. *Leisure Sciences*, 32(3), 201–221.
- Moffitt, M. A. (1994). *Collapsing and integrating concepts of public and image into a new theory. Public Relations Review*, 20(2), 159–170.
- Noe, F.P., Uysal, M., & Magnini, V.P. (2010). *Tourist Customer Service Satisfaction: An Encounter Approach*. New York, Routledge.
- Nunnally, J. C. and Bernstein, I.H. (1994). The Assessment of Reliability. *Psychometric Theory*, 3, 248–292.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1990). *Delivering Quality Service: Balancing Customer Perceptions and Expectations*. New York: The free press.

- Tefera, O. & Govender, K. (2017). Service Quality, Customer Satisfaction and Loyalty: The Perceptions of Ethiopian Hotel Guests. *Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 6(2), 1-22.
- UNTWO. (2021). *UNWTO WORLD TOURISM BAROMETER*. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2565 จาก
<https://www.unwto.org/unwto-world-tourism-barometer-data>.
- Zeithaml, V. A., Berry, L. L. & Parasuraman, A. (1988). SERVQUAL: A multi-item scale for measuring consumer perception of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.
- Zeithaml, V. A., Bitner, M. J. & Gremler D. D. (2009). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm*. (5th ed). New York: McGraw Hill.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร FACTORS AFFECTING SERVICE QUALITY OF THE PROVINCIAL ELECTRICITY AUTHORITY SAKON NAKHON PROVINCE

ศรณารายณ์ ณะเกษ¹, ละมัย ร่มเย็น^{*2}

Sornnarai Naketh¹, Lamai Romyen^{*2}

^{1,2}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,*2}Master of Public Administration Program, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding author's e-mail: sornnarai.naked@gmail.com¹, lamairomyen@hotmail.com^{*2}

Received: June 06, 2023

Revised: July 18, 2023

Accepted: August 08, 2023

บทคัดย่อ

การบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร เป็นงานบริการที่มีประชาชนมารับบริการโดยตรง ซึ่งเมื่อหน่วยงานมีคุณภาพการให้บริการที่ดีแล้วย่อมจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหารและคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร จำนวน 400 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .389-.840 ค่าความเชื่อมั่น .856 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยทางการบริหารของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านสาขาที่รับบริการ ยกเว้นด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความถี่ของการมาขอรับบริการต่อเดือน 3) ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ได้แก่ กระบวนการขั้นตอนการให้บริการ (F_2) ($\beta=.566$) โครงสร้าง (F_1) ($\beta=.280$) เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก (F_4) ($\beta=.251$) และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (F_3) ($\beta=.231$) และปัจจัยการบริหารดังกล่าว สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 94.60 ($R^{2Ad}=.946$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ; ปัจจัยทางการบริหาร; การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

Abstract

Sakon Nakhon Province Electricity Authority provides direct service. To people when an agency has good service quality, it will increase people's confidence. The objectives of this research were 1) to study the level of administrative factors and service quality of Sakon Nakhon Provincial Electricity Authority. 2) to compare the service quality of Sakon Nakhon Provincial Electricity Authority when classified by personal characteristics, and 3) to study the influence of structural factors service process, service personnel and facilities that affect the service quality of Sakon Nakhon Provincial Electricity Authority. The sample group consists of 400 people who contacted Sakon Nakhon Provincial Electricity using a simple random sampling method. The questionnaire was used as a tool to collect data, the IOC value ranged from 0.80–1.00, the classification power was between .389 – .840, the confidence value .856 and the statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation standard t-test, One-way ANOVA and multiple regression analysis. The results showed that 1) administrative factors of the Sakon Nakhon Provincial Electricity Authority Overall. 2) According to personal characteristic branches was a statistically significant difference at the .05 level, except gender, age, level, occupation, average monthly income and the frequency of service requests per month 3) Administrative factors effecting Sakon Nakhon Provincial Electricity Authority's service quality ($=.566$), structure ($=.280$), technology and facilities ($=.251$), service personnel ($=.231$), and management factor jointly forecast the level of service 94.60% ($R^2_{Adj}=.946$) with a statistically significant level at .05

Keyword: service quality; administrative factors; provincial electricity authority

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่รับผิดชอบด้านการให้บริการสาธารณูปโภคด้านพลังงานไฟฟ้า เพื่อผลิต จัดหา และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้า จำนวน 3 รัฐวิสาหกิจ ประกอบด้วย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ. หรือ PEA) การไฟฟ้านครหลวง และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยและสำหรับ กฟภ. พัฒนาและขยายเขตระบบไฟฟ้าให้บริการ ประชาชนและผู้ประกอบการเข้าถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น รวมถึง ประชาชนในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลยังไม่มีไฟฟ้าใช้ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หรือ กฟภ. (Provincial Electricity Authority : PEA) เป็นรัฐวิสาหกิจ ด้านสาธารณูปโภคสาขาพลังงาน สังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้รับการก่อตั้งขึ้นเป็นองค์การ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2497 และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2497 โดยมีทุนเริ่มแรกจำนวน 5 ล้านบาท มีการไฟฟ้าอยู่ในกำกับดูแลจำนวน 117 แห่ง ต่อมาจึงได้รับการจัดตั้งตาม พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 เป็นการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยรับช่วงภารกิจขององค์การไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคมาดำเนินการต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค คือ การผลิตจัดให้ได้มาจัดส่งและ จัดจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้แก่ประชาชน ธุรกิจและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในเขตจำหน่าย 74 จังหวัดทั่วประเทศ ยกเว้น กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคมีภารกิจในการบริการไฟฟ้าให้แก่ประชาชนในเขต รับผิดชอบทั่วประเทศ โดยวางเป้าหมายในการดำเนินงานที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) จัดหาและให้บริการพลังงาน

ไฟฟ้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศ และประเทศข้างเคียงได้มาตรฐานสากล 2) ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ไฟฟ้าให้ เกิดความพึงพอใจทั้งด้านคุณภาพของสินค้าและบริการโดยการพัฒนางานองค์กร อย่างต่อเนื่อง 3) มีการบริหาร การจัดการเชิงธุรกิจที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพตลาดและพร้อมสำหรับการแข่งขันทางธุรกิจ (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2555, หน้า 6)

กิจการไฟฟ้าจัดอยู่ในประเภทสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ มีผลกระทบต่อกิจการอื่นโดยรวม การจัดหา จัดจำหน่ายให้เป็นไปอย่างเพียงพอต่อความต้องการ มีความมั่นคงในการก่อสร้างระบบจำหน่าย สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าได้อย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ พร้อมจ่ายแรงดันที่ได้พิคตามมาตรฐานของอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ และที่สำคัญยังต้องจำหน่ายในราคาที่ถูก ยุติธรรม ไม่แพงเกินความเป็นจริง ซึ่งจะส่งผลทำให้ต้นทุนของกิจการอื่นที่ใช้ไฟฟ้าในการผลิตสินค้าและบริการสูงตามไปด้วย กิจการไฟฟ้าเป็นกิจการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก แต่จำเป็นต้องมีผลตอบแทนในการดำเนินงานหรือผลกำไรต่ำ ในอดีตภาคเอกชนยังไม่มีความพร้อมทั้งในด้านเงินทุนและความสามารถที่จะเข้ามาดำเนินการในกิจการผลิต จัดหา จัดจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้เป็นไปอย่างเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน รัฐบาลจึงมีความจำเป็นต้องเข้าควบคุมการดำเนินงานของกิจการไฟฟ้าให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ รัฐบาลจึงมีการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรของรัฐ พ.ศ. 2496 เพื่อให้รัฐบาลสามารถเข้าไปแทรกแซงในเศรษฐกิจหลายสาขาเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านอุปโภคบริโภคของประชาชนให้เพียงพอ เพื่อบูรณะ พื้นฟูเศรษฐกิจ และสังคมให้เจริญก้าวหน้า โดยรัฐบาลมีฐานะเปรียบเสมือนเป็นผู้คอยคุ้มกันส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และจัดหาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อสร้างสภาพคล่องในการดำเนินงานโดยมีรัฐบาลเป็นผู้ค้ำประกันให้รัฐวิสาหกิจเหล่านั้น (สมภพ เต็งทับทิม, 2558)

หน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร สังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่บริการจำหน่ายไฟฟ้าแก่ประชาชนในส่วนภูมิภาคทุกจังหวัดทั่วประเทศ ยกเว้นจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสมุทรปราการ และกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเขตรับผิดชอบของการไฟฟ้านครหลวง ในฐานะหน่วยงานที่ให้บริการไฟฟ้าแก่ประชาชนในเขตจังหวัดสกลนคร ได้ให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพการบริการ และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งการขยายเขตระบบจำหน่าย การติดตั้งมิเตอร์ การแก้ไขกระแสไฟฟ้าขัดข้อง และการรับชำระค่ากระแสไฟฟ้า เพื่อให้ผู้ใช้ไฟฟ้าได้รับความพึงพอใจในการบริการ แต่จากการดำเนินการที่ผ่านมายังปรากฏข้อร้องเรียนจากผู้ไฟฟ้าเกี่ยวกับปัญหาไฟฟ้ายลows ไฟฟ้าตก ชั่วตอนและระเบียบ การบริการยุ่งยาก บริการล่าช้า พนักงานทำงานผิดพลาด หรือเครื่องมือไม่ทันสมัย (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร, 2563) ในส่วนของงานให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร เป็นงานบริการที่มีประชาชนมารับบริการโดยตรง ซึ่งประชาชนผู้มารับบริการย่อมจะต้องคาดหวังว่าจะได้รับการบริการที่มีคุณภาพจากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการของหน่วยงาน ซึ่งเมื่อหน่วยงานมีคุณภาพการให้บริการที่ดีแล้วย่อมจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น นอกจากนั้นการบริการประชาชนนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่หน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ซึ่งจะต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล และประโยชน์สูงสุด โดยประเมินประสิทธิผลการบริหารงาน ของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร และปัจจัยการบริหารงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงาน ของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร อันได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านเทคโนโลยีและสิ่ง

อำนวยความสะดวก จะทำให้การบริหาร การพัฒนา และการดำเนินการของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนครประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาว่า คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร อยู่ในระดับใด มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร มากน้อยเพียงใด ตลอดจนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางและเป็นข้อสังเกตในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงองค์กรและบุคลากร ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน แกไขปรับปรุงพัฒนาด้านการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการให้บริการประชาชน อันจะนำไปสู่การให้บริการที่มีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทุกระดับอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมายการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหารและคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้าง กระบวนการขั้นตอนการให้บริการ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) หมายถึง ระดับความสามารถของผู้ให้บริการในการตอบสนองความต้องการ และความคาดหวังของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1988) เสนอโมเดล SERVQUAL แบ่งคุณภาพการให้บริการออกเป็น 5 มิติ ดังนี้ 1) ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles): ลักษณะที่ปรากฏทางกายภาพของบริการ เช่น สถานที่ให้บริการ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องแต่งกายของพนักงาน ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Brown & Bitner, 2000) 2) ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability): ความสามารถของผู้ให้บริการในการให้บริการได้ถูกต้อง ตรงเวลา และสม่ำเสมอตามที่ผู้รับบริการคาดหวัง (Levesque & Parasuraman, 1998) 3) การตอบสนองต่อผู้มารับบริการ (Responsiveness): ความสามารถของผู้ให้บริการในการให้บริการแก่ผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว ทันทีทันใด และเต็มใจที่จะช่วยเหลือ (Bitner & Hubbert, 1994) 4) การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้มารับบริการ (Assurance): ความสามารถของผู้ให้บริการในการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการว่าพนักงานมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1988) และ 5) การรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการผู้ใช้บริการ (Empathy): ความสามารถของผู้ให้บริการในการเข้าใจความต้องการ ความรู้สึก และอารมณ์ของผู้รับบริการ และสามารถให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการได้ (Petrick & Zufrydt, 1992) ทั้งนี้ คุณภาพการให้บริการที่ดี นำมา

ซึ่งผลประโยชน์มากมายต่อธุรกิจ ดังนี้ เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า: ลูกค้าที่ได้รับบริการที่มีคุณภาพ จะรู้สึกพึงพอใจ และมีความภักดีต่อแบรนด์ (Brady & Cronin, 2001) เพิ่มยอดขาย: ลูกค้าที่พึงพอใจ มักจะบอกต่อ และกลับมาใช้บริการอีกครั้ง ลดต้นทุน: การลดข้อร้องเรียน และการคืนสินค้า ช่วยลดต้นทุนให้กับธุรกิจ สร้างภาพลักษณ์ที่ดี: ชื่อเสียงที่ดี เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ ดึงดูดลูกค้าใหม่ อย่างไรก็ตาม การให้บริการที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในองค์กร องค์กรควรมีกฤษฎี และแนวทางที่ชัดเจน ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ พนักงานควรได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาทักษะ และความรู้ ที่จำเป็นในการให้บริการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารองค์การ

ปัจจัยทางการบริหารองค์การ มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. โครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อประสิทธิภาพ องค์กรที่มีโครงสร้างที่เหมาะสมจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ทฤษฎีโครงสร้างทางการบริหาร (Weber, 1947) เสนอให้มีลำดับขั้นที่ชัดเจน การแบ่งงานที่เฉพาะเจาะจง และระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 2) ทฤษฎีระบบ (Bertalanffy, 1968) มององค์การเป็นระบบที่มีองค์ประกอบต่างๆ เชื่อมโยงกัน การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบหนึ่งจะส่งผลต่อองค์ประกอบอื่น ๆ 3) ทฤษฎีสถานการณ์ (Burns & Stalker, 1961) เสนอว่าโครงสร้างองค์การที่ดีที่สุดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อม กลยุทธ์ และเทคโนโลยี

2. กระบวนการทำงานที่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ทฤษฎีกระบวนการทางธุรกิจ (Davenport, 1993) มุ่งเน้นไปที่การออกแบบ วิเคราะห์ และปรับปรุงกระบวนการทำงาน 2) ทฤษฎีการให้บริการ (Grönroos, 2016) มุ่งเน้นไปที่การออกแบบและจัดส่งบริการที่มีคุณภาพ 3) ทฤษฎีการวัดผลประสิทธิภาพ (Neely & Adams, 2000) มุ่งเน้นไปที่การวัดผลและประเมินผลของกระบวนการทำงาน

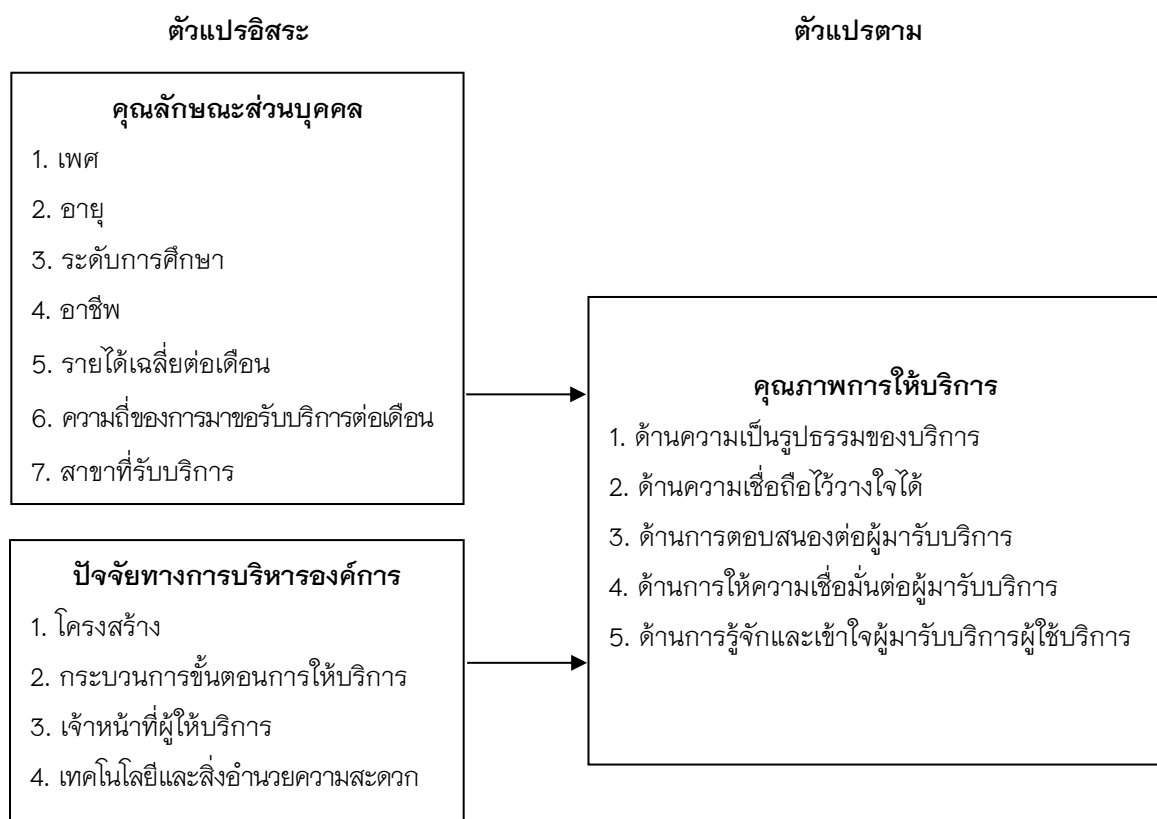
3. เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ หรือทรัพยากรมนุษย์ที่ขับเคลื่อนองค์กร พนักงานที่มีความสามารถและมีแรงจูงใจเป็นหัวใจสำคัญขององค์กร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ทฤษฎีแรงจูงใจ (Maslow, 1943) อธิบายปัจจัยที่กระตุ้นให้พนักงานทำงาน 2) ทฤษฎีความเป็นผู้นำ (Bass, 1981) อธิบายลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 3) ทฤษฎีทีม (Katzenbach & Smith, 1993) อธิบายวิธีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในทีม

4. เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ทฤษฎีระบบสารสนเทศ (Laudon & Laudon, 2016) มุ่งเน้นไปที่การออกแบบ พัฒนา และใช้งานระบบสารสนเทศ 2) ทฤษฎีการจัดการความรู้ (Nonaka & Takeuchi, 1995) อธิบายวิธีการสร้าง ถ่ายทอด และใช้ประโยชน์จากความรู้ในองค์กร

ทั้งนี้ องค์กรที่มีประสิทธิภาพจะต้องบูรณาการปัจจัยทั้งสี่เข้าด้วยกัน โครงสร้างที่เหมาะสม กระบวนการทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการหรือทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและขับเคลื่อนธุรกิจไปสู่ความสำเร็จ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำ 1) แนวคิดการบริหารองค์การของ (Harold, 1964) 2) ตัวแบบและวิธีการประเมินคุณภาพการให้บริการ หรือ SERVQUAL (Zeithaml, Parasuraman and Berry, 1990, p. 28), (Lovelock, 1996, pp. 464-466) มาประยุกต์ใช้แบบบูรณาการและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร จำนวน 400 คน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง จึงใช้วิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยของ (Naresh, 2006) กรณี Problem Solving Research ซึ่งมีขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 200 ตัวอย่าง ช่วงระยะของกลุ่มตัวอย่าง คือ 300-500 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางการบริหารองค์การของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

โดยแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.389-0.840 และค่าความเชื่อมั่นภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ .856

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ในระหว่างวันที่ 1-30 เมษายน พ.ศ. 2565 จำนวน 400 คน

2. ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม

4. ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (Coding form)

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 การวิเคราะห์ระดับ 1) ปัจจัยทางการบริหารองค์การของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร และ 2) คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพการบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร แตกต่างกันจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้สถิติ t-test

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยทางการบริหารองค์การของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยทางการบริหารองค์การของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร รายด้าน

ด้านที่	ปัจจัยทางการบริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านโครงสร้าง	4.13	.47	มาก
2	ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ	3.94	.48	มาก
3	ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	3.96	.41	มาก
4	ด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก	4.09	.44	มาก
รวม		4.02	.33	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยทางการบริหารองค์การของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านโครงสร้าง ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.09$) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 3.96$) และด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X} = 3.94$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร รายด้าน

ด้านที่	คุณภาพการให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.98	.47	มาก
2	ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	4.19	.47	มาก
3	ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ	3.98	.46	มาก
4	ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้มารับบริการ	4.13	.47	มาก
5	ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ	3.93	.52	มาก
รวม		4.03	.33	มาก

จากตาราง 2 พบว่า คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา คือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้มารับบริการ ($\bar{X} = 4.13$) ด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ ($\bar{X} = 3.98$) ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\bar{X} = 3.98$) และด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ ($\bar{X} = 3.93$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ

คุณภาพการให้บริการ		ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)		t	Sig.
		ชาย (170 คน)	หญิง (230 คน)		
1	ความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.95	4.00	1.068	.286
2	ความเชื่อถือไว้วางใจได้	4.15	4.21	1.245	.214
3	การตอบสนองต่อผู้มารับบริการ	3.97	3.98	.162	.872
4	การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้มารับบริการ	4.10	4.14	.763	.446
5	การรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ	3.90	3.95	.985	.325
รวม		4.01	4.04	1.115	.260

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ โดยใช้ค่า t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ทั้งในภาพรวม และรายด้าน ทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความถี่ของการมาขอรับบริการต่อเดือน และสาขาที่รับบริการ

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	.332	3	.111	1.008	.389
	ภายในกลุ่ม	43.534	396	.110		
	รวม	43.866	399			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.087	2	.043	.392	.676
	ภายในกลุ่ม	43.780	397	.110		
	รวม	43.866	399			

อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.537	5	.107	.977	.432
	ภายในกลุ่ม	43.329	394	.110		
	รวม	43.866	399			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	.121	3	.040	.365	.778
	ภายในกลุ่ม	43.745	396	.110		
	รวม	43.866	399			
ความถี่ของการมาขอรับบริการต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	.497	2	.248	2.274	.104
	ภายในกลุ่ม	43.369	397	.109		
	รวม	43.866	399			
สาขาที่รับบริการ	ระหว่างกลุ่ม	2.700	7	.386	3.673	.001**
	ภายในกลุ่ม	41.166	392	.105		
	รวม	43.866	399			

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความถี่ของการมาขอรับบริการต่อเดือน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ทั้งในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านสาขาที่รับบริการ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทำการทดสอบความแตกต่าง เป็นรายคู่ด้วยโดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test)

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและด้านเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งผลต่อคุณภาพ การให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยทางการบริหารส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std.error	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	.159	.049		3.210	.001		
โครงสร้าง (F ₁)	.196	.011	.280	18.642	.000	.296	3.313
กระบวนการขั้นตอนการให้บริการ (F ₂)	.389	.009	.566	41.299	.000	.374	2.69

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std.error	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (F_3)	.189	.011	.231	17.320	.000	.328	3.209
เทคโนโลยีและ							
สิ่งอำนวยความสะดวก (F_4)	.190	.012	.251	15.858	.000	.287	3.121

$R=973$, $R^2=.947$, $R^{2Adj}=.946$, $F=1.756E3$, $Sig.=.000^{**}$

จากตาราง 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร พบว่า ตัวแปรปัจจัยทางการบริหารองค์การ สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 94.60 ($R^{2Adj}=.946$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของตัวแปรปัจจัยทางการบริหารองค์การ พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ (F_2) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ .566 ด้านโครงสร้าง (F_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ .280 เทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก (F_4) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ .251 และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (F_3) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ .231

การอภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า คุณภาพการบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ไม่มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และความถี่ของการมาขอรับบริการต่อเดือน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิบูลย์ เพ็ญกุล, 2558) ได้ทำการศึกษา ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคตำบลบึง อำเภอดงหลวง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนที่มารับบริการกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตำบลบึง อำเภอดงหลวง จังหวัดชลบุรี ที่มี เพศ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการทั้ง 3 ด้านของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคตำบลบึง อำเภอดงหลวง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศุภกัญญา จันทุกษา, 2557) พบว่า ผู้ใช้ไฟฟ้าที่มีเพศ ระดับการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ ระดับรายได้ต่อเดือน ลักษณะของสถานที่ใช้บริการ ขนาดมิเตอร์ที่ใช้ต่างกัน จะมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันในภาพรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สิทธิชัย บำเพ็ญเพียร, 2557) พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทการใช้ไฟต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ส่วนคุณภาพการบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านสาขาที่รับบริการ จึงยอมรับสมมติฐาน โดยประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนครที่สำนักงานใหญ่ สาขาย่อยอำเภอกุสุมาลย์ และสาขาย่อยอำเภอภูพาน มีการรับรู้ต่อคุณภาพการให้บริการ สูงกว่าผู้ที่มาขอรับบริการที่สาขาย่อยอำเภออากาศอำนวย

2. ผลการวิจัยจากการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้า

ส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ (F_2) ($\beta=.566$) ด้านโครงสร้าง (F_1) ($\beta=.280$) ด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก (F_4) ($\beta=.251$) และด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (F_3) ($\beta=.231$) และปัจจัยการบริหารดังกล่าว สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 94.60 (Adjusted $R^2 = .946$) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในการบริหารงานของทุกองค์การ รวมทั้งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนครเพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการประยุกต์ใช้ทรัพยากรการบริหารจัดการที่จะทำให้การบริหารงานต่าง ๆ สำเร็จได้ ประกอบด้วย ทรัพยากรการบริหาร 4 อย่างที่เรียกว่า “4M” ซึ่งได้แก่ บุคลากร (man) เงิน (money) วัสดุอุปกรณ์ (materials) และการจัดการ (management) ถูกนำเข้าไปในระบบเพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโต รวมทั้ง (Harold J. Leavitt, 1964, pp. 315–325) ได้กล่าวถึงองค์การในลักษณะ ของระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไม่คงที่ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยของ องค์การ 4 ประการ ได้แก่ โครงสร้าง เทคโนโลยี คน และงาน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ย่อมส่งผลต่อปัจจัยอื่น ๆ ด้วย โดย Leavitt กล่าวว่า การแก้ปัญหขององค์การนั้นสามารถแก้ไขได้จากปัจจัย 3 ประการ คือ โครงสร้าง โดยการเปลี่ยนโครงสร้างของกระแสนงาน สายการบังคับบัญชาเทคโนโลยี โดยการใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศที่ดีขึ้น คน หรือ บุคลากร โดยการ เปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรม และจำนวนบุคลากร และจะต้องไม่ลืมว่าปัจจัยทุกตัวเกี่ยวข้องกันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งย่อมส่งผลต่อปัจจัยอื่น ๆ ด้วย ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชาญวิวัฒน์ กิจสวัสดิ์, 2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองไผ่ซาง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรณิดา ขุนทรง, 2558) พบว่า ปัจจัยการบริหารองค์การส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน โดยตัวแปรปัจจัยการบริหารองค์การทั้ง 4 ตัว มีผลร่วมกันสามารถพยากรณ์คุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาล ได้ร้อยละ 60.7 และปัจจัยการบริหารองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาล ด้านที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ ด้านเทคโนโลยี

องค์ความรู้ใหม่

งานบริการที่มีประชาชนมารับบริการโดยตรง หน่วยงานผู้ให้บริการต้องให้บริการตรงต่อประชาชน หากหน่วยงานมีคุณภาพการให้บริการที่ดีแล้วย่อมจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อการบริหารและคุณภาพการให้บริการ ทำให้หน่วยงานผู้ให้บริการปรับปรุงการให้บริการตามปัจจัยด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยทางการบริหารองค์การ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ โดยควรมีการนำเทคโนโลยี และเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการบริการให้มากขึ้น และจัดระบบการบริการให้มีความรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น และด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ โดยการจัดฝึกอบรมและปลูกฝังให้เจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนครแสดงออกซึ่งความเป็นผู้มีจิตใจรักการบริการประชาชน และแสดงออกถึงความเชี่ยวชาญในงานที่ได้รับผิดชอบ

1.2 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ควรเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้มารับบริการ โดยการจัดฝึกอบรมและปลูกฝังให้เจ้าหน้าที่ให้มีความรู้เพื่อให้คำอธิบายแก่ประชาชนผู้มารับบริการอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย รวมทั้งเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหา มีการแนะนำที่ดีให้แก่ผู้มารับบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ โดยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ให้มีอัธยาศัยไมตรี มีความพร้อมและเต็มใจให้บริการ และควรจัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ใช้เพื่อการบริการให้มีความเหมาะสม

1.3 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ควรเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสาขาย่อยอำเภอภูพาน ให้มากที่สุด เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มารับบริการของสาขาย่อยอำเภออากาศอำนวย มีการรับรู้ต่อคุณภาพการให้บริการต่ำกว่าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสกลนคร สาขาอื่น ๆ

1.4 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เนื่องจากเป็นรูปแบบตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยควรเน้นการจัดระบบการบริการให้มีความเหมาะสม มีการปรับปรุงพัฒนากระบวนการให้บริการและเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนครได้รับการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพอยู่เสมอ เพื่อให้การให้บริการของประชาชนมีความรวดเร็ว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในจังหวัดข้างเคียง เช่น นครพนม มุกดาหาร เพื่อที่จะได้ทราบปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในแต่ละจังหวัด

2.2 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อการรับบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการให้บริการ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร เช่น การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรศึกษา เป็นต้น

2.4 ควรศึกษาเชิงคุณภาพทั้งจากตัวเจ้าหน้าที่เองและจากผู้ใช้บริการเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้การบริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนครเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพและทำให้ประชาชนพึงพอใจมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร. (2563). *สรุปผลการดำเนินงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร ปี 2563*. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร.
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (2555). *กรอบนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของ กฟภ.* จาก <http://www.pea.co.th/introduction/Documents/นโยบายองค์กร.pdf>
- จิตติมา ชีรพันธุ์เสถียร. (2549). *การศึกษาคุณภาพบริการแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) สาขาพร้อมมิตร*. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการสังคมและการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชญานิษฐ์ ไสรส. (2559). *คุณภาพการให้บริการไปรษณีย์จังหวัดจันทบุรีที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ ไปรษณีย์ไทย: ไปรษณีย์จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาญวิวัฒน์ กิจสวัสดิ์. (2560). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน กรณีศึกษา เทศบาลเมืองไผ่ จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรณิดา ชุนทรง. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) การศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน)*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิบูลย์ เผือกนุญ. (2559). *ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคตำบลบึง อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี*. *วารสารเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 6(10), 57-70.
- ศุภกัญญา จันทรูกษา. (2557). *คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขตอำเภอมะนังอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สมภพ เต็งทับทิม. (2558). *หลักนิติธรรมกับการบริหารงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สิทธิชัย บาเพ็ญเพียร. (2557). *คุณภาพการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Bass, B. M. (1981). *Transformational leadership: Enhancing employee performance and organizational consciousness*. London: Lexington Books. (Although not mentioned in your list, this reference was included in a previous response.)
- Bertalanffy, L. v. (1968). *General theory of systems: Foundations, development, applications*. George Braziller.
- Burns, P. M., & Stalker, G. M. (1961). *The management of innovation*. London: Tavistock Publications.
- Davenport, T. H. (1993). *Process innovation: Reengineering work through information technology*. Harvard Business Press.
- Grönroos, C. (2016). *Service management and marketing: Customer management for service competitiveness*. John Wiley & Sons.

- Katzenbach, R. L., & Smith, D. K. (1993). *The wisdom of teams: Creating high-performance groups to achieve collective success*. Harper Business.
- Laudon, K. C., & Laudon, J. P. (2016). *Information systems management, Managing the digital enterprise*. Pearson.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370–396.
- Neely, A., & Adams, C. (2000). *The performance measurement handbook*. Butterworth–Heinemann.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *Creating knowledge in the company*. Routledge.
- Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization*. Oxford University Press.

การมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

TEACHERS PARTICIPATION IN ADMINISTRATION OF LARGE SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF UDON THANI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3

ทัตพงษ์ มีจันทร์^{*1}, กิจพิณัฐ อุสาโห²

Thatapong Meechantee^{*1}, Kitpinit Usaho²

¹⁻²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻²Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration Ratchathani University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: Tatpong160437@gmail.com^{*1}, Kitpinit.23@gmail.com²

Received: June 30, 2023

Revised: August 14, 2023

Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยงานวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 95 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง .67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Google form ได้รับตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 75 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อหาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครู และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 2) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครู ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ครูตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการนำหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ครูมีการบูรณาการการทำงานในทิศทางเดียวกันและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม ครูควรมีส่วนร่วมการให้ความเห็นชอบโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดสถานศึกษาจัดขึ้น และครูมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของครู; การจัดการศึกษา; แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วม

Abstract

This research employed mixed-method, consisting of both qualitative and quantitative research. The objective was to study the level of teacher participation in education administration. The research sample was 95 people by using stratified random sampling method for collecting data was questionnaire and interview form. The accuracy was between .67–1.00, the reliability was 90. The data was analyzed by descriptive analysis (frequency, percentage, mean, standard deviation) and content analysis. The study revealed, 1) The overall picture showed moderate teacher participation. The overall score was at a high level, and had small distribution. Considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level. Participation in benefits was the aspect with the highest average value, participation in decision-making and participation in the evaluation, respectively. The participation in the operation had the lowest average. 2) Regarding to teacher's participation in administration development, It should be more opportunities for teachers to make and decisions in planning curriculum development and evaluate the use of school curriculum in teaching and learning in school. Teachers had integrated work in the same direction had a sense of ownership of activities. They should be involved in approving projects and activities that schools organize. They also participated in reflecting to improve and develop educational institutions operational guidelines.

Keyword: teachers' involvement; education management; participation development guidelines

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การศึกษามีความจำเป็นต่อมนุษย์ หากบุคคลใดไม่ได้รับการศึกษาโอกาสความเจริญก้าวหน้า และพัฒนาชีวิตก็จะมีน้อยตามกันไป จะเห็นได้ว่าการศึกษาคือสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษาที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ภาคส่วนที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจขับเคลื่อนพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนท่ามกลางสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แม้กระทั่งสถานศึกษาก็จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะต้องให้ผู้เรียนเกิดความรู้ตลอดเวลา มีทักษะกระบวนการคิด และทักษะการใช้ชีวิต เพื่ออยู่ร่วมกันกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ระบบการศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ยั่งยืน (สุภาวดี ใจภักดี, 2562, หน้า 17)

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานสามารถแข่งขันกับอารยประเทศในเวทีโลกได้ จึงต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบโครงสร้าง การวางแผน และการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นความรับผิดชอบของทุกคน ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่ง

กระบวนการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารบุคคล (Staffing) การสั่งการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษาดำเนินการบริหารอย่างมีอิสระคล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้เป็น 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (สุภาวดี ใจภักดี, 2563, หน้า 18)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาในสถานศึกษามีความสำคัญ ซึ่งผู้บริหารจำเป็นจะต้องนำหลักการมีส่วนร่วม (Participation) มาใช้ควบคู่กับการดำเนินงานในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาร่วมมือกันทำงาน เพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับแนวคิดของ วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การรับผิดชอบ การวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในสถานศึกษา นอกจากนี้การให้ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูหรือบุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการตัดสินใจ เกิดความเข้าใจกันในการปฏิบัติงานลดความเหลื่อมล้ำภายใน สถานศึกษา เปิดกว้างทางความคิดนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ (สุภาวดี ใจภักดี, 2562, หน้า 20) ครูจึงมีบทบาทโดยตรงในการร่วมพัฒนาสถานศึกษา ครูไม่เพียงแต่จะมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้เท่านั้นแต่ครูยังต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจนเข้าใจกระจ่าง ศึกษาหลักการวิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาร่วมวางแผน และร่วมพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสาระที่จัดทำขึ้นตามสภาพปัญหา หรือความต้องการของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายเนื้อหา สาระมาตรฐานสัดส่วนของเวลาและหน่วยการเรียนรู้นำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลในห้องเรียนโดย เลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เรียน วางแผนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้ ข้อมูลที่แสดงความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น และนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนต่อไป (สุรภาพ นาคคนชม, 2565, หน้า 85)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันนี้มีสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัด จำนวน 6 อำเภอ สถานศึกษา จำนวน 203 แห่ง มีเป้าหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย และมีนโยบายจัดการศึกษาด้านพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังมีจุดเน้นที่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาอีกมากมาย รวมทั้งการยึดหลักธรรมาภิบาล สร้างงาน สร้างสัมพันธ์มุ่งมั่น บริการ สืบสานเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2566, หน้า 11)

จากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้จัดการศึกษาถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมีภารกิจทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 โดยกำหนดเป้าประสงค์ในการพัฒนาลำดับงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน มีนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนบนฐานข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องทันสมัย และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ลำดับงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จึงมีความจำเป็นต้องบริหารจัดการสถานศึกษาของตนเองเพื่อสนองนโยบายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยบูรณาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2566, หน้า 53)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมบริหารสถานศึกษาของครูและเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ครูผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

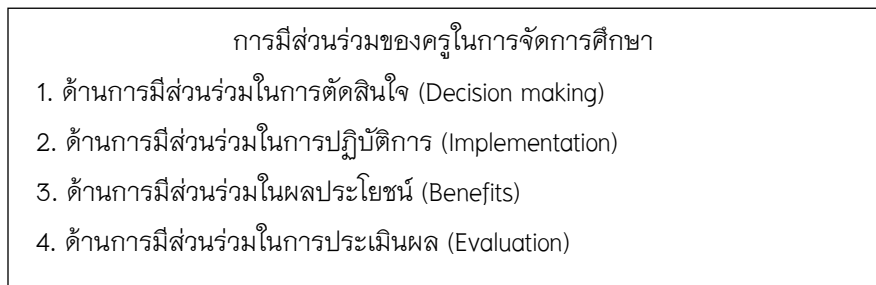
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมเป็นทฤษฎีการจูงใจที่เกี่ยวข้องและสามารถโยงไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมได้ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ โดยเชื่อว่าผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นกับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะผู้ปฏิบัติงานจะเพิ่มความสนใจในงาน มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น ที่จะทำงานซึ่งเป็นการเพิ่ม ผลผลิตของงานให้มากขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากผู้ปฏิบัติงานไม่พึงพอใจในการทำงาน เกิดความท้อถอย ส่งผลต่อคุณภาพงานออกมาไม่มีประสิทธิภาพ ทฤษฎี ดังกล่าวสอดคล้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของบุคลากรในองค์กร กล่าวคือ ถ้าบุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ร่วมคิดตัดสินใจจะส่งผลให้บุคลากร ในองค์กรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมมากขึ้น ทำให้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาได้ นอกจากนี้ทฤษฎีการสร้างผู้นำก็มีความสำคัญ คือ ผู้นำที่มีอำนาจที่ดี (Positive leader) มักจะนำการเคลื่อนไหวในการทำงานอยู่เสมอ ในขณะที่ผู้นำที่ไม่มีอำนาจที่ดี (Negative leader) จะไม่มีผลงานที่สร้างสรรค์เลย การสร้างผู้นำที่มีอำนาจหรือผู้นำจะช่วยจูงใจให้บุคลากรเต็มใจที่จะทำงาน เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เนื่องจากผู้นำ เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจูงใจและรวมกลุ่มคน ดังนั้นทฤษฎีการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือร่วมมือร่วมแรงกันในการทำงานอย่างมีคุณภาพ

แสดงให้เห็นถึงการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากรและผู้นำร่วมกัน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีผู้นำที่ดีอันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ (Herzberg, 1959)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับได้นำแนวคิดทฤษฎีของโคเฮนและอัฟโฮฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980, pp. 219–222) มี 4 ด้าน มาเป็นขอบเขตของการวิจัย ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 189 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 127 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608) ได้มาด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามสถานภาพครูได้ ดังนี้ ครูไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 76 คน ครูชำนาญการ จำนวน 9 คน และครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 42 คน
3. กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติผู้บริหาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 สำหรับแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครู และนำผลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 มีผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ 1) นางศรีสมร สันทา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองหานวิทยายน 2) นายประยุทธ์ นามโยธา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหาน นายสุรัชย์ แสงศิลา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะแบง โดยเลือกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี 2) สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อความ ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective congruence) ความครอบคลุมของข้อความคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยให้ค่าความสอดคล้อง ดังนี้ +1 หมายถึง เห็นด้วย ว่าข้อความคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ ว่าข้อความคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ว่าข้อความคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามอยู่ในระหว่าง .67-1.00 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ครูโรงเรียนขนาดกลางในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .90 และใช้ Google form 5) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป 2.6 แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ 1) วิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 95

คน คิดเป็น ร้อยละ 75 2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 คน โดยทำการสัมภาษณ์เป็นเวลา 1 – 2 ชั่วโมง ต่อ 1 คน ด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้แก่ สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 3 และ หน้า 121) ข้อมูลแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 1

ตาราง 1 การมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.18	.67	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.10	.58	มาก
3	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.21	.52	มาก
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.11	.53	มาก
รวม		4.15	.57	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 4.15$, S.D = .57) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.21$, S.D = .52) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.18$, S.D = .67) และด้านการมีส่วนร่วม

ในการประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.11, S.D = .53) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X}$ = 4.10, S.D = .58)

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครู ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ครูตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการนำหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ครูมีการบูรณาการการทำงานในทิศทางเดียวกันและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม ครูควรมีส่วนร่วมการให้ความเห็นชอบโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดสถานศึกษาจัดขึ้น และครูมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา

ผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 ท่าน ได้แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 สามารถสรุปผลในแต่ละด้านได้ ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แนวทางพัฒนา ดังนี้ ควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการ คัดเลือก สรรหา แต่งตั้ง ครูและบุคลากรทำหน้าที่สอนที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมทั้งการพิจารณาความดีความชอบในโอกาสต่าง ๆ โดยกระบวนการประชุมที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องและทุกวาระที่มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลในหน่วยงาน เพื่อสร้างความพึงพอใจความรับผิดชอบร่วมกันที่จะนำมาซึ่งความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติและสร้างความขัดแย้งภายในองค์กร 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ได้แนวทางพัฒนา ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมกระบวนการบริหารกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับสถานศึกษาทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา เช่น เปิดโอกาสให้ครูเข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมแก่นักเรียนในฐานะผู้ปฏิบัติและใกล้ชิดกับนักเรียน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ได้แนวทางพัฒนา ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพมากขึ้น เช่น ตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชีวิตและความก้าวหน้าในอาชีพครูพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยการจัดสวัสดิการที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น การจัดหาสวัสดิการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่ข้าราชการที่มีรายได้น้อย 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีการกำหนดขอบข่ายการประเมินผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นแบบชัดเจน โปร่งใส เช่น การพิจารณาความดีความชอบแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานแบบ 360 องศา โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เพื่อนครู นักเรียน เป็นต้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา และควรให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาให้มากขึ้น รวมถึงการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 สามารถอภิปรายผล ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการ

สนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารการศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมพัฒนาองค์กร ระดมความคิดเห็นนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นในการพัฒนาองค์กร ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุก ๆ งาน ซึ่งมากน้อยแตกต่างกันไปตามภาระงาน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามแผนงานของสถานศึกษาที่ระบุตามโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้เพื่อทำความเข้าใจในทิศทางการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานขององค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติศักดิ์ อังคะนาวิน, 2562, หน้า 97-111) พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหัวถนน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ รากเงิน (2560, หน้า 174) พบว่า การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิชัย อุตทาสา (2562, หน้า 29-40) พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาวดี ใจรักดี (2562, หน้า 16) พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรภพ นาคนชม (2565, หน้า 83) พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปหาน้อยในแต่ละด้าน ดังนี้ 2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ครูตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการนำหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น รองลงมา คือ ควรกำหนดนโยบายให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาและการวางแผนการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของจารุวรรณ รากเงิน (2560, หน้า 174) พบว่า แนวทางพัฒนา คือ ควรเปิดโอกาสให้ครูตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการนำหลักสูตรสถานศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษา และควรเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจพิจารณาความดีความชอบในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยุติธรรม (สุภาวดี ใจรักดี, 2562, หน้า 16) พบว่า แนวทางพัฒนา คือ ควรเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจพิจารณาความดีความชอบในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยุติธรรม และควรเปิดโอกาสให้ครูเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการ คัดเลือก สรรหา แต่งตั้ง ครูและบุคลากรทำหน้าที่สอนที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมทั้งการพิจารณาความดีความชอบในโอกาสต่าง ๆ โดยกระบวนการประชุมที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องและทุกวาระที่มีการเปลี่ยนแปลงบุคคลในหน่วยงาน เพื่อสร้างความพึงพอใจความรับผิดชอบร่วมกันที่จะนำมาซึ่งความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติและซัดความขัดแย้งภายในองค์กรผลการวิจัยของ สุรภพ นาคนชม, (2565, หน้า 83) พบว่า แนวทางพัฒนา คือ ครูควรมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม/โครงการด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ และผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นที่จำเป็นกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย จัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยของ สิทธิชัย อุตทาสา (2562, หน้า 87-88) พบว่า แนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้

ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมกระบวนการบริหารกิจกรรมของโรงเรียน ผลการวิจัยของ สุรภพ นาคนชม, (2565, หน้า 83) พบว่า แนวทางพัฒนา คือ ครูมีส่วนร่วมในการสะท้อนผลการดำเนินงานของผู้บริหารเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา และให้ครูมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสับสนุนให้ครูมีการกำหนดขอบข่ายการประเมินผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นแบบชัดเจน โปร่งใส เช่น การพิจารณาความดีความชอบแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานแบบ 360 องศา โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เพื่อนครู นักเรียน เป็นต้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา (สุรัชย์ แสงศิลา, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารจัดการการศึกษาซึ่งเป็นบทบาทสำคัญต่อการเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษา โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อจะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้น ผู้เรียนที่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนและชุมชนต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก การมีส่วนร่วมของครูในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงเป็นบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ครูถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสถานศึกษาจะต้องให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาองค์กร

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมเกี่ยวกับหลักสูตรที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน เพื่อให้ครูสามารถออกแบบกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร เพื่อขจัดปัญหาข้อขัดแย้งในองค์กร

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้บริหารควรเปิดใจยอมรับคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้ครูได้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสามารถนำเสนอแนวทางพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาได้ในฐานะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารจัดการศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ อังคะนาวัน. (2562). การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนหัวถนน อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี. *วารสารรามคำแหง*, 2(1), 97-111.
- จารุวรรณ รากเงิน. (2560). การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด. *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการ*
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.
- ชัยอานนท์ แก้วเงิน. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศรีสมร สنها. (2566, มีนาคม 21). ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลหนองหานวิทยายน. สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2566.
- สิทธิชัย อุตทาส. (2562). ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5(3), 28-40.
- สุภาวดี ใจภักดี. (2563). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 1. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 11(2), 18-34.
- สุรัชย์ แสงศิลา. (2566, มีนาคม 21). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะแบง. สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2566.
- สุรภาพ นาคณชม (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6(2), 83-96.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2566*. อุดรธานี:
กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3.
- Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1980). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design*
Implementation and Evaluation. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell
University.

Herzberg, F. (1959). *The Motivation to work*. New York: John Wiley and Sons.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับ
แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี
THE INVESTIGATION OF INFLUENCES OF MARKETING MIX ON CUSTOMER
ATTITUDE TOWARDS SMARTPHONE APPLICATION OF SIAMCOMMERCIAL BANK
PUBLIC COMPANY LIMITED IN UDONTHANI PROVINCE

อุตร อุประ^{*1}, สืบชาติ อันทะไชย²
Udon Upara^{*1}, Suebchart Unthachai²

^{*1-2}หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{*1-2}Master of Business Administration Program, Faculty of Management Science, Udon Thani Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: udonupara@hotmail.com^{*1} subchat.un@udru.ac.th²

Received: August 26, 2023

Revised: October 06, 2023

Accepted: October 16, 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ คือการตรวจสอบอิทธิพลที่เป็นไปได้ของบริการธนาคารบนมือถือ (M Banking) ที่มีต่อทัศนคติของลูกค้า กล่าวคือเป็นการศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อทัศนคติของผู้บริโภคเกี่ยวกับแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจลูกค้าธนาคาร 420 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างโดยแบบสองขั้นตอน เทคนิคการสร้างแบบจำลองการถดถอยนำมาใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองแนวคิดและทดสอบชุดสมมติฐานวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าส่วนประสมการตลาดอิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวทำนายที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อธนาคารทางโทรศัพท์ กล่าวคือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านพนักงานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกายภาพ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการที่มีต่อทัศนคติของผู้บริโภค

คำสำคัญ: ทัศนคติของผู้บริโภค; ธนาคารทางโทรศัพท์; ส่วนประสมการตลาด; แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน

Abstract

The purpose of this paper was to investigate the potential influence of the mobile banking (M banking) service scope on customer attitude. This paper investigates the influence of the marketing mix on customer attitude towards smartphone application of Siam Commercial Bank Public Company Limited in Udonthani province. Data were collected from 420 samples by using a multistage technique. The regression modeling technique was

employed to analyze the conceptual model and test the proposed set of hypotheses. The results showed that Mobile banking's marketing mix was a strong predictor of customer attitude towards Mobile banking, especially, people, process, and servicescape factors had significantly influenced on the customer attitude.

Keywords: consumer attitudes; mobile banking; e-marketing mix; smartphone application

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ธนาคารบนมือถือ (Mobile-banking) ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญเมื่อเทียบกับธนาคารแบบดั้งเดิม มีการเติบโตอย่างรวดเร็วทั่วโลกในด้านบริการธนาคารนี้ ซึ่งมีมูลค่า 715.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2018 และคาดว่าจะสูงถึง 1824.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี 2026 ธนาคารส่วนใหญ่ทั่วโลกได้จัดสรรทรัพยากรจำนวนมากในการดำเนินงานธนาคารบนมือถือ พวกเขาหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์ผ่านการบริการลูกค้าที่ได้รับการปรับปรุง (Ciunova-Shuleska et al, 2022; Pal et al, 2021) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารายได้และผลกำไรจะเป็นของธนาคารที่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างบริการที่ดีกว่า ต้นทุนต่ำ และให้คุณค่าโดยรวม (Sharma et al, 2022) การยอมรับ m-banking ยังอยู่ในขั้นตอนการพัฒนาในหมู่ผู้ใช้ ธนาคารกำลังใช้แพลตฟอร์มสื่อต่าง ๆ เพื่อโฆษณา m-banking เพื่อจูงจูงลูกค้าที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากผู้ที่มีศักยภาพในการใช้บริการธนาคารบนมือถือ แพลตฟอร์มสื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ ทีวี และสื่อออนไลน์อินเทอร์เน็ต เช่น โซเชียลมีเดีย ต่างก็ถูกใช้ในลักษณะเดียวกัน ในบรรดาสื่อรูปแบบอื่นๆ ทั้งหมด โซเชียลมีเดียถูกใช้อย่างแพร่หลายเพื่อส่งเสริม m-banking เนื่องจากการผสมผสานความชอบใจของสื่อบุคคลและสื่อมวลชน (Shankar et al, 2020; Sahoo & Pillai, 2017)

ธนาคารไทยพาณิชย์ในจังหวัดอุดรธานีนั้น มีจำนวนค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับธนาคารอื่น ๆ เนื่องจากในจังหวัดอุดรธานี มีการเติบโตทางธุรกิจค่อนข้างมาก ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ได้เห็นการเข้ามาจับตลาดของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์หรือธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Business) อย่างรวดเร็ว ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก เห็นได้ชัดเจนนคือธนาคารเป็นสถาบันการเงินที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจึงทำให้ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ มีนโยบายออกมารองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล (Digital) ธนาคารพาณิชย์บางสาขาต้องปิดตัวลง ลดพนักงาน เพื่อลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วให้ความสำคัญกับการพัฒนาการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แทน นั่นก็คือลดคน แต่เพิ่มเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยแทน ซึ่งอนาคตอันใกล้นี้จะทำให้ผู้คนตกงานเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชัน ในสมาร์ตโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อตอบสนองความต้องการผู้ใช้บริการให้มากที่สุด ส่วนประสมการตลาดออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อ ทัศนคติและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการธนาคาร(Laforet & Li, 2005)ซึ่งส่วนประสมการตลาดออนไลน์ของธนาคารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ (e-SQ) นอกจากนั้น (Sahoo & Pillai, 2017) กล่าวว่า Mobile Banking Servicescape เป็นตัวทำนายที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ Mobile Banking ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า การค้นพบนี้ยังแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ Mobile Banking เป็นสื่อกลางทั้งบริการ Mobile Banking และการมีส่วนร่วม (the M banking servicescape & engagement), (Sahoo & Pillai, 2017)

กล่าวว่า Mobile Banking Servicescape เป็นตัวทำนายที่สำคัญเกี่ยวกับทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ M Banking ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า การค้นพบนี้ยังแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ Mobile Banking เป็นสื่อกลางทั้งบริการ Mobile Banking และการมีส่วนร่วมการศึกษาในปัจจุบันพยายามขยายความเข้าใจของเราเกี่ยวกับคุณภาพการบริการโดยการประเมินแบบจำลองสามมิติที่รวมถึงคุณภาพทางเทคนิค คุณภาพการทำงาน และภาพลักษณ์ ตามแบบจำลองของ (Gronroos, 1982, 1990) ดังนั้นการศึกษานี้จึงมุ่งหมายเพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อทัศนคติของผู้บริโภคของการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติของผู้บริโภค

Laforet and Li (2005) กล่าวว่า การวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภคและการยอมรับธนาคารอิเล็กทรอนิกส์พบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่กำหนดทัศนคติของผู้บริโภคต่อธนาคารออนไลน์และธนาคารบนมือถือ เช่น ข้อมูลประชากร แรงจูงใจและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อเทคโนโลยีธนาคารที่แตกต่างกัน และการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของแต่ละบุคคล ในทำนองเดียวกัน พบว่า ทัศนคติต่อธนาคารออนไลน์และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ และปัจจัยที่เป็นไปได้อื่น ๆ ที่กล่าวถึงด้านล่าง สำหรับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ (Howcroft et al, 2002) เปิดเผยว่าผู้บริโภคอายุน้อยให้ความสำคัญกับความสะดวกหรือศักยภาพในการประหยัดเวลาของธนาคารออนไลน์และมือถือมากกว่าผู้บริโภคที่มีอายุมาก ผู้บริโภคอายุน้อยยังมองว่าการขาดการติดต่อแบบตัวต่อตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผู้บริโภคที่มีอายุมาก ผู้เขียนเหล่านี้ยังพบว่าระดับการศึกษาของผู้ตอบไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้โทรศัพท์หรือธนาคารออนไลน์นอกจากนั้น (Karjaluoto et al, 2002) แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ก่อนหน้านี้กับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีและทัศนคติต่อคอมพิวเตอร์มีอิทธิพลต่อทั้งทัศนคติต่อธนาคารออนไลน์และพฤติกรรม การศึกษาของพวกเขาเผยให้เห็นปัจจัยเหล่านี้ ประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ก่อนหน้านี้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการใช้งานธนาคารออนไลน์ ในขณะที่ประสบการณ์ด้านธนาคารส่วนบุคคลในเชิงบวกดูเหมือนจะส่งผลต่อทั้งทัศนคติและการใช้งาน และลูกค้าพึงพอใจที่จะติดตามช่องทางการจัดส่งปัจจุบันของพวกเขา การวิจัยแสดงให้เห็นว่าทัศนคติต่อธนาคารอิเล็กทรอนิกส์และพฤติกรรมจริงยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความพึงพอใจ/ความไม่พอใจกับบริการธนาคารในปัจจุบัน กลุ่มอ้างอิง เช่น อิทธิพลจากครอบครัวและผู้อื่น และทัศนคติเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมต่อธนาคารออนไลน์อย่างมาก

สิ่งแวดล้อมของธนาคารทางโทรศัพท์

Sahoo and Pillai (2017) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมของธนาคารทางโทรศัพท์ (Mobile Banking Servicescape) เป็นตัวทำนายที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ Mobile Banking ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า การค้นพบนี้ยังแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ Mobile Banking เป็นสื่อกลางทั้งบริการ Mobile Banking และ

การมีส่วนร่วมคำว่า “services cape” บัญญัติขึ้นโดย (Bitner, 1992) เพื่ออธิบายสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมของบริษัท รวมถึงการจัดวางโดยรวม การออกแบบ การตกแต่ง และความสวยงาม ต่อมา การศึกษาได้ขยายแนวคิดนี้ไปสู่บริบทอื่น ๆ เช่น การตั้งค่าบริการเพื่อการพักผ่อน (Wakefield & Blodgett, 1996) ร้านช้อปปิ้งออนไลน์ (Harris and Goode, 2010) และสภาพแวดล้อมอีคอมเมิร์ซ นักวิจัยได้เข้าถึงสภาพแวดล้อมการบริการออนไลน์โดยรวมของบริษัทในรูปแบบต่าง ๆ เช่น “สภาพแวดล้อมเสมือนจริง” “e-scape” “สภาพแวดล้อมทางกายภาพออนไลน์”, “โลกไซเบอร์” “บรรยากาศออนไลน์” (Eroglu et al, 2003) “ตัวชี้นำบรรยากาศร้านค้าออนไลน์” “ความสวยงามหรือบรรยากาศของเว็บไซต์” (Chang & Chen, 2008), และเมื่อเร็ว ๆ นี้ “e-services cape” (Harris & Goode, 2010) คำศัพท์ที่แตกต่างกันถือเป็นความก้าวหน้าตามธรรมชาติ โดยนำคุณสมบัติของบริการทางกายภาพและรวมเข้ากับบริบทบริการออนไลน์ (Koernig, 2003), (Harris & Goode, 2010) เป็นผู้บุกเบิก สร้างแนวคิดและตรวจสอบขอบเขตของ e-services cape ที่ครอบคลุมในเอกสารเกี่ยวกับบริการออนไลน์ นอกจากนี้ มิติที่แนะนำในการศึกษานี้ก็นำไปใช้ในแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ เพื่อจับการรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการบริการโดยรวม จากข้อมูลของ (Harris & Goode, 2010) e-servicescape อธิบายถึง “ปัจจัยสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่มีอยู่ระหว่างการส่งมอบบริการ, หน้า 231) ในบทความนี้ การศึกษาได้ขยายคำจำกัดความข้างต้นไปสู่ M Banking และระบุว่า “M Banking Servicescape อธิบายสภาพแวดล้อมบริการธนาคารบนมือถือโดยรวม ซึ่งทำให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริการทางการเงินหรือไม่ใช้การเงินผ่านแพลตฟอร์มมือถือส่วนบุคคล ประกอบด้วยสามมิติ ได้แก่ ความน่าดึงดูดใจ รูปแบบออนไลน์และฟังก์ชันการทำงาน และความปลอดภัยทางการเงิน” (Sahoo & Pillai, 2017) กล่าวไว้ในบริบทของบริการออนไลน์ ความดึงดูดใจทางสุนทรียภาพแสดงถึงการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมออนไลน์ และในขอบเขตที่พวกเขาตีความสภาพแวดล้อมว่าน่าดึงดูดใจหรือมีเสน่ห์ (Harris & Goode, 2010) มิติด้านความสวยงามสะท้อนถึง “สภาพแวดล้อม” ของ (Bitner, 1992) ความสวยงามดึงดูดใจอธิบายวิดีโอเสียงออนไลน์ , กราฟิกของเพจ, ภาพโดยรวมที่น่าดึงดูดใจ, รับรู้ถึงความเป็นต้นฉบับของเพจและไซต์ ลักษณะ ขนาด การนำเสนอโดยรวม และจำนวนภาพออนไลน์ (Montoya-Weiss et al, 2003) และความพึงพอใจทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ องค์ประกอบของ e-servicescape ยังเชื่อมโยงอย่างมากกับ e-trust และความชอบของลูกค้า (Harris & Goode, 2010) ในการศึกษา เราสันนิษฐานว่าใน M Banking Portal สุนทรียภาพในการรับรู้ของผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญ และมีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่ตามมาของพวกเขา

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาดกับทัศนคติของผู้บริโภค

ทัศนคติของลูกค้าอธิบายถึงการประเมินผลิตภัณฑ์หรือบริการทั่วโลกของพวกเขา (Bolton & Drew, 1991) คำว่าการประเมินทั่วโลกสอดคล้องกับการตัดสินใจโดยรวมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ และไม่จำกัดเพียงการประเมินต่อธุรกรรมเฉพาะ (Holbrook & Corfman, 1985) มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ในหมู่นักวิจัยว่าทัศนคติของลูกค้าเป็นส่วนสำคัญของการประเมินและการควบคุมในการจัดการการตลาดของธนาคาร ตัวอย่าง (Moutinho & Smith, 2000) กล่าวว่าทัศนคติของลูกค้ามีบทบาทสำคัญในระบบธนาคารอัตโนมัติ จึงควรพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจังพร้อมกับศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าในสื่อธนาคารอัตโนมัติ ในการตั้งคำถามนี้ เมื่อพิจารณาจากกรอบ S-O-R ที่เราระบุว่า e-servicescape ประกอบด้วยองค์ประกอบหรือสิ่งกระตุ้นที่มีความสามารถเพียงพอที่จะกระตุ้นการประเมินการทำงานและประสบการณ์ของผู้บริโภค (Lee & Jeong, 2012) เช่น องค์ประกอบต่างๆ เช่น สี แบบอักษร เพลงพื้นหลัง ขนาดข้อความ ไอคอนเคลื่อนไหว สีพื้นหลัง สัญลักษณ์ภาพ ฯลฯ อาจกระตุ้นการประเมินประสบการณ์ของผู้ใช้ การศึกษา

พบว่าสิ่งกระตุ้นเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกจากประสบการณ์ของผู้ใช้ และในทางกลับกันอาจทำให้ลูกค้ารู้สึกตื่นตัวและพึงพอใจ

มิติด้านคุณภาพการบริการ

ในขณะที่คุณภาพการบริการเป็นที่ทราบกันดีว่าขึ้นอยู่กับหลายมิติ (Gronroos, 1982, 1990), (Parasuraman et al, 1985) ไม่มีข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะหรือเนื้อหาของมิติ (Brady & Cronin, 2001) อย่างไรก็ตาม การทบทวนการศึกษาคุณภาพบริการจนถึงปัจจุบันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักวิชาการชาวยุโรปมีอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษามิติคุณภาพบริการ นั่นคือการอภิปรายร่วมสมัยในมิติของคุณภาพการบริการได้ริเริ่มโดยนักวิชาการชาวยุโรป (Lehtinen & Lehtinen, 1982) ให้นิยามคุณภาพบริการในแง่ของคุณภาพทางกายภาพ คุณภาพเชิงโต้ตอบ และคุณภาพขององค์กร (ภาพลักษณ์) คุณภาพทางกายภาพเกี่ยวข้องกับลักษณะที่จับต้องได้ของบริการ คุณภาพเชิงโต้ตอบเกี่ยวข้องกับลักษณะการโต้ตอบของบริการ และหมายถึงการไหลสองทางที่เกิดขึ้นระหว่างลูกค้าและผู้ให้บริการ หรือตัวแทนของเขา/เธอ รวมถึงการโต้ตอบทั้งแบบอัตโนมัติและแบบเคลื่อนไหว คุณภาพขององค์กร หมายถึงภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการโดยลูกค้าปัจจุบันและผู้มีโอกาเป็นลูกค้า ตลอดจนสาธารณชนอื่น ๆ พวกเขาแนะนำว่า เมื่อเปรียบเทียบกับมิติคุณภาพอีกสองมิติ คุณภาพขององค์กรมักจะมีเสถียรภาพมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ด้วยข้อเสนอแนะที่ว่า “รูปแบบคุณภาพบริการที่รับรู้” แทนที่คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ทางกายภาพในการบริโภคบริการ (Gronroos, 1982) ได้ระบุมิติคุณภาพบริการสองมิติ ด้านเทคนิค (“อะไร” ที่ให้บริการ) และ ด้านการทำงาน (“วิธีการ” ให้บริการ) ลูกค้ารับรู้ว่าสิ่งที่ได้รับเป็นผลของกระบวนการที่ใช้ทรัพยากร เช่น คุณภาพทางเทคนิคหรือผลลัพธ์ของกระบวนการ แต่พวกเขาและบ่อยครั้งที่สำคัญกว่านั้น รับรู้ถึงการทำงานของกระบวนการเอง เช่น มิติการทำงานหรือคุณภาพของกระบวนการ สำหรับบริการบางอย่าง “อะไร” (หรือคุณภาพทางเทคนิค) อาจประเมินได้ยาก ตัวอย่าง ในการดูแลสุขภาพ ความสามารถทางเทคนิคของผู้ให้บริการ ตลอดจนผลลัพธ์ทันทีจากการรักษา อาจเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ป่วย (ลูกค้า) ในการประเมิน ขาดความสามารถในการประเมินคุณภาพทางเทคนิค ผู้บริโภคพึงพอใจคุณลักษณะคุณภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ (วิธีการ) ของการส่งมอบการดูแลสุขภาพ สำหรับบริการด้านสุขภาพ ผู้บริโภคมักจะพึงพอใจคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น ความน่าเชื่อถือและความเอาใจใส่ในการประเมินคุณภาพ

Gronroos ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของภาพลักษณ์องค์กรในประสบการณ์ด้านคุณภาพการบริการ ซึ่งคล้ายกับแนวคิดที่เสนอโดย (Lehtinen & Lehtinen, 1982) ลูกค้านำประสบการณ์ก่อนหน้านี้ และการรับรู้โดยรวมเกี่ยวกับบริษัทบริการมาใช้ในการเผชิญหน้าแต่ละครั้ง เนื่องจากลูกค้ามักมีการติดต่ออย่างต่อเนื่องกับบริษัทที่ให้บริการเดียวกัน (Gronroos, 2001) ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์จึงถูกนำมาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งในรูปแบบการรับรู้คุณภาพการบริการ เพื่อให้พิจารณาไดนามิกของกระบวนการรับรู้บริการด้วย ภาพลักษณ์ที่เป็นที่ชื่นชอบและเป็นที่รู้จักเป็นสินทรัพย์สำหรับบริษัทใด ๆ เนื่องจากภาพลักษณ์มีผลกระทบต่อการรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับการสื่อสาร และการดำเนินงานของบริษัทในหลาย ๆ ด้าน หากผู้ให้บริการมีภาพลักษณ์ที่ดีต่อลูกค้า ข้อผิดพลาดเล็กน้อยจะได้รับการอภัย แต่ถ้าผิดพลาดบ่อย ๆ ภาพจะเสียหาย หากภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการเป็นลบ ผลกระทบของความผิดพลาดมักจะขยายใหญ่ขึ้นในใจของผู้บริโภค กล่าวอีกนัยหนึ่ง รูปภาพสามารถถูกมองว่าเป็นตัวกรองในแง่ของการรับรู้ถึงคุณภาพของผู้บริโภค (Swartz & Brown, 1989) พยายามสังเคราะห์มิติของคุณภาพการบริการโดยแสดงตัวอย่างงานของมิติคุณภาพการบริการที่ศึกษาโดย (Gronroos, 1982; Lehtinen & Lehtinen, 1982; Parasuraman et al,

1995) การสนับสนุนหลักของพวกเขา คือการระบุมิติของคุณภาพบริการตามการทบทวนวรรณกรรมและจัดหมวดหมู่เป็น “อะไร” เช่น บริการที่ได้รับการประเมินหลังการปฏิบัติงาน) และ “อย่างไร” (เช่น บริการที่ได้รับการประเมินระหว่างการปฏิบัติงาน) อย่างไรก็ตาม ผลงานของ Swartz และ Brown ไม่ได้สะท้อนแนวคิดของ (Gronroos, 1990) ในภายหลังเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพบริการที่เน้นบทบาทของภาพในฐานะตัวกรองในการรับรู้คุณภาพบริการ นอกเหนือไปจากมิติคุณภาพด้านเทคนิคและการทำงาน แนวคิดล่าสุดเกี่ยวกับมิติคุณภาพการบริการเสนอโดย (Rust & Oliver, 1994) พวกเขาเสนอโมเดลสามองค์ประกอบซึ่งการรับรู้โดยรวมเกี่ยวกับคุณภาพบริการขึ้นอยู่กับ การประเมินของลูกค้าในสามมิติของบริการที่พบ 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับพนักงาน เช่น คุณภาพการทำงานหรือ กระบวนการ 2) การบริการ สภาพแวดล้อม และ 3) ผลลัพธ์ เช่น คุณภาพทางเทคนิค แม้ว่าการวิจัยจะสนับสนุนข้อโต้แย้งที่ว่าสภาพแวดล้อมของบริการส่งผลต่อการรับรู้คุณภาพบริการ (Bitner, 1992; Spangenberg et al, 1996) เป็นเรื่องยากทางแนวคิดที่จะแยกแยะแนวคิดของสภาพแวดล้อมการบริการจากแนวคิดของคุณภาพการทำงานที่ได้รับการเสนอแนะในเอกสารตัวอย่าง (Brady & Cronin, 2001) ได้เสนอปัจจัยสามประการที่ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม การบริการ สภาพแวดล้อม การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก และปัจจัยทางสังคม อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความของ (Brady & Cronin, 2001) เสนอว่า สภาพแวดล้อมของบริการเป็นองค์ประกอบของกระบวนการส่งมอบบริการ กล่าวโดยสรุป เพื่อผลประโยชน์ของ parsimony ดูเหมือนว่าจะดีที่สุดที่จะรวมองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการบริการเป็นส่วนประกอบของมิติการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่ใช้บริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของลูกค้าที่ใช้บริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี ดังนั้นจึงทำการคำนวณหาขนาดตัวอย่างกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่จะเกิดขึ้น 5% โดยใช้สูตร Taro Yamane ดังต่อไปนี้ (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2552)

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง และสำรองไว้ 10% ในกรณีที่แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงประมาณได้ 420 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่ใช้บริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี โดยการสุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Multistage) โดยคัดเลือกตัวอย่างจากกลุ่มเป้าหมายที่พบเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้ตัวอย่างครบตามที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละสถานที่ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสาขาที่ถูกเลือกให้มีจำนวนเท่ากัน แบ่งได้เป็น

- ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาบึงสีฐาน อุดรธานี จำนวน 60 ตัวอย่าง
- ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาอุดรธานี จำนวน 60 ตัวอย่าง

- ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขานนทบุรี อุดรธานี จำนวน 60 ตัวอย่าง
- ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาเซ็นทรัลพลาซ่า อุดรธานี จำนวน 60 ตัวอย่าง
- ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาเทสโก้โลตัสนาดี อุดรธานี จำนวน 60 ตัวอย่าง - ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขานนทบุรี อุดรธานี จำนวน 60 ตัวอย่าง
- ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาเทสโก้ โลตัส อุดรธานี จำนวน 60 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น จำนวน 420 ตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความสะดวก (Convenience Sampling) โดยการแจกข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด การวัดทัศนคติ และคุณภาพการบริการ โดยออกแบบข้อคำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการเป็นลูกค้าธนาคาร และผู้แนะนำให้มาใช้บริการ

ตอนที่ 2 คุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ แบ่งเป็น 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านกายภาพ

ตอนที่ 4 ทัศนคติของผู้บริโภคที่มีผลต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัด 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ ด้านความพึงพอใจในบริการ และด้านพฤติกรรมการใช้บริการ

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (IOC: Index of item objective Congruence) จำนวน 3 ท่าน ผลการหาค่าความตรงของเนื้อหาจากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 47 ข้อ มีค่าความตรงของเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าเป็นค่าดัชนีที่ยอมรับได้ทุกข้อ

4. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา มาหาความเชื่อมั่นของมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยการทดลองกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนกำหนดให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทัศนคติมีค่าระหว่าง 0 ถึง +1 โดยค่าความเชื่อมั่นที่เข้าใกล้ 0 หมายความว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นต่ำ และค่าความเชื่อมั่นที่เข้าใกล้ 1 หมายความว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง จากการหาความเชื่อมั่นพบว่าแบบสอบถามที่ได้มีความเชื่อมั่น 0.823 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูล

ระดับความสำคัญของ แรงจูงใจ กลยุทธ์การตลาดบริการ และการตัดสินใจเลือกใช้โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 5 ระดับ (Rating scale) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ในรูปแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะอื่น ๆ และได้้นำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและสอดคล้องกัน วัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการหาค่า IOC (Item objective congruence index) เลือกเฉพาะที่ได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ทั้งนี้ ค่าดัชนีความเที่ยงตรงที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นจึงทำการทดสอบ PRE-test ที่ใช้กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ราย ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับมีความค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเท่ากับ 0.907 โดยพิจารณาจากค่า Cronbach's Alpha จะต้องไม่ต่ำกว่า 0.7 (Nunnally & Bernstein, 1994)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ เอกสารต่าง ๆ ได้แก่ รายงาน วารสาร ตลอดจนบทความต่าง ๆ ที่นำมาเป็นทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมจากห้องสมุดของทางมหาวิทยาลัย และเว็บไซต์งานวิจัย ต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือและสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการวิจัยได้

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการออกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลจากลูกค้าผู้ใช้บริการอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

2.1 ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามเพื่อศึกษาคุณภาพการบริการ การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติที่มีต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี

2.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

2.3 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามผ่าน แบบสำรวจ Google forms และแจกแบบสอบถามผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook, Line โดยมีลิงค์ที่ส่ง คือ <https://shorturl.asia/3ZpPi> ใช้เวลาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 ระยะเวลา 2 เดือน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 385 ชุด

2.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และเขียนรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี โดยรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ใช้วิธีประมวลผลค่าทางสถิติด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป

1. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติที่ใช้ในการวิจัยให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการเป็นลูกค้าธนาคาร และผู้แนะนำให้มาใช้บริการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ

1.2 การทดสอบสมมติฐาน การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติของผู้บริโภคกับคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดอุดรธานี โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรทำนาย

	Mean	SD.	h1	h2	h3	h4	proc1	proc2	proc3	proc4	proc5	ta1	ta2	ta3	ta4
h1	4.880	.326	1	.10	-.046	.112	.074	.069	.057	.052	–	.049	.109	-.043	.099
h2	4.326	.511		1	.836*	.848*	-.123	–	-.016	-.045	.468*	–	.491*	.598*	.608*
h3	4.293	.512			1	.911*	-.006	.051	.025	.016	.538*	-.031	.521*	.604*	.621*
h4	4.300	.514				1	.000	.091	.095	.061	.553*	.006	.487*	.544*	.559*
proc1	4.800	.448					1	.825*	.693*	.649*	.160	.416*	-.081	-.123	–
proc2	4.853	.373						1	.708*	.658*	.165*	.379*	–	-.045	-.148
proc3	4.846	.396							1	.613*	.167*	.391*	-.016	-.001	-.162*
proc4	4.900	.322								1	.173*	.341*	.024	-.086	-.137
proc5	4.346	.504									1	–	.272*	.377*	.310*
ta1	4.840	.402										1	.219*	.106	.076
ta2	4.240	.513											1	.758*	.781*
ta3	4.260	.510												1	.814*
ta4	4.306	.517													1

โปรดสังเกต: *p < 0.05

h1. พนักงานสามารถให้คำแนะนำในการใช้บริการ SCB EASY แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนแก่ลูกค้าได้ h2. พนักงานให้บริการลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว h3.พนักงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า และ h4. พนักงานมีความพร้อมในการให้บริการ Proc1 การรอผลการอนุมัติแต่ละรายการมีความรวดเร็วและแม่นยำ Proc2 ในทุก ๆ การทำธุรกรรมผ่าน SCB EASY แอปพลิเคชันสามารถตรวจสอบได้ Proc3 ขั้นตอนในการใช้งานแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม Proc4 แอปพลิเคชันมีระบบทำการบันทึกการถูกต้องตามคำสั่ง Proc5 แอปพลิเคชันมีความรวดเร็วในการส่ง sms แจ้งกลับทุกครั้ง ta1.SCB EASY แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนมีขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม ta2.SCB EASY แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนมีสีสันทันที่เหมาะสมta3.SCB EASY แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนมีรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสม และ ta4.SCB EASY แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนมีรูปแบบที่ทันสมัย

จากตาราง 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างตัวแปรทำนายต่างๆ พบว่า ตัวแปรทำนายทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง .25 ถึง .64 ไม่เกิน .80 (Steven, 1992, p. 26) และพิจารณาจากผู้พบว่าคู่ที่มีขนาดความสัมพันธ์กันอันดับที่ 1 ถึง อันดับี่ คือ ตัวแปรการศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดด้านกายภาพกับตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกายภาพ (h2, h3 และ h4) ซึ่งไม่พบปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันสูง (Multicollinearity) สามารถนำตัวแปรทำนายไปวิเคราะห์พหุคูณได้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (b_i) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการทำนายคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)จาก การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Collinearity Statistics
	b_i	Std. Error	β	t	P-value	
(Constant)	2.467	.471	–	5.243	.01**	–
h4	.176	.066	.236	2.668	.01**	1.972
ta4	.276	.085	.372	3.256	.01**	3.287
ta2	–.154	.078	–.206	–1.964	.05*	2.770
proc2	.558	.127	.543	4.399	.01**	3.825
proc1	–.400	.104	–.468	–3.852	.01**	3.712
proc4	–.305	.107	–.256	–2.846	.01**	2.038
proc5	.124	.059	.163	2.105	.03*	1.512
proc3	.196	.093	.203	2.104	.03*	2.334

*p < 0.05, **p < 0.01

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์การอธิบาย (R^2) และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติสำหรับการทำนายคุณภาพการบริการด้านแอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression)

R	R^2	$Adj R^2$	SEE	F	P-value
.663	.439	.408	.295	13.811	.01**

**p < .01

จากตาราง 2 และตาราง 3 พบว่า ตัวแปรที่ร่วมส่งผลและทำนายคุณภาพการบริการด้านแอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟนธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านพนักงาน (h4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกายภาพ (t2 t4) และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการ (proc 1–proc 5) ที่มีต่อทัศนคติของผู้บริโภคด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ จากการตรวจสอบความเป็นอิสระกันของตัวแปรอิสระ จะเห็นได้ว่าตัวแปรทุกตัวมีค่า VIF ไม่เกิน 10 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน และเมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การอธิบายที่มีการปรับให้มีความสอดคล้องในประชากรมากยิ่งขึ้น ($Adj R^2$) แล้ว พบว่า ตัวแปรทำนายดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพการบริการได้ร้อยละ 40.8 และจากการศึกษาสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (b_i) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณมาตรฐาน (β) สามารถเขียนสมการทำนายในรูปแบบของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ

$$MM = 0.467 + 0.176h4 + 0.276t4 - .154ta2 + 0.558proc2 - 0.40proc1 - 0.305proc4 + 0.124proc5 + 0.196proc3$$

สมการคะแนนมาตรฐาน

$$MM = 0.236h4 + 0.372t4 + .206ta2 + 0.543proc2 - 0.468proc1 - 0.256proc4 + 0.163proc5 + 0.093proc3$$

การอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดด้านกระบวนการมีผลต่อทัศนคติของผู้บริโภคมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของผู้วิจัยหลายคนได้เน้นย้ำถึงลักษณะหลายมิติของคุณภาพการบริการ (Parasuraman et al, 2005) งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการได้มุ่งเน้นไปที่การวัดคุณภาพบริการตามมิติหน้าที่

นอกจากนั้นการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยส่วนผสมการตลาดด้านกายภาพและด้านกระบวนการมีผลต่อทัศนคติของผู้บริโภคที่สอดคล้องกับการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการบริการที่สัมพันธ์กับคุณภาพการใช้งานคุณภาพทางเทคนิค และภาพลักษณ์ (Sahoo & Pillai, 2017) ผลลัพธ์ที่น่าสนใจหลายอย่างเกิดขึ้นจากการศึกษาประการแรก ผลลัพธ์เบื้องต้นยืนยันโครงสร้างปัจจัยห้าประการของมาตรวัด SERVQUAL และ ES-QUAL การมีส่วนร่วมที่ไม่เหมือนใครของการศึกษานี้ นอกเหนือไปจากโครงสร้างปัจจัยห้าและการทดสอบและการยืนยันโครงสร้างตัว

แปรแฝงอันดับสองสำหรับคุณภาพการทำงาน ความสัมพันธ์สูงระหว่างปัจจัย SERVQUAL ทั้งห้าปัจจัยว่าโครงสร้างแสดงด้วยตัวแปรแฝงอันดับสอง ซึ่งก็คือคุณภาพการทำงาน การค้นพบที่สองของการศึกษาในปัจจุบันคือการยืนยันถึงลักษณะหลายมิติของคุณภาพการบริการที่สนับสนุนมุมมองของยุโรป ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการทำงานและทางเทคนิคมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพบริการโดยรวม บทบาทสื่อกลางของภาพลักษณ์ในการรับรู้ของคุณภาพบริการโดยรวมคือการค้นพบที่สามของการศึกษาในปัจจุบัน ผลลัพธ์ที่ได้ให้การสนับสนุนเชิงประจักษ์สำหรับความสำคัญของภาพลักษณ์ในการส่งผ่านการรับรู้ของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับคุณภาพบริการโดยรวม การค้นพบสุดท้ายของการศึกษาในปัจจุบันคือการบันทึกถึงอิทธิพลของคุณภาพการทำงานที่มีต่อภาพลักษณ์ขององค์กร ผลกระทบโดยตรงของคุณภาพด้านกระบวนการและคุณภาพทางเทคนิคต่อทัศนคติโดยรวมนั้นเทียบเคียงได้ (Gronroos, 2001), (Kang & James, 2001) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยระบุว่าผลกระทบของคุณภาพการใช้งานหรือกระบวนการมีมากกว่าผลกระทบของคุณภาพทางเทคนิค การค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคและตัวแทนขององค์กรมีอิทธิพลสำคัญต่อภาพลักษณ์ของผู้บริโภคในองค์กรและการประเมินคุณภาพบริการในภายหลัง

ทัศนคติของลูกค้าอธิบายถึงการประเมินผลิตภัณฑ์หรือบริการทั่วโลกของพวกเขา (Bolton & Drew, 1991) คำว่าการประเมินทั่วโลกสอดคล้องกับการตัดสินใจโดยรวมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ และไม่จำกัดเพียงการประเมินต่อธุรกรรมเฉพาะมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ในหมู่นักวิจัยว่าทัศนคติของลูกค้าเป็นส่วนสำคัญของการประเมินและการควบคุมในการจัดการการตลาดของธนาคารตัวอย่าง (Moutinho & Smith, 2000) กล่าวว่าทัศนคติของลูกค้ามีบทบาทสำคัญในระบบธนาคารอัตโนมัติ จึงควรพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจังพร้อมกับศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าในสื่อธนาคารอัตโนมัติ การศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อคุณภาพการบริการและทัศนคติด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อคุณภาพการบริการด้านอิเล็กทรอนิกส์แอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟน ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ด้านกระบวนการให้บริการ อันดับแรกคือ แอปพลิเคชันมีระบบทำการบันทึกรายการถูกต้องตามคำสั่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือในทุก ๆ การทำธุรกรรมผ่าน SCB EASY แอปพลิเคชันสามารถตรวจสอบได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Sahoo & Pillai, 2017) ที่ตรวจสอบอิทธิพลที่เป็นไปได้ของบริการธนาคารบนมือถือ (Mobile Banking) ที่มีต่อทัศนคติและการมีส่วนร่วมของลูกค้า กรอบการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้น-สิ่งมีชีวิตได้รับการปรับเพื่อกำหนดแบบจำลองแนวคิด ซึ่ง Mobile Banking Servicescape ถูกจำลองให้เป็นแบบอย่างก่อน (สิ่งกระตุ้น) ของทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ Mobile Banking (องค์การฯ) ในทางกลับกัน กำกับพฤติกรรมลูกค้า (การตอบสนอง) กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของลูกค้า การสำรวจทางเว็บของผู้ใช้ธนาคาร 345 ล้านคนได้ดำเนินการเพื่อรวบรวมข้อมูล เทคนิคการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองแนวคิดและทดสอบชุดสมมติฐานที่เสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า Mobile Banking Servicescape เป็นตัวทำนายที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ Mobile Banking ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า การค้นพบนี้ยังแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อ Mobile Banking เป็นสื่อกลางทั้งบริการ M Banking และการมีส่วนร่วม

องค์ความรู้ใหม่

ส่วนประสมทางการตลาดด้านพนักงาน ด้านกายภาพ และด้านกระบวนการมีผลต่อทัศนคติของผู้บริโภค สำหรับธนาคารไทยพาณิชย์ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งผู้จัดการตรวจสอบแบบสภาพแวดล้อมธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของลูกค้า ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้จัดการที่จัดการกับ Mobile Banking ควรปรับปรุงความสวยงามของพอร์ทัล Mobile Banking ในลักษณะที่น่าดึงดูดใจ การออกแบบที่น่าดึงดูดใจของพอร์ทัล Mobile Banking ทำให้ลูกค้าประเมินพอร์ทัลในเชิงสัญลักษณ์มากขึ้น ในทางกลับกัน กระตุ้นให้พวกเขามีส่วนร่วมกับพอร์ทัล นอกจากนี้ ยังพบว่า รูปแบบและฟังก์ชันการทำงานมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา Mobile Banking Servicescape มิตินี้มีความสำคัญมากกว่าใน Mobile Banking เนื่องจากลูกค้าไม่สามารถสัมผัสและรู้สึกถึงบริการธนาคารที่น่าเสนอได้อย่างแท้จริง ดังนั้นลูกค้าจำเป็นต้องถ่ายทอดโครงสร้างข้อมูลที่จะเอียงและเป็นระบบเพื่อทำธุรกรรมผ่านสื่อนี้ ดังนั้น ควรทุ่มเททรัพยากรให้มากขึ้นในการจัดหาองค์ประกอบที่เป็นระบบ มีค่าสูง และให้ข้อมูลบนพอร์ทัล Mobile Banking เพื่อเพิ่มการประเมินลูกค้าและการมีส่วนร่วมที่ตามมา ข้อค้นพบที่น่าสนใจของการศึกษาคือ การยืนยันบทบาทของความมั่นคงทางการเงินในฐานะมิติด้านสิ่งแวดล้อมของ Mobile Banking ที่สำคัญ มิตินี้ได้แสดงให้เห็นความสำคัญในบริบทการตลาดออนไลน์ต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- วรรณพร หวลมานพ. (2558). พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันเคโมบายแบงก์กิ้งพลัสของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- Bitner, M.J. (1992). Services capes: the impact of physical surroundings on customers and employees. *The Journal of Marketing*. 56(2), 57-71.
- Bolton, R.N. & Drew, J.H. (1991). A multistage model of customers' assessments of service quality and value. *Journal of Consumer Research*. 17(4), 375-384.
- Chang, H.H. & Chen, W.S. (2008). The impact of online store environment cues on purchase intention: trust and perceived risk as a mediator. *Online Information Review*. 32(6), 818-841.
- Ciunova-Shuleska, A., Palamidovska-Sterjadovska, N., Prodanova, J., (2022). What drives m-banking clients to continue using m-banking services? *Journal of Business Research*, 139, 731-739.
- Eroglu, S.A., Machleit, K.A. & Davis, L.M. (2003). Empirical testing of a model of online store atmospherics and shopper responses. *Psychology & Marketing*. 20(2), 139-150.
- Gronroos, C. (1990), *Service Management and Marketing*, Lexington Books, Lexington, MA.
- Gronroos, C. (2001). The perceived service quality concept – a mistake. *Managing Service Quality*, 11(3), 150-2
- Harris, L.C. & Goode, M.H. (2010). Online servicescapes, trust, and purchase intentions. *Journal of Services Marketing*. 24(3), 230-243.
- Hopkins, C.D., Grove, S.J., Raymond, M.A. and LaForge, M.C. (2009), "Designing the e-servicescape: implications for online retailers. *Journal of Internet Commerce*. 8(12), 23-43.

- Kang, G-D. & James, J. (2001). Service quality dimensions: an examination of Gronroos's service quality model. *Managing Service Quality*, 14(4), 266-277.
- Karjaluoto, H., Mattila, M. and Pentto, T. (2002). Factors underlying attitude formation towards online banking in Finland. *International Journal of Banking Marketing*, 20(6), 261-72.
- Laforet, S. & Li, X. (2005). Consumers' attitudes towards online and mobile banking in China. *International Journal of Bank Marketing*, 23(5), 362-380.
- Lin, H.F. (2011). An empirical investigation of mobile banking adoption: the effect of innovation attributes and knowledge-based trust. *International Journal of Information Management*, 31(3), 252-260.
- Moutinho, L. & Smith, A. (2000). Modelling bank customer satisfaction through mediation of attitudes towards human and automated banking. *International Journal of Bank Marketing*, 18(3), 124-134.
- Pal, A., Herath, T., De, R., Rao, H.R. (2021). Why do people use mobile payment technologies and why would they continue? An examination and implications from India. *Research Policy*, 50, 104228.
- Parasuraman, A. & Grewal, D. (2000). The impact of technology on the quality-value-loyalty chain: a research agenda. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 28(1), 168-174.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A. and Malhotra, A. (2005), "ES-QUAL: a multiple-item scale for assessing electronic service quality. *Journal of Service Research*, 7(3), 213-233.
- Parasuraman, A., Zeithaml, Valarie A., & Berry, Leonard L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64, 12-37.
- Sahoo, D. & Pillai, S.S. (2017). Role of mobile banking service escape on customer attitude and engagement: An empirical investigation in India. *International Journal of Bank Marketing*, 35(7), 1115-1132.
- Shankar, A., Jebarajakirthy, C., Ashaduz zaman, M., (2020). How do electronic word of mouth practices contribute to mobile banking adoption. *Journal of Retail and Consumer Service*, 52, 1-14.
- Sharma, M., Banerjee, S., & Paul, J. (2022). Role of social media on mobile banking adoption among consumers. *Technological Forecasting & Social Change*, 180, 121720.

การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินในการลงทุนธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

FINANCIAL FEASIBILITY STUDY OF INVESTMENT PROJECT ON THE NURSING HOME OF UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY

กัญญารัตน์ ผึ้งบรรหาร¹, นิชารีย์ ใจคำวัง^{*2}, อนรรักษ์ ปัญญานูวัฒน์³, ชิชญาสุ ช่างเรียน⁴

Kanyarat Phuengbanhan¹, Nicharee Jaikamwang^{*2}, Anurak Panyanuwat³, Chichaya Changrian⁴

^{1,3}คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ^{*2}คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุตรดิตถ์, ⁴คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

^{1,3}Faculty of Nursing, Uttaradit Rajabhat University, ^{*2}Faculty of Science and Technology, Uttaradit Rajabhat University,
⁴Faculty of Management Sciences, Uttaradit Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: Pongbunhan@hotmail.com¹, jkwnicharee@uru.ac.th^{*2}, aapt1951@gmail.com³,
changrian@uru.ac.th⁴

Received: September 20, 2023

Revised: October 26, 2023

Accepted: November 07, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินในการลงทุนธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน คือ 1) ผู้ประกอบการสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน 2) บุคลากรสุขภาพ จำนวน 5 คน และ 3) ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูล เดือนมิถุนายน 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม 2566 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร วิเคราะห์ผลตอบแทน โดยคิดเฉพาะรายรับที่คาดว่าจะได้รับในรูปตัวเงิน ภายใต้แผนธุรกิจ Business Model Canvas (BMC) วิเคราะห์ระยะเวลาคืนทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทน และความอ่อนไหวของการลงทุน ผลการศึกษา พบว่า 1) ภาพรวมของธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มีความคุ้มค่าลงทุน โดยมีระยะเวลาคืนทุนอยู่ที่ 5 ปี 5 เดือน 14 วัน โครงสร้างการลงทุนเริ่มแรกอยู่ที่ 20 ล้านบาท ต้นทุนขายในปีที่ 1 อยู่ที่ 5,792,284 บาท การประมาณการผลตอบแทนของโครงการในปีที่ 1 เป็นเงินทั้งสิ้น 5,143,520 บาท โดยมีอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ เท่ากับ 27 % และมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 58,285,666 บาท 2) ความอ่อนไหวของโครงการกรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 51,350,310 บาท มีระยะเวลาคืนทุน 5 ปี 7 เดือน 20 วัน ในกรณีผลตอบแทนลดลงร้อยละ 5 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 47,436,026 บาท มีระยะเวลาคืนทุน 5 ปี 8 เดือน 29 วัน และกรณีต้นทุนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และผลตอบแทนลดลง ร้อยละ 5 มูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 40,500,670 บาท และมีระยะเวลาคืนทุน 6 ปี สรุปธุรกิจ

สถานบริการดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีความคุ้มค่าในการลงทุน แม้ว่าวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการทั้งต้นทุนเพิ่มขึ้น ค่าตอบแทนลดลง และทั้งต้นทุนเพิ่มขึ้นและค่าตอบแทนลดลง ร้อยละ 5

คำสำคัญ: ความเป็นไปได้ทางการเงิน; สถานบริการดูแลผู้สูงอายุ; ผู้สูงอายุ

Abstract

The research aimed to assess the financial feasibility of investing in a nursing home business at Uttaradit Rajabhat University. A mixed-method approach was used. A total of 15 key informants were interviewed, including 5 nursing home operators, 5 healthcare professionals, and 5 elderly people. The data were collected from June to July 2023. The data were analyzed to determine the fixed and variable costs, the return on investment (ROI), the payback period, the net present value (NPV), and the sensitivity of the investment. The resulting revealed that Uttaradit Rajabhat University was found to be financially feasible. The payback period was 5 years and 5 month and 14 days. The initial investment was 20 million baht. The sales cost was 5,792,284 baht in first year. The estimated ROI for year 1 was 27% and the NPV was 58,285,666 baht. The sensitivity analysis showed that the NPV was 51,350,310 baht with a payback period of 5 years and 7 months and 20 days if the cost increased by 5%. In the case of decreased 5% in ROI, the NPV was 47,436,026 baht with a payback period of 5 years and 8 months and 29 days. In the case of 5% increase in cost and 5% decrease in ROI, the NPV was 40,500,670 baht with a payback period of 6 years. Conclusion, the nursing home business at Uttaradit Rajabhat University was found to be financially feasible even after considering the sensitivity of the investment to cost increases, ROI decreases, and both cost increases and ROI decreases.

Keyword: financial feasibility; nursing home; elderly

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

สถานการณ์ในปัจจุบันทั้งต่างประเทศและประเทศไทยที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุในอัตราที่เร็วขึ้น ทำให้สภาพการณ์ตลาดและแนวโน้มการแข่งขันของธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุ มีแนวโน้มขยายตัวและเติบโตอย่างต่อเนื่อง และเติบโตต่อไปได้อีกมาก ทั้งในฝั่งประเทศตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา และสหราชอาณาจักร (Braza & Selauso, 2016) ประเทศแถบเอเชียแปซิฟิก Data Bridge Market Research วิเคราะห์ตลาดการดูแลผู้สูงอายุ ในปี 2564 มีมูลค่า 832.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จะพุ่งสูงถึง 1,268.43 พันล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี 2572 และคาดว่าจะได้รับอัตราผลตอบแทนแบบทบต้น (CAGR) ที่ 5.40% ในช่วงระยะเวลาคาดการณ์ปี 2565 ถึง 2572 (DBMR, 2023) ประเทศไทยมีสถานบริการดูแลผู้สูงอายุขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยภาคเอกชน และอยู่ในกรุงเทพมหานคร คือ ร้อยละ 37.30 รองลงมา คือ จังหวัดนนทบุรี ร้อยละ 10.30 และจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 6.97 สำหรับศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือ ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ มีจำนวน 83 แห่ง จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนมากที่สุด (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2565) รูปแบบการบริการและการบริหารจัดการธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางไม่มีสาขา มีการจดทะเบียนจัดตั้งกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าใน

รูปแบบของบริษัทจำกัด ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นบุคลากรในโรงพยาบาล เช่น พยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัด และผู้ช่วยพยาบาล สถานดูแลผู้สูงอายุมีรูปแบบผสมผสานระหว่างความเป็นบ้านพัก สถานที่ให้การช่วยเหลือในการดำรงชีวิต สถานบริบาล และสถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย มีการให้บริการพยาบาลตลอด 24 ชั่วโมง แก่ผู้สูงอายุทั่วไป ผู้ที่อยู่ในภาวะเปราะบางด้วยโรคเรื้อรัง ตลอดจนผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยระยะสุดท้าย เน้นการบำบัดฟื้นฟู และดูแลสุขอนามัยขั้นพื้นฐานแต่ไม่ได้ให้การรักษา (ภัสสร พัฒนะพรหมมาส, 2563; ชูดา วิมุกตายน, 2564)

กุญแจสำคัญของความสำเร็จในการทำธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ คือ การวิเคราะห์ตลาด ทำความเข้าใจกับข้อมูลประชากรและความต้องการของตลาดในพื้นที่เป้าหมาย ประเมินระดับการแข่งขัน ประเภทของบริการที่จะให้บริการ เช่น การดูแลที่บ้าน การช่วยชีวิต การดูแลความจำ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก การได้รับอนุญาตให้ดำเนินธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อรักษามาตรฐานการดูแลสูงสุดและหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมาย พนักงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีความเห็นอกเห็นใจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความสำเร็จของธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุ ศึกษาข้อกำหนดสำหรับการจ้างผู้ดูแล พยาบาล ผู้บริหาร และบทบาทอื่น ๆ ที่จำเป็น จัดให้มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้แน่ใจว่าพนักงานพร้อมที่จะรับมือกับความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุ การประกอบการส่วนประสมทางการตลาดและเครือข่าย (ภิญญาดา รื่นสุข, 2563; ระพีพัฒน์ ช้อนสวัสดิ์, 2563) เพื่อส่งเสริมธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุ ในแพลตฟอร์มต่างเพื่อให้เข้าถึงชุมชน และร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพหรือสถานบริการสุขภาพที่เป็นที่ยอมรับให้การดูแลคุณภาพสูงและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนสำหรับผู้สูงอายุเป็นจุดสนใจหลักของธุรกิจ ให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ (Suhadi, Amalia, Sudarwan & Kusuma, 2020) ด้านราคาที่ถูกกว่า มีบริการหลากหลายให้เลือก มีทั้งรายวัน รายเดือน และรายกิจกรรม โดยผู้สูงอายุสามารถเลือกได้ตามความเหมาะสม เป็นการเพิ่มโอกาสในการเลือกให้แก่ผู้ใช้บริการเลือกมากขึ้นและมีการให้การดูแลอย่างใกล้ชิดโดยบุคลากรทางการแพทย์เข้ามาดูแลเพื่อให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด (ณัชชนม์ เจริญษา, 2565; ภัสสร พัฒนะพรหมมาส, 2563; กรมอนามัย, 2562)

การลงทุนธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ทุกองค์ควรต้องวางแผนที่ดีเกี่ยวกับกลยุทธ์ธุรกิจหรือกลยุทธ์ทางการเงิน การวางแผนทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำก่อนเริ่มธุรกิจเนื่องจากเตรียมวางแผนทางการเงินช่วยให้สามารถดำเนินขั้นตอนในการวัดความสำเร็จของกลยุทธ์ธุรกิจ และให้ภาพรวมแก่นักลงทุนเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของธุรกิจ ผ่านข้อมูลที่นำเสนอในการวางแผนทางการเงิน (สุตถาภรณ์ จันทร์ประเสริฐ, 2565), (ตรีรัตน์ พรหมพลู และ ชีระวัฒน์ จันทิก, 2560) นักลงทุนสามารถระบุความเสี่ยงทางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจการลงทุน นักลงทุนจำเป็นต้องวิเคราะห์ด้านการเงินอย่างละเอียด รวมถึงค่าใช้จ่ายในการเริ่มต้น ค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง และกระแสรายได้ที่อาจเกิดขึ้น พิจารณาโครงสร้างราคาสำหรับบริการ ระยะเวลาการคืนทุนของโครงการเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณา เพื่อทราบโครงการของงบการเงินของบริษัทในรูปแบบทั้งหมดและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในงบการเงินในระหว่างช่วงเวลาใดเพื่อให้ นักลงทุนสามารถรู้ว่าธุรกิจเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่ จากการวิเคราะห์ที่ได้ทำแล้ว นักลงทุนสามารถหาคำตอบได้ว่าธุรกิจนั้นเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่ (Braza & Selauso, 2016; อภิญญ์ ชัยเฉลิมศักดิ์ และ ชีระวัฒน์ จันทิก, 2559; อรรถวุฒิ เรืองตรานนท์, 2558)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้เตรียมการจัดตั้งสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ โดยบูรณาการแนวคิดการสร้างธุรกิจเพื่อสังคม (Social enterprise) ภายใต้การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายแบบสร้างสรรค์คุณค่าร่วม (Creating shared value) ในการสร้างนวัตกรรมการลงทุนทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมมีส่วนร่วมในการออกแบบดำเนินการ และลงทุน สนับสนุนการแก้ปัญหาสังคมสูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมี

ความสนใจศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยทำการศึกษาความเป็นไปได้ของธุรกิจตั้งแต่ต้นทุนในการปรับปรุงตกแต่งสถานที่ ต้นทุนด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ต้นทุนการให้บริการด้านต่าง ๆ ค่าสาธารณูปโภค ค่าจ้างบุคลากร ตลอดจนรายได้ของสถานบริการดูแลผู้สูงอายุในแต่ละเดือน ศึกษาถึงโครงสร้างในการลงทุน ต้นทุนในการประกอบธุรกิจ ความเป็นไปได้ในการทำธุรกิจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนและเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการลงทุนในธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
2. เพื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการลงทุนในธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุ

ธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุ เป็นสถานบริการที่ไม่ใช่โรงพยาบาล มีการให้บริการที่พำนักร บริการยาแก่ผู้สูงอายุ ที่ไม่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์อย่างเป็นทางการ โดยทั่วไปจะครอบคลุมการให้บริการที่พักค้างคืน อาหาร การดูแลความสะอาดเสื้อผ้าและที่พัก ดูแลกิจวัตรประจำวันพร้อมทั้งติดตามดูแลสุขภาพเบื้องต้นอย่างใกล้ชิด ถ้ามีความเจ็บป่วยรุนแรงจะบริการนำส่งสถานบริการสุขภาพใกล้เคียงเพื่อรับการรักษาพยาบาล สถานดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย จำแนกตามลักษณะของการบริการที่ให้และแบ่งตามระดับความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุมี 5 รูป คือ 1) บ้านพักหรือสถานสงเคราะห์คนชรา 2) สถานที่ให้การช่วยเหลือในการดำรงชีวิต (Assisted living) เป็นสถานที่พักอาศัยสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการสูงอายุ หรือความพิการที่ต้องการช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ทำให้ไม่สามารถพักอาศัยอยู่ที่บ้านได้อย่างปลอดภัย 3) สถานดูแลระยะยาวในโรงพยาบาล (Long term care) เป็นสถานที่ให้บริการรักษาพยาบาลทั่วไปที่ให้บริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 เดือน โดยอาจเป็นโรงพยาบาลรัฐหรือเอกชน 4) สถานบริบาล (Nursing home) เป็นสถานที่ให้การดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีอาการเจ็บป่วยไม่มากที่จะต้องได้รับการรักษาอยู่ในโรงพยาบาลแต่ไม่สามารถอยู่ที่บ้านได้ และเป็นสถานที่ให้บริการดูแลที่ต้องใช้ทักษะทางการแพทย์ตลอด 24 ชั่วโมง ให้การช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การเคลื่อนไหว กายภาพบำบัด การดูแลทางด้านจิตสังคมและการดูแลส่วนบุคคล 5) สถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย (Hospice care) เป็นสถานที่ให้การดูแลผู้ป่วยสูงอายุก่อนเสียชีวิต เพื่อให้ความช่วยเหลือและการดูแลเพื่อลดอาการเจ็บปวดหรืออาการอื่น ๆ โดยมุ่งเน้นการให้ความสุขสบายและเปิดโอกาสให้ได้อยู่กับครอบครัว

ธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุต้องดำเนินธุรกิจให้เป็นไปตามหน้าที่ทางธุรกิจมาตรฐานการจัดบริการสถานดูแลผู้สูงอายุ และเป็นไปตามกฎกระทรวงในแต่ละประเภท สำหรับธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุ กฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2563 กำหนดไว้ว่า ผู้ซึ่งประกอบกิจการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง ต้องเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการสถานประกอบการเพื่อ

สุขภาพ เรื่อง “หลักเกณฑ์การรับรองวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรที่ผู้ดำเนินการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงได้รับในหลักสูตรด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ พ.ศ. 2563 และผู้ดำเนินการในสถานประกอบการ เพื่อสุขภาพต้องผ่านการทดสอบและประเมินความรู้ความสามารถของผู้ดำเนินการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ รวมทั้งผู้ทำหน้าที่ให้การดูแลผู้สูงวัยต้องเป็นผู้ที่จบและมีวุฒิบัตร/ประกาศนียบัตร หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ ไม่น้อยกว่า 420 ชม. จากสถาบันที่ได้รับการรับรองจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.) และต้องขึ้นทะเบียนกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ รวมทั้งกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพประเภทกิจการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง พ.ศ. 2563 และต้องผ่านการรับรองจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2565)

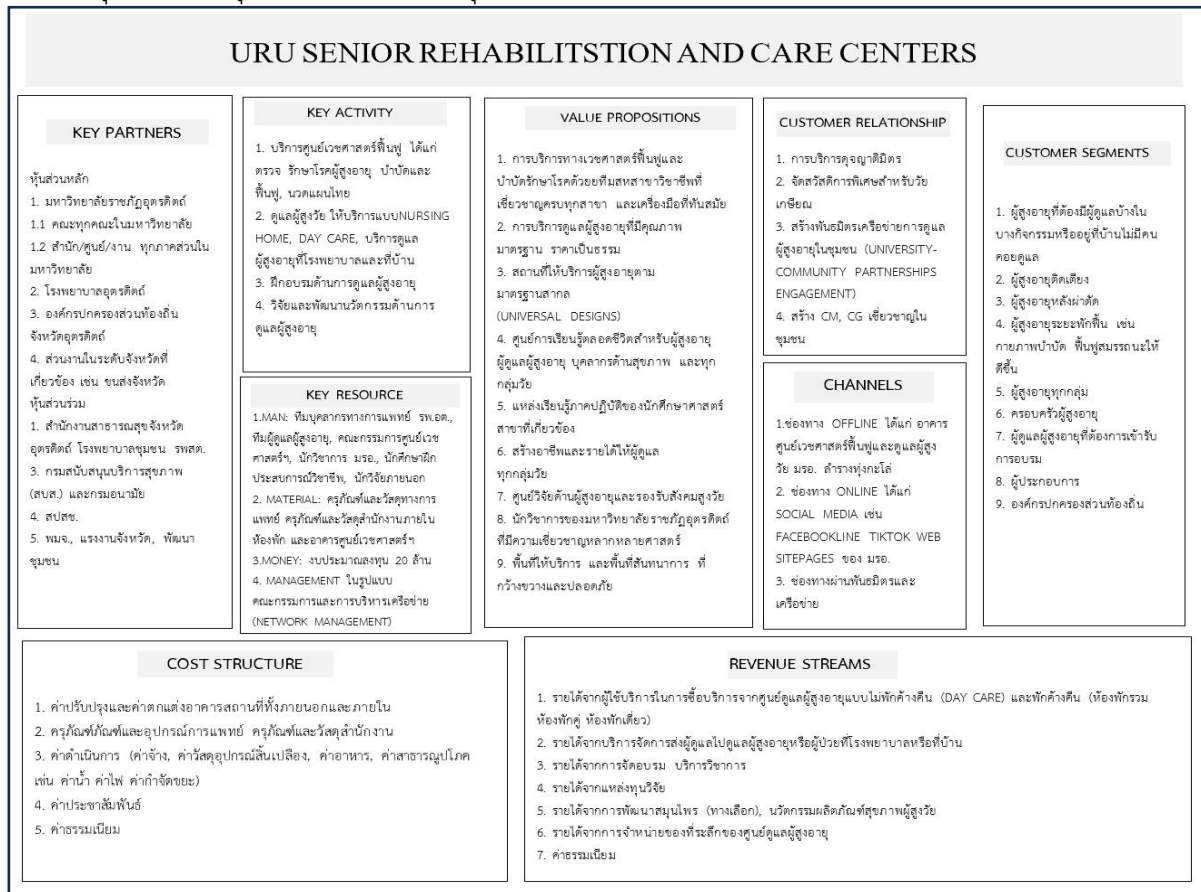
สภาวะการตลาดและแนวโน้มการแข่งขันทางธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุ

การศึกษาสภาวะตลาดและแนวโน้มทางการแข่งขันมีความสำคัญเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน ผลกำไรและความคงอยู่ของธุรกิจ ปัจจุบันสถานดูแลผู้สูงอายุภาคเอกชนในประเทศไทย มีมากกว่า 4,000 แห่ง ขึ้นทะเบียนกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.) เพียง 689 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 17.22 อยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ 258 แห่ง รองลงมา คือ จังหวัดนนทบุรี 68 แห่ง จังหวัดเชียงใหม่ 48 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบสถานบริบาลผู้สูงอายุ (Nursing home) ให้การดูแลตลอด 24 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายเริ่มต้นอยู่ระหว่าง 16,000–60,000 บาทต่อเดือน มีทั้งคิดค่าบริการเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือ รายเดือน ขึ้นอยู่กับรูปแบบห้องและบริการที่ผู้ใช้บริการเลือก ประเทศไทยตลาดธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุยังสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับตลาดในประเทศฝั่งตะวันตกและในแถบเอเชีย สถานดูแลผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ Data Bridge Market Research วิเคราะห์ตลาดการดูแลผู้สูงอายุประเทศในเอเชียแปซิฟิก ในปี 2564 มีมูลค่า 832.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2572 จะพุ่งสูงถึง 1,268.43 พันล้านดอลลาร์สหรัฐและคาดว่าจะได้รับอัตราผลตอบแทนแบบทบต้น (CAGR) ที่ 5.40% ในช่วงระยะเวลาคาดการณ์ปี 2565 ถึง 2572 โดยเฉพาะในประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีและอินเดีย พบว่า ตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุเติบโตอย่างรวดเร็ว (DBMR, 2023)

ความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจผู้สูงอายุมีสาเหตุทั้งจากปัจจัยภายใน คือ ขนาดของธุรกิจ ระบบการบริหารจัดการ การขาดแคลนผู้ดูแล ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น และปัจจัยภายนอกได้แก่ พื้นที่ให้บริการ การระบาดของโรค เช่น โรคโควิด-19 การแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้น เช่น ประเทศญี่ปุ่น ระหว่าง ปี 2018–2020 ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยปิดตัวลง เฉพาะในปี 2018 ญี่ปุ่นมีสถานดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 7,842 แห่ง พบว่า 83 แห่งหรือร้อยละ 1.1 ปิดตัวลง ทำให้ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นประสบปัญหาสถานดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอต่อความต้องการ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้มีนโยบายสนับสนุนสถานบริการผู้สูงอายุภาคเอกชน รวมทั้งควบคุมผู้ดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพมากขึ้น (Jin, et al., 2023) การบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยมร่วม เป้าหมาย และการวางแผนทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันทางการตลาด ต้องพิจารณาถึงจุดแข็งที่มีอยู่แล้วนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ และพิจารณาถึงจุดอ่อนขององค์กรเพื่อหาแนวทางขจัดจุดอ่อนเหล่านั้นให้ลดน้อยลงหรือหมดไป และเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการกับผู้รับบริการได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจะช่วยสร้างประสิทธิภาพและศักยภาพในการแข่งขันและความมั่นคงทางธุรกิจ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการดำเนินงานศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ คือ การดำเนินธุรกิจเพื่อชุมชน (Social enterprise) ไม่แสวงหากำไรสูงสุดแก่องค์กร แต่มุ่งเน้นการนำกำไรที่ได้มาสนับสนุนงานเพื่อแก้ปัญหาของสังคมผู้สูงอายุ ผ่านกลไกการทำงานตามพันธกิจสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์กับหุ้นส่วนชุมชน (University – community partnerships engagement) โดยหุ้นส่วนหลัก (Key partnerships) คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์และโรงพยาบาลอุดรดิตถ์ ในการจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้บริการสุขภาพผู้สูงอายุแบบครบวงจร รวมทั้งผลิตและยกระดับศักยภาพผู้สูงอายุและผู้ดูแลเข้าสู่ระบบบริการระยะยาวในชุมชน วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ทั้งด้านการให้บริการและการพัฒนาระบบบริการให้มีคุณภาพและเกิดความเชื่อมโยงการดูแลจากสถานบริการสุขภาพผู้สูงอายุ (Aging in place) สร้างมูลค่ากิจการทั้งที่เป็นมูลค่าทางธุรกิจ (Enterprise value) และมูลค่าทางสังคม (Social value) ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์มอบให้กับสังคม ที่สามารถวัดผลตอบแทนทางด้านสังคมจากการลงทุน (Social return on investment : SROI) ในส่วนของมูลค่าทางธุรกิจผู้วิจัยใช้แนวคิดแบบจำลองธุรกิจ (Business model canvas) เพื่ออธิบายลักษณะของธุรกิจในการรวม และนำมาใช้ในการกำหนดแนวทางและหลักการสร้างมูลค่าในการตอบสนองความต้องการของลูกค้ายุคใหม่เป้าหมาย รวมทั้งกำหนดรูปแบบและโครงสร้างขององค์กรที่จะใช้ทำงานร่วมกับหุ้นส่วน นำไปสู่อุบัติการณ์ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด การบริหารจัดการและส่งเสริมคุณค่าให้แก่ลูกค้าอย่างสอดคล้องกับการลงทุนเพื่อความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองธุรกิจ (Business model canvas)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเงินในการลงทุนธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนทั้งสิ้น 15 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ประกอบการสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน 2) บุคลากรทางการแพทย์ที่มีประสบการณ์ด้านผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน และ 3) ผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยพิจารณาผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติสามารถให้ข้อมูลตามที่ต้องการเพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในงานวิจัยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นแนวคำถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับการลงทุน ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนเอกสาร บทความ ตำรา งานวิจัย และข้อมูลทางเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนในธุรกิจที่มีความคล้ายคลึงกัน จากนั้นนำแนวคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุ และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาความเป็นไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน 2566 ถึง เดือนกรกฎาคม 2566 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับการลงทุนธุรกิจของสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้แก่ ต้นทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายรับ เพื่อนำข้อมูลมาสร้างสมมติฐานต้นทุน และสมมติฐานรายรับ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ทดสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีความยืดหยุ่นสูง โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้อีกกับเอกสาร และงานวิจัยอื่น ๆ

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

โครงการวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่าย มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ 0056/2565 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2566 โดยกลุ่มตัวอย่างทุกคนได้รับคำอธิบายวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างก่อนลงนามในใบยินยอมก่อนเข้าร่วมการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลต้นทุนเริ่มต้นกิจการ ต้นทุนการดำเนินการ รวมทั้งรายรับของสถานบริการดูแลผู้สูงอายุ มาจัดทำข้อมูลด้วยการเทียบเคียงรูปแบบ (Pattern matching) สร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมได้ คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การประมาณการผลตอบแทนของโครงการ นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ผ่านมา แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อเรียบเรียงเป็นเนื้อหาเชิงพรรณนาและตาราง

2. นำข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 1 มาทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนและความอ่อนไหวของการลงทุน ดังนี้

2.1 สร้างสมมติฐานรายได้จากการดำเนินงาน และรายจ่ายจากการดำเนินงานของสถานบริการดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จากข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก เทียบเคียงกับเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.2 วิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินด้านต่าง ๆ ของโครงการลงทุน การวิเคราะห์ความคุ้มค่าจากการลงทุนของโครงการ ใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจในการลงทุนดังนี้ 1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) โดยมีอัตราคิดลดร้อยละ 3.5 (ภายใต้หลักการอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเฉลี่ย เนื่องจากถ้ามหาวิทยาลัยไม่นำเงินดังกล่าวมาลงทุน ก็จะไปหาผลตอบแทนจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน) 2) อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) 3) ผลประโยชน์ต่อค่าลงทุน (Benefit Cost Ratio: B/C Ratio) 4) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB)

2.3 วิเคราะห์ความอ่อนไหวของการลงทุน ใน 3 กรณีคือ 1) กรณีสมมติฐานผลตอบแทนคงที่ ในขณะที่สมมติฐานต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 2) กรณีสมมติฐานต้นทุนคงที่ ในขณะที่สมมติฐานผลตอบแทนลดลงร้อยละ 5 และ 3) กรณีสมมติฐานต้นทุนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และผลตอบแทนลดลง ร้อยละ 5

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความคุ้มค่าจากการลงทุนของโครงการธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ซึ่งเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน กระแสเงินสดสุทธิของโครงการธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ต้นทุนในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรรวมเป็นต้นทุนของโครงการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ และการวิเคราะห์ผลตอบแทน โดยคิดเฉพาะรายรับที่คาดว่าจะได้รับในรูปตัวเงิน (In cash) ภายใต้แผนธุรกิจ Business model canvas (BMC) ของโครงการลงทุนธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จากนั้นคำนวณหากระแสเงินสดสุทธิตลอดอายุโครงการ ๗ 10 ปี ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการคำนวณกระแสเงินสดสุทธิของโครงการระยะเวลา 10 ปี

ปี	ต้นทุนของโครงการ (บาท)	ผลตอบแทนของโครงการ (บาท)	กระแสเงินสดสุทธิ (บาท)
0	-20,000,000	0	-20,000,000
1	5,792,284	5,143,520	-648,764
2	9,174,088	10,663,520	1,489,432
3	12,360,864	15,849,520	3,488,656
4	16,437,188	21,619,520	5,182,332
5	19,805,293	29,669,520	9,864,227
6	21,816,293	37,839,520	16,023,227
7	21,514,000	37,859,520	16,345,520
8	21,598,000	37,869,520	16,271,520
9	21,682,000	37,879,520	16,197,520
10	21,766,000	37,889,520	16,123,520
รวม	191,946,010	272,283,200	80,337,190

2. ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าจากการลงทุนของโครงการธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์โครงการธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ กำหนดอายุโครงการ 10 ปี มีความคุ้มค่าในการลงทุนภายใต้เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ ดังนี้ 1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) ได้เท่ากับ 58,285,666 บาท มีค่ามากกว่า 0 2) อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) เท่ากับ 27% มีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ 3.5) 3) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost Ratio : B/C ratio) เท่ากับ 1.42 ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) เท่ากับ 5 ปี 5 เดือน 14 วัน ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าจากการลงทุนของโครงการ

ปีที่	ต้นทุนของโครงการ (บาท)	ผลตอบแทนของโครงการ (บาท)	กระแสเงินสดสุทธิ (บาท)
0	-20,000,000	0	-20,000,000
1	5,792,284	5,143,520	-648,764
2	9,174,088	10,663,520	1,489,432
3	12,360,864	15,849,520	3,488,656
4	16,437,188	21,619,520	5,182,332
5	19,805,293	29,669,520	9,864,227
6	21,816,293	37,839,520	16,023,227
7	21,514,000	37,859,520	16,345,520
8	21,598,000	37,869,520	16,271,520
9	21,682,000	37,879,520	16,197,520
10	21,766,000	37,889,520	16,123,520
รวม	191,946,010	272,283,200	80,337,190
NPV	NPC = 136,074,137		NPB = 193,026,683 NPV = 58,285,666
IRR	27%		
B/C	1.42		
Payback	5 ปี 5 เดือน 14 วัน		

3. ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity analysis) การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ต้นทุนจากการลงทุนปีที่ 0 คงที่ คือ 20,000,000 บาท ผลการคำนวณการหาระยะเวลาคืนทุนของโครงการกรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ในขณะที่ยังคงที่ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) ได้เท่ากับ 51,350,310 บาท อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) เท่ากับ 24% อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost Ratio : B/C ratio) เท่ากับ 1.36 มีระยะเวลาคืนทุน 5 ปี 7 เดือน 20 วัน ดังตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความอ่อนไหว กรณีต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ในขณะที่ผลตอบแทนคงที่

ปีที่	ต้นทุนของโครงการ (บาท)	ผลตอบแทนของโครงการ (บาท)	กระแสเงินสดสุทธิ(บาท)
0	-20,000,000	0	-20,000,000
1	6,081,898	5,143,520	-742,503
2	9,632,792	10,663,520	1,340,962
3	12,978,907	15,849,520	3,288,613
4	17,259,047	21,619,520	4,916,319
5	20,795,558	29,669,520	9,543,706
6	22,907,108	37,839,520	15,670,161
7	22,589,700	37,859,520	15,997,346
8	22,677,900	37,869,520	15,921,987
9	22,766,100	37,879,520	15,846,627
10	22,854,300	37,889,520	15,771,268
รวม	200,543,311	272,283,200	77,230,817
NPV	NPC = 142,168,926		NPV = 51,350,310
IRR	24 %		
B/C	1.36		
Payback	5 ปี 7 เดือน 20 วัน		

ผลการคำนวณการหาระยะเวลาคืนทุนของโครงการธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุ กรณีผลตอบแทนลดลงร้อยละ 5 ในขณะที่ต้นทุนคงที่ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) ได้เท่ากับ 47,436,026 บาท อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) เท่ากับ 23% อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio : B/C ratio) เท่ากับ 1.35 มีระยะเวลาคืนทุน 5 ปี 8 เดือน 29 วัน ดังตาราง 4

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวกรณีอัตราผลตอบแทนลดลง ร้อยละ 5 ในขณะที่ต้นทุนคงที่

ปีที่	ต้นทุนของโครงการ (บาท)	ผลตอบแทนของโครงการ (บาท)	กระแสเงินสดสุทธิ(บาท)
0	-20,000,000	-	-20,000,000
1	5,792,284	4,886,344	-905,940
2	9,174,088	10,130,344	956,256
3	12,360,864	15,057,044	2,696,180
4	16,437,188	20,538,544	4,101,356
5	19,805,293	28,186,044	8,380,751
6	21,816,293	35,947,544	14,131,251
7	21,514,000	35,966,544	14,452,544

ปีที่	ต้นทุนของโครงการ (บาท)	ผลตอบแทนของโครงการ (บาท)	กระแสเงินสดสุทธิ(บาท)
8	21,598,000	35,976,044	14,378,044
9	21,682,000	35,985,544	14,303,544
10	21,766,000	35,995,044	14,229,044
รวม	191,946,010	258,669,040	
NPV	NPC = 153,340,218		NPV = 47,436,026
IRR	23%		
B/C	1.35		
Payback	5 ปี 8 เดือน 29 วัน		

ผลการคำนวณการหาระยะเวลาคืนทุนของโครงการกรณีอัตราต้นทุนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และอัตราผลตอบแทนลดลง ร้อยละ 5 พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) ได้เท่ากับ 40,500,670 บาท อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) เท่ากับ 21 % อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost Ratio : B/C ratio) เท่ากับ 1.29 มีระยะเวลาคืนทุน 6 ปี ดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวกรณีอัตราต้นทุนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 และอัตราผลตอบแทนลดลงร้อยละ 5

ปีที่	ต้นทุนของโครงการ (บาท)	ผลตอบแทนของโครงการ (บาท)	กระแสเงินสดสุทธิ (บาท)
0	-20,000,000	0	(20,000,000)
1	6,081,898	4,886,344	(1,195,554)
2	9,632,792	10,130,344	497,552
3	12,978,907	15,057,044	2,078,137
4	17,259,047	20,538,544	3,279,497
5	20,795,558	28,186,044	7,390,486
6	22,907,108	35,947,544	13,040,436
7	22,589,700	35,966,544	13,376,844
8	22,677,900	35,976,044	13,298,144
9	22,766,100	35,985,544	13,219,444
10	22,854,300	35,995,044	13,140,744
รวม	200,543,311	258,669,040	58,125,730
NPV	NPC = 142,168,926		NPV = 40,500,670
IRR	21 %		
B/C	1.29		
Payback	6 ปี		

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์โครงการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ กำหนดอายุโครงการ 10 ปี โดยมูลค่าการลงทุนของโครงการเท่ากับ 20 ล้านบาท โดยมีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) เท่ากับ 5 ปี 5 เดือน 14 วัน พบว่าอยู่ในเกณฑ์คุ้มค่าที่จะลงทุน เนื่องจากมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) 58,285,666 บาท และเป็นบวก และค่าอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) เท่ากับ 27% ซึ่งมีความมากกว่าอัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ 3.5) มีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit–Cost Ratio: B/C ratio) เท่ากับ 1.42 มีความคุ้มค่าในการลงทุนเนื่องจากการลงทุน 1 หน่วยให้ผลตอบแทน 1.42 หน่วย ถึงแม้ว่าวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการด้วยเงื่อนไขอัตราการต้นทุนจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 หรือ อัตราค่าตอบแทนลดลง ร้อยละ 5 หรือทั้งต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และอัตราค่าตอบแทนลดลงร้อยละ 5 และมีระยะเวลาการคืนทุนจะยาวนานขึ้นก็ตาม โครงการนี้มีความเหมาะสมกับการสร้างผลกำไรที่ผลตอบแทนมากกว่าการนำเงินไปฝากธนาคาร จะช่วยให้ผู้ลงทุนได้ผลตอบแทนที่มากกว่าและระยะเวลาที่รวดเร็วกว่า สอดคล้องกับการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2558 พบว่า ธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย ในภาพรวมเป็นธุรกิจที่น่าลงทุน มีอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Returns : IRR) เท่ากับ 50.72% ที่ปัจจุบันสุทธิเท่ากับ (Net Present Value : NPV) เท่ากับ 20,222,142.16 บาท มีระยะเวลาคืนทุนอยู่ที่ 2 ปี 4 เดือน (อกนิษฐ์ ชัยเฉลิมศักดิ์ และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559) รวมทั้งการลงทุนของโครงการลงทุนธุรกิจที่ผ่านกระยะยาวสำหรับผู้เกษียณอายุ พบว่า โครงการนำลงทุน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 2,066,096.76 บาท โดยมีอัตราคิดลดร้อยละ 6 มีอัตราผลตอบแทนของโครงการมีค่าเท่ากับ ร้อยละ 7.54 ซึ่งสูงกว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ได้กำหนดไว้ร้อยละ 6 และมีระยะเวลาคืนทุนอยู่ที่ 7 ปี 4 เดือน 14 วัน 9 ทั้งนี้แม้ว่าสถานการณ์สุขภาพเกิดขึ้นในประเทศไทยมากมาย แต่ก็ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อรองรับผู้ให้บริการที่เป็นผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ผู้ที่ต้องการการเอาใจใส่เรื่อง สุขภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างเหมาะสม เพราะผู้สูงอายุมักมีโรคประจำตัว หรือมีภาวะเสี่ยงต่อการบาดเจ็บต่าง ๆ การทำกิจกรรมของผู้สูงอายุจึงต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้สูงอายุที่เข้าสู่ ระยะพึ่งพาอาจใช้รถเข็นในการเคลื่อนย้ายตัว หรืออุปกรณ์ช่วยพยุงเดินไม่สามารถเข้าใช้บริการศูนย์สุขภาพที่มีอยู่ทั่วไปได้ สถานดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นกิจการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่ต้องการดูแลสุขภาพ (ระพีพัฒน์ ชอนสวัสดิ์, 2563) ธุรกิจสถานบริการและดูแลผู้สูงอายุจึงมีโอกาสดีอีกมาก มีการคาดคะเนว่าจำนวนคู่แข่งรายใหม่ที่จะเข้ามาตลาดในธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้ประกอบการบางรายเตรียมขยายสาขาของตนเอง ผู้ประกอบการบางส่วนมีความเห็นว่าการมีสถานดูแลผู้สูงอายุเปิดให้บริการเพิ่มมากขึ้นจะทำให้ทันตามความต้องการของผู้ใช้บริการ (สุตาภัทร จันทรประเสริฐ, 2565), (ชุตตา วิมุกตายน, 2564), (ภัสสร พัฒนะพรหมมาส, 2563) การทำธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุมีความเสี่ยงทั้งจากปัจจัยภายใน คือ ขนาดของธุรกิจ ระบบการบริหารจัดการ การขาดแคลนผู้ดูแล ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น และปัจจัยภายนอก ได้แก่ กฎระเบียบและข้อบังคับ พื้นที่ให้บริการ ภาระของโรค เช่น โรคโควิด-19 การแข่งขันทางการตลาดที่มีสูงขึ้น เช่น ประเทศญี่ปุ่น ระหว่าง ปี 2018–2020 ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยปิดตัวลง เฉพาะในปี 2018 ญี่ปุ่นมีสถานดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 7,842 แห่ง พบว่า 83 แห่งหรือร้อยละ 1.1 ปิดตัวลง (Jin, et al., 2023) ทำให้ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นประสบปัญหาสถานดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอต่อความต้องการ และมีผู้ดูแลแบบไม่เป็นทางการจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นกำหนดนโยบายควบคุมคุณภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุมากขึ้น (Nishimura, Yoshinori, Oikawa, & Masato, 2022) สำหรับประเทศไทยมีเพิ่มกฎระเบียบและข้อบังคับ เพราะมีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการใช้พยาบาลหรือผู้ช่วยพยาบาลในการให้บริการลูกค้า การ

คัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพจบการศึกษาจากสาขาวิชาชีพที่ถูกต้องเหมาะสม มีความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) คือคุณภาพของการบริการมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ เฉพาะทางที่ตรงต่องานบริการเพื่อที่จะทำงานได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุด (ณัชชนม์ เจริญญา, 2565) ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “มหาวิทยาลัยพันธกิจสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ สร้างคุณค่าเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” มียุทธศาสตร์ที่ 1 ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บท มีเป้าประสงค์หลักคือการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพลิกโฉมมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศ มีเป้าประสงค์หลักคือ การสนับสนุนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคตในรูปแบบ Degree และ Non-degree และเพิ่มทักษะด้านการประกอบอาชีพและการทำงาน การพัฒนาคนและสถาบันความรู้ชุมชนเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการสร้างและพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะสูงตามความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นการที่จะดำเนินการบริการดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัย จึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งท้าทาย เป็นการพลิกโฉมทั้งการผลิตกำลังคนให้มีสมรรถนะสูง และตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นแนวหน้า (Forefront) ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Add Value Creation) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และหุ้นส่วนชุมชนที่เกี่ยวข้อง (University-Community Engagement) เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Good Health and Well-being) ของประชาชนทุกกลุ่มวัยในยุคสังคมสูงวัย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการจัดขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ สู่จุดเปลี่ยน Start Up พันธกิจที่แทบไม่มีประสบการณ์เดิม ลดกฎเกณฑ์ตายตัว (Standardization) และเพิ่มความยืดหยุ่นการทำงาน (Flexibility) ของระบบราชการลงเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนและสังคมสูงวัยที่มีความสลับซับซ้อน และเชื่อมโยงหลายมิติที่ยากต่อการแก้ไขให้สำเร็จโดยภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่ง ดังนั้นทุกภาคส่วนต้องประสานพลังความร่วมมือ ขับเคลื่อนการทำงานในรูปแบบบูรณาการร่วมกันของระบบการศึกษา ระบบบริการสุขภาพ และระบบชุมชน ภายใต้วิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การประกอบกิจการดูแลผู้สูงอายุ พบว่าต้องใช้ต้นทุนสูง ควรมีการศึกษาต้นทุนเริ่มแรกของการลงทุน และต้นทุนในการดำเนินการในปีแรก การวางแผนต้นทุนที่เหมาะสมจะช่วยให้การลงทุนได้รับผลตอบแทนที่มากขึ้น และมีระยะเวลาคืนทุนเร็วขึ้น รวมทั้งการตัดสินใจลงทุนควรอยู่บนพื้นฐานของการประเมินปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วยอย่างรอบคอบโดยไม่ควรใช้ระยะเวลาคืนทุนเป็นปัจจัยเดียวในการตัดสินใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาในพื้นที่อื่นที่มีความแตกต่างกัน ควรศึกษาถึงด้านการตลาด ความเหมาะสมด้านราคา ที่กลุ่มผู้สูงอายุต้องการ และควรศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุประสบความสำเร็จ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือตลอดการวิจัย ขอคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่สนับสนุนทุนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, กระทรวงสาธารณสุข. (2565). จำนวนการขอขึ้นทะเบียนผู้ให้บริการกิจการดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิง. สืบค้นวันที่ 2 กรกฎาคม 2566 จาก <https://esta.hss.moph.go.th>.
- กรมอนามัย สำนักอนามัยผู้สูงอายุ. (2562). รายงานประจำปี 2562. สืบค้นวันที่ 1 กรกฎาคม 2566 จาก <https://eh.anamai.moph.go.th>.
- ชุตตา วิมุกตายน. (2564). การศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุในอำเภอบางละมุงและอำเภอสัตหีบ. วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, 28(2), 69-90.
- ณัชชนม์ เจริญษา. (2565). แผนธุรกิจ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ "ต้นส้มเนอส์ซิงโฮม". สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ตรีรัตน์ พรหมพลย์ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2560). การวิเคราะห์ต้นทุนและความอ่อนไหวของธุรกิจศูนย์ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเชิงป้องกัน พื้นที่จังหวัดนครปฐม. ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3), 430-44.
- ภัสสร พัฒนะพรหมมาส. (2563). แผนธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ Be Care Nursing Home. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ภิญญา รื่นสุข. (2558). รูปแบบการตลาดธุรกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 6(1), 197-209.
- ระพีพัฒน์ ช้อนสวัสดิ์. (2563). ส่วนผสมทางการตลาดบริการ คุณภาพบริการ พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานบริการดูแลผู้สูงอายุและการจัดการธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุตาภัทร จันทร์ประเสริฐ. (2565). รูปแบบความสามารถทางการจัดการธุรกิจสถานบริการและการดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อกนิษฐ์ ชัยเฉลิมศักดิ์ และ ธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). การศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินในการลงทุนธุรกิจสถานบริการดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารราชชมงคลล้านนา, 4(1), 31-44.
- อรรถวุฒิ เรืองตรานนท์. (2558). การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจที่พักระยะยาวสำหรับผู้เกษียณอายุชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์บัณฑิตมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Braza, K. P., Selauso, H. M. (2016). *Feasibility study of homecare facility in tibiao*, ANTIQUE. Iloilo: The Faculty of College of Business and Accountancy Graduate Programs Central Philippine University.

- DBMR. (2023). *Asia-Pacific Elderly Care Market – Industry Trends and Forecast to 2029*. ,2023.
<https://www.databridgemarketresearch.com/reports/asia-pacific-elderly-care-market>
- Jin, X., Uda, K., Ishimaru, M., Kihara, T., & et al. (2023). The effect of business operation system on nursing home termination. *Int J Public Health*. <https://doi.org/10.3389/ijph.2023.1605439>
- Nishimura, Y., & Oikawa, M. (2022). *Who Has Benefited from Nursing Home Expansion in Japan?: The Effects of Government Supply-Side Intervention in the Elderly Care Market* (February 9, 2022).
<https://ssrn.com/abstract=4030677> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4030677>
- Oikawa, M., & Nishimura, Y. (2023). *Who Has Benefited from Nursing Home Expansion in Japan?: The Effects of Government Supply-Side Intervention in the Elderly Care Market*. 1–63
- Suhadi, E., Amalia L., Sudarwan., & Kusuma Among Praja, A. (2020). *Financial Feasibility Study of Home Care Business*. In *Proceedings of the 1st International Conference on Recent Innovations – ICRI*, SciTe Press, (2728–2733).

ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากการงานของพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร

FACTORS AFFECTING WORK RESIGNATION INTENTION OF PRIVATE COMPANY EMPLOYEES IN SAKON NAKHON PROVINCE

ชัยยศ ญัฐอังกูร^{*1}, มิ่งสกุล โฮมวงศ์², ปุริดา วิปชา³, อรทัย พันธุ์สวรรค์⁴, กชพร จันทร์เรือง⁵, กันย์ทิพา ชวพันธุ์⁶
Chaiyot Nata-angkoon¹, Mingsakun Homwong², Purida Wipatcha³, Orathai Phansawan⁴,
Kotchaporn Chanruang⁵, Kanthipa Chawaphan⁶

^{1,2,3}หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{4,5,6}หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจค้าปลีก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,2,3}Bachelor of Business Administration Program, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

^{4,5,6}Bachelor of Business Administration Program in Retail Business Management,
Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: Tang1359@gmail.com^{*1}, Mingsenate@gmail.com², kpurida@gmail.com³,
Pig~cat~fat@hotmail.com⁴, t_jutha@hotmail.com⁵, Sasi14b@gmail.com⁶

Received: March 07, 2024

Revised: March 24, 2024

Accepted: March 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากการงานของพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ซึ่งมีค่าอำนาจนัยของค่าประจักษ์ อยู่ระหว่าง .675 - .889 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค อยู่ระหว่าง .715 - .929 วิเคราะห์ผลด้วยสมการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยด้วยสมการถดถอยพหุคูณ พบว่าด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความเท่าเทียม ยุติธรรม ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน ด้านนโยบายการบริหาร ด้านลักษณะงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ร่วมกันอธิบาย ความตั้งใจในการลาออกจากการงาน ได้ร้อยละ 3.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($R^2 = .36$, $F=3.480$, $p=.002$) โดยที่ ด้านลักษณะงาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b= .280$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .005 ด้านความเท่าเทียมยุติธรรมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b= .115$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .040 อย่างไรก็ตาม ด้านนโยบายการบริหารไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b=.077$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .462 ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b=-.061$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .440 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b=-.041$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .627 และ ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงานไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b=.022$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .790

คำสำคัญ: ความตั้งใจลาออกจากการงาน, ค่าตอบแทนและสวัสดิการ, ความยุติธรรม, ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน

Abstract

The purpose of this research were to 1) study the influence of compensation and benefits on intention to resign; 2) study the influence of equality and justice on intention to resign; 3) study the Job opportunities and advancement on intention to resign; 4) study the administrative policy on intention to resign; and 5) study the influence of Job description on intention to resign. The sample consisted of 400 private company employees in Sakon Nakhon province. The research instruments was a five-rating scale questionnaire, with factor loadings between .675 and .889 and Cronbach alpha between .715 and .929. We examined the hypothesized relationships among variables by using multiple regressions analysis. Were as follows 1) compensation and benefits had no positive influence on intention to resign, ($b = -.061$, $p = .440$); 2) equality and justice had a positive influence on intention to resign ($b = .115$, $p = .150$); 3) job opportunities and advancement had no positive influence on intention to resign ($b = -.061$, $p = .440$); 4) administrative policy had not a positive influence on intention to resign, ($b = -.061$, $p = .440$), 5) job description had a positive influence on intention to resign ($b = .115$, $p = .150$); and 6) co-worker relations had not a positive influence on intention to resign ($b = -.041$, $p = .627$).

Keyword: resignation; private company employees.

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การพัฒนาด้านเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นความท้าทายในองค์กรก่อให้เกิดโอกาสและข้อจำกัดต่อการดำเนินงาน ซึ่งปัจจัยที่สำคัญจะผลักดันให้องค์กรเติบโตและสามารถแข่งขันได้นั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของพนักงานที่จะช่วยกันผลักดันองค์กร องค์กรไปสู่เป้าหมาย ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรบุคคล และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้วิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้พนักงานในองค์กรมีความสุขและทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่ หากผู้บริหารขาดความเอาใจใส่และไม่เห็นความสำคัญในการทำงานของพนักงาน ทำให้พนักงานไม่มีความพึงพอใจนโยบายการบริหาร ค่าตอบแทน โอกาสและความก้าวหน้า รวมถึงความขัดแย้งในที่ทำงาน การอาจทำให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างไม่เต็มความสามารถ ขาดประสิทธิภาพและอาจส่งผลออกมาในรูปของการขาดความรับผิดชอบ ขาดกำลังใจขาดงานเป็นประจำการย้ายงานและการลาออกจากงานสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาต่อบริษัท (ดาวเดือน โลหิตปุระ และชัยวัฒน์สมศรี, 2561) ตามรายงาน Randstad Work monitor ปี 2022 ซึ่งสำรวจพนักงาน 35,000 คนใน 34 ตลาด แสดงให้เห็นทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในที่ทำงานสิ่งที่น่าสนใจคือ พนักงานมากกว่าครึ่ง (56%) ที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่ม Gen Z กล่าวว่าพวกเขาจะลาออกจากงานที่ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ผลสำรวจยังระบุอีกว่า 40% ของกลุ่มประชากรนี้กล่าวว่าพวกเขาจะยอมว่างงานมากกว่าทำงานที่พวกเขาไม่ชอบและทำให้ไม่มีความสุข (The Standard Wealth, 2566) การลาออกของพนักงานถือเป็นการสูญเสียทรัพยากรขององค์กร เนื่องจากองค์กรมีการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการพัฒนาพนักงานให้พนักงานมีความรู้ความสามารถ สอดคล้องกับภาระงานที่พนักงานมีความรับผิดชอบ ซึ่งองค์กรคาดหวังจะได้รับผลตอบแทนจากประสิทธิภาพการทำงาน of พนักงาน ซึ่งการลาออกของพนักงานถือเป็นการลงทุน

ที่สูญเสียไปขององค์กร พนักงานที่มีความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในงานจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร ในอีกแง่หนึ่งก็เป็นการสูญเสียภาพพจน์ขององค์กรทางมีอัตราการลาออกสูง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้สมัครที่มีต่อองค์กรถึงความมั่นคงที่จะอยู่กับองค์กรและทำให้เกิดผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของพนักงานที่กำลังทำงานอยู่ในองค์กร ซึ่งผลกระทบต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้องค์กรหลายแห่งพยายามที่ธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรในองค์กร เพื่อลดการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการสรรหาว่าจ้างการฝึกอบรมและพัฒนา นอกจากนี้การแก้ไขปัญหาการลาออกจะช่วยให้พนักงานได้มีโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น เกิดความสมดุลระหว่างองค์กรกับพนักงานอันจะส่งผลให้เกิดการบรรลุเป้าหมายขององค์กรการมีประสิทธิภาพในการทำงานและทำให้องค์กรสามารถอยู่ในโลกธุรกิจที่มีการแข่งขันกันสูงได้ต่อไป (สุพรรณษา พุ่มพวง, 2559)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ความเท่าเทียม ยุติธรรม โอกาสและความก้าวหน้าในงาน ด้านนโยบายการบริหาร ลักษณะงาน และ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ส่งผลต่อการลาออกของพนักงานบริษัทเอกชนใน จังหวัดสกลนคร โดยได้ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการออกจากการทำงานของบริษัทเอกชน เนื่องจากพนักงานที่ทำงานบริษัทเอกชนถือว่ามี ความมั่นคงทางการทำงานที่ค่อนข้างเสี่ยงต่อการลาออกสูงกว่าพนักงานของภาครัฐบาล และรัฐวิสาหกิจและจังหวัดสกลนครถือว่าเป็นจังหวัดที่มีบริษัทเอกชนจำนวนมากและมีพนักงานเอกชนจำนวนมากเช่นกันเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการลาออก ของพนักงาน หรือลดอัตราการลาออกของ พนักงานในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการลาออกจากการงาน
2. เพื่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการลาออกจากการงาน

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะลาออกจากการงาน (Turnover intention)

สเปคเตอร์ (Spector, 1996) แสดงให้เห็นถึงความไม่พึงพอใจในงานที่นำไปสู่ความตั้งใจที่จะลาออก ส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการค้นหางาน เช่น การสมัครงานอื่น การไปสัมภาษณ์งานเป็นต้น และสุดท้ายนำไปสู่การลาออกโดยพนักงานที่ไม่พึงพอใจในงานของตนก็จะเกิดความตั้งใจที่จะลาออกจากการงานนั้นและความตั้งใจนี้เองที่นำไปสู่พฤติกรรมของการลาออก มอบเลย์ (Mobley, 1982) ได้สร้างแบบจำลองที่อธิบายถึงกระบวนการของการลาออกที่มุ่งเน้นที่ความพึงพอใจในงานที่จะนำไปสู่การลาออกในที่สุดโดย Mobley ได้ตั้ง สมมติฐานไว้ว่าความไม่พึงพอใจจะก่อให้เกิดความคิดที่จะลาออกความตั้งใจที่จะค้นหาทางเลือก ความตั้งใจที่จะคงอยู่หรือลาออกและสุดท้ายก็คือ การลาออกจากองค์กรจริง ๆ ในแบบจำลองของ Mobley มุ่งความสนใจไปที่ความตั้งใจที่จะคงอยู่หรือลาออกของพนักงานรวมทั้งลักษณะส่วนบุคคล องค์กร และปัจจัยทางเศรษฐกิจนอกจากนี้ยังคำนึงถึงบทบาทของการรับรู้ความคาดหวังและความสามารถในการหาทางเลือกใหม่ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจลาออก

ค่าตอบแทนและสวัสดิการ นั่นคือความต้องการของพนักงานในการสร้างความมั่นคงในงาน เงินเดือนและค่าจ้าง ความสะดวกสบายในการทำงาน มีระบบประกันสวัสดิการสังคมและเงิน ผลตอบแทนหลังออกจากการงาน ค่าจ้างตอบแทนเพื่อความอยู่รอดพื้นฐานของการดำรงชีวิต โดยหากพนักงานรู้สึกถึงความไม่มั่นคงในการทำงานย่อมไม่

ส่งผลดีต่องานที่ทำ ความปลอดภัยและความมั่นคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงาน ซึ่งการวิจัยของวิวิทย์ จานเหนือ (2562) ระบุว่า ความตั้งใจลาออกเกิดจากความพึงพอใจที่น้อยในเรื่องของการขึ้นค่าจ้าง

ความเท่าเทียมความยุติธรรมเป็นการรับรู้ของพนักงานว่าได้รับผลตอบแทนและได้รับการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในด้านผลตอบแทน กระบวนการในการพิจารณากำหนดผลตอบแทน การปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งการปฏิบัติจากองค์กรอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกันระหว่างบุคคล เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาในภาพรวมทั้งหมด (นฤมล จิตรเชื้อ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2561) Hickman and Silva (n.d., as cited in Warner, 1993) กล่าวว่า ปัญหา การลาออกของพนักงานส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความไม่มีประสิทธิภาพของหัวหน้างาน โดยการปฏิบัติ ต่อพนักงานโดยขาดความยุติธรรมส่งผลให้พนักงานเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานซึ่ง อาจสืบเนื่องไปถึงการลาออกขึ้นมาได้ โอกาสและความก้าวหน้าในงานหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในบทบาทการทำงาน ซึ่งจะให้ผลตอบแทนทั้งทางด้านจิตวิทยา หรือ ผลตอบแทนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงาน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง หรือผลตอบแทน ตลอดจนถึงความพึงพอใจต่อชีวิตความรู้สึกว่าตนเองมีค่า ประสบความสำเร็จซึ่งอาจออกมาในรูปของอำนาจหน้าที่สถานภาพที่สูงขึ้น (ณัชชา ม่วงพุ่ม, 2559)

นโยบายและการบริหาร (Policy and Administration) หมายถึง นโยบายและการบริหารงานหรือแนวทางในการปฏิบัติงานและการใช้กระบวนการบริหารเพื่อปฏิบัติงานว่ามีสาระครอบคลุม ถึงความไม่มีประสิทธิภาพขององค์กร การทำงานซ้ำกัน การแก่งแย่งอำนาจซึ่งกันและกัน ซึ่งส่งผลต่อขวัญและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (ไพศาล บุญสุวรรณ, 2562)

ลักษณะของงาน หมายถึง ลักษณะของงานน่าสนใจและท้าทายความสามารถงานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานที่ต้องประดิษฐ์ค้นหาลิขสิทธิ์ใหม่ ๆ ทำให้เกิดความพึงพอใจหรือเป็นงานที่สามารถทำได้โดยลำพัง (ปฐมวดี หินเฑาะว์, 2561)

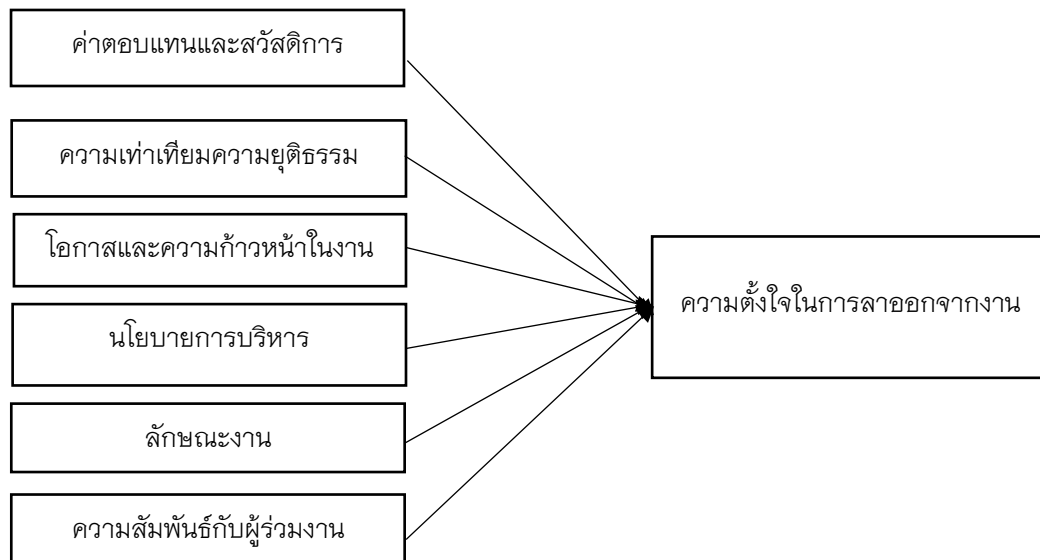
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา และระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยกัน ในการติดต่อไม่ว่าจะเป็นกิริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเป็นองค์ประกอบที่เกิดความคับข้อง การปกครองผู้บังคับบัญชาอยู่เสมอ เพราะหากผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าถึงผู้บังคับบัญชา หรือไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้แล้ว ก็จะมีความรู้สึกไม่พึงพอใจในงานที่รับผิดชอบ (ศศิ อ่วมเพ็ง, 2558)

กลิน วิตะกุล (2562) ได้ให้คำจำกัดความของการลาออกว่าหมายถึง การที่พนักงานขององค์กรสิ้นสุดสภาพการเป็นสมาชิกขององค์กรนั้นโดยการสิ้น (Price, 1977) ได้ระบุรูปแบบการลาออกจากงาน โดยพบว่า ค่าตอบแทนการมีส่วนร่วม ข่าวสารและรูปแบบการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลาออกแต่การรวมอำนาจนั้น มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการลาออก และความพึงพอใจในการทำงานกับโอกาสในการเลือกงานใหม่เป็นตัวแปรที่กำหนดว่าพนักงานจะลาออกจากงานหรือไม่

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร ตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของพนักงานบริษัทเอกชน ถูกลำนำมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการความเท่าเทียมยุติธรรม

โอกาสและความก้าวหน้าในงาน นโยบายการบริหาร ลักษณะงาน และ ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน งานวิจัยพบว่า ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลความตั้งใจในการลาออกจากงาน (วิชวิทย์ จานเหนือ, 2562), (นฤมล จิตรเอื้อ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2561), (ณัชชา ม่วงพุ่ม, 2559), (ไพศาล บุญสุวรรณม, 2562), (ปฐมาวดี หินธาร, 2561), (ศศิ อ่วมเพ็ง, 2558), (กสิณ วิตะกุล, 2562) ดังนั้น กรอบแนวคิดของงานวิจัยที่จะแสดงได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยนี้คือ กลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนครโดยเป็นผู้ที่ทำงานในบริษัทเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถหาจำนวนประชากรที่แน่นอน จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้และไม่ทราบสัดส่วนของ พนักงานบริษัทเอกชนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดให้มี ขนาดความแปรปรวนสูงสุด คือ $p = .5$ และ $q = .5$ โดยยอมรับ ความคลาดเคลื่อนในระดับร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตร Cochran ในการคำนวณขนาดตัวอย่าง (Cochran, 1963) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม โดยสร้างแบบสอบถามตาม วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด เป็นแบบสอบถามที่ใช้ทั้งคำถามปลายปิดและปลายเปิด โดยรายละเอียดของ แบบสอบถามประกอบด้วยส่วนคำถาม 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านองค์การที่มีผลต่อการลาออก
- ส่วนที่ 3 ระดับความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงาน
- ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็น ปัญหา/อุปสรรค เพิ่มเติม

สำหรับการสร้างเครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านองค์การที่มีผลต่อการลาออกของพนักงานเอกชนเพื่อกำหนดโครงสร้างแบบสอบถามตามประเด็นที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและขอบเขตการศึกษา
2. นำผลการศึกษาตามข้อ 1 มาสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert scale) กำหนดค่าของคะแนนในแบบสอบถามที่มีระดับการยอมรับ 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวัดระดับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ เป็น 5 ระดับ คือ 4.21–5.00 หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด 3.41–4.20 หมายถึง ความพึงพอใจมาก 2.61–3.40 หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง 1.81–2.60 หมายถึง ความพึงพอใจน้อย และ 1.00–1.80 หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด
3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วย เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกคำถามเท่ากับ 1.00
4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 - 4.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบใช้ (Try – out) กับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
 - 4.2 การหาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) โดยใช้เทคนิค ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm factor loadings: CFA) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเชิงยืนยัน อยู่ระหว่าง .758 – .944 ซึ่งสอดคล้องกับ (Hair, et al, 2010) ได้เสนอว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบต้องมีค่า 0.40 ขึ้นไปจึงจะถือว่ายอมรับได้
 - 4.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์พบว่า ทุกปัจจัยมีค่าอยู่ระหว่าง .735 – .869 (ดังตาราง 1) ซึ่งมีค่ามากกว่า .70 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง ซึ่งสอดคล้องกับ (Nunnally & Bernstein, 1994) ได้เสนอว่าค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ต้องมีค่า .70 ขึ้นไป

ตาราง 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	.771 – .869	.864
ความเท่าเทียม ยุติธรรม	.883 – .883	.715
โอกาสและความก้าวหน้าในงาน	.845 – .889	.843
นโยบายการบริหาร	.806 – .858	.929
ลักษณะงาน	.763 – .829	.854
ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน	.777 – .839	.909
ความตั้งใจในการลาออกจากงาน	.675 – .857	.917

5. นำผลที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเสนอที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ดำเนินการแจกแบบสอบถามและทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามออกศึกษา กับการลาออกของพนักงานเอกชนของจังหวัดสกลนคร
2. นำข้อมูลที่ได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 400 ราย
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามแต่ละฉบับ จากนั้นบันทึกคะแนนคำตอบลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent) และศึกษาระดับความคิดเห็นด้วย ทั้ง 6 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความเท่าเทียมยุติธรรม ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน ด้านนโยบายการบริหาร ด้านลักษณะงานด้าน ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และ ด้านความตั้งใจในการลาออกจากงาน โดยใช้ สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระโดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) เพื่อทดสอบภาวะที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multi-collinearity) และทดสอบสมมติฐานด้วยความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีจำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 และเพศชาย มีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี ซึ่งมีจำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมาคือ อายุ 31 – 40 ปี มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 อายุ 41 – 50 ปี มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 อายุ น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 22 คนคิดเป็นร้อยละ 5.5 และ อายุ 51 ปีขึ้นไปจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานภาพ โสด ซึ่งมีจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาคือ สมรส มีจำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 อย่างร้าง มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และหย่า มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี ซึ่งมีจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาคือ มัธยม 6/ปวช./เทียบเท่า มีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ปวส./อนุปริญญา มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 มัธยม 3 หรือต่ำกว่า มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และปริญญาโทมีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ 12,001–18,000 บาท จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมา ส่วนใหญ่มี รายได้ต่ำกว่า 12,000 บาท มีจำนวน 126 คน คิด เป็นร้อยละ 31.5 รายได้ 18,001– 25,000 บาท จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 รายได้ 25,001–45,000 บาท มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และรายได้มากกว่า 45,001 บาทขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ ผลการศึกษาข้อมูล พบว่า ระดับตำแหน่งส่วนใหญ่มีตำแหน่งพนักงาน มีจำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ

68.5 รองลงมาคือ ตำแหน่งหัวหน้างาน/ผู้ช่วยมีจำนวน 68 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.0 ตำแหน่งผู้จัดการมีจำนวน 44 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.0 และตำแหน่งผู้อำนวยการ/ผู้บริหารระดับสูง มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ

ตาราง 2 การวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ตัวแปร	WEB	EQT	JOA	PLC	NTW	RSC	INJ
ค่าเฉลี่ย (Mean)	3.188	3.246	3.195	3.330	3.400	3.530	3.172
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	.82721	.834	.861	.7971	.766	.801	.931
ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ (WEB)	1						
ด้านความเท่าเทียม ยุติธรรม (EQT)	.637**	1					
ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน (JOA)	.701**	.652**	1				
ด้านนโยบายการบริหาร (PLC)	.740**	.733**	.758**	1			
ด้านลักษณะงาน (NTW)	.686**	.697**	.726**	.799**	1		
ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน (RSC)	.552**	.649**	.590**	.745**	.773**	1	
ด้านความตั้งใจในการลาออกจากงาน (INJ)	.108*	.086	.142**	.158**	.204**	.138**	1

2. การศึกษาทดสอบระดับความคิดเห็นพบว่า ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.188$) คิดเห็นด้านความเท่าเทียมยุติธรรม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.246$) คิดเห็นด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.195$) คิดเห็นด้านนโยบายการบริหาร อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.330$) คิดเห็นด้านลักษณะงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.400$) คิดเห็นด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.5304$) คิดเห็นด้านความตั้งใจในการลาออกจากงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.1719$) (ตาราง 2)

3. การวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ทุกตัวแปรแฝงมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันระหว่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $p < .01$ โดยที่ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความเท่าเทียม ยุติธรรม ที่ .637 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงานที่ .701 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านนโยบายการบริหาร ที่ .740 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับปัจจัยด้านลักษณะงาน ที่ .686 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ที่ .552 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความตั้งใจในการลาออกจากงาน ที่ .108 ด้านความเท่าเทียม ยุติธรรมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน ที่ .652 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านนโยบายการบริหาร ที่ .733 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับปัจจัยด้านลักษณะงาน ที่ .697 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ที่ .649 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความตั้งใจในการลาออกจากงาน ที่ .086 ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงานมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านนโยบายการบริหาร ที่ .758 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับปัจจัยด้านลักษณะงาน ที่ .726 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ที่ .590 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความตั้งใจในการลาออกจากงาน ที่ .142 ด้านนโยบายการบริหารมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านลักษณะงาน ที่ .799 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ที่ .745 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความตั้งใจในการลาออกจากงาน ที่ .158 ด้านลักษณะงานมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ที่ .773 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้าน

ความตั้งใจในการลาออกจากการงาน ที่ .204 และด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับด้านความตั้งใจในการลาออกจากการงาน ที่ .138 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกันและมีค่าไม่เกิน .8 ดังนั้นจึงไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์สูงเกินไป (Multicollinearity) (Hair et al., 2010).

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ สามารถสมการพยากรณ์ ความตั้งใจในการลาออกจากการงานได้ดังนี้

$$INJ = .000 + .115EQT + .280NTW$$

ซึ่งจากสมการที่ได้นี้สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.480$; $p = .002$) และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง ($Adj R^2$) เท่ากับ .36 (ตาราง 3)

ตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัย 6 ด้าน ที่ได้วิเคราะห์ผลด้วยสมการถดถอย พหุคูณ (Multiple Regressions analysis) อันได้แก่ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ (WEB) ด้านความเท่าเทียม ยุติธรรม (EQT) ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน (JOA) ด้านนโยบายการบริหาร (PLC) ด้านลักษณะงาน (NTW) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน (RSC) ร่วมกันอธิบาย ความพึงพอใจโดยรวม ได้ร้อยละ 36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($R^2 = .036$, $F=3.480$, $p=.002$) โดยที่ ด้านค่าตอบแทน และสวัสดิการ (WEB) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b = -.061$) อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .440 ด้านความเท่าเทียม ยุติธรรม (EQT) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b = .115$) อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .040 ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน (JOA) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b = .022$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .790 ด้านนโยบายการบริหาร (PLC) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b = .077$) อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .462 ด้านลักษณะงาน (NTW) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b = .280$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .005 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน (RSC) มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน ($b = -.041$) อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .627 ดังนั้นจึงเลือกยอมรับ

ตาราง 3 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยกับปัจจัยที่มีผลต่อ การตัดสินใจในการลาออกจากการงานของพนักงานเอกชนในจังหวัดสกลนคร

ปัจจัย	การตัดสินใจในการลาออกจากการงาน (INJ)		t	p-value
	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน		
	การถดถอย	มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (α)	.000	.049	.000	1.000
ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ (WEB)	-.061	.079	-.773	.440
ด้านความเท่าเทียม ยุติธรรม (EQT)	.115	.077	1.480	.040
ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน (JOA)	.022	.083	.266	.790
ด้านนโยบายการบริหาร (PLC)	.077	.105	.737	.462
ด้านลักษณะงาน (NTW)	.280	.098	2.852	.005
ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน (RSC)	-.041	.084	-.486	.627

$$F = 3.480 \quad p = .002, \quad Adj R^2 = .36$$

การอภิปรายผล

ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีผลต่อการลาออกของพนักงาน บริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร เนื่องจาก พนักงานรู้สึกตนเองได้รับค่าตอบแทนที่ไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะเรื่องสวัสดิการเรื่องสุขภาพและการรักษาพยาบาล จึงเกิดความไม่พอใจในงานทั้งด้านความมั่นคง ในอาชีพ เงินเดือนหรือค่าจ้างไม่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน โดยการให้ทำงานมากมายหลายอย่างพร้อมกัน หรือรวมงานจากหลาย ๆ ตำแหน่งมาไว้ในตำแหน่งเดียว งานที่มากจนเกินไปนี้อาจเกิดตั้งแต่ตอนตกลงจ้างงาน แต่เมื่อเริ่มงานแล้วทำไม่ไหว หรืออาจเพิ่มเติมภายหลังที่ไม่ได้มีการตกลงกันมาก่อน แล้วทำให้ความรับผิดชอบเยอะจนเกินไป จึงเกิดความต้องการที่จะลาออก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Setthakorn, 2019) ที่มีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจจะลาออก และพบว่าหากพนักงานมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดูแลครอบครัวพนักงานจะมีความตั้งใจที่จะลาออก และมองหาโอกาสใหม่ที่มีรายได้และสวัสดิการสูงขึ้น

ปัจจัยด้านความเท่าเทียม ยุติธรรม มีผลต่อการลาออกของพนักงาน บริษัทเอกชน เนื่องจาก พนักงานรู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรม ไม่เท่าเทียมกัน หรือมีการโอนย้ายไปหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแบบไร้เหตุผล พนักงานจึงเกิดการน้อยเนื้อต่ำใจ จึงเกิดความต้องการที่จะลาออก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุฑารัตน์ แสงสุริยันต์, 2559) ศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการลาออกของพนักงาน ผลการศึกษา พบว่า เมื่อพนักงานรับรู้ถึงความไม่เท่าเทียม และยุติธรรม จะส่งผลให้พนักงานมีความมุ่งมั่นในองค์กรลดน้อยลง และเกิดความตั้งใจที่จะลาออกจากงาน

ปัจจัยด้านโอกาสและความก้าวหน้า มีผลต่อการลาออกของพนักงาน บริษัทเอกชน เนื่องจาก พนักงานไม่ได้ไปอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อพนักงานจะนำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาพัฒนางานในตำแหน่งที่ดีขึ้น รวมทั้งบริษัทไม่พิจารณาการเลื่อนตำแหน่งอายุงานของพนักงาน ซึ่งบริษัทไม่สร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานที่จะทำงานให้บริษัทอย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งยังทำให้พนักงานรู้สึกไม่มั่นคงและไม่มีความก้าวหน้าในสายงานของตัวเองจึงเกิดความต้องการที่จะลาออก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวลักษณ์ แสนภักดี, 2560) ได้ศึกษาการลาออกของพนักงานระดับปฏิบัติการ ในร้านสะดวกซื้อ 7-eleven และพบว่า พนักงานมีความตั้งใจจะลาออกจากงานเมื่อพนักงานมองไม่เห็นถึงโอกาสและความก้าวหน้าในงาน หากต้องปฏิบัติงานต่อไปในอนาคต

ปัจจัยด้านนโยบายการบริหาร มีผลต่อการลาออกของพนักงาน บริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร เนื่องจาก นโยบายของบริษัทไม่มีความชัดเจน เข้าใจยาก และไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เนื่องจากพนักงานมีความกังวล และเป็นปัจจัยที่ทำให้พนักงานมีความตั้งใจในการลาออกจากงานมากขึ้น จึงเกิดความต้องการที่จะลาออก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุฑารัตน์ แสงสุริยันต์, 2559) ศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการลาออกของพนักงาน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจได้ ทำการศึกษาจากพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งจำนวน 318 คน ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ ปัจจัยด้านองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการลาออกของพนักงาน

ปัจจัยด้านลักษณะงานมีผลต่อการลาออกของพนักงาน บริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนคร เนื่องจาก ลักษณะของงานที่ทำ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความสามารถของพนักงาน จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่พอใจกับงานที่ได้รับและหัวหน้างานไม่เข้าใจ ไม่เห็นศักยภาพที่แท้จริงของพนักงาน จึงเกิดความต้องการที่จะลาออก สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพร หนูทอง (2562) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนบุคคล ความพึงพอใจในงาน และแนวโน้มที่จะลาออกจากงานของ

พนักงานฝ่ายผลิตกรณีศึกษา บริษัท โอเชียน คอนกรีต จำกัด ผลการศึกษาสรุป ซึ่งผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจต่อลักษณะงานที่ทำนั้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อความตั้งใจที่จะลาออกจากการงาน

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานมีผลต่อการลาออกของพนักงาน บริษัทเอกชน ในจังหวัดสกลนคร เนื่องจาก การแสดงออกของพนักงานแต่ละบุคคลไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งแสดงออกในลักษณะสีหน้าท่าทางการไม่ยอมรับงานของเพื่อนร่วมงาน และไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ จึงเกิดความไม่ไว้วางใจต่อกันจึงเกิดความสัมพันธ์ไม่ดีในที่ทำงาน จึงเกิดความต้องการที่จะลาออก สอดคล้องกับงานวิจัยของยลดา ชาวไทย (2563) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพนักงานในธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ในเขตอำเภอ เมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงต่อความตั้งใจที่จะลาออกจากการงาน แต่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานดังนั้นแล้ว ผู้บริหารควรคำนึงถึงความสัมพันธ์ของพนักงานเพื่อให้งานของพนักงานนั้นเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุป จากการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการลาออกของพนักงานบริษัทเอกชนในจังหวัดสกลนครพบว่า ด้านลักษณะงานและด้านความเท่าเทียมยุติธรรม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน อย่างไรก็ตาม ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการด้านโอกาสและความก้าวหน้าด้านนโยบายการบริหาร และ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการลาออกจากการงาน

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการลาออกจากการงานคือด้าน ความยุติธรรมในองค์กร และลักษณะงานที่ทำ ซึ่งแม้ว่าปัจจัยอื่นนั้นจะไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงแต่ยังส่งผลต่อความมุ่งมั่นในงานและประสิทธิภาพในการทำงาน ผลการศึกษาทางด้านบริบททางสภาพสังคม ค่าครองชีพ และรายได้ที่แตกต่างจากจังหวัดอื่น รวมถึงวัฒนธรรมในการทำงาน ความเป็นอยู่ที่ไม่เร่งรีบ และโอกาสในการหางานใหม่ในจังหวัดสกลนครที่มีจำกัด ทำให้ทางเลือกในการลาออกจากการงานของพนักงานในสกลนครมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้สิ่งที่ตอบสนองที่ได้รับนอกเหนือจากตัวเงิน คือ ทักษะ ประสบการณ์ องค์ความรู้และการพัฒนาตนเองที่ถูกมองว่า สามารถนำมาต่อยอดและเพิ่มคุณค่าให้กับตนเองในระยะยาวได้ อาจถูกมองว่าเป็นสิ่งตอบแทนที่คุ้มค่ากับการทำงาน ซึ่งผลงานวิจัยนี้จะช่วยให้ผู้บริหารในองค์กร และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงเหตุผลของความตั้งใจในการลาออกของพนักงาน สามารถนำไปเป็นข้อมูลใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อการวางแผน และออกนโยบายเพื่อรักษานักงานให้อยู่กับองค์กร และช่วยลดอัตราการลาออกพนักงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การลาออกของพนักงานจะเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้ในทุกองค์กร แต่อัตราการลาออกของพนักงานที่จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับสาเหตุที่ทำให้พนักงานตัดสินใจลาออก องค์กรจึงควรจะมีการจัดการและจัดสรรบุคลากรให้ ปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพทั้งยังมีความสุขในการทำงาน ต้องการร่วมงานกับองค์กรให้นานที่สุด โดยไม่คิดที่จะลาออกจากองค์กร เพราะการรับบุคลากรเข้ามาใหม่ในแต่ละครั้งนั้นทำให้เกิดต้นทุนแก่องค์กร ในการสรรหาว่าจ้าง การฝึกอบรมบุคลากรใหม่เพื่อมาทดแทนบุคลากรเก่าที่มีความชำนาญที่ได้ลาออกไป ซึ่งผลจากได้ศึกษาและวิจัยอย่างจริงจังถึงสาเหตุจนพบสาเหตุที่แท้จริงแล้ว ถือว่าเป็นแนวทาง ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นที่จะสามารถทำให้ผู้บริหาร

ฝ่ายบุคคล และผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรนำไปต่อยอด เพื่อเตรียมรับมือและแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด โดยจากงานวิจัยนี้สามารถสรุปข้อเสนอแนะมาให้องค์กรดังต่อไปนี้

ด้านลักษณะงาน องค์กรควรทบทวนลักษณะงานให้เหมาะสมกับพนักงานในบริษัท โดยอาจมีการ บริหารจัดการงานให้ชัดเจนเหมาะสมกับตำแหน่งของแต่ละบุคคล อีกทั้งควรจัดสรรงานให้ เหมาะสมกับความสามารถของพนักงาน เพื่อพนักงานจะได้ทำงานที่ตนถนัด นอกจากนี้ยังควรเปิดโอกาสให้พนักงานได้เรียนรู้ หรือโยกย้ายไปสายงานใหม่เพื่อพัฒนาความสามารถในกาทำงานในองค์กรแห่งนี้

ด้านความเท่าเทียม ยุติธรรม องค์กรควรจัดให้พนักงานได้รับการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ อย่างมีมาตรฐานเท่าเทียมกัน ด้วยความยุติธรรม ไม่ให้มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก เลือกที่รักมักที่ชัง และสร้างบรรยากาศ ในการทำงานที่ดีระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องโดยการมอบหมายและกระจายงานที่เหมาะสมตามอุปนิสัย ปริมาณ และเวลา โดยการให้อิสระเสรีภาพในการออกความคิดเห็นและหาแนวทางปฏิบัติงานให้สำเร็จ ภายใต้การชี้แนะสนับสนุนจากหัวหน้างาน และหากเกิดความผิดพลาดหัวหน้างานควรแสดงความ รับผิดชอบกับความผิดพลาดนั้นด้วย

ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ องค์กรมีการหาหรืออย่างรอบคอบและระมัดระวัง เกี่ยวกับการปรับค่าตอบแทน และสวัสดิการให้มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานและปริมาณงานที่พนักงานรับผิดชอบ เนื่องจาก เป็นเรื่องของผลประโยชน์โดยตรงของพนักงาน รวมถึงควรมีเกณฑ์การประเมินฐานเงินเดือน และค่าล่วงเวลาแก่พนักงาน ให้ได้มาตรฐาน เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นที่ทำธุรกิจเดียวกัน อีกทั้งควรมีระยะเวลาในการปรับเพิ่มสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นให้พนักงานมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน องค์กรควรมีการวางแผน และแจ้งพนักงานให้ชัดเจน รวมไปถึง ชี้แจงเงื่อนไข คุณสมบัติที่จะทำให้อำนาจหน้าที่ไปถึงเป้าหมายนั้น ๆ เพื่อที่จะทำให้พนักงาน ได้ทราบถึงเป้าหมายในการทำงานของตนเองมองเห็นความก้าวหน้าในอนาคต เพราะสิ่งนี้ จะเป็นแรงจูงใจที่ดีในการทำงาน รวมถึงควรมีการประเมินการทำงานที่มุ่งประเมินผลของการ ทำงานที่แท้จริง โดยผู้บริหารควรมีการให้คำแนะนำ ให้พนักงานได้ก้าวหน้าและเติบโตในสายงานของตน ส่วน พนักงานที่ยังมีข้อบกพร่องก็ควรได้รับการชี้แนะ และหาวิธีพัฒนาให้เป็นพนักงานที่มีคุณภาพ

ด้านนโยบายและการบริหารงาน องค์กรต่าง ๆ ควรจัดทำนโยบาย หรือพนักงานโดยทั่ว ไปสามารถนำไปปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้จริงรวมทั้งการบริหารงานของผู้บริหารองค์กร ควรคำนึงถึงขีดความสามารถในการทำงานของพนักงาน ให้พนักงานมีความสุขในการทำงานที่จะทำงานให้องค์กรไปยาวนานหรือจนกว่า จะเกษียณอายุงานต่อไปได้

ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในองค์กรต่าง ๆ นอกจากผู้บังคับบัญชาที่คอยแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาในการทำงานแล้ว เพื่อนร่วมงานก็ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะ ทำงานในองค์กรต่าง ๆ ต่อไปยาวนานเพียงใดด้วย เนื่องจากเพื่อนร่วมงานจะทราบปัญหาทั้งเกี่ยวกับเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวของพนักงาน เพื่อนร่วมงานที่ดีที่คอยให้คำปรึกษาแก่ เพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ที่มีปัญหาในทุก ๆ เรื่อง สามารถทำให้พนักงาน ต้องการทำงานให้กับองค์กรต่อไปได้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานบริษัท ในจังหวัดสกลนครเท่านั้น งานวิจัยต่อยอดในระดับต่อไป ควรมีการนำตัวแปรที่อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความตั้งใจในการออกจากงานเข้ามาศึกษาเพิ่มเติม

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น

เพื่อให้ผลการวิจัยที่ชัดเจน ถูกต้อง และได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด การทำวิจัยในขนาดควรวิจัยในเชิงคุณภาพร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตบันทึกตัวอย่าง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณพร ศุกรนันท์, ฤทัยรัตน์ พามา, อุมพร ไชยจำเริญ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจลาออกของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท โกลโฟน์ เมนูแฟกเจอร์เรอส์ จำกัด (มหาชน) จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยและนวัตกรรม*, (2)2, 73-83.
- กลิน วิตะกุล. (2562). ความตั้งใจในการลาออกของพนักงาน: กรณีศึกษาบริษัทอาหารแห่งหนึ่งในประเทศไทย. สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุฑารัตน์ แสงสุริยันต์ (2549). ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มการลาออกของพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง. ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัชชา ม่วงพุ่ม. (2559). ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้างชั่วคราว ในหน่วยงานองค์กรมหาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดาวเดือน โลหิตปุระ และชัยวัฒน์ สมศรี. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกของพนักงานบริษัทเอกชนในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 28(1), 167-178.
- นฤมล จิตรเอื้อ, วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2561). การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างสร้างสรรค์และผลการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรมผ่านความผูกพันต่อองค์กรด้านจิตใจของอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 14(2), 348-380.
- ปฐมาวดี หินธารี, (2561). ความตั้งใจในการลาออกของพนักงานบริษัทผู้ให้บริการลูกค้าภาคพื้นกับสายการบินแห่งหนึ่ง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพศาล บุญสุวรรณม. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจลาออกจากงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยบริษัท จี4 เอส ซีเคียวริตี เซอร์วิสเชส (ประเทศไทย). หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิวิทย์ จานเหนือ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท จี สตีล จำกัด (มหาชน). การค้นคว้าอิสระสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศศิ อ่วมเพ็ง. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลาออกของพนักงานระดับบังคับบัญชา สำนักงานบัญชีกลาง บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพรรณษา พุ่มพวง. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อแนวโน้มการลาออกของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง เขตราชบุรี กรุงเทพมหานคร. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

- สุวลักษณ์ แสนภักดี. (2560). การลาออกจากงานของพนักงานระดับ ปฏิบัติงานการบริษัทซีพี เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. สารนิพนธ์สาขาวิชาการจัดการ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษณี โกพลรัตน์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงแรม อิมพีเรียล จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Affect, Absence, Turnover Intentions, and Health *Journal of Applied Psychology*, 76, 46–53.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7th Edition, Pearson, New York.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The Motivation to work*. New York: John Wiley & Sons, 2nd ed.
- Hickman, Craig R. & Michael A. Silva. (1984). *Creating Excellence*. New York: New American Library,
- Mobley, H. H. (1982). *Employee turnover case consequences and control*. Texas: Addison–Wesley.
- Porter, L.W., Lawler, E.E.III, & Hackman, J.R. (1965). *Behavior in organizations*. U.S.A.: McGraw–Hill
- Price L. James. (1977). The Study of Turnover. *Administrative Science Quarterly*, (23)2, 351–353.
- The Standard Wealth. (2566). พลวิชัยใหม่ Gen Z และ Millennials ยอม ‘ลาออก’ หรือ ‘ว่างงาน’ ถ้าต้องทำงานใน บริษัทที่ ‘ไม่มีความสุข’. สืบค้น 6 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://thestandard.co/gen-z-millennials-rather-quit-jobs-unemployed-than-unhappy-study-data-trends/>
- Setthakorn, K. (2019). Family Background and Its Impact on Job Embeddedness and Turnover Intention: The Moderating Role of the Number of Dependents and Family Income Level. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 8(2), 99–108.
- Spector, P.E; S.M. Jex. (1991 February), *Relations of Job Characteristics from Multiple Data Source with Employee*
- Warner, S. R. (1993). Work in Progress toward a New Paradigm for the Sociological, Study of Religion in the U.S. *American Journal of Sociology*, 98, 44–93.

ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

LEADERSHIP ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES OF ADMINISTRATORS OF LARGE EDUCATIONAL UNDER THE JURISDICTION OF NONGBUGLAMPHU PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

นัฐดนัย พนะละสิทธิ์^{*1}, กิจพิณัฐ อุสาโห²
Natdanai Panasit^{*1}, Kitpinit Usdho²

^{*1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{*1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani university, Thailand

Corresponding author's e-mail: natdanai.90p@gmail.com^{*1}, Kitpinit.23@gmail.com^{*2}

Received: June 30, 2023

Revised: August 24, 2023

Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอน จำนวน 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง .67–1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม google form ได้รับตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 4.15$, S.D = .82) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักความเสมอภาค รองลงมา คือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักคุณธรรมและจริยธรรม 2) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละด้าน คือ ควรพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้มีความรวดเร็ว ควรสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปวิเคราะห์จัดทำแผนกลยุทธ์ใหม่และปรับปรุงกระบวนการทำงานต่อไป ควรมีการจำแนกกลุ่มผู้รับบริการและกำหนดกลยุทธ์ในการเข้าถึงผู้รับบริการ ควรมีการแสดงความโปร่งใสในองค์กรมากขึ้นหรือมีการจัดหาเทคโนโลยีมาใช้ในหน่วยงาน ควรส่งเสริมให้ผู้รับบริการทุกคนเข้าถึงการบริการได้อย่างเท่าเทียม ควรมีความมั่นใจและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเพิ่มการมีส่วนร่วมในการทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหาในแต่ละด้านในหน่วยงาน ควรเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนร่วมเป็นคณะทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และควรมีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีมากกว่านี้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; หลักธรรมาภิบาล; ผู้บริหาร

Abstract

The purpose of this research was to investigate the level and approaches to develop leadership in accordance with the principles of good governance for school administrators. The informant was 74 teachers the IOC of questionnaire and interview was between .67 and 1.00. The reliability of collected data using the Google form program received a response of 100%. Descriptive analysis (percentage, mean and standard deviation and content analysis were employed. The findings revealed that: 1) The level of leadership accordance with school administrators' good governance principles. Overall was at a high level. There was less distribution. The principle of equality has the highest average, followed by the rule of law and the decentralization principle. Morality and ethics were the two aspects with the lowest average value. 2) Guidelines for developing leadership according to the of good governance for principles school administrators in each area should be developed quickly. Stakeholder satisfaction surveys should be conducted to formulate new strategic plans and improve work processes. There should be a classification of clients and strategies. The organization should demonstrate more transparency or provide technology for using within the organization. A all service should provide equally to recipients recipients to the equal. Increased participation in work should be encouraged to have better friendship outside speakers should be invited to educate students.

Keyword: leadership; good governance; administrator

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหารงานของรัฐเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพราะความก้าวหน้าด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชน เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การปรับเปลี่ยนบทบาทของสังคม โดยนำหลักบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชน โดยรวม และสังคมไทยขับเคลื่อนไปกับระบบการบริหารงานที่ทำให้เกิดความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิวากร แก้วมณี. 2559, หน้า 23) หลักธรรมาภิบาลจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงาน และการปกครองในปัจจุบัน เพราะโลกปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัตน์ และหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมาขึ้นแทนการสนใจเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมดังแต่ก่อนเพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกันการติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่ง การพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน การมุ่งดำเนินธุรกิจหรือปฏิบัติราชการต่าง ๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชน และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นไปได้ยากต่อไป การบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น (ธงชัย คล้ายแสง, 2562, หน้า 187) กระแสของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เกิดขึ้นในประเทศไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายครั้งในประเทศไทย มักมีการนำคำว่า ธรรมาภิบาล มากล่าว ด้วยเหตุที่ผู้ปกครองผู้มีอำนาจมิได้ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล จนทำให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมือง ดังนั้น ธรรมาภิบาล

จึงมีความสำคัญมากขึ้น (ถวิลวดี บุรีกุล, 2561, หน้า 3) ซึ่งหลักธรรมาภิบาลเป็นกุญแจสำคัญที่นำมาใช้ในการบริหารเนื่องจากเป็นหลักการที่ครอบคลุมกว้างขวางทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหารโดยสาระของหลักธรรมาภิบาล คือ การทำให้เกิดการจัดกรอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม ยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้เชิงประสิทธิผล เพื่อสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม ภาครัฐต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่ทัศนคติ ค่านิยม และวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยถือประโยชน์ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายในการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับประชาชน และหน่วยงานอื่นได้อย่างราบรื่น (ทิวากร แก้วมณี, 2559, หน้า 23) ดังนั้นหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นแนวทางการบริหารจัดการที่รัฐบาลทุกคณะให้ความสำคัญและผลักดันให้หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้หน่วยงานกำกับดูแลองค์กรเอกชนและหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เร่งดำเนินการส่งเสริมเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), 2555, หน้า 117)

สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ มีผู้บริหารควบคุม กำกับ ดูแลให้การดำเนินงานของบุคลากรมีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพให้การปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องนำหลักการต่าง ๆ มาบูรณาการร่วมกันเพื่อปรับใช้ในการบริหารและการดำเนินงาน (สุเมธ แสงนิมนวล, 2552, หน้า 28) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใส การทำงานเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ หากการศึกษามีคุณภาพย่อมเป็นที่แน่นอนว่าเยาวชนต้องมีคุณภาพตามไปด้วย เพราะมาตรฐานการศึกษาเป็นวัฒนธรรมที่มนุษย์ชาติประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาคุณภาพของพลเมืองให้มีคุณลักษณะตามหลักค่านิยมพึงประสงค์ ซึ่งสังคมจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อเป็นกลไกในการรักษาคุณภาพของพลเมือง (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2559, หน้า ก)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยยึดหลักปฏิบัติตามข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) แต่จากการศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ทั้งในด้านโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านปัจจัยอื่น ๆ พบว่า ยังมีปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเร่งด่วน ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (NT) ด้านคณิตศาสตร์ ยังมีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ 3) การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนบางส่วนยังขาดประสิทธิภาพ สอนโดยไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 4) ครูผู้สอนบางส่วนไม่นำกระบวนการและผลงานวิจัย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับปรุงด้านหลักความรับผิดชอบ 5) ขาดผู้บริหารโรงเรียน ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ขาดแคลน

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ 6) อาคารสถานที่ของโรงเรียนบางโรงชำรุดทรุดโทรม สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษา เป็นความบกพร่องการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขาดการนำหลักความคุ้มค่าใช้ในการบริหาร จึงส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2565, หน้า 18)

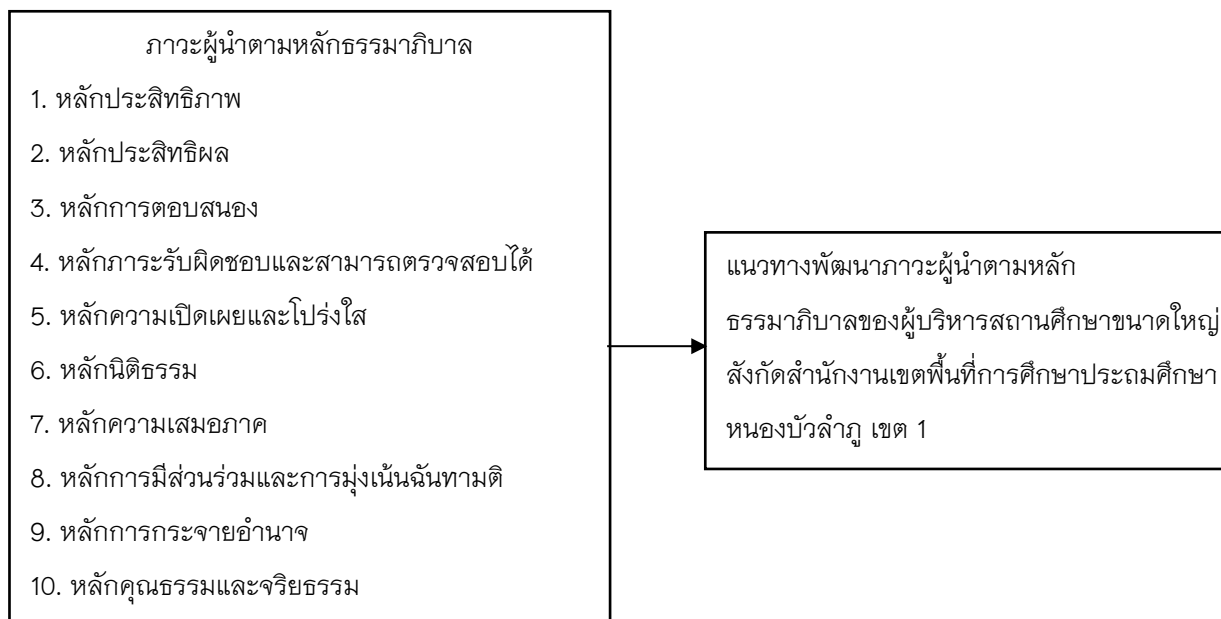
จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารสถานศึกษา และนำข้อมูลจากการวิจัยไปวางแผนพัฒนางานด้านต่าง ๆ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาล โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย นำแนวคิดของ(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555, หน้า 21-22) ประกอบด้วย 10 ด้าน ได้แก่ 1) หลักประสิทธิภาพ (efficiency) 2.) หลักประสิทธิผล (effectiveness) 3) หลักการตอบสนอง (responsiveness) 4) หลักการรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้ (accountability) 5) หลักความเปิดเผยและโปร่งใส (transparency) 6) หลักนิติธรรม (rule of law) 7) หลักความเสมอภาค (equity) 8) หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ (participation/consensus oriented) 9) หลักการกระจายอำนาจ (decentralization) และ 10) หลักคุณธรรมและจริยธรรม (morality/ethics) สามารถอธิบายตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูที่ปฏิบัติงานที่สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำนวน 74 คน จำแนกเป็น ครูไม่มีวิทยฐานะ 20 คน ครูชำนาญการ จำนวน 4 คน ครูชำนาญพิเศษ 50 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคอร์ท (Likert's scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับแบบสัมภาษณ์ได้นำผลจากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน 2) สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อความ ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุง

แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .89 5) จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป 6) แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 74 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้แก่ สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลระดับภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) 3) ข้อมูลแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามในรูปตารางและบรรยายประกอบดังตาราง 1

ตาราง 1 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการบริหารงาน แบบมีส่วนร่วม
1	ด้านหลักประสิทธิภาพ	4.16	.77	มาก
2	ด้านหลักประสิทธิผล	4.09	.81	มาก
3	ด้านหลักการตอบสนอง	4.10	.80	มาก
4	ด้านหลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้	4.11	.74	มาก
5	ด้านหลักความเปิดเผยและโปร่งใส	4.10	.95	มาก
6	ด้านหลักนิติธรรม	4.27	.79	มาก
7	ด้านหลักความเสมอภาค	4.35	.69	มาก
8	ด้านหลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นจิตสำนึก	4.11	.86	มาก
9	ด้านหลักการกระจายอำนาจ	4.22	.81	มาก
10	ด้านหลักคุณธรรมและจริยธรรม	3.97	.82	มาก
	รวม	4.15	.82	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 4.15$, S.D = .82) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.35$, S.D = .69) รองลงมา คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.27$, S.D = .79) และด้านหลักการกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 4.22$, S.D = .81) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 3.97$, S.D = .82)

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละด้าน คือ ควรพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้มีความรวดเร็ว ควรสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำไปวิเคราะห์จัดทำแผนกลยุทธ์ใหม่และปรับปรุงกระบวนการทำงานต่อไป ควรมีการจำแนกกลุ่มผู้รับบริการและกำหนดกลยุทธ์ในการเข้าถึงผู้รับบริการ ควรมีการแสดงความโปร่งใสในองค์กรมากขึ้นหรือมีการจัดหาเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน ควรส่งเสริมให้ผู้รับบริการทุกคนเข้าถึงการบริการได้อย่างเท่าเทียม ควรมีความมั่นใจและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเพิ่มการมีส่วนร่วมในการทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหาในแต่ละด้านในหน่วยงาน ควรเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนร่วมเป็นคณะทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และควรมีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีมากกว่านี้

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 สามารถอภิปรายผล ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. ระดับภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

หนองบัวลำภู เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเปรมมิกา อ่อนธานี (2559, หน้า 134) พบว่า การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยของอภิญา นนทโคตร (2559, หน้า 206) พบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวม ผลการวิจัยของวิไลรัตน์ ฝ่ายดี (2559, หน้า 134) พบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอดาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 สามารถสรุปผลได้แต่ละด้าน ดังนี้ 2.1) ด้านหลักประสิทธิภาพ ควรพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้มีความรวดเร็ว (นายกานต์ โง้นทอง, 2566) และควรมีการนิเทศตรวจสอบระบบการทำงานอยู่เสมอและหาทางแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ 2564, หน้า 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักประสิทธิภาพมีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาวิธีการดำเนินงานให้มีความรวดเร็ว 2.2) ด้านหลักประสิทธิผล ควรสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปวิเคราะห์จัดทำแผนกลยุทธ์ใหม่และปรับปรุงกระบวนการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ 2564, หน้า 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักประสิทธิผล มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสำรวจความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำมากำหนดแผนกลยุทธ์ และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสำรวจความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและทำความเข้าใจถึงความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ชัดเจน (เรืองชัย ชุมพล และกานต์ โง้นทอง, 2566) 2.3) ด้านหลักการตอบสนอง ควรมีการจำแนกกลุ่มผู้รับบริการ และกำหนดกลยุทธ์ในการเข้าถึงผู้รับบริการ รองลงมา คือ ควรมีการรับฟังเสียงของผู้ปกครองผ่านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และควรมีการสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ 2564, หน้า 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการตอบสนอง มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีการจำแนกกลุ่มผู้รับบริการ และกำหนดกลยุทธ์ในการเข้าถึงผู้รับบริการ และควรสร้างปฏิสัมพันธ์กับประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และรับฟังและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนำไปเชื่อมโยงกับการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (เรืองชัย ชุมพล, 2566), (ชัยณรงค์ ไชโย, 2566) 2.4) ด้านหลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงาน และร่วมกันวางแผนกรอบแนวทางการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ 2564, หน้า 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการรับผิดชอบ มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่

อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงาน และร่วมกันวางแผนกรอบแนวทางการปฏิบัติงาน และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานแต่ละช่วงของแผนงานหรือโครงการโดยมีการประเมินโอกาสที่จะเกิดปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ (เรื่องชัย ชุมพล และกานต์ โง้นทอง, 2566) 2.5) ด้านหลักความเปิดเผยและโปร่งใส ควรมีการแสดงความโปร่งใสในองค์กรมมากหรือมีการจัดหาเทคโนโลยีมาใช้ในหน่วยงาน รองลงมา คือ ควรแสดงการจัดซื้อจัดหา อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีให้เข้ายุคดิจิทัลแสดงความโปร่งใสในหน่วยงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พระนัฐกิจ ปุญญธาริ, 2564, หน้า 106) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า ด้านหลักความโปร่งใส มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารแสดงความโปร่งใสเปิดเผยข้อมูลต่อเพื่อนร่วมงาน และควรแสดงการจัดซื้อจัดหา อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีให้เข้ายุคดิจิทัลแสดงความโปร่งใส และควรมีการพัฒนากระบวนการเผยแพร่ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ 2564, หน้า 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า หลักความเปิดเผยและโปร่งใส มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการเผยแพร่ให้มีประสิทธิภาพ และควรมีการชี้แจงรายละเอียดที่สามารถเปิดเผยได้ พร้อมสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทราบถึงการดำเนินงานต่าง ๆ (เรื่องชัย ชุมพล และกานต์ โง้นทอง, 2566), (ชัยณรงค์ ไชโย, 2566) 2.6) ด้านหลักนิติธรรม ควรเพิ่มความเชื่อมั่นในเพื่อนร่วมงานและปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานลดความขัดแย้งในหน่วยงานเพิ่มการมีส่วนร่วมในงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พระนัฐกิจ ปุญญธาริ, 2564, หน้า 106) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักนิติธรรม มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีความเชื่อมั่นในเพื่อนร่วมงานและปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานลดความขัดแย้งในหน่วยงานเพิ่มการมีส่วนร่วมในงาน 2.7) ด้านหลักความเสมอภาค ควรส่งเสริมให้ผู้รับบริการทุกคนเข้าถึงการบริการได้อย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จุฑากาญจน์ เก่งกลกิจ 2564, หน้า 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า หลักความเสมอภาค มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้รับบริการทุกคนเข้าถึงการบริการได้อย่างเท่าเทียม และส่งเสริมให้ผู้รับบริการทุกคนเข้าถึงการบริการได้อย่างเท่าเทียม มีการวิเคราะห์กำหนดมาตรฐานกระบวนการทำงานขององค์กรให้มีความเสมอภาค (เรื่องชัย ชุมพล, 2566) 2.8) ด้านหลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ ควรมีความมั่นใจและส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเพิ่มการมีส่วนร่วมในการทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหาในแต่ละด้านในหน่วยงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (พระนัฐกิจ ปุญญธาริ, 2564, หน้า 106) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า หลักการมีส่วนร่วม มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในวางแผนการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนทั้งในขั้นตอนการศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ (เรื่องชัย ชุมพล และกานต์ โง้นทอง, 2566), (ชัยณรงค์ ไชโย, 2566) 2.9) ด้านหลักการกระจายอำนาจ ควรเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนร่วมเป็นคณะทำงานในกิจกรรม

ต่าง ๆ ของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จุฑาภาณุจน์ เก่งกลกิจ 2564, หน้า 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการกระจายอำนาจ มีแนวทางพัฒนา คือ หลักการกระจายอำนาจผู้บริหารสถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษา และ 2.10) ด้านหลักคุณธรรมและจริยธรรมควรมีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีมากกว่านี้ ควรสื่อสารกันอย่างเป็นมิตร ตลอดจนนำหลักจริยธรรมมาเป็นหลักในการบริหาร (กานต์ โง้นทอง, 2566) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (จุฑาภาณุจน์ เก่งกลกิจ 2564, หน้า 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า หลักคุณธรรมและจริยธรรม มีแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดี

องค์ความรู้ใหม่

การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการเพื่อให้การทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งหลักธรรมาภิบาล (good governance) เป็นหลักการที่สำคัญหลักการหนึ่ง ในการบริหารงานและการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน โดยการศึกษาและนำแนวคิดหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555, หน้า 21-22) มาประยุกต์ใช้ ซึ่งได้กำหนดไว้ 10 ด้าน ได้แก่ 1) หลักประสิทธิภาพ (efficiency) 2.) หลักประสิทธิผล (effectiveness) 3) หลักการตอบสนอง (responsiveness) 4) หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ (accountability) 5) หลักความเปิดเผยและโปร่งใส (transparency) 6) หลักนิติธรรม (rule of law) 7) หลักความเสมอภาค (equity) 8) หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ (participation/consensus oriented) 9) หลักการกระจายอำนาจ (decentralization) และ 10) หลักคุณธรรมและจริยธรรม (morality/ethics)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรตัดขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่จำเป็น โดยการนิเทศและตรวจสอบในทุกขั้นตอนว่ามีส่วนใดที่ทำให้การดำเนินงานล่าช้า

1.2 ผู้บริหารควรจัดช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและข้อร้องเรียนต่าง ๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง การจัดประชุมชมรมศิษย์เก่า การรับความคิดเห็นทางออนไลน์ เป็นต้น

1.3 ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ ให้เหมาะสม เช่น การรวบรวมข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ การใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ เป็นต้น

1.4 ผู้บริหารควรกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติ เมื่อโรงเรียนเกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ เช่น ในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างปกติ

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารพัฒนาระบบการเผยแพร่ให้มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำเพจ ประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์โรงเรียน การประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชน การติดป้ายประชาสัมพันธ์ หน้าโรงเรียน เป็นต้น

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเอง เช่น การอบรม พัฒนาตนเอง การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นต้น

1.7 ผู้บริหารควรสนับสนุนด้านความเสมอภาคปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้องเป็นหลัก และไม่เลือกปฏิบัติ

1.8 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถมีบทบาทได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ และทางอ้อม คือ ร่วมวางแผนทางการดำเนินงาน กำหนดนโยบายโรงเรียน

1.9 ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้มี ส่วนได้เสียจากชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาการศึกษ

1.10 ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างมีความสุข เกิดความร่วมมือในการทำงาน ส่งผลให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

2.2 ศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ โง่นทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสงเปลือย วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ. (สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2566). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปรินญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยณรงค์ ไชโย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกใหญ่ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ. (สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2566).
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2559). ภาวะผู้นำคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ไคมอนด์ กราฟิก กรุ๊ป.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2561). หลักธรรมาภิบาลจากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทิวากร แก้วมณี. (2559). ธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์.
- ธงชัย คล้ายแสง. หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. วารสารวิจัยวิชาการ, 2,(2), 187.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาลิตา ธนะกุลภาติน. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ตามการรับรู้ของครูผู้สอน. สิกขาวารสารศึกษาศาสตร์. 7(2), 139.
- เปรมมิกา อ่อนธานี. (2559). แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- พระนัฐกิจ ปุณฺณธาริ. (2564). ภาวะผู้นำตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น, *วารสารพุทธศึกษาและวิจัย*, 7(3), 105–116.
- วิไลรัตน์ ฝ้ายดี. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางใน อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2565*. หนองบัวลำภู: กลุมนโยบายและแผนฯ. สืบค้นวันที่ 25 มิถุนายน 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สุเมธ แสงนิมมว. (2552). *ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- อภิญญา นนทโคตร. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 4(16), 206.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

การพัฒนาโลโก้บรรจุภัณฑ์และสื่อดิจิทัลของกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม DEVELOPING THE PACKAGING LOGO AND DIGITAL MEDIA OF TEARDROP BEAD BRACELETE NAKHON PATHOM PROVINCE

ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร^{*1}, จิรพิพัฒน์ ธัญพงษ์ภัทร², วาริต ราสี³
Ntapat Worapongpat^{*1}, Jirapipat Thanyaphongphat², Warit Rasri³

^{*1}ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมชุมชน ผู้ประกอบการ การท่องเที่ยว และการศึกษา, สถาบัน
เทคโนโลยีภาคตะวันออก แห่งสุวรรณภูมิ และสถาบันนวัตกรรมทางการศึกษา สมาคมส่งเสริมการศึกษาทางเลือก

²วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{*1}Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation, Entrepreneurship, Tourism and Education
Eastern Institute of Technology Suvarnabhumi (EITS)

²College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand

³Faculty of Humanities and Social Sciences Maha Sarakham Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: dr.thiwat@gmail.com^{*1}, jirapipat.than@cmu.ac.th²

Received: January 11, 2023

Revised: June 12, 2023

Accepted: September 22, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางและพัฒนาโลโก้สื่อดิจิทัลและบรรจุภัณฑ์ของกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม 2) ศึกษาแนวทางและพัฒนาสื่อดิจิทัล ของกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม และถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้มีประสบการณ์และผู้ประกอบการ ผู้บริโภคที่นิยมชื่นชอบในผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากลูกปัด ในเขตพื้นที่เมืองจังหวัดนครปฐม จำนวน 120 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ด้านโลโก้ ที่มีความน่าสนใจ ผลิตภัณฑ์เข้าใจได้ง่าย และสามารถใช้ประโยชน์ได้มากกว่า การเป็นโลโก้ โดยพัฒนาและออกแบบเป็นป้ายติดสินค้า และมีสีโลโก้มีความโดดเด่นสดใส เป็นคำว่า “Bangle” ด้าน Page Facebook เพื่อเพิ่มช่องทางการติดต่อ คิวอาร์โค้ดที่สามารถสแกนเข้าเพจได้ การเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร ช่องทางการจัดจำหน่ายที่มากขึ้น การแชร์แพร่กระจายข่าวสารเพื่อเป็นการโฆษณาและส่งเสริมการขายสินค้า กำไลลูกปัดหยดน้ำไปสู่ระบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความทันสมัยและความสะดวกสบายให้กับผู้บริโภค ประสบการณ์ความรู้ระหว่างกลุ่มคนในช่วงอายุที่แตกต่างกัน ประสบการณ์โครงการระหว่างวัยด้านการศึกษาของไทยเน้นการสร้างพื้นที่และโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมโดยให้ผู้สูงอายุเป็นแหล่งความรู้และประสบการณ์ให้กับเยาวชนและผู้อื่นในชุมชนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การตลาดดิจิทัล; การพัฒนาโลโก้; การพัฒนาบรรจุภัณฑ์; สื่อดิจิทัล; กำไลลูกปัดหยดน้ำ

Abstract

This research aims to 1. Study guidelines and develop digital media logos and packaging for teardrop bead bracelets, Nakhon Pathom Province; 2. study guidelines and develop digital media. of teardrop bead bracelets in Nakhon Pathom Province and transfer knowledge. The sample group was people who dad exterior and entrepreneurs. The consumers who admired the product made from bead were 120 people. Descriptive analysis–percentage, mean and standard deviation–was employed to analyze data. The finding revealed that the attractive and easily understand an be used more than logo. By developing and designing product labels on the Facebook page, there should to bright, distinctive logo color with the “Bangle” to in contact channels. QR code that can be scanned to enter the page. Communication channels are increasing. More distribution channels spread news to advertise and promote product sales. Waterdrop bead bracelets in digital provide consumers with modernity and convenience.

Keyword: digital Marketing; logo development; packaging development; digital media; teardrop bead bracelets

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากประวัติศาสตร์ทั่วโลกแล้วโดยส่วนใหญ่แล้วมักจะมีข้องเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และสิ่งลึกลับที่มองไม่เห็น (เตียว ลักขณ์, 2565) โดยเฉพาะในแถบเอเชียโบราณ เช่น ความเชื่อเรื่องการหว่านลูกปัดที่มีลักษณะเหมือนเมล็ดพืชไว้ใต้ดิน เพื่อให้พืชผลทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์ ในยุคสมัยโบราณ ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องรางของขลังและมักจะถูกใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ที่มีความสำคัญโดยเฉพาะในเรื่องของการเยียวยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออีกอย่างหนึ่งว่าลูกปัดคือค่าผ่านทางไปสู่โลกหลังความตาย เมื่อเจ้าของลูกปัดสิ้นลมหายใจ ในยุคต่อ ๆ มาที่เครื่องประดับจากลูกปัดเริ่มมีวิวัฒนาการ นั่นคือสามารถทำเป็นลูกปัดรูปทรงกลมได้จากวัสดุที่หลากหลาย ก็มีคำอธิบายความหมายทางจิตวิทยาของผู้ที่นิยมเครื่องประดับจากลูกปัดว่า ลูกปัดให้ความรู้สึกปลอดภัยเนื่องจากลักษณะทรงกลมมีความคล้ายลูกตา ทำให้มีความหมายเชื่อมโยงกับการมองเห็นและแสงสว่างนั่นเอง (วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ, 2559)

ลูกปัดในสมัยโบราณ ข้อมูลประวัติศาสตร์ทั้งของไทยหรือต่างประเทศ จะพบข้อมูลที่ว่าสมัยก่อน ลูกปัดเคยใช้แลกเปลี่ยนแทนเงินในการค้าขายอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งมีการกำหนดมูลค่าตามมาตรฐานแลกเปลี่ยนเช่นเดียวกับเงินในตลาดอย่างชัดเจน และก็ได้มีการยอมรับจากผู้ซื้อ (นิติ นิเมลา และธนสิทธิ์ จันทะรี, 2560) เนื่องจากลูกปัดถือเป็นของมีค่าที่พกพาง่ายและอีกหนึ่งความหมายของลูกปัดที่มีให้เห็นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนี้ก็คือ ความหมายทางศาสนาในด้านการใช้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งจะเห็นได้จากภาพนักบวชในประเทศแถบเอเชีย เช่น จีน ทิเบต ที่มีสร้อยลูกปัดทั้งสร้อยคอ สร้อยข้อมือ เป็นเหมือนเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ที่สวมใส่ติดตัวตลอดเวลา อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของการใช้สวดมนต์บูชาด้วยหลังจากนั้นได้พัฒนามาเป็นกำไลลูกปัดหยดน้ำ และการปรับแต่งผลิตภัณฑ์ให้ทันกับยุคสมัยมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการออกแบบต่าง ๆ ที่ได้ถูกคิดค้นและพัฒนาขึ้นมาเพื่อเกิดความทันสมัยและสวยงามที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2565) และเพิ่มสายผลิตภัณฑ์อย่างจึงเพิ่มความ

หลากหลายกับผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้นเพื่อจะสร้างรายได้ โดยเริ่มต้นกับการแจกจ่ายชิ้นเล็กชิ้นน้อย แจกเพื่อเป็นการทดลองตลาด เมื่อเกิดผลการตอบรับที่ดียิ่งขึ้นลูกค้าจึงหันกลับมาสนใจและติดต่อเพียงแต่ระบบการติดต่อสื่อสารและวิวัฒนาการการสื่อสารดิจิทัลยังไม่เสถียรดีและเพิ่มขีดความสามารถในช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2565) ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนักทั้งในตัวจังหวัดนครปฐม และในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสนใจศึกษาเพื่อให้ผู้บริโภคได้รู้จักกับตัวสินค้าการเพิ่มฐานลูกค้าจากเดิมให้มากยิ่งขึ้น และยังรวมถึงการติดต่อสื่อสารที่ง่ายมากยิ่งขึ้น จากแนวคิดและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยสนใจการพัฒนาโลโก้และบรรจุภัณฑ์และการพัฒนาสื่อดิจิทัล กำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐมเพื่อเป็นการยกระดับและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชนและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

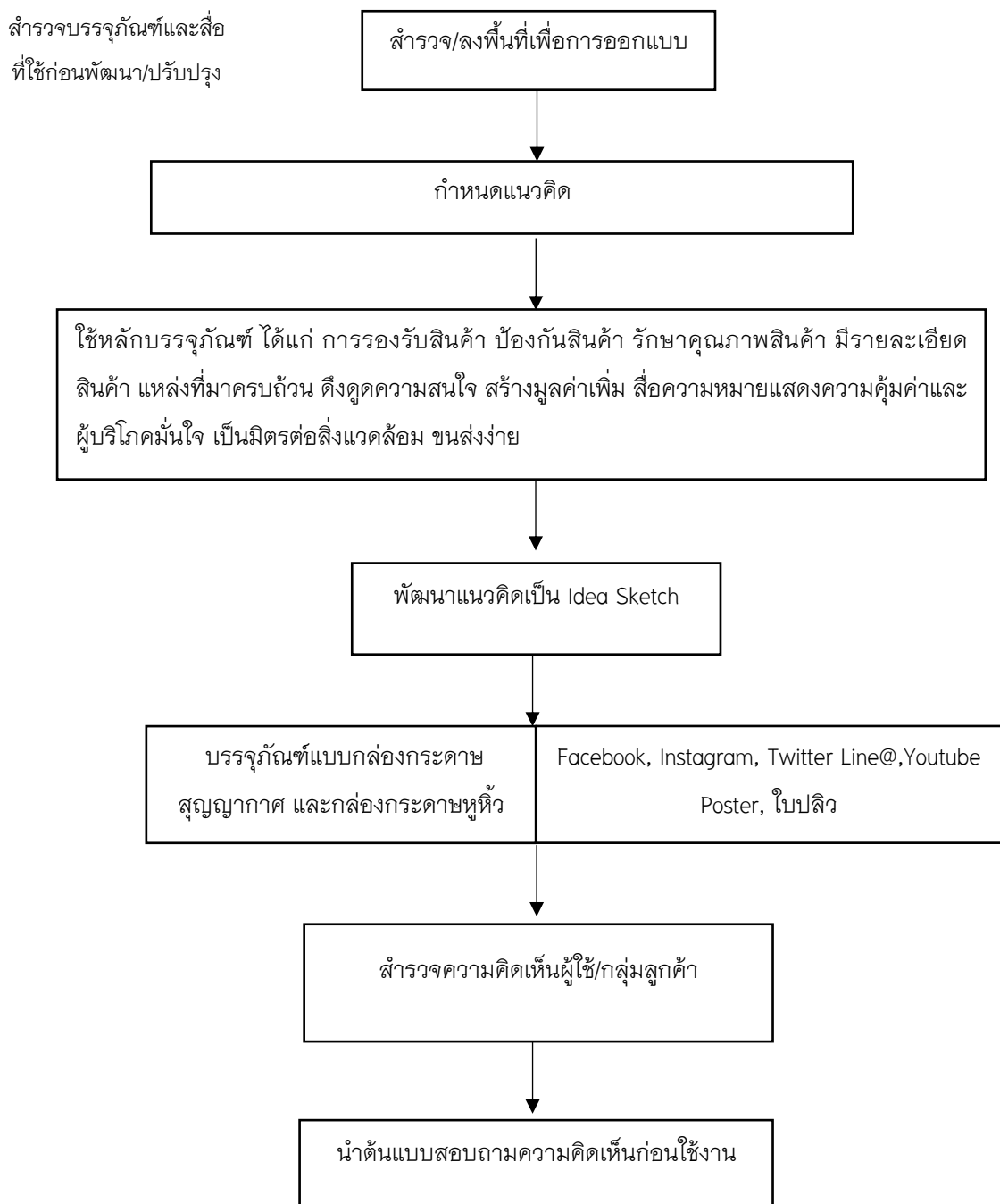
1. เพื่อศึกษาแนวทางและเพื่อการพัฒนาโลโก้และบรรจุภัณฑ์ของกำไลลูกปัดหยดน้ำ ในชื่อ แก้วถัก เพื่อส่งเสริมการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย
2. เพื่อศึกษาแนวทางและการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ตลาดดิจิทัล และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกิจการของกำไลลูกปัดหยดน้ำ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สื่อสังคม หรือโซเชียลมีเดีย (Social media) หมายถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ สื่อเหล่านี้เป็นของบริษัทต่าง ๆ ที่ให้บริการผ่านเว็บไซต์ของตน เช่น เฟซบุ๊ก ไฮไฟฟ์ ทวิตเตอร์ เป็นต้น (วิกิพีเดีย, 2021) ซึ่ง Dollarhide (2021) กล่าวว่า โซเชียลมีเดียเป็นเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่อำนวยความสะดวกในการแบ่งปันความคิดและข้อมูลผ่านการสร้างเครือข่ายเสมือนและชุมชน โดยโซเชียลมีเดียจะทำงานบนอินเทอร์เน็ตและผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหาทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล วิดีโอ ภาพถ่าย ซึ่งผู้ใช้มีส่วนร่วมกับโซเชียลมีเดียผ่านคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนผ่านซอฟต์แวร์หรือแอปพลิเคชันบนเว็บ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการตลาดผ่านโซเชียลมีเดียคือการนำเสนอธุรกิจผ่านโซเชียลมีเดียและใช้เป็นวิธีสื่อสารข้อความถึงผู้บริโภคที่มีศักยภาพ เป้าหมายหลักของการตลาดผ่านโซเชียลมีเดียคือ การส่งเสริมการขาย บริษัท และบุคคลทั่วไปสามารถหาประโยชน์อื่น ๆ มากมายจากการตลาดบนโซเชียลมีเดีย (e-Marketing Institute, 2018)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาโลโก้บรรจุภัณฑ์และสื่อดิจิทัลของกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม มีกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้ประกอบการ ผู้มีประสบการณ์ ผู้บริโภคที่นิยมขึ้นชอปปิ้งใน กำไร
ซื้อมือลูกปิดหยดยน้ำจังหวัดนครปฐมโดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างช่วงเวลา (ธันวาคม-มกราคม 2565) จำนวน 120 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์โดยเลือกใช้แบบปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับความพึง
พอใจจากการตอบรับการทำสื่อสังคมออนไลน์ประชาสัมพันธ์และโลโก้ กำไลลูกปิดหยดยน้ำ ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จาก
ลูกปิด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ฐานเงินเดือน
และ ระดับการศึกษา จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อ
ผลิตภัณฑ์จากสื่อสังคมออนไลน์ประชาสัมพันธ์ กำไลลูกปิดหยดยน้ำ ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากลูกปิด อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม จำนวน 10 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมเอกสารข้อมูลจากกำไลลูกปิดหยดยน้ำ จังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการ
ออกแบบโลโก้ และการเพิ่มช่องทางการติดต่อของบรรจภัณฑ์
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้านความต้องการของรูปแบบของโลโก้บรรจภัณฑ์ และการออกแบบผ่าน
กราฟฟิก จากกำไลลูกปิดหยดยน้ำ ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากลูกปิด จังหวัดนครปฐม ประกอบการพัฒนาแบบโลโก้
ผลิตภัณฑ์และสื่อดิจิทัลประชาสัมพันธ์
3. ทำการออกแบบโลโก้ บรรจภัณฑ์ และสื่อดิจิทัล จากข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากการศึกษาข้อมูล
ทางด้านเอกสาร และการลงพื้นที่ภาคสนาม
4. ทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบโลโก้ บรรจภัณฑ์ ที่ได้ทำการ ออกแบบเพื่อ
นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบโลโก้และสื่อดิจิทัลประชาสัมพันธ์
5. เมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบบรรจภัณฑ์ตามข้อเสนอแนะเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อชุมชน ผู้ผลิตกำไล
ลูกปิดหยดยน้ำ เพื่อทำการเขียนแบบและทดลองทำต้นแบบบรรจภัณฑ์
6. รวมข้อมูลทั้งหมด มาสรุปผล วิเคราะห์ผล เขียนรายงาน จัดทำรูปเล่มสมบูรณ์
7. นำผลงานวิจัยนำเสนอสู่ชุมชนรวมทั้งผู้ที่มีความสนใจ ส่งมอบบรรจภัณฑ์ให้กับชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตสื่อ
สังคมออนไลน์ในการตัดสินใจซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ของประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้สถิติพรรณนา โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจำแนกถ้อยคำ หรือข้อความที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดง
ความคิดเห็น แล้วนำมาวิเคราะห์ อภิปรายถึงข้อเท็จจริง และประเด็นสำคัญ เพื่อตอบคำถามการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องการพัฒนาโลโก้และบรรจุภัณฑ์และการพัฒนาสื่อดิจิทัล กำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐมวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแนวทางและเพื่อการพัฒนาโลโก้และบรรจุภัณฑ์ของกำไลลูกปัดหยดน้ำ ในชื่อแก้วถัก เพื่อการแข่งขันทางการตลาด ดังนี้

1. ผลการออกแบบโลโก้และบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกำไลลูกปัดหยดน้ำ ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมสู่การตลาดดิจิทัล ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การออกแบบโลโก้ใหม่

จากการทำแบบสอบถามออนไลน์ พบว่า นอกจากรูปภาพที่ลงสื่อไปแล้วยังได้ผลตอบรับจากสมาชิกใน Facebook fan page ได้มีการติดต่อเพื่อให้ไปจัดบูธตามงานและมีผู้คนสนใจมากขึ้นผู้คนส่วนมากมาจากการบอกปากต่อปากว่าติดตาม Facebook ความน่าสนใจจึงทำให้มีผู้คนสนใจในตัวสินค้ากำไลลูกปัดหยดน้ำ มากขึ้น

2. ผลศึกษาแนวทางและการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ตลาดดิจิทัล และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกิจการของกำไลลูกปัดหยดน้ำ พบว่า การใช้กลยุทธ์ในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมจากลูกปัด กำไลลูกปัดหยดน้ำ การทำสื่อแบบ Online เพื่อให้นักภายนอกชุมชนได้ทราบกำไลลูกปัดหยดน้ำ ได้ดียิ่งขึ้น โดยเป็นที่รู้จักผ่านสื่อดิจิทัลทั้ง Facebook Line Instagram เพื่อเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นทั้งในจังหวัดนครปฐม และทุกจังหวัดในประเทศไทย ปัจจุบันกำไลลูกปัดหยดน้ำ ยังได้มีการโพสต์และโปรโมทสินค้าโดยใช้ Facebook ส่วนตัว ทำให้การโปรโมทกำไลลูกปัดหยดน้ำ ไม่เป็นที่รู้จักมากพอในกลุ่มคนหมู่มาก ผู้วิจัยจึงจัดทำ Page Facebook ขึ้นมาโดยมีชื่อว่า “ผลิตภัณฑ์ประติมากรรมจากลูกปัด” ที่มีชื่อตรงกับโลโก้ดั้งเดิมของชุมชน เพื่อได้ทราบว่ากำไลลูกปัดหยดน้ำ ของผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เป็นสื่อในการจัดทำสื่อดิจิทัลเพื่อสื่อสารให้ผู้บริโภคได้เห็นสื่อกำไลลูกปัดหยดน้ำ มากขึ้น และใช้ Facebook เป็นสื่อในการโปรโมทและแนะนำตัวผลิตภัณฑ์ โดยการเปิดสาธารณะเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและรับชมข้อมูลหรือตัวสินค้าได้

- มีการสร้างเพจใหม่เพื่อโพสต์โปรโมทข้อมูลของเพจ กำไลลูกปัดหยดน้ำ ผลิตภัณฑ์จาก ลูกปัด เพื่อให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์กระจายไปอย่างกว้างขวางในสื่อ Facebook Online โดยการโพสต์โปรโมทที่สร้างความแปลกใหม่เพื่อสะดุดตาผู้เข้าชม ที่อยู่ภายใต้แบรนด์ BANGLE

- การสมัคร Instagram เป็นบัญชีทางการของร้าน โดยใช้ชื่อว่า _bangle_ ให้ผู้ที่ใช้งาน Instagram ได้เข้าไปค้นคว้าข้อมูลตัวผลิตภัณฑ์กำไลลูกปัดหยดน้ำผลิตภัณฑ์พื้นที่จังหวัดนครปฐม

- มีการทำ QR CODE ทั้งแบบสอบถาม หน้าเพจ Facebook Line รวมทั้ง Instagram เพื่อการเข้าถึงสื่อของชุมชนได้ง่ายสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 3 Page Facebook ของกำไลลูกปัดหยดน้ำ
จากภาพที่ 3 พบว่า มีการโปรโมทและปักหมุดเพื่อเป็นที่แสดงสินค้าในแฟนเพจโดยนำไว้บนสุดของเพจ

QR CODE INSTAGRAM QR CODE LINE QR CODE ของ PAGE FACEBOOK

ภาพที่ 4 QR CODE เพื่อให้ลูกค้าเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์สินค้าได้ง่าย

ภาพที่ 5 หน้าบัญชี Instagram และข้อความตอบกลับ Chatbot ของ Facebook

ภาพที่ 6 ยอดการเข้าถึงแบบเก่าและยอดการเข้าถึงแบบใหม่

3. ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์โลโก้และบรรจุภัณฑ์ จากการสำรวจข้อมูลใน Facebook จากชุมชนผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากลูกปัด กำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม

จากภาพที่ 7 เป็น VDO ระยะเวลาสั้น เพื่อดึงดูดให้ผู้คนมาติดตามหรือชม VDO นี้ อันนี้เป็น VDO ที่สร้างขึ้นบน Facebook มีผู้เข้าชม 15 ครั้ง และมีผู้ส่วนร่วม 23 ครั้ง

3. ผลการประเมินการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ตลาดดิจิทัล และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกิจการของกำไลลูกปัดหยดน้ำ ความพึงพอใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกำไลลูกปัดหยดน้ำ ตำบลบางกระเบน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สู่การตลาดดิจิทัล ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจสื่อดิจิทัลทางสื่อสังคมออนไลน์ Page Facebook ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากลูกปัด ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความพึงพอใจสื่อดิจิทัลทางสื่อสังคมออนไลน์ Page Facebook ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากลูกปัด

รายละเอียด	$\bar{x}$	SD
Page Facebook มีความน่าสนใจและมีความน่าเชื่อถือ	3.37	1.20
ข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาต่าง ๆ มีความเหมาะสม	3.57	1.19
การจัดทำและพัฒนา Page Facebook สร้างการรับรู้มากขึ้น	3.48	1.22
รูปภาพสินค้าและวิดีโอมีความดึงดูดและน่าสนใจ	3.46	1.20
สะดวกในการเข้าถึง Page Facebook	3.52	1.18
QR CORD ทำให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้น	3.15	1.32
Chatbot ทำให้สะดวกและรวดเร็วในการติดต่อระหว่างผู้ใช้กับเพจ	3.46	1.22
ตราสินค้ามีความสวยงามสร้างความน่าจดจำ	3.27	1.33
ตราสินค้ามีความโดดเด่นและสร้างการรับรู้มากขึ้น	3.46	1.27
ฉลากสินค้ามีรายละเอียดครบถ้วนและมีความดึงดูดน่าสนใจ	3.31	1.33

จากตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจด้านการพัฒนาสื่อดิจิทัลทาง Page Facebook กำไลลูกปัดหยดน้ำมีระดับความคิดเห็นด้านข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาต่าง ๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$, $SD = 1.19$) รองลงมาเรื่องสะดวกในการเข้าถึง Page Facebook อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.52$, $SD = 1.18$) และน้อยที่สุดคือ QR CORD ทำให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้งานมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.15$, $SD = 1.32$)

3.2 ผลความพึงพอใจด้านการพัฒนาโลโก้และบรรจุภัณฑ์ของคนในชุมชน ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความพึงพอใจด้านการพัฒนาโลโก้และบรรจุภัณฑ์ของคนในชุมชน

รายละเอียด	$\bar{x}$	SD
โลโก้มีความสวยงามและสะดุดตา	3.16	1.14
บรรจุภัณฑ์แข็งแรงทนทาน	3.22	1.21
โลโก้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย อ่านง่าย	3.31	1.46
โลโก้ทันสมัยเหมาะกับตัวผลิตภัณฑ์	3.28	1.21
บรรจุภัณฑ์มีความทันสมัยเหมาะกับตัวผลิตภัณฑ์	3.27	1.28

จากตาราง 3 พบว่า ความพึงพอใจด้านโลโก้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย อ่านง่าย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.31$, $SD = 1.46$) รองลงมาโลโก้ทันสมัยเหมาะกับตัวผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.28$, $SD = 1.21$) และน้อยที่สุด คือ โลโก้มีความสวยงามและสะดุดตา

3.3 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์กำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม ดังนี้

3.3.1 จุดแข็ง (Strengths) พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ มีความทันสมัยสวยงาม ด้านราคาราคามีความสมเหตุสมผลกับวัสดุที่ใช้ มีราคาที่ย่อมเยาและในการซื้อจำนวนมากสามารถยืดหยุ่นราคาได้ ด้าน

ช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นสินค้าที่วางขายในที่ท่องเที่ยว คนที่เข้าไปดูจะมีโอกาสได้เห็นและเลือกซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก ด้านโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย มีการลดราคาในการซื้อครั้งและปริมาณมาก

3.3.2 จุดอ่อน (Weakness) พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ สินค้าเป็นงาน handmade ใช้เวลานานในการผลิต ด้านราคา สินค้าที่มีความต้องการเฉพาะบางกลุ่มทำให้ตั้งราคาได้ไม่สูงมากนัก ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สถานที่ขายยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก ต้องรอนักท่องเที่ยวหรือการจัดทัศนศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ด้านการส่งเสริมการขาย สินค้ายังไม่ค่อยมีสูงมากนักการส่งเสริมการตลาดทำได้แค่การลด การแลก การแจก และการแถม

3.3.3 โอกาส (Opportunities) พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ กำไลลูกปัดหยดน้ำ คือ ทางเลือกของแฟชั่นผู้หญิงตอนนี้เพราะเนื่องด้วยมีการเติมวัสดุต่าง ๆ ให้ดูเป็นแฟชั่นเพิ่มขึ้น ด้านราคา ความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มแฟชั่น ทำให้สามารถทำให้ตั้งราคาเพิ่มขึ้นได้ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีโอกาสขายสินค้าได้มากเพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มากันเป็นกลุ่มทำให้คนเห็นสินค้าได้มากขึ้นและยังซื้อกลับไปเป็นของฝากได้ ด้านการส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการขายได้ผลตอบรับมากขึ้น และเป็นที่พอใจของกลุ่มลูกค้าเหล่านั้น

3.3.4 อุปสรรค (Threats) พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ยังมีให้เลือกไม่มากนักกลัวคล้ายกัน ทำให้ลูกค้ามีทางเลือกอื่นหรือตัดสินใจซื้อแค่อันเดียวเพราะไม่มีสินค้าให้เลือก ด้านราคา การผลิตในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่สูง และใช้เวลา ทำให้ต้นทุนสูงตามไปด้วยทำให้ต้องผลักภาระค่าใช้จ่ายไปให้ลูกค้าทำให้มีราคาเพิ่มขึ้น ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สถานที่ผลิตอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวที่ค่อนข้างไกล และยังไม่ค่อยเป็นที่นิยมซักเท่าไร ด้านการส่งเสริมการขาย การส่งเสริมการขายต้องใช้ต้นทุนในการผลิตถ้ามีการส่งเสริมการขายในปริมาณที่มาก ก็อาจส่งผลให้ได้กำไรน้อย

การอภิปรายผล

1. การศึกษาแนวทางและเพื่อการพัฒนาโลโก้และบรรจุภัณฑ์ของกำไลลูกปัดหยดน้ำ ในชื่อ แก้วถัก เพื่อส่งเสริมด้านการตลาด ด้านการพัฒนาโลโก้ผลิตภัณฑ์เข้าใจได้ง่ายและสะท้อนอัตลักษณ์และสามารถใช้ประโยชน์ได้มากกว่าการเป็นโลโก้ปกติคือเป็นป้ายติดสินค้า และมีสีโลโก้มีความโดดเด่นสดใส เป็นคำว่า “Bangle” ด้าน Page Facebook ที่เพิ่มช่องทางการติดต่อ คืออาร์ไคด์ที่สามารถสแกนเข้าเพจได้ การเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร ช่องทางการจัดจำหน่ายที่มากขึ้น การแชร์แพร่กระจายข่าวสารเพื่อเป็นการโฆษณาและโปรโมทสินค้า กำไลลูกปัดหยดน้ำไปสู่ระบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความทันสมัยและความสะดวกสบายให้กับผู้บริโภคอีกด้วย

2. แนวทางและการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์กำไลลูกปัดหยดน้ำ การพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนกำไลลูกปัดหยดน้ำ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย จังหวัดนครปฐม ผู้การตลาดดิจิทัล มีจำนวน 120 คน ได้ทำการตอบแบบประเมินความพึงพอใจ ชื่อและโลโก้ ผลิตภัณฑ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านตราสินค้ามีความโดดเด่นและสร้างการรับรู้มากขึ้น กำไลลูกปัดหยดน้ำ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย จังหวัดนครปฐมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดโดยในระดับมาก ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ตราสินค้ามีความโดดเด่นและสร้างการรับรู้มากขึ้น

แนวทางการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพ สตรีแก้วถัก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค และกำหนด

แนวทางการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีแก้วถัก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เพศหญิงมีการตอบสนองต่อกิจกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์มากกว่าเพศชาย โดยส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจสอดคล้องกับ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, 2565) ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี ในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า ผลสำรวจพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้บริโภคที่มีการซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ ของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าพบว่า การบริโภคออนไลน์ยังคงเติบโตไม่หยุดมีมูลค่าสูงถึง 52,000 ล้านบาทต่อเดือน หรือประมาณ 7.80% ของยอดการบริโภคภาคเอกชนโดยรวมของประเทศ จากผลสำรวจพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคทั่วประเทศใน 7 กลุ่มอาชีพ ทุกอำเภอ (884 อำเภอ/เขต) พบว่า ผู้บริโภคมีการซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์โดยส่วนใหญ่ 46.14% ซื้อเท่าเดิม 35.83% และซื้อเพิ่มขึ้น 18.03% ซึ่งผู้ที่ซื้อเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานรัฐ และกลุ่มนักศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, 2565) ศึกษาเรื่องการจัดการการตลาดดิจิทัลผลิตภัณฑ์เทียนเจลหอมแพนซีตำบลพลพลับ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมพบว่าความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับมาก ได้แก่ ด้านการออกแบบการจัดทำ Viral Video ด้านประโยชน์ของการใช้งาน ด้านการออกแบบและการพัฒนาเพจ Facebook ด้านการออกแบบโลโก้ตราสินค้าผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของเว็บไซต์เป็นสำคัญ

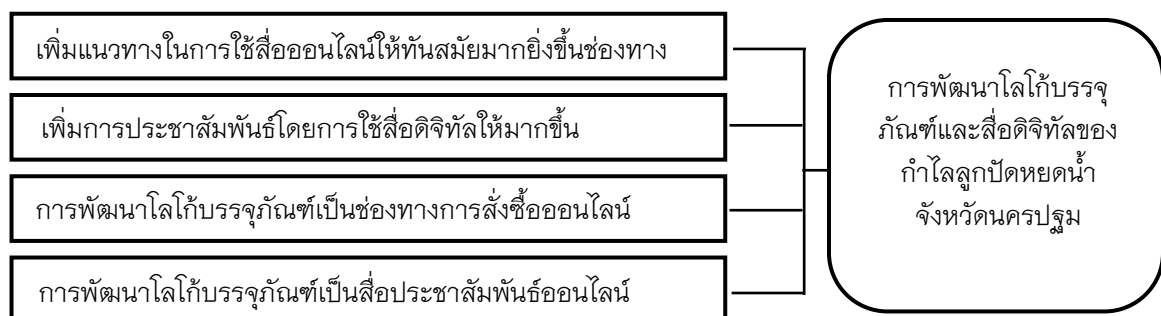
ด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคของ Gen-B, Gen-X, และ Gen-Y ด้านการออกแบบสื่อ ด้านเนื้อหาการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, 2564) ศึกษาเรื่องการตลาดดิจิทัลและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมฝอยทอง จังหวัดเพชรบุรี และ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, 2564) ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์และสื่อสังคมออนไลน์กระเป๋าสานจากเส้นพลาสติก กลุ่มแม่บ้านงานจักสานบ้านนาโพรงมะเดื่อ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ด้านการเข้าใช้งาน โดยทั้ง 3 Gen มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันในเรื่องให้ความสำคัญกับการออกแบบสื่อ ส่วนด้านเนื้อหาการตลาด Gen-B มีความพึงพอใจต่อสื่อออนไลน์ที่นำเสนอมากกว่า Gen. อื่น ในขณะที่ Gen-X มีความพึงพอใจในเรื่องเนื้อหาการตลาดน้อยกว่า Gen. อื่น แสดงให้เห็นว่าคน Gen-X สนใจในเรื่องของข้อมูลทางการตลาดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ สอดคล้องกับ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, 2565) ศึกษาเรื่องการจัดการการตลาดดิจิทัลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทัพหลวง กะละแมลงพร ตำบลทัพหลวง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม และ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, 2565) ศึกษาเรื่องการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการตลาดดิจิทัลชุมชนการท่องเที่ยว ชุมชนเชิงเกษตร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวไร่เชิง พบว่า ทฤษฎี Marketing funnel ได้อธิบายพฤติกรรมของผู้บริโภคออกเป็น 3 ขั้นตอนเรียงลำดับต่อกันเริ่มจาก 1) Awareness หรือการที่ผู้บริโภครับรู้ว่ามีผลิตภัณฑ์อยู่ในตลาด 2) Engagement หรือการที่ผู้บริโภครู้สึกชอบ ผูกพัน หรือรู้สึกดีกับผลิตภัณฑ์จากนั้นถึงจะเกิด ซึ่งสอดคล้องกับ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, 2565) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มคุณป้า ชุมชนบ้านศาลาดิน นครปฐม พบว่า Conversion หรือการซื้อผลิตภัณฑ์ ซึ่ง stage ของผลิตภัณฑ์ในมุมมองผู้บริโภคจะเป็นตัวกำหนดเป้าหมายทางการตลาดของผู้ประกอบการ

ด้านการเข้าใช้งาน พบว่า ทุก Gen จะให้ความสำคัญกับประเด็นการใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับ (ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์, 2564) ศึกษาเรื่องการจัดการการตลาดดิจิทัลและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากอ้อยศูนย์การเรียนรู้ยั่งยืนเป็นสุขบ้านวังตะเคียนจังหวัดราชบุรีพบว่า การเข้าถึงระบบออนไลน์ที่ระบุว่าคนจะออนไลน์กันมากขึ้น สั่งซื้ออาหารและสิ่งของผ่านช่องทางออนไลน์กันมากขึ้น จากความสะดวกในการสั่งผ่านแอปพลิเคชันมือ

ถือซึ่งสอดคล้องกับ (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2564) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มอาชีพสตรี แก้วถักอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า การขนส่ง สินค้าที่ราคาต่ำ โดยสินค้าหมวดหมู่ที่เป็นที่ต้องการของผู้สูงอายุ และคนโสด มีโอกาสขยายตัวได้เป็นพิเศษ นอกจากนี้ด้วยความที่ผู้บริโภคต่างเชื่อมถึงกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะ ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าตำบลบ่อพลับ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่าพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันการเข้าถึงออนไลน์จะยิ่งทำให้การวิวสินค้าของผู้บริโภคคนหนึ่งจะมีอิทธิพลกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคคนอื่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร, 2564) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์วิสาหกิจชุมชนข้าวลุมพินีตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า (Gen B: Generation Baby Boom) มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ในส่วนของแอปพลิเคชัน Facebook ในรูปแบบการนำเสนอแบบอินโฟกราฟิก และการสแกน QR CORD ที่สามารถอำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อสินค้า

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา การพัฒนาโลโก้บรรจุภัณฑ์และสื่อดิจิทัลของกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 การพัฒนาโลโก้บรรจุภัณฑ์และสื่อดิจิทัลของกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม

จากภาพที่ 9 แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มแนวทางในการใช้สื่อออนไลน์ให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพิ่มการประชาสัมพันธ์ โดยการใช้สื่อดิจิทัลให้มากขึ้น การพัฒนาโลโก้บรรจุภัณฑ์เป็นช่องทางการสั่งซื้อออนไลน์ การพัฒนาโลโก้บรรจุภัณฑ์ เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ด้านช่องทางการติดต่อสามารถสนทนาหรือสอบถามข้อมูลแบบทันที ด้านการส่งเสริมการขายต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง และเพื่อยกระดับการและสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าและกลุ่มเป้าหมายที่มำกำไลลูกปัดหยดน้ำ จังหวัดนครปฐม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาด้านโลโก้และผลิตภัณฑ์และต้นทุนการผลิต โดยสมาชิกในชุมชน มีความต้องการรูปแบบของ

กำลังถูกบดขยี้ แนวทางที่ 1 ด้านโลโก้ ที่มีความผลิตภัณฑ์เข้าใจได้ง่าย และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพได้มากกว่าการเป็นโลโก้ปกติคือเป็นป้ายติดสินค้า และมีชื่อสินค้า – ตราสินค้า เป็นคำว่า “Bangle” ด้าน Page Facebook ที่เพิ่มช่องทางการติดต่อควาร์โค้ดที่สามารถสแกนเข้าเพจได้ การเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร ช่องทางการจัดจำหน่ายที่มากขึ้น การแชร์แพร่กระจายข่าวสารเพื่อเป็นการโฆษณาและโปรโมตสินค้า กำลังถูกบดขยี้ ไปสู่ระบบดิจิทัลเพื่อเพิ่มความทันสมัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการติดตามผลการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ทั้งด้านสินค้า ราคา การส่งเสริมการขาย อีกทั้งควรใช้ช่องทางอื่น ๆ ร่วมด้วยเพื่อให้มีลักษณะเป็น Digital Ecosystem ซึ่งเป็นแนวโน้มของการใช้สื่อดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว และหลากหลาย ชุมชนจำเป็นต้องดูแลและปรับปรุงสื่อให้เป็นปัจจุบัน มีการโต้ตอบกับลูกค้าอย่างทันท่วงทีเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้า นอกจากนี้ ควรใช้สื่อเว็บไซต์ และ inbox ในการสั่งซื้อควบคู่ไปกับ Facebook Page ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นช่องทางออนไลน์ที่เข้าถึงผู้บริโภคได้รวดเร็ว นอกจากนี้ ควรแปลภาษาอังกฤษ ภาษาจีนหรือภาษาอื่น ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าอื่นได้มากขึ้น ควรศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในสื่ออื่น ๆ ที่ชุมชนใช้เพื่อดูแนวโน้มและการเข้าถึงของผู้บริโภค หาความสัมพันธ์ของสื่อที่เข้ากับผลิตภัณฑ์และผู้บริโภค เมื่อมีการปรับปรุงและพัฒนาสื่อควรมีการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อติดตามผลและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร.(2565). การจัดการการตลาดและการตลาดดิจิทัลแหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ OTOP นวัตกรรม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาดดาบสลับปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 4(3), 101-115.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2564). การจัดการการตลาดดิจิทัลและการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากอ้อยศูนย์การเรียนรู้อยู่เย็นเป็นสุขบ้านวังตะเคียนจังหวัดตราดบุรี. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 5(2), 15-28.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). การจัดการการตลาดดิจิทัลผลิตภัณฑ์เทียนเจลหอมแพนซีดาบสลับปทวน อำเภอ นครชัยศรีจังหวัดนครปฐม. *วารสารศึกษาศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 10(1), 160-179.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2563). การพัฒนาทักษะ ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์กระเป๋าดาบสลับปทวน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการ นวัตกรรม*.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์และสื่อสังคมออนไลน์กระเป๋าดาบสลับปทวนจากเส้นพลาสติก กลุ่มแม่บ้านงานจักสานบ้านนาโพรงมะเดื่อ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *วารสาร วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี*, 3(1), 35-48.

- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). การพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการตลาดดิจิทัลสู่ชุมชนการท่องเที่ยวชุมชนเชิงเกษตรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวไร่เชิง. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 4(4), 1-9.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ ผลิตภัณฑ์ไข่เค็มคุณป้า ชุมชนบ้านศาลาหิน นครปฐม. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 4(2), 29-44.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2564). การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์วิสาหกิจชุมชนข้าวลุ่มรินตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 23(2), 1-16.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). พฤติกรรมการใช้อุปโภคบริโภคเพื่อบู๊กรและไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการของนักท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ตลาดน้ำดอนหวาย หลังสถานการณ์โควิด-19. *วารสารวิทยาการจัดการ ไข่คุณค่าและกลยุทธ์ธุรกิจ*, 2(1), 41-53.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2564). แนวทางการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มอาชีพสตรีแก้วถักอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สกลนคร*, 8(1), 53-67.
- ณัฐพัชร วรพงศ์พัชร. (2565). ส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดตะเคียน นนทบุรี ในสถานการณ์โควิด 19. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน*, 3(2), 33-53.
- นิติ นิมาลา, ธนสิทธิ์ จันทะวี. (2560). การออกแบบเครื่องประดับ สตรีร่วมสมัยจากแรงบันดาลใจสารคดีบ้านเชียงด้วยเทคโนโลยีสามมิติ. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 9(3 SUP), 147-147.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กอปรสินธุ์: ดักลิลาการพิมพ์.
- เดียง ลักษณ, (2565). แรงจูงใจการเปิดรับสื่อและพฤติกรรมการบริโภคสินค้าเครื่องประดับเสริมดวงของ ผู้บริโภคเพศชาย. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ. (2559). โครงการสร้างฐานข้อมูลการศึกษาศิลปะหลังสมัยใหม่และงาน ประติมากรรมของ แอลลิกันซานเดอะแคลเดอเพื่อพัฒนาสู่แนวโน้มการออกแบบเครื่องประดับ. *Journal of Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 1(2), 14-23.
- สื่อสารสังคมวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 8(2), 166-176.
- eMarketing Institute. (2018). *Social Media Marketing: Social Media Marketing Fundamentals*. Retrieved 05,05, 2022, from: <https://www.emarketinginstitute.org>.
- Dollarhide, Maya E. (2021). *Social Media Definition*. Retrieved 06, 04, 2022, from <https://www.investopedia.com/terms/s/social-media.asp>.

ลี เซียนลุง: ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สร้างคุณค่าให้กับอนาคตของสิงคโปร์ LEE HSIEN LOONG: VISIONARY LEADERS CREATES VALUE FOR SINGAPORE'S FUTURE

ภาคอร จตุพรธนภัทร^{*1}, ยุภาพร ยุภาศ²
Phakaon Jatupornthanaphat^{*1}, Yupaporn Yupas²

^{1,2}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
^{1,2}D.P.A. (Public Administration), Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand
Corresponding author's e-mail: elite_wo@yahoo.com^{*1}, yupaporn.yu@rmu.ac.th²

Received: August 26, 2023

Revised: October 28, 2023

Accepted: November 06, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อสำรวจคุณสมบัติความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ของลี เซียนลุง นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ ในแง่ของการมีส่วนร่วมอันโดดเด่นในการสร้างมูลค่าและผลักดันความก้าวหน้าของสิงคโปร์ จากการตรวจสอบแนวทางที่มีวิสัยทัศน์ของเขาในการกำหนดนโยบายและความคิดริเริ่มของเขาเพื่อให้แน่ใจว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และนวัตกรรม บทความนี้จะอธิบายถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการค้า เทคโนโลยี และการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลก ผู้เขียนเน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นของนายลี เซียนลุง ต่อการปกครองแบบมีส่วนร่วม ความแน่วแน่ในการจัดการกับความท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่ และการให้ความสำคัญกับการแบ่งปันความสามารถและการส่งเสริมความร่วมมือ นอกจากนี้ บทความยังเน้นย้ำถึงความสามารถของนายกรัฐมนตรีในการใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศและการสร้างหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างสถานะของสิงคโปร์ในเวทีโลก ด้วยความเป็นผู้นำของเขา ลี เซียนลุงประสบความสำเร็จในการนำพาสิงคโปร์ไปสู่อนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน ทำให้เขาเป็นตัวอย่างที่สำคัญของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่สร้างคุณค่าให้กับประเทศชาติ

คำสำคัญ: ลี เซียนลุง; ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์; การสร้างคุณค่า

Abstract

This article explores the leadership qualities and strategic vision of Lee Hsien Loong, the Prime Minister of Singapore, in terms of his remarkable contributions towards creating value and driving Singapore's progress. By examining his visionary approach to policy-making and his initiatives to ensure economic growth, social stability, and innovation, this article sheds light on the key factors that have positioned Singapore as a global hub for commerce, technology, and sustainable development. The author highlights Lee's commitment to inclusive

governance, steadfastness in addressing emerging challenges, and emphasis on nurturing talent and fostering collaboration. Furthermore, the article highlights the Prime Minister's adeptness in harnessing international cooperation and forging strategic partnerships to solidify Singapore's position on the global stage. Through his leadership, Lee Hsien Loong has successfully steered Singapore towards a prosperous and sustainable future, making him a prime example of a visionary leader creating value for the nation.

Keyword: Lee Hsien Loong; visionary leader; creating value

บทนำ

สิงคโปร์ นครรัฐเล็ก ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการเติบโตและพัฒนาอย่างมากภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนสิงคโปร์ให้กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจระดับโลก บทความนี้เจาะลึกชีวิต อาชีพทางการเมือง ความสำเร็จ และวิสัยทัศน์ของนายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง โดยสิงคโปร์เป็นประเทศที่ยึดถือสิทธิเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เน้นการลงทุนและการค้าเสรี ซึ่งถือเป็นอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศ ลัทธิเศรษฐกิจแบบทุนนิยมภายใต้การกำกับของรัฐหรือที่อาจเรียกว่า ระบบเศรษฐกิจกึ่งเสรี (Semi-capitalist economy) ซึ่งเป็นการสร้างปทัสถานทางเศรษฐกิจแบบรัฐนำผ่านกลไกของรัฐ จนกลายเป็นกลไกที่สำคัญสำหรับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมที่ให้ความเจริญก้าวหน้าของประเทศสิงคโปร์ (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2563) ลี เซียนลุง เกิดเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 เป็นบุตรชายคนโตของ ลี กวนยู ซึ่งเป็นบิดาผู้ก่อตั้งและเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของสิงคโปร์ การเปิดรับการเมืองตั้งแต่อายุยังน้อยทำให้เขาหลงใหลในการบริการสาธารณะ ลี เซียนลุง จบการศึกษาด้วยเกียรตินิยมจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และประสบความสำเร็จในอาชีพการงานในกองทัพสิงคโปร์ก่อนเข้าสู่การเมือง ลี เซียนลุง เป็นนักการเมืองชาวสิงคโปร์ เป็นนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันและคนที่ 3 ของประเทศสิงคโปร์ และมีภรรยาเป็นประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัทเทมาเส็กโฮลดิ้งส์ ลี เซียนลุง สามารถพูดภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ภาษาจีนแมนดาริน และภาษารัสเซีย ได้ในขณะที่มีอายุเพียง 10 ปี เมื่อจบชั้นมัธยม ได้รับทุนจากรัฐบาลไปเรียนที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ในสาขาคณิตศาสตร์ และจบปริญญาตรีด้วยเกียรตินิยมอันดับ 1 หลังจากนั้น จบปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ เมื่อสมัครเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใน พ.ศ. 2527 ลี เซียนลุง ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย และอยู่ในวงการเมืองมากกว่า 20 ปี ก่อนที่จะได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 3 ของสิงคโปร์ต่อจาก โก๊ะ จ๊กตง ที่อยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมา 14 ปี (วิกิพีเดีย, 2566) นับตั้งแต่ก่อตั้งประเทศสิงคโปร์มา 47 ปี ประเทศแห่งนี้เพิ่งจะมีนายกรัฐมนตรีคนที่ 3 ซึ่งสะท้อนถึงเสถียรภาพการเมืองสูงสุดของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มีขนาดเล็กมากเท่ากับเกาะภูเก็ตของประเทศไทยแห่งนี้ ลี กวน ยูดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนแรกยาวนานถึง 31 ปี ก่อนจะส่งไม้ต่อให้กับ โก๊ะ จ๊กตง ที่ครองตำแหน่งนาน 14 ปี แล้วจึงมาถึงคิวของ ลี เซียนลุง ผู้เป็นลูกชาย แม้ดูจะเป็นเรื่องผูกขาดการเมืองภายในครอบครัว แต่ทว่าเส้นทางสู่นายกรัฐมนตรีของ ลี เซียนลุง นั้นเป็นไปตามครรลองอันถูกต้อง ไม่ใช่ทางลัด หากแต่ต้องผ่านบททดสอบด้วยประสบการณ์และการ เป็นผู้มีความสามารถและมั่นคงองขั้นปรารถนา ลี เซียนลุง อยู่ในการเมืองมาร่วม 20 ปี ก่อนจะได้ขึ้นดำรงตำแหน่งสูงสุด โดยเขาเริ่มเข้าสู่การเมืองด้วยการลงเลือกตั้ง ส.ส. เมื่อปี

พ.ศ. 2527 ซึ่งชนะขาดด้วยคะแนน 80 เปอร์เซ็นต์ จากนั้นเรียนรู้งานการเมืองเรื่อยมา เขาได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี การค้าอุตสาหกรรม รัฐมนตรีคลัง และรองนายกรัฐมนตรี ก่อนขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2547 เขาเป็นลูกไม้หล่นไม่ัดต้น ในแง่ของมโนสมองอันปราดเปรื่อง มีประวัติการเรียนรู้โดดเด่นมาโดยตลอด เข้าเรียนชั้นประถม และมัธยมที่โรงเรียนคาทอลิก ไฮสคูล ในลิงคโพร ซึ่งผู้ที่จะเข้าเรียนในสถานศึกษาแห่งนี้ได้ต้องคล่องทั้งภาษาอังกฤษ และจีนแมนดาริน นอกเหนือจากทั้งสองภาษาแล้ว เขายังคล่องภาษามาลเลย์และยังเรียนภาษารัสเซียด้วย (วราภรณ์ จุลพานนท์, 2554)

ลี เซียนลุง เรียนเตรียมมหาวิทยาลัยอยู่ที่เนชั่นแนล จูเนียร์ คอลเลจ เป็นนักศึกษาเรียนดีจนได้รับทุนจาก ประธานาธิบดี และจากกองทัพสิงคโปร์เพื่อศึกษาต่อคณิตศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ที่นั่นเขาจบ ด้วยคะแนนเกียรตินิยมอันดับ 1 อีกทั้งยังได้รับประกาศนียบัตรด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ในฐานะผู้มีความสามารถโดดเด่นจากมหาวิทยาลัยเดียวกัน เรียนที่อังกฤษไม่พอ ลี เซียนลุง ไปเรียนต่อปริญญาโทด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด อเมริกา และก่อนหน้านั้น เข้าเรียนที่วิทยาลัยการทหารที่ฟอร์ต เวิร์ธ เท็กซัส สหรัฐอเมริกา (เขารับราชการทหาร 13 ปีก่อนเข้าสู่การเมือง) ตอนเรียนอยู่ที่ฟอร์ต เวิร์ธ เพื่อนอเมริกันของพ่อเขา ได้ชวนเขาไปพัก อยู่ด้วยช่วงสั้น ๆ ตอนนั้นเองที่เพื่อนอเมริกันของพ่อเขา เขียนจดหมายมาหาพ่อเขาที่สิงคโปร์ว่า ลูกชายของ ลี กวน ยู คนนี้เก่งเรื่องคำนวณมากและภาษาอังกฤษของเขาดีเลิศ หลังจากเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ลี สิงคโปร์ได้ให้ ฉายาแก่ ลี เซียนลุง ว่า Prime Minister Google (นายกรัฐมนตรีกูเกิ้ล) เพราะว่าถามอะไรไปเขาตอบได้หมดและตอบได้ เร็วด้วย เร็วถึงระดับ “นาโนวินาที” กันเลยทีเดียว ลี กวน ยู พูดถึงลูกชายเอาไว้ว่า เขาไม่รู้ว่าฮาร์ดดิสก์ของ คอมพิวเตอร์รุ่นปัจจุบัน มีคุณสมบัติอะไรบ้าง และบรรจุอะไรได้มากน้อยแค่ไหน แต่เขาคิดว่า “สมอง” ของลูกชายเขา นั้นมีลักษณะคล้ายกับฮาร์ดดิสก์คอมพิวเตอร์ บางคนอาจจะบอกว่า ลี มวลชนสิงคโปร์อยู่ใต้รัฐบาล ก็ต้องให้ฉายาใน ลักษณะประจบแก่นายกรัฐมนตรีเป็นธรรมดา แต่หากดูจากประวัติของเขา ก็จะทำให้เห็นว่าฉายาที่ได้รับไม่ใช่เรื่องประจบ เกินความจริง เพราะแม้แต่สื่ออเมริกันบางคนก็ยังยอมรับว่า ถ้าเอาไอคิว อติตประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช (บุช ผู้ลูก) มาเทียบกับ ลี เซียนลุง แล้ว จะทำให้ ลี เซียนลุง ดูเหมือน อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ไปในทันที ลี กวน ยู กับ ลี เซียน ลุง คือตัวอย่างของจริงที่แสดงให้เห็นว่า พ่อแม่ ที่เก่ง ลูกย่อมเก่งตามไปด้วย แต่นอกจากจะเป็นเรื่องของยีนแล้ว ปฏิเสธไม่ได้ว่าเกี่ยวข้องกับทัศนคติของคนเป็นพ่อแม่ ในการเลี้ยงดูด้วย โดยเฉพาะ ลี กวน ยู นั้นเขาเป็นคนที่ชอบ ความเป็นเลิศ เขาเห็นว่าประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว จะต้องใช้คนเก่งสุดยอดมาเข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารประเทศ ด้วยทัศนคติเช่นนี้ของ ลี กวน ยู จึงทำให้เขาต้องเลี้ยงดูพุ่มพักให้ลูกชายเป็นคนเก่งยอดเยี่ยมไปด้วย และด้วยทัศนคติที่ว่านี้เช่นกัน ที่ส่งผลต่อการแต่งตั้งรัฐมนตรีและคนในรัฐบาลของเขาด้วย ลี กวน ยู รวบรวมคน เก่งและผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ที่ “ประสบความสำเร็จด้วยตัวเอง” มาไว้ในคณะรัฐบาล รากฐาน ที่ ลี กวน ยู วางไว้ตั้งแต่แรก นั่นคือการให้ความสำคัญกับคนเก่งและสุจริต เข้ามามีอำนาจในการบริหารประเทศ กลายมาเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองอันแข็งแกร่ง จนทำให้สิงคโปร์ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วไปอยู่ในอันดับต้นๆ ของโลก (นงนุช สิงหเดชะ, 2555)

ปัจจัยในการพัฒนาประเทศสิงคโปร์ของนายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง

ตั้งแต่สาธารณรัฐสิงคโปร์ประกาศแยกการปกครองออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียในปี พ.ศ. 2508 สิงคโปร์ เปลี่ยนจากประเทศขนาดเล็กที่ขาดทรัพยากรธรรมชาติ ประสบปัญหาเรื่องอัตราการจ้างงาน ขาดโครงสร้างพื้นฐาน

ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และมีรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัวเทียบเท่า 540 เหรียญสหรัฐ มาเป็นประเทศที่ติดอันดับโลกด้านความน่าลงทุน ธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐาน การให้สวัสดิการแก่ประชาชนมีอัตราการว่างงานต่ำ และมีรายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อหัวเทียบเท่า 51,880 เหรียญสหรัฐในปี พ.ศ. 2559 ในวาระครบ 50 ปีของการปกครองตนเองของสาธารณรัฐสิงคโปร์ในเดือนสิงหาคม 2558 นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง ได้กล่าวถึงปัจจัยหลัก 3 ข้อที่ทำให้สิงคโปร์สามารถพัฒนาเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันได้ ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ (วคิมม โดสุรัตน์, 2566)

1. ความตั้งใจที่จะเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ (Racial and Religious Harmony) ประชากรของสิงคโปร์ในปัจจุบัน ประกอบด้วย ประชากรเชื้อสายจีนประมาณร้อยละ 76 เชื้อสายมาเลย์ประมาณร้อยละ 15 เชื้อสายอินเดียประมาณร้อยละ 7 และอื่น ๆ ประมาณร้อยละ 2 รวมทั้งมีความหลากหลายในศาสนาที่นับถืออีกด้วย
2. การสร้างวัฒนธรรมการช่วยเหลือตนเองและการสนับสนุนผู้อื่น (Self-reliance and Mutual Support) นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง กล่าวถึงลักษณะของคนสิงคโปร์ที่มีความเข้าใจไปในทางเดียวกันว่า สิงคโปร์เป็นประเทศขนาดเล็ก และไม่มีทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อแยกออกมาจากมาเลเซียแล้ว จะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อทุกคนทำงานอย่างขยันขันแข็ง และซื่อสัตย์เท่านั้น ต้องทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง และเมื่อประสบความสำเร็จแล้ว ก็มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อื่น
3. ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐ (Trust and good government) นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง กล่าวว่า ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาประเทศของสิงคโปร์ ความเชื่อมั่นของชาวสิงคโปร์ต่อรัฐสร้างขึ้นได้เนื่องจากรัฐบาลสามารถทำงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่ประกาศไว้ได้มาโดยตลอด 50 ปีโดยยึดหลักการทำงานที่ว่ารัฐบาลจะไม่สัญญาสิ่งใดกับประชาชนหากรัฐไม่สามารถทำได้จริง รวมทั้งยึดหลักความสุจริตและสื่อสารเรื่องนโยบายกับประชาชนอย่างตรงไปตรงมา

ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และการปฏิรูปเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมทั่วโลก

นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง มีชื่อเสียงในด้านวิสัยทัศน์ระยะยาวและการคิดเชิงกลยุทธ์ เขาเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และความปรองดองทางเชื้อชาติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับประกันอนาคตที่ยั่งยืนของสิงคโปร์ ภายใต้การนำของเขา รัฐบาลได้ออกนโยบายที่ให้ความสำคัญกับนวัตกรรม การศึกษา และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การปฏิรูปเศรษฐกิจของ ลี เซียนลุง ทำให้สิงคโปร์ก้าวเข้าสู่เวทีระดับโลก ระบบนิเวศของผู้ประกอบการและภาคการเงินที่แข็งแกร่งของประเทศได้ดึงดูดบริษัทข้ามชาติ สร้างโอกาสการจ้างงานให้กับประชาชน ลี ให้ความสำคัญกับการบ่มเพาะบุคลากรที่มีความสามารถในท้องถิ่น การลงทุนในการวิจัยและพัฒนา และการให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีขั้นสูงได้ส่งเสริมการเติบโตที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และทำให้สิงคโปร์เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมสำหรับธุรกิจระหว่างประเทศ นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง ให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมที่เหนียวแน่นและครอบคลุม รัฐบาลของเขาดำเนินนโยบายทางสังคมต่าง ๆ เพื่อจัดการกับความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ จัดหาที่อยู่อาศัยราคาไม่แพง และรับรองการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพสำหรับพลเมืองทุกคน ความพยายามในการผสมผสานและเฉลิมฉลองความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสิงคโปร์ได้รับเสียงชื่นชมทั้งในประเทศและต่างประเทศ เมื่อตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลี เซียนลุง จึงให้ความสำคัญกับความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นวาระแห่งชาติ ความมุ่งมั่นของสิงคโปร์ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การวางผังเมือง และโครงการสีเขียวเป็น

เครื่องพิสูจน์ถึงการอุทิศตนเพื่ออนาคตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนายกรัฐมนตรี ความพยายามของประเทศในด้านพลังงานหมุนเวียน การจัดการของเสีย และความยั่งยืนของน้ำได้กลายเป็นมาตรฐานสำหรับประเทศอื่น ๆ (Foo Jie Ying, 2015)

การทูตระดับภูมิภาคและความเป็นผู้นำระดับโลก

นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในทักษะทางการทูตและความสามารถของเขาในการกระชับความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับผู้นำระดับโลก บทบาทของสิงคโปร์ในฐานะพรรคที่เป็นกลางในกิจการระหว่างประเทศทำให้สิงคโปร์มีบทบาทสำคัญในการทูตระดับภูมิภาค อำนาจความสะดวกในการเจรจาและการเจรจาในประเทศทำให้สิงคโปร์มีบทบาทสำคัญในการทูตระดับภูมิภาค อำนาจความสะดวกในการเจรจาและการเจรจาในประเทศทำให้สิงคโปร์มีบทบาทสำคัญในการทูตระดับภูมิภาค

ประเด็นที่สำคัญ วิสัยทัศน์ของ ลี เซียนลุง เกี่ยวกับระเบียบโลกแบบพหุภาคีและอิงกฎกติกาทำให้สิงคโปร์ได้รับการยอมรับและชื่นชมในเวทีโลก ในการปราศรัยแรลล์วันชาติครั้งแรกในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2547 นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง กล่าวว่า “เราอาจตัวเล็ก แต่เรามีความหวังสูงและความฝันที่ยิ่งใหญ่ トラบโดที่เรายังเป็นจุดสีแดงเล็ก ๆ อยู่ทางตอนกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขอให้ทุกคนรู้ว่าเราเป็นคนที่จะพยายามต่อไปและไม่พูดว่าตาย และด้วยจิตวิญญาณนี้ อนาคตเป็นของเรา” ในปี พ.ศ. 2550 เขาชื่นชมนักกีฬาเดินเรือชาวสิงคโปร์ที่ทำผลงานได้ดีในเอเชียนเกมส์ที่กรุงโดฮาสำหรับความมุ่งมั่น ความตั้งใจอันแรงกล้า และจิตวิญญาณที่มุ่งมั่น ความรู้สึกเหล่านี้ไม่เพียงแสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ของชายผู้กุมบังเหียนผู้นำของสาธารณรัฐเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงบุคลิกที่ “ไม่ยอมแพ้” ของเขาในการต่อกรกับอุปสรรค ไม่ว่าพวกเขาจะเป็นเช่นไรก็ตาม นี่คือลักษณะเฉพาะของผู้ที่เคยต่อสู้กับมะเร็งต่อมน้ำเหลืองในปี พ.ศ. 2535 และเอาชนะมันได้ เช่นเดียวกับนักกีฬาเดินเรือชาวสิงคโปร์ที่ได้รับชัยชนะ จากนั้น ลี เซียนลุง ก็รับไม้ต่อจาก โก๊ะ จ๊ก ตง บรรพบุรุษของเขา เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ในสมัยแรกในฐานะนายกรัฐมนตรี เขานำทีมดำเนินนโยบายสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีเป้าหมายให้สิงคโปร์เล่นผ่านน่านน้ำที่ยากลำบาก ซึ่งเป็นน่านน้ำที่ถูกกระแสนิยมของโลกาภิวัตน์ผลักดันให้ไกลออกไปและเร็วขึ้น จนถึงตอนนี้ เขาและทีมของเขาทำได้ดี ในขณะที่สิงคโปร์ยังคงสร้างความก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน อย่างไรก็ตาม ในการมุ่งสู่สูตรของการเติบโตในอนาคตซึ่งมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า “World.Singapore” ทีมของเขาจะเผชิญกับความท้าทายที่ไม่น้อยไปกว่าความท้าทายที่เผชิญหน้ารุ่นก่อนของเขา อาจกล่าวได้ว่าความท้าทายหลายประการเหล่านี้เป็นผลมาจากการที่สิงคโปร์ยอมรับกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งก่อให้เกิดประเด็นสำคัญบางประการในการสร้างชาติซึ่งต้องการความเฉียบแหลมในการเป็นผู้นำแบบใหม่ ในหนังสือปี พ.ศ. 2532 เรื่อง Management of Success เมื่อกล่าวถึงความท้าทายที่เป็นไปได้ที่ผู้นำรุ่นที่สองของ โก๊ะ จ๊ก ตง เผชิญอยู่ Robert O. Tilman ตั้งข้อสังเกตว่า “อนาคตส่วนใหญ่ของพวกเขาจะขึ้นอยู่กับพลังที่พวกเขาควบคุมได้เพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย สิงคโปร์จะเจริญรุ่งเรืองได้ก็ต่อเมื่อเศรษฐกิจตลาดหลักยังแข็งแรงดี และภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกที่ยืดเยื้ออาจทำให้ผู้นำคนใหม่มีปัญหาด้านการเมืองที่บ้าน” (Hussin, M. 2015)

การศึกษามีความสำคัญสูงสุดสำหรับนายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง เมื่อตระหนักว่าแรงงานที่มีทักษะสูงและมีการศึกษามีความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์ ลี เซียนลุง จึงเป็นผู้นำในการริเริ่มต่าง ๆ มากมายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในประเทศ ภายใต้การนำของเขา มีการลงทุนจำนวนมากในการวิจัยและพัฒนา ปลุกฝังวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังเน้นหนักไปที่การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) ซึ่งช่วยพัฒนากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษที่มีส่วนสนับสนุนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของสิงคโปร์ ลี เซียนลุง ได้สนับสนุนความพยายามในการส่งเสริมระบบการศึกษาแบบองค์รวมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ และการพัฒนาทักษะนิสัย รัฐบาลได้ดำเนินโครงการ

ต่าง ๆ เช่น Skills Future ซึ่งมอบโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับชาวสิงคโปร์ในการยกระดับทักษะและคงความเกี่ยวข้องในตลาดงานที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ความมุ่งมั่นอันแน่วแน่ในด้านการศึกษาของ ลี เชียนลุง ทำให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางความรู้และนวัตกรรมระดับโลก (ปัญญาสิริ จรุงญโกศล, 2557)

การนำทางความท้าทาย COVID 19

นายกรัฐมนตรี ลี เชียนลุง ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำที่แข็งแกร่งในช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการระบาดของโควิด 19 การตอบสนองต่อโรคระบาดของสิงคโปร์ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางในด้านประสิทธิภาพและความโปร่งใส ภายใต้คำแนะนำของ ลี เชียนลุง รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการป้องกันอย่างรวดเร็ว ดำเนินการทดสอบอย่างกว้างขวาง และเปิดตัวความพยายามติดตามผู้สัมผัสอย่างครอบคลุมเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของไวรัส ทักษะการสื่อสารของ นายลี มีบทบาทสำคัญในการปลุกกระตุ้นคนทั้งประเทศ ให้ข้อมูลทันทั่วถึง และสร้างความมั่นใจในการจัดการวิกฤตของรัฐบาล ความสามารถของเขาในการตัดสินใจที่ยากลำบากโดยอาศัยหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญช่วยให้สิงคโปร์จัดการกับผลกระทบของโรคระบาดและลดผลกระทบทางเศรษฐกิจให้เหลือน้อยที่สุด เมื่อมองไปข้างหน้า นายกรัฐมนตรี ลี เชียนลุง ยังคงมุ่งมั่นไปที่การขับเคลื่อนสิงคโปร์ให้ผ่านระยะฟื้นตัวหลังการแพร่ระบาด รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจ สร้างโอกาสในการทำงานใหม่ และสร้างอนาคตที่ยั่งยืนให้กับชาวสิงคโปร์ทุกคน วิสัยทัศน์ของ ลี เชียนลุง สำหรับประเทศที่มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้จะนำทางสิงคโปร์ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่องเมื่อเผชิญกับความท้าทายในอนาคต (Iwamoto K, 2022)

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัวในสิงคโปร์

นายลี เชียนลุง กล่าวว่า สิงคโปร์กำลังเผชิญภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม เมื่อใดก็ตามที่สิงคโปร์จะต้องเผชิญหน้ากับการทดสอบ จะก่อให้เกิดการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ และการเริ่มต้นในการประสบผลสำเร็จอีกครั้งหนึ่ง นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ถึงแม้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจโลกกำลังชะลอตัว ความต้องการและการค้าทั่วโลกมีความอ่อนแอและวงจรอิเล็กทรอนิกส์ก็ชะลอตัวลงทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ในส่วนอื่น ๆ ของเศรษฐกิจยังคงไปได้ดี โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรม โดยสิงคโปร์เคยประสบกับการชะลอตัวเช่นนี้มาก่อนและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาต่อไปได้ โดยพื้นฐานแล้ว โลกกำลังก้าวเข้าสู่ช่วงเวลาที่กำลังมากขึ้นด้วยความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ ได้แก่ 1) ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ 2) ความไม่ลงรอยกันระหว่างมหาอำนาจ และ 3) ภัยคุกคาม เช่น ภาวะโลกร้อน และระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น โดย นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์เห็นว่า ในทางเศรษฐกิจ สิงคโปร์จะต้องเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตที่แตกต่างโดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการค้าและการย้ายกระแสการลงทุน โดยในอดีตที่ผ่านมา ทำให้มีความมั่นใจว่า สิงคโปร์จะรอดพ้นจากความยากลำบากนี้ไปได้ เนื่องจากจะมีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ และการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรบุคคล และบ้านเมือง สิงคโปร์ยังมีความก้าวหน้าที่ดีและต่อเนื่องในด้านอุตสาหกรรม ตั้งแต่การให้บริการขั้นสูงของอุตสาหกรรมการบิน ไปจนถึงการวิจัยทางการแพทย์และบริการด้าน fintech รวมทั้งการพัฒนาท่าเรือและสนามบิน รีสอร์ทแบบบูรณาการ เทคโนโลยีและกลุ่มธุรกิจ Startup ที่กำลังเฟื่องฟู โดยมีหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ Enterprise Singapore ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการและบริษัทที่จะเติบโตและขยายกิจการไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ สิงคโปร์กำลังพัฒนาทักษะและยกระดับฝีมือแรงงานไปในทางที่ดีขึ้นด้วยความ

ช่วยเหลือของโครงการ Skills Future โดยนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์เน้นย้ำว่า มาตรการเชิงโครงสร้างเหล่านี้ ไม่เพียงแต่จะจัดการกับความท้าทายในระยะยาวของสิงคโปร์เท่านั้น แต่ยังช่วยให้สิงคโปร์มองเห็นตัวเองผ่านการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ

ลี เซียนลุง ให้ความสำคัญกับระบบการศึกษา โดยรัฐบาลจะทำให้การศึกษาระดับอนุบาลและระดับอุดมศึกษามีราคาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับครอบครัวที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง และสำหรับผู้สูงอายุชาวสิงคโปร์ที่ต้องการจะทำงานต่อไปจะมีการพิจารณาเพิ่มอายุเกษียณและการจ้างงานใหม่ โดยรัฐบาลสหภาพแรงงานและนายจ้างได้บรรลุฉันทามติเกี่ยวกับความจำเป็นในการเพิ่มอายุเกษียณแล้ว นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังคงต้องเดินทางในการพัฒนาเมืองต่อไป เช่น สนามบินชางีและท่าสรรพสินค้า Jewel โดยแนวความคิดการสร้าง Jewel เกิดขึ้นเมื่อ 9 ปีที่แล้ว เมื่อสนามบินกำลังเผชิญกับการแข่งขันรุนแรง โดยปัจจุบันนี้ ท่าสรรพสินค้า Jewel แสดงให้เห็นว่า ชาวสิงคโปร์ไม่เพียงแต่มีความคิดสร้างสรรค์และกล้าที่จะคิดค้นสิ่งใหม่ด้วยตัวเอง แต่ยังมีความปรารถนาและความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความฝันให้กลายเป็นจริงได้ โดยสิงคโปร์รู้ว่าเมืองและสนามบินอื่นๆ กำลังวางแผนที่จะเลียนแบบการสร้างท่าสรรพสินค้าในบริเวณสนามบินเหมือน Jewel และอาจจะยิ่งใหญ่กว่าและดีกว่า แต่สิงคโปร์ก็ยังคงกล้าที่จะลองสิ่งใหม่ ๆ เป็นผู้บุกเบิกและสามารถทำให้สำเร็จได้ก่อน ท่าสรรพสินค้า Jewel เป็นเพียงหนึ่งในหลาย ๆ สิ่งที่สิงคโปร์กำลังทำเพื่อพัฒนาตัวเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังมีโครงการอื่น ๆ อีก อาทิ การสร้าง Terminal 5 ของสนามบินชางี การสร้างท่าเรือขนาดใหญ่ Tuas Mega port โครงการ Jurong Lake District การพัฒนาฐานทัพอากาศ Paya Lebar และโครงการ Greater Southern Waterfront โดยนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ กล่าวว่า โครงการทั้งหมดเหล่านี้จะทำให้สิงคโปร์ไม่หยุดพัฒนาและจะสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้กับชาวสิงคโปร์อย่างต่อเนื่องไปอีกเป็นเวลานานหลายสิบปี (The Business Time, ออนไลน์, 2562)

ผลงานการพัฒนาประเทศสิงคโปร์ที่โดดเด่นของลี เซียนลุง

ผลงานการพัฒนาประเทศสิงคโปร์ของ ลี เซียนลุง มีครบทุกมิติ เพื่อเป็นการแก้ปัญหา รวมทั้งเป็นการนำสิงคโปร์ไปสู่ประเทศที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย (Bhaskaran M., 2023)

1. การจัดการกับการแพร่ระบาดของโควิด 19 ลี เซียนลุง เป็นผู้นำในการตอบสนองต่อการแพร่ระบาดของโควิด 19 ของสิงคโปร์ ภายใต้การนำของเขา รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของไวรัส รวมถึงการควบคุมชายแดนอย่างเข้มงวด การทดสอบในวงกว้าง การติดตามผู้ติดต่อ และการรณรงค์ฉีดวัคซีนที่ประสบความสำเร็จ สิงคโปร์ได้รับการยอมรับในด้านกลยุทธ์การจัดการโรคระบาดที่มีประสิทธิภาพ

2. การเปลี่ยนผ่านของผู้นำ ลี เซียนลุงแสดงความตั้งใจที่จะก้าวลงจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่ออายุครบ 70 ปีในปี พ.ศ. 2565 พรรครัฐบาล People's Action Party (PAP) กำลังเตรียมการสำหรับการเปลี่ยนผ่านผู้นำ และกำลังคาดว่าจะเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่เข้ามารับตำแหน่งต่อจากลี เซียนลุง การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ถือเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในภูมิทัศน์ทางการเมืองของสิงคโปร์

3. ความท้าทายทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับหลาย ๆ ประเทศ สิงคโปร์เผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากผลกระทบของการระบาดใหญ่ของโควิด 19 รัฐบาลภายใต้การแนะนำของลี เซียนลุง ได้ดำเนินมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนธุรกิจ รักษางาน และส่งเสริมการฟื้นตัว

4. ความสัมพันธ์ทวิภาคีและภูมิภาค ลี เซียนลุง ยังคงให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางการทูตและเศรษฐกิจของสิงคโปร์กับประเทศเพื่อนบ้านและหุ้นส่วนระดับโลกอย่างต่อเนื่อง เขาได้เข้าร่วมการประชุมระดับภูมิภาค

เช่น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) และมีส่วนร่วมในความพยายามที่จะกระชับความร่วมมือและส่งเสริมเสถียรภาพในระดับภูมิภาค

วิสัยทัศน์และแนวทางในการดำเนินนโยบายของ ลี เซียนลุง

นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง นำเสนอแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายความเป็นส่วนตัวและความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการทูตของสิงคโปร์ วิสัยทัศน์สำคัญประการหนึ่งของลี เซียนลุง เกี่ยวกับอนาคตของสิงคโปร์คือการเปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นประเทศอัจฉริยะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีและการเชื่อมต่อเพื่อยกระดับชีวิตของผู้คนในด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลสุขภาพ การคมนาคม และการศึกษา เป้าหมายคือการสร้างสังคมที่ก้าวหน้าทางดิจิทัลที่สามารถรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่และนำทางความซับซ้อนของโลกยุคโลกาภิวัตน์

ภายใต้การนำของ ลี เซียนลุง สิงคโปร์ยังมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมนวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการอีกด้วย โครงการริเริ่มต่าง ๆ เช่น แผนการวิจัย นวัตกรรม และองค์การปี พ.ศ. 2563 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการวิจัยของสิงคโปร์ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา อุตสาหกรรม และรัฐบาล แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ นอกจากนี้ ลี เซียนลุง ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการรักษาสังคมที่เข้มแข็งและครอบคลุม มีการดำเนินนโยบายเพื่อจัดการกับความไม่เท่าเทียมทางสังคมและเศรษฐกิจ เพิ่มความคล่องตัวทางสังคม และให้การสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง ซึ่งรวมถึงมาตรการเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษา การดูแลสุขภาพ และที่อยู่อาศัยของประชาชนชาวสิงคโปร์ให้มีความเข้มแข็ง (ปรีดี บุญซื่อ, 2565)

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการค้า เทคโนโลยี และการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลก

ปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาอย่างรวดเร็วของสิงคโปร์ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ระบุปัจจัยหลักไว้ด้วยกัน 3 ประการ ดังนี้

1. ที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ ที่สิงคโปร์เป็นเกาะตั้งอยู่ใกล้กับช่องแคบมะละกา ที่เป็นจุดได้เปรียบในการเป็นเมืองท่า
2. นโยบายที่เป็นมิตรที่รัฐบาลนำมาใช้กับการลงทุนจากต่างประเทศ
3. รัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ และ“ซื่อสัตย์”

โดยปัจจัยที่เป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของสิงคโปร์มากกว่าข้ออื่น และส่งผลให้เกิดปัจจัยด้านบวกต่อประเทศตามมา คือ รัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ และ“ซื่อสัตย์” ซึ่งอาจจะต้องย้อนไปถึงในปี พ.ศ. 2508 สมัยที่ ลี กวนยู นายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศเป็นผู้วางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว และทำให้สิงคโปร์พัฒนามาจนถึงทุกวันนี้ ลี กวนยู สร้างความมั่นคงในระบบกฎหมายที่ “ชัดเจน ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ” ผลที่ตามมาของกฎหมายที่ชัดเจน เชื่อถือได้ และบังคับใช้กับทุกคนนี้สร้างความมั่นใจและเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักลงทุน เพราะแท้จริงแล้วนักลงทุนมักไม่ชอบความเสี่ยง หรือความไม่ชัดเจนของข้อกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ที่อาจจะเป็นอุปสรรคในการตัดสินใจลงทุน นอกจากปัจจัยข้างต้นแล้ว “ระบบการศึกษา” ที่แข็งแกร่งของสิงคโปร์ยังเป็นปัจจัยที่รองรับและส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย หากอ้างอิงจากโครงการโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA ที่จัดทำขึ้นทุก ๆ 3 ปี สิงคโปร์ถูกจัดให้อยู่ในอันดับ 1 ใน PISA2015 และอันดับ 2 ใน PISA2018 ที่เด็กมีทักษะ ความรู้ ความสามารถทางด้านการศึกษา มากที่สุดของโลก ไม่เพียงแต่การศึกษาจะทำให้ประชากรมีความรู้ ความสามารถเฉพาะบุคคลแล้ว แต่การศึกษายังช่วยยกระดับความสามารถของแรงงานให้มีทักษะ

สูงขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อจีดีพีประเทศ และเกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของสังคมด้วย ปัจจุบันสิงคโปร์ลงทุนด้าน การศึกษาอย่างมาก และให้ความสำคัญกับระบบการสอนที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้ผู้คนได้รับการศึกษาด้วยระบบที่ดี ที่สุด การที่สิงคโปร์จะประสบผลสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนในระยะยาวในการเปิดประเทศและการเชื่อมต่อกับ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยรัฐบาลมีหน้าที่ในการทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต อย่างไรก็ตาม รัฐบาล ต้องเข้ามาแก้ไขจัดการกับปัญหาความท้าทายใหม่ ๆ ที่ซับซ้อนขึ้น การที่สิงคโปร์จะประสบความสำเร็จได้นั้นมีปัจจัย สำคัญ 3 ประการที่จะต้องดำเนินการต่อไป คือ

1. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบเศรษฐกิจให้สามารถแข่งขันในระดับโลกได้ด้วยการเร่งดำเนินการเพื่อรักษาอัตรา การเติบโตและการจ้างงานต่อไป เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของสิงคโปร์ ให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางทาง เทคโนโลยี นวัตกรรม และเป็นจุดหมายของหลาย ๆ บริษัทในเอเชีย ภาคเอกชนในสิงคโปร์ยังเข้ามามีบทบาทในการ เปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมด้วยแผนยุทธศาสตร์ 23 แผนของสิงคโปร์ ทั้งนี้ ใน 3 ปีที่ผ่านมา กำลังการผลิตในประเทศ เพิ่มขึ้น และธุรกิจของสิงคโปร์ก็กำลังเข้าสู่ตลาดใหม่ แม้จะมีปัญหาทางเศรษฐกิจบ้าง แต่ในปี พ.ศ. 2562 สิงคโปร์ก็ ยังดึงดูดการลงทุนเข้ามาในประเทศถึง 15.2 ล้านเหรียญสิงคโปร์ ซึ่งสูงกว่าการคาดการณ์

2. การพัฒนาประชากรสิงคโปร์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุ และ ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในตลาดแรงงาน

3. การเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางสังคม รัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดสรรงบประมาณกว่า 1,600 ล้านเหรียญ สิงคโปร์เพื่อดูแลและสนับสนุนผู้ใช้แรงงานสิงคโปร์และครอบครัว จ่ายเงินสนับสนุนเงินเพิ่มขึ้น 20% เพื่อกระจายให้ผู้ เกษียณอายุที่มีรายได้น้อยและไม่มีคนคอยดูแล ให้ความสำคัญในการสนับสนุนและเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง ซึ่ง การที่ประชาชนมีงานที่ดี ได้พัฒนาตัวเองในทุกช่วงของชีวิต ทำให้สิงคโปร์สามารถลดช่องว่างระหว่างรายได้ได้

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้จึงทำให้สิงคโปร์พัฒนาก้าวไปไกลกว่าชาติอื่น ๆ ในละแวกใกล้เคียง ติดอันดับ 2 ของโลก ในการจัดอันดับประเทศที่ง่ายต่อการประกอบธุรกิจ (EASE OF DOING BUSINESS) โดยการจัดอันดับของธนาคารโลก ในปี พ.ศ. 2563 ได้รับการจัดอันดับเป็นประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันปี พ.ศ. 2564 เป็นอันดับ 5 ของโลก โดยการจัดอันดับของ International Institute for Management Development (IMD), จากประเทศที่ประชากรมีรายได้ ต่อหัวปีละไม่กีร้อยดอลลาร์ในอดีต ปี พ.ศ. 2563 ประชากรสิงคโปร์มีรายได้ต่อหัว (GDP Per Capita) 59,797 ดอลลาร์ และอื่น ๆ อีกมากมายที่น่าติดตามถึงความก้าวหน้าในอนาคตอย่างมาก (นลินศา เตชะศิริประภา, 2564)

มรดกและอนาคตทางการเมืองของ ลี เซียนลุง

เมื่อการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุงใกล้จะสิ้นสุดลง ผลกระทบที่เขามีต่อการเปลี่ยนแปลง ของสิงคโปร์จึงไม่สามารถพูดเกินจริงได้ ตลอดระยะเวลาที่เขาดำรงตำแหน่ง ความเป็นผู้นำของลีได้นำพาสิงคโปร์ไปสู่ การเป็นสัญลักษณ์แห่งความสำเร็จและนวัตกรรมระดับโลก ความมุ่งมั่นอันแน่วแน่ของเขาต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ความปรองดองทางสังคม การศึกษา ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และความเป็นเลิศทางการทูตได้ช่วยสร้างเอกลักษณ์ ของสิงคโปร์และสร้างอนาคตที่สดใสให้กับประเทศชาติ มรดกของลี เซียนลุงจะเป็นหนึ่งในความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ความมุ่งมั่นที่ไม่เปลี่ยนแปลง และความเชื่ออย่างลึกซึ้งในศักยภาพของสิงคโปร์และประชาชน การมีส่วนร่วมของเขา ต่อภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของสิงคโปร์ได้วางรากฐานที่มั่นคงสำหรับคนรุ่นต่อไป เมื่อกระบวน

ถูกส่งต่อไปยังผู้นำรุ่นต่อไปของสิงคโปร์ ประเทศก็พร้อมที่จะเปิดรับโอกาสและความท้าทายที่รออยู่ข้างหน้า โดยเสริมด้วยหลักการและค่านิยมที่นายกรัฐมนตรีลี เซียนลุง ปลุกฝัง (Hollar, S. 2023)

ลี เซียนลุง ยืนยันเมื่อเดือนเมษายน 2565 ว่า นายลอร์เรนซ์ หว่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จะเข้ามารับตำแหน่งในฐานะผู้นำประเทศคนต่อไป นายหว่องได้รับเลือกให้เป็นผู้นำทีมรุ่นที่ 4 หรือ 4G ของพรรค People's Action Party (PAP) ซึ่งปูทางให้เขาเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป “แผนที่วางไว้คือ ลอร์เรนซ์จะรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อจาก ลี เซียนลุง ไม่ว่าจะก่อนหรือหลัง (หาก PAP ชนะ) การเลือกตั้งทั่วไปครั้งหน้า ซึ่งจะเป็นปี พ.ศ. 2568 และจะเป็นการต่อสู้ที่ยากลำบากอย่างแน่นอน” ความมีเสถียรภาพเป็นจุดแข็งที่สำคัญอย่างหนึ่งของสิงคโปร์ที่มั่งคั่งมาเป็นเวลานาน ทำให้เป็นศูนย์รวมของนักลงทุนและธุรกิจในภูมิภาค หว่อง วัย 49 ปี เป็นผู้นำในการบริหารจัดการกับสถานการณ์การระบาดของโควิด 19 ในฐานะประธานร่วมของคณะทำงานเฉพาะกิจของรัฐบาล ได้รับการประเมินมาก่อนหน้าจากนักวิเคราะห์ที่จะเป็นผู้สืบทอดตำแหน่งต่อจาก ลี เซียนลุงที่อยู่ในวัย 70 ปี การสืบทอดตำแหน่งผู้นำในประเทศซึ่งควบคุมโดยพรรค PAP นับตั้งแต่ได้รับเอกราชในปี พ.ศ. 2508 โดยทั่วไปมีการวางแผนอย่างรอบคอบ แต่การตัดสินใจถอนตัวอย่างไม่คาดมาก่อนในปีที่แล้วของรองนายกรัฐมนตรีเฮง สวี คีต ทำให้แผนของลี เซียนลุงในการวางตัวผู้สืบทอดสะดุด “ผมอายุ 70 แล้ว และผมก็ตั้งตารอที่จะส่งมอบให้ลอร์เรนซ์เมื่อเขาพร้อม” นายกรัฐมนตรีลีกล่าวในการแถลงข่าว และพวกเขาจะตัดสินใจในภายหลังว่าตัวเขาเองหรือ หว่องจะเป็นผู้นำพรรคเข้าสู่อำนาจในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งต่อไปหรือไม่ (Thai Publica, 2022)

บทสรุป

ความเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรีลี เซียนลุงมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนสิงคโปร์ให้กลายเป็นหนึ่งในประเทศที่มั่งคั่งและเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดในโลก วิสัยทัศน์ระยะยาวของเขา การปฏิรูปเศรษฐกิจ นโยบายสังคม ความมุ่งมั่นต่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และความสามารถทางการทูตทำให้สิงคโปร์อยู่ในแผนที่โลกในฐานะสังคมที่มีพลวัตและมีส่วนร่วม ด้วยความทุ่มเทอย่างไม่เปลี่ยนแปลง นายกรัฐมนตรีลี เซียนลุงยังคงกำหนดอนาคตของสิงคโปร์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าจะประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องสำหรับคนรุ่นต่อไป ความเป็นผู้นำของนายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนสิงคโปร์ไปสู่ความสำเร็จสูงสุดอย่างไม่เคยมีมาก่อน แนวทางที่มีวิสัยทัศน์ของเขาในด้านการปกครอง การปฏิรูปเศรษฐกิจ นโยบายสังคม ความมุ่งมั่นในการศึกษา ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และกลเม็ดเด็ดพรายทางการทูตได้ปูทางไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสิงคโปร์ไปสู่ระดับโลก ด้วยความทุ่มเทอย่างไม่เปลี่ยนแปลงและการคิดเชิงกลยุทธ์ นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง ได้ทิ้งร่องรอยที่ลบไม่ออกไว้บนความก้าวหน้าของประเทศ ทำให้สิงคโปร์เติบโตอย่างต่อเนื่องและมั่งคั่งในอีกหลายปีข้างหน้า รวมถึงการสืบทอดอำนาจให้กับผู้นำรุ่นที่ 4 ที่ได้วางตัวไว้ ทำให้ประเทศสิงคโปร์สามารถพัฒนาและมีความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานของ นายกรัฐมนตรี ลี เซียนลุง มีความยุติธรรมและการวางแผนที่เป็นเลิศ เขาให้ความสำคัญกับการตัดสินใจที่ชัดเจนและการประหยัดทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยในระหว่างการเมืองที่เป็นด่านหน้าสำคัญของสิงคโปร์ เขาดำเนินนโยบายที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและการลดความยากลำบากในชนชั้นล่างของสังคม ผลงานที่สำคัญของนายกรัฐมนตรีลี เซียนลุง รวมถึงการเสริมสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและมีระบบที่เน้นการศึกษาวิทยาการคิด นโยบายทางเศรษฐกิจที่เน้นการพัฒนาประเทศ ทำให้สิงคโปร์เป็นหนึ่งในประเทศที่มีรายได้ต่อคนสูงสุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีองค์กรหลายแห่งที่ยอดเยี่ยมภายใต้การนำของเขา นอกจากนี้ เขายังเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลในการสร้างสังคมที่มี

ความมั่นคงและปลอดภัยในสิงคโปร์ โดยเน้นการคุ้มครองทรัพย์สิน และดูแลความเป็นเลิศของตัวประวัติศาสตร์ ลี เซียนลุงถือเป็นบุคคลที่ได้รับเกียรติยศจากสิงคโปร์ว่าเป็นนายกรัฐมนตรีที่โดดเด่นที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศ ความเป็นผู้นำของ ลี เซียนลุง โดดเด่นด้วยการมุ่งเน้นไปที่การเติบโตทางเศรษฐกิจ การทำงานร่วมกันทางสังคมและนวัตกรรม ภายใต้การแนะนำของเขา สิงคโปร์มีความสุขกับช่วงเวลาของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ทำให้เป็นหนึ่งในประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในโลก นายกรัฐมนตรีลี เซียนลุง ได้ดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อจัดการกับความท้าทายที่สิงคโปร์ต้องเผชิญ เช่น ประชากรสูงวัย ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ และความต้องการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ เขายังให้ความสำคัญกับการศึกษาและการพัฒนาทักษะ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชาวสิงคโปร์มีเครื่องมือที่จำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับภูมิทัศน์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของสิงคโปร์อีกด้วย เขาได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่าง ๆ มากมาย เพื่อให้มั่นใจว่าสิงคโปร์จะรักษาตำแหน่งของตนในฐานะผู้เล่นระดับโลกที่น่าเชื่อถือ แม้จะประสบความสำเร็จ แต่นายกรัฐมนตรีลี เซียนลุง ก็ยังเผชิญกับความท้าทายที่แบ่งปันอย่างยุติธรรม ความสมดุลที่ละเอียดอ่อนระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่น่ากังวลมาโดยตลอด นอกจากนี้ การต่อต้านทางการเมืองและความไม่พอใจในที่สาธารณะได้ท้าทายความเป็นผู้นำของเขาเป็นครั้งคราว

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2563). บทบาทรัฐกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของสิงคโปร์. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง บูรพา, 2(2). สืบค้นวันที่ 5 สิงหาคม 2566 จาก <http://so01.tci-thaijo.org/index.php/pegbuu>.
- นงนุช สิงหเดชะ. (2566). ลี เซียนลุง ผู้นำสู่อนาคตสิงคโปร์. สืบค้น 1 สิงหาคม 2566 จาก <https://mgronline.com/politics/detail/9570000119638>.
- นลิตา เตชะศิริประภา. (2564). ส่องปัจจัยที่ทำให้สิงคโปร์เติบโต ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา ความเป็นอยู่ ส่าสุดหวังเป็น ศูนย์กลางตลาดคริปโตฯ. สืบค้น 1 ตุลาคม 2566 จาก <https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/100670>.
- ปัญญาสิริ จรูญโกศล. (2557). รับมือ AEC ด้วยแนวทางของสิงคโปร์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ปรีดี บุญซื่อ. (2565). ความสำเร็จของสิงคโปร์ สร้างประเทศด้วยแนวคิด “แก้ปัญหาภาคปฏิบัติเชิงยุทธศาสตร์”. สืบค้น 5 สิงหาคม 2566 จาก <https://thaipublica.org/2022/04/pridi303/>.
- วรารณ จุลปานนท์. (2554). การเมืองในสิงคโปร์ (Politics in Singapore). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วศิมน โตสุรัตน์. 2566. Contextualizing Singapore's Success Story. สืบค้น 1 ตุลาคม 2566. จาก https://wiki.ocsc.go.th/_media/วิศมน_โตสุรัตน์017.pdf.
- วิกิพีเดีย. (2566). ลี เซียนลุง นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์. สืบค้นวันที่ 1 สิงหาคม 2566 จาก <https://th.wikipedia.org/>
- Bhaskaran, M. (2023). *Reinventing the Asia Model: The Case of Singapore*. Singapore: Eastern University Press.
- Foo Jie Ying, (2015). *PAP's Ong Ye Kung makes comeback in Sembawang GRC*. สืบค้น 5 สิงหาคม 2566 จาก <https://tnp.straitstimes.com/news/singapore-news/paps-ong-ye-kung-makes-comeback-sembawang-grc>.
- The Business Time. (2019), *Singapore's resilience will see it through latest slowdown: PM Lee*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://globthailand.com/singapore-20082019/>.

- Hollar, S. (2023). Lee Hsien Loong prime minister of Singapore. สืบค้น 5 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.britannica.com/biography/นายลี-Hsien-Loong>.
- Hussin, M. (2015). *Management of Success Singapore Revisited*. สืบค้น 5 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.cambridge.org/core/books/abs/management-of-success/pm-นายลี-hsien-loong-and-the-third-generation-leadership-managing-key-nationbuilding-challenges/679F6F6EE5684DB835B6A76DD1FCCB42>.
- Iwamoto, K. (2022). *Singapore's succession: COVID and war raise stakes in PM search*. สืบค้น 5 สิงหาคม 2566. จาก <https://asia.nikkei.com/Spotlight/Asia-Insight/Singapore-s-succession-COVID-and-war-raise-stakes-in-PM-search>.
- Thai Publica. (2022). “ลอว์เรนซ์ หว่อง” ว่าที่นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์คนต่อไป. สืบค้น 5 สิงหาคม 2566. จาก <https://thaipublica.org/2022/04/นายลี-hsien-loong-confirms-lawrence-wong-as-next-singapore-leader/>.
- World Bank. (2017). *Overview on Singapore*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2566 จาก <http://www.worldbank.org/en/country/singapore/overview>.

นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการแทรกแซงทางเศรษฐกิจของรัฐ กรณีธุรกิจประกันภัย

LAW AND ECONOMICS BY THE GOVERNMENT'S ECONOMIC INTERVENTIONISM: A CASE STUDY OF INSURANCE BUSINESS

สุริยะ หาญพิชัย*¹

Suriya Hanphichai*¹

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

*¹Faculty of Humanities and Social Science, Thepsatri Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: hanphichai@hotmail.com, suriya.h@lawasri.tru.ac.th*¹

Received: December 01, 2023

Revised: December 21, 2023

Accepted: December 26, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การแทรกแซงทางเศรษฐกิจของธุรกิจประกันภัย ซึ่งธุรกิจประกันภัยมีความสำคัญต่อระบบการเงินและความมั่นคงทางสังคม ซึ่งประเทศไทยแบ่งประเภทของการประกอบธุรกิจประกันภัยออกเป็นประกันวินาศภัย และประกันชีวิต และให้แยกการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยออกจากการประกอบธุรกิจประกันชีวิตโดยเด็ดขาด โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยให้ได้รับความเป็นธรรม ตามหลักการรับรองสิทธิในทรัพย์สินหรือหลักกรรมสิทธิ์ และหลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้า รวมทั้งมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจประกันภัยและเป็นผู้ดูแลควบคุมให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ตามหลักการแทรกแซงทางเศรษฐกิจของรัฐ แต่สัญญาประกันไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนตามกฎหมาย ทำให้คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยอนุมัติให้บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัยสามารถเสนอประกันไวรัสโคโรนา 2019 กับประชาชนได้ซึ่งถือเป็นการประกอบธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งส่งผลทำให้ประชาชนขาดหลักประกันจากการประกอบการของบริษัทประกันที่ไม่ได้มีการตรวจสอบความสามารถที่จะรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยได้ จนทำให้เกิดการเลิกประกอบการของบริษัทประกันภัย ทำให้คณะกรรมการต้องเข้าควบคุมกิจการที่ขาดสภาพคล่องรุนแรง จนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการประกันภัยในภาพรวม คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยจึงควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019 โดยการวางหลักเกณฑ์กำหนดหลักทรัพย์ของบริษัทที่สูงขึ้นกว่าการประกันชีวิตตามลักษณะความเสี่ยงของโรคอุบัติใหม่เพื่อเป็นหลักประกันให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น รวมทั้งกำหนดรูปแบบการรับประกันภัยโรคอุบัติใหม่ให้ชัดเจนและเข้มงวดเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อระบบประกันภัยของไทย

คำสำคัญ: นิติเศรษฐศาสตร์; การแทรกแซงทางเศรษฐกิจ; การประกันภัย

Abstract

The purposes of this research was to analyze government's economic interventionism analysis of Insurance business. The insurance business is crucial to social security and the financial system. Two categories of insurance exist in Thailand: non-life insurance and non-life insurance, with the latter being separated. In addition to creating a legal structure to set regulations for the insurance business and maintain insurance companies' compliance, the goal is to safeguard the insured or beneficiaries of the insurance policy in line with the principles of preserving property rights and industrial and commercial freedom. Clear legal requirements are lacking in the Coronavirus 2019 (COVID-19) contract, in accordance with the premise of state-run intervention. Therefore, in violation of civil and commercial regulations, the Insurance Commission has permitted insurance companies and non-life insurers to provide coronavirus 2019 insurance to the general public. Moreover, the Corona 2019 insurance company was canceled due to a lack of support from insurance companies that did not conduct an evaluation of their capacity to assume liability for insurance policyholders. The public's general faith in insurance has been negatively impacted by the committee's lack of liquidity. To maintain public confidence, the Insurance Commission should create restrictions on the insurance coverage of Corona 2019 by establishing higher securities than insurance based on the new disease's risk profile. In order to maintain trust in Thailand's insurance system, a stringent new insurance policy will also be established.

Keyword: law and economics; economic interventionism; insurance

บทนำ

ธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจบริการสาขาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบการเงิน การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและความมั่นคงทางสังคมเป็นอย่างมาก โดยเป็นธุรกิจที่สามารถระดมเงินออมทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เป็นเครื่องมือในการบรรเทาความเสียหายทางการเงินที่เป็นผลกระทบจากอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น แต่เนื่องจากการบริการด้านการประกันภัยยังมีลักษณะพิเศษหลายประการ เช่น กรมธรรม์ประกันภัย หรือผลิตภัณฑ์ประกันภัยเป็นสินค้าที่ยากต่อความเข้าใจและเป็นสัญญาที่มีภาระผูกพันระหว่างผู้เอาประกันภัยกับบริษัทประกันภัยที่เป็นผู้รับประกันภัย ซึ่งการจ่ายเบี้ยประกันภัยของผู้เอาประกันภัยแก่บริษัทประกันภัยเพื่อทำสัญญาประกันภัย ทำให้ผู้เอาประกันภัยเผชิญกับความเสี่ยงในการที่บริษัทประกันภัยเกิดปัญหาทางการเงินหรือด้านการดำเนินธุรกิจระหว่างที่สัญญาประกันภัยยังมีผลบังคับใช้ในส่วนของบริษัทประกันภัยนั้น การรับประกันภัยเป็นการรับความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งบริษัทจำเป็นต้องมีความมั่นคงทางด้านการเงินที่เพียงพอต่อการผูกพันและหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการรับประกันภัย จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ภาครัฐจะต้องเข้าแทรกแซงเศรษฐกิจโดยมีบทบาทในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยให้มีความมั่นคงทางการเงิน และกำกับดูแลให้บริษัทประกันภัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจประกันภัยมีการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้อง ยุติธรรมและมีความน่าเชื่อถือ การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยจะต้องมีแนวทางที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพเพียงพอและเหมาะสมต่อสภาพธุรกิจประกันภัย เนื่องจากธุรกิจประกันภัยนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลาไปตามสภาพสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจโลก รวมถึงการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ

จากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ที่ถือว่าเป็นความเสี่ยงอุบัติใหม่ “Emerging Risk” ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่ไม่เคยปรากฏขึ้นมาก่อนและเป็นความเสี่ยงที่ยากต่อการประมาณการทั้งในเชิงโอกาสของการเกิดและความรุนแรงในการเกิดเหตุการณ์ ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจการประกันภัยจึงเข้ามามีบทบาทในสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 เพราะการประกันภัยสามารถจัดการความเสี่ยงภัยในความสูญเสียและความเสียหายจากวิกฤตต่าง ๆ จากการแพร่ระบาดของโรคให้กับประชาชนและครัวเรือนได้ ดังนั้น บริษัทประกันภัยจึงได้พัฒนาสัญญาประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสัญญาประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเงินและภาพรวมของการประกอบธุรกิจของบริษัทประกันภัย (สำนักข่าวอีไฟแนนซ์, 2565) จึงทำให้ไม่สามารถกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาต้องการแสดงให้เห็นถึงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมธุรกิจประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การแทรกแซงทางเศรษฐกิจของธุรกิจประกันภัย รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมธุรกิจประกันภัยในประเด็นสำคัญที่น่าจะทำการควบคุมธุรกิจประกันภัยมีผลในทางปฏิบัติที่ดีขึ้น เกิดระบบการกำกับดูแลที่ดี มีความยุติธรรม ปลอดภัย และความมั่นคง ในภาคธุรกิจประกันภัย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์และการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ และผู้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในสัญญาประกันภัย และเป็นแนวทางปฏิบัติที่จะต้องได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยจึงควรกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าแทรกแซงธุรกิจประกันภัยเกี่ยวกับโรคระบาดให้ชัดเจน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงนิติเศรษฐศาสตร์ (Law and economics) (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557) อันเป็นศาสตร์ว่าด้วยการศึกษาประเด็นสำคัญทางกฎหมาย ทฤษฎีกฎหมาย การตีความ กฎหมาย การออกแบบกฎหมาย การประเมินคุณค่าและผลกระทบของกฎหมายต่อสังคมโดยใช้ระเบียบวิธีเป็นกรอบและเครื่องมือมาตรฐานในการวิเคราะห์การเลือกอย่างมีเหตุผล เพื่อให้มีความสำคัญกับประสิทธิภาพของกฎหมาย รวมทั้งมีหลักคิดความมนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลในการเลือกดำเนินการในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนมากที่สุด นิติเศรษฐศาสตร์จึงมุ่งเน้นศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงกฎกติกาต่อพฤติกรรมของมนุษย์ รวมถึงการออกแบบกฎหมายให้สามารถเข้ากับควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป้าหมายบรรลุลัทธิธรรมสังคม (ปกปอง จันวิทย์, 2554) มีการนำแนวคิดนิติเศรษฐศาสตร์มาศึกษากฎหมายและวิเคราะห์ผลกระทบจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายธุรกิจประกันภัยซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยภาครัฐเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนไปสู่แนวทางที่สังคมพึงปรารถนา เกิดความสงบสุข เรียบร้อย เป็นธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิดทางกฎหมายมหาชน

ตามแนวคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ มองว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญของสังคมมิใช่เพื่อการผดุงความยุติธรรมของสังคม โดยการกำหนดกรอบกติกาการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ปกป้องสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล รวมทั้งสร้างกลไกในการยุติข้อพิพาทและความขัดแย้งในสังคมอย่างสันติและเกิดความเป็นธรรมในสังคมสอดคล้องกับหลักการทางกฎหมายมหาชนที่มุ่งเน้นประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

1. แนวคิดกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ

กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจเป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการเข้ามามีบทบาทแทรกแซงในทางเศรษฐกิจของนิติบุคคลมหาชนทั้งหลาย เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปจึงทำให้บทบาทของรัฐต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจจึงเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยบทบาทของรัฐในทางเศรษฐกิจ กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายมหาชนจึงทำให้หลักการพื้นฐานของกฎหมายมหาชนเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจด้วย นอกจากนี้ ยังมีส่วนที่เป็นหลักการพื้นฐานเฉพาะของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจหรือหลักการพื้นฐานโดยแท้ของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจที่มีพัฒนาการเกิดขึ้นซึ่งมีความแตกต่างไปจากกฎหมายมหาชนโดยทั่วไป บทบาททางเศรษฐกิจของรัฐปัจจุบันต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปจากบทบาทของรัฐเดิมเป็นอย่างมาก กฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจจึงเป็นกฎหมายที่ว่าบทบาทของรัฐในทางเศรษฐกิจ (สุภาวณีย์ อมรจิตสุวรรณ, 2563) และเมื่อกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายมหาชนจึงทำให้หลักการพื้นฐานของกฎหมายมหาชนทั่วไปนั้น เป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจอีกด้วย เช่น หลักความเสมอภาค หลักความได้สัดส่วน หลักความเป็นกลาง หลักฟังความสองฝ่าย หลักความต่อเนื่องของบริการสาธารณะ เป็นต้น ที่มาของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ อาจแบ่งได้ออกเป็นสองประเภทใหญ่ คือ หน้าที่ในการใช้อำนาจอธิปไตย ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หน้าที่ในการรักษาความสงบภายในประเทศ การจัดการองค์การต่าง ๆ ของรัฐ และหน้าที่ในด้านขอบเขตทางสังคม ซึ่งมีความหลายหน้าที่ทั้งในด้านการดูแลสวัสดิภาพของบุคคล การทำงาน การอุตสาหกรรม โดยเฉพาะด้านการเศรษฐกิจนั้น รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในระบบสังคม ซึ่งหน้าที่ในด้านนี้มีความสัมพันธ์กับการใช้บังคับกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ

2. หลักการของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ

หลักการกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ หลักเสรีนิยม และหลักการแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยรัฐ ซึ่งหลักการทั้งสองต่างก็มีลักษณะที่เป็นการขัดแย้งและผสมผสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน (สุภาวณีย์ อมรจิตสุวรรณ, 2563) ดังนี้

2.1 หลักเสรีนิยม (liberalism) นั้นมีรากฐานแนวคิดจากสำนักความคิดเสรีนิยมคลาสสิก ซึ่งสำนักความคิดนี้เชื่อว่ามนุษย์มีสิทธิเสรีภาพมาตั้งแต่กำเนิด มนุษย์มีความเสมอเท่าเทียมกัน และในสังคมของมนุษย์เองจะมีกฎธรรมชาติที่คอยประสานประโยชน์ของคนในสังคม หลักการเสรีนิยมจึงเน้นการมีเสรีภาพของมนุษย์ที่จะกระทำการต่าง ๆ ได้ โดยไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน และเมื่อมนุษย์ได้ใช้แรงงานของตนกระทำสิ่งใดแล้วเกิดผลตามมา มนุษย์ย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินนั้น ส่วนในกิจการของเอกชนนั้นรัฐไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ควรปล่อยให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินไปตามกลไกตลาดซึ่งเป็นกฎธรรมชาติในการประสานประโยชน์แก่ทุกฝ่ายในสังคม หลักเสรีนิยมมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ

1) หลักการรับรองสิทธิในทรัพย์สินหรือหลักกรรมสิทธิ์ กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติที่ไม่อาจจำกัดได้ของมนุษย์ชาติ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่อาจถูกกลวงละเมิดได้ เพราะเมื่อมนุษย์ได้ใช้แรงงานกระทำสิ่งใดเกิดขึ้นมาแล้ว สิ่งนั้นย่อมเป็นของมนุษย์ผู้กระทำการนั้น กรรมสิทธิ์จึงเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนให้มนุษย์มีเสรีภาพอย่างแท้จริง หลักกรรมสิทธิ์นี้มีฐานะเป็นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้หลักการรับรองกรรมสิทธิ์ของเอกชนปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เช่น การรับรองสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามมาตรา มาตรา 37 ที่กำหนดความคุ้มครองแก่สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน และคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสืบทอด อย่างไรก็ตาม

การใช้สิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่รัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือกฎข้อบังคับต่าง ๆ กำหนดไว้ จึงส่งผลให้กรรมสิทธิ์สามารถอาจถูกจำกัดตามกฎหมายได้ เช่น โดยอาศัยกฎหมายเวนคืน

2) หลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้า หลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้าเป็นเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนและหลักกฎหมายทั่วไป โดยเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้า หมายความว่าผู้ประกอบการย่อมมีเสรีภาพในการประกอบการทางเศรษฐกิจ และมีเสรีภาพในการที่จะแข่งขันกับผู้อื่นได้ ในด้านการแข่งขันทางการค้านั้น รัฐต้องส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรมในตลาดสินค้าและบริการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้านั้น เป็นการรับรองว่าผู้ประกอบการย่อมมีเสรีภาพในการประกอบการทางเศรษฐกิจในทุกๆ ด้าน และมีเสรีภาพในการที่จะแข่งขันกับผู้อื่นโดยไม่ถูกขัดขวางจากสิ่งใด เช่น การรับรองเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพและการแข่งขันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 40 ที่บัญญัติให้บุคคลมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพและสามารถแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้ หลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้านั้น ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

(1) หลักเสรีภาพในการประกอบการ เป็นหลักที่รับรองความเป็นอิสระในการประกอบกิจการของเอกชน ซึ่งหากไม่มีกฎหมายกำหนดข้อห้ามไว้ เอกชนย่อมมีเสรีภาพในการเลือกประกอบการต่าง ๆ ได้ โดยหลักดังกล่าวมีขึ้นเพื่อป้องกันมิให้รัฐออกหลักเกณฑ์ หรือข้อจำกัดใด ๆ ที่กระทบต่อเสรีภาพในการประกอบกิจการของประชาชน อย่างไรก็ตาม การใช้เสรีภาพในการประกอบการก็อาจมีข้อจำกัด ซึ่งอาจมาจากฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการประกอบการ หรืออาจให้อำนาจฝ่ายปกครอง ในการจำกัดเสรีภาพการประกอบการได้ในบางกรณีตามความจำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งกรณีนี้สอดคล้องกับคำประกาศแห่งสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 มาตรา 1 ซึ่งบัญญัติว่า มนุษย์มีกำเนิดและคงไว้ซึ่งเสรีภาพ รวมทั้งความเท่าเทียมกันในสิทธิต่าง ๆ ความแตกต่างทางสังคมจะกำหนดให้มีขึ้นได้แต่เพียงในกรณีอันเป็นประโยชน์ร่วมกันเท่านั้น สำหรับมาตรการจำกัดเสรีภาพในการประกอบการนั้น ได้แก่ การออกระเบียบกำหนดเงื่อนไขในการประกอบกิจการ การกำหนดให้ต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ การกำหนดให้ต้องมีการขออนุญาต การผูกขาดการประกอบการบางลักษณะโดยภาครัฐ

(2) หลักการแข่งขันโดยเสรี เป็นหลักการที่มุ่งคุ้มครองให้ทุกคนสามารถแข่งขันกันได้โดยไม่สร้างข้อจำกัดหรือกีดกันแก่ผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ หลักการนี้เป็นหลักที่ประกันว่าการแข่งขันในการประกอบการจะเป็นไปโดยเสรี โดยรัฐจะต้องไม่ประกอบการแข่งขันกับประชาชน นอกจากจะมีเหตุผลจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ และหากรัฐเข้าไปประกอบกิจการทางเศรษฐกิจในลักษณะที่แข่งขันกับการประกอบการของภาคเอกชน รัฐจะต้องประกอบการแข่งขันในลักษณะที่เท่าเทียมกัน และต้องไม่มีข้อกำหนดที่ทำให้ภาคเอกชนเสียเปรียบภาครัฐด้วย เช่น การกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 75 บัญญัติให้รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี และกำหนดให้รัฐต้องกำกับให้การประกอบการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

2.2 หลักการแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยรัฐ แม้รัฐธรรมนูญจะรับรองหลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้าและหลักกรรมสิทธิ์ไว้โดยแจ้งชัดก็ตาม อย่างไรก็ตาม ยังมีหลักการอีกประการหนึ่งที่ได้มีการรับรองในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือการเข้ามาจัดองค์ประกอบของการดำเนินการทางเศรษฐกิจของรัฐ หรือกล่าวให้ชัดเจนก็คือการเข้ามาแทรกแซงในทางเศรษฐกิจของภาครัฐนั่นเอง หลักการเข้าแทรกแซงทางเศรษฐกิจนี้เกิดขึ้นจาก

แนวคิดสังคมนิยมที่ตรงกันข้ามกับหลักเสรีนิยม จึงทำให้เนื้อหาของหลักการนี้ก็ตรงกันข้ามกับหลักเสรีนิยมอย่างเห็นได้ชัด เพราะแทนที่จะจำกัดบทบาทของรัฐในทางเศรษฐกิจ หลักการนี้กลับส่งเสริมหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นที่มาของความชอบธรรม หรือเป็นการกำหนดภาระหน้าที่ในการที่รัฐจะต้องเข้าไปแทรกแซงในทางเศรษฐกิจ หรือเข้าไปวางหลักการหรือจำกัดขอบเขตของการประกอบกิจกรรมในทางเศรษฐกิจบางลักษณะอีกด้วย โดยความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพของระบบกลไกตลาด มุ่งแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมเสื่อมโทรมตามมามากมาย ดังนั้น รัฐจึงมีหน้าที่กำหนดกฎเกณฑ์และดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

การแทรกแซงทางเศรษฐกิจของรัฐ เป็นจุดยืนนโยบายเศรษฐกิจซึ่งสนับสนุนให้รัฐบาลแทรกแซงในกระบวนการตลาดเพื่อแก้ไขความล้มเหลวของตลาดและส่งเสริมสวัสดิการโดยทั่วไปของประชาชน การแทรกแซงทางเศรษฐกิจเป็นการกระทำของรัฐบาลในเศรษฐกิจแบบเสรีเพื่อพยายามให้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจเกินกว่าการวางระเบียบพื้นฐาน, การบังคับใช้สัญญา และการจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะ การแทรกแซงทางเศรษฐกิจอาจมีเป้าหมายเพื่อจุดประสงค์ทางการเมืองหรือเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ, เพิ่มการจ้างงาน, เพิ่มค่าจ้าง, เพิ่มหรือลดราคา, ส่งเสริมความเสมอภาคทางรายได้, จัดการปริมาณเงินและอัตราดอกเบี้ย, เพิ่มกำไรหรือแก้ไขความล้มเหลวของตลาด หลักการนี้จึงเป็นหลักการสำคัญในการส่งเสริมหรือเป็นที่มาของความชอบธรรม โดยกำหนดภาระหน้าที่ในการที่รัฐจะต้องเข้าไปแทรกแซงในทางเศรษฐกิจ การที่ให้รัฐเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจก็เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่มีประสิทธิภาพของระบบกลไกตลาด โดยมุ่งแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ หลักการแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยรัฐ มีรากฐานแนวคิดมาจากหลักแห่งประโยชน์ (principle of utility) ที่ว่าการกระทำที่ดีที่สุด คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขของคนจำนวนมากที่สุด เสรีภาพเป็นวิธีการให้ได้มาซึ่งประโยชน์สูงสุด และถ้าประโยชน์สูงสุดจะถูกกระทบกระเทือนก็อาจจำกัดเสรีภาพได้ ดังนั้น จึงมีแนวคิดที่รัฐสามารถจำกัดเสรีภาพของบุคคลได้โดยวิธีการแทรกแซงในทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกคนในสังคม ทั้งนี้ จะต้องเป็นไปโดยความยินยอมของคนในสังคมโดยผ่านสัญญาประชาคม หรือรัฐธรรมนูญ นั่นเอง ซึ่งมีเหตุที่รัฐเข้าแทรกแซงทางเศรษฐกิจ สามารถแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับจุลภาค เช่น ตลาดมีการแข่งขันไม่สมบูรณ์, การเกิดผลกระทบภายนอกที่กระทบต่อการผลิตหรือการบริโภค, สินค้ามีลักษณะที่เป็นสินค้าสาธารณะ, ความไม่สมมาตรของข้อมูลข่าวสาร และระดับมหภาค เช่น สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ, รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม, ประสิทธิภาพในระบบเศรษฐกิจ, นโยบาย และมาตรการของรัฐในการแทรกแซงระบบเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหา และบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ รัฐจะใช้นโยบายการเงิน ดำเนินการโดยธนาคารแห่งประเทศไทย และนโยบายการคลังดำเนินการโดยกระทรวงการคลัง ซึ่งรัฐจะเข้าไปแทรกแซงบางปัญหา ได้แก่

- 1) การวางกฎเกณฑ์ในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ โดยรัฐอาจออกกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะทั่วไปขึ้น เพื่อใช้กับการประกอบการทุกประเภท เพื่อห้ามการประกอบการในลักษณะที่เป็นการเอาเปรียบสังคม หรือการดักกำไรเกินควรจนทำให้สังคมเดือดร้อน รวมทั้งวางหลักเกณฑ์ในการประกอบอาชีพบางประเภท รัฐอาจเล็งเห็นว่าวิชาชีพบางประเภทอาจมีผลกระทบต่อประชาชน จึงอาจมีการวางหลักเกณฑ์ควบคุมมาตรฐานและควบคุมการประกอบวิชาชีพ
- 2) การวางแผนทางเศรษฐกิจ รัฐจะดำเนินการโดยผ่านมาตรการของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งกำหนดแนวทางและเป้าหมายของการเติบโตทางเศรษฐกิจ ตลอดถึงมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐพึงดำเนินการเพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายของการเติบโตทางเศรษฐกิจเป้าหมายตามแผนการ ตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐพึงดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการดังกล่าว

3) การแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเอกชน การแสวงหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน การให้สัมปทาน การจ้างเอกชนเข้าดำเนินงานในกิจการของรัฐ

4) การดำเนินการทางเศรษฐกิจโดยรัฐ ซึ่งอาจเป็นการผูกขาดการดำเนินการทางเศรษฐกิจบางประเภทที่จำเป็นต่อส่วนรวม โดยการกำหนดกฎหมายห้ามมิให้เอกชนดำเนินกิจการบางประเภท เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชัดเจนจากรัฐ ซึ่งโดยปกติจะเป็นกิจการที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวม หรือมีผลสำคัญต่อเศรษฐกิจของชาติ เช่น กิจการโทรคมนาคม การประปา การไฟฟ้า

5) การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ภาคเอกชนในการประกอบการทางเศรษฐกิจบางลักษณะที่อาจก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวมซึ่งรัฐอาจตรากฎหมายให้การสนับสนุนแก่การประกอบกิจการ

มาตรการกำกับดูแลการประกันภัย

การที่มนุษย์ต้องเผชิญกับการเสี่ยงภัยซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ มนุษย์จึงได้ค้นคิดหาวิธีการเพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายหรือเยี่ยงยามีได้มีผลกระทบอันเป็นความเดือดร้อน จึงได้มีการจัดตั้งเป็นกองทุนมีการเก็บรวบรวมเงินในลักษณะของเงินที่เรียกว่าเบี้ยประกันภัยจากสมาชิกหรือผู้ทำประกันภัย โดยผู้รับประกันภัยก็ทำหน้าที่แจกจ่ายเงินจำนวนนั้นให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือความเดือดร้อนจากเงื่อนไขข้อตกลงที่ได้ทำกันไว้ ทั้งนี้แต่ละประเทศมีกฎหมายเพื่อการคุ้มครองประชาชน ดังนี้

1. มาตรการการกำกับดูแลการประกันภัยของต่างประเทศ

มาตรการการกำกับดูแลการประกันภัยของต่างประเทศที่สำคัญมีลักษณะเป็นการวางกฎเกณฑ์ในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ โดยรัฐได้จัดตั้งองค์กรควบคุมเพื่อออกกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นการควบคุมการประกอบธุรกิจประกันภัย ถือเป็นการแทรกแซงทางเศรษฐกิจของรัฐเพื่อป้องกันการเอาเปรียบหรือทำให้สังคมเดือดร้อน

1.1) มาตรการการกำกับดูแลการประกันภัยในสหภาพยุโรป คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรป ออกกฎระเบียบทั่วไปเพื่อกำกับดูแลกิจการของบริษัทประกันภัยที่เกิดขึ้นในสหภาพยุโรปทั้งหมดเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจว่าบริษัทประกันภัยจะมีสถานะที่มั่นคงอยู่ได้และเพื่อเป็นการปกป้องผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัย โดยกฎระเบียบนี้เป็นกฎระเบียบที่ประสานกรอบงานเสริมสร้างความมั่นคงของบริษัทประกันภัยโดยมีเนื้อหาครอบคลุมกิจการประกันภัยชีวิต กิจการประกันภัยทั่วไป และกิจการประกันภัยต่อ โดยมีผลบังคับใช้ทั่วสหภาพยุโรปอย่างสมบูรณ์เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2016 ที่ผ่านมา (Risk management and supervision of insurance companies, Solvency 2) สำหรับผู้ประกอบการประกันภัยหรือประกันภัยต่อที่ไม่มีภูมิสำเนาและไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบกิจการประกันภัยในสหภาพยุโรปนั้น เนื่องจากสหภาพยุโรปมีแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวโดยพิจารณาว่าธุรกิจการประกันภัยนั้นเป็นธุรกิจสากลที่เชื่อมโยงกันเกือบทั่วโลก แต่ละประเทศ แต่ละรัฐนั้นย่อมมีกฎระเบียบบังคับใช้ของตนเองแทบทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อนกันของกฎหมายและกฎระเบียบ คณะกรรมการสหภาพยุโรปจึงมีแนวความคิดที่จะพิจารณากฎระเบียบโดยคำแนะนำของหน่วยงาน EIOPA ในการพิจารณาสถานะหนี้สินล้มพันตัวหรือเสถียรภาพทางการเงินของบริษัทประกันภัย (ภาณุกร เจริญลิขิตกวิน, 2562)

1.2) มาตรการกำกับดูแลการประกันภัยในสาขารัฐสิงคโปร์ แบ่งสัญญาประกันภัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประกันชีวิต หมายถึง ธุรกิจประกันภัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกรมธรรม์ประกันชีวิต ประกันภัยอุบัติเหตุ และสุขภาพระยะยาว และ 2) ประกันภัยประเภทธุรกิจทั่วไป หมายถึง ธุรกิจประกันภัยทั้งหมดที่ไม่ใช่ธุรกิจประกันชีวิต ตามกฎหมายกฎหมายประกันภัย Article 11 Article 34, Insurance Act Chapter 142 ของประเทศสิงคโปร์วางหลักการกำกับดูแลกิจการประกันภัยในประเทศไว้ในส่วนที่ 29 โดยกำหนดห้ามบุคคลใด ๆ ประกอบกิจการประกันภัยในสาขารัฐสิงคโปร์ เว้นแต่จะได้มีการจดทะเบียนกับธนาคารกลางสิงคโปร์เท่านั้น ทั้งนี้ หากมีบุคคลหรือนิติบุคคลใดฝ่าฝืนย่อมมีความผิด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับหรือจำคุก อย่างไรก็ตาม ในกรณีของผู้ประกอบการที่รับประกันภัยอยู่นอกประเทศสิงคโปร์ กฎหมายประกันภัยของสิงคโปร์กำหนดแนวทางในการกำกับดูแลการประกอบกิจการประกันภัยโดยกำหนดให้ผู้ประกอบการประกันภัยที่อยู่นอกประเทศสิงคโปร์ดำเนินการขออนุญาตประกอบกิจการเป็นผู้รับประกันภัย (Authorization of reinsurers)

2. มาตรการการกำกับดูแลการประกันภัยของประเทศไทย

การประกันภัยยังมีลักษณะของการเป็นหลักประกัน กล่าวคือ การประกันภัยหมายถึง การที่บุคคลฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นหลักประกันแก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง โดยสัญญาว่าเขาจะต้องไม่รับความเดือดร้อนจากภัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียหรือเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของเขา โดยฝ่ายผู้ให้หลักประกันจะจ่ายเงินชดเชยให้ตามจำนวนและเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ หรืออาจทำให้ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยนั้นกลับสู่สภาพดีหรือใกล้เคียงดังเดิม โดยผู้ให้หลักประกันจะได้รับเงินตอบแทนจากอีกฝ่ายหนึ่งตามจำนวนที่ตกลงกันไว้ (อารยะ ปรีชาเมตตา พรเทพ เบญญาอภิกุล และกุล เลี้ยวสกุล, 2562) ธุรกิจการประกันภัย จึงเป็นการบริหารความเสี่ยงภัยวิธีหนึ่งซึ่งโอนความเสียหายจากผู้เอาประกันภัยไปสู่บริษัทผู้รับประกันภัยโดยทำสัญญาความคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัย และผู้เอาประกันภัยต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยให้กับบริษัทผู้รับประกันภัย เมื่อเกิดความเสียหายผู้รับประกันภัยจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามที่ได้รับความคุ้มครองไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 861 บัญญัติไว้ว่า “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งตกลงจะชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือ เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีหากมีวินาศภัยขึ้นหรือ เหตุอย่างอื่นในอนาคต ดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันภัยให้” (วรชัย แสนสิระ, 2552) ทั้งนี้การประกันภัยสามารถแบ่งตามหลักของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และการแบ่งตามหลักของทางธุรกิจประกันภัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1) การประกันวินาศภัย (Non-life Insurance) เป็นการคุ้มครองทรัพย์สินและกิจการของผู้เอาประกันภัยเป็นอย่างมากเพราะช่วยป้องกันการสูญเสียต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 และ 869 มาตรา 4 กล่าวว่า “สัญญาการประกันวินาศภัย คือสัญญาซึ่งผู้รับประกัน วินาศภัยตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันวินาศภัย ในเมื่อมีความเสียหายใด ๆ เกิดขึ้น ซึ่งรวมถึงความสูญเสียในสิทธิผลประโยชน์หรือรายได้ ที่อาจจะประมาณความเสียหาย หรือความสูญเสียเหล่านั้นเป็นเงินได้ ทั้งนี้โดยผู้เอาประกันวินาศภัยตกลงจะส่งเบี้ยประกันให้แก่ผู้รับประกันวินาศภัยเป็นการตอบแทน” ธุรกิจประกันวินาศภัยนั้น จะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 17 วรคหนึ่ง แก้ไขโดยมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 หากพิจารณาในส่วนของความคุ้มครองค่ารักษาพยาบาลที่บริษัทประกันภัยจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งแบบเหมาจ่ายครั้งเดียวให้กับผู้เอาประกันภัยตามที่ได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์

ซึ่งเป็นการจ่ายเงินตามสัญญาประกันภัยที่ใช้เงินจำนวนหนึ่ง และในส่วนของความคุ้มครองการเสียชีวิตของผู้เอาประกันภัยที่บริษัทประกันวินาศภัยจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งตามที่ได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์หรือทายาทของผู้เอาประกันภัยจึงเป็นการจ่ายเงินตามสัญญาประกันชีวิตเพราะอาศัยความมรณะของผู้เอาประกันภัยเป็นเงื่อนไขแห่งการใช้เงิน ตามมาตรา 861 ประกอบมาตรา 889 (ป.พ.พ.) ซึ่งผู้รับประกันภัยทำสัญญายินยอมที่จะชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือชดเชยเงินจำนวนหนึ่งในกรณีที่เกิดความเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เอาประกันภัย โดยที่ผู้เอาประกันภัยตกลงจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย (วรชัย แสนสิทธิ์, 2552) ได้แก่ (1) การประกันอัคคีภัย คือ การประกันภัยเพื่อคุ้มครองความเสียหายของทรัพย์สินที่เกิดจากไฟมาเผาผลาญ (2) การประกันภัยรถยนต์ คือ การประกันเพื่อคุ้มครองความเสียหายอันเกิดจากการใช้รถยนต์ ได้แก่ ความสูญเสียหรือเสียหายที่เกิดแก่รถยนต์ รวมถึงความสูญเสียหรือเสียหายที่รถยนต์ก่อให้เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคล (3) การประกันภัยทางทะเล คือ การประกันภัยความเสียหายของตัวเรือ สินค้าและทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างการขนส่งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งพาหนะและสิ่งอื่น ๆ (4) การประกันภัยเบ็ดเตล็ด คือ การประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองต่อความสูญเสียหรือความเสียหายอันเนื่องมาจากภัยอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือจากการคุ้มครองของกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ ประกันภัยทางทะเล ประกันอัคคีภัย และประกันชีวิต

2.2) การประกันชีวิต (Life Insurance) เป็นการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมกันเฉลี่ยภัยอันเนื่องมาจากการตาย การสูญเสียอวัยวะ พุพพลภาพ และการสูญเสียรายได้ในยามชรา โดยที่เมื่อบุคคลใดต้องประสบกับภัย ก็จะได้รับเงินเฉลี่ยช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและครอบครัว โดยมีบริษัทประกันชีวิตทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการนำเงินก้อนดังกล่าว ไปจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต ทายาท ผู้รับประโยชน์ ตามที่ระบุไว้ในสัญญา โดยผู้เอาประกันชีวิตตกลงจะส่งเบี้ยประกันให้ผู้รับประกันภัย ทั้งนี้รูปแบบของการประกันชีวิตแต่ละแบบจะมีลักษณะความคุ้มครองและผลประโยชน์แตกต่างกันออกไป ธุรกิจประกันชีวิต จะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 7 แก่ไขโดยมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 อีกทั้ง หากพิจารณาในส่วนของความคุ้มครองค่ารักษาพยาบาลและการชดเชยการสูญเสียรายได้ โดยบริษัทประกันชีวิตจะจ่ายค่ารักษาพยาบาลตามค่ารักษาพยาบาลจริงแต่ไม่เกินจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ และจ่ายค่าชดเชยในการสูญเสียรายได้เป็นรายวันแต่ไม่เกินจำนวนวันสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ ประกันภัยจึงเป็นการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัยเพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง แต่ไม่เกินกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยในสัญญาประกันวินาศภัยตามมาตรา 877 วรรคหนึ่ง (1) และวรรคท้าย (วรชัย แสนสิทธิ์, 2552) ทั้งนี้รูปแบบการประกันชีวิตมีอยู่ 4 แบบ คือ (1) การประกันชีวิตแบบตลอดชีพ เป็นแบบประกันที่มีจุดมุ่งหมายให้ความคุ้มครองตลอดชีวิตของผู้เอาประกัน หรือจนกว่าผู้เอาประกันจะมีอายุครบ 99 ปี (2) การประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ เป็นแบบประกันที่ให้ความคุ้มครองการมรณกรรมของผู้เอาประกันตามวงเงินคุ้มครองที่เลือกไว้แล้ว ในระหว่างสัญญาผู้เอาประกันก็จะได้รับผลตอบแทนทางการเงินจำนวนหนึ่งตามกำหนดระยะเวลาที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ (3) การประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลา เป็นกรมธรรม์แบบคุ้มครองชั่วคราวภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ เช่น 5 ปี 10 ปี 15 ปีหรือ 20 ปี (4) การประกันชีวิตแบบเงินได้ประจำหรือแบบรายปี เป็นสัญญาจะเป็นการจ่ายเงินงวดเหมือนบำนาญทุกปี อย่างสม่ำเสมอ เมื่อเกษียณไปจนตลอดชีวิต

วิเคราะห์การกำกับดูแลและการแทรกแซงทางเศรษฐกิจธุรกิจประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019

1. วิเคราะห์ตามหลักเสรีนิยม

ในปัจจุบันที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องทำให้การประกันภัยหรือการประกันชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ต่อประชากรในแต่ละประเทศ ทั้งนี้เพราะช่วยแบ่งเบาภาระ สร้างหลักประกันในการดำเนินชีวิต ทั้งยังช่วยสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจให้ดำเนินต่อไปได้ในสภาวะที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตแต่เนื่องจากการประกอบธุรกิจประกันภัยเป็นกิจการที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง ต้องเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนได้เสียของประชาชนเป็นจำนวนมาก และมีลักษณะการดำเนินงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางการเงินคล้ายคลึงกับสถาบันทางการเงิน ดังนั้น หากผู้รับประกันภัยมีการดำเนินงานที่ขาดประสิทธิภาพแล้วอาจเป็นเหตุให้ประชาชนผู้เอาประกันภัยไว้ต้องได้รับความเสียหายเดือดร้อนและอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยภาพรวมด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ ที่มีการประกอบธุรกิจประกันภัย จึงมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมและกำกับดูแลผู้รับประกันภัยอย่างใกล้ชิด โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้รับประกันภัยสามารถที่จะดำเนินกิจการไปได้ด้วยดี มีฐานะทางการเงินที่มั่นคงสามารถให้ความช่วยเหลือหรือจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ได้ในอนาคต ประเทศไทยมีกฎหมายที่ได้กำหนดมาตรการในการควบคุมการประกอบธุรกิจประกันภัยคือ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 17 ห้ามมิให้ผู้ใดทำการเป็นผู้รับประกันภัยโดยทำสัญญาประกันภัยกับบุคคลใด ๆ เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

1.1 หลักการรับรองสิทธิในทรัพย์สินหรือหลักกรรมสิทธิ

เมื่อพิจารณาหลักย่อยอันเป็นองค์ประกอบของหลักการรับรองสิทธิในทรัพย์สินหรือหลักกรรมสิทธิ พบว่าพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มีการรับรองสิทธิในทรัพย์สินหรือหลักกรรมสิทธิ เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของธุรกิจประกันภัยที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ไว้ในมาตรา 19 ที่กำหนดให้ บริษัทต้องมีหลักทรัพย์ของบริษัทวางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักทรัพย์ประกันตามประเภทของการประกันภัย การกำหนดประเภทของการประกันภัยและมูลค่าของหลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หลักทรัพย์ของบริษัทที่ต้องวางไว้กับนายทะเบียนจะเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดก็ได้ บริษัทอาจขอเปลี่ยนแปลงหลักทรัพย์ประกันที่วางไว้ได้ทั้งนี้ภายใต้บังคับตรวจสอบและตรวจสอบ โดยกำหนดให้บริษัทประกันต้องมีทุนชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ล้านบาท

1.2 หลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้า

เมื่อพิจารณาหลักย่อยอันเป็นองค์ประกอบของหลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้าทั้ง 2 ประการคือ หลักเสรีภาพในการประกอบกิจการ และหลักการแข่งขันโดยเสรี พบว่า พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติหลักการที่สอดคล้องกับหลักเสรีภาพในการประกอบกิจการ และหลักการแข่งขันโดยเสรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการแข่งขันในธุรกิจประกันชีวิตหรือธุรกิจประกันวินาศภัย ส่งเสริมการประกอบกิจการธุรกิจประกันชีวิตหรือธุรกิจประกันวินาศภัยให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม พร้อมทั้งคุ้มครองผู้เอาประกัน ซึ่งจากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า เป็นบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรม ทำให้การประกอบกิจการมีประสิทธิภาพ เพื่อจะทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีอย่างแท้จริง ซึ่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ว่า ในการประกอบธุรกิจประกันชีวิตหรือธุรกิจประกันวินาศภัยนั้นจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้จัดตั้งขึ้นในรูปของบริษัทจำกัดหรือ

บริษัทมหาชนจำกัด และต้องวางหลักทรัพย์ของบริษัทไว้กับนายทะเบียนเพื่อเป็นประกัน กับทั้งต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุน (ทรัพย์สินส่วนที่เกินกว่าหนี้สินของบริษัทตามราคาประเมินทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัท) ตลอดระยะเวลาที่ประกอบธุรกิจในการนี้ที่เป็นบริษัทประกันชีวิตหรือบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศซึ่งมีความประสงค์จะตั้งสาขาเพื่อประกอบกิจการในประเทศไทยนั้นจะต้องวางหลักทรัพย์ประกันและดำรงไว้ซึ่งทรัพย์สินในประเทศไทยเช่นเดียวกับบริษัทตามกฎหมายไทยดังกล่าวข้างต้น เช่นกัน โดยเป็นไปตามจำนวน ชนิด วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

แต่เนื่องจาก การประกอบธุรกิจตามการแบ่งประเภทของสัญญาประกันภัยตามมาตรา 861 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สัญญาประกันวินาศภัย และสัญญาประกันชีวิต โดยให้แยกการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยออกจากการประกอบธุรกิจประกันชีวิตในการประกอบธุรกิจประกันภัยโดยการประกันวินาศภัย มีความคุ้มครองค่ารักษาพยาบาลที่บริษัทประกันภัยจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งแบบเหมาจ่ายครั้งเดียวให้กับผู้เอาประกันภัยตามที่ได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ซึ่งเป็นการจ่ายเงินตามสัญญาประกันภัยที่ใช้เงินจำนวนหนึ่ง และในส่วนความคุ้มครองการเสียชีวิตของผู้เอาประกันภัยที่บริษัทประกันวินาศภัยจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งตามที่ได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ หรือทายาทของผู้เอาประกันภัยจึงเป็นการจ่ายเงินตามสัญญาประกันชีวิต เพราะอาศัยความมรณะของผู้เอาประกันภัยเป็นเงื่อนไขแห่งการใช้เงินตามมาตรา 861 ประกอบมาตรา 889 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนการประกันชีวิต มีความคุ้มครองค่ารักษาพยาบาลและการชดเชยการสูญเสียรายได้ โดยบริษัทประกันชีวิตจะจ่ายค่ารักษาพยาบาลตามค่ารักษาพยาบาลจริงแต่ไม่เกินจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ และจ่ายค่าชดเชยในการสูญเสียรายได้เป็นรายวันแต่ไม่เกินจำนวนวันสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยจึงเป็นการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัยเพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง แต่ไม่เกินกว่าจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยในสัญญาประกันวินาศภัยตามมาตรา 877 วรรคหนึ่ง (1) และวรรคท้ายแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่ง การประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า เป็นสัญญาประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันภัยทั้งสัญญาประกันวินาศภัยและสัญญาประกันชีวิตอยู่ในกรมธรรม์ฉบับเดียวกัน โดยให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันภัย คือ 1) ค่ารักษาพยาบาล และ/หรือค่าชดเชยการสูญเสียรายได้ โดยผู้รับประกันภัยจะจ่ายค่ารักษาพยาบาลตามจริง แต่ไม่เกินจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ หรือจ่ายค่าชดเชยการสูญเสียรายได้เป็นรายวันแต่ไม่เกินจำนวนวันสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยเป็นการจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัย 2) ค่ารักษาพยาบาลโดยเหมาจ่ายครั้งเดียวโดยผู้รับประกันภัยจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัยเป็นการจ่ายเงินตามสัญญาประกันภัยที่ใช้เงินจำนวนหนึ่งเช่นเดียวกับสัญญาประกันชีวิต 3) การเสียชีวิต โดยผู้รับประกันภัยจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้รับประโยชน์ หรือทายาทของผู้เอาประกันภัย โดยอาศัยความมรณะของผู้เอาประกันภัยเป็นเงื่อนไขแห่งการใช้เงินตามสัญญาเป็นการจ่ายเงินตามสัญญาประกันชีวิต จึงทำให้บริษัทที่ประกอบกิจการประกันวินาศภัยและบริษัทที่ประกอบกิจการการประกันชีวิตทั้งที่มีความมั่นคงทางการเงินหรือไม่มั่นคงทางการเงินต่างเข้ามาดำเนินการรับประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019 เป็นจำนวนมากโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงที่บริษัทอาจไม่สามารถดำเนินการคุ้มครองผู้เอาประกันภัยได้ในระยะยาว (พรชัย สุนทรพันธุ์, ณัชชญา ทองจันทร์ และสุเมธ จานประดับ, 2565)

2. วิเคราะห์หลักการแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยรัฐ

2.1 หลักการแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยการวางกฎเกณฑ์ในการดำเนินธุรกิจ

พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแทรกแซงทางเศรษฐกิจของรัฐในธุรกิจประกันภัย โดยรัฐได้สร้างเครื่องมือในการแทรกแซงธุรกิจประกันภัย คือ สร้างหน่วยงานกำกับดูแล (Regulator) และได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ในกฎหมายฉบับนี้จึงมีบทบัญญัติที่สะท้อนให้เห็นถึงหลักการแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยรัฐเป็นอย่างมาก โดยลักษณะของการแทรกแซงทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่การสร้างองค์กรในการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย โดยให้อำนาจองค์กรในการออกกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อจำกัดในการประกอบกิจการ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการประกอบกิจการเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 ทำให้มีการการปรับเปลี่ยนสถานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการควบคุมและกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยจากเดิมเป็นหน่วยงานราชการระดับกรมคือกรมการประกันภัย สังกัดกระทรวงพาณิชย์ มาเป็นหน่วยงานอิสระของรัฐในนาม “สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย” (คปภ.) ในฐานะหน่วยงานของรัฐ สังกัดกระทรวงการคลัง มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ให้การกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยมีมาตรฐานสากล มีประสิทธิภาพ และคุ้มครองประชาชนให้ได้รับสิทธิประโยชน์จากการประกันภัยอย่างครบถ้วน มีอิสระ มีความยืดหยุ่น คล่องตัว โดยไม่ติดข้อจำกัดของกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของระบบราชการที่ทำให้การปฏิบัติการกิจบางอย่างไม่สามารถทำได้ทันเวลาที่ และเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพทางธุรกิจประกันภัยที่มีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงินประเภทหนึ่งซึ่งมีผลต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ จึงมีบทบัญญัติให้ผู้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัยยังจะต้องจัดสรรเบี้ยประกันจำนวนหนึ่ง เป็นเงินสำรองไว้สำหรับชดเชยให้แก่ผู้เอาประกัน และเพื่อให้เกิดหลักประกันแก่ผู้เอาประกันหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยมากยิ่งขึ้นจึงกำหนดให้อำนาจแก่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้บริษัททางการเงินสำรองดังกล่าวไว้กับนายทะเบียนเช่นเดียวกับการวางหลักทรัพย์ประกันได้ ซึ่งหากหลักทรัพย์ประกันหรือเงินสำรองประกันของบริษัทใดมีมูลค่าต่ำกว่าที่กำหนดไว้ ก็ให้นายทะเบียนสั่งให้บริษัทนั้นนำมาเพิ่มจนครบภายใน 2 เดือนนับแต่วันที่รับคำสั่ง ทั้งนี้หลักทรัพย์ประกันและเงินสำรองประกันดังกล่าวไม่อยู่ในความรับผิดชอบการบังคับคดีตราบเท่าที่บริษัทยังไม่เลิกกัน และให้เจ้าหน้าที่ที่เกิดจากการเอาประกันมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือหลักทรัพย์ประกันและเงินสำรองที่วางไว้กับนายทะเบียน และมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินดังกล่าวก่อนเจ้าหน้าที่บุริมสิทธิพิเศษอื่น ในการตรวจสอบผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของบริษัทนั้น ได้มีการกำหนดให้บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัยมีหน้าที่ต้องจัดทำสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีตามที่นายทะเบียนกำหนดซึ่งต้องเก็บไว้ที่สำนักงานของบริษัทเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 วัน นับจากวันที่ลงรายการไว้ หรือนับแต่วันที่บริษัทพ้นความรับผิดชอบตามรายการที่มีความรับผิดชอบครั้งสุดท้ายแล้วแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน กับต้องส่งรายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทสำหรับรอบปีที่ผ่านมาให้แก่นายทะเบียนตรวจสอบ ตลอดจนต้องประกาศรายการย่อแสดงสินทรัพย์และหนี้สินที่มีอยู่ในวันสิ้นปี ภายใน 15 วันนับตั้งแต่ส่งรายงานประจำปี ในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 1 ฉบับ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 วัน ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบฐานะทางการเงินของบริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัยที่แท้จริง จึงให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสำนักงานของบริษัทหรือสถานที่ใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีหลักฐานอันเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สินของบริษัทเพื่อตรวจสอบหรือประเมินราคาทรัพย์สินของบริษัทในระหว่างเวลาทำการหรือในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก ตลอดจนอำนาจสั่งหรือเรียกให้บริษัทหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้ส่งเอกสารหรือหลักฐาน หรือให้มาให้อรรถคำหรือยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงตามที่ต้องการเพื่อปฏิบัติการตามหน้าที่ได้

2.2 การเข้าควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจ

การเข้าควบคุมการดำเนินงานของบริษัท อันเนื่องมาจากความล้มเหลวของกลไกตลาดที่เกิดขึ้น เพราะการเลือกทำประกันของประชาชนมุ่งทำประกันเพื่อเอาผลประโยชน์คุ้มครอง อีกทั้งบริษัทรับประกันภัยไม่มีความชำนาญ ทำให้ไม่ทราบข้อมูลที่จำเป็นเพื่อนำมาวิเคราะห์โอกาสเกิดการติดโรคโควิด จึงทำให้บริษัทขาดสภาพคล่องทางการเงินส่งผลกระทบต่อผู้เอาประกันภัยที่อาจไม่ได้รับความคุ้มครองจนเกิดความไม่เป็นธรรม (คณิน วงศ์ใหญ่, 2562) กฎหมายจึงกำหนดให้รัฐเข้าแทรกแซงเมื่อปรากฏหลักฐานต่อนายทะเบียนว่าบริษัทใดมีฐานะทางการเงินหรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีย่อมอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการดังกล่าวได้ภายในเวลาที่นายทะเบียนกำหนด ในการนี้จะสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนโดยให้ถือว่าคำสั่งนายทะเบียนดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นก็ได้ หรือนายทะเบียนอาจถอดถอนกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทผู้เป็นต้นเหตุดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้ และเมื่อนายทะเบียนได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บริษัทปรับปรุงฐานะการเงินดังกล่าวข้างต้นแล้วฐานะทางการเงินและการดำเนินงานของบริษัทยังไม่ดีขึ้น สำหรับกรณีการประกันชีวิตรัฐมนตรีจะสั่งให้มีการควบคุมบริษัทนั้นหรือจะมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจของบริษัทนั้นเสียก็ได้ เมื่อมีการควบคุมบริษัทให้นายทะเบียนปิดคำสั่งไว้ในที่ไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของบริษัทนั้น กับทั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกจำหน่ายในท้องถิ่นที่สำนักงานใหญ่ของบริษัทตั้งอยู่อย่างน้อย 2 ฉบับ และให้รัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมบริษัทเพื่อดำเนินการควบคุมและรายงานผลการควบคุมกิจการของบริษัทนั้น ๆ ให้รัฐมนตรีทราบ เพื่อให้มีคำสั่งเลิกการควบคุมกิจการ หรือคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจต่อไป (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2549) กรณีของการเพิกถอนใบอนุญาตกำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรี เมื่อปรากฏว่าบริษัทมีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สินและมีฐานะการเงินไม่มั่นคง หรือมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือคำสั่งรัฐมนตรี นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามกฎหมาย หรือหยุดประกอบธุรกิจประกันภัยโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือประวิงการจ่ายเงินที่ต้องใช้ตามกรมธรรม์ประกันภัย ทั้งนี้ เมื่อการกระทำการหรือการดำเนินงานดังกล่าวอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน หรือถ้าประกอบธุรกิจประกันภัยต่อไปจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังพิจารณาแล้วเห็นว่า บริษัทมีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สิน จัดสรรเงินสำรองตามมาตรา 23 และจัดสรรสินทรัพย์หมุนเวียนตามมาตรา 27/4 ไม่เพียงพอตามที่กฎหมายกำหนด มีสินทรัพย์สภาพคล่องไม่เพียงพอสำหรับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน มีอัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุนไม่เพียงพอตามที่กฎหมายกำหนด แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีฐานะการเงินไม่มั่นคงและไม่เพียงพอต่อภาระผูกพัน ประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนที่ต้องจ่ายโดยไม่มีเหตุอันสมควร อันเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายหลายประการ ดังเช่นกรณีเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย เดอะ วัน ประกันภัย (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2565) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยบริษัท เดอะ วัน ประกันภัย จำกัด (มหาชน) โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 59 (1) (2) (4) และ (5) แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ ปรากฏหลักฐานต่อนายทะเบียนว่า บริษัท เดอะ วัน ประกันภัย จำกัด (มหาชน) มีฐานะการเงินไม่มั่นคงโดยมีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สิน จัดสรรสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอตามที่กฎหมายกำหนด มีสินทรัพย์สภาพคล่องไม่เพียงพอสำหรับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน และปรากฏว่าอัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

รวมทั้งปรากฏหลักฐาน ว่าบริษัทไม่มีเจตนาที่จะแก้ไขฐานะการเงินของบริษัท ทำให้ไม่สามารถมั่นใจได้ว่าบริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ตามภาระผูกพันที่มีต่อผู้เอาประกันภัยหรือประชาชนได้ มีการจ่ายค่าสินไหมทดแทนล่าช้า อันเข้าข่ายเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศฯ การประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนฯ และยังคงมีจำนวนค่าสินไหมทดแทนค้างจำนวนมาก รวมทั้งมีการปิดทำการโดยไม่มีเหตุผลและไม่ได้ขออนุญาตจากนายทะเบียนจึงเป็นกรณีที่บริษัทมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน เป็นเหตุให้นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของบอร์ด คปภ. มีคำสั่งตามมาตรา 52 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อมีการเลิกบริษัทหรือเมื่อบริษัทถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจแล้วกำหนดให้จะต้องมีการชำระบัญชีเพื่อประโยชน์ในการชำระหนี้สินของบริษัทให้แก่เจ้าหนี้ของบริษัททั้งหลายต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยรัฐโดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ สร้างความเป็นธรรมในสังคม ตามหลักการรับรองสิทธิในทรัพย์สินหรือหลักกรรมสิทธิ์ และหลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้า สอดคล้องกับแนวคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมนั้น มีเป้าหมายสำคัญเพื่อบรรลุสวัสดิการสังคมสูงสุด ด้วยการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม กฎหมายจึงเป็นกติกาที่ควบคุมเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรมากที่สุด ก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและไม่สร้างความเดือดร้อนแก่สังคม การแทรกแซงทางเศรษฐกิจตามหลักการกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจจึงเป็นกลไกในการเยียวยาและบรรเทาความเสียหายจากผลกระทบทางลบที่ได้รับจากการกระทำของผู้อื่นอย่างเป็นธรรมแล้ว ธุรกิจประกันจึงมีกฎหมายควบคุมเพื่อป้องกันความเดือดร้อนเสียหายของประชาชนเนื่องจากความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจประกันภัยอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจส่วนรวม

บทสรุป

สังคมมนุษย์ได้ค้นคิดหาวิธีการเพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายหรือเยียวยาได้มีผลกระทบอันเป็นความเดือดร้อน จึงได้มีการจัดตั้งเป็นกองทุนมีการเก็บรวบรวมเงินในลักษณะของเงินที่เรียกว่าเบี้ยประกันภัยจากสมาชิกหรือผู้ทำประกันภัย โดยผู้รับประกันภัยก็ทำหน้าที่แจกจ่ายเงินจำนวนนั้นให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือความเดือดร้อนจากเงื่อนไขข้อตกลงที่ได้ทำกันไว้ ทั้งนี้แต่ละประเทศมีกฎหมายเพื่อการคุ้มครองประชาชน เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายประเทศไทย พบว่า กฎหมายที่มีอยู่มีเจตนารมณ์ที่บัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยให้ได้รับความเป็นธรรม ตามหลักการรับรองสิทธิในทรัพย์สินหรือหลักกรรมสิทธิ์ และหลักเสรีภาพในทางอุตสาหกรรมและการค้า รวมทั้งมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจประกันภัยและเป็นผู้ดูแลควบคุมให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ตามหลักการแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยรัฐ แต่ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากบริษัทประกันภัยขาดความมั่นคงและขาดสภาพคล่องทางการเงิน อันนำมาสู่การหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ทำไว้กับผู้เอาประกันภัย ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยก็ได้ดำเนินการออกหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอันจะช่วยให้ประชาชนมีความมั่นใจและกล้าที่จะตัดสินใจทำประกัน

ระบบประกันภัยในประเทศไทยได้มีแบ่งประเภทของการประกอบธุรกิจตามการแบ่งประเภทของสัญญาประกันภัยตามมาตรา 861 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประกันวินาศภัย และประกันชีวิต โดยให้แยกการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยออกจากการประกอบธุรกิจประกันชีวิตโดยเด็ดขาด แต่สัญญาประกันไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนตามกฎหมาย ทำให้คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยอนุมัติให้บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัยสามารถเสนอประกันไวรัสโคโรนา 2019 กับประชาชนได้ซึ่งถือเป็นการประกอบธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และจากการอนุมัติให้บริษัทประกันชีวิตและบริษัทประกันวินาศภัยสามารถเสนอประกันไวรัสโคโรนา 2019 กับประชาชนนั้นส่งผลทำให้ประชาชนขาดหลักประกันจากการประกอบกิจการของบริษัทประกันที่ไม่ได้มีการตรวจสอบความสามารถที่บริษัทประกันจะสามารถรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันได้หรือไม่ จนทำให้เกิดการเลิกประกอบกิจการของบริษัทประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019 จนทำให้คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยต้องเข้าควบคุมกิจการที่ขาดสภาพคล่องรุนแรง จนส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการประกันภัยในภาพรวม คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยจึงควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการประกันภัยโรคติดต่อที่อาจเกิดขึ้นอีกในอนาคต โดยการวางหลักเกณฑ์กำหนดหลักทรัพย์ของบริษัทที่สูงขึ้นกว่าการประกันชีวิตตามลักษณะความเสี่ยงของโรคอุบัติใหม่เพื่อเป็นหลักประกันให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นว่าธุรกิจประกันภัยได้รับการกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดรูปแบบการรับประกันภัยโรคอุบัติใหม่ให้ชัดเจนและเข้มงวด เพื่อให้ผู้ถือกรมธรรม์ประกันภัยได้รับความคุ้มครองด้วยความมั่นคงและเกิดความเชื่อมั่นต่อระบบประกันภัยของไทย

เอกสารอ้างอิง

- คณิน วงศ์ใหญ่. (2562). แนวคิดนิติเศรษฐศาสตร์ในกระบวนการพิจารณาคดีแพ่งและพาณิชย์. *วารสารการเมืองการบริหาร และกฎหมาย*, 11(3), 663-681.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2549). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.
- ปกปอง จันวิทย์. (2554). *การวิเคราะห์กฎหมายด้วยหลักเศรษฐศาสตร์: แนวคิดและวรรณกรรมปริทัศน์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรชัย สุนทรพันธุ์ ณิชชญา ทองจันทร์ และสุเมธ จานประดับ. (2565). ปัญหาทางกฎหมายของสัญญาประกันภัยไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *วารสารการบริหารปกครอง*, 11(1), 1-15.
- พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550.
- พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551.
- พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551.
- ภาณุกร เจริญลิขิตกวิน. (2562). มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลกิจการประกันภัยต่อของบริษัทประกันวินาศภัยไทยโดยผู้รับประกันภัยต่อต่างประเทศ. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 12(1), 138-144.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2560
- วรชัย แสนสีระ. (2552). การควบคุมธุรกิจประกันภัยตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่. *จุลนิติ*, 105-115.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). *นิติเศรษฐศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย. รายงานที่ 1*

อาร์ ไธ, 104. 3-16.

สำนักข่าวอีไฟแนนซ์. (2565). รายงานพิเศษ: ธุรกิจประกันกระอักเลือดเช่นพิษโควิด. สืบค้นวันที่ 10 ธันวาคม 2565
จาก <https://www.efinancethai.com/LastestNews/LatestNewsMain.aspx?release=y&ref=M&id=RFJZSUJFSDJPcm89>.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. (2565). ประกาศคณะกรรมการกำกับและ
ส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. สืบค้นวันที่ 15 ธันวาคม 2565 จาก www.oic.or.th.

สุภาวณีย์ อมรจิตสุวรรณ. (2563). หลักกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

อารยะ ปรีชาเมตตา พรเทพ เบญญาอภิกุล และกุศล เลี้ยวสกุล. (2562). การประกันความเสียหายจากภัยพิบัติ.

วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ. 6(2), 39-54.

European Commission. (2022). *Risk management and supervision of insurance companies (Solvency 2)*,

Accessed 15 November 2022. from <https://finance.ec.europa.eu>. *Singapore Insurance Act Chapter 142*.

**ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางทอง จังหวัดกาฬสินธุ์**
**SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21ST CENTURY CENTER FOR
NON-FORMAL EDUCATION SYSTEM AND INFORMAL EDUCATION THA YANG
HUAI NONG DISTRICT GROUP KALASIN PROVINCE**

ดาบชัย รังคะราช*¹, กิจพิณัฐ อุสาโห²
Dabchai Rangkarat¹, Kitpinit Usaho²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani university, Thailand

*Corresponding author's e-mail: totaro2525@gmail.com*¹ Kitpinit.23@gmail.com²

Received: July 01, 2023

Revised: August 13, 2023

Accepted: August 21, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่ม อำเภอยางทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียน จำนวน 4 แห่ง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 93 คน ได้มาด้วยเลือกเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติของครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง .67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม google form ได้รับตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ผลิตนวัตกรรม รองลงมาคือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านเทคนิค 2) แนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ผู้บริหารควรสื่อสารให้ชัดเจนและเหมาะสมกับสถานการณ์ เพิ่มช่องทางในการสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน ควรพัฒนาและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์ภายในสถานศึกษาและชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ควรพัฒนาและมีการจัดระเบียบวิธีการทำงานให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน ควรมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทอย่างจริงจัง เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และควรศึกษาหาความรู้ เรียนรู้ เทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นองค์กรในอนาคตเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานใหม่ ผลงานใหม่ โดยไม่ตำหนิเมื่อเกิดข้อผิดพลาด

คำสำคัญ: ทักษะ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ศตวรรษที่ 21; ทักษะผู้บริหาร

Abstract

The research study aims to level and direction of skill development among 21st-century of school administrators. The research tools included surveys and interviews. The evaluation was between .67 and 1.0. The confidence value its equal to by .89. The data collected by Google Forms program was estimated at 100 percent. The data were analyzed using statistics., frequency, percentage, average, standard deviation and content analysis. The results showed that 1) The skill level of the school administrator in the 21st-century was at very low level of distribution. The most valuable aspects were creative innovation-generating skill, supported by human-relationship skills and ethical and orthodox skill; the least valuable were technical skills. 2) According to 21st-century management skills development approaches, managers should communicate clearly and adapt to the situation. Increase communication channels can reflect current contexts and circumstances and improve and use uneven digital technologies to communicate in a diverse manner within schools and communities. The working methods should be developed and organized to give practical guidance. Managers should be seriously committed and dedicated to achieve their goods. They should study to acquire knowledge. New methods of work were constantly being used by technicians. The manages should analyze strengths, weaknesses, and obstacles future misconduct by not forcing organizations to open up new business patters.

Keyword: 21st century; school management; executive skills

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันกลายเป็นโจทย์สำคัญสำหรับในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากทุกฝ่ายมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นจากอดีตและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาที่ดี เพราะการก้าวเดินช้าจะทำให้เราเสียโอกาสอีกมากมาย การจัดการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญซึ่งนอกจากจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้วยังจะต้องเป็นกลไกสำคัญ เพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วย (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561, หน้า 11) เนื่องจากในยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวดเร็วทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอดและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุลเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารต้องเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ จึงต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกสังคมยุคอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 และ 20 เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้ในศตวรรษ ที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อน

เทคโนโลยียุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นความรวดเร็วที่นักวิชาการเห็นตรงกันว่าเพียงจะเริ่มต้นเท่านั้น ในระยะถัดไปจะยิ่งทวีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลก ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 (สมหมาย อ่ำดอนกลอย, 2556, หน้า 1-7)

การจัดการศึกษามีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคม และประเทศชาติความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่กล่าวมานั้นล้วนเกิดขึ้นที่โรงเรียนเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนกับผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งบุคคลที่เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จเหล่านี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนเพราะผู้บริหาร คือ ผู้นำที่กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่จะบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ผู้บริหารจึงควรเป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ทักษะที่ดี มีการวางแผนที่ดี กำหนดทิศทางล่วงหน้าในการดำเนินพัฒนางานไปในแนวทางใด วางแผน และบริหารงานทางด้านการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนาศักยภาพของบุคคล ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วน เรียกว่า ทักษะหรือความสามารถในการบริหารของผู้บริหาร อันจะส่งผลต่อความสำเร็จหรือ ความล้มเหลว ผู้บริหารโรงเรียนถือว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการจัดการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรู้ความสามารถมีความเข้าใจในหลักการบริหารหรือการจัดการตลอดจนมีทักษะในการบริหาร (สัตตบุษย์ โพธิ์รุท, 2564, หน้า 3) และ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559, หน้า 301) กล่าวไว้ว่า ทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำของสถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความรู้ ความสามารถความชำนาญของผู้บริหารในการทำตามบทบาทหน้าที่ มีการกำหนด วิสัยทัศน์ การคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ และสามารถใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการปฏิบัติงานในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะด้านความยืดหยุ่น และการปรับตัวทักษะด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง ทักษะด้านสังคม และทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะด้านการเป็นผู้สร้างหรือผลิตและรับผิดชอบ เชื่อถือได้ และทักษะด้านการรับผิดชอบเชื่อถือได้และด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นต้น ทักษะ เหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง เพราะการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการบริหารในการที่จะผสมผสานเพื่อบริหารการศึกษาและในการบริหารการศึกษาผู้ที่อิทธิพลส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษานโยบายต่าง ๆ ของการจัดการศึกษา จะเห็นว่าบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีมากมาย ดังนั้น ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพสิ่งสำคัญที่สุดคือตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนา

ตนเองมีความเป็นผู้นำต้องนำความเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการ ใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 16)

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ.2566-2570 โดยกำหนดเป้าหมายหลัก คือ การส่งเสริม สนับสนุน ผู้บริหาร ครูและชุมชน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารมีทักษะจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้บริหารถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องให้มีทักษะของภาวะผู้นำศตวรรษที่ 21 และทักษะของภาวะผู้นำศตวรรษที่ 21 ที่จะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา ได้แก่ การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูง การแก้ปัญหา การวางแผน การกำกับกับการปฏิบัติงาน การสื่อสารที่ดี การสร้างสัมพันธ์ การสอนงาน การสร้างสังคม การตัดสินใจ การกระตุ้นจิตใจ การคิดเชิงสะท้อน การจัดการตนเอง การใช้เทคโนโลยี การเรียนการสอน รวมทั้งความฉลาดทางอารมณ์ ตลอดจน การบริหารที่ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ มีแนวทาง คือ 1) การวางแผน การวางแผนที่ดีด้วยแผนกลยุทธ์ นโยบาย แผนงานที่ชัดเจนเข้าใจง่าย โดยการวางแผนนั้นต้องมีแนวปฏิบัติที่เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ได้เป็นอย่างดีและสามารถปรับปรุงยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับนโยบายให้เป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ 2) การจัดองค์กร เป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยไปกว่าสิ่งใดจะต้องมีการจัดโครงสร้างอย่างชัดเจนทั้งสายงานจัดบุคคลากรตามสายบังคับบัญชา การแบ่งหน้าที่ของฝ่ายงานอย่างเป็นระบบงาน และมีทีมงานในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ 3) การบังคับบัญชา มีการตัดสินใจสั่งการที่เป็นกัลยาณมิตร การสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการบังคับบัญชาดูแลตรวจสอบและติดตาม 4) การประสานงาน ทั้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กร ดังนั้นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อประสานงานต่าง ๆ และให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และ 5) การควบคุม จำเป็นต้องมีการควบคุม ดูแลทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ 2566, แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566 – 2570, หน้า 37)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอนายายห้วยหนอง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอต่าง ๆ จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และได้รับการยอมรับจากชุมชนและสังคม และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอนายายห้วยหนอง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอนายายห้วยหนอง จังหวัดกาฬสินธุ์

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่แค่การบริหารจัดการ แต่ยังต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการศึกษาให้นักเรียนก้าวทันโลก ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความหลากหลายและครอบคลุม ดังนี้

1. ทักษะการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย และนโยบายต่าง ๆ ให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างชัดเจน ตรงประเด็น เข้าใจง่าย สร้างแรงจูงใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

2. ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกแง่มุมของชีวิต ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ พัฒนาการเรียนรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นในยุคดิจิทัล (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ เข้าใจพฤติกรรม ความต้องการ และแรงจูงใจของบุคคลต่าง ๆ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำงานร่วมกันเป็นทีม แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี (มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2561)

4. ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ รับผิดชอบต่อสังคม และสร้างธรรมาภิบาลในองค์กร (คณะกรรมการคุ้มครองการศึกษา, 2563)

5. ทักษะด้านเทคนิค ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการวางแผน ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และพัฒนางาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

6. ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้บริหารต้องมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิดนอกกรอบ มองหาแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาการศึกษา ส่งเสริมให้นักเรียนคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และกล้าลงมือทำสิ่งใหม่ (สถาบันการพัฒนการบริหารการศึกษา, 2560)

ทักษะทั้ง 6 ด้านนี้ เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นำพาองค์กรและนักเรียนไปสู่ความสำเร็จ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ผู้บริหารที่พัฒนาทักษะเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก และส่งเสริมให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ พร้อมรับมือกับโลกอนาคต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอท่าทางห้วยหนอง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีนักวิชาการและทำการสังเคราะห์ ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากแนวคิดของ (ไกรสร เข้มทอง, 2561, หน้า 9-10), (ดำเนิน เพียร

คำ, 2561, หน้า 4-5), (เมณฑาทิพย์นามนุ, 2561, หน้า 8), (วัฒนากร ต่อซอน, 2561, หน้า 7), (บุญส่ง กรุงชาลี, 2562, หน้า 6-8), (พรพิมล แก้วอุทัย, 2563, หน้า 9) และ (ณัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล, 2563, หน้า 7-8) ทำการสังเคราะห์ ทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว ออกเป็น 6 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี และดิจิทัล 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านเทคนิค 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ และ 6) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

1. ทักษะการสื่อสาร
2. ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล
3. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์
4. ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ
5. ทักษะด้านเทคนิค
6. ทักษะด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 93 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 93 คน จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 4 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 80 คน และครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 9 คน เลือกเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติของครู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ 1) แบบสอบถามทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางทอง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคอร์ท (Likert's scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบ

แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางหาญหนอง จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) แบบสัมภาษณ์ได้นำผลจากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน 2.1 สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective:IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยให้ค่าความสอดคล้อง ดังนี้ + 1 หมายถึง เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 และ 2.4 จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป 2.5 แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 93 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้แก่ กลุ่มครู และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์บุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 121) 3) ข้อมูลแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางหาญหนอง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม

มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางน้ำพุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ทักษะด้านการสื่อสาร	3.85	.35	มาก
2	ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล	3.82	.44	มาก
3	ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	3.95	.24	มาก
4	ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ	3.87	.34	มาก
5	ทักษะด้านเทคนิค	3.72	.50	มาก
6	ทักษะด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม	3.95	.38	มาก
รวม		3.90	.31	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางน้ำพุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .31) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .38) รองลงมาคือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .24) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .34) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านเทคนิค ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .50) แนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ผู้บริหารควรสื่อสารให้ชัดเจนและเหมาะสมกับสถานการณ์ เพิ่มช่องทางในการสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน ควรพัฒนาและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์ภายในสถานศึกษาและชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ควรพัฒนาและมีการจัดระเบียบวิธีการทำงานให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน ควรมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทอย่างจริงจัง เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และควรศึกษาหาความรู้ เรียนรู้ เทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นองค์กรในอนาคตเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานใหม่ ผลงานใหม่ โดยไม่ตำหนิเมื่อเกิดข้อผิดพลาด

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางน้ำพุ จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอยางน้ำพุ จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์นวัตกรรม รองลงมาคือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ทักษะด้านเทคนิค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ผู้บริหารได้ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะในการบริหารงานที่ส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จในการบริหารจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำในการดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (แพรวดาว สมองผัน, 2557, หน้า 223-224) ทำการศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย, 2561, หน้า 65-67) ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561, หน้า 86-91) ทำการศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิวัฒน์กร ต่อซอน, 2561, หน้า 7)

2. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มอำเภอท่ายางห้วยหนอง จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปได้ ดังนี้ 2.1) ทักษะการสื่อสารสามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารควรสื่อสารให้ชัดเจน และเหมาะสมกับสถานการณ์ เพิ่มช่องทางการสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น Facebook IG line และผู้บริหารควรพัฒนาและศึกษาการสร้างใจให้ตรงกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือภายในสถานศึกษา และเพื่อขจัดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยความร่วมมือร่วมใจภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวดาว สมองผัน (2557, หน้า 223-224) พบว่า ด้านการสื่อสารแนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหารควรสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น Facebook line เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑาทิพย์ นามนุ (2561, หน้า 86 - 91) พบว่า ด้านการสื่อสาร แนวทางพัฒนา คือ ผู้บริหาร ผู้บริหารควรศึกษาการสร้างใจให้ตรงกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในสถานศึกษา และผู้บริหารควรมีทักษะที่ดีในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการสื่อสาร ผ่านสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น IG line และ Facebook

องค์ความรู้ใหม่

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 2 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านเทคนิค 5) ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ 6) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ผลิตนวัตกรรม สามารถนำนิยามความหมายของแต่ละทักษะไปปรับใช้ในการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ทักษะด้านการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม ผลงานของสถานศึกษา ไปสู่ผู้ปกครอง ชุมชน องค์การภายนอกได้ทันเวลาต่อเนื่องและโดยวิธีการที่หลากหลาย เช่น เพจ เฟสบุ๊ก และเว็บไซต์ ของสถานศึกษา เป็นต้น

1.2 ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาของท่านใช้เทคโนโลยี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรภายในสถานศึกษาตนเองที่บริหารหารอยู่ และให้ความเป็นกันเองกับบุคลากรทุกระดับ

1.4 ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานและเปิดโอกาสให้ครูและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา

1.5 ทักษะด้านเทคนิค ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

1.6 ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรนำเอานวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ โดยมีวิธีการ กระบวนการ และการนำเอาไปใช้ให้เป็นระบบและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยด้านทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของนักศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา กระบวนการการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32 . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- คณะกรรมการคุ้มครองการศึกษา. (2563). หลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาคุณธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 1(1), 304-306.
- ดำเนิน เพียรคำ. (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1. รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตร.
- ณัฐพงษ์ ปริษานนทกุล. (2563). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญส่ง กรุงเทพฯ. (2561). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรพิมล แก้วอุทัย. (2563). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 ตามทัศนะของครู*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 8 สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.
- แพรวดาว สอนง้วน. (2557). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.
- มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. (2561). *ทักษะความเป็นผู้นำเชิงมนุษยสัมพันธ์*. <https://rdi.snru.ac.th/topics/16854>.
- วัฒนากร ต่อชอน. (2561). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.
- สถาบันการพัฒนาการบริหารการศึกษา. (2560). *หลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา หลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (พัฒนาผู้บริหาร สพฐ. รุ่นที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2556). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(1), 1-7.
- สัตตบุษย์ โพธิ์รุท. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *ทักษะการสื่อสารสำหรับนักบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *หลักสูตรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบริหารการศึกษา (พ.บ.) รุ่นที่ 22*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา
พ.ศ. 2566-2570. อุดรธานี.

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2564). ทักษะดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. <https://www.depa.or.th/>.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities, *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การศึกษาการผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ
วิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร
INVESTIGATIONS INTO THE PRODUCTION OF SAKON NAKHON, AN INDIGO
EXTRACT UTILISED IN THE FORMULATION OF COSMETICS MOONLINGT
COMMUNITY ENTERPRISE, ORGANECE PROCESSED HERBS, SAKON NAKHON PROVINCE

นันทกาญจน์ เกิดมัลัย¹, สุพิชญา นิลจินดา², นรมล เนื่องสิทธิ์^{*3}, ศุภกร อาจหาญ⁴, กนกวรรณ วรดง⁵,
ปริฉัตร ภูจิต⁶, ชนินทร์ วะสินนท์⁷

Nuntakan Kirdmalai¹, Supichaya Nilinda², Niramol Nueangsittha^{*3}, Supakorn Athan⁴, Kanokran Woradoag⁵,
Parichat Phuchit⁶, Chanin Vaseenonta⁷

^{1,2,3,7} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Faculty of Management Science, Sakon Nakhon
Rajabhat University, Thailand

^{4,5} คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Faculty of Science and Technology, Sakon
Nakhon Rajabhat University, Thailand

⁶ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Faculty of Humanities and Social Sciences,
Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: nantakan.k@snru.ac.th¹ nnueangsittha@gmail.com^{*3} chanin@snru.ac.th⁷,

Received: October 06, 2023

Revised: November 07, 2023

Accepted: November 14, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ วิธีการศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้การสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร วิเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพแบบนิรนัย (Deductive method) ด้วยการนำเสนอแบบการพรรณนาบรรยาย ผลการวิจัยเพื่อสกัดสาระสำคัญจากใบ พบว่า ใช้ใบครามฝักงอกจากแปลงบ้านดอนกอย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร แหล่งผลิตเนื้อครามและแปรรูปที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสกลนคร ขั้นตอนการสกัด นำใบครามฝักงอมมาล้างทำความสะอาดฟุ้งลมให้แห้งเก็บในที่ร่มหลีกเลี่ยงความชื้นนำมาบดละเอียดสกัดแบบมาเซอร์เรชั่นด้วยตัวทำละลายเอทานอล 3 วัน กรองแยกสารละลายและระเหยด้วยเครื่องระเหยสุญญากาศแบบหมุน (Rotary Evaporator) ส่วนกากนำมาสกัดซ้ำ 2 ครั้ง ทำละลายด้วยเอทานอล ซึ่งน้ำหนักของสารสกัด บรรจุ

ขวดแก้วสีชาปิดฝาให้สนิทเก็บอุณหภูมิในตู้เย็น สารสกัดเป็นแบบหยาบจึงทำให้ผลิตภัณฑ์มีสีตามธรรมชาติ ไม่ขาวใส ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ สามารถเติมสีและกลิ่นได้ตามความต้องการของผู้ใช้ สารสกัดครามมีศักยภาพ ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป สามารถพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและขยายสายผลิตภัณฑ์แต่งหน้า เช่น ลิปสติก อายเชโด บลัชชออน พัฒนาเครื่องสกัดสารจากใบครามระดับวิสาหกิจชุมชน และส่งใบครามในเอทานอลให้บริษัทสกัดสารเพื่อแปรรูปเป็นสารสกัดที่พร้อมใช้ เพื่อให้สามารถผลิตและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพิ่มทางเลือกแก่ผู้บริโภค

คำสำคัญ: สารสกัดคราม; ผลิตภัณฑ์; บำรุงผิวพรรณ

Abstract

The purpose of this study was to examine the process of extracting indigo from Sakon Nakhon for usage in cosmetic products. The participatory action research (PAR) model was employed as a qualitative research strategy. The research instrument is observation. An analysis of qualitative research utilising the deductive technique was presented in a descriptive presentation by a representative of Moonlight Community Enterprises, Organic Processed Agricultural Herbs, Sakon, Nakhon Province. The bent indigo leaves utilised in the study were sourced from the renowned indigo and processed meat manufacturing area of Sakon Nakhon province, Ban Don Koi plot, Pantana Nikhom district, according to the study done to extract the essence from the leaves. Protocol for take out after washing the bent pods and indigo leaves, bring then to a grinder, letting them air dry, storing them in the shade, and making sure they stay dry. Following three days of mashing in an ethanol solvent extraction process, the mixture was filtered, separated, and evaporated using a rotary vacuum evaporator. After the pulp has been taken out twice and soaked in ethanol, its weight is determined using the extract. Fill glass bottles with tea color, cover with a cap, and cool the content, because of the granular nature of the extract, the product is naturally colored. Ideas for implementing of the research findings adding colour and fragrance is up to you, as is what the user needs. There is potential in the indigo extract. Future study projects expand into makeup products, including lipstick, blush, eyeshadow, and indigo leaf extractors; additionally, transport indigo leaves in ethanol to extraction firms for conversion into ready-to-use estrus, allowing for the production and processing of a variety of goods to provide clients with additional choices.

Keyword: indigo extract; product; skin care products

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป้าหมายการพัฒนา “ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” มุ่ง

ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมภาคเกษตรพัฒนาเพื่อยกระดับรายได้ของประชาชน แก้ปัญหาด้านความยากจนลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพชีวิต รักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แผนแม่บทแห่งชาติพัฒนาสมุนไพรไทย โดยกระทรวงพาณิชย์ สมุนไพร 4 ชนิด ไพล กระชายดำ ขมิ้นชัน และใบบัวบก ประกาศพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.2562 ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีคุณภาพ มาตรฐานและปลอดภัย (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2563) สอดคล้องจังหวัดสกลนครเมืองสมุนไพร “สกลนครมหานครแห่งสุขภาพ” การส่งเสริมการพัฒนา “พืชสมุนไพร” กระตุ้นเศรษฐกิจสร้างเศรษฐกิจให้กับพื้นที่เมืองสมุนไพร (Herbal city) นำวัตถุดิบมาผลิตเป็นยาและผลิตภัณฑ์สมุนไพรนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง มีความปลอดภัย (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และพัฒนาจังหวัดสกลนคร, 2564, หน้า 118) ครามมีคุณสมบัติทางยาใส่แผลรักษาโรคสัตว์ ทำลูกประคบลดบวม ลดการฟกช้ำ ผ่าครามระบายอากาศ ใส่ทำงานกลางแจ้งได้ดี ทำเครื่องสำอางยับยั้งแบคทีเรียบางชนิดที่ทำให้เกิดสิว

ปัจจุบันคนรุ่นใหม่นิยมใช้ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบธรรมชาติมากขึ้น สมุนไพรเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพ กระแสรักโลก อนุรักษ์ธรรมชาติและเครื่องสำอางแบบธรรมชาติ ออร์แกนิกได้รับความนิยมมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ, 2563, หน้า 2) มูลค่าตลาดสมุนไพรและสารสกัดจากธรรมชาติเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า จากปี 2562 มูลค่ากว่า 18,000 ล้านบาท และมีแนวโน้มพุ่งสูงขึ้นเป็น 20,000 ล้านบาทในปี 2563 (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) ตลาดสมุนไพรจึงเป็นตลาดที่มีการเติบโตสูงอย่างต่อเนื่อง ผู้บริโภคคนรุ่นใหม่มองว่าปลอดภัยและมาจากธรรมชาติ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2563) เครื่องสำอางถือเป็นปัจจัยที่ 5 ของผู้หญิง (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ, 2563, หน้า 2) สินค้าเครื่องสำอางจากสมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยม และในตลาดอาเซียนประเทศไทยส่งออกเครื่องสำอางเป็นอันดับ 2 ในอาเซียน และอันดับ 10 ของโลก จากสถานการณ์โควิด-19 ปี 2563 เครื่องสำอางที่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคในต่างประเทศเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวและตกแต่งหน้า สบู่ แชมพู ผลิตภัณฑ์เพื่ออนามัยในช่องปากและฟัน (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) สอดคล้องกับ สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ (2563, หน้า 13) ผู้บริโภคมองหาทางเลือกที่เป็นมาจากธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์สกินแคร์บำรุงผิว ยังคงครองตลาด โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าและผิวกาย จากสภาพพื้นที่จังหวัดสกลนครที่เป็นแหล่งปลูกครามที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ และคุณสมบัติของครามที่มีรายงานการศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา พบว่า ครามมีฤทธิ์ต้านการอักเสบ ต้านอนุมูลอิสระ ขับปัสสาวะ ขับนิ่ว ต้านการชัก ต้านมะเร็ง ต้านพิษสารหนู ใช้น้ำคั้นจากใบสดของครามช่วยบำรุงเส้นผม และป้องกันผมหงอกได้ องค์ประกอบทางพฤกษเคมี และฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระของครามใหญ่ (Indigofera suffruticosa Mill.) โดยศึกษาองค์ประกอบทางพฤกษเคมีในใบคราม ได้ทำการตรวจวัดปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม ปริมาณฟลาโวนอยด์รวม และปริมาณคลอโรฟิลล์ สำหรับฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระ (พัตต์วรภรณ์ อุดรสรรพ และคณะ, 2564) วิธีการสกัดสารสำคัญสามารถสกัดจากใบครามด้วยเอทานอลทำผลิตภัณฑ์น้ำใส (กนกวรรณ วรตง, 2561) นอกจากนั้นยังสามารถใช้วิธีการสกัดสารสำคัญสกัดด้วยเมล็ด ใบ ลำต้น ด้วยการระเหยแห้ง การทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง (Freeze Dried) (นิรมล ศากยวงศ์ และอริย์ธัช ญาติฉิมพลี, 2561) และในปีงบประมาณ 2561 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ใช้ประโยชน์จากใบครามในการทำผลิตภัณฑ์น้ำใดยับยั้งเชื้อ *Propionibacterium acnes* พบว่า การสกัดใบครามฝักรอบแบบสด ที่สกัดด้วยเอทานอลสามารถยับยั้งเชื้อ

Propionibacterium acnes ในห้องปฏิบัติการ จากสารสกัดใบครามที่ให้ผลการทดสอบดีที่สุด พบว่า สามารถยับยั้งเชื้อ Propionibacterium acnes ในห้องปฏิบัติการได้ (กนกวรรณ วรตง, 2561) จากคุณสมบัติทางเคมีจึงได้นำมาสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สบู่อ่อน สบู่เหลวทำความสะอาดร่างกาย แต่ยังไม่สามารถดำเนินการในเชิงพาณิชย์ได้ และในปีงบประมาณ 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครได้รับอนุมัติงบประมาณบูรณาการภาคภายใต้โครงการส่งเสริมการปลูกสมุนไพรทดแทนการทำเกษตรเชิงเดี่ยว และแปรรูปสมุนไพรเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์รองรับมาตรฐาน GMP เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์สมุนไพรภายในจังหวัดสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ครีมเจลจากสารสกัดครามในเชิงพาณิชย์และจากยุทธศาสตร์เมืองสมุนไพรจึงเกิดกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากพืชครามและสมุนไพร วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเครือข่ายสมุนไพร ผู้ประกอบการเครื่องสำอางจากพืชสมุนไพรธรรมชาติ และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรวบรวมวัตถุดิบจากชุมชนและเครือข่ายเพื่อจำหน่ายแก่คู่ค้าในพื้นที่ ผู้ผลิตและจำหน่ายยาสมุนไพร และแปรรูปสมุนไพร ยาในตำรับ พบว่า ในกระบวนการผลิตสารสกัดจากพืชสมุนไพรยังไม่ใช้สารสกัดจากวัตถุดิบธรรมชาติสกลนคร จึงต้องการให้ผู้ประกอบการสามารถผลิตสารสกัดจากครามในแปลงปลูกของตนเองมาใช้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณได้ โดยการนำองค์ความรู้จากการวิจัยถ่ายทอดสู่กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความต้องการเพื่อนำประยุกต์ใช้สารสกัดครามเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจนสามารถต่อยอดการผลิตและจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ และเพื่อลดการนำเข้าวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน ลดต้นทุนวัตถุดิบสารสกัดสำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ยกระดับมูลค่าเพิ่มให้กับต้นครามสกลนครนอกเหนือจากการทำสีย้อมผ้า จึงควรพัฒนาสู่การปลูกครามสำหรับทำเครื่องสำอาง ครามอินทรีไม่ใช่สารเคมีเป็นครามที่เหมาะสม สำหรับนำมาใช้เป็นเครื่องสำอางเป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่ชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์จากพืชครามสกลนครอย่างแท้จริง พร้อมทั้งสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ คนรุ่นใหม่ต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่จากสารสกัดครามให้กว้างขวาง โดยอาศัยการนำกลไกขับเคลื่อน BDG Economy Model ผลผสมผสานเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับกระบวนการผลิต เกิดการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564) จึงเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์บำรุงสุขภาพผิวพรรณจากสารสกัดต้านอนุมูลอิสระครามธรรมชาติสกลนครด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมตามมาตรฐานจัดแจ้งจากองค์การอาหารและยา (อย.) ในเชิงพาณิชย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

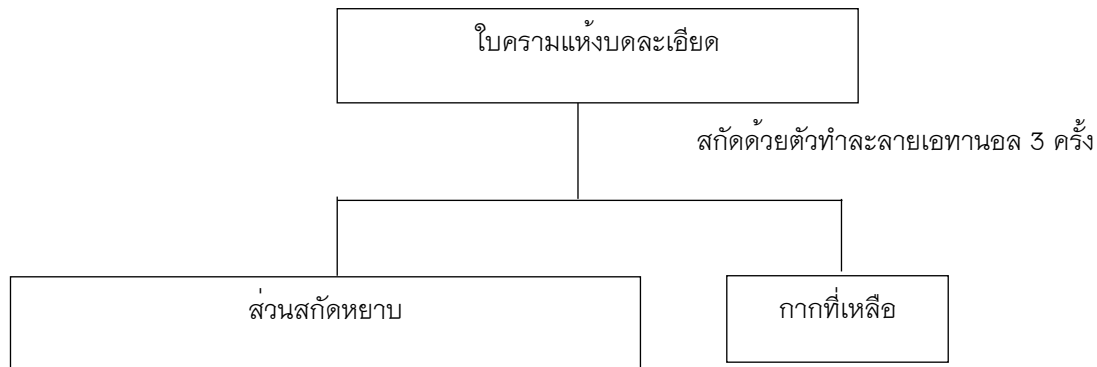
เพื่อศึกษาการผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร เลขที่ 131 ถนนพังโคน-วานรนิวาส หมู่ 9 ตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดสารสกัดคราม

วิธีการสกัดครามทำได้หลายวิธี ดังนี้ (ศุภกร อาจหาญ, 2561, หน้า 1) เตรียมตัวอย่างพืช เก็บตัวอย่างใบครามฝักอ มาล้างทำความสะอาด แล้วทำให้แห้งโดยการผึ่งลม เก็บไว้ในที่ร่มไม่ให้ถูกแสงโดยหลีกเลี่ยงความชื้น เพื่อป้องกันการเกิดเชื้อรา บดให้ละเอียดด้วยเครื่องบดผลไม้ สกัดสารแบบมาเซอร์เรชั่น ดังนี้ นำใบครามแห้งที่บดละเอียด

แล้วนำไปแช่ในเอทานอลปริมาตร โดยเติมตัวทำละลายเอทานอลให้ท่วมใบครามที่บดละเอียด ปิดฝาถังให้สนิทเพื่อป้องกันการระเหยออก แช่ไว้ 3 วัน กรองด้วยกระดาษกรองเพื่อแยกเอสารละลายออก นำสารละลายไประเหยตัวทำละลายออก ด้วยเครื่องระเหยสุญญากาศแบบหมุน (Rotary evaporator) ส่วนกากนำมาสกัดซ้ำอีก 2 ครั้ง โดยใช้ตัวทำละลายเอทานอล ซึ่งน้ำหนักของสารสกัดที่ได้ จากการสกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอล ดังแผนผังตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนผังแสดงวิธีการสกัดด้วยตัวทำละลาย

ที่มา: (ศุภกร อจหาญ, 2561, หน้า 1)

นิรมล ศากยวงศ์ และอริย์รัช ญาติฉิมพลี (2561) ได้กล่าวถึงกรรมวิธีการสกัดสารจากครามที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ดังนี้ เตรียมครามผง จากส่วนต่าง ๆ ของคราม เมล็ด ใบ ลำต้น ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งสองส่วนขึ้นไปทำความสะอาดด้วยน้ำ นำไปลดความชื้น ด้วยการตาก หรือการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง (Freeze dried) บดให้ละเอียดเป็นผง นำผงครามมาแยกอนุภาคด้วยเครื่องแยกอนุภาคด้วยตะแกรง (Shieve shaker) สกัดสารแบบต่อเนื่องด้วยเครื่องสกัดแบบซอกซ์เล็ต (Soxhlet extraction) และการระเหยแห้งด้วยการนำสารละลายที่ได้จากการสกัดไประเหยด้วยเครื่องระเหยสุญญากาศ จนเหลือปริมาณของสารละลายสกัดหยาด 1 ถึง 20 ส่วนใน 100 ส่วนของสารละลายตั้งต้น

ญาดา พูลเกษม (2560 อ้างถึงจาก Nation) กล่าวว่า จากการดำเนินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ปีงบประมาณ 2561 ด้วยการใช้องค์ความรู้จากใบครามในการทำผลิตภัณฑ์น้ำสีย้อมยั้งเชื้อ *Propionibacterium acnes* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการยับยั้งเชื้อ *Propionibacterium acnes* จากสารสกัดใบครามฝักตรงและใบครามฝักงอทั้งแบบสด และอบแห้ง ที่สกัดด้วยเอทานอล โดยทำการหาค่าการยับยั้ง (Minimum inhibition zone, MIZ) หาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อแบคทีเรีย (Minimum inhibition concentration, MIC) และหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดของสารทดสอบที่สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียได้ (Minimum bactericidal concentration, MBC) พบว่า การสกัดใบครามฝักงอแบบสด ที่สกัดด้วยเอทานอลสามารถยับยั้งเชื้อ *Propionibacterium acnes* ในห้องปฏิบัติการได้

กนกวรรณ วรตง (2561, หน้า 1) กล่าวถึงการวิจัยองค์ประกอบทางพฤกษเคมีและฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดครามใหญ่ที่สกัด ด้วยแอลกอฮอล์และน้ำ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางพฤกษเคมี และฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระของครามใหญ่ (*Indigofera suffruticosa* Mill) ที่สกัดด้วย 95%, 50% แอลกอฮอล์ และน้ำคราม

โดยศึกษาองค์ประกอบทางพฤกษเคมีในใบคราม ได้ทำการตรวจวัดปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม ปริมาณฟลาโวนอยด์รวม และปริมาณคลอโรฟิลล์ สำหรับฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระทำการศึกษาด้วยวิธี DPPH assay, ABTS assay และ FRAP assay จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สารสกัดใบครามที่สกัดด้วย 95% แอลกอฮอล์ มีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม และปริมาณคลอโรฟิลล์มากที่สุด ($30.37 \pm 0.09 \mu\text{g GAE/g DW}$ และ $0.14 \pm 0.00 \text{ mg/g}$ ตามลำดับ) เมื่อเทียบกับสารสกัดใบครามที่สกัดด้วย 50% แอลกอฮอล์ และน้ำคราม สำหรับการศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH assay ABTS assay และ FRAP assay พบว่า สารสกัดใบครามที่สกัดด้วย 95% แอลกอฮอล์ มีฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระได้ดีกว่าสารสกัดใบครามที่สกัดด้วย 50% แอลกอฮอล์ และน้ำคราม โดยวิธี DPPH assay และ ABTS assay มีค่า IC_{50} เท่ากับ $26.14 \pm 0.29 \mu\text{g/mL}$ และ $19.88 \pm 0.93 \mu\text{g/mL}$ ตามลำดับ และวิธี FRAP assay มีค่าการต้านอนุมูลอิสระ เท่ากับ $239.73 \pm 0.17 \text{ mg FeSO}_4 \text{ equivalent/g extract}$ จากการศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางพฤกษเคมีในใบคราม และวิธีทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ พบว่า การตรวจวัดปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวม มีความสัมพันธ์กับฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระมากที่สุด (พัตต์วารารณ์ อุดรสรรพและคณะ, 2563)

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง

พระราชบัญญัติ เครื่องสำอาง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565 พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2565 เป็นปีที่ 7 ในรัชกาลปัจจุบัน ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอางพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา 26 ประกอบกับมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 3 ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “กระบวนการพิจารณาเครื่องสำอาง” ระหว่างบทนิยามคำว่า “ผู้รับผิดชอบ” และคำว่า “คณะกรรมการ” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2558 กระบวนการพิจารณาเครื่องสำอาง หมายถึง การพิจารณาคำขอ การตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร การประเมินเอกสารทางวิชาการ การตรวจวิเคราะห์ การตรวจสถานที่ผลิต นำเข้า ขาย หรือเก็บรักษาเครื่องสำอาง หรือการตรวจสอบเพื่อออกใบรับจดทะเบียนการพิจารณาใด ๆ เกี่ยวกับเครื่องสำอาง

มาตรา 7 ประกาศออกตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 77/2559 เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการพิจารณาอนุญาตผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพ ลงวันที่ 27 ธันวาคม พุทธศักราช 2559 ในส่วนที่เกี่ยวกับเครื่องสำอาง ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ ให้นำมาใช้บังคับแก่กระบวนการพิจารณาเครื่องสำอางตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว ให้ประกาศที่ออกตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 77/2559 เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการพิจารณาอนุญาตผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพ ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2559 ในส่วนที่เกี่ยวกับเครื่องสำอางเป็นอันยกเลิก

มาตรา 8 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (2565, ออนไลน์) และ
มาตราอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565 กำหนดไว้

แนวคิดผลิตภัณฑ์ใหม่

ผลิตภัณฑ์ใหม่ หมายถึง สิ่งที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจ จากความคาดหวังของลูกค้า
เปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันรุนแรง พฤติกรรมลูกค้าที่เปลี่ยนไป ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ต้องทำให้
ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เพื่อนำออกสู่ท้องตลาด ผลิตภัณฑ์ใหม่
สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แท้จริง ยังไม่เคยมีในตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงจากผลิตภัณฑ์เดิม
เป็นผลิตภัณฑ์ส่วนขยายเพิ่มเติมจากผลิตภัณฑ์เก่า (ปฏิพล ตั้งจักรวรานนท์, 2563, หน้า 188) ผลิตภัณฑ์ใหม่
ประกอบด้วย 1. ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่แท้จริง เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติการใช้งานใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน 2. ผลิตภัณฑ์
ส่วนขยายเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว ด้วยการพัฒนาส่วนประกอบเพิ่มเติมของผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม ด้วยการ
ใช้รูปแบบ หรือเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน กระบวนการของผลิตภัณฑ์ใหม่ การทำการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ 6
ขั้นตอน การก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ การตระหนักถึงโอกาส การพัฒนา การทดสอบ การดำเนินงานในเชิงพาณิชย์ การ
บริหารผลิตภัณฑ์

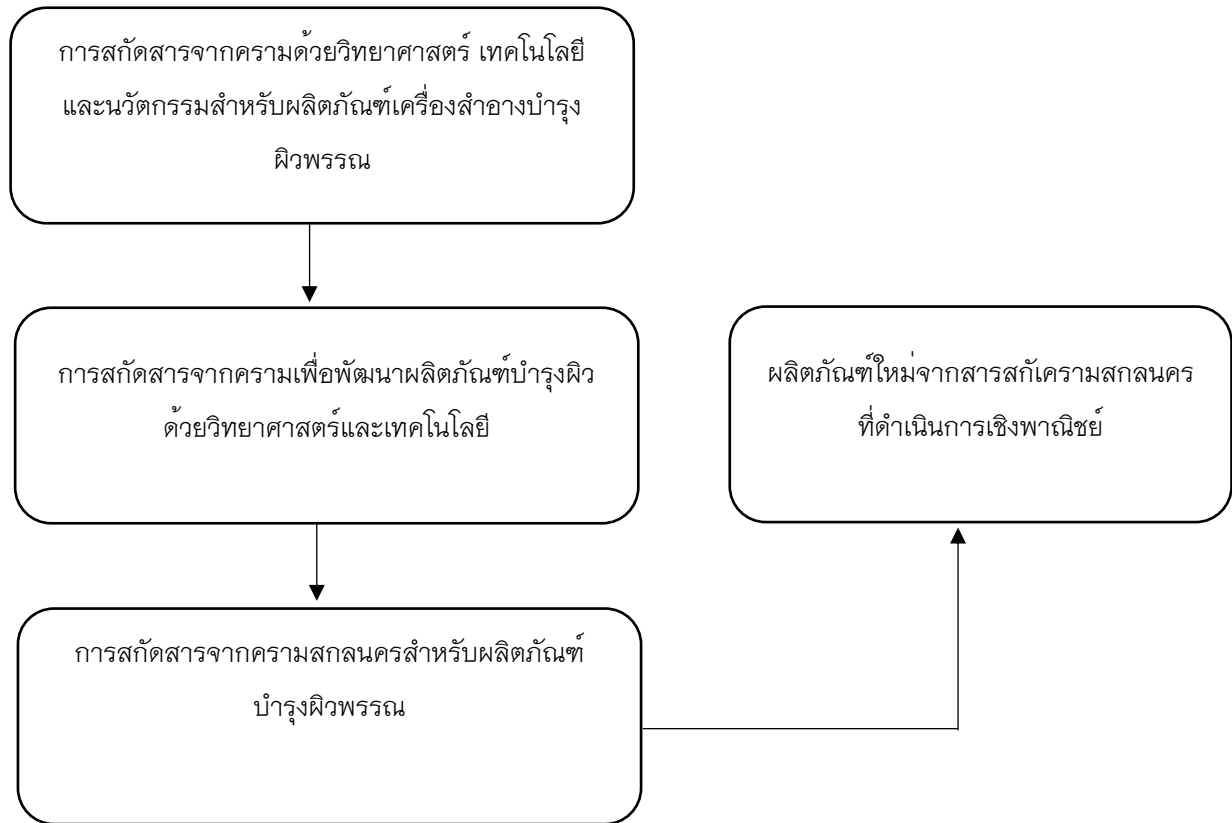
แนวคิดเชิงพาณิชย์

พาณิชย์ หมายถึง การค้า การแลกเปลี่ยน การค้าขาย การซื้อขาย การขาย ภาษาอังกฤษใช้ commercial
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, หน้า 66)

(พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2599, 2499, หน้า 1) ผู้ประกอบการพาณิชย์ หมายถึง บุคคล
ธรรมดา หรือนิติบุคคล ซึ่งประกอบพาณิชย์กิจเป็นอาชีพปกติและให้หมายรวมถึงผู้เป็นหุ้นส่วนที่ไม่จำกัดความรับผิด
กรรมการ หรือผู้จัดการด้วย มาตรา 6 พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 ให้ถือกิจการดังต่อไปนี้เป็น
พาณิชย์กิจ การซื้อ การขาย การขายทอดตลาด การแลกเปลี่ยน การให้เช่า การเช่าซื้อ การเป็นนายหน้าหรือตัวแทน
ค้าต่าง การขนส่ง การหักถดถอม การอุทสากรรม การรับจ้างทำของ การให้กู้ยืมเงิน การรับจำนำ การรับจำนอง
การคลังสินค้า การรับแลกเปลี่ยน หรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อ หรือขายตัวเงิน การธนาคาร การ
เครดิตฟองซิเอร์ การโพงยักวน การรับประกันภัย กิจการอื่นซึ่งกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ได้มีการตราพระราช
กฤษฎีกากำหนดกิจการเป็นพาณิชย์กิจ พ.ศ.2546 เพิ่มเติม โดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2546 ได้แก่ การ
ให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้อินเตอร์เน็ต การให้บริการฟังเพลงและร้องเพลงคาราโอเกะ การให้บริการเครื่อง
เล่นเกมส์ การให้บริการตู้เพลง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย เรื่อง การศึกษาการผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสู่การแปรรูปผลิตภัณฑ์บำรุง
ผิวพรรณ เพื่อศึกษาการผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร หมู่ 9 ตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร โดย นางวัลย์ณรัตน์ แสนเมือง ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเภสัชกรรมไทย เลขที่ พท.ภ. 20424 ปฏิบัติตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2510 ประกอบการร้านแสงจันทร์เภสัช ผู้ผลิต ยาสมุนไพร เครื่องสำอาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม Participatory Action Research: PAR) เป็นหลัก โดยศึกษาแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ Kemmis and MacTaggart (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) การประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อสังเคราะห์แนวทางการสกัดใบครามจากคราม ผักกอก จากต้นครามภายในจังหวัดสกลนคร สำหรับผลิตภัณฑ์บำรุงผิวของวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร

3.5 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจของผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสำหรับแปรรูปผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ วิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร หมู่ 9 ตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

3.6 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยเพื่อให้เกิดความถูกต้องและสมบูรณ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พร้อมทั้งปรับแก้ไขเครื่องมือตามข้อเสนอแนะก่อนการเก็บข้อมูล

3.7 ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กับกลุ่มเป้าหมาย และการสังเกต การสนทนากลุ่ม ร่วมกับวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร หมู่ 9 ตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร โดย นางวัลย์ณรัตน์ แสนเมือง ประธานกลุ่มฯ เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยด้านเภสัชกรรมไทย เลขที่ พท.ภ. 20424 ปฏิบัติตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ประกอบการร้านแสงจันทร์เภสัช ผู้ผลิตยาสมุนไพร เครื่องสำอาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา คือ แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาและความต้องการผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสำหรับแปรรูปผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาการผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จ.สกลนคร โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน การประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อสังเคราะห์แนวทางการสกัดไบโครามจากครามฝัอง จากต้นครามภายในจังหวัดสกลนคร ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (เป็นการนำผลการวางแผนมาใช้ในการกระบวนการสกัดไบโครามที่เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพด้วยวิธีการสกัดไบโครามฝัองแบบมาเซอร์เรชั่นเพื่อนำมาเป็นส่วนผสมในสูตรผลิตภัณฑ์ตามแผนงานที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต ติดตามการดำเนินการผลิตตามแผนงานที่ ประเมินผลการดำเนินการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลตามความต้องการ ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล นำข้อมูลผลการสกัดสารครามที่เหมาะสมสำหรับรูปแบบผลิตภัณฑ์ ประเมินการมีส่วนร่วมและคืนข้อมูลสู่ผู้เกี่ยวข้อง รายละเอียด ดังนี้

สภาพความต้องการพัฒนา

ทีมผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์บำรุงสุขภาพผิวพรรณจากการนำสารสกัดไบโครามเป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ใหม่ ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร เลขที่ 131 ถนนพังโคน-วานรนิวาส หมู่ 9 ตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชื่อแสงจันทร์ โดยนางวัลย์ณรัตน์ แสนเมือง ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย สาขาด้านเภสัชกรรมไทย ใบอนุญาตการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยเลขที่พท.ภ.20424 ปฏิบัติตามมาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 กลุ่มวิสาหกิจแสงจันทร์สมุนไพรฯ เป็นผู้ผลิตและจำหน่ายสมุนไพรแผนโบราณ ทั้งที่เป็นผ่านกระบวนการ

แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และจำหน่ายในลักษณะที่ไม่แปรรูป (ไม่เปลี่ยนสภาพ) เป็นสมุนไพรส่วนกิ่ง ก้าน ใบ ดอก ผล ลำต้น แก่น ราก ที่อยู่ในสภาพมองเห็นเป็นสมุนไพร ผู้บริโภคนิยมนำไปต้ม ฝน อบ เคี้ยว ทา ตามสรรพคุณทางยา นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบสมุนไพรเพื่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น อกยัญเปศร โรงพยาบาลพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร ผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันดีคือ ยาสตรีแสงจันทร์ ยาแผนโบราณผสมยาตำรับจีนเน้นบำรุงสุขภาพสุขภาพสตรี ยาฤๅษยาแสงจันทร์ สมุนไพรดอกเหล้าแสงจันทร์ สูตรสวาน้อยดกเตี๋ยง ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค ยาธาตุบอบเซย ยาแก้ไข้ผสมมะขามป้อม ยาหม่องไพรแสงจันทร์ กวาวเครือแดง นอกจากนั้นยังมีผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าครีมเจล จากสารสกัดครามที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการส่งเสริมการปลูกสมุนไพรทดแทนการทำเกษตรเชิงเดี่ยวและแปรรูปสมุนไพรเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์รองรับมาตรฐาน GMP ในปีงบประมาณ 2563 จากจังหวัดสกลนคร โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครออกแบบพัฒนาครีมเจล ชื่อแบรนด์ Moon light แปลว่า แสงจันทร์ ลักษณะเป็นเนื้อเจลใสบรรจุกระปุก เป็นผลิตภัณฑ์ที่นำพืชที่มีสารสำคัญมาสกัดเป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ สารสกัดใบครามออกฤทธิ์ป้องกันแบคทีเรียพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางเจ้าแรกในจังหวัดสกลนคร ปัจจุบันได้รับการรับรองเป็นผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ในปี 2565 และในปี 2566 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์ฯ ร่วมลงนามความร่วมมือจับคู่ธุรกิจระหว่างจังหวัดกาฬสินธุ์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ณ โรงแรม เอ็นเอช ดี เอลลิกันท์ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยมีนายพาน แหม่ง ฮุ่ง รองประธานคณะกรรมการประชาชนจังหวัดกาฬสินธุ์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นหัวหน้าคณะจากจังหวัดกาฬสินธุ์ และมีนายจุ ด็กสูง กงสุลใหญ่ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์และความร่วมมือเมืองคู่มิตร เพื่อผลักดันการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง บนพื้นฐานของความเท่าเทียมและผลประโยชน์ร่วมกัน เสริมสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือทางการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในระดับพื้นที่ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาผู้ประกอบการเชื่อมโยงตลาดการค้าชายแดน และประเทศเพื่อนบ้าน (สำนักงานจังหวัดสกลนคร, 2566, ออนไลน์) วิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์สมุนไพรเกษตรแปรรูปอินทรีย์ จังหวัดสกลนคร หมู่ 9 ตำบลพังโคน อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร กำหนดความต้องการผลิตภัณฑ์เพื่อนำสารสกัดครามมาใช้เพื่อการแปรรูป “เซรั่มคราม”

การผลิตสารสกัดครามเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์บำรุงสุขภาพผิวพรรณจากสารสกัดใบครามสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

วิธีการสกัดสารสกัดครามจากใบครามฝักงอ ใช้ใบครามสดจากแปลงบ้านดอนกอย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เป็นแหล่งผลิตเนื้อครามจำนวนมากแห่งหนึ่งในจังหวัดสกลนคร เนื่องจากเป็นพื้นที่ผลิตเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์และเป็นแหล่งแปรรูปครามที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสกลนคร วิธีการสกัดสารสำคัญจากใบครามมีขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมตัวอย่าง เก็บตัวอย่างใบครามฝักงอมาล้างทำความสะอาด แล้วทำให้แห้งโดยการผึ่งลม เก็บไว้ในที่ร่มไม่ให้ถูกแสง หลีกเลี่ยงความชื้นเพื่อป้องกันการเกิดเชื้อรา จากนั้นนำมาบดให้ละเอียดด้วยเครื่องปั่นผลไม้
2. การสกัดสารแบบมาเซอร์เรชั่น
 - 2.1 นำใบครามแห้งที่บดละเอียดแล้วนำไปแช่ในเอทานอล โดยเติมตัวทำละลายเอทานอลให้ท่วมใบครามที่บดละเอียด ปิดฝาภาชนะให้สนิทเพื่อป้องกันการระเหยออกแล้ว 3 วัน
 - 2.2 หลังจากนั้นนำมากรองด้วยกระดาษกรองเพื่อแยกเอาสารละลายออก

2.3 นำสารละลายไประเหยตัวทำละลายออก ด้วยเครื่องระเหยสุญญากาศแบบหมุน (Rotary Evaporator) ส่วนการนำมาสกัดซ้ำอีก 2 ครั้ง โดยใช้ตัวทำละลายเอทานอล

2.4 ชั่งน้ำหนักของสารสกัดที่ได้ จากการสกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอล

2.5 บรรจุขวดแก้วสีชาปิดฝาให้สนิทเก็บอุณหภูมิในตู้เย็น

2.6 นำมาใช้เป็นส่วนประกอบในตำรับเครื่องสำอางหรือตำรับยาตามที่ใช้ต้องการ ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมาย พ.ร.บ.เครื่องสำอาง จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

การบริการวิชาการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาและให้บริการวิชาการอบรมเชิงปฏิบัติการอบรมเชิงปฏิบัติการสกัดคราม และแปรรูปผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณจากสารสกัดคราม ในวันศุกร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 08.00-17.30 น. ณ อาคาร 9 ห้องปฏิบัติการ 9301 คณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อบรมเชิงปฏิบัติการสกัดคราม วิทยากรโดย ดร.ศุภกร อาจหาญ และ น.ส. กนกวรรณ วรดง อบรมเชิงปฏิบัติการผลิตภัณฑ์ครีมบำรุงผิวพรรณจากสารสกัดคราม ดร.ลักษณาวดี ทรายชาว ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป น.ส. กรรณิการ์ ธนอมสิทธิ์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป นายवलันต์ มุลเมืองแสน ผู้ช่วยปฏิบัติการเคมี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ผู้เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการ แบนด์ผ้าครามภายในจังหวัดสกลนคร 6 กลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแสงจันทร์ กลุ่มครามสกลนคร กลุ่ม Jed ผ้าคราม กลุ่มครามภูไทย กลุ่มครองวิถี กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านทำน้ำยาเอนกประสงค์บ้านนาเลา บุคคลผู้สนใจทั่วไป ชื่อผลิตภัณฑ์ใหม่ เซรั่มคราม (INDIGO Serum) และสารสกัดใบคราม เป็นแบบหยาบมีสีขุ่นเป็นตะกอนนำไปใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์จะมีสีขาวขุ่น เป็นจุด ไม่สม่ำเสมอ หากต้องการนำไปใช้เป็นส่วนผสมสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อไม่ให้มีสีหรือตะกอนต้องนำมาผ่านกระบวนการกรองเพื่อไม่ให้มีตะกอน และสามารถเพิ่มสี กลิ่นได้ตามความต้องการของผู้ใช้ ทั้งนี้สารสกัดครามที่นำมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใช้สารสกัดในปริมาณตามตำรับที่กำหนดไว้ มีปริมาณไม่มากจึงสามารถนำไปใช้เป็นส่วนผสมของการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย

การอภิปรายผล

การศึกษาการผลิตสารสกัดจากครามสกลนครสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ เป็นการเพิ่มมูลค่าวัตถุดิบจากพืชธรรมชาติและพืชประจำถิ่นมาใช้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในปัจจุบัน พบได้อย่างกว้างขวางและหลากหลายมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับ (นำพล แบนและคณะ, 2566, บทคัดย่อ) วิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์เซรั่มที่ผสมสารสกัดหยาบถึงเข้าสีทองเพื่อบำรุงผิวหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดถึงเข้าสีทอง และพัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์เซรั่ม โดยศึกษาผลของสารก่อเจลดต่อคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ นำสารสกัดถึงเข้าสีทองที่สกัดด้วยน้ำร้อนเป็นเวลา 30 นาที และสารสกัดจากน้ำ มาทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี ABTS+. พบว่ามีค่า IC50 เท่ากับ 6.57 ± 0.30 mg/ml และ 3.16 ± 0.14 mg/ml เมื่อทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH สารสกัดถึงเข้าสีทองด้วยน้ำ มีค่า IC50 เท่ากับ 6.81 ± 0.34 mg/ml และ 6.77 ± 0.33 mg/ml ตามลำดับ ส่วนสารก่อเจลดในสูตรตำรับผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการเตรียมเป็นเซรั่มคือ HPMC 2% และองค์ประกอบในตำรับ ประกอบด้วยสารให้ความชุ่มชื้น 4% และสารกันเสีย 1% เมื่อทดสอบด้วยสภาวะเร่ง ดังนั้นจึงสามารถนำสารสกัดถึงเข้าสีทองมาเตรียมเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางเซรั่มเพื่อบำรุงผิวหน้าได้ สอดคล้องกับ (อิศเรศ ปัญญา, 2561, บทคัดย่อ) การพัฒนา

เซรั่มจากสารสกัดบัวบก เป็นพืชสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาแผลเป็นชนิดนูนและคีลอยด์ งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตำรับเซรั่มจากสารสกัดบัวบกเพื่อรักษาแผลเป็นจากการเกิดสิ่ว ซึ่งเป็นแผลเป็นชนิดลึกกุ่ม พบว่า การเติม poloxamer 188 ทำให้ได้ตำรับมีลักษณะทางกายภาพที่ใส และการปรับเปลี่ยน buffering agent ทำให้ได้ตำรับที่มีเสถียรภาพต่อการเปลี่ยนแปลงความเป็นกรดต่าง ตำรับเซรั่มผสมสารสกัดบัวบกในความเข้มข้น 5-10% มีเสถียรภาพทางกายภาพดี การปลดปล่อยและการซึมผ่านของ 7.5% โดยน้ำหนักของสารสกัดจากบริษัทในเซรั่ม พบการซึมผ่านและปลดปล่อยได้เร็วกว่าตำรับเซรั่มอื่น เมื่อเปรียบเทียบการซึมผ่านเฉพาะสารออกฤทธิ์พบว่า เซรั่มที่มีสารสกัด 5% ของสารสกัดจากการแยกสกัดด้วยบิวทanol มีการซึมผ่านของปริมาณสารออกฤทธิ์กลุ่ม asiaticosides สูงที่สุด และเซรั่มดังกล่าวทำให้เซลล์เคลื่อนที่ได้มากกว่าที่เวลา 24 ชั่วโมง การพัฒนาเซรั่มจากสารสกัดบัวบกโดยการเปลี่ยนสารช่วยทางเภสัชกรรมทำให้ได้ตำรับเซรั่มที่มี เสถียรภาพและประเภทสารสกัดบัวบกส่งผลต่อเสถียรภาพของตำรับตลอดจนประสิทธิภาพของ บัวบก ดังนั้นเซรั่มจากสารสกัดบัวบกจากการแยกสกัดด้วยบิวทanolเหมาะสมที่จะนำไปทำการศึกษาต่อ

นอกจากนี้ยัง พบว่า สารสกัดไครมสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นได้ จากงานวิจัยของ (พรสิริ นทร์ อุดมสมุทรศิริและไธยริสา ทองนายแก้ว, 2564) ต้นครามเป็นพืชที่มีสรรพคุณมากมาย ต้นครามมีสรรพคุณอื่น นำมาใช้เป็นยารักษาโรค และเมื่อนำมาสกัดพบว่ามีการต้านอนุมูลอิสระอยู่เป็นจำนวนมาก สารต้านอนุมูลอิสระคือสารที่ช่วยยับยั้งหรือชะลอการเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชันที่เป็นสาเหตุของการเกิดอนุมูลอิสระ ร่างกายของเราสร้างสารอนุมูลอิสระตลอดเวลา เซลล์ในร่างกายจะเสื่อมถอยลง ส่งผลให้ร่างกายนั้นเสื่อมสภาพถอยลงทั้งภายในและภายนอก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีสารต้านอนุมูลอิสระมาควบคุมกลไก ไม่ว่าจะทางแหล่งโภชนาการ หรือจะเป็นทางผลิตภัณฑ์ทางด้านยา และเวชสำอาง เวชสำอางคือสิ่งปรุงแต่งที่ใช้เพื่อความสะอาดผิวและเสริมความงาม นิยมผลิตจากสารสกัดสมุนไพรเพราะเป็นสิ่งที่พบได้ง่ายตามธรรมชาติและปลอดภัยกว่าสารเคมี โดยการผลิตเวชสำอางต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์การนำไปใช้ประโยชน์ควบคู่กับสรรพคุณของสมุนไพรที่นำมาใช้ผลิต ครีมหาผิวจากสารสกัดต้นครามที่มีสารต้านอนุมูลอิสระ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อยอดไปเป็นผลิตภัณฑ์เวชสำอางและยังเป็นการนำวัสดุจากธรรมชาติ สามารถนำมาขยายผลเป็นผลิตภัณฑ์เซรั่มสำหรับใช้เป็นเครื่องสำอางได้เป็นอย่างดี กระบวนการสกัดใบครามฝักออกสกลนครได้กระบวนการสกัดสารด้วยวิธีการแช่หรือที่รู้จักกันดีคือวิธีการสกัดสารแบบมาเชอร์เรชั่น (maceration) ที่ใช้กับพืชสมุนไพรมาผสมกับตัวทำละลายเพื่อเตรียมสารสกัดสมุนไพรเพื่อให้ได้สารสำคัญ สอดคล้องกับ (ชนัญ ผลประไพและศรีณญ อุณหวี, 2562, หน้า 479) การวิจัยพัฒนากระบวนการเตรียมการสกัดสมุนไพรที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ศึกษากระบวนการเตรียมสารสกัดสมุนไพรไทยที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระจากการสกัดสมุนไพรไทย แก่นฝาง ผลสมอไทย ผลสมอพิเภก ผลมะขามป้อม และลำต้นบระเพ็ด ด้วยวิธีการแช่ในเอทานอล เพื่อคัดกรองพืชสมุนไพรที่มีศักยภาพในการต้านอนุมูลอิสระ พบว่า สารสกัดแก่นฝางและสารสกัดผลมะขามป้อมมีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระและปริมาณสารประกอบ ฟีนอลิกรวมสูงกว่าสารสกัดสมุนไพรชนิดอื่น เมื่อสกัดด้วยเมทานอล เอทานอล และเอทิลอะซิเตทเพื่อคัดเลือกว่าตัวทำละลายที่เหมาะสม พบว่าเอทานอลยังคงเป็นตัวทำละลายที่เหมาะสมเนื่องจากทำให้ได้สารสกัดที่มีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระสูง มีปริมาณสารประกอบฟีนอลิกรวมสูง และมีปริมาณฟลาโวนอยด์รวมสูง แม้ว่าการสกัดด้วยเอทานอลจะทำให้มีผลได้การสกัดน้อยกว่าสารสกัดด้วยเมทานอล แต่เอทานอลเป็นตัวทำละลายที่มีความเป็นพิษต่ำและมีราคาถูก จึงมีความเหมาะสมต่อการสกัดสารออกฤทธิ์จากแก่นฝางและผลมะขามป้อมด้วยวิธีการแช่ ทั้งในระดับชุมชนและระดับอุตสาหกรรม

แต่อย่างไรก็ตามการใช้ประโยชน์จากสารสกัดครามสามารถนำส่วนรากของต้นครามมาเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวได้ คมกฤษ ภูทอง เจ้าของแบรนด์ Khramer สกินแคร์จากรากคราม ที่เป็นเศษซากทางการเกษตร เพื่อบอกว่าต้นไม้ 1 ต้น ได้ถูกใช้งานอย่างคุ้มค่าแล้ว แถมช่วยลดมลพิษจากการเผาทิ้งทำลายด้วย Khramer ชื่อนี้เกิดจากการผสมผสานและสนธิเชื่อมขึ้นของคำ 3 คำ คือ Khram (คราม), Farmer (เกษตรกร) และ Charmer (คนมีเสน่ห์) คราม เกษตรกร และคนมีเสน่ห์ ร้อยเรียงเป็น Khramer นำรากต้นครามสกลนครมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เซรั่ม Indigo Root Extract Facial Serum ขนาด 30 ml ราคา 1,650 บาท และครีมกันแดด Indigo Root Extract Facial Sunscreen SPF50PA++++ ขนาด 30ml ราคา 850 บาท จำหน่ายทางออนไลน์ Line ID: @khramer.th และ Email : info.khramer@gmail.com เฟสบุ๊ค KHRAMER ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้ประกอบการมองเห็นโอกาสในการดำเนินธุรกิจเครื่องสำอางจากสารสกัดครามที่มีคุณสมบัติที่นำมาแปรรูปและผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถขยายผลสู่การผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นได้อย่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น กระบวนการสกัดครามเพื่อให้ได้สารสำคัญจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ถือเป็นข้อจำกัดของผู้ประกอบการทั่วไป ดังนั้น จึงควรวางแผนร่วมกับผู้ผลิตเพื่อวางแผนการผลิตสารสกัดครามให้มีปริมาณสารสกัดครามที่เพียงพอต่อการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์

สรุป ผลการวิจัยสกัดสารสำคัญจากใบคราม ใช้ใบครามผึ่งจากแปลงบ้านดอนกอย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร แหล่งผลิตเนื้อครามและแปรรูปที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสกลนคร ขั้นตอนการสกัด นำใบครามผึ่งออกมาล้างทำความสะอาดผึ่งลมให้แห้งเก็บในที่ร่มหลีกเลี่ยงความชื้นนำมาบดละเอียด สกัดแบบมาเซอร์เรชั่นด้วยตัวทำละลายเอทานอล 3 วัน กรองแยกสารละลายและระเหยด้วยเครื่องระเหยสุญญากาศแบบหมุน (Rotary evaporator) ส่วนกากนำมาสกัดซ้ำ 2 ครั้ง ทำละลายด้วยเอทานอล ซึ่งน้ำหนักของสารสกัด บรรจุขวดแก้วสีชาปิดฝาให้สนิทเก็บอุณหภูมิในตู้เย็น สารสกัดใบครามเป็นแบบหยาบมีสีขุ่นเป็นตะกอนนำไปใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์จะมีสีขาวขุ่นเป็นจุด ไม่สม่ำเสมอ หากต้องการนำไปใช้เป็นส่วนผสมสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อไม่ให้มีสีหรือตะกอนต้องนำมาผ่านกระบวนการกรองเพื่อไม่ให้มีตะกอน และสามารถเพิ่มสี กลิ่นได้ตามความต้องการของผู้ใช้ ทั้งนี้สารสกัดครามที่นำมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใช้สารสกัดในปริมาณตามตำรับที่กำหนดไว้ มีปริมาณไม่มากจึงสามารถนำไปใช้เป็นส่วนผสมของการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย สามารถเติมสีและกลิ่นได้ตามความต้องการของผู้ใช้ สารสกัดครามมีศักยภาพสามารถพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและขยายสายผลิตภัณฑ์แต่งหน้า เช่น ลิปสติกอายเชโด้ บลัชออน เพื่อให้หลากหลายเพิ่มทางเลือก

องค์ความรู้ใหม่

วิธีการสกัดสารสกัดครามผึ่งอบ ใช้ใบครามจากแปลงบ้านดอนกอย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร แหล่งผลิตเนื้อครามที่ผลิตเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์และเป็นแหล่งแปรรูปเนื้อครามที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดสกลนคร วิธีการสกัดสารสำคัญจากใบครามขั้นตอน ดังนี้

การเตรียมตัวอย่างพืชใบครามผึ่งจากแปลงบ้านดอนกอย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ขั้นตอนการสกัดครามให้แห้ง เก็บในที่ร่ม หลีกเลี่ยงความชื้นป้องกันการเกิดเชื้อรา บดให้ละเอียด

สกัดสารแบบมาเซอร์เรชั่น นำใบครามแห้งที่บดละเอียดแล้วนำไปแช่ในเอทานอล โดยเติมตัวทำละลายเอทานอลให้ท่วมใบครามที่บดละเอียด ปิดฝาภาชนะให้สนิทเพื่อป้องกันการระเหยออกแซไว้ 3 วัน หลังจากนั้นนำมากรองด้วยกระดาษกรองเพื่อแยกเอาสารละลายออก นำสารละลายไประเหยตัวทำละลายออกด้วยเครื่องระเหยสุญญากาศ

แบบหมุน (Rotary evaporator) ส่วนกานำมาสกัดซ้ำอีก 2 ครั้ง โดยใช้ตัวทำละลายเอทานอล ซึ่งน้ำหนักของสารสกัดที่ได้ จากการสกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอล บรรจุขวดแก้วสีขาปิดฝาให้สนิทเก็บอุณหภูมิในตู้เย็น นำมาใช้เป็นส่วนประสมในตำรับเครื่องสำอางหรือตำรับยาตามที่ผู้ต้องการ ซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายพระราชบัญญัติเครื่องสำอางจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

สารสกัดใบครามเป็นแบบหยาบมีสีเข้มน้ำตาลเป็นตะกอนนำไปใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์จะมีสีเข้มน้ำตาล เป็นจุดไม่สม่ำเสมอ หากต้องการนำไปใช้เป็นส่วนผสมสำหรับการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อไม่ให้มีสีหรือตะกอนต้องนำมาผ่านกระบวนการกรองเพื่อไม่ให้มีตะกอน และสามารถเพิ่มสี กลิ่นได้ตามความต้องการของผู้ใช้ ทั้งนี้สารสกัดครามที่นำมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใช้สารสกัดในปริมาณตามตำรับที่กำหนดไว้ มีปริมาณไม่มากจึงสามารถนำไปใช้เป็นส่วนผสมของการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์และแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ปัจจุบันแนวโน้มผู้บริโภคให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์แต่งหน้าจากสารสกัดธรรมชาติมากขึ้น จึงเป็นโอกาสในการสร้างผู้ประกอบการและผลิตภัณฑ์ใหม่ทำให้อุตสาหกรรมสามารถต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้น

1.2 สารสกัดครามเป็นสารสกัดหยาบจึงทำให้ผลิตภัณฑ์เกิดตามธรรมชาติ ไม่ขาวใส หากต้องการให้ผลิตภัณฑ์มีสีตามธรรมชาติ ไม่ขาวใส หากต้องการให้ผลิตภัณฑ์มีสีที่ต้องการจำเป็นต้องเติมสีและกลิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ตลาดเครื่องสำอางในจังหวัดสกลนครยังมีช่องทางการตลาดสำหรับการนำพืชสมุนไพรและพืชที่มีสรรพคุณที่เหมาะสมเข้าสู่ตลาดผลิตภัณฑ์แต่งหน้า (Make up) ลิปสติก อายเชโด้ บลัชออน อายไลน์เนอร์ เพื่อให้เกิดความหลากหลายและสร้างทางเลือกให้ผู้บริโภคที่สนใจใช้ผลิตภัณฑ์จากพืชธรรมชาติที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.2 การพัฒนาเครื่องสกัดสารสำคัญจากใบครามฝักอด้วยในระดับวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.3 การจัดส่งสมุนไพรในเอทานอลให้บริษัทสกัดสารเพื่อแปรรูปเป็นสารสกัดที่พร้อมใช้ หรือดำเนินการสร้างเครือข่ายการนำใบครามสกลนครสกัดเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ วรตง. (2561). *โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) กิจกรรมการใช้ประโยชน์จากใบครามในการทำผลิตภัณฑ์น้ำสีย้อมยั้งเชื้อ Propionibacterium acnes*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2563). *สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพร*. สืบค้น 17 ตุลาคม 2565, จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/584685/584685.pdf .
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *ตลาดสมุนไพรเศรษฐกิจหลักของไทย*. สืบค้น 17 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/914569>.

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และพัฒนาจังหวัดสกลนคร. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร 5 ปี (พ.ศ.2561- 2565)*
ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ 2564. สกลนคร: สำนักงานจังหวัดสกลนคร. 118
- ชนัญ ผลประไพ และศรัณยู อุณหิ. (2562). การพัฒนากระบวนการเตรียมสารสกัดสมุนไพรไทยที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูล
อิสระ. *วารสาร Thai Journal of Science and Technology*, 8(5), 479-492
- ญาดา พูลเกษม. (2560). "คราม" มีสารต้านอนุมูลอิสระ. สืบค้น 17 ตุลาคม 2565, จาก [https://www.nationtv
tv/news/378567530](https://www.nationtv
tv/news/378567530).
- ญาดา พูลเกษม และคณะ. (2565). ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและการคัดกรองความเป็นพิษต่อเซลล์ของสาร
สกัดจากคราม. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 10(5), 469-486.
- นำพล แปนเมือง และคณะ. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมที่ผสมสารสกัดหยาบถึงเข้าสีทองเพื่อบำรุงผิวหน้า.
วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 10(2), 201-212.
- นิรมล ศากยวงศ์ และอริย์ช ญาติมพลี. (2561). อนุสิทธิบัตร เลขที่ 16673 อสป/200-ช. กรุงเทพมหานคร :
กรมทรัพย์สินทางปัญญา.
- ปฏิพล ตั้งจักรวรานนท์. (2563). หน้า 188. *คัมภีร์การตลาด* (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). เครื่องสำอางไทยฮอต ขึ้นแท่นส่งออกอันดับ 2 เอเชีย อันดับ 10 ของโลก.
สืบค้น 17 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.prachachat.net/economy/news-651308>.
- พรสิรินทร์ อุดมสมุทรศิริ และไวยริสา ทองนายแก้ว. (2564). *การพัฒนาครีมทาผิวจากสารสกัดของต้นคราม*.
สืบค้น 5 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.nstda.or.th/sims/login/index>.
- พัทธวรารักษ์ อุดรสรรพ และคณะ. (2563). องค์ประกอบทางพฤกษเคมีและฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดคราม
ใหญ่ที่สกัด ด้วยแอลกอฮอล์ และน้ำ. *วารสารเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี*, 1(1), 4-48.
- พระราชบัญญัติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2565. (2565). เครื่องสำอาง. สืบค้น 1 มีนาคม 2566,
จาก <https://www.fda.moph.go.th/sites/Cosmetic/Shared%20Documents/Laws>.
- พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2599 (2499, หน้า 1). *พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2599*
รวมแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549. สืบค้น 5 ตุลาคม 2566,
จาก http://bangsaray.go.th.a33.readyplanet.net/images/sub_C8_2499.pdf.
- ราชบัณฑิตยสถาน (2557, หน้า 66). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ศุภกร อจหาญ. (2561, หน้า 1). รายงานผลการพัฒนาสารสกัดจากคราม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
สำนักงานจังหวัดสกลนคร. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร (พ.ศ. 2561 – 2565) ฉบับทบทวน ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2564*. สำนักงานจังหวัด 31.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580* (ฉบับย่อ). สืบค้น 17 ตุลาคม 2565, จาก
https://drive.google.com/file/d/12scnWUnOXmgoxpJ_b1CrLILbkMqATaF.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ. (2563). หน้า 13. *รายงานตลาดเครื่องสำอางธรรมชาติราชอาณาจักร
เนเธอร์แลนด์*. สืบค้น 17 ตุลาคม 2565, จาก
https://www.ditp.go.th/contents_attach/605462/605462.pdf

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *ไขคำตอบ BCG Economy Model สำคัญอย่างไรทำไมถึงประกาศเป็นวาระแห่งชาติ*. สืบค้น 17 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/7040>.

สุวิมล ร่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิศเรศ ปัญญา. (2561). *การพัฒนาเสริมจากสารสกัดบัวบก*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, สืบค้น 6 สิงหาคม 2566, จาก <http://iithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream.pdf>.

ผู้นำท้องถิ่นกับการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมือง LOCAL LEADERS WITH POLITICAL VISION COMMUNICATION

กานต์ศุภณัฐ สุวรรณนิคม^{*1}, หฤทัย ปัญญาวุฒิตระกูล², กานต์ บุญศิริ³
Karnsupanut Suwannikom^{*1}, Haruthai Panyarvuttrakul², Karn Boonsiri³

¹หลักสูตรนวัตกรรมการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ¹Communication Innovative for political and local Administration Program, School of
Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
²⁻³สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ^{2,3} School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat
Open University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: rundokung@hotmail.com^{*1}

Received: August 02, 2023

Revised: August 19, 2023

Accepted: September 08, 2023

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันการสื่อสารการเมืองได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ในยุคที่การสื่อสารสามารถไปถึงกันโดยง่าย การเลือกที่จะสื่อสารอะไรออกไปก็ยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับการเมืองในระดับท้องถิ่นที่มีความสำคัญกับประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชน รวมถึงการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการสื่อสาร มีประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือประชาชน รู้ว่าควรนำเสนออะไร และรู้ว่าประชาชนในท้องถิ่นของตนเองต้องการอะไรมากที่สุด ผู้นำนั้นก็จะสามารถเข้าไปนั่งอยู่ในใจของประชาชนได้ไม่ยาก ดังนั้นการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น เพื่อที่จะแสดงภาพหรือเป้าหมายว่าจะแก้ปัญหาและพัฒนาให้ท้องถิ่นเป็นอย่างไรในอนาคต สามารถสื่อถึงวิธีการที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย จะนำไปสู่การโน้มน้าวจิตใจให้ประชาชนหันมาเลือกตนเองเข้าสู่ตำแหน่งได้ บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับความสำคัญ หน้าที่ และองค์ประกอบของการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมืองท้องถิ่น โดยจากการศึกษาข้อมูลสามารถสรุปได้ว่าผู้ส่งสารหรือผู้นำท้องถิ่น ต้องมีการสื่อสารไปยังผู้รับสารหรือประชาชน ไม่ว่าจะภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการใช้สัญลักษณ์ ใช้การแสดงออกที่มีความน่าเชื่อถือ ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีทัศนคติที่ดี เพื่อที่จะส่งเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์แก่ทั้งตัวผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผ่านช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับยุคสมัย และเข้าถึงได้โดยง่าย เหมาะสมกับผู้รับสารหรือประชาชนในท้องถิ่นเอง

คำสำคัญ: ผู้นำท้องถิ่น; การสื่อสาร; วิสัยทัศน์ทางการเมือง

Abstract

In the present, political communication has changed according to the era. In an era where communication can easily reach one another, the choices of what to communicate become increasingly important, especially in local politics, which is highly significant to the people. Local politics is closely related to the people and they have the greatest involvement in making decisions regarding important matters for the development of their own locality, such as selecting local leaders. Local leaders should possess knowledge, abilities, communication skills, experience in problem-solving, and assisting the public. They should know what to present and understand what the local people need the most. Such leaders can easily connect with the people on a personal level. Therefore, communicating the political vision of local leaders is important in order to demonstrate the image or goals for solving problems and developing the locality in the future. It can convey the methods for achieving the objectives and lead to influencing the hearts and minds of the people to choose themselves for the positions. The objective of this academic article is to analyze the importance, roles, and components of political vision communication of local leaders in order to apply effectively local political communication. Based on the research, it can be concluded that sender or local leaders must engage in communication with recipients or the public, regardless of spoken language, written language, or the use of symbols. They must use credible expressions, possess abilities, and maintain a positive attitude in order to convey beneficial content to both the sender and the receiver of the message. This should be done through communication channels suitable for the current era and easily accessible to the local recipients or the public themselves.

Keyword: local leader; communication; political vision

บทนำ

ผู้นำในองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือเอกชน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านการเมืองเองก็ตาม ผู้นำเป็นบุคคลที่ทำให้ผู้อื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ โดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากผู้อื่นในการอำนวยความสะดวก หรือสั่งการ บังคับบัญชา ประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2556) ผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลตัดสินใจในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเจริญของท้องถิ่นนั้น ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และสามารถนำพาซึ่งความเปลี่ยนแปลงพัฒนาท้องถิ่นไปในทางที่ดีได้ ผู้นำควรมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้ที่มีความสามารถ และมีคุณธรรม และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือการมีทักษะการสื่อสาร การสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญต่อการสร้างให้เกิดความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีของประชาชน

การสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมืองนับได้ว่าเป็นการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) อย่างหนึ่ง โดย

เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะ ความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองในที่นี่จะหมายถึงมุมมองขนาดของท้องถิ่นว่าจะดำเนินการไปในทางใด เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมืองของประชาชน (ธัญญา ไยทอง, 2548) ภายในท้องถิ่นเองนั้นก็ควรจะทำให้ความสำคัญกับการสื่อสารของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากตัวผู้นำนี่เองที่จะกลายเป็นตัวแทน และเป็นกระบอกเสียงในการส่งเสียงของประชาชนในท้องถิ่นไปยังผู้บริหารบ้านเมืองในระดับชาติ หากประชาชนในท้องถิ่นละเลยไม่ใส่ใจในการเลือกผู้นำที่มีทักษะการสื่อสารที่ดี ไม่สามารถสื่อออกไปยังภายนอกความต้องการของประชาชนเป็นเช่นไรนั้น อาจทำให้เสียโอกาสในการแก้ปัญหา ในการพัฒนา หรือแม้กระทั่งได้รับในสิ่งที่ไม่ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่ก็เป็นได้ จะเห็นได้ว่าการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมืองนั้นมีความสำคัญทั้งต่อผู้ที่ต้องการเป็นผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่อย่างมาก

ความเป็นมาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการแผ่นดินของไทยในปัจจุบัน มีวิวัฒนาการมาจากการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ได้ทรงวางรากฐานการบริหารราชการแผ่นดินใหม่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยส่วนกลางได้มีการจัดโครงสร้างการบริหารตามหน้าที่ ในรูปแบบของกระทรวงแทนการจัดตามพื้นที่เหมือนในอดีต ในส่วนภูมิภาคได้ปรับปรุงกลไกการบริหารราชการส่วนภูมิภาคให้สามารถที่จะกระชับอำนาจการปกครอง และขยายไปยังหัวเมือง อีกทั้งได้ทรงจัดการปกครองท้องถิ่นในระดับตำบล และหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ (โกวิทย์ พวงงาม, 2559) ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 ได้มีการวางกรอบกติกาทางการเมืองการปกครองในปิตุมาจึงได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ได้มีการวางโครงสร้างการบริหารราชการแผ่นดินหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยใช้ระบบการรวมศูนย์อำนาจ และใช้กลไกรัฐบาลกลางเป็นส่วนใหญ่ในด้านการปกครองท้องถิ่น เพื่อต้องการจัดรูปแบบงานให้เข้ากับลักษณะการปกครอง และให้การบริหารราชการแผ่นดินรวดเร็วขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นตัวแทนรัฐบาลกลางดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ทำให้การปกครองท้องถิ่นของไทยมีลักษณะที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่นแบบกึ่งเมืองขึ้น การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยสามารถแบ่งวิวัฒนาการของสภาจังหวัดออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พ.ศ. 2476-2498 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 ที่ได้มีการจัดตั้งสภาจังหวัดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 นับเป็นจุดกำเนิด และรากฐานของการพัฒนาที่ทำให้มีหน่วยงานปกครองท้องถิ่นในรูปองค์การบริหารส่วนจังหวัดขึ้น

ระยะที่ 2 พ.ศ. 2498-2540 การจัดตั้งและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 ซึ่งกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่งเสริมการศึกษาทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมวัฒนธรรม สาธารณูปการและ

บำบัดโรค การจัดตั้งและบำรุงสถานพยาบาล เป็นต้น

ระยะที่ 3 พ.ศ. 2540-ปัจจุบัน มีการบริหารองค์การตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 แทนฉบับ พ.ศ. 2498 โดยหลักเพื่อปรับปรุงบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้สอดคล้องกัน และปรับปรุงโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2534 มาตรา 70 ได้แบ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 จึงเกิดการปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นนั่นคือ องค์การบริหารส่วนตำบล และได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลใน พ.ศ. 2542 (โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง, 2547)

ในปี พ.ศ. 2543 คณะกรรมการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ขึ้นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีผลทำให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ต้องถ่ายโอนอำนาจของรัฐไปให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งหมายที่จะให้ท้องถิ่นมีการบริหารจัดการงานท้องถิ่นที่ดี และเป็นไปตามที่ประชาชนในท้องถิ่นต้องการ ต่อมาพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงโดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด และซ้อนทับพื้นที่ของเทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบลและสุขาภิบาล มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกำหนดให้มีวาระ 4 ปี และได้ให้อำนาจประชาชนในท้องถิ่นเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นได้โดยตรง เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างมาก เพราะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารของท้องถิ่นด้วยตนเอง

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลังและกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล องค์การของตนเองโดยเฉพาะเท่าที่จำเป็นและต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือประโยชน์ของประเทศ ทำให้เห็นได้ว่าการปกครองท้องถิ่นมีบทบาทที่สำคัญ ทั้งในแง่ของการเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตย และเป็นกำลังหลักในการสร้างให้เกิดการพัฒนาจากจุดเล็กแล้วจึงขยายไปยังระดับมหภาพต่อไป

การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองของชุมชนหนึ่งซึ่งอาจมีความต่างกันในด้านพื้นที่ จำนวนประชากรแต่การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม เพื่อจุดมุ่งหมายในการเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร, 2535)

1. งานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น เป็นงานที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติของท้องถิ่น บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ป้องกันและแก้ไขภาวะมลพิษในเขตพื้นที่ ส่งเสริมประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งคนในท้องถิ่นย่อมมีความผูกพัน และห่วงแหนในทรัพยากร

ที่ตนเองมี เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2. งานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในวิถีชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างสาธารณูปโภค การจัดทำถนน สะพาน สะพานคนเดิน สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อน การกำจัดขยะต่าง ๆ งานเหล่านี้เป็นงานที่จะขาดไปเสียมิได้เพราะประชาชนต้องได้ใช้บริการในชีวิตประจำวันมากที่สุด

3. งานที่เกี่ยวกับการป้องกันความปลอดภัย เป็นงานการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของชุมชน โดยอาจเป็นหน่วยบรรเทาสาธารณภัยในยามเกิดภัยธรรมชาติหรือเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีหน้าที่ในการประสานความช่วยเหลือไปยังประชาชนที่ต้องการให้ทันทั่วถึง

4. งานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีไว้ให้บริการแก่ประชาชน ได้แก่ การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุขในท้องถิ่น การจัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็ก คนชรา ผู้พิการ การจัดให้มีศูนย์เยาวชน หรือแม้แต่การจัดความบันเทิงให้แก่ประชาชน

5. งานที่เกี่ยวกับพาณิชย์ของท้องถิ่น เนื่องจากงานในลักษณะเช่นนี้หากให้เอกชนดำเนินการอาจจะไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร จึงต้องให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเช่น การจัดตั้งสถานธนาถนาบาล การจัดตลาด และการจัดการเดินรถ

6. งานที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน เป็นงานที่เป็นหน้าที่โดยตรง เช่น การจัดระเบียบ การวางผังเมือง การรักษาความสะอาด การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด ตลอดจนการส่งเสริมคุณภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น มีรายได้ มีอาชีพ ในการทำมาหากินโดยสะดวก ก็ถือเป็นการพัฒนาเมืองและท้องถิ่นให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นองค์การทางการปกครองท้องถิ่นที่มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อเป็นการสนับสนุนการบริหารบ้านเมืองตามหลักประชาธิปไตยที่เน้นการกระจายอำนาจมายังองค์กรในท้องถิ่นระดับต่าง ๆ โดยอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

หน้าที่ของการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมือง

การสื่อสารการเมืองท้องถิ่น ถือเป็นกุญแจสำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความรับผิดชอบที่กล่าวไปในข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่มีการแบ่งเขตออกเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมาก นับตั้งแต่จังหวัด อำเภอ ตำบล หรือแม้แต่หมู่บ้าน ซึ่งการสื่อสารนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนสามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองไว้ ดังนี้

พทุทธิสาณ ชุมพล (2546) อธิบายว่า การสื่อสารทางการเมือง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทฤษฎีความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองระหว่างบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง โดยระบบการเมือง หรือรัฐบาลจะได้หาช่องทางให้ประชาชนได้รับทราบนโยบายและกิจกรรมของรัฐบาล

Brian McNair (2003) ได้ยกคำกล่าวของ Denton และ Woodward ที่นิยามการสื่อสารการเมืองไว้ว่า เป็นการ

อภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ (รายได้จากภาษี) อำนาจรัฐ (ใครเป็นผู้รับมอบอำนาจในการตรากฎหมายการตัดสินใจในการใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร) การอนุญาตที่เป็นทางการ (รัฐจะให้ประโยชน์หรือลงโทษอย่างไร) แต่ไม่รวมถึงการกระทำที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง

Austin Ranney (1993) กล่าวว่า การสื่อสารทางการเมืองไม่เพียงอยู่ในรูปแบบของคำพูด หรืออักษรเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการถ่ายทอดความหมายผ่านการใช้สัญลักษณ์ รูปภาพ ดนตรี ตัวเลข อากัปกริยา การแสดงออก ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลทำให้บุคคล หรือกลุ่มคนอื่น ตระหนักถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่สื่อสาร

Rush & Athoff (1971) ให้ความหมายว่า การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมือง ไปยังอีก ส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง

Almond & Powell (1978) มีมุมมองว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการที่สำคัญที่แทรกอยู่ในทุกกระบวนการของระบบการเมืองทั้งปัจจัยนำเข้าและปัจจัยส่งออก ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ระบบการเมืองทำหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งการเรียกร้องความต้องการ การกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงทำหน้าที่ในการควบคุมกระบวนการนำเข้าและส่งออกของระบบการเมืองอีกชั้นหนึ่ง

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2545) กล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองว่าเป็นแนวทางการศึกษาที่ตระหนักถึงการสื่อสารในฐานะเครื่องมือของการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการเมืองทั้งของระบบรัฐ หรือผู้นำ โดยอาศัยการสื่อสารสร้างแนวทางการยอมรับขึ้นในหมู่ประชาชนผู้รับสาร โดยการสื่อสารเป็นทั้งเครื่องมือในการประสานประชาชนเพื่อให้เกิดบูรณาการ และการสื่อสารจะถูกใช้เพื่อการสร้างควมหมายเพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ

สรุป การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อคิดเห็น ประสบการณ์ และมุมมองระหว่างสมาชิกในสังคมด้วยกันเอง หรือระหว่างสมาชิกกับหน่วยงานทางการเมือง เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ สร้างเครือข่าย วางกะเกณฑ์ร่วมกัน หรือแม้แต่การนำเอาข้อเรียกร้อง และความต้องการของสมาชิกไปสู่หน่วยงานทางการเมืองที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะกำหนดนโยบาย และสนองตอบความต้องการของสมาชิกในสังคมได้มากยิ่งขึ้น ไม่อยู่แค่ในรูปแบบของคำพูด หรืออักษรเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการถ่ายทอดความหมายผ่านการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ อีกด้วย

หน้าที่หลักของการสื่อสารการเมืองท้องถิ่น คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และความเห็นต่าง ๆ ที่จะเป็นนโยบายของคนในท้องถิ่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อถึงช่วงของการเลือกตั้งที่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำท้องถิ่นนั้นต้องการที่จะจูงใจ ชักจูงประชาชนให้มาเลือกตนเอง การสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญ และจะต้องเป็นไปในทิศทางที่ดี สร้างความเข้าใจต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมือง เพื่อที่จะแสดงภาพหรือเป้าหมายในอนาคต และวิธีการที่จะดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงของเป้าหมายนั้น หากผู้นำสามารถสื่อสารออกมาได้อย่างชัดเจน ประชาชนก็จะตัดสินใจเลือก ในทางกลับกันถ้าวิสัยทัศน์ทางการเมืองของผู้นำไม่มีความชัดเจน ไม่แน่นอน ทั้งในแนวคิดและกิจกรรมที่จะลงมือทำ ก็จะมีผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นที่จะดำเนินงานตามเช่นกัน การสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมืองจึงเปรียบเสมือนแผนที่สู่ความเจริญของท้องถิ่น หากไม่สามารถที่จะสื่อสารหรือแสดงออกได้ถึงวิสัยทัศน์นี้ ก็อาจเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ดีได้

ความสำคัญของการสื่อสารวิสัยทัศน์

การสื่อสารวิสัยทัศน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารองค์กรที่ประสบความสำเร็จ โดยจะช่วยสร้างให้เกิดการร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และช่วยกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ขององค์กร การสื่อสารวิสัยทัศน์ที่มีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดความสำเร็จในระยะยาวได้อย่างยั่งยืนเพราะประหนึ่งเหมือนกับมีเข็มทิศในการบอกทิศทางการดำเนินงานไว้แล้ว

นนทิพร สาน้อย (2557) ให้ความหมายวิสัยทัศน์ไว้ว่าเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่มองเห็นภาพในอนาคตขององค์กรได้อย่างชัดเจน โดยสอดคล้องกับเป้าหมายและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้เพื่อที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ มีสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ให้ความหมายว่า การมองภาพอนาคตของผู้นำและสมาชิกในองค์กร และกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน แล้วมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ จุดหมายปลายทางดังกล่าวต้องชัดเจน ทำลาย มีพลังและมีความเป็นไปได้ โดยวิสัยทัศน์ของผู้นำนั้นเกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้นำองค์กรในการมองเห็น และสร้างภาพขององค์กรที่ต้องการจากปัจจุบัน รวมไปถึงเชื่อมโยงให้เห็นถึงแนวทาง ขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อที่จะไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้

วิสัยทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ ควรมีลักษณะของการจินตนาการตามได้โดยเห็นภาพ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริง ไม่เลื่อนลอย มีความชัดเจนทำให้สื่อสารได้ง่าย ผู้ได้บังคับบัญชา และประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าใจได้ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์สามารถอธิบายว่าเหตุใด บริษัทหรือองค์กร จึงดำเนินการเช่นนั้น และสามารถเชื่อมโยงงานขนาดเล็ก ไปสู่โครงการขนาดใหญ่ได้ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะทำงานโดยมีปัญหานั้นน้อยลงเพราะจะจะไม่มีความสับสนในแต่ละชิ้นงาน ทุกอย่างล้วนสามารถเข้าใจได้ชัดเจนถึงการไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ (Kotter, 1996) แนวคิดการสานวิสัยทัศน์ของ Smith (1994) เป็นการสื่อสารถ่ายทอดวิสัยทัศน์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนระหว่างผู้นำ และผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความเข้าใจทิศทางและภาพในอนาคตขององค์กรที่ตรงกัน ดังนั้น ผู้นำต้องเห็นความสำคัญ และเข้าใจว่าต้องให้การมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ไว้วางใจ รับฟังซึ่งกันและกัน ทุกคนมีความพร้อมและสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

ความสำคัญของวิสัยทัศน์แบ่งเป็น 3 ส่วน (จิราภรณ์ เกษวิริยการณ, 2556) คือ 1) การมีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดทิศทางขององค์กรได้ว่าต้องการให้องค์กรเป็นอย่างไร จากนั้นจึงสามารถกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้ 2) การมีวิสัยทัศน์เป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และทราบเป้าหมาย ทำให้การใช้ชีวิตและการทำงานนั้นมีคุณค่า 3) การมีวิสัยทัศน์เป็นการรวมใจและความสามัคคีให้คนในองค์กรมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกันเพื่อให้งานนั้นสำเร็จและสามารถชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามได้

กระทรวงศึกษาธิการ (มปป.) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์ว่าประกอบไปด้วย 1) ช่วยกำหนดทิศทางที่จะดำเนินชีวิตหรือกิจกรรมองค์กร โดยมีจุดหมายปลายทางที่ชัดเจน 2) ช่วยให้สมาชิกทุกคนรู้ว่า แต่ละคนมีความสำคัญต่อการมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง และรู้ว่าทำอะไร (What) ทำไมต้องทำ (Why) ทำอย่างไร (How) และทำเมื่อใด (When) 3) ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกสนใจ มีความผูกพัน มุ่งมั่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำลาย เกิดความหมายใน

ชีวิตการทำงาน ทำให้เกิดการทำงานและมีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมายด้วยความภูมิใจ และทุ่มเทเพื่อคุณภาพของผลงานที่ปฏิบัติ 4) ช่วยกำหนดมาตรฐานของชีวิต องค์กร และสังคมที่แสดงถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพ องค์กรที่มีคุณภาพ และสังคมที่เจริญก้าวหน้ามีความเป็นเลิศในทุกด้าน ซึ่งเป็นข้อสำคัญสำหรับผู้นำองค์กรบริหารท้องถิ่น ทั้งวิสัยทัศน์ทางการเมืองที่จะเป็นภาพในอนาคตของประชาชนโดยทั่วไป และวิสัยทัศน์ทางการบริหารที่จะเป็นส่วนของผู้ได้บังคับบัญชาได้เกิดการรับทราบถึงแนวปฏิบัติ

Kotter (1996) ได้กล่าวถึงการสื่อสารวิสัยทัศน์ (Visionary Communication) ไว้ว่าวิสัยทัศน์มีความสำคัญมากสำหรับนักบริหารระดับสูงในยุคใหม่ เพราะเป็นสิ่งที่แสดงภาพอนาคตขององค์กร ในบางประเด็นก็เป็นเรื่องที่สามารถอธิบายให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน แต่บางประเด็นก็ยากแก่การอธิบายให้เห็นชัดถึงวิธีการที่จะไปสู่ภาพอนาคตนั้น สมรรถนะ 3 ประการ ที่ผู้นำทั้งภาครัฐและเอกชนในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ วาทกรรม และคุณภาพของการสื่อสารวิสัยทัศน์ระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้บริหารระดับรองและพนักงานอื่น ๆ ทั้งหมดในองค์กร ลักษณะของวิสัยทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ (Effective Vision) ควรจะมีลักษณะที่สามารถจินตนาการแล้วสามารถเห็นภาพของอนาคตที่เป็นจริง เป็นไปตามที่ต้องการ ตรงใจของพนักงาน ลูกค้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถเป็นจริงได้ ไม่เลือนลอย มีความชัดเจนเพียงพอที่จะทำให้สามารถตัดสินใจได้ มีความยืดหยุ่น สามารถสื่อสารได้โดยง่าย และไม่ซับซ้อน

ลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดีจะต้องประกอบไปด้วย 1) การมีมุมมองแห่งอนาคต (Future perspective) สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และค่านิยมขององค์กร รวมทั้งวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์กรนั้น 2) ริเริ่มโดยผู้นำและสมาชิกมีส่วนร่วมในการคิดและให้การสนับสนุน (Share and Supported) มีความน่าเชื่อถือ โดยทุกคนเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม การมีส่วนร่วมของสมาชิกจะก่อให้เกิดความผูกพัน (Commitment) ร่วมกัน และทุกคนพร้อมที่จะให้การสนับสนุน 3) มีสาระครบถ้วนและชัดเจน (Comprehensive & Clear) สะท้อนให้เห็นถึงจุดหมายปลายทางและทิศทางที่จะก้าวไปในอนาคตที่ทุกคนเข้าใจง่าย สามารถทำให้สำเร็จได้ตรงตามเป้าหมาย สาระต่าง ๆ จะช่วยกระตุ้นท้าทายความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน 4) ให้ความฝันและพลังคลใจ (Positive & Inspiring) ทำท้าย ทะเยอทะยาน สามารถปลูกเร้า และสร้างความคาดหวังที่เป็นสิ่งพึงปรารถนาที่มองเห็นได้ นั่นคือ มีเส้นทางที่ท้าทายความสามารถ 5) มีแผนปฏิบัติที่แสดงให้เห็นวิธีการที่มุ่งสู่จุดหมายชัดเจน และเมื่อปฏิบัติตามแล้ว จะให้ผลคุ้มค่า ในอนาคต ทั้งในด้านบุคคลและองค์กร ทั้งนี้จะต้องมีความสอดคล้องกับจุดหมายปลายทางที่กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ด้วย

ดังนั้นการสื่อสารวิสัยทัศน์จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงทิศทางขององค์กรว่าต้องการให้องค์กรเป็นอย่างไร เดินไปในทางไหน การมีวิสัยทัศน์จะเป็นตัวกระตุ้นสมาชิกในองค์กร ทำให้ปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย ที่สำคัญที่สุดคือ การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะเป็นการรวมความสามัคคีให้คนในองค์กรมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน ทั้งนี้วิสัยทัศน์ที่ดีจะต้องไม่เลือนลอย มีพื้นฐานอยู่บนความจริง ผู้นำที่ไปสื่อสารถึงวิสัยทัศน์จะต้องอธิบายถึงที่มา และความสำคัญของวิสัยทัศน์ที่น่าเสนอได้ สามารถเชื่อมโยงไปจนถึงวิธีปฏิบัติเพื่อที่จะนำไปยังจุดหมาย ผู้ที่ส่วนร่วมจึงจะเกิดความยอมรับและเชื่อใจที่จะลงมือดำเนินการไปด้วยกัน

ผู้นำท้องถิ่นกับการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมือง

ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่ใช้ทักษะในการสื่อสารอย่างมาก นอกจากการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานตามที่ต้องการแล้ว ยังต้องมีการสื่อสารไปยังภายนอกองค์กรในการที่จะเจรจาพูดคุยกับประชาชน สร้างความน่าเชื่อถือ หรือแม้กระทั่งการโน้มน้าวให้ประชาชนหันมานิยมชมชอบตนโดยเฉพาะการสื่อสารวิสัยทัศน์การเมือง (ลิขิต ชีรเวทิน, 2550) ได้ให้ความหมายผู้นำทางการเมืองในอุดมคติว่าประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ประการ 1) ผู้นำจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ และจะต้องมีข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์หาสาเหตุในการแก้ปัญหาเพื่อบ้านเมืองได้ 2) มีความสามารถที่จะนำความรู้ที่มีไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) มีความเป็นผู้นำทางการเมือง สามารถทำตนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น หรือที่เรียกว่าการมีบารมี และ 4) การมีจริยธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด การสื่อสารของผู้นำท้องถิ่นที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบของการสื่อสารที่ครบถ้วน ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมในสถานการณ์รายละเอียด ดังนี้

ผู้ส่งสาร (Sender) การสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมืองไปยังประชาชน ควรเป็นการลงพื้นที่เพื่อพบปะชาวบ้าน โดยผู้ส่งสารหรือตัวของผู้นำท้องถิ่นเองต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสาร ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษา มีความน่าเชื่อถือ มีความสามารถในการทำงาน และทัศนคติที่ดี

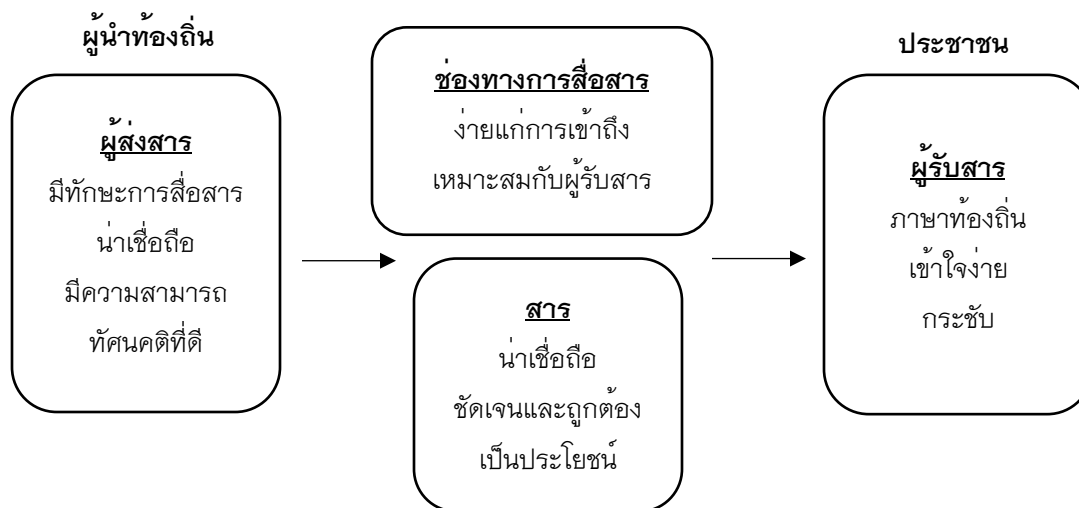
สาร (Message) ผู้นำท้องถิ่นสื่อสารหรือเนื้อหาสารในเรื่องของวิสัยทัศน์ทางการเมืองของตนไปยังประชาชนในท้องถิ่น โดยตัวเนื้อหาสารมีความน่าเชื่อถือ ชัดเจน ถูกต้อง และเนื้อหาสารที่สื่อออกไปควรที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น หรือเป็นประเด็นปัญหาที่ประชาชนให้ความสนใจ

ช่องทางการสื่อสาร (Channel) มีการเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับการสื่อสารแก่ชาวบ้าน โดยพิจารณาถึงความง่ายในการเข้าถึงของชาวบ้าน สามารถสื่อสารไปได้อย่างรวดเร็ว อาจจะประกอบด้วยการส่งสารผ่าน Facebook Website เสียงตามสายในชุมชน หรือแม้กระทั่งแผ่นพับใบปลิว ทั้งนี้ควรมีความเข้าใจในลักษณะของประชาชนในพื้นที่จะทำให้การสื่อสารนั้นเข้าถึงเป้าหมายได้อย่างครอบคลุม

ผู้รับสาร (Receiver) ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความเข้าใจในประชาชนที่ต้องการจะสื่อ โดยคำนึงถึงความง่ายของภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ควรจะพูดอย่างกระชับได้ใจความ หรือแม้กระทั่งการใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเท่ากันในระดับของภาษา

ดังนั้นผู้นำท้องถิ่นที่ต้องการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมืองไปยังประชาชนได้อย่างดี ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการสื่อสาร มีการวางแผนในแต่ละองค์ประกอบ รวมถึงสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ จึงจะสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น

องค์ประกอบของการสื่อสารวิสัยทัศน์ทางการเมือง อาจสรุปได้ว่าผู้ส่งสารหรือผู้นำท้องถิ่น ต้องมีการสื่อสารไปยังผู้รับสารหรือประชาชน ไม่ว่าจะภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการใช้สัญลักษณ์ ใช้การแสดงออกที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นผู้ที่มีความสามารถ มีทัศนคติที่ดี เพื่อที่จะส่งเนื้อหาสารที่เป็นประโยชน์แก่ทั้งตัวผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผ่านช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับยุคสมัย และเข้าถึงได้โดยง่าย เหมาะสมกับผู้รับสารหรือประชาชนในท้องถิ่นเอง

บทสรุป

การสื่อสารวิสัยทัศน์คือการสื่อสารออกไปให้ผู้อื่นเห็นภาพหรือทิศทางที่องค์กรหรือชุมชนจะดำเนินไป โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการให้สำเร็จ ผู้นำจะต้องอธิบายให้บุคคลอื่นเข้าใจได้โดยง่าย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารต้องเข้าถึงโดยคนในทุกระดับ และเห็นภาพขั้นตอนที่จะดำเนินการต่อไป สามารถทำให้ทุกคนเห็นพ้องไปในทางเดียวกัน จึงจะเกิดผลสำเร็จได้ เช่นเดียวกับในทางการเมือง นักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เห็นภาพในการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้แบบเป็นขั้นเป็นตอน ไม่เลื่อนลอย ก็จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น แต่ถ้าหากเป็นวิสัยทัศน์เพียงเพื่อการหาเสียงแต่ไม่สามารถนำไปดำเนินการจริงได้ ความไว้วางใจของประชาชนที่เลือกก็จะหมดไปในภายหลัง และจะหมดความน่าเชื่อถือ ดังนั้นการจะนำเสนอวิสัยทัศน์ใดก็ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้และเหมาะสม นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการสื่อสารให้ครบถ้วน โดยเน้นการคำนึงถึงประชาชนตัวตั้ง ผู้นำจะต้องมีการใช้ระดับของภาษาที่กลมกลืนกับประชาชน พูดจากระชับ เข้าใจได้ง่าย ช่องทางการสื่อสารเหมาะกับคนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อที่เลือกใช้ได้อย่างทั่วถึง เนื้อหาสารที่เลือกมาต้องมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

อย่างแท้จริง หากดำเนินการตามนี้แล้วก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ในภาพรวมด้วย เนื่องจากประชาชนก็สามารถรับรู้ถึงวิสัยทัศน์แนวทางที่ท้องถิ่นจะถูกพัฒนาไป และสามารถให้ความเห็นได้ว่าสิ่งนั้นถูกต้องแล้วหรือไม่ ตรงกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ใช่หรือไม่ การสื่อสารนี้เองที่จะเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์และความเข้าใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในทางที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (มปป.). ความรู้เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ (VISION). สืบค้น 10 มิถุนายน 2566 จาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/32f2018090611381924.doc.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2559). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง. (2547). *คู่มือมิติใหม่องค์การปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน*. กรุงเทพฯ: เสนาธรรม.
- จิราภรณ์ เกษวิริยการณ. (2556). *แนวทางการพัฒนาการสร้างวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. กำแพงเพชร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ธัญญา ไยทอง. (2548). *กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของสาขาพรรคประชาธิปัตย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเศรษฐศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นนทิพร สาน้อย. (2557). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง*. วิทยานิพนธ์. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เนตรพัฒนา ยาวีราข. (2556). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร. (2535). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- พฤทธิสถาน ชุมพล. (2546). *ความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลิขิต ชีรเวดิน. (2550). *วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). *การสื่อสารกับการเมือง*. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์ พริ้นติ้ง.
- Almond, G.A. & Powell, G.B. (1978). *Comparative Position Communication*. Boston: Little Brown.
- Smith, C. E. (1994). The Merlin Factor: Leadership and Strategic Intent. *Business Strategy Review*, 5(1), 67–84.
- Kotter, J.P. (1996). *Leading Change*. Boston: Harvard Business School.
- McNair, B. (2003). *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge.
- Rush, M. & Athoff, P. (1971). *Introduction to Political Sociology*. London: Western Printing Service Press.
- Ranney, A. (1993). *Governing: An introduction to political science*. (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall International.
- Denton, R.E. & Woodward, G.C. (1990). *Political communication in America*. (2nd ed.). New York: Praeger.

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
WORK MOTIVATION AFFECTING PERFORMANCE OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION PERSONNEL IN THAT PHANOM DISTRICT
NAKHON PHANOM PROVINCE

ศิริณญัฐ สิทธิจักร¹, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล^{*2}, สามารณ อัยกร³
Sirinyapaht Sitthijak¹, Chardchai Udomkijmongkol^{*2}, Samart Aiyakorn³

¹⁻³หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹⁻³Master of Public Administration Program, Faculty of Management Science Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: sirinyapaht.sitthijak@outlook.com¹, chardchai_u@hotmail.com^{*2}

Saamm_5@hotmail.com³

Received: September 20, 2023

Revised: September 30, 2023

Accepted: October 16, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 2) ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 3) อิทธิพลของปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 230 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน 2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ($\beta=.408$) ด้านการเจริญเติบโต ($\beta=.203$) และด้านลักษณะของงาน ($\beta=.155$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความสำเร็จในงาน

(MT₂) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 องค์ประกอบดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 78.90 ($R^{2Adj}=.789$) ปัจจัยด้านคุณค่างานนโยบายและการบริหารงาน ($\beta=.573$) ด้านลักษณะของอาชีพ ($\beta=.354$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\beta=.230$) และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\beta=.087$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 87.90 ($R^{2Adj}=.879$)

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน; ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of Motivator factors and hygiene factors affecting performance efficiency of local administrative organization personnel in That Phanom District. Nakhon Phanom Province; 2) efficiency level in performance of local administrative organization personnel in That Phanom District Nakhon Phanom Province; 3) the effects of motivation factors and sustaining factors on performance efficiency of local administrative organization personnel in That Phanom District Nakhon Phanom Province. the samples consisted of 230 personnel from local administrative organization in That Phanom District, Nakhon Phanom Province, Questionnaire was used tool for data collection. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research revealed that: 1) work motivation of local administrative organization personnel in That Phanom District, Nakhon Phanom Province Overall, the motivation factors and the hygiene factors were at a high level. 2) Performance of local administrative organization personnel in That Phanom District Nakhon Phanom Province overall, it was at a high level. 3) Motivator factors for work progress were ($\beta=.408$), growth ($\beta=.203$), and job characteristics ($\beta=.155$) influenced the efficiency. in the performance of personnel of local administrative organizations in That Phanom District statistically significant at the .01 level. The task success aspect (MT₂) influenced performance, in the personnel of local administrative organizations in That Phanom District Statistically significant at the .05 level. Morcoves the aforementioned components can predict the level of performance efficiency of local administrative organization personnel in the district. That Phanom, Nakhon Phanom Province was 78.90 percent. ($R^{2Adj}=.789$). Hygiene factors were policy and administration ($\beta=.573$), occupational characteristics ($\beta=.354$), supervisor relationship ($\beta=.230$), and co-worker relationship ($\beta=.087$). Influencing the performance of personnel of local administrative organizations in That Phanom District. Nakhon Phanom Province statistically significant at level .01.

The aforementioned components can together predict the level of performance efficiency of local administrative organization personnel in That Phanom District. Nakhon Phanom Province got 87.90 percent. ($R^{2Adj}.879$)

Keyword: work motivation; performance

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร “แรงจูงใจ” ถือเป็นปัญหาใหญ่ต่อการดำเนินงานของทุกองค์กร องค์กรทุกองค์กรต่างพยายามหาวิธีการที่จะสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานเพื่อให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ นอกจากนี้แรงจูงใจยังเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาในการทำงาน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของพนักงานและยังเป็นการเพิ่มจำนวนพนักงานในองค์กรนั้น ๆ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและตระหนักว่าแรงจูงใจเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาตามสถานการณ์หรือตามเวลา และเป็นสิ่งที่จะเชื่อมโยงไปสู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ชี้วัดถึงความสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้หรือไม่ องค์กรที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสูง จะเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการทำงานได้ตามเป้าหมาย ในทางตรงกันข้ามองค์กรที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานต่ำจะเป็นองค์กรที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้อ้างไว้ โดยจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามแนวคิดของ Cumming & Schwab (1973), (Steers (1977), Schermerhorn, Hunt, & Osborn (1991) เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงาน จึงถือได้ว่าแรงจูงใจมีความสำคัญต่อผู้บริหารเสมอ ซึ่งลักษณะดังกล่าวข้างต้นล้วนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง การขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ย่อมส่งผลต่อคุณภาพในการให้บริการ องค์กรจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนสร้างหรือเพิ่มแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของพนักงานตลอดจนพัฒนาไปสู่การสร้างให้บุคลากรมีคุณภาพในการให้บริการที่ดีต่อไป

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ การดำเนินงานให้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การทำงานที่ต้องได้รับผลประโยชน์สูงสุดและจะพิจารณาได้จากผลงาน สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาและอุปสรรคและลดความขัดแย้งให้น้อยที่สุดซึ่งประสิทธิภาพนี้เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานว่าสามารถปฏิบัติงานได้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด คำนวณหรือไม่เมื่อเทียบกับทรัพยากรที่สูญเสียไป เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ส่งผลไปถึงพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคลากรภายในองค์กรที่แสดงออกมาทางด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านระยะเวลา และด้านค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นองค์ประกอบของประสิทธิภาพที่ส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จไปในทิศทางที่กำหนด (กฤตภาดิน มิ่งโสภา, 2564)

บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพราะการจัดทำบริการ

สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากไม่มีบุคลากรที่เป็นผู้ดำเนินการ เพราะบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือผู้ที่ปฏิบัติงานในการจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของท้องถิ่น แต่หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก็ย่อมต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดีเพียงพอมีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ดีด้วย ซึ่งที่ผ่านมามีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการและความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ ปัญหาความก้าวหน้า การเลื่อนระดับล่าช้า นอกจากนี้แล้วการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังขาดเทคนิควิธีการพัฒนาบุคลากรที่ถูกต้องและทันสมัยเหมาะสมกับระบบราชการไทย สิ่งทีกล่าวนี้นี้ ล้วนแต่ทำให้บุคลากรขององค์กรขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ข้าราชการที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมก็จะเกิดความรู้สึกต้องการโอนย้ายไปอยู่ที่อื่น ไม่มีความผูกพันกับองค์กรที่ตนทำงาน นั้นแสดงให้เห็นว่าบุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน

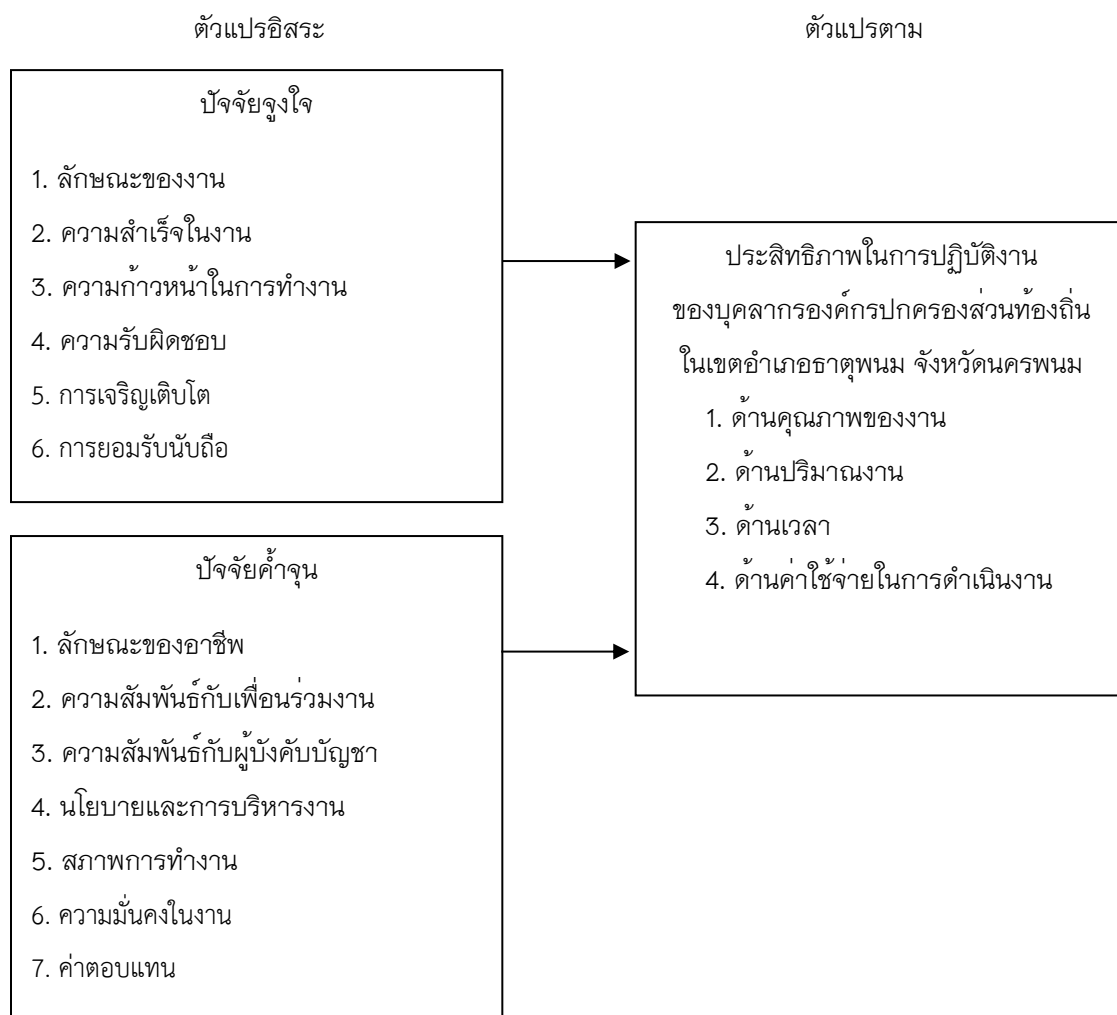
จากที่กล่าวมาทั้งหมดผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อส่งเสริมทำให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทั้งปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน หากบุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จะสามารถเอื้ออำนวยให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ มีผลทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ดีมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ในฐานะผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาว่าบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด และศึกษาว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม หรือไม่ อย่างไร เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยในครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะช่วยให้ช่วยเพิ่มขีดความสามารถเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำ 1) ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของ Herzberg, Bernard, & Barbara (1959) 2) ทฤษฎีองค์ประกอบของประสิทธิภาพของ (Peterson & Plowman, 1989, p. 325 อ้างถึงใน อุทัยสน์ วีระศักดิ์การุณย์, 2556) มาประยุกต์เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อตอบคำถามของการวิจัย และกำหนดเป็นความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 12 แห่ง จำนวน 555 คน (สำนักงานท้องถิ่นอำเภอธาตุพนม, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 230 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเทียบตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างถึงใน สรชัย พิศาลบุตร, 2556) และจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) และการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

โดยแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 (การหาค่า IOC กระทำโดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา) ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.367-0.784 และค่าความเชื่อมั่นภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ .812

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ทั้ง 12 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำนวน 230 คน

2. ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน ทั้งชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม

4. ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (Coding form)
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage)

3.2 การวิเคราะห์ระดับ 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 2) วัฒนธรรมองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 3) ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.3 การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษา 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ดังตาราง 1 – 3

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม รายด้าน

(n=230)

ด้านที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ปัจจัยจูงใจ	3.99	.41	มาก
2	ปัจจัยค้ำจุน	3.82	.41	มาก
	รวม	3.90	.38	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.90) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ปัจจัยจูงใจ ($\bar{X}$ =3.99) และปัจจัยค้ำจุน ($\bar{X}$ =3.82) ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม รายด้าน

(n=230)

ด้านที่	ปัจจัยจูงใจ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ลักษณะของงาน	3.92	.50	มาก
2	ความสำเร็จในงาน	4.03	.56	มาก
3	ความก้าวหน้าในการทำงาน	4.00	.67	มาก
4	ความรับผิดชอบ	4.10	.66	มาก
5	การเจริญเติบโต	3.95	.57	มาก
6	การยอมรับนับถือ	3.95	.50	มาก
	รวม	3.99	.41	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยจูงใจของในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.99) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ =4.10) รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในงาน ($\bar{X}$ =4.03) ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ($\bar{X}$ =4.00) ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{X}$ =3.95) ด้านการเจริญเติบโต ($\bar{X}$ =3.95) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านลักษณะของงาน ($\bar{X}$ =3.92) ตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยคำจูนในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม รายด้าน

(n=230)

ด้านที่	ปัจจัยคำจูน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ลักษณะของอาชีพ	4.06	.58	มาก
2	ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	3.85	.61	มาก
3	ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	3.88	.47	มาก
4	นโยบายและการบริหารงาน	3.91	.58	มาก
5	สภาพการทำงาน	3.60	.72	มาก
6	ความมั่นคงในอาชีพ	3.93	.52	มาก
7	ค่าตอบแทน	3.49	.92	ปานกลาง
รวม		3.82	.41	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยคำจูนของในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.82) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านลักษณะของอาชีพ ($\bar{X}$ =4.06) รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ($\bar{X}$ =3.93) ด้านนโยบายและการบริหารงาน ($\bar{X}$ =3.91) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}$ =3.88) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}$ =3.85) ด้านสภาพการทำงาน ($\bar{X}$ =3.60) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านค่าตอบแทน ($\bar{X}$ =3.49) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม รายด้าน

(n=230)

ด้านที่	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านคุณภาพของงาน	3.88	.71	มาก
2	ด้านปริมาณงาน	4.02	.73	มาก
3	ด้านเวลา	4.01	.72	มาก
4	ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	3.85	.71	มาก
รวม		3.94	.65	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านปริมาณงาน ($\bar{X}=4.02$) รองลงมาคือ ด้านเวลา ($\bar{X}=4.01$) ด้านคุณภาพของงาน ($\bar{X}=3.88$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ($\bar{X}=3.85$)

3. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	.262	.220		1.192	.235		
ลักษณะของงาน (MT ₁)	.201	.055	.155	3.653	.000**	.425	1.768
ความสำเร็จในงาน (MT ₂)	.249	.123	.214	2.021	.044*	.526	1.878
ความก้าวหน้าในการทำงาน (MT ₃)	.397	.108	.408	3.677	.000**	.428	2.397
ความรับผิดชอบ (MT ₄)	.059	.033	.060	1.797	.074	.278	3.349
การเจริญเติบโต (MT ₅)	.230	.047	.203	4.937	.000**	.349	2.965
การยอมรับนับถือ (MT ₆)	.039	.057	.031	.683	.496	.724	1.968

R=891, R²=.795, R²Adj=.789, F=143.851, Sig.=.000**

จากตาราง 5 พบว่าการวิเคราะห์การถดถอยพหุเพื่อพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยเชิงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยเชิงแรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในการทำงาน (MT₃) ($\beta=.408$) ด้านการเจริญเติบโต (MT₅) ($\beta=.203$) และด้านลักษณะของงาน (MT₁) ($\beta=.155$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความสำเร็จในงาน (MT₂) ($\beta=.214$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า องค์ประกอบดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 78.90 (R²Adj=.789)

ส่วนปัจจัยของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบ (MT_4) และด้านการยอมรับนับถือ (MT_6) ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

ตัวแปรพยากรณ์	B	Stderror	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	.453	.159		2.850	.005	.453	.159
ลักษณะของอาชีพ (HG_1)	.398	.042	.354	9.393	.000**	.398	.042
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (HG_2)	.093	.031	.087	2.992	.003**	.093	.031
ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (HG_3)	.315	.055	.230	5.680	.000**	.315	.055
นโยบายและการบริหารงาน (HG_4)	.641	.061	.573	10.460	.000**	.641	.061
สภาพการทำงาน (HG_5)	.050	.028	.055	1.759	.080	.050	.028
ความมั่นคงในการทำงาน (HG_6)	.074	.062	.059	1.197	.233	.074	.062
ค่าตอบแทน (HG_7)	.038	.021	.055	1.788	.075	.038	.021

$R=940$, $R^2=.883$, $R^{2Adj}=.879$, $F=238.608$, $Sig.=.000**$

จากตาราง 6 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุเพื่อพยากรณ์อิทธิพลของปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน (HG_4) ($\beta=.573$) ด้านลักษณะของอาชีพ (HG_1) ($\beta=.354$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (HG_3) ($\beta=.230$) และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (HG_2) ($\beta=.087$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อธิบายได้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 87.90 ($R^{2Adj}=.879$)

ส่วนปัจจัยด้านสภาพการทำงาน (HG_5) ด้านความมั่นคงในการทำงาน (HG_6) และค่าตอบแทน (HG_7) ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$) ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร กระจางแสง (2560) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและการสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลนครพนม ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลนครพนม โดยภาพรวมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัตร เบ็ญวันปลูก (2560) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงานของข้าราชการ ทหารสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 โดยภาพรวมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธศักดิ์ ชูประเสริฐ (2562) ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพชร บุตรดี (2563) ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ ปานประดิษฐ์ (2563) ผลการวิจัยพบว่า พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่ได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถโดยการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และเข้ารับการอบรมจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้มีการดำเนินการบริหารงานตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ตามที่กฎหมายบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม สามารถที่จะกระทำได้ ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แต่ละแห่ง ได้ยึดแนวนโยบายของผู้บริหาร เป็นแนวทางการบริหารงาน ผลการวิจัยเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปริศนา พิมพา (2559) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐวัตร เบ็ญวันปลูก (2560) พบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการ ทหารสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 โดยภาพรวมในระดับมาก งานวิจัยของ กฤตภาศิน มิ่งโสภา (2564) พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมในระดับมากเช่นกัน

3. ผลการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ($\beta=.408$) ด้านการเจริญเติบโต ($\beta=.203$) และด้านลักษณะของงาน ($\beta=.155$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 ด้านความสำเร็จในงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปริศนา พิมพา (2559) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านความสำเร็จในการทำงาน ปัจจัยด้านอำนาจในหน้าที่ในการทำงาน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน ปัจจัยด้านการนิเทศงาน ปัจจัยด้านภาวะการทำงาน และปัจจัยด้านการยอมรับนับถือ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร กระจางแสง (2560) พบว่า แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร งานวิจัยของณัฐวัตร เป็นวันปลูก (2560) พบว่า ตัวแบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหารประจำ สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานจำนวน 1 ด้าน คือ ปัจจัยด้านลักษณะงาน งานวิจัยของกฤตภาคิน มิ่งโสภา (2564) พบว่า ด้านความสำเร็จของงาน และด้านนโยบายและการบริหาร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนปัจจัยจูงใจของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบ และด้านการยอมรับนับถือ ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และส่วนปัจจัยค้ำจุนของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านสภาพการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และค่าตอบแทน ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จึงปฏิเสธสมมติฐาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม เป็นตัวควบคุมและกำกับกับการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติที่มุ่งเน้นการทำให้บ้านเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยกำหนดในหมวด 6 นโยบายแห่งรัฐ มาตรา 76 วรรคสาม เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีกลไกและระบบคือ ให้มีการจัดทำประมวลจริยธรรมเพื่อเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการทางจริยธรรมของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ต่างยึดถือเป็นหลักการหรือแนวทางปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของตนหรือจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่งเสริมสร้างคุณภาพบุคลากรขององค์กรบริหารส่วนตำบล ให้อยู่ในความถูกต้องดีงาม มีจิตบริการ และดำเนินชีวิตพอเพียง โดยมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐานภายใต้องค์กรธรรมาภิบาล นอกจากนั้นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานราชการ มีความตั้งใจในการทำงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีอุดมการณ์ในการทำงาน เพื่อบริหารประชาชน และพัฒนาบ้านเมือง ชุมชน ให้เจริญก้าวหน้า มีความเต็มใจและตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถตลอดเวลา มีความมุ่งมั่นที่ต้องการจะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีเพื่อความสำเร็จขององค์กร และพยายามผลักดันตนเองในการพัฒนาผลงานให้สูงขึ้น จึงทำให้สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะของงาน ด้านการยอมรับนับถือ และด้านเงินเดือน เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ควรเสริมสร้างและพัฒนาปัจจัยจูงใจของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้านลักษณะของงาน โดยผู้บริหาร ควรมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร ด้านการเจริญเติบโต โดยควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ ความสามารถโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานและด้านการยอมรับนับถือ โดยผู้บังคับบัญชาควรให้การยอมรับและเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของบุคลากรให้มากขึ้น

1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ควรเสริมสร้างและพัฒนาปัจจัยค้ำจุนของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้านค่าตอบแทน โดยหน่วยงานในระดับนโยบายควรมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพิจารณาค่าตอบแทนค่าตอบแทนนอกเวลาปฏิบัติงาน และอัตราเงินเดือนหรือค่าจ้างให้มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยควรส่งเสริมและปลูกฝังให้บุคลากรมีความสามัคคี จัดให้กิจกรรมในหน่วยงานเพื่อให้บุคลากรได้พบปะสังสรรค์นอกเหนือเวลาปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และปลูกฝังให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเคารพนับถือให้เกียรติซึ่งกันและกันด้วยความจริงใจ

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ควรเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และด้านคุณภาพของงาน โดยการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาและให้ความรู้บุคลากรให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จ เพื่อให้มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านบุคลากร เหมาะสมกับงานและวิธีการ มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานภายในองค์กร ด้านวัสดุอุปกรณ์ เหมาะสมกับงานและวิธีการ อันจะส่งผลให้ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจผลงานที่บุคลากรปฏิบัติ และมีผลงานที่บุคลากรปฏิบัติตรงตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ความต้องการของงานนั้น ๆ

1.4 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านการเจริญเติบโต ด้านลักษณะของงาน ด้านความสำเร็จในงาน เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตามลำดับ

1.5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านลักษณะของอาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดนครพนม เพื่อที่จะได้ทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดนครพนม

2.2 ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เช่น สุขภาพองค์การ การสร้างทีมงานของผู้บริหาร การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร ความสุขในการทำงาน คุณภาพชีวิต เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร กระจางแสง. (2560). อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและการสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลนครพนม. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กมลวรรณ ปานประดิษฐ์. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบัวโขก จังหวัดอำนาจเจริญ. รายงานการวิจัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- กฤตภาคนิ มิ่งโสภา. (2564). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวัตร เป็งวันปลูก. (2560). ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการ ทหารสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ปริศนา พิมพ์พา. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์บัณฑิต มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรเพชร บุตรดี. (2563). อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ยุทธศักดิ์ ชูประเสริฐ. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2556). การวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์ จำกัด.

- สำนักงานท้องถิ่นอำเภอธาตุพนม. (2563). *ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม*. นครพนม: สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอธาตุพนม.
- อุทิสน์ วีระศักดิ์การุณย์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน*. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงาน ตำรวจและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- Herzberg, F. Bernard, M. ,& Barbara, B.S (1959). *The motivation to work*. New York: John Wiley & Sons.
- Hunt, and Osborn. (1991). *Managing Organizational Behavior*. 4th ed. New York: John Willey and Sons.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.
- Peterson, E & Plowman, E.G. (1989). *Business Organization and Management*. Homewood, Illinois: Richard D. Irwin
- Cumming, L. L., & Schwab, D. P. (1973). *Performance in organization: Determinants & appraisal*. Glenview, IL: Scott Foresman and Company.
- Schermerhorn. J. R., Hunt, J.G. & Osborn, R.N. (1991). *Managing Organizational Behavior*. (4th ed). New York: John Willey and Sons.
- Steers, R.M. (1977). *Organization Effectiveness*. California: Goodyear Publishers Inc.

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังกูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ACADEMIC MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL AGE OF SCHOOLS PHANG NGU WITTHAYA UDON THANI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION 5 UNDER THE ADMINISTRATIVE ORGANIZATION UDON THANI PROVINCE

วิชชุกร ทิพย์เสถียร^{*1}, กิจพิณัฐ อุสาโห²

Witchukorn Thipsathieni^{*1}, Kitpinit Usaho²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani University, Thailand

*Corresponding author' e-mail: team6666work@gmail.com^{*1}, Kitpinit.23@gmail.com²

Received: June 30, 2023

Revised: August 21, 2023

Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล และ 2) แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังกูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 53 คน ได้มาโดยเลือกเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Google form ได้รับตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมา คือ ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ด้านรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 2) แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ได้แก่ ผู้บริหารต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำข้อมูลไปใช้ และการจัดทำระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ มีการสร้างระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้มีความถูกต้อง ควรสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีการเปิดให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ และจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้ออำนวยและมีการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ควรเป็นผู้นำดิจิทัลในสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีทั้งความรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การหาโอกาสและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ต้องมั่นใจว่าครูและบุคลากรเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ และควร

อำนวยความสะดวกในการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานเข้าใจร่วมกัน และความเกี่ยวพันของประเด็นสากลผ่านการใช้เครื่องมือสื่อสาร

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; ยุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study of school administrations' academic administrators in the digital age; and 2) to develop of schools guidelines at Phang Ngu Witthaya Udon Thani Provincial Administrative Organization, The IOC at questionnaire was .67–1.00 and its reliability level was .91, Google forms program was used to collect data and got a response rate 100%. The data were analysis using content analysis, and descriptive analysis mean. The study's findings revealed that: 1. Level of academic administration, school, administrators in the digital system overall was at a high level. Management had the highest average, followed by professional excellence. and creating a learning culture in the digital age. The promotion of an academic atmosphere was the lowest aspect. 2. Guidelines for the development of academic administration by school administrators in the digital age. namely executives, were information for information. and making a database system by using technology to help store data to be accurate way. Cooperation between schools and communities should be established. and manage quality learning. Teachers and learners should be encouraged to be knowledgeable about technology, continuous communication and learning ensuring.

Keyword: academic administration; school administrator; digital age

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมต่อกันได้หมดทั้งโลกทำให้เกิดปัญหาและสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่สลับซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อถึงกันอย่างรวดเร็ว ดังนั้นสังคมไทยจึงต้องปรับเปลี่ยนและเตรียมการวางแผนเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งทิศทางการพัฒนาประเทศให้มีศักยภาพและมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทัดเทียมนานาชาติประเทศไทยได้นั้น มนุษย์จึงเป็นปัจจัยหลักที่จะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นลำดับแรกโดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–พ.ศ. 2564) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์มุ่งสู่การเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคม และมุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมกันรับผลประโยชน์ ซึ่งผลของการทำงานร่วมกันคือ ผลงานของทีมงาน จึงอาจกล่าวได้ว่าการทำงานเป็นทีมเป็นการสร้างความสำเร็จในการบริหารองค์การในปัจจุบัน และจะเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานต่าง ๆ

ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 1-2)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นการขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึงตามกฎหมายกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการกำหนดภาระหน้าที่การบริหารงาน ในสถานศึกษาเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป ในแต่ละด้านมีความสำคัญที่ช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัย สำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการองค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้าน วิชาการ (กนกอร สมปราชญ์, 2560, หน้า 63-64)

งานวิชาการ ถือว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษา ความทันสมัยในงานวิชาการของสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทจะได้รับการยอมรับได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาได้มีความตระหนักตรงกัน ว่างานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญยิ่ง งานวิชาการเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาที่ พิจารณาจากผลงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการมีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และ การจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ หลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาการพัฒนาและ ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานงานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาน ประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษาและการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการ บริหารงานวิชาการจะให้สัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีปัญญาเฉียบแหลม เป็น ผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญเข้มแข็งและเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (รุ่ง แก้วแดง, 2550, หน้า 2) และบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการมากน้อยเพียงใด จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษาในการบริหารงานและบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดความพร้อมอย่างทั่วถึงก่อน อันจะก่อให้เกิดความ ร่วมมือร่วมใจและปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาได้บรรลุวัตถุประสงค์ (อำภา บุญช่วย, 2553, หน้า 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นผู้ที่ได้รับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยุคดิจิทัลมาใช้ โดยที่ ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจสำคัญในการบริหารงานทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ การบริหารทั่วไป ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในเรื่อง ดังกล่าว ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

สถานศึกษาจึงมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ การบริหารด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในขณะเดียวกันต้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องกำหนดเป้าหมายของตนเองในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ณ ระดับใด ระดับหนึ่ง อาจแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษา (Ministry of Education, 2007, p. 29)

สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ที่ผ่านมา พบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญน้อยในการจัดการอบรมด้านสารสนเทศแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ และในการบริหารงานวิชาการจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษามีไม่ครบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้านสารสนเทศ และขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากการย้ายกลับภูมิลำเนาของครู ครูเปลี่ยนจากสายผู้สอนเป็นสายงานบริหารสถานศึกษา หรือสายงานอื่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี, 2566, หน้า 31)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาสถานศึกษาให้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนางานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกแง่มุมของชีวิต การศึกษาเองก็ต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำพาองค์กรให้ก้าวหน้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง มีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ ชัดเจน วัดผลได้ มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1.1 ทฤษฎีการบริหารแบบมีระบบ (Systems theory) มององค์กรเป็นระบบที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ เชื่อมโยงกัน ผู้บริหารต้องบริหารจัดการองค์ประกอบเหล่านี้ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Bryson, 2016)

1.2 ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Theory) เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Yukl, 2013)

1.3 ทฤษฎีผู้นำเชิงนวัตกรรม (Transformational Leadership) เน้นการสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าทำ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่เปลี่ยนแปลง พัฒนางองค์กรให้ก้าวหน้า (Kotter, 2018)

2. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ หมายถึง การส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกิจกรรมการเรียนการสอน สนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

2.1 ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ (Motivation theory) มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู นักเรียน มีความมุ่งมั่น ตั้งใจเรียนรู้ (Deci & Ryan, 2011)

2.2 ทฤษฎีความสัมพันธ์มนุษย์ (Human relations theory) เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยความเคารพ (Blake & Mouton, 1964)

2.3 ทฤษฎีการพัฒนางองค์กร (Organization development theory) มุ่งเน้นการพัฒนางองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากร สนับสนุนการใช้นวัตกรรม (Beckhard, 2009)

3. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หมายถึง จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล สนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล รู้เท่าทันสื่อแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (Constructivist learning theory) มองว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง (Vygotsky, 1978)

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบรวมสมัย (Connectivism learning theory) เน้นการเรียนรู้จากเครือข่าย ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน (Siemens, 2004)

3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning Theory) ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้แบบออฟไลน์และออนไลน์ ผู้บริหารควรจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล สนับสนุนการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี (Garrison & Vaughan, 2004)

4. ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูมีจริยธรรมทางวิชาชีพ พัฒนาระบบวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

4.1 ทฤษฎีจริยธรรมทางวิชาชีพ (Professional Ethics Theory) เน้นการปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม ผู้บริหารควรสร้างจรรยาบรรณองค์กร ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม (Beauchamp & Bowie, 2015)

4.2 ทฤษฎีการพัฒนาตนเองอย่างมืออาชีพ (Professional Development Theory) มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองของบุคลากร ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Guskey, 2015)

4.3 ทฤษฎีการวัดผลและประเมินผล (Assessment and Evaluation Theory) เน้นการวัดผลและประเมินผลการทำงาน ผู้บริหารควรมีระบบวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (Stufflebeam, Shinkfield & McKim, 2006)

5. ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล รู้เท่าทันสื่อ สร้างจรรยาบรรณในการใช้อินเทอร์เน็ต ส่งเสริมให้นักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

5.1 ทฤษฎีการศึกษาพลเมือง (Citizenship Education Theory) มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล รู้เท่าทันสื่อ (Crick, 2005)

5.2 ทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy Theory) เน้นการรู้เท่าทันสื่อ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการค้นหาข้อมูล ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Buckingham, 2000)

5.3 ทฤษฎีจริยธรรมดิจิทัล (Digital Ethics Theory) เน้นการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีจริยธรรม ผู้บริหารควรสร้างจรรยาบรรณในการใช้อินเทอร์เน็ต ส่งเสริมให้นักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม (Chadwick, 2004)

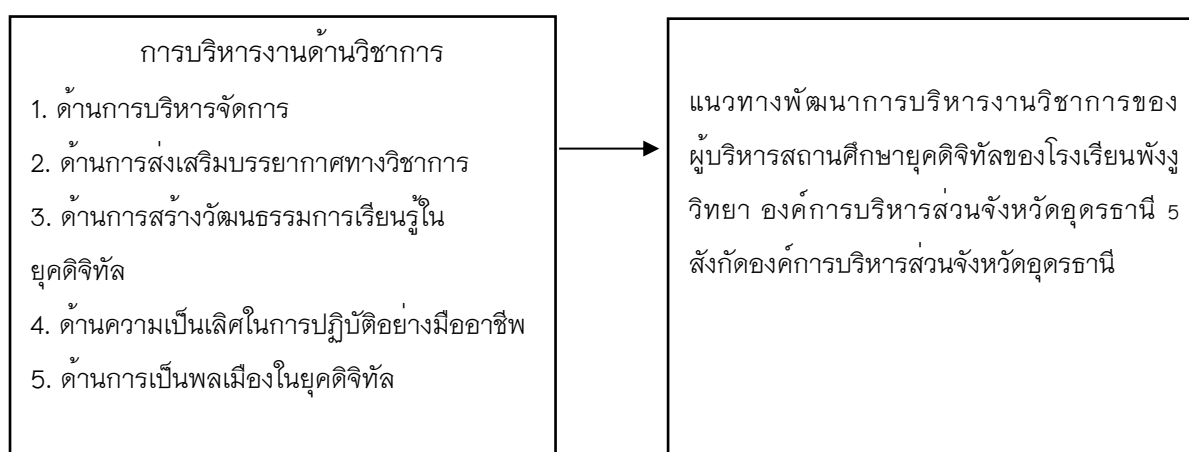
สรุป การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านวิชาการ โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบเนื้อหาการวิจัยจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ สุกัญญา แซ่ม้อย (2561, หน้า 120) ชวัญจิตต์ เนียมเกต (2552 หน้า 404) ปกรณ์ ลีสกุล (2561) Weber (1989), และ McEwan (1998, p.13) สามารถเขียนตามภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 จำนวน 53 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ข้าราชการครู จำนวน 29 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ (ผู้ช่วยครู) จำนวน 14 คน และพนักงานจ้างสนับสนุนการสอน จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์คุณสมบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาบุคลากรของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาบุคลากรของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแนวความคิดของ Likert's scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาบุคลากรของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี สำหรับแบบสัมภาษณ์ได้นำผลจากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาบุคลากรของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีกับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน 2) สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นายอัศวพล บริกุล ตำแหน่งผู้อำนวยการ วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี นายทรงสรรค์ รูปสม ตำแหน่งผู้อำนวยการ วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกู่แก้ววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี และนายวิทยา บุราณ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective congruence: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยให้ค่าความสอดคล้อง ดังนี้ +1 หมายถึง เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดย

ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .94 และ 5) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป 6) แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางพัฒนา โดยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 53 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้แก่ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) 3) ข้อมูลแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามในรูปตารางและบรรยายประกอบ ดังตาราง 1

ตาราง 1 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารงานด้านวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.48	.45	มาก
2	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.17	.60	มาก
3	ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	4.32	.43	มาก
4	ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ	4.36	.45	มาก

ตาราง 1 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ภาพรวมและรายด้าน (ต่อ)

ด้านที่	การบริหารงานด้านวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
5	ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล	4.28	.47	มาก
	รวม	4.38	.52	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 4.38$, S.D = .52) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.48$ S.D = .45) รองลงมา คือ ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.36$, S.D = .45) และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.32$, S.D = .43) รายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.17$, S.D = .60)

แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ได้แก่ ผู้บริหารต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำข้อมูลไปใช้ และการจัดทำระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ มีการสร้างระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้มีความถูกต้อง ควรสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีการเปิดให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ และจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้ออำนวยและมีการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ควรเป็นผู้นำดิจิทัลในสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีทั้งความรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การหาโอกาสและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ต้องมั่นใจว่าครูและบุคลากรเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ และควรอำนวยความสะดวกในการพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานเข้าใจร่วมกัน และความสัมพันธ์ของประเด็นสากลผ่านการใช้เครื่องมือสื่อสาร

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผล ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงูวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีความพร้อมมีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความเป็นผู้นำการบริหารจัดการในโรงเรียน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์การทำงานของโรงเรียน มีตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจน กำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ จัดทำแผนการดำเนินงานต่าง ๆ กล้าตัดสินใจสั่งการในทุกด้าน ส่งเสริมการแข่งขันทางวิชาการ มีการจัดการเรียนสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีการพัฒนาการศึกษา เพื่อสู่อาเซียนประกอบกับเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ผลเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของมณีรัตน์ สุดเต (2563, หน้า 100-101) พบว่า สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ในภาพรวมอยู่ทุกด้านในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของยุพา พรหมแย้ม (2562, หน้า

93-94) พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนคร จงอนุรักษ์ (2564, หน้า 102-107) พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการในภาพรวมของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเพชรบุรี อยู่ในระดับมาก และสุมนา ศรีกิ่งพาน (2560) พบว่า 1) บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงาวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เรียงลำดับจากค่าความถี่มากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ ผู้บริหารต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำข้อมูลไปใช้ และการจัดทำระบบ ฐานข้อมูลต่าง ๆ มีการสร้างระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้มีความ ถูกต้อง และผู้บริหารควรสนับสนุน ส่งเสริมการจัดทำเว็บไซต์ของสถานศึกษาและมีช่องทางอื่น ๆ อย่างหลากหลายใน การติดต่อสื่อสารแบ่งปันเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานศึกษาในเชิงบวก เช่น Facebook Website เป็นต้น เพื่อเพิ่ม ความสะดวกและความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลของนักเรียนและผู้ปกครอง ผลเช่นนี้สอดคล้องกับการวิจัยของมณี รัตน์ สุดเต (2563, หน้า 100-101) พบว่า ด้านการบริหารจัดการผู้บริหารจะต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำ ข้อมูลไปใช้และการจัดทำระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ สร้างระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการ จัดเก็บข้อมูลให้มีความถูกต้องทันสมัยและมีช่องทางเข้าถึงอย่างหลากหลายเพื่อติดต่อสื่อสารแบ่งปันเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานศึกษาในเชิงบวก เพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวก และผู้บริหารจะต้อง เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำข้อมูลไปใช้ และการจัดทำระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ มีการสร้างระบบฐานข้อมูลของ สถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้มีความถูกต้อง อีกทั้งควรมีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาครูให้มี ความรู้ความสามารถในเรื่องของระบบการจัดการฐานข้อมูลเพื่อควบคุมดูแลระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนให้มีความ พร้อมและทันสมัยอยู่เสมอ (วิรัตน์ สุทธิ, สถานพร เดชศิริ และภิญญาพัชญ์ ยุทธเศรษฐสิริ, สัมภาษณ์) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหารควรสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีการเปิด ให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ และจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้ออำนวยและมีการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และ ผู้บริหารต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชน ผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษา เพื่อ จัดหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา โดยเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ผลเช่นนี้ สอดคล้องกับผลวิจัยของมณีรัตน์ สุดเต (2563, หน้า 100-101) พบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารต้องมีการใช้วิธีการทำงานร่วมกันหรือ SWOT เพื่อกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของ สถานศึกษา จากนั้นนำมากำหนดวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ตามสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาร่วมกัน มีการสร้าง ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกสถานศึกษา เพื่อจัดหาแหล่งเรียนรู้ ภายนอกสถานศึกษาจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้ออำนวยและมีการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสและให้การสนับสนุนในเรื่องของเทคโนโลยีและอุปกรณ์อย่างเต็มที่ และมีการจัดทำแหล่งเรียนรู้ภายใน สถานศึกษาโดยการอัปเดตข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ต่าง ๆ ลงในเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึง ได้ง่าย และผู้บริหารควรมีการใช้วิธีการทำงานร่วมกันหรือ SWOT เพื่อกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของสถานศึกษา จากนั้นนำมากำหนดวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ตามสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาร่วมกัน โดยมีการ ระดมความคิดจากครูและบุคลากรในโรงเรียน คำนึงถึงความพร้อมของสภาพแวดล้อมและบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียน

และนักเรียนโดยใช้รูปแบบ PDCA และมีการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีการเปิดให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้ และจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้ออำนวยและมีการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 4) ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ และ 5) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญของการนำข้อมูลไปใช้ และการจัดทำระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น ระบบ RMS เพื่อนำมาสร้างระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้มีความถูกต้อง

1.2 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารควรมีกำหนดวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ตามสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาร่วมกัน โดยมีการระดมความคิดเห็นจากครูและบุคลากรในโรงเรียนมีการเปิดให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้ออำนวยและมีการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

1.3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้สู่ยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมครูให้มีทักษะในการสร้างนวัตกรรมนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยผลักดันให้ครูและนักเรียนคิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการและนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารยอมรับนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดเตรียมความพร้อมด้านวิชาการ งบประมาณบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป เพื่อสำหรับน่านโยบายไปปฏิบัติ และวางแผนสำหรับผู้ปฏิบัติให้ชัดเจนโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

1.5 ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงาวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

2.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนพังงาวิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2560). ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*.
- ขวัญจิตต์ เนียมเกต. (2552). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ณัฐธินิชา พรปทุมชัยกิจ. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 50-64.
- ทรงสรรค์ รูปสม. (2566, พฤษภาคม 10). ผู้อำนวยการ วิทยฐานะผู้อำนวยการ ชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกู่แก้ว วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี, สัมภาษณ์.
- นคร จงอนรรักษ์. (2564). การบริหารงานวิชาการในภาพรวมของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(2), 50-68.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรกรณ์ ลีสกุล. (2561). Leadership in Digital Era: ภาวะผู้นำในโลกดิจิทัล. สืบค้น พฤศจิกายน 9, 2563. จาก <https://today.line.me/th/pc/article/Leadership+in+Digital+Era>.
- มณีนรัตน์ สุดเต. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*.
- ยุพา พรหมแย้ม. (2562). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2. *วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.
- รุ่ง แก้วแดง. (2550). *ประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- วิทยา บุราณ. (2566). ศึกษาวิเคราะห์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการ จัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี, สัมภาษณ์.
- สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยี อีสเทิร์น*, 16(1), 353 -360.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: 2560-2564.
- สุกัญญา แซ่มชัย. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนา ศรีกพาน. (2560). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัด ระยอง จันทบุรี และตราด. *ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี. (2566). *แผนปฏิบัติการดิจิทัล 2563-2566: กลุ่มแผนงานและนโยบาย*.
- อัศวพล บริกุล. (2566). ตำแหน่งผู้อำนวยการ วิทยฐานะผู้อำนวยการ, (สัมภาษณ์ 10 พฤษภาคม 2566).

อำนาจ บุญช่วย. (2553). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.

Bryson, J. M. (2016). *Strategic planning for public and nonprofit organizations: A practical guide for leaders and decision-makers*. Jossey-Bass.

Buckingham, D. (2000). *Media education: Literacy, learning and contemporary culture*. Routledge.

Beauchamp, T. L., & Bowie, N. E. (2015). *Ethical theory and business* (9th ed.). Prentice Hall.

Blake, R. R., & Mouton, J. S. (1964). *The managerial grid*. University of Texas Press.

Beckhard, R. (2009). *Organization development: Strategies and concepts* (4th ed.). Pearson Prentice Hall.

Crick, R. (2005). *What is citizenship education? In Citizenship education for the future: Essays on civic competence in a globalised era* (pp. 1–23). Palgrave Macmillan.

Chadwick, G. (2004). *The ethics of information and communication technology*. John Wiley & Sons.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2011). *Intrinsic motivation and self-determination*. In H. Heckhausen & J. Voelkel (Eds.), *Handbook of motivation and self-regulation* (pp. 1–32). Cambridge University Press.

Garrison, D. R., & Vaughan, J. (2004). *Blended learning in higher education: Fostering student engagement, flexible learning opportunities, and personalized learning*. Jossey-Bass.

Guskey, T. R. (2015). *Professional development in education: Evidence-based strategies for improving learning and teaching*. Jossey-Bass.

Kotter, J. P. (2018). *What leaders really do: The six habits of highly effective leaders*. Harvard Business Review Press.

McEwan, E. K. (1998). *Seven steps to effective instruction leadership*. CA: Macmillan

Ministry of Education. (2007). *Culture, Sports, Science and Technology*. The Lifelong Learning Policy. Available: [http:// www.mext.go.jp](http://www.mext.go.jp). On line September 9.

Siemens, G. (2004). Knowing knowledge in the age of the internet: Towards a new hermeneutics. *Knowledge Management, Organization and Learning*, 1(1), 37–57.

Stufflebeam, D. L., Shinkfield, M. L., & McKim, K. M. (2006). *Evaluation theory, models, and methods*. Sage Publications.

Yukl, G. (2013). *Leadership in organizations* (8th ed.). Prentice Hall.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

Weber, J. (1989). *Leading the instructional program*. In S. Smith. & P. Piele (Eds.), *School leadership*. (pp. 253–278). Clearinghouse of Educational Management. Eugene, Oregon.

FACTORS AFFECTING CHINESE TOURISTS' DECISION TO TRAVEL ABROAD AFTER THE CHANGE OF POLICIES

Ma Yu-hu^{*1}, Lalita Puangmaha², Sittichai Farangthong³

^{1,2,3}Faculty of Management Science, Dhonburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding author's e-mail: 610073737@qq.com^{*1}

Received: October 22, 2023

Revised: November 19, 2023

Accepted: November 31, 2023

Abstract

The COVID-19 epidemic has seriously affected the development of global tourism. Chinese tourists' decision-making to travel abroad has been greatly affected, which has also led to a reshuffle of the tourism industry. To deeply understand the influencing factors of Chinese tourists' decision-making to travel abroad. The analysis is divided into the two parts.: the first part studied the traveling abroad behavior of Chinese tourists, and another part examined factors affecting Chinese tourists' decision to travel abroad. The study had a sample size of 400 consumers. This study is a quantitative, research. The research tool was questionnaire, that has been analyzed by using statistical methods such as percentage, mean, and standard deviation. and multiple regression analysis, The results of this study showed 1) most of the sample were Male aged between 25 and 44 years old, resided in the cities of Beijing, Shanghai, Guangzhou, and Shenzhen, average salary ranging from 10,001 to 20,000 Yuan, obtained a bachelor's degree, engaged in freelance work. Following the outbreak of the emergency pandemic, a significant majority of the sample indicated a reduction in their income ranging from 31% to 50% .2) In terms of consumer purchasing behavior, it found that most of them prefer to travel abroad. Each outbound trip lasts for more than six days. The purchase was 1-2 times per month. The most traveled place was Southeast Asia. 3) The study found that the main factors affecting Chinese tourists' decision to leave the country were: Under government policy condition factors demand conditions. The results were acceptable. Occasion events. lated industries and corporate strategies rejected through the research, We can better understand the current situation and future trends of tourism development. In the future, researchers should explore the impact of the COVID-19 epidemic on the development of tourism, put forward more policy recommendations and practical significance, and contribute to the sustainable development of tourism.

Keywords: Chinese tourists; decision-making; outbound tourism; COVID-19 pandemic

Significance of the Research Problem

Since the reform and opening China's tourism industry has developed rapidly. Globalization and localization have rapidly changed the distribution pattern of China's tourism industry, and at the same time promoted the rapid movement of tourism flows and their associated flows. At present, China is also the world's largest outbound tourism market. In the past two decades, China's outbound tourism has grown at a high speed, with an average annual growth rate of about 15%. Outbound tourism has become a way of life for more and more Chinese people (Li et al, 2020). Before the pandemic, Chinese tourists were eager travelers. Mainland China had the largest outbound travel market in the world, both in several trips and total spending (UNWTO, 2021). In 2019, Mainland Chinese tourists took 155 million outbound trips, totaling \$255 billion in travel spending. China is also an important source market for some major destinations. For instance, Chinese travelers made up 28 percent of inbound tourism in Thailand, 30 percent in Japan, and 16 percent of non-EU visitors to Germany (UNWTO, 2021).

As COVID-19 spreads across the world, many countries are instituting short-term travel restrictions to control the outbreak. When COVID-19 was at its peak, Chinese citizens were essentially forced to protect themselves against COVID-19 by staying close to home, limiting social contact, and wearing protective masks when going out in public. The occurrence of COVID-19 has brought a heavy blow to the outbound tourism industry. The impact of the pandemic on China's outbound tourism has far exceeded the impact of the severe acute respiratory syndrome outbreak in 2003. As the world's largest source of outbound tourists (Huang and Lu, 2017), the post-pandemic recovery of the Chinese outbound tourism industry is critical to the sound development of tourism globally. Therefore, it is necessary to study the factors that impact the COVID-19 pandemic outbound travel intentions of Chinese residents.

According to the United Nations World Tourism Organization (UNWTO), it is estimated that the number of tourists in 2020 will be 20% – 30% lower than in 2019, and international tourism revenue will be reduced by US\$300 to 450 billion. Another recent report by the World Tourism Council predicts that 75 million tourism jobs are threatened because of the pandemic, and the output value of the tourism industry is expected to lose US\$2.1 trillion in 2020. Mobility has become one of the most important human-social phenomena of human activities in the era of globalization and has had an important impact on the Chinese natural environment of human existence, social and cultural environment, and regional socio-economic spatial structure.

To return to China or travel abroad and visit friends when the new policy took effect, they spent thousands of dollars more in ticket change fees. Furthermore, some countries, such as Japan, the United States, Italy, and India, have imposed nucleic acid testing requirements on passengers departing from China. Relatively few flights still cost tens of thousands of air tickets to return home. Therefore, it can be seen that spending thousands of dollars more on Air ticket change fees after COVID-19 has had a significant impact on the outbound tourism decisions of Chinese tourists.

Thus, this research takes the post-epidemic era of the COVID-19 epidemic as the research background from the theory of Porter's diamond model that include the government policies variables, chances events variables, factors conditions variables, demand conditions variables, related industries variables and corporate strategy variables (Sunil- Tiwari et al, 2023), (Xu, J. 2019), (Luo, X, 2019),(Yuhang , Li et al, 2019), (Wang Li et al, 2019) and the theory of tourism decision-making behavior to build a model of influencing factors for Chinese tourists to travel abroad (tourism market research website, 2023; Fernando, 2021).

Objectives

1. To study the traveling abroad behavior of Chinese tourists.
2. To examine factors affecting Chinese tourists' decision to travel abroad.

Hypothesis

According to the theory of Porter's diamond model, we believe that tourism competition is mainly affected by the following six assumptions:

- H1: Government policies affect Chinese tourists' decision to travel abroad.
- H2: Chances events affect Chinese tourists' decision to travel abroad.
- H3: Factors conditions affect Chinese tourists' decision to travel abroad.
- H4: Demand conditions affect Chinese tourists' decision to travel abroad.
- H5: Related industries affect Chinese tourists' decision to travel abroad.
- H6: Corporate strategy affects Chinese tourists' decision to travel abroad.

Conceptual Framework

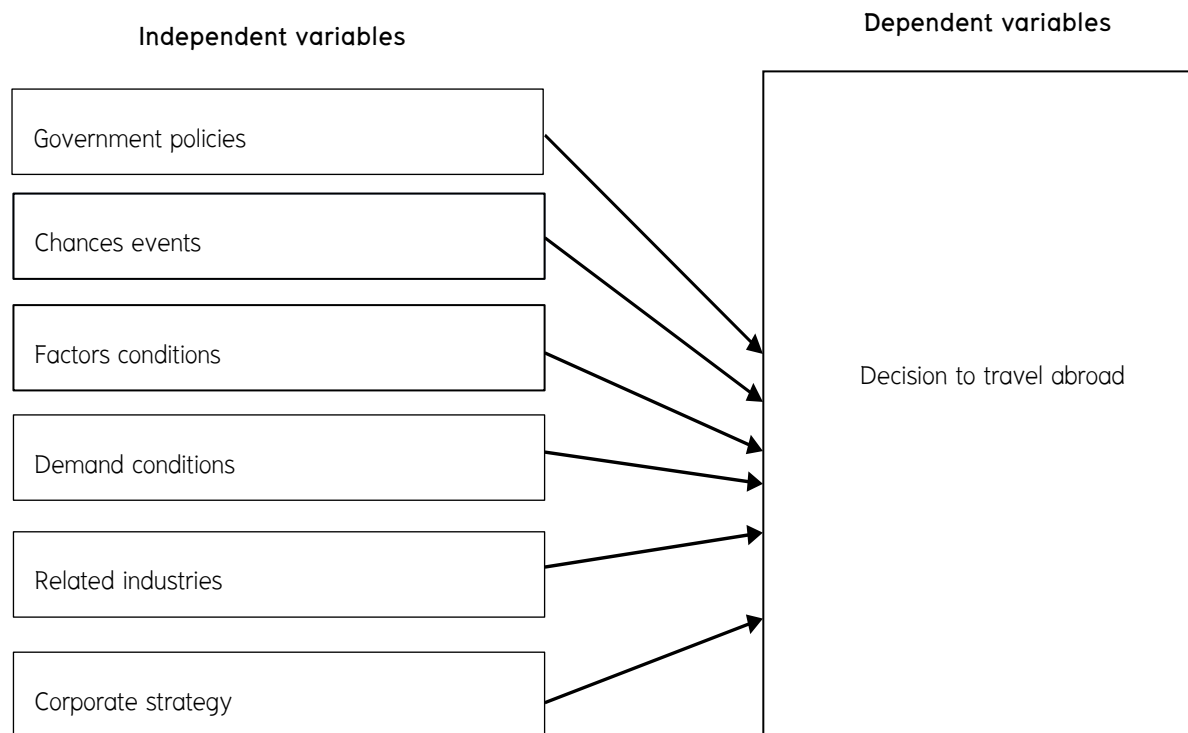

Figure 1 Conceptual framework

Methods

This research is quantitative research. Porter's Diamond Model Theory has 6 variables that affect the decision to travel abroad and other characteristics of the research population. The two objectives of the study were then stated, and use quantitative methods to collect and analyze online data.

Population and Sample Size

This research is aimed at Chinese outbound tourists who will travel abroad after the Chinese government changes policies. According to the Thai Ministry of Culture and China's Tourism In 2019, Mainland Chinese tourists took 155 million outbound trips (Ministry of Culture and Tourism, 2023).

According to Yamane's (1973) formula is shown as below:

$$n = \frac{N}{1 + N(e^2)}$$

$$n = \frac{155,000,000}{1 + 155,000,000(0.05^2)}$$

$$n = 399.94$$

Where :

n = sample size

N =

Population

e = Allowed

error (%)

The result of this calculation is 399.94, so the sample size of the study is 400.

Research Instruments

The questionnaire was developed from past research through a literature review. A conceptual framework and hypotheses were created in English and then translated into Chinese before administering the questionnaire. A face validity test was conducted to test the questionnaire with three professional hospitality management instructors involved in this research. The research tools included: 1) Questionnaire, consisting of part 1, general status of Respondent It is a survey, part 2, a questionnaire on the behavior of Chinese tourists traveling abroad. It is a rating scale with 5 levels and part 3, comments and other suggestions are open-ended. The researcher has brought a questionnaire to find out the quality of the tool, including 1) The questionnaire met with a consultant and was revised according to the recommendations. 2) The revised questionnaire was presented to 3 experts to check the consistency of the content by estimating the consistency of the objectives with the questions (Index of Item- Objective Congruence: IOC) was found to have an IOC value between .80–1.00 and 3) testing the tool with a non-sample population of 30 sets. The evaluation results had discriminatory power between .25–0.75 and the reliability of the questionnaire was determined by Cronbach's method (1951, p.274; Cited in Bunchom Srisa-at, 2015), which the confidence evaluation results have a confidence value of .95.

This questionnaire consists of four parts:

Section 1: Demographic Information

Section 2: Travelling abroad behavior of Chinese tourists.

Section 3: Factors affecting Chinese tourists' decision to travel aboard

Section 4: Decision to travel aboard of Chinese tourists

Data collection

During collection data, the questionnaires were used to collect online data on WeChat, Sina Weibo, and QQ platforms. The sample was 400 Chinese tourists aged 18 or above who have experienced traveling abroad more than once times or who plan to travel abroad after the Covid-19 epidemic, the period on August 2023.

Data analysis

Data were analyzed using a statistical program to analyze the statistics, including descriptive statistics, means, factor analysis, correlation analysis, and regression analysis.

First, the data was subject to descriptive statistics to analyze the basic information of the respondents, the importance of Porter's diamond model: government policies, chances events, factors conditions, demand conditions, related industries, and corporate strategy, and the decision to travel abroad after the Covid-19 pandemic change policies.

Secondly, independent samples are used to test the hypothesis, which aims to test the relationship between Porter's diamond model with six variables and the decision to travel abroad after the COVID19 pandemic change policies.

Third, the relationship between Porter's diamond model with six variables and the decision to travel abroad after the COVID-19 pandemic change policies was tested through correlation analysis.

Finally, regression analysis was conducted to explore the relationship between Porter's diamond model with six variables and the decision to travel abroad after the Covid-19 pandemic change policies.

Results

The presentation of the research results has been divided into three parts as follows;

1) General information of the respondents

The findings of the research study about socio-economic Characteristics of Sample Chinese Tourists information. A study conducted on a sample of 400 Chinese tourists revealed that most of the sample 97.5% of the total were between 25 and 44 years old, while 1.5 percent were between 18 and 24 years old. The survey further indicated that a significant majority of the sample, specifically 51.3% of the respondents were male, while 47.5 percent were female and 1.25 percent were LGBTQ+. Most tourists, 90.7% of the total, resided in the cities of Beijing, Shanghai, Guangzhou, and Shenzhen.

On average, most of the sample, specifically 90%, exhibited an average salary ranging from 10,001 to 20,000 Yuan. Most of the sample, specifically 53.7%, were found to be unmarried individuals who had obtained a bachelor's degree. Furthermore, in most of the sample, 53.5% of the respondents were single, while 23.5 percent were married with no children. The distribution of occupation among Chinese visitors revealed that 30.75% were engaged in freelance work, and 30.5% were employed by the government.

Following the outbreak of the emergency pandemic, a significant majority of the sample, specifically 95.75%, indicated a reduction in their income ranging from 31% to 50%, while 95.75%, indicated a reduction in their income ranging less than 10%.

2) Travelling abroad behavior of Chinese tourists

Before the outbreak, most Chinese tourists traveled abroad 3–4 times a year, accounting for 93.1% of the total, but after the emergency pandemic, outbound travel by Chinese tourists decreased significantly. After the outbreak of the epidemic, 94.3% of Chinese tourists only travel abroad once or twice a year. After the COVID-19 pandemic, a study found that the vast majority (59.75%) of consumers tend to be conservative in their consumption attitudes toward travel. In addition, a survey on the behavior characteristics of Chinese tourists shows that the vast majority (93.6%) travel exclusively on public holidays.

Among the Chinese surveyed, a large proportion (38.9%) reported traveling with family members, the vast majority (53.60%) specifically traveled with a group, and the vast majority of travelers (83.8%) relied on social media platforms as the main source of travel-related information.

Chinese tourists most often choose to visit capital cities in other countries, accounting for about 22.33% of the preferred locations.

Asia was the main choice for Chinese tourists, with 62.71% choosing this location. The investigation of the behavior characteristics of Chinese tourists shows that Thailand is the first choice of the vast majority of Chinese tourists, accounting for as high as 73.65%. The vast majority (53.60%) of trips abroad were specifically for leisure travel, and the study found that after the COVID-19 pandemic, the average length of each trip abroad examined was 3–5 days, accounting for 66.58% of the total, or 6–9 days, accounting for 27.79% of the total. The total time was 10–12 days, accounting for 5.63% of the total number of groups.

3) Analysis results of factors affecting Chinese tourists' decision to travel abroad have been divided into seven parts as follows;

3.1) Government Policies

The predominant determinant of international travel choices was mostly based on chance factors connected to transit and internal defense against returning tourists (mean value = 4.09), closely followed by the strict limitation of outbound travel due to applicable visa restrictions (mean value = 4.02). The outbound tourism company is effectively regulated by implementing measures to restrict the passenger load factor, which received a mean value of 3.97. Conversely, the prevention and control requirements for customs service personnel ranked worst with a mean value of 3.94.

3.2) Chances events

Chinese tourists recognize that chance events influence their decision to take on international travel. The attitude of local tourism service workers towards Chinese tourists received a rating of a mean value of 3.85, while the attitudes of ordinary local citizens toward Chinese tourists were rated at a mean value of 3.70.

3.3) Factors conditions

The analysis revealed that Chinese tourists recognized the main reason for their decision to travel abroad as the excellent tourism experience and satisfaction provided by China's estates. Additionally, the high level of community participation in tourism activities and the resulting benefits received by the tourists were also considered significant factors, with a rating mean value of 3.95. Following closely behind, the facilitation of tourism experiences and related activities by China's estates received a rating of mean value of 3.85. China's real estate sector and tourism industry are actively supporting the constant demonstrations, with a rating of mean value of 3.83.

3.4) Demand conditions

Given the fact that the emergency pandemic is over, it is hypothesized that there will be a notable rise in the demand for outbound tourism (mean value of 4.35). Tourists, regardless of their nationality, have a preference for engaging in outward tourism and seeking unique experiences (mean value of 4.29). Additionally, outbound tourists predominantly prioritize the acquisition of authentic experiences through their participation in various tourism activities (mean value of 4.29).

3.5) Related industries

Chinese tourists reveal that the main factor influencing their decision to travel abroad is the improved service level in the transportation infrastructure of the destination (mean value of 4.3). This is closely followed by the improved service level in tourism amenities (mean value of 4.2), tourism environment (mean value of 4.17), and accommodation infrastructure (mean value of 4.15).

3.6) Corporate strategy

Chinese tourists recognized a variety of tourism promotion activities (mean value of 4.36) as the primary corporate strategy influencing their decision to travel abroad. This was closely followed by the availability of rich, novel, and interesting tourism activities (mean value of 4.24). Additionally, the presence of many tourist service agencies to choose from (mean value of 4.03) and the availability of diverse tourist service options (mean value of 3.95) were also considered influential factors.

3.7) Regression analysis of Chinese tourists' decision to travel abroad after the change of policies. The variables that exhibit a statistically significant and positive effect on the decision of Chinese tourists to travel abroad include Chance events, related industries, and corporate strategies, with a confidence level of 95%. Conversely, chance events have a negative influence on this decision, also with a confidence level of 95%. There is a lack of evidence to suggest that government policies, factor conditions, and demand conditions have a substantial influence on decisions to travel abroad.

Table 1 Regression analysis of Chinese tourists' decision to travel abroad after the change of policies

	Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients
		B	Std. Error	Beta
1	(Constant)	2.048	.268	
	gov_policy	.015	.031	.038
	chance_events	-.057	.035	-.152
	factor_cond	.032	.041	.126
	demand_cond	.076	.065	.189
	related_ind	.068	.056	.206
	corporate_sta	.159	.047	.369

The variables that exhibit a statistically significant and positive effect on the decision of Chinese tourists to travel abroad include demand conditions, related industries, and corporate strategies, with a confidence level of 95%. Conversely, chance events have a negative influence on this decision, also with a confidence level of 95%. There is a lack of evidence to suggest that government policies and factor conditions have a substantial influence on decision to travel abroad as present.

Discussion

The results of this research could be summarized and discussed as follows,

Hypothesis 1: Government Policies

Based on the available evidence, it can be concluded that one independent variable can serve as a predictor for the dependent variable. Government policies significantly do not affect Chinese tourists' decision to travel abroad, as supported by the p-value of 0.538. The finding from previous research also supports the current research finding that government policies are not one of the variables that are important in creating the travel abroad intention of Chinese tourists (Liu, Y. 2021). China's government policies cannot enhance or hinder the competitiveness of any industry with diverse roles within the system. Hence, it can be seen that the changed policy of the Chinese government after COVID-19 has not had a significant impact on the outbound tourism decisions of Chinese tourists. Within the face of the "New Normal", almost all of the policies and regulations should be re-addressed, and novel regulations would be imposed on local industrial development, protecting the infant industries, venture creation, and destination image building.

Hypothesis 2: Chance events

Based on the available evidence, it can be concluded that one independent variable can serve as a predictor for the dependent variable. Chance events significantly affect Chinese tourists' decision to travel abroad, as supported by the p-value of 0.02. The finding from the previous research also supports the current

research finding that affective image reflects the tourist's feelings about the destination (Chen et al., 2016). Affecting the image of the destination Relevant local tourism service agencies provide Chinese language services and general residents' positive attitude towards Chinese tourists is expressed through words with emotional content such as excitement and enjoyment. and relaxation (Stylos et al., 2016)

Hypothesis 3: Factor conditions affect Chinese tourists' decision to travel abroad.

From the available evidence In summary, There is one independent variable that can be used as a predictor of the dependent variable. Conditional factors do not have a significant impact on Chinese tourists' decision to travel abroad. This is supported by a p value of 0.101. Unfortunately, the results of this finding show that Chinese tourists have negative opinions about their travel experiences and tourism-related activities (Fernando, 2021), which is similar to Results of Khaosaard (2020) Chinese tourists have a negative opinion that tourism officials Support demonstrations organized for tourists. This remains a challenge for the government. Local government agencies and other public and private organizations are also facing.

Hypothesis 4: Demand conditions

Based on the available evidence, it can be concluded that there exists at least one independent variable that can serve as a predictor for the dependent variable. Demand conditions significantly do not affect Chinese tourists' decision to travel abroad, as supported by the p-value of 0.056. The findings of previous research also support the current research finding that demand factor conditions are not one of the important variables that affect Chinese tourists' willingness to travel abroad (Liu, 2021). According to Lu, J. (2023), the existence of large growth segments creates favorable demand conditions within a country, while niche segments also have their value creation. Due to the COVID19 pandemic is over, the favorable demand for outbound tourism will also increase.

Hypothesis 5: Related industry

Based on the available evidence, it can be concluded that there exists at least one independent variable that can serve as a predictor for the dependent variable. Related industries significantly affect Chinese tourists' decision to travel abroad, as supported by the p-value of 0.01. The finding from the previous research also supports the current research finding the structure of the firms, interconnecting service level strategies, and rivalry focus on attitudes of the local governments, tourism policymakers and entrepreneurial predilection (Lin and Juan, 2010) will way forward the industry. Some scholars stressed (Fernando, 2021) that the tourism leakages within the service experience value delivery network are substantially high in most of the developing tourism countries.

Hypothesis 6: Corporate strategies

Based on the available evidence, it can be concluded that there exists at least one independent variable that can serve as a predictor for the dependent variable. Corporate strategies significantly affect Chinese tourists' decision to travel abroad, as supported by the p-value of 0.000. The finding from previous research also

supports the current research finding where corporate Stratagem is one of the variables that are important in creating the travel abroad intention of Chinese tourists (Tirumalaisamy et al. 2023). The reason behind this contradictory result is this facet of the Diamond model is focused on the structure of the industries and strategy of the various firms with their interconnectivity and rivalry. This is further emphasized by different scholars, whereas the existence of rich local activities and natural resource endowments no longer makes it more “competitive” whereas the “competitive strategy” might do (Fernando, 2015).

Suggestions

1. Research Result Suggestions

To further develop the Chinese tourist market and attract more Chinese tourists first choice visit, this study puts forward the 4 parts following suggestions and suggestions from the perspective of the government, tourism authorities, tourism providers, and marketers as follows.

1) This research study provides some suggestions for destination governments. Some emergency preventative measures should be implemented at the destination and all measures should be communicated to Chinese tourists to ensure a sense of safety. The destination government ought to have prepared measures in case a visitor gets positive for emergency tests while traveling. Within this notion, the Public health. The Pandemic is considered an external environmental shock that affecting highly for the world economy by destroying human mobilization, social functions and entertainment, leisure, and pleasure of society, and foreign income earnings. Further, the obstacles might be worse due to the vulnerability of the sector and the dependency of most of the developing economies on the tourism industry.

2) The destination authorities should improve the talent incentive mechanism, deepen the reform of the income distribution system, use innovation ability and management performance as important ways to measure work performance and give financial and technical support for talent training. In addition, the government should also create a strategy to encourage foreign trade, set up a diversified investment and financing system, expand the culture industry development funds by increasing the government's financial investment, encourage and support private and foreign capital to enter the cultural market and build a bank-enterprise financing platform for the cultural industry through concession loans and other preferential policies.

3) This research study provides some suggestions for key stakeholders and hospitality tourism related industries. Hotels should offer a hygienic environment that is safe and secure as well as high quality services. The management of crowds at tourist destinations should be reasonable, and information should be promptly updated online to allow visitors to modify their travel plans in response to the real situation.

4) To effectively reduce Chinese tourists' perception of emergency risk, local governments should strengthen tourism-related public health safety management and establish a mechanism for the prevention and control of post-pandemic normalization. Tourism managers should make full use of social media to publicize

the safety and quality of the local tourism environment. When communicating with tourists, tourism operators should consistently inform them of health and safety measures taken by the government and tourism sector as a whole, in addition to the effectiveness of local medical and health systems in responding to the spread of infectious diseases in an updated and transparent manner.

2. Suggestions for the Following Research

The researcher used the analysis data to summarize and discuss the results to answer the prescribed research objectives including suggestions offered from the research and recommendations for the next research as follows.

1) Due to the limited number of questionnaires and the collection of convenience sampling, the results could not cover all Chinese tourists in other destinations. For many Chinese tourists, using only 400 questionnaires as a research sample is not comprehensive enough.

2) This study only focused on Chinese tourists. In the future, the object of research can be expanded to more countries or regions to explore the differences in the impact of tourists from different countries on the effect of their perception of the pandemic on their outbound travel intentions.

3) The questionnaire collection and research were conducted in a relatively short period, whereas the international pandemic situation remained severe. As time passes, and as the alert level decreases, the effect of tourists' perception of the pandemic on their post-pandemic outbound travel intentions may change. Therefore, future studies can consider collecting multiple sets of data covering a longer period for longitudinal comparative analysis.

References

- Abraham, V., Bremser, K., Carreno, M., Crowley-Cyr, L., Moreno, M. (2020). Exploring the consequences of COVID-19 on tourist behaviors: perceived travel risk, animosity and intentions to travel. *Tourism Review*.
- Bae, S.Y. and Chang, P.-J. (2020). "The effect of coronavirus disease-19 (COVID-19) risk perception on behavioral intention towards 'untact' tourism in South Korea during the first wave of the pandemic (March 2020)". *Current Issues in Tourism*, pp. 1-19.
- Bai, X. (2019). The Thailand National Tourism Administration and Alipay formally signed a letter of intent for cooperation. *China Exhibition (China Conference)*, (12), 23.
- Chen, J. (2020). The impact and countermeasures of the new crown pneumonia epidemic on the tourism industry. *Contemporary Tourism*, 88-89.
- Chen, S (2020). Evaluation of impacts on China's economy and fiscal countermeasures of novel coronavirus pneumonia epidemic. *Research Economics and Management*, 41(4),11-20.
- Chen X, & Fu (2020). Urgently needed construction of a public psychological service system in emergency management. *Bulletin of Chinese Academy of Sciences*, 35(3),256-263.

- Chen Yuqi. (2018). The Spread of Thai Drama in China and Its Influence on China's Travel to Thailand. *Drama House*, (06),88–89.
- Cheng L, & Zhao (2021). The influencing factors of the psychological carrying capacity of tourists in outdoor scenic areas in the context of COVID–19: Empirical study based on a visual behavior experiment. *Tourism Tribune*, 36(8), 27–40.
- Cheng L, & Wang (2021). Empirical analysis of influencing factors of tourism market diffusion in the post–epidemic era: Based on TAM–IDT Model. *Journal of Commercial Economics*. (7),188192.
- Feng X, & Huang Z. (2021). Research on tourism behavior intention of tourists under the normal epidemic prevention and control. *Journal of Arid Land Resources and Environment*, 35(4),203–208.
- Estevaõ, C., Nunes, S., Ferreira, J. And Fernandes, C. (2018). Tourism sector competitiveness in Portugal: applying Porter’s diamond. *Tourism & Management Studies*, 14(1), 3044.
- Fredricks, A.J. and Dossett, D.L. (1983). Attitude–behavior relations: a comparison of the Fishbein Ajzen and the Bentler–Speckart models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(3). 501–512.
- Fernando Imali N., (2015). What competitive strategies way forward the regional competitiveness? A comparative Economic approach to Sri Lankan Tourism. *International Journal of Business and Management*, 10(4), 178.
- Fernando I. (2021). *Handbook of Research on Strategies and Interventions to Mitigate COVID–19 Impact on SMEs*. IGI Global Publishing, USA
- Gail M. Sullivan, Anthony R. & Artino, Jr. (2013). Analyzing and Interpreting Data from Likert–Type Scales. *J Grad Med Educ*, 5(4), 541–542.
- Gan Z. (2017). Research on the Behavior of Potential Consumers of Online Travel Websites Before Adoption Based on IRT Theory *Taking Thai Consumers as an Example*.*Journal of Management*.14(11),1690–1699.
- Gong H. (2019). From Sacred Journey to Interactive Time and Space Taking the Cultural Experience of Chinese Tourists in Northern Thailand as an Example. *Journal of Southwest University for Nationalities (Humanities and Social Sciences Edition)*, 40(02), 26–33.
- Gössling S, Scott D, Hall C M. (2021). Pandemics. Tourism and global change: A rapid assessment of COVID–19. *Journal of Sustainable Tourism*. 29(1),1–20.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2009). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Prentice Hall.
- Huang T. (2019). Overseas Travel Safety Issues and Countermeasures—Taking the Shipwreck Incident in Thailand as an Example. *Tourism Overview (Second Half Month)*. (04),31.
- Huang, Y.–C., Chang, L.L. and Backman, K.F. (2019). Detecting common method bias in predicting creative tourists behavioral intention with an illustration of the theory of planned behavior, *Current Issues in Tourism*, 22(3), 307–329.
- Juschten, M., Fanning, C., Unbehaun, W., Brandenburg, C., Jiricka–Puřrer, A., Czachs, C., Prutsch, A.,

- Offenzeller, M., Weber, F. And Rosenberg-Taufer, B. (2017). Escaping the summer heat–revival potential and challenge of near–metropolitan tourism areas. REAL CORP 2017 – PANTA RHEI – a world in constant motion. *Proceedings of 22nd International Conference on Urban Planning, Regional Development and Information Society*. 183–193.
- Khan, M.J., Chelliah, S., Khan, F. And Amin, S. (2019). Perceived risks, travel constraints and visit intention of young women travelers: the moderating role of travel motivation. *Tourism Review*, 74(3). 721–738.
- Kvist A.K.J. and B. Klefsjo, (2006). Which Service Quality Dimensions are Important in Inbound Tourism? *Managing Service Quality*, 1 (5), 520–537.
- Lam, T. And Hsu, C.H.C. (2004). Theory of planned behavior: potential travelers from China. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, Vol. 28 No. 4, pp. 463–482.
- Lei J. (2018). Research on factors of Chinese tourists traveling to Thailand from the perspective of demand and supply. *Journal of Nanning Vocational and Technical College*. (03),22–25.
- Li, J. B., Yang, A., Dou, K., Wang, L. X., Zhang, M. C., & Lin, X. Q. (2020b). Chinese public's knowledge, perceived severity, and perceived controllability of COVID–19 and their associations with emotional and behavioral reactions, social participation, and precautionary behavior: Anational survey. *BMC Pubili Health*, 20(1), 1589.
- Li N. (2017). Crucial Pain Points and Improvement Strategies for Chinese Citizens Traveling Abroad to Thailand. *Foreign Economic and Trade Practice*, (10), 82–85.
- Lin C.T, and P.J. Juan. (2010). Measuring location selection factors for international resort parks. *Qualitative and Quantitative*, 44, 1257–1270.
- Liu Dehao, Pang Xialan. (2018). Research on the Development Strategy of Hainan Medical Tourism Industry– Analysis Based on the Experience of Thailand and India. *China Health Management*, 35(12), 956– 960.
- Lu, J. (2023). Research on the Difference in the Total Factor Productivity of Wholesale and Retail Industry in Anhui Province Based on the DEA–Malmquist Model. *Frontiers in Business. Economics and Management*, 7(1), 242–248.
- Lu Y H, Zhang H, Zhuang M, et al. (2022). Understanding regional mobility resilience and its relationship with regional culture during the COVID–19 pandemic: A pathogen–stress theory perspective. *Journal of Cleaner Production*.130621.
- Luo, X. (2019). Coastal tourism commodity industry cluster based on diamond model and ecological niche, *Journal of Coastal Research*, Vol. 94 No. Sp1, pp. 828–832.
- McLeod, S. (2008). Likert Scale. Retrieved from: <https://www.simply psychology.org/likert-scale.html> Meng, B. And Cui, M. (2020). The role of co–creation experience in forming tourists' revisit intention to home–based accommodation: extending the theory of planned behavior. *Tourism Management Perspectives*, 33, 100581.
- Miller M.M. and Gibson L.J. (2005). Cluster–Based Development in the Tourism Industry; *Putting Practice into Theory, Applied Research in Economic Development*. 47–63.

- Neuburger L, Egger R. (2021). Travel risk perception and travel behavior during the COVID-19 pandemic 2020: A case study of the DACH region. *Current Issues in Tourism*.24(7):10031016.
- Qu X. (2019). Research on the Satisfaction of Jilin Province Tours to Thailand in a Group. *Holiday Tourism*, (02), 71-72.
- Sonmez, S. And Graefe, A.R. (1998).Determining future travel behavior from past travel experience and perceptions of risk and safety. *Journal of Travel Research*, 37(2). 171-177.
- Suniltiwari et al. (2023). Bridging tea with tourism: empirical evidence from India and Sri Lanka. *Tourism review*, 78(1), 177-202.
- Tang H, & Chen H. (2019). Thailand: Review of 2018 and Outlook for 2019. *Southeast Asia*, (2),17-24.
- Tirumalaisamy, V., Vasudevan, A., Sam, T. H., Rajamanickam, S., John, S., Yew, L. K., & Ruiteng, X. (2023). Assessing the Competitiveness of Malaysia's Brackish Water Fish Industry using the Porter's Diamond Model Approach. *resmilitaris*, 13(2), 1446-1457.
- UNWTO technical manual. (1995). Collection of Tourism Expenditure Statistics". *World Tourism Organization*. Archived from the original on 22 September 2010. Retrieved 26 March 2009.
- Wang G, & Wang X, & Chen W. (2019). Research on the temporal and spatial characteristics of Thailand's tourism network attention and its coupling with tourism safety. *Journal of Hebei Tourism Vocational College*, 24(03),13-18.
- Wang H, & Li Q. (2019). A review of tourism research in Thailand-Based on the literature analysis of China National Knowledge Infrastructure (CNKI). *Journal of Guangxi Economic Management Cadre College*, 31(03), 67-75.
- Wang J. (2019). Research on the integration mechanism of the tourism industry and cultural industry in Thailand. *Guangxi Quality Supervision Herald*. (06),124.
- Wang L, Albattat A, Jacqueline T. (2019). Factors influencing cultural industry competitiveness in Anhui province using Porter's diamond model and the mediating effect of government support, *Business Review*, 8(6),01-16.
- Wang L, &Tian B. Filimonau Viachaslau, et al. (2022). The impact of the COVID-19 pandemic on revenues of visitor attractions: An exploratory and preliminary study in China. *Tourism Economics*. 28(1),153-174.
- Wang T, & Wu B, &Wang F, et al. (2020). The mechanism of the effect of potential tourists' risk tolerance on travel intention under major epidemic situations: Based on the antecedent effect of place image in music video and the moderating effect of familiarity. *Journal of Southwest University (Natural Science Edition)*, 42(9),1-13.
- WTCF (2018). Survey Report on Chinese Consumers' Outbound (City) Tourism Consumer Market (2017-2018) Retrieved November 13, 2019 from <http://www.wtcf.org.cn/uploadfile/2018/0913>.
- Wu b, & Liu J. (2021). Research on the development trends of China's ski industry after the Winter Olympics and the pandemic. *Journal of Chinese Ecotourism*, 11(6),938-952.

- Wu Q, & Su X. (2020). A Written Talk on China's Tourism Development–New Coronary Pneumonia Epidemic and Global Tourism Stagnation. *Tourism Journal*, 1.
- Xian, Y. (2022). Competitiveness analysis of the Korean film and television industry based on Michael Porter's diamond model. *Frontiers in Art Research*, 4(5).
- Xia J, & Feng X. (2020). The impact and countermeasures of the new crown pneumonia epidemic on the tourism industry. *China Circulation Economy*. 3–10.
- Xu, J. (2019). Analysis of the Tourism Competitiveness of Five Central Asian Countries Based on Diamond Model. *Education and Humanities Research*, 286, 565–569.
- Xu, Y, Wang, C. And Zhang, T. (2021), Tourism–led rural gentrification: impacts and residents' perception, *Tourism Review*, 77(1), 256–270.
- Yao, L., Maneejuk, P., Yamaka, W., & Liu, J. (2023). Quantifying the Competitiveness of Cultural Industry and Its Impacts on Chinese Economic Growth. *Sustainability*, 15(1), 79.
- Yang Y, Altschuler B, Liang Z, et al. (2021). Monitoring the global COVID–19 impact on tourism: The COVID–19 tourism index. *Annals of Tourism Research*, 90, 103120.
- Yuan H. (2022). The Impact of the New Coronary Pneumonia Epidemic on my country's Tour Guides and Development Countermeasures. *Contemporary Tourism*, 3.
- Yuan M, & Zhang S, & Sun F. (2019). Research on Tourism Barriers of Chinese Tourists to Mountainous Areas in Northern Thailand – Based on Key Surveys in Chiang Mai and Chiang Rai. *Journal of Huaihua University*, 38(12),80–84.
- Yuhang Li et al. (2019). Research on the Influencing Factors of China's Service Trade International Competitiveness Based on Michael Porter Diamond Model. *Materials Science and Engineering*. DOI:10.1088/1757–899X/688/5/055053.
- Zhang L. (2017). The Enlightenment of the Development of Coastal Tourism in Thailand to my country– Also on the Strategies to Improve Coastal Tourism in Maoming City. *Journal of Hebei Tourism Vocational College*, 22(03), 25–28.
- Zhang Q, & Liu S. (2021). Research on the Characteristics and Influencing Factors of Tourism Consumption Behavior under the Background of the New Coronary Pneumonia Epidemic A Sample of Yangzhou City. *Journal of Yangzhou Vocational University*, 4.
- Zhang W. (2019). Research on Behavioral Characteristics of Chinese Outbound Tourists Based on Online Travel Notes–Taking Chinese Tourists to Phuket, Thailand as an Example. *Tourism Overview* (Second Half Month). (14),33–34.
- Zhao Z, & Zhao S, & Han Z, et al. (2021). Impact of the COVID–19 pandemic on population heat main leisure areas in Beijing on holidays. *Progress in Geography*, 40(7),1073–1085.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

CREATIVE LEADERSHIP OF NONG HAN SCHOOL ADMINISTRATORS GROUP 3
UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ภีรวิทย์ มณีธรรม^{*1}, กิจพิณัฐ อุสาโห²
Peerawut Maneethorn^{*1}, Kitpinit Usaho²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Educational Administration, Ratchathani University, Thailand

Corresponding author's e-mail: peerawut300330@gmail.com^{*1}, Kitpinit.23@gmail.com²

Received: July 01, 2023

Revised: August 21, 2023

Accepted: August 08, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียน จำนวน 14 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอน จำนวน 88 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง .67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Google form ได้รับตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 98.14 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้นำด้าน รองลงมาคือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม 2) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปหาน้อย ดังนี้ บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่มีความชัดเจน กว้างไกล และสร้างสรรค์เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ต้องมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของบุคลากร มีความยุติธรรม มอบหมายและกระจายงานให้บุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานโดยกล่าวคำชมหรือให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา มองโลกในแง่ดี มีความคิดเชิงบวกและมีความเฉลียวฉลาดสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และควรสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรใน สถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารโรงเรียน; แนวทางพัฒนา; ผู้นำ

Abstract

The purpose of this research study was to study Levels and approaches to develop creative leadership of administrators of Nong Han 3 School Group under Udon Thani Primary Educational Service Area Office 3. The study population school of 14. Schools the informant the was 88 teachers the IOC was between .67 and 1.00 the reliability of .90 collected data using the google form program received a response of 98.14%. The analysis consisted of percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results of the study found revealed that: 1) The overall level of creative leadership was high with little distribution. The aspect with the highest average was leadership, followed by flexibility and adaptability. creative thinking and teamwork. 2) Guidelines for creative leadership development, sorted from High to low frequency values, were as follows: Educational institute administrators should have the skills to manage educational institutes in order to formulate a vision of an educational institute that is clear, far-reaching, and creative in order to lead the institute to excellence. Tasks must be assigned according to the personnel's aptitude and ability. Assign and distribute tasks equally, created a good working atmosphere, compliment or encourage subordinates, optimistic. Possess positive thinking and ingenuity; be able to solve immediate problems well; and support and encourage personnel in educational institutions to take part in decision-making in practice.

Keyword: creative leadership; school administrators; development guideline; leadership

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และด้านวัฒนธรรมส่งผลให้เป็นโลกที่ไร้พรมแดนในยุคของศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและระบบเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ กระบวนการการศึกษาจึงนับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาและสร้างสรรค์เยาวชนที่จะเติบโตและนำไปสู่การสร้างความสำเร็จก้าวหน้าแก่สังคมและประเทศชาติได้ในอนาคต เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้คนได้รับการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ไปจนถึงการพัฒนาการของช่วงชีวิตตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงการพัฒนาความสามารถศักยภาพของตนเองได้อย่างมีคุณภาพไปจนสามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในทุก ๆ ด้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า 4)

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพหากประเทศใดที่มีประชากรได้รับการศึกษาที่ดีอย่างเหมาะสมแล้วจะเป็นผลให้การพัฒนาทุกด้านประสบความสำเร็จ ซึ่งการจัดการศึกษาจะเป็นลักษณะใด ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษาเป็นสำคัญ หากสถานศึกษาจัดการศึกษาที่มีคุณภาพก็จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนด้วยบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำนโยบายและหลักสูตรไปปฏิบัติ ผู้บริหารในยุคเปลี่ยนแปลงในบริบทที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่

ทันสมัยจึงควรเป็นผู้บริหารที่มีความทันสมัยเป็นผู้บริหารมืออาชีพที่มีความเข้าใจในการทำหน้าที่สำคัญในการกำหนด ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาโดยเน้นการสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพให้เกิดคุณภาพสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีบทบาทและหน้าที่ที่มีความสำคัญ เป็นผู้ผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวหน้าและยังเป็นกลไกหลักในการ กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ รวมถึงดูแล ควบคุม กำกับส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการ ทำงานในส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการ การศึกษ การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด จากบทบาทของผู้บริหารที่มีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมจึงทำให้ภาระความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น คุณภาพการ บริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะเป็นอย่างไรนั้นจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ (ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2557, หน้า 1)

ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้นำไม่ว่าจะในหน่วยงานใดย่อมมีบทบาทหน้าที่ที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือ ประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง ในบางครั้งแม้ว่าการจัดองค์กรจะไม่เรียบร้อยถูกต้องอยู่บ้าง แต่อาจได้ผลลัพธ์ของ งานที่มีประสิทธิภาพสูงได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อบุคคลในหน่วยงาน และในทางตรงกันข้ามหาก ผู้บริหารหรือผู้นำในองค์กรมีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำของผู้บริหารไม่ดีหรือไม่พึงประสงค์ แม้การจัด องค์กรจะถูกต้องหรือดีเพียงใดก็ตาม ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับองค์กรย่อมสมบูรณ์ได้ยากและอาจไม่มีประสิทธิภาพ เท่าที่ควรหรือประสิทธิภาพต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอันเนื่องมาจากคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่เป็นเหตุทำ ให้บุคคลในหน่วยงานไม่มีความตั้งใจหรือเต็มใจในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ตามที่ตนรับผิดชอบหรือปฏิบัติงานได้ไม่ เต็มที่หรือเต็มความสามารถ ซึ่งส่งผลกระทบทางด้านลบให้เกิดขึ้นกับองค์กรหรือหน่วยงาน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำหรือหัวหน้างาน จึงจำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับบุคลากรในหน่วยงาน มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และภาวะผู้นำที่ถูกต้อง เพื่อขับเคลื่อนงานขององค์กรให้นำไปสู่ความสำเร็จ เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านของ องค์กรขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำของผู้บริหารที่จะวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด (บุษบา คำนนท์, 2559, หน้า 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้บทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2565 สภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอำเภอหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า ปัญหาที่มีในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีการบริหารจัดการโรงเรียนที่แตกต่างกันจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ได้แตกต่างกัน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ได้มีการพัฒนาระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาและลดความ เหลือล้ำทางการศึกษามุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ปรับปรุงระบบบริหาร จัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัด การศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล จากการศึกษารายงานวิจัย พบว่า ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาภาวะผู้เชิง สร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อเป็นสารสนเทศพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นการเปรียบเทียบความก้าวหน้าใน การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน (สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3, 2565, หน้า 10)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มอำเภอหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ทั้งการพัฒนาตนเอง การพัฒนาคน และการพัฒนางาน อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีโอกาสทางการศึกษา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในยุคสมัยที่การเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว องค์การการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายมากมาย กลุ่มโรงเรียนในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการศึกษา จำเป็นต้องมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงกลายเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน งานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ความคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ความยืดหยุ่นและปรับตัว ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม รายละเอียดดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ เป็นเข็มทิศนำทางสู่เป้าหมาย ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ เปรียบเสมือนเข็มทิศที่นำทางองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ชัดเจน พวกเขาสามารถมองเห็นภาพอนาคตที่ต้องการบรรลุ และสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ยังช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในองค์กรร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เน้นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ กระตุ้นให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลง และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย (Bass, 1985) ทฤษฎีผู้นำแบบวิสัยทัศน์ (Visionary leadership) เน้นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างชัดเจน และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย (Kouzes & Posner, 1995) ตัวอย่าง ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ อาจกำหนดเป้าหมายว่า นักเรียนทุกคนในกลุ่มโรงเรียนจะสามารถอ่านออกเขียนได้อย่างคล่องแคล่วภายใน 3 ปี ผู้บริหารจะริเริ่มโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเขียนของนักเรียน เช่น จัดอบรมครู จัดหาสื่อการสอน และสนับสนุนให้นักเรียนอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ

2. ความคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นพลังแห่งความหลากหลาย ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญกับความต้องการ ศักยภาพ และข้อจำกัดของบุคคลแต่ละคน ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีความสัมพันธ์มนุษย์ (Human relations theory) เน้น

ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้นำควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ Mayo (1933) ทฤษฎีผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) เน้นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับความต้องการ ศักยภาพ และข้อจำกัดของบุคคลแต่ละคน ส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ Bass & Avolio (1994) ตัวอย่าง ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ อาจจัดอบรมพัฒนาครูในหัวข้อที่หลากหลาย เพื่อรองรับความต้องการและศักยภาพของครูแต่ละคน ผู้บริหารยังสนับสนุนให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันพัฒนางาน และสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน

3. ความยืดหยุ่นและปรับตัว เป็นการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาองค์กรผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ ไปได้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive leadership) เน้นผู้นำที่มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาองค์กรผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ ไปได้ Heifetz (1994) ทฤษฎีผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Empowering leadership) เน้นผู้นำที่กระจายอำนาจให้กับบุคลากรในองค์กร ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงาน Spreitzer (1995) ยกตัวอย่าง ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ อาจปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อรองรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ผู้บริหารยังกระจายอำนาจให้กับครู เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม

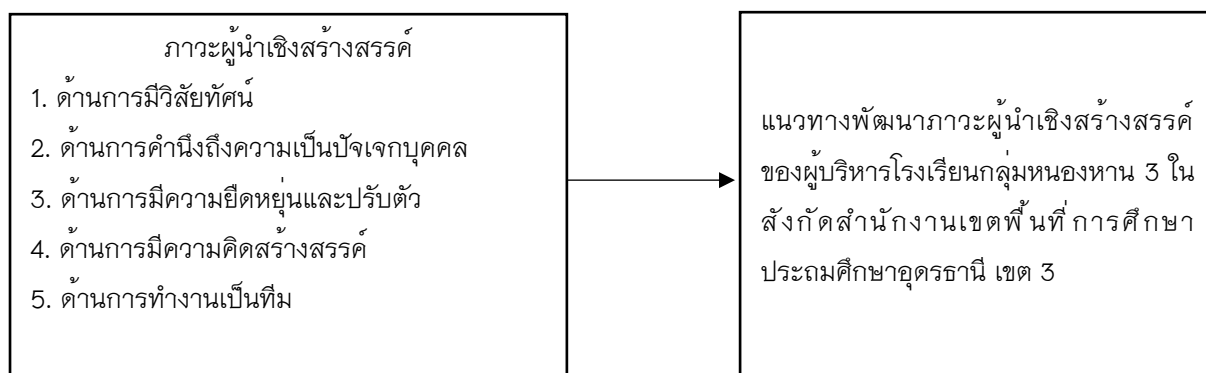
4. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นพลังแห่งการริเริ่มผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดริเริ่มหาวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา พัฒนาองค์กร และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีผู้นำแบบคิดสร้างสรรค์ (Creative leadership) เน้นผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดริเริ่มหาวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา พัฒนาองค์กร และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ Amabile (1996) ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เน้นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ กระตุ้นให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลง และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย Bass (1985) ยกตัวอย่าง ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ อาจริเริ่มโครงการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนานักเรียน เช่น โครงการส่งเสริมการอ่าน โครงการพัฒนาทักษะการคิด โครงการส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ

5. การทำงานเป็นทีม เป็นพลังแห่งความร่วมมือ ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีความสัมพันธ์มนุษย์ (Human relations theory) เน้นความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้นำควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ (Mayo, 1933) ทฤษฎีผู้นำแบบมีส่วนร่วม (Participatory leadership) เน้นผู้นำที่กระจายอำนาจให้กับบุคลากรในองค์กร ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงาน Vroom & Jago (1980) ยกตัวอย่าง ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ อาจจัดกิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมกีฬา

สรุป ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน ผู้บริหารที่มีคุณสมบัตินี้ จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ พัฒนานักเรียนให้บรรลุศักยภาพสูงสุด และสร้างอนาคตที่ดีใ้ให้กับการศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบเนื้อหาการวิจัยจากกรอบแนวคิดของโรบินสัน (Robinson, 2007, p. 120) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม สามารถอธิบายตามภาพดังนี้ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 149 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 จำนวน 108 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Mogan 1970, p. 608) ได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนจำนวนประชากรครูผู้สอน และสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลาก จำแนกได้ดังนี้ ข้าราชการครู จำนวน 87 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 2 คน และครูอัตราจ้าง จำนวน 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของ Likert's scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

2. แบบสัมภาษณ์ได้นำผลจากการวิเคราะห์ตามขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 กับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน 1) สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถามความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) และการใช้ภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective Congruence: IOC) ความครอบคลุมของข้อคำถามและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ โดยให้ค่าความสอดคล้อง ดังนี้ +1 หมายถึง เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา -1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา 3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นหาคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .90 4) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป และ 5) แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาตั้งคำถามสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาในลำดับต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับอีเมลแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมด 88 คน คิดเป็นร้อยละ 81.48

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 1

ได้แก่ ประเภทครู และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2) ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับ
เกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 121) 3) ข้อมูลแนวทางพัฒนาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
โรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา
(Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาหา
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามในรูปตาราง
และบรรยายประกอบ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์	3.66	.57	มาก
2	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.61	.89	มาก
3	ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	3.64	.70	มาก
4	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	3.62	.66	มาก
5	ด้านการทำงานเป็นทีม	3.51	.71	มาก
รวม		3.61	.90	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีการกระจายตัวน้อย ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .90)
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.66$, S.D.=.57) รองลงมาคือ ด้านการมีความ
ยืดหยุ่นและปรับตัว ($\bar{X} = 3.64$, S.D.= .70) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.62$, S.D.= .66) และด้านการ
ทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 3.51$, S.D.= .71)

แนวทางพัฒนาผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไป
หาน้อย ดังนี้ บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
ที่มีความชัดเจน กว้างไกล และสร้างสรรค์เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ต้องมอบหมายงานตามความถนัด
และความสามารถของบุคลากร มีความยุติธรรม มอบหมายและกระจายงานให้บุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ควรสร้าง
บรรยากาศที่ดีในการทำงานโดยกล่าวคำชมหรือให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา มองโลกในแง่ดี มีความคิดเชิงบวกและมี

ความเฉลียวฉลาดสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และควรสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรใน สถานศึกษาได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากการปฏิรูปการศึกษาที่ส่งผลให้ ผู้บริหารสถานศึกษามี การปรับเปลี่ยนแนวความคิด ปรับตัวให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุค ปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพนิตา ไชยเทพ (2558, หน้า 81-82) พบว่า 1) การศึกษาภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มตำบลแพรกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1ตามความคิดเห็นของครู 5 ด้าน คือ ด้านการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี ด้านการเจรจาต่อรอง ด้านการสร้างมนุษย สัมพันธ์ ด้านการสื่อสาร และด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลเช่นนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของภรณ์ทิพย์ บั่นก่อ (2559, หน้า 86-87) ผลการวิจัยของเสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรจน์, 2562, หน้า 84-85) ผลการวิจัยของสุรศักดิ์ เล็กวงษ์ (2563, หน้า 48) ผลการวิจัยของมนัญญา ควรรำพึง (2564, หน้า 17-18) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ยอมรับและเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการ กำหนดทิศทาง ปรับตัวเข้ากับความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคมได้อย่างกลมกลืน

2. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 สามารถสรุปได้ ดังนี้ 2.1) ด้านการมีด้านการเป็นผู้นำด้าน วิสัยทัศน์ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการบริหารจัดการ สถานศึกษาในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่มีความชัดเจน กว้างไกล และสร้างสรรค์เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ ความเป็นเลิศ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของคิตพงษ์ อ่อนไชย (2564, หน้า 71-72) พบว่า แนวทางพัฒนาบริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาในการกำหนดวิสัยทัศน์ของ สถานศึกษาที่มีความชัดเจน และสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยร่วมกับรูปแบบการจัดการ เรียนรู้ที่หลากหลาย และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ผลเช่นนี้ยัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของเสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรจน์ (2562, หน้า 83-84) ผลการวิจัยของ แก้วมณี ปัทมะ (2564, หน้า 94-95) ผลการวิจัยของเสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรจน์ (2562, หน้า 83-84) ผลการวิจัยของคิตพงษ์ อ่อนไชย (2564, หน้า 71-72)

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา การ ปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการทำงาน มีความสามารถในการ บริหารงาน ซึ่งการบริหารเป็นความสามารถทางพฤติกรรมในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

ที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างให้เกิดคุณภาพภายใต้ระบบการบริหารจัดการสถานศึกษานั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มหนองหาน 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน สรุปภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ด้านการเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารมีความสามารถสะท้อนภาพให้เห็นถึงสิ่งที่สมาชิกต้องการได้
- 1.2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
- 1.3 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
- 1.4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารมีพฤติกรรมในการแสดงออกถึงกระบวนการสร้างมโนภาพที่เด่นชัด
- 1.5 ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความเป็นผู้นำได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน
- 2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนหนองหาน 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- แก้วมณี ปัทมะ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คตติพงษ์ อ่อนไชย. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดบุญสม ศรีสะเกษ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษบา คำนันท์. (2559). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พนิตา ไชยเทพ. (2558). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มตำบลแพรกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภรณ์ทิพย์ ปั่นกอง. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

- มนัญชยา ควรรำพึง เบญจพร ชนะกุล และสุภาพ เต็มรัตน์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(3), 17-32.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารราชพฤกษ์*, 13(3), 1-7.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2565*. อุดรธานี: สรรค์ดี เล็กวงษ์. (2563). *บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Amabile, T. M. (1996). *Creativity in context*. Westview Press.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership: Theory and practice*. Random House.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership*. Sage Publications.
- Heifetz, R. A. (1994). *Leadership without easy answers*. Harvard Business School Press.
- Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (1995). *The leadership challenge: How to take charge, get things done, and create a culture for thriving performance*. Jossey-Bass.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities, Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Mayo, E. (1933). *The human problems of an industrial civilization*. Harvard University Press.
- Robinson, K. (2007). *The Principles of Creative Leadership*. New York: McGraw-Hill.
- Spreitzer, G. M. (1995). *Psychological empowerment: Empowering others to succeed*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Vroom, V. H., & Jago, A. G. (1980). *Participation and decision-making*. Prentice-Hall.

ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน
ตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภовานรนิวาส จังหวัดสกลนคร
LEADERSHIP AND PEOPLE'S PARTICIPATION AFFECTING THE EFFECTIVENESS
OF THE SUBDISTRICT AND VILLAGE HEADMEN'S PERFORMANCE OF DUTIES
IN WANON NIWAT DISTRICT, SAKON NAKHON PROVINCE

วีระนนท์ จากผา¹, ชาตชัย อุดมกิจมงคล^{*2}, สามารณ อัยกร³
Weeranon Chakpha¹, Chardchai Udomkijmongkol^{*2}, Samart Aiyakorn³

^{1,2,3}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
^{1,2,3}Master of Public Administration Program in Public Administration, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand
^{*}Corresponding author's e-mail: weerano2524@gmail.com¹, chardchai_u@hotmail.com^{*2}, Saamm_5@hotmail.com³

Received: August 29, 2023

Revised: September 25, 2023

Accepted: October 20, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภовานรนิวาส จังหวัดสกลนคร 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภовานรนิวาส จังหวัดสกลนคร 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภовานรนิวาส จังหวัดสกลนคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภовานรนิวาส จำนวน 399 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภовานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภовานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภовานรนิวาส จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านผู้นำแบบเผด็จการ ($\beta = .100$) มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .079$) รองลงมา คือ ด้านผู้นำแบบตามสบาย ($\beta = .079$) และด้านผู้นำแบบประชาธิปไตย ($\beta = .060$) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .310 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภовานรนิวาส จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .172$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\beta = .145$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta = .133$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta = .097$) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .282

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; การมีส่วนร่วมของประชาชน; ประสิทธิภาพ

Abstract

The purposes of this research article were: 1) to study the leadership level of kamnans and village headmen; and the level of participation of people in Wanonniwat District, Sakon Nakhon Province; 2) to study the level of the effectiveness in performing of duties of kamnans and village headmen in Wanon Niwat District, Sakon Nakhon Province, and 3) to study the influences of leadership and the participation of the people towards the effectiveness of the performance of duties by kamnans and village headmen in Wanon Niwat District, Sakon Nakhon Province. In the Wanonniwat District area. The samples group consisted of 399 general people. A questionnaire was the instrument for data collection. Statistics used in data analysis including, frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression. The research results fouds that 1) the leadership of the kamnans and village headmen in Wanon Niwat District, Sakon Nakhon Province, overall was at a high level. 2) Pople's participation in Wanonniwat District, Sakon Nakhon Province; was , overall was at a high level 3) In Wanonniwat District, leadershiped influenced the effectiveness of kamans and village headership's duties, Sakon Nakhon Province statistically significantly at the $<.05$ level, with the effect of qutocratic leadership ($\beta = .100$) having the highest influence ($\beta = .079$), followed by indulgent leader side had the highest influence ($\beta = .079$) and democratic leadership ($\beta = .060$) had a prediction coefficient of .310. 4) Pubilc participation influenced the effectiveness of kamans and village headership's duties, in Wanonniwat District, Sakon Nakhon Province statistically significant at $<.05$ statistical level having the highest influence ($\beta = .172$), followed by participation in operations ($\beta = .145$), and participation in evaluation ($\beta = .133$), and participation in decision making ($\beta = .097$), respectively, with a prediction coefficient .282.

Keywords: leadership; public participation; effectiveness; village headman

ความสำคัญของการวิจัย

กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่สำคัญในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่มีขอบเขตของภารกิจกว้างขวาง ดังนั้นกำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองในระดับท้องที่มีบทบาทหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่องานของกระทรวงมหาดไทย และยังต้องรับผิดชอบงานของทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่นำมาใช้ปฏิบัติในเขตตำบล หมู่บ้านของแต่ละท้องที่ กำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงเปรียบเสมือนดังทัพหน้าผู้ช่วยเหลือแม่ทัพใหญ่ คือ นายอำเภอ ในการทำสงครามต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้งานทางราชการสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ จึงกล่าวได้ว่า “กำนันผู้ใหญ่” เป็นสถาบันที่มีทั้งบทบาทและอำนาจหน้าที่ในเขตการปกครองที่เรียกว่าตำบลและหมู่บ้าน โดยมีแนวคิดรวบยอดทางกฎหมายและการบริหารราชการเรียกรวมกันว่าเป็น “การปกครองท้องที่” มีการจัดระบบปกครองและเป็นระบบการบริหารราชการลักษณะหนึ่งของไทย ทั้งนี้มีพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 เป็นกฎหมายแม่แบบ (ประจักษ์ ผิวงาม, 2554, หน้า 1) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2551 ได้แก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านจาก

วาระ 5 ปีเป็นให้ดำรงตำแหน่งจนอายุครบ 60 ปี และกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านรวมถึงกำนัน เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความมั่นคงภายในซึ่งเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญ จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุม ดูแลอย่างเข้มงวด เช่น การลงโทษทางวินัยเช่นเดียวกับข้าราชการนอกจากนี้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 มาตรา 14 (11) ได้กำหนดเหตุที่ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งว่า “ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุก 5 ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา” พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านซึ่งรวมถึงกำนัน เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านเป็นส่วนหนึ่งของราชการส่วนภูมิภาค อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมในสังคม การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน การประสานอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อขอรับบริการจากส่วนราชการต่าง ๆ การรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรแจ้งต่อทางราชการเพื่อให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนราชการในพื้นที่ การดูแลราษฎรในพื้นที่ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย การอบรมชี้แจงราษฎรให้มีความรู้ความเข้าใจในข้อราชการให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณะประโยชน์ รวมถึงปฏิบัติการกิจตามนโยบายรัฐบาลหรืองานอื่นตามกฎหมายกำหนด จะเห็นได้ว่าผู้ใหญ่บ้านยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการทำให้ผู้ใหญ่บ้านนั้นมีความสำคัญในการปกครองที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐเองและหน่วยงานของรัฐกับประชาชน เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด (กรมการปกครอง, 2559 อ้างถึงในศุภิสรา ธารประเสริฐ, 2563, หน้า 1)

กำนันผู้ใหญ่บ้านมีฐานะเป็นผู้แทนของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดสนิทกับประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ มีหน้าที่สำคัญ คือ การช่วยเหลือเรื่องประสานงานต่าง ๆ เช่น การประชุมประชาชนในเขตหมู่บ้านและการแจ้งข่าวของทางราชการให้ประชาชนรับทราบ เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันกำนันและผู้ใหญ่บ้านก็มีสถานะและมีบทบาทเป็นผู้แทนประชาชน เป็นผู้นำของชุมชน เนื่องจากไม่ได้มีสถานะเป็นข้าราชการของรัฐเต็มตัว อีกทั้งมิได้ทำงานให้แก่ทางราชการเต็มเวลา บทบาทหน้าที่ดังกล่าวส่งผลให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ที่ต้องดูแลความสุข ทุกข์ ของประชาชนที่เรียกกันว่า “ลูกบ้าน” ในด้านต่าง ๆ เป็นอันมากทั้งเกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นของตำบลหมู่บ้าน กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมและทางด้านจิตใจของลูกบ้าน แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำที่มีคุณภาพของผู้นำชุมชนจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง (ประจักษ์ ผิวงาม, 2554, หน้า 2)

ภาวะผู้นำถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเป็นการนำหรือการทำให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตามที่ประสงค์ตามเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะลักษณะภาวะผู้นำจะส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์การที่ผู้นำนั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่ ซึ่งมีทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่นักวิชาการได้ทำการศึกษาไว้หลายทฤษฎี เช่น ทฤษฎีคุณลักษณะ ทฤษฎีทางด้านพฤติกรรม ทฤษฎีด้านสถานการณ์ ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบผู้นำที่สร้างความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่และทำให้เกิดการจูงใจอย่างมากต่อตัวผู้ตาม เป็นความสามารถของผู้บริหารที่ทำให้สมาชิกในองค์การเพิ่มภาวะผู้นำเพื่อพัฒนางานในขอบเขตของแต่ละคนให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะมีบทบาทเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ตัดสินใจ และผู้สั่งการน้อยที่สุด แต่จะมี

บทบาทค่อนข้างมากในการเป็นผู้รู้ ผู้ประสานงาน ผู้สนับสนุนและผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้สมาชิกในหน่วยงานหรือชุมชนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ในการริเริ่มงาน ตัดสินใจช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาตำบลหมู่บ้าน กำนันและผู้ใหญ่บ้านของอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรมีการปรับตัวเช่นไร ลักษณะใด ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปทางการเมืองการบริหารและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในห้วงสมัยปัจจุบัน (ประจักษ์ ผิวงาม, 2554, หน้า 4) ด้วยอำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีอยู่หลายด้าน รวมถึงการต้องดูแลทุกข์สุขของราษฎรในพื้นที่ของตนเอง และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งการที่จะทำให้การปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านประสบผลสำเร็จ ตัวของกำนันผู้ใหญ่บ้านเอง จึงจำเป็นต้องมีทักษะพิเศษที่จะนำพาตำบลหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า กล่าวคือ กำนันผู้ใหญ่บ้านควรมีความเป็นผู้นำ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ มีปฏิญาณไหวพริบและความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหา มีทักษะการสื่อสารที่ดี และสิ่งสำคัญที่กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมี คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต การยึดมั่นในศีลธรรมและคุณธรรมในการปฏิบัติงาน (นิรันดร์วดี กองเผือก, 2565, หน้า 2) จากอำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนันในข้างต้น เห็นได้อย่างชัดเจนว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดราษฎรในตำบลหมู่บ้านมากที่สุด ประกอบกับปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับตำบลหมู่บ้านจำนวนมาก เรียกได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องทำงานกับทุกกระทรวง ดังนั้น จึงถือได้ว่า กำนันผู้ใหญ่บ้าน คือ ผู้นำของตำบลหมู่บ้าน การเป็นผู้นำที่ดีจะนำพาตำบลหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้าราษฎรในพื้นที่อยู่ดีกินดี ผู้นำที่ดีจึงควรมีความเป็นผู้นำและนอกจากมีความเป็นผู้นำแล้ว การที่จะนำพาตำบลหมู่บ้านไปสู่ความสำเร็จอย่างแท้จริง ผู้นำต้องเป็นผู้นำที่ยึดหลักการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร เพื่อส่งเสริมผู้นำให้มีภาวะผู้นำที่จะไปบริหารและพัฒนาชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ และผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ให้กับกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการนำไปพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

(1) ภาวะผู้นำเป็นลักษณะของบุคคลที่มีการกระตุ้นให้ผู้อื่นตามเกิดความตระหนักในเรืองภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์การมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้ตาม (Bass & Avolio, 1994, p. 2 อ้างถึงในบุญชนะ เมฆโต, 2560, หน้า 39) มีอิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น (2) มีบทบาทเหนือผู้อื่น (3) มีบทบาทสำคัญที่สุดในการ

อำนาจการให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (4) บุคคลที่ได้รับเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำและ (5) บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือหัวหน้าในหน่วยงาน (Halpin, 2006, p. 43) ดังนั้นภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดอนริ้ว จังหวัดสกลนคร ทั้ง 3 รูปแบบ (Lewin, Lippitt & white, 1960 อ้างถึงในอิศรา เรืองเดช, 2558, หน้า 4) ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ 2) ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และ 3) ภาวะผู้นำแบบตามสบาย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen & Uphoff (1977 อ้างถึงในธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550, หน้า 21-22) ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อองค์การ ดังนี้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2537 อ้างถึงในวาสนา วักดีเพชร, 2562, หน้า 35)

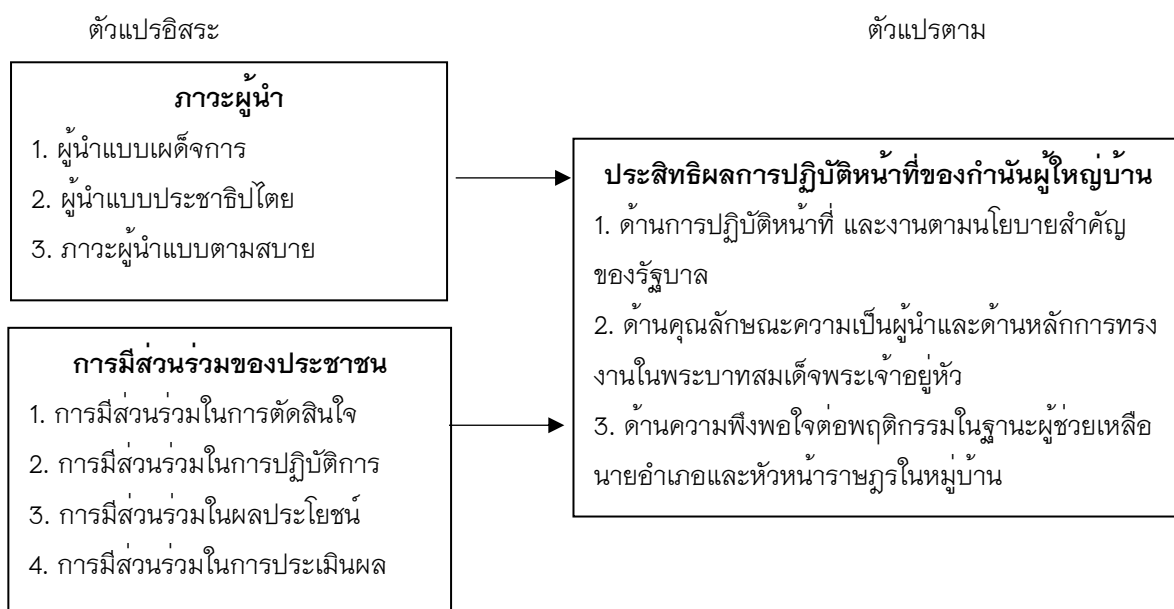
1. ช่วยตรวจสอบวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์การ การจัดตั้งองค์การย่อมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนเพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการหรือไม่
2. ประเมินผลการดำเนินงานกับแผนงานที่กำหนด การดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมย่อมต้องมีการวางแผนกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร การใช้อำนาจหน้าที่การบริหาร การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน
3. ประเมินผลสำเร็จกับวัตถุประสงค์เปรียบเทียบกับผลงานที่ดำเนินการได้ตามแผนงานกับวัตถุประสงค์ขององค์การที่คาดหวังถ้าผลงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และความคาดหวังขององค์การ แสดงว่าองค์การมีประสิทธิภาพโดยประสิทธิภาพอาจพิจารณาเป็น 2 ระดับ คือ
 - 3.1 ประสิทธิภาพของบุคคล คือ ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานใด ๆ หรือปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ แล้วประสบผลสำเร็จทำให้เกิดผลโดยตรงและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ผลที่เกิดขึ้นมีลักษณะคุณภาพ เช่น ความถูกต้อง ความมีคุณค่า เหมาะสมดีกับงาน ตรงกับความคาดหวังและความต้องการของหมู่คณะ สังคม และผู้จะนำผลนั้นไปใช้เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 3.2 ประสิทธิภาพขององค์การ คือ การเน้นไปที่ผลรวมขององค์การ ซึ่ง (Gibson and Other, 1982) อธิบายถึงเกณฑ์ของควมมีประสิทธิภาพขององค์การว่าประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ตัว คือ 1) การผลิต (Production) 2) ประสิทธิภาพ (Efficiency) 3) ความพึงพอใจ (Satisfaction) 4) การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) 5) การพัฒนา (Development)

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน

การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร (ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 อ้างถึงใน ศุภิสรา ชารประเสริฐ, 2563, หน้า 9) ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล 2) ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และด้านหลักการทำงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 3) ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรอิสระจากแนวคิดพฤติกรรมภาวะผู้นำ สืบเคราะห์จากงานของ อิศรา เรืองเดช (2558, หน้า 4) และการมีส่วนร่วมของประชาชน สืบเคราะห์จากแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1977 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คำภิลาภรณ์, 2550, หน้า 21-22) ส่วนตัวแปรตามประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 มีองค์ประกอบ 3 ด้าน โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอวานรนิวาส ทั้ง 14 ตำบล จำนวนประชากร 126,193 คน (สถิติประชากรและบ้าน จากงานทะเบียนอำเภอวานรนิวาส, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอวานรนิวาส จำนวน 399 คน ได้จากการใช้สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973, p.127 อ้างถึงในวัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2545, หน้า 130) และทำการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) และการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำบลที่อยู่อาศัย ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำ สร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเกณฑ์ในการวัดแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร สร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเกณฑ์ในการวัดแบบสอบถาม ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร สร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีเกณฑ์ในการวัดแบบสอบถาม โดยส่วนที่ 2, 3, 4 ผู้วิจัยใช้มาตรวัดแบบ Likert's five Rating Scale แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบบสอบถามในตอนต้นที่ 2,3,4 ซึ่งแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง .80 - 1.00 แบบสอบถามตอนต้นที่ 2 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .701-.810 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .789 แบบสอบถามตอนต้นที่ 3 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .711-.894 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .912 แบบสอบถามตอนต้นที่ 4 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .719-.837 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .937

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม 2) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 399 ฉบับ เก็บข้อมูลด้วยตนเองได้ และจะติดตามเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วนตามที่ต้องการ 3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล หากมีฉบับใดไม่สมบูรณ์จะคัดออกและทำการเก็บเพิ่มใหม่ให้ครบตามจำนวน และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจัดระเบียบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) การทดสอบโดยใช้สถิติ

เชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ผู้นำแบบเผด็จการ	3.38	.323	ปานกลาง
2	ผู้นำแบบประชาธิปไตย	3.97	.326	มาก
3	ผู้นำแบบตามสบาย	3.80	.346	มาก
รวม		3.72	.181	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้นำแบบประชาธิปไตย ($\bar{x} = 3.97$) ผู้นำแบบตามสบาย ($\bar{x} = 3.80$) และผู้นำแบบเผด็จการ ($\bar{x} = 3.38$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.15	.313	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.17	.400	มาก
3	การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.10	.377	มาก
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.01	.399	มาก
รวม		4.11	.202	มาก

จากตาราง 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{x} = 4.17$) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 4.15$) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.10$) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x} = 4.01$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล	4.06	.697	ปานกลาง
2	ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	4.16	.294	มาก
3	ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน	4.04	.360	มาก
รวม		4.08	.182	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ($\bar{x} = 4.16$) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล ($\bar{x} = 4.06$) และด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน ($\bar{x} = 4.04$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์หัตถิทธิพลภาวะผู้นำที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของผลการวิเคราะห์หัตถิทธิพลภาวะผู้นำที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig. F
	Coefficient		Coefficient		
	b	SE	β		
ค่าคงที่	3.207	.230		13.931	.000
1. ผู้นำแบบเผด็จการ (SL1)	.069	.035	.100	1.992	.047*
2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (SL2)	.041	.034	.060	1.200	.004*
3. ผู้นำแบบตามสบาย (SL3)	.051	.032	.079	1.587	.000**

Adjusted R² = .310, F-Value = 72.393, Sig F=.000**

จากตาราง 4 พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลผู้นำแบบเผด็จการ ($\beta = .100$) มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .079$) รองลงมา คือ ด้านผู้นำแบบตามสบาย ($\beta = .079$) และด้านผู้นำแบบประชาธิปไตย ($\beta = .060$) มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .310 (Adjusted $R^2 = .310$) ดังนั้นจึงเป็นสมการที่สามารถนำไปพยากรณ์ได้โดยนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 3.207 + .069 (SL1) + .041 (SL2) + .051 (SL3)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$ZY = .079 (SL3) + .060 (SL2) + .100 (SL1)$$

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของผลการวิเคราะห์อิทธิพลการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized		Standardized	t	Sig. F
	Coefficient		Coefficient		
	b	SE	β		
ค่าคงที่	2.454	.230		10.689	.000
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (SP1)	.069	.035	.097	1.997	.047*
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (SP2)	.081	.027	.145	2.976	.003*
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (SP3)	.102	.029	.172	3.524	.000**
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (SP4)	.075	.027	.133	2.729	.007*

Adjusted $R^2 = .282$, F-Value = 89.947, Sig F=.000**

จากตาราง 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <.05 โดยผลด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = .172$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\beta = .145$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta = .133$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta = .097$) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .282 (Adjusted $R^2 = .282$)

ดังนั้นจึงเป็นสมการที่สามารถนำไปพยากรณ์ได้โดยนำมาเขียนเป็นสมการถดถอยพหุคูณในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 2.454 + .069 (SP1) + .081 (SP2) + .102 (SP3) + .075 (SP4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน

$$ZY = .172 (SP3) + .145 (SP2) + .133 (SP4) + .133 (SP4) + .097 (SP1)$$

การอภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร สรุปผลดังนี้

1. จากผลการวิจัยภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .310 จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นพบว่า ประชาชนผู้รับบริการโดยตรงจากกำนันผู้ใหญ่บ้านไม่ได้มองว่ากำนันผู้ใหญ่บ้าน มีภาวะหรือไม่ ประชาชนให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านมากกว่า ภาวะผู้นำจึงเป็นรองในมุมมองของประชาชน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมองว่าบทบาทการทำหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำมีอำนาจในการสั่งการได้ ซึ่งภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่จะต้องมีการเป็นผู้นำที่ดีจะต้องรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน วางตัวเป็นกลาง มีความยุติธรรม ยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้ จึงจะนำไปสู่การทำงานที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยมองว่า การปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ มีความรับผิดชอบทั้งส่วนตนและส่วนรวม มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน พร้อมรับการตรวจสอบจากประชาชนและส่วนราชการ ดังนั้นการจะเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดีและปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จ นำพาตำบล หมู่บ้านไปสู่ความเจริญก้าวหน้ากำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมีภาวะผู้นำด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปภินิข ศรีกุล, 2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ($\beta = .639$) และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ($\beta = .278$) และผู้นำแบบเผด็จการ ($\beta = .100$) ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ = .398 ส่วนผู้นำแบบเผด็จการไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย และภาวะผู้นำแบบตามสบาย สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุงได้ร้อยละ 38.90 ส่วนที่เหลือร้อยละ 61.10 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิรันดร์วลี กองเผือก, 2565, หน้า 1) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมาภิบาลของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 3) เพื่อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย คือ กำนันผู้ใหญ่บ้านประชาชน และผู้บังคับบัญชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 กลุ่ม รวมจำนวน 265 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยภาวะผู้นำมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 2) ปัจจัยหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

2. จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ = .282 สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภิสรา ชารประเสริฐ (2563, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 49.00 ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอดงหลวง จังหวัดนครพนม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วาสนา วักดีเพชร, 2562) ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = .555$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta = .364$) และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ ($\beta = .338$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta = .097$) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ = .504 อธิบายได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนทำนายประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 50.40 (Adjusted $R^2 = .504$) ส่วนอีกร้อยละ 49.60 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน และการมีส่วนร่วมของประชาชนล้วนส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยควรเพิ่มหลักสูตรเฉพาะด้าน ในการปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เศรษฐกิจพอเพียง งานทะเบียนราษฎร เป็นต้น ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมการปกครองควรสร้างมาตรการในการเข้าร่วมการประกวด การพัฒนาหมู่บ้าน การประกวด กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม ในเกิดการแข่งขันที่แพร่หลาย และทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาจากทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เข้าแข่งขัน และชุมชน เพื่อสร้างให้เกิดแบบอย่างที่ดี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม และพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนและในชุมชน โดยต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ การจัดการตลาดกลางหมู่บ้าน การดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การรวมกลุ่มออมทรัพย์ หรือสหกรณ์หมู่บ้าน เป็นต้น และด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน ให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน มีการดำเนินนโยบาย แผนพัฒนาบุคลากร ยกกระดับการศึกษาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยให้มีกลุ่มองค์กร ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น รวมทั้งสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ ความสามัคคีในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ให้งวางตนเป็นกลางทางการเมือง เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่กระทำการที่ไม่สุจริต และมีความเที่ยงธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรปรับปรุงและพัฒนาความเป็นผู้นำแบบเผด็จการ คือ ผู้นำที่มีความมั่นใจในตนเองสูงนั้นเป็นข้อดีแต่ควรมีการรับฟังเหตุผลก่อนตัดสินใจสั่งการในการปฏิบัติงาน ควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสามารถให้คำปรึกษาและแนะนำต่อการแก้ไขปัญหา และการขจัดอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานได้

1.2 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สนับสนุนให้ประชาชนเข้าร่วมการเป็นตัวแทนภาคประชาชนในการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ ผลประโยชน์ที่ท่านจะได้รับ

1.3 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานสามารถรายงานสถานการณ์ แก้ไขปัญหาได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรรับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อนทุกข์สุข และความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้านแจ้งต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ

1.4 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมภาวะผู้นำด้านผู้นำแบบเผด็จการ ด้านผู้นำแบบตามสบาย ด้านผู้นำแบบประชาธิปไตย เนื่องจากมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้านควรมีความยืดหยุ่นในการบริหารงาน สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนโดยใช้หลักเหตุผลมากกว่าอารมณ์ความรู้สึก ยึดมติการตัดสินใจของคณะกรรมการเป็นสำคัญและควรมีความริเริ่มในการบริหารงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานได้ตามความพอใจ

1.5 กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดงเจริญ จังหวัดสกลนคร ตามลำดับ โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่งที่มีอำนาจตัดสินใจของกิจกรรมพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรม หรือโครงการเพื่อพัฒนาในชุมชน/หมู่บ้าน พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน

ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ ผลประโยชน์ที่ท่านจะได้รับเพื่อจะได้มีส่วนร่วมสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน/หมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอดอนจาน จังหวัดสกลนคร เช่น ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน วัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Focus group) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นิรันดร์วลี กองเฟือก. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. *วารสารโครงการทวิปริญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- บงกษมาศ เอกเอี่ยม. (2557). กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน: บทบาทและภาวะความเป็นผู้นำกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่. *การประชุมวิชาการ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557 Rethink: Social Development for Sustainability in ASEAN Community* 11-13 มิถุนายน 2557.
- ประจักษ์ ผิงงาม. (2554). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปภินวิช ศรีกุล. (2563). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง Research to Make A CHANGE*.
- วาสนา วรศักดิ์เพชร. (2562). อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามภารกิจถ่ายโอนของเทศบาลตำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร. *ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- ศุภิสรา ธารประเสริฐ. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. *ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- สำนักทะเบียนอำเภอดอนจาน. (2564) *ข้อมูลประชากร*. ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564.
- อิศรา เรืองเดช. (2558). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด. *ปริญญา กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพา*.

Halpin, A.W. (2006). *Theory and research in administration*. New York: Macmillan.

การลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทย INVESTING IN DERIVATIVES IN THE THAILAND FUTURES EXCHANGE

พิทักษ์ ทบจันทร์¹, สุพัฒน์ เตโชชลาสัย^{*2}, อธิพันธ์ วรรณสุริยะ³
Pitak Thobjan¹, Suphattana Tachochalalai^{*2}, Atipan Vansuriya³

^{1,2,3}สาขาวิชาการเงินและนวัตกรรมทางการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
^{1,2,3}Finance and Financial Innovations Program, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of
Technology Krungthep, Thailand

*Corresponding author's e-mail: suphattana.t@mail.rmutk.ac.th^{*2}

Received: September 20, 2023

Revised: December 19, 2023

Accepted: December 27, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สที่ส่งผลต่อความผันผวนราคาและศึกษาปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สที่ส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโปรแกรม SETSMART ประกอบด้วย ดัชนีราคาปิดการซื้อขายเพื่อคำนวณหาอัตราผลตอบแทน ปัจจัยด้านปริมาณการซื้อขาย ปัจจัยด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส ของ SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565 และทำการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Generalized Autoregressive Conditional Heteroscedasticity (GARCH) พบว่า ปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สไม่ส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561–2565 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สไม่ส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561–2565 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

คำสำคัญ: การลงทุน; ตราสารอนุพันธ์; ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

Abstract

This research aimed to study investment factors regarded the duration of futures contracts affecting price fluctuations and volume of futures trading contracts that affect the price fluctuations of SET50 Index Futures in the Thai derivatives market. The research was based on secondary data which collected from the SETSMART program, consisting of the return on closing price index, the factors on trading volume, the factors on futures contract of SET50 Index Futures in the Thailand derivatives market between 2018 and 2022. The data were analyzed by

using the Generalized Autoregressive Conditional Heteroscedasticity (GARCH) model. The investment factor of futures contract maturity did not affect the price fluctuations of SET50 Index Futures in the Thai derivatives market between 2018 and 2022 at a confidence level of 95 percent, nor did investment factor of contract volume. Futures trading had no effect on the price volatility of SET50 Index Futures in Thailand's derivatives market between 2018 and 2022, at a confidence level of 95 percent.

Keyword: investment; derivatives; futures market

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) หรือ TFEX เป็นบริษัทย่อยของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 17 พฤษภาคม 2547 เพื่อเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าภายใต้พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 โดยได้รับอนุญาตการเป็นศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าจากสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2548 ซึ่งปัจจุบัน TFEX สามารถจัดให้มีการซื้อขายฟิวเจอร์ส (Futures) และออปชั่น (Options) ที่อ้างอิงกับสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ (บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), 2564) ในปี 2565 เป็นปีที่สภาวะตลาดการเงินการลงทุนทั่วโลกมีความผันผวนสูง เนื่องจากหลายปัจจัย อาทิ อัตราเงินเฟ้อที่เร่งตัวสูงขึ้นต่อเนื่องจากปีก่อนหน้า สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน รวมถึงผลกระทบจากการดำเนินนโยบายด้านการเงินและการคลังของกลุ่มประเทศมหาอำนาจ

สัดส่วนการซื้อขายสินค้าในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในปี 2565 พบว่า สินค้าอนุพันธ์ที่อ้างอิงกับกลุ่ม Equity ยังได้รับความนิยมซื้อขายสูง โดย Stock Futures มีปริมาณการซื้อขายสูงสุดเป็นจำนวน 57,065,032 สัญญา หรือคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 42 ของการซื้อขายทั้งตลาด รองลงมา คือ SET50 Index Futures มีปริมาณการซื้อขาย 54,748,061 สัญญา หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของการซื้อขายทั้งหมด และสินค้าอนุพันธ์ที่อ้างอิงกับทองคำ ได้แก่ Gold Online Futures, 10-Baht Gold Futures, 50-Baht Gold Futures และ Gold-D มีการซื้อขายรวมทั้งสิ้น 12,062,407 สัญญา หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9 ของการซื้อขายทั้งตลาด นอกจากนั้น สินค้าประเภท Currency Futures ยังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสินค้าอนุพันธ์ที่อ้างอิงกับอัตราแลกเปลี่ยน ได้แก่ USD Futures, EUR/USD Futures และ USD/JPY Futures มีการซื้อขายรวมกันทั้งสิ้น 3,092,449 สัญญา หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7 ของการซื้อขายทั้งตลาด ทั้งนี้ สินค้าที่เติบโตโดดเด่น คือ USD Futures โดยมีปริมาณการซื้อขายเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 192 จากปีก่อน ซึ่งเป็นผลมาจากความผันผวนของค่าเงินและการขยายเวลาการซื้อขายในช่วงกลางคืน รวมไปถึง SET50 Index Options และ SET50 Index Futures ที่เติบโตร้อยละ 23 และร้อยละ 15 ตามลำดับเมื่อเทียบกับปีก่อน (บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน), 2565)

ตาราง 1 ปริมาณการซื้อขายในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ในปี 2561-2565

ตราสารอนุพันธ์	ปริมาณการซื้อขาย: สัญญา				
	2565	2564	2563	2562	2561
FUTURES	134,176,796	133,374,450	118,494,948	102,844,672	103,059,680
– SET50 Index Futures	54,748,061	47,620,961	57,465,829	42,450,175	42,544,040
– Sector Futures	–	–	–	–	–
– Single Stock Futures	57,065,032	70,326,055	47,386,674	52,098,173	55,332,444
– Metal Futures	12,158,417	11,960,055	10,818,307	7,535,542	4,356,424
– 10 Baht Gold	1,637,005	1,570,204	2,605,404	3,444,577	4,102,613
– 50 Baht Gold	34,283	35,975	91,272	116,409	165,400
– Gold Online	10,389,353	10,207,660	8,108,010	3,974,556	88,411
– Silver Online	97,776	146,216	13,621	–	–
– Deferred Precious Metal	1,766	1,626	3,413	33,157	106,443
– GOLD-D	1,766	1,626	3,413	33,157	106,443
– USD Futures	10,189,955	3,449,751	2,803,128	673,060	685,847
– Interest Rate Futures	–	–	–	–	–
– Agriculture	13,565	16,002	17,597	54,565	34,482
– JRF	13,565	15,852	344	–	–
– RSS3	–	–	–	–	–
– RSS3D	–	150	17,253	54,565	34,482
SET50 Index Options	2,139,216	1,742,858	1,698,625	1,677,323	1,362,520
รวม	136,316,012	135,117,308	120,193,573	104,521,995	104,422,200

ที่มา: บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (2565)

ปริมาณการซื้อขาย SET50 Index Futures ปี 2565 มีจำนวน 54,748,061 สัญญา ปี 2564 จำนวน 47,620,961 สัญญา ปี 2563 มีจำนวน 57,465,829 สัญญา ปี 2562 จำนวน 42,450,175 สัญญา และปี 2561 จำนวน 42,544,040 สัญญา แสดงให้เห็นถึงปริมาณการซื้อขายที่มีความผันผวน อันเนื่องจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทย

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาการลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทย เพื่อนำเสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการลงทุนของนักลงทุนในการใช้วางแผนและตัดสินใจ ตลอดจนสนับสนุนการเงินที่ต้องการบริหารความเสี่ยงในการลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอย่างยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สที่ส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สที่ส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

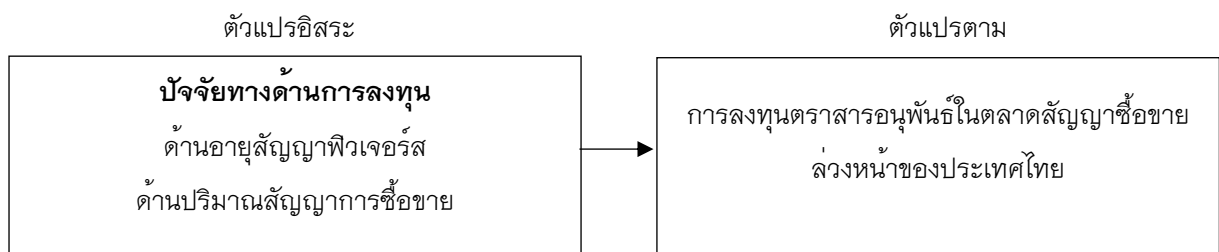
ตราสารอนุพันธ์ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Derivatives ซึ่งรากศัพท์คือคำว่า Derive แปลว่า มาจากหรือขึ้นอยู่กับ ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายคำว่า อนุ แปลว่า น้อย และ พันธ แปลว่า ก่อกำเนิด ตราสารอนุพันธ์จึงมีความหมายว่า ตราสารที่ก่อกำเนิดจากหรือแปรผันตามสิ่งอ้างอิง และมีมูลค่าขึ้นอยู่กับสินทรัพย์อ้างอิง หรือ ตัวแปรอ้างอิง โดยเป็นเครื่องมือทางการเงินหรือสัญญาระหว่างสองฝ่ายที่ได้มูลค่ามาจากสินทรัพย์อ้างอิงอื่น ๆ (Backstrand, 1997)

สัญญาฟิวเจอร์ส (Futures) หมายถึง สัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยเป็นการทำสัญญาระหว่างคู่สัญญาสองฝ่าย คือ “ผู้ซื้อ” กับ “ผู้ขาย” ที่ตกลงทำสัญญากัน ณ ปัจจุบัน โดยมูลค่าขึ้นอยู่กับมูลค่าของสินทรัพย์อ้างอิงหรือดัชนี ตั้งแต่หนึ่งรายการขึ้นไป (Adams & Runkle, 2000) ทำข้อตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่ายในการซื้อหรือขายสินทรัพย์อ้างอิง ในราคาที่ระบุและวันที่ในอนาคต มีการระบุประเภทจำนวนเวลาที่จะส่งมอบสินค้ากัน เพื่อทำการส่งมอบสินค้าและชำระราคาในอนาคต ตามที่ได้ตกลงกันไว้ (Goldman, 1995) ซึ่งถือว่าทั้งสองฝ่ายมีการผูกพัน ต่อกันที่ต้องปฏิบัติตามสินค้าที่ใช้ในการซื้อขาย โดยสามารถสรุปลักษณะของสัญญา ฟิวเจอร์สได้ดังนี้ สัญญาฟิวเจอร์สเป็นสัญญามาตรฐานระหว่างคู่สัญญา 2 ฝ่าย ที่มีข้อกำหนดแน่นอนเหมือนกันทุกสัญญาเป็นมาตรฐาน คือ การระบุปริมาณสัญญาและคุณภาพของสินทรัพย์ที่จะรับและส่งมอบ อายุสัญญาฟิวเจอร์สและสถานที่ของการรับมอบ ส่งมอบ ซึ่งสัญญาฟิวเจอร์สที่มีลักษณะเป็นมาตรฐานนั้นจะมีสภาพคล่อง และสามารถลดต้นทุนในการหาข้อมูลระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายได้ สัญญาฟิวเจอร์สจะทำการซื้อขายกันในตลาดที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ มีการรับประกันการส่งมอบและชำระราคาจากตลาดฟิวเจอร์ส และมีสำนักงานบัญชีเป็นตัวกลาง การประกันการส่งมอบและชำระราคา สามารถจัดความเสี่ยงด้านเครดิตของคู่สัญญา ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากการที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งควรได้รับประโยชน์ต้องสูญเสีย ผลประโยชน์จากการซื้อหรือขายสัญญาครั้งนั้นไป สัญญามักจะไม่มีกำรับมอบส่งมอบเกิดขึ้นจริง ส่วนใหญ่จะทำการชำระราคาเป็นเงินสด เป็นจำนวนเงินเท่ากับส่วนต่างของราคาฟิวเจอร์สกับราคาตลาดของสินทรัพย์อ้างอิง ณ วันส่งมอบ มีการคำนวณและการปรับปรุงมูลค่าให้เป็นมูลค่าของสัญญาไปตามระดับราคาฟิวเจอร์ส ทุกสิ้นวันที่มีการซื้อขาย โดยเปรียบเทียบกับราคาฟิวเจอร์สที่เกิดขึ้นในวันก่อนหน้า ดังนั้น การลงทุนในสัญญาฟิวเจอร์สจึงมีผลกระทบต่อกระแสเงินสดของนักลงทุน โดยนักลงทุนในสัญญาฟิวเจอร์สจะมีกระแสเงินสดเข้าและออกเกิดขึ้นตามส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดขึ้น (อาณัติ ลิ้มคเดช, 2556)

ดัชนี SET50 Index Futures เป็นดัชนีราคาหุ้นที่สะท้อนภาพรวมของตลาดหุ้นว่าเคลื่อนไหวไปในทิศทางใด ซึ่งคำนวณจากราคาหุ้นสามัญ 50 หุ้นแรกที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ที่มีลักษณะมูลค่าตลาดสูงและมีสภาพคล่องสูง หุ้นที่นำมาคำนวณจะมีการปรับรายชื่อ ทุก ๆ 6 เดือน เนื่องจากสภาพตลาดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ได้หุ้นที่มีมูลค่าตลาดสูงและมีสภาพคล่องสูง ณ ขณะนั้น สัญญา SET 50 Index Futures เป็นสัญญาจะซื้อจะขายโดย

ใช้ดัชนี SET 50 เป็นสินค้าอ้างอิงซึ่งเป็นดัชนีที่คำนวณแบบถ่วงน้ำหนักด้วยมูลค่า หลักทรัพย์ตามราคาตลาดจากหุ้นสามัญจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จำนวน 50 หุ้น ที่มีมูลค่า ตามราคาตลาดสูง และมีสภาพคล่องผ่านเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด โดยมูลค่าสัญญาามีวิธีการคำนวณมูลค่าซึ่งใช้ตัวคูณดัชนีเท่ากับ 1,000 บาทต่อ 1 จุด การซื้อขายสัญญา ประกอบด้วย ผู้ซื้อและผู้ขาย ที่ตกลงทำสัญญาซื้อขายกัน ณ ปัจจุบัน โดยระบุประเภท จำนวน เวลา ที่จะส่งมอบสินค้ากัน และชำระราคาในอนาคตตามที่ได้ตกลงกันไว้ไม่ว่าราคาสินค้า ณ ขณะนั้นในอนาคตจะมีมูลค่าที่เกิดขึ้นจริงเป็น จำนวนราคาเท่าใดก็ตาม สำหรับอายุของสัญญาจะมีการกำหนดครบอายุของสัญญาทุกสิ้นไตรมาส ได้แก่ เดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม โดยเมื่อถึงวันที่สัญญาครบกำหนดอายุของสัญญาจะหมดอายุลง ผู้ซื้อและผู้ขายจะได้ชำระเงินเป็นเงินสดตามส่วนต่างของกำไรและขาดทุนที่เกิดขึ้น ดังนั้น ตราสารอนุพันธ์จึงเป็นเครื่องมือทางการเงินที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการลงทุน เก็งกำไร และป้องกันความเสี่ยงในตลาดการเงิน (Hull, 2002)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรเป้าหมายและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล สัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สของ SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 จำนวน 60 เดือน ด้วยโปรแกรม SETSMART ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลราคาซื้อขายหลักทรัพย์และอนุพันธ์ย้อนหลัง ดัชนีย้อนหลัง ประกอบด้วยดัชนีราคาปิดการซื้อขายเพื่อคำนวณหาอัตราผลตอบแทน ปัจจัยด้านปริมาณการซื้อขาย ปัจจัยด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส ของ SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS และโปรแกรม EViews

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์อนุกรมเวลา คือ การทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วย Unit Root แบบจำลอง Autoregressive Conditional Heteroscedasticity (ARCH) (Enders, 1995) แบบจำลอง Generalized Autoregressive Conditional Heteroscedasticity (GARCH) (Bollerslev, 1986) จากนั้นแบบจำลอง GARCH ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบจำลอง GARCH-X โดยการเพิ่มจำนวนตัวแปร Exogenous variables (ตัวแปรภายนอก) ในการวิเคราะห์ (Engle et al., 1987)

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 คำนวณหาอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าแบบต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลดัชนีราคาปิดรายวันของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเป็นระยะเวลา 5 ปี แสดงดังสมการ

$$R_t = \ln \left[\frac{F_t}{F_{t-1}} \right]$$

โดยที่ R_t คือ ผลตอบแทนของสัญญาฟิวเจอร์ต่อวัน ณ เวลา t

F_t คือ ราคาฟิวเจอร์ ณ เวลา t

F_{t-1} คือ ราคาฟิวเจอร์ในวันซื้อขายก่อนหน้า

ขั้นตอนที่ 2 คำนวณหาความผันผวนรายเดือนของผลตอบแทนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

$$\sigma_t^F(\text{daily}) = 100 \cdot |R_t^F|$$

ขั้นตอนที่ 3 ทำการตรวจสอบความนิ่งของข้อมูลอัตราผลตอบแทน อายุสัญญาฟิวเจอร์ส และปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส ด้วยวิธีการ Augmented Dickey-Fuller (ADF) tests แสดงดังสมการ

ตรวจสอบความแปรปรวน (Variance)

$$E(X_t) = \text{constant} = \mu$$

ตรวจสอบความแปรปรวนรวม (Covariance)

$$V(X_t) = \text{constant} = \sigma^2$$

และกำหนดสมมติฐานในการวิจัย แสดงดังสมการ

$$\begin{aligned} COV(X_t, X_{t+k}) &= E(X_t - \mu)(X_{t+k} - \mu) = \sigma_k - \mu \\ H_0: \rho &= 0 \\ H_1: \rho &\neq 0 \end{aligned}$$

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ Multicollinearity จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต้องไม่เกิน 0.80 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์กันเอง หรือตัวแปรอิสระทุกตัวแปรเป็นอิสระจากกันจึงจะสามารถพิจารณาได้ (Stevens, 1996)

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบความคลาดเคลื่อน Heteroskedasticity ด้วยวิธี Lagrange Multiplier (LM) test (Breusch and Pagan, 1979) และการตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity ด้วยวิธี White Heteroskedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance (White, 1980)

ขั้นตอนที่ 6 ทำการวิเคราะห์แบบจำลอง GARCH (Generalized Autoregressive Conditional Heteroskedastics) เป็นแบบจำลองข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) แสดงถึงความผันผวนของผลตอบแทนของสินทรัพย์ทางการเงิน ขึ้นอยู่กับความผันผวนและความแปรปรวนในอดีต เพราะความผันผวนของผลตอบแทนมีลักษณะแบบกลุ่ม (Volatility clustering) และสามารถเขียนแบบจำลอง GARCH ได้ดังสมการ

$$R_t = \alpha_0 + \beta_1 R_{t-1} + \varepsilon_t$$

$$h_t = \alpha_0 + \alpha_i \varepsilon_{t-1}^2 + \beta_i h_{t-1} + b_1 m_t + b_2 q_t$$

- โดย R_t คือ ผลตอบแทนของ Futures ณ เวลา t
 α_0 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าคงที่
 α_i คือ ค่าพารามิเตอร์ความผันผวนในอดีต
 β_i คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ
 ε_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อน
 h_t คือ ค่าความแปรปรวนหรือความผันผวนของ SET50 Index Futures ณ เวลา t
 ε_{t-1}^2 คือ ค่าความแปรปรวนที่คลาดเคลื่อนในอดีต (ARCH TERM)
 h_{t-1} คือ ค่าความแปรปรวนในอดีต (GARCH TERM)
 b_1 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของอายุสัญญาฟิวเจอร์ส
 m_t คือ อายุสัญญาฟิวเจอร์ส
 b_2 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส
 q_t คือ ปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส และปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส
2. ผลการทดสอบ Unit root ของแต่ละตัวแปร
3. ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อกัน (Multicollinearity)
4. การตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ของความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity)
5. ผลการตรวจสอบสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน (Autocorrelation)
6. ผลการวิเคราะห์ความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายตลาดล่วงหน้ากับปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สโดย GARCH Model
7. ผลการวิเคราะห์ความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายตลาดล่วงหน้ากับปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส

มีรายละเอียดมีต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส และปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส

ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทน ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส และปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส พบว่า

อัตราผลตอบแทนสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ -0.0027 โดยมีอัตราผลตอบแทนสูงสุดอยู่ที่ $.2200$ และมีอัตราผลตอบแทนต่ำสุดอยู่ที่ $-.2500$ ซึ่งเมื่อพิจารณาการกระจายของข้อมูลจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่ามีการกระจายของข้อมูลเพียง $.0566$ ผลการพิจารณาจากค่าความเบ้ ($-.0330$) พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ หมายถึง อัตราผลตอบแทนส่วนใหญ่มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต และเมื่อพิจารณาจากค่าความโด่ง (8.5620) พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 (Hair et al. (2006) ถ้าค่าสัมบูรณ์ของความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) มีค่ามากกว่าบวกหรือลบ 2 หมายถึง ข้อมูลไม่สมมาตรหรือมีความเบ้มาก ค่าสัมบูรณ์ของความโด่ง (Kurtosis) มากกว่าบวกหรือลบ 2 หมายถึง ข้อมูลไม่มีการแจกแจงแบบปกติ แสดงให้เห็นว่าค่าความผันผวนยิ่งมีค่าสูงจะแสดงถึงความเสี่ยงที่ผลตอบแทน จะไม่ได้เป็นไปตามที่นักลงทุนคาดหวังซึ่งสูงกว่าแจกแจงแบบโค้งปกติ (George & Mallery, 2010)

ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ $3,709,531$ โดยมีปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สสูงสุดอยู่ที่ $16,700,191$ และมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 374 ผลการพิจารณาการกระจายของข้อมูลจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $5,661,638.40$ พบว่า การกระจายของข้อมูลอยู่ในระดับสูง ผลการพิจารณาจากค่าความเบ้ (1.0030) พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ หมายถึง ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สส่วนใหญ่มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต ผลการพิจารณาจากค่าความโด่ง ($-.7780$) พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ หมายถึง ระดับค่าความผันผวนของปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สอยู่ในระดับสูง

ปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 20.2700 โดยมีด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 23 และมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 18 ซึ่งเมื่อพิจารณาการกระจายของข้อมูลจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (1.6130) พบว่ามีการกระจายของข้อมูลอยู่สูง และเมื่อพิจารณาจากค่าความเบ้ (0.0840) พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ หมายถึง ปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สส่วนใหญ่มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยเลขคณิต ผลการพิจารณาจากค่าความโด่ง (-1.1640) พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ หมายถึง ระดับค่าความผันผวนของปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สอยู่ในระดับสูง ดังตาราง 2

ตาราง 2 สถิติเชิงพรรณนาของอัตราผลตอบแทน ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส และ ปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส

รายการ	อัตราผลตอบแทน สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (เท่า)	ด้านปริมาณการซื้อขาย (จำนวนสัญญา)	ด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส (วัน)
Mean	-0.0027	$3,709,531$	20.2700
Maximum	$.2200$	$16,700,191$	23.0000
Minimum	$-.2500$	374	18.0000
Std. Dev	$.0566$	$5,661,638.40$	1.6130
Skewness	$-.0330$	1.0030	$.0840$
Kurtosis	8.5620	$-.7780$	-1.1640

2. ผลการทดสอบ Unit root ของแต่ละตัวแปร

การทดสอบ Unit root ของแต่ละตัวแปร พบว่า การทดสอบ Unit root ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ในการทดสอบสมมติฐานจะทดสอบสมมติฐาน โดยวิธีการทดสอบแบบ Augmented Dickey Fuller (ADF) ผลการทดสอบตัวแปร ประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส และปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลัก โดยพิจารณาได้จากค่า ADF test มีค่า -9.053673 , -12.451150 และ -7.986999 ตามลำดับ ซึ่งค่า ADF test มีค่าน้อยกว่าค่า t-Statistic ได้แก่ -4.121303 , -4.121303 และ -4.124265 ตามลำดับ หมายถึง ตัวแปรเป็นข้อมูลที่มีลักษณะนิ่ง (stationary) ไม่มี Unit root และมีอันดับความสัมพันธ์ของข้อมูลในอันดับที่ 1 (First difference level) ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการทดสอบ Unit root

รายการ	อัตราผลตอบแทนสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (เท่า)	ด้านปริมาณการซื้อขาย (จำนวนสัญญา)	ด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส (วัน)
ADF Test	-9.053673	-12.451150	-7.986999
t-Statistic	-4.121303	-4.121303	-4.124265
Prob.	.0000	.0000	.0000

3. ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อกัน (Multicollinearity)

การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อกัน (Multicollinearity) พบว่า ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส และปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันโดยวัดได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ที่มีค่าอยู่ในระดับที่ .0656 จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรไม่มีปัญหา Multicollinearity เนื่องจากค่าที่วัดได้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำกว่า .80 ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ

รายการ	ปัจจัยด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส	ปัจจัยด้านปริมาณการซื้อขาย
ปัจจัยด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส	1.0000	.0656
ปัจจัยด้านปริมาณการซื้อขาย	.0656	1.0000

4. การตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ ของค่าความแปรปรวนความคลาดเคลื่อน (Heteroskedasticity)

การตรวจสอบปัญหาความไม่คงที่ของค่าความแปรปรวนความคลาดเคลื่อน พบว่า ไม่พบค่าความไม่คงที่ของความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อน ซึ่งพิจารณาได้จากค่า Probability มากกว่า .05 จึง ยอมรับสมมติฐาน ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 การตรวจสอบปัญหา Heteroskedasticity

รายการ	Value	Prob.
F-statistic	.138864	.7108
Obs*R-squared	.143309	.7050

5. ผลการตรวจสอบสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน (Autocorrelation)

การตรวจสอบสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน โดยวิธีการทดสอบ Breusch – Godfrey Serial Correlation พบว่า ไม่พบสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน Serial correlation โดยใช้ วิธีการทดสอบ Breusch – Godfrey Serial Correlation ซึ่งพิจารณาได้จากค่า Probability น้อยกว่า .01 จึงยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าไม่พบค่า Serial Correlation ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 การตรวจสอบสหสัมพันธ์ของตัวคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) โดยวิธีการทดสอบ Breusch – Godfrey Serial Correlation

รายการ	Value	Prob.
F-statistic	1.554209	.2205
Obs*R-squared	3.209605	.2009

6. ผลการวิเคราะห์ความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายตลาดล่วงหน้ากับปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สโดย GARCH Model

การวิเคราะห์ความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายตลาดล่วงหน้ากับปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สโดย GARCH Model พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของ ARCH Term และ GARCH Term เท่ากับ .8289 และ -.0317 ตามลำดับ ค่า p-value เท่ากับ .0009 และ .1266 ตามลำดับ หมายถึง ARCH มีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และ GARCH ไม่มีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส เท่ากับ .0017 มีค่าไม่แตกต่างจากศูนย์ เนื่องจากค่า p-value เท่ากับ .6468 หมายความว่าไม่มีนัยสำคัญ โดยปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สไม่มีผลต่อความผันผวนต่ออัตราผลตอบแทน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายตลาดล่วงหน้ากับปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สโดย GARCH Model

รายการ	Coefficient	Prob.
C	.0012	.0162
ARCH (-1) ²	.8289	.0009
GARCH (-1)	-.0317	.1266
TIME (-1)	.0017	.6468

7. ผลการวิเคราะห์ความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายตลาดล่วงหน้ากับปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส

การวิเคราะห์ความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายตลาดล่วงหน้ากับปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สโดย GARCH Model พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของ ARCH Term และ GARCH Term เท่ากับ .6786 และ -.0409 ตามลำดับ ค่า p-value เท่ากับ .9600 และ .0007 ตามลำดับ หมายถึง ARCH ไม่นัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ GARCH มีนัยสำคัญ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส เท่ากับ $-4.65E-11$ มีค่าไม่แตกต่างจากศูนย์ เนื่องจากค่า p-value เท่ากับ .1265 หมายความว่าไม่นัยสำคัญ โดยปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สไม่มีผลต่อความผันผวนต่ออัตราผลตอบแทน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายตลาดล่วงหน้ากับปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์ส

รายการ	Coefficient	Prob.
C	.0013	.0114
ARCH (-1) $\wedge$ 2	.6786	.9600
GARCH (-1)	-.0409	.0007
VOLUME (-1)	-4.65E-11	.1265

จากผลการศึกษาการลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทย ปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สของสัญญาไม่ส่งผลต่อความผันผวนของอัตราผลตอบแทนของสัญญาซื้อขายในตลาดล่วงหน้า โดยพิจารณาทิศทางการส่งผลกระทบต่อความผันผวนของอัตราผลตอบแทน และทดสอบด้วยแบบจำลอง GARCH พบว่า ปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สไม่ส่งผลต่อความผันผวนของอัตราผลตอบแทน ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สของสัญญามีค่าน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับค่าสัมประสิทธิ์ของ ARCH และ GARCH หมายถึง ค่าความผันผวนของอัตราผลตอบแทนในปัจจุบัน ขึ้นอยู่กับข้อมูลและความผันผวนของอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นก่อนหน้า มากกว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์ส

การอภิปรายผล

ปัจจัยการลงทุนด้านอายุสัญญาฟิวเจอร์สไม่ส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ จากการทดสอบด้วยแบบจำลอง GARCH เพื่อวิเคราะห์อายุสัญญาฟิวเจอร์สที่ส่งผลต่อความผันผวนราคา โดย Samuelson Hypothesis ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของราคาฟิวเจอร์สและระยะเวลาก่อนครบกำหนดอายุ โดยมีสมมติฐานว่าความผันผวนของราคาฟิวเจอร์สเพิ่มมากขึ้น เมื่อเข้าใกล้วันครบกำหนด โดยมีสมมติฐาน ได้แก่ สมมติฐานที่ 1 ราคาฟิวเจอร์สเท่ากับค่าคาดหวังในปัจจุบันของราคาสำหรับการซื้อขายทันที ณ วันส่งมอบ และสมมติฐานที่ 2 ราคาสำหรับการซื้อขายทันทีที่มีความสัมพันธ์กับตัวข้อมูลของมันเองในอดีตที่ผ่านมา

ย้อนหลังไป 1 งวด ถ้าได้ค่าน้อยกว่า 1 ความผันผวนของราคาฟิวเจอร์สจะเพิ่มขึ้นเมื่อเข้าใกล้วันครบกำหนด (Samuelson, 1965) อนุพันธ์มีความเชื่อมโยงในการกำหนดราคา (Lam et al., 2019) เนื่องจากราคาฟิวเจอร์สเพิ่มขึ้นเมื่ออายุสัญญายาวขึ้น ความผันผวนในราคาของสินทรัพย์อนุพันธ์ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเมื่ออายุสัญญายาวขึ้น เมื่อเวลาที่เหลือในการชำระหนี้ในสัญญาน้อยลง ความผันผวนในราคาจะมีแนวโน้มที่จะลดลง นั่นเป็นเพราะผู้ลงทุนมักมีความรู้สึกมั่นใจมากขึ้นในการชำระหนี้ในอนาคตเมื่ออายุสัญญาเหลือน้อยลงและมีความเสี่ยงที่น้อยลง แต่เมื่ออายุสัญญายาวขึ้น มีโอกาสที่จะทำให้เกิดความผันผวนมากขึ้น เช่น ความไม่แน่นอนในสถานการณ์ตลาดในอนาคต (See-Woo Kim & Jeong-Hoon Kim, 2020) แต่ในปี 2020 ตลาดอนุพันธ์ระดับโลกเผชิญภัยคุกคามในหลายประเทศเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อตลาดการเงินและความผันผวนอย่างรุนแรงในตลาดการเงินในประเทศต่างๆ ทั่วโลก จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอายุสัญญาฟิวเจอร์สที่มีต่อความผันผวนราคา มีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Afrina et al., 2020) นอกจากนี้ สถานการณ์ปัจจุบันในตลาดและปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ย่อมมีผลต่อความผันผวนราคาในตลาด ดังนั้น นักลงทุนควรประเมินโอกาสในการได้รับผลกำไรและผลขาดทุนจากการเปิดฐานะในสัญญา เพื่อให้ธุรกรรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงทุน (พรอนงค์ บุษราตระกูล และรัชชัย ศีลาเจริญ, 2563)

ปัจจัยการลงทุนด้านปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สไม่ส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures จากการทดสอบด้วยแบบจำลอง GARCH เพื่อวิเคราะห์ปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สที่ส่งผลต่อความผันผวนราคา โดยเฉพาะความผันผวนที่เป็นผลมาจากตราสารอนุพันธ์ (Sharma et al., 2021) โดยทฤษฎีข้อมูลข่าวสาร (Information theory) กล่าวว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงราคาในวันนั้นและมีข้อมูลข่าวสารใหม่ ซึ่งปริมาณการซื้อขายจะเป็นปัจจัยที่มากกระทบการเปลี่ยนแปลงของราคาในวันนั้น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในช่วงเวลาเดียวกันระหว่างปริมาณการซื้อขายและการเปลี่ยนแปลงราคา โดยหากปริมาณการซื้อขายและความผันผวนของราคามีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นบวกแสดงว่าผู้ซื้อขายมีลักษณะเหมือนกันทั้งตลาด รับรู้ข่าวสารพร้อมกัน ดังนั้นจึงตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารที่ได้รับพร้อมกัน (Copeland, 1976) แต่ในช่วงระหว่างการแพร่กระจายของโรคโควิด 19 เกิดความผันผวนของราคาน้ำมัน ตลาดหุ้น ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ และความไม่แน่นอนของนโยบายเศรษฐกิจ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สที่มีต่อความผันผวนราคา มีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Sharif et al., 2020) ดังนั้น นักลงทุนต้องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผันผวน เพื่อช่วยในการบริหารความเสี่ยงและการตัดสินใจในการลงทุนในตลาดอนุพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ความเข้าใจในความผันผวนราคาและปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุน จะทำให้การกำหนดกลยุทธ์การลงทุนได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ตลาดที่แตกต่างกันไป การบริหารความเสี่ยงที่เกิดจากความผันผวนในตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการสร้างกลยุทธ์การลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จได้ (Ahmad et al., 2021)

องค์ความรู้ใหม่

จากการทดสอบด้วยแบบจำลอง Generalized Auto Regressive Conditional Heteroskedasticity (GARCH) สำหรับในประเทศไทยสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ส่งผลให้การลงทุนตราสารอนุพันธ์ในตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของประเทศไทยมีความผันผวนอย่างรุนแรงในช่วงปี พ.ศ. 2562-2563 จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอายุสัญญาฟิวเจอร์สที่มีต่อความผันผวนราคา และความสัมพันธ์ระหว่าง

ปริมาณสัญญาการซื้อขายฟิวเจอร์สที่มีต่อความผันผวนราคา ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 มีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากสถานการณ์ดังกล่าว นักลงทุนสามารถใช้เครื่องมือทางการเงิน การวิเคราะห์ทางเทคนิคต่าง ๆ เพื่อบริหารความเสี่ยงและสร้างผลตอบแทนจากการลงทุนใน SET50 Index Futures ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักลงทุนควรวางแผนการลงทุนอย่างรอบคอบ โดยการพิจารณาสัญญาฟิวเจอร์สก่อนการลงทุนและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการลงทุนในตราสารอนุพันธ์

1.2 นักลงทุนควรดูแลรักษาอายุสัญญาซึ่งมีผลต่อผลตอบแทนในระยะยาวเพื่อลดความผันผวนราคา นักลงทุนควรให้ความสำคัญกับการรักษาอายุสัญญา จะช่วยลดความผันผวนราคาได้

1.3 ด้านความเสี่ยง นักลงทุนควรกำหนดระดับความเสี่ยง เนื่องจากสัญญาฟิวเจอร์สมักมีความเสี่ยงสูง นักลงทุนต้องรู้จักและเข้าใจความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องและวางแผนการลงทุนให้ตรงกับระดับความเสี่ยง

1.4 การสร้างกลยุทธ์การลงทุน นักลงทุนควรพิจารณาการใช้กลยุทธ์การลงทุนอื่น ๆ เช่น การใช้ตราสารอนุพันธ์เพื่อป้องกันความเสี่ยงหรือการลงทุนในสินทรัพย์อื่นๆ เพื่อควบคุมความผันผวนราคาในสัญญาฟิวเจอร์สที่ลงทุนได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการใช้ข้อมูลสถิติภูมิการซื้อขายฟิวเจอร์สของ SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ประเทศไทยย้อนหลังจำนวน 10 ปีขึ้นไปในการวิจัย

2.2 ควรศึกษาปัจจัยการลงทุนด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความผันผวนราคา SET50 Index Futures ในตลาดตราสารอนุพันธ์ของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน). (2564). รายงานประจำปี. สืบค้น กุมภาพันธ์ 16, 2566 จาก <https://media.tfex.co.th/tfex/Documents/2023/Nov/TFEXAnnualReport2564.pdf>
- บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน). (2565). รายงานประจำปี. สืบค้น มีนาคม 2, 2566 เข้าถึงได้จาก <https://media.tfex.co.th/tfex/Documents/2023/Nov/TFEXAnnualReport2565.pdf>
- พรอนงค์ บุษราตระกูล และรัชชัย ศีลาเจริญ. (2563). อนุพันธ์ทางการเงิน : การประเมินราคาและการนำไปใช้ *Financial derivatives: pricing and applying*. กรุงเทพฯ: จินตาสถาบันการพิมพ์.
- อาณัติ สิมัคเดช. (2556) . *หลักการลงทุนและป้องกันความเสี่ยงด้วยตราสารอนุพันธ์ทางการเงิน*. กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- Adams, E., & Runkle, D. (2000). The Easy Case for Derivatives Use: Advocating a Corporate Fiduciary Duty to Use Derivatives. *William & Mary Law Review*, 41(2), 595.

- Afrina, T., Beg, T. H., Zayed, N. M., Hossain, M. S., & Shahi, S. K. (2020). An Analysis of the Effects of Corona Virus (COVID-19) on International Financial Derivatives Market, 2020. *Indian Journal of Finance and Banking*, 4(2), 93-98.
- Ahmad, A. A., Mohd Dasar, M. H., & Nik Abdul Ghani, N. A. R. (2021). Analysis of Tawarruq contract in the Islamic profit rate swap (IPRS) implementation in Malaysia. *Qualitative Research in Financial Markets*, 14(3), 395-412.
- Backstrand, K. (1997). *Introduction to Derivative Instruments*. Working Paper 9-295-141, Harvard Business School.
- Bollerslev, T. (1986). Generalized autoregressive conditional heteroskedasticity. *Journal of Econometrics*, 52, 5-59.
- Breusch, T., Pagan, A. (1979). A simple test for heteroskedasticity and random coefficient variation. *Econometrica*, 47, 1278-1294.
- Copeland, T. E. (1976). A Model of Asset Trading Under the Assumption of Sequential Information Arrival. *The Journal of Finance*, 31(4), 1149-1168.
- Enders, W. (1995). Applied Econometric Time Series: 2. *Journal of the American Statistical Association*, 90.
- Engle, R. F., Lilien, D. M., & Robins, R. P. (1987). Estimating Time Varying Risk Premia in the Term Structure: The Arch-M Model. *Econometrica*, 55(2), 391-407.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference 17.0 update*. (10thed). Boston: Pearson.
- Goldman, G. B. (1995). Crafting a Suitability Requirement for the Sale of Over-the-Counter Derivatives: Should Regulators Punish the Wall Street Hounds of Greed Notes. *Columbia Law Review*, 95(5), 1112-1159.
- Hair, J. F. Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis*. (6thed). New Jersey: Prentice Hall.
- Hull, J.C. (2002). *Options, Futures and Other Derivatives*. 5th edition. Prentice Hall, New Jersey.
- Lam, S.-S., Li, T., & Zhang, W. (2019). Unveil the economic impact of policy reversals: The China experience. *China Finance Review International*, 10(1), 16-36.
- Samuelson, Paul A. 1965. Proof That Properly Anticipated Prices Fluctuate Randomly. *Industrial Management Review*, 6(2), 41-49.
- Sharif, A., Aloui, C., & Yarovaya, L. (2020). COVID-19 pandemic, oil prices, stock market, geopolitical risk and policy uncertainty nexus in the US economy: Fresh evidence from the wavelet-based approach. *International Review of Financial Analysis*, 70, 101496.
- Sharma, D., Ahalawat, S., Patro, A., & Kumar, P. (2021). Spot market and derivative segment of equity in India. *Applied Economics*, 54, 1-14.
- Stevens, J. (1996). *Applied Multivariate Statistics for the Social Science*. Lawrence Erlbaum Associate, Inc., Mahwah, New Jersey.
- White, H. (1980). A heteroskedasticity-consistent covariance matrix estimator and a direct test for heteroskedasticity. *Econometrica*, 48(4), 817-838.

การนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลปกครอง APPLICATION OF THE LEGAL STATE PRINCIPLES IN THE JUDGMENTS OF ADMINISTRATIVE COURTS

ยุทธพงษ์ รัตนจันทร์^{*1}, ศาสดา วิริยานุพงศ์², สุกนธา ศรีภิรมย์³

Yuttapong Ratananhun^{*1}, Sartsada Wiriyapun², Sukontha Sriphiromya³

^{1,2,3} หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

^{1,2,3} Master of Laws Program, Faculty of Law, Sukhotai Thammathirat Open University, Thailand

^{*}Corresponding author's e-mail: yuttapongwork2563@gmail.com^{*1}

Received: October 07, 2023

Revised: November 06, 2023

Accepted: November 11, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้ใช้วิธีศึกษาแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสาร โดยรวม (Documentary study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี ความเป็นมา สถานะและ พัฒนาการของหลักนิติรัฐในสาธารณรัฐฝรั่งเศสและในประเทศไทย 2) ศึกษาการนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของ ศาลปกครอง 3) ศึกษาแนวคำวินิจฉัย คำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดของไทย และ 4) เสนอแนะแนวทาง ในการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในทางปกครอง ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวความคิดทาง กฎหมายและการปกครองมีมาตั้งแต่ยุคสมัยของกรีกโรมันโบราณ อันเป็นรากฐานที่สำคัญให้ถือกำเนิดหลักนิติรัฐขึ้น แนวคิดสำคัญของหลักนิติรัฐ เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ไม่ใช่อำนาจตาม อำนาจใจในการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และเป็นที่ยอมรับกันว่าในฝรั่งเศส “สภาแห่งรัฐ” เป็นสถาบันที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงและถือว่าสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นต้นแบบของศาลปกครอง ของไทย 2) ศาลปกครองสูงสุดได้มีการนำหลักนิติรัฐมาประกอบการพิจารณาเพื่อพิพากษาคดีและอำนวยความสะดวก ยุติธรรมทางปกครอง การกระทำทางปกครองของรัฐ ทุกประเภทจะต้องอยู่ภายใต้หลักนิติรัฐและหลักความชอบด้วย กฎหมาย ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” โดยในปัจจุบันหลักนิติรัฐมีองค์ประกอบสำคัญสองส่วน คือ องค์ประกอบในทางรูปแบบ ผูกพันตนไว้กับกฎหมาย และองค์ประกอบในทางเนื้อหา เพื่อกำกับการใช้อำนาจของรัฐ ให้เกิดความเป็นธรรม นิติรัฐจึงเป็นยุติธรรมรัฐ 3) จากคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดพบประเด็นปัญหาสำคัญใน เรื่องความไม่แน่นอนและความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่มีอยู่ ในบางกรณีศาลปกครองสูงสุดจึงไม่สามารถนำหลัก กฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้นมาพิจารณาวินิจฉัยคดีได้โดยตรง จึงต้องนำหลักกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาเทียบเคียง และ 4) แนวทางในการส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นการพัฒนาและรองรับกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง อาทิ การ ส่งเสริมสถาบันและพัฒนาหลักสูตร สร้างองค์ความรู้ สร้างผู้เชี่ยวชาญ ส่งเสริมการเรียนรู้และเผยแพร่ผลิตผลของคำ พิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง และการปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ให้ชัดเจน แน่นนอนและทันต่อสถานการณ์ใน ปัจจุบันน่าจะเป็นประโยชน์แก่การดำรงไว้ซึ่งหลักประกันสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและ

ประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งศาลปกครองของไทย ได้มีการชั่งน้ำหนักเพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะกับความเสียหายของเอกชนขึ้นพิจารณาเสมอ

คำสำคัญ: หลักนิติรัฐ; ศาลปกครอง; แนวคำวินิจฉัยของศาลปกครอง

Abstract

The study employed a qualitative research design. This is a overall study and analysis of document information. The goals were to: 1) Investigate the concept, they history, status, and development of the rule of law in the French Republic and Thailand; 2) examine how the rule of law is applied in administrative court decisions; 3) study the principles of rulings and judgments, orders issued by Thailand's Supreme Administrative Court and 4) provide guidelines for developing, improving, and amendment administrative legal principles. The research findings revealed that: 1) the concept of law and government has existed since the time of the ancient Greeks and Romans, which is an important foundation for the emergence of the rule of law. Important concepts in the rule of law to limit the states or ruler's power within the law's scope do not use power arbitrarily to deprive people of their rights and freedoms without good reason. Moreover, it is accepted that in France, the "Council of State" is a highly successful institution, and the French Republic is considered on model for the Thai Administrative Court. 2) The Supreme Administrative Court has taken the principles of the law inti consideration in principle of legality apply to all types. As the saying goes, "No law, no authority". At present, the rule of law has two important components: the from component (binding oneself to the law) and elements in content. To ensure fairness, the use of state power must be regulated. State justice is the rule of law. 3) in the judgment of the Supreme Administrative Court, important, problems were found in the uncertainty and ambiguity of existing laws. In some cases, the Supreme Administrative Court was unable to directly consider the existing guidelines for promoting in deciding the fines. Therefore, legal principles that are very similar must be compared, as must guidelines of promoting knowledge in order to develop and support the administrivia justice process, such as promoting institutions and developing curricula. Create knowledge Become an expert. Promote learning and disseminate the resulted of administrative court judgment or orders. And improving existing laws to make them clearer. Certainly, in light of the current situation, it should be beneficial to maintain important guarantees for protecting people's rights and freedoms, as well as public benefits, with the Thai Administrative Court has always done to create a balance between public benefits and private damages.

Keyword: rule of law; administrative court; guidelines for the Administrative Court's decision

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

หลักนิติรัฐ (Legal state) เป็นหลักการที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกล่วงละเมิดจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะจากผู้ปกครอง หลักนิติรัฐเป็นหลักที่ผูกโยงเข้ากับกฎหมายรัฐที่ปกครองตามหลักนิติรัฐ คือรัฐ

ที่ยอมสละอำนาจอมาหาชนทั้งปวงที่มีอยู่และสามารถใช้อย่างไม่จำกัดมาเป็นรัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย โดยรัฐจะมีหรือจะให้อำนาจอมาหาชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายกำหนด หรือดังหลักที่ว่า “ไม่มีกฎหมายไม่มีอำนาจอมาหาชน” การกระทำหรือออกกฎหมายของรัฐจึงต้องกระทำภายใต้กฎหมายและไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายในระดับที่สูงกว่าอันก่อให้เกิดหลักความชอบด้วยกฎหมาย และการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายโดยจะมีศาลปกครองหรือองค์กรที่เรียกชื่ออย่างอื่นแต่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับศาลปกครอง ทำหน้าที่ประกันหลักความชอบด้วยกฎหมาย (ศาสตราจารย์วชิระพงศ์, 2553, หน้า 102)

แนวความคิดเรื่องการปกครองโดยกฎหมายมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ พลาโต (Plato) ปราชญ์ชาวกรีกเคยเห็นว่าอยากให้ผู้ปกครองรัฐเป็นกษัตริย์นักปรัชญา (Philosopher-king) เพราะเป็นผู้มีความรู้แท้จริง แต่ต่อมาในบั้นปลายชีวิตที่เขาเขียนหนังสือ The Laws พลาโตยอมรับชัดเจนว่ากษัตริย์นักปรัชญาที่ค้นหาได้ยากยิ่ง จึงเห็นควรเลือกสิ่งที่ดีเป็นลำดับสองคือ “กฎหมาย” ซึ่งจะวางหลักกลาง ๆ มีใช้เฉพาะกรณีใดโดยตรงเพื่อมิให้เกิดความลำเอียงในประโยชน์ของตน พลาโตจึงเสนอกฎหมายเป็นสิ่งสูงสุดและการปกครองจะต้องดำเนินตามกฎหมาย (สุนทร มณีสวัสดิ์, 2563, หน้า 23)

อริสโตเติล (Aristotle) ปราชญ์ชาวกรีก ลูกศิษย์ของพลาโตได้นำแนวคิดดังกล่าว มาขยายความต่อว่า การให้รัฐปกครองด้วยมนุษย์นั้นเป็นสิ่งไม่ดี เพราะมนุษย์ย่อมมีอารมณ์สนองตอบ (Passion) ตามแต่จะเกิดขึ้น แต่การปกครองโดยกฎหมายนั้นจะเป็นไปโดยไม่มีอารมณ์อันมิชอบ (Free from passion) โดยกฎหมายที่เป็นกฎหมายที่ดีนั้นต้องเป็นสิ่งสูงสุดและในกรณีกฎหมายไม่บัญญัติโดยตรงจะมีตุลาการเป็นผู้ปรับบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริงให้ละเอียด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมเป็นรายกรณี ดังนั้น อริสโตเติลจึงสรุปว่าการปกครองโดยกฎหมายเป็นสิ่งที่พึงปรารถนามากกว่าการปกครองโดยมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดก็ตาม (...the rule of law, ...preferable to that of any individual) และการปกครองต้องเป็นไปตามกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น (Rule of law implies that every citizen is subject to the law), (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์, 2541, หน้า 23)

“การปกครองที่ดี ไม่ใช้การปกครองโดยปุถุชน หากแต่เป็นการปกครองโดยกฎหมาย เพราะการปกครองโดยปุถุชนนั้นย่อมเสี่ยงต่อการปกครองตามอำเภอใจ ขณะที่การปกครองโดยกฎหมายเอื้ออำนวยต่อการที่จะก่อให้เกิดความเสมอภาคและเสรีภาพตามมา และหากเป็นการปกครองโดยนิติรัฐนิติธรรมแล้วไซ้ ทุกคนจะได้รับความเสมอภาคกันในสายตาของกฎหมายและทุกคน จะมีเสรีภาพ คือปราศจากความกลัวว่าจะมีการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้ปกครอง” อริสโตเติลนักปราชญ์ชาวกรีก ซึ่งได้กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกับหลักนิติรัฐ (เสถียร เศรษฐสิทธิ์, 2559, หน้า 3)

หลักนิติรัฐ (Rechtsstaat) มีต้นกำเนิดมาจากประเทศเยอรมันอันเป็นประเทศในระบบ Civil Law คำว่า “นิติรัฐ” ในภาษาไทย เป็นคำที่แปลมาจากภาษาเยอรมันว่า “Rechtsstaat” คำว่า “Rechtsstaat” ประกอบขึ้นจากคำสองคำ คือ คำว่า Recht ที่แปลว่ากฎหมาย (ในภาษาเยอรมัน คำนี้สามารถแปลว่า “สิทธิ” ได้ด้วย) และคำว่า Staat ที่แปลว่ารัฐ ในระบบกฎหมายอังกฤษ แปลคำว่า Rechtsstaat ว่า rule of law หรือ state-under-law หรือ legal state หรือ law-state การปกครองใน Rechtsstaat หรือนิติรัฐนั้น กฎหมายจะต้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจ ภายใต้กฎหมายบุคคลทุกคนต้องเสมอภาคกัน จำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย นิติรัฐ คือรัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย ไม่ใช่โดยมนุษย์ (government of law and not of men) นิติรัฐ เป็นคำที่

ใช้เรียกรัฐหรือระบอบการปกครองซึ่งเรียกร้องให้การใช้อำนาจของรัฐนั้นจะต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายและความยุติธรรม โดยทั่วไปแล้วการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐในนิติรัฐจะมีลักษณะสำคัญสองประการ กล่าวคือ ประการแรกองค์กรของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนบุคคลซึ่งได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจรัฐจะต้องผูกพันตนกับกฎหมาย และประการที่สอง รัฐจะประกันและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่พลเมืองของรัฐ อาจกล่าวได้ว่าลักษณะเบื้องต้นทั้งสองประการนี้เป็นลักษณะในทางรูปแบบและเนื้อหาของความเป็นนิติรัฐ (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2564, หน้า 257) โดยหลักนิติรัฐให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลและสิทธิในความเสมอภาค ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นจึงถือว่าหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐที่รัฐต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เพราะรัฐดำรงอยู่เพื่อมนุษย์มิใช่มนุษย์ดำรงอยู่เพื่อรัฐ (สุนทร มณีสวัสดิ์, 2563, หน้า 23)

ในสังคมประชาธิปไตยที่ถือว่ารัฐมีขึ้นก็เพื่อประโยชน์กับประชาชนในรัฐนั้น ที่สำคัญก็คือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเอกชน แต่การใช้เสรีภาพนั้นจะต้องมีขอบเขตไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่นและสาธารณะ จึงจำเป็นต้องมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเอกชน ซึ่งในสังคมเสรีประชาธิปไตยถือว่าการจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นจะกระทำได้ก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น จึงเป็นที่มาของหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติรัฐขึ้น ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในระบบกฎหมายเยอรมันซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของหลักนิติรัฐว่าหลักนิติรัฐมีองค์ประกอบสำคัญ สองส่วน คือ องค์ประกอบในทางรูปแบบและองค์ประกอบในทางเนื้อหา หากพิจารณานิติรัฐโดยคำนึงถึงคุณค่า อันเกิดจากการต่อสู้เพื่อมุ่งจำกัดอำนาจของผู้ปกครองแล้วจะพบว่าในทางรูปแบบ นิติรัฐ จะผูกพันตนตามกฎหมายที่องค์กรของรัฐตราขึ้นตามกระบวนการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้หรือรัฐธรรมนูญได้มอบอำนาจให้มีกฎหมาย เพื่อให้เกิดการดูแลและการคานอำนาจระหว่างองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ โดยองค์ประกอบในทางรูปแบบ มีหลักการย่อย ได้แก่ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความผูกพันต่อรัฐธรรมนูญของฝ่ายนิติบัญญัติ หลักความผูกพันต่อกฎหมายของฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ หลักการประกันการคุ้มครองสิทธิในทางศาล อย่างไรก็ตาม ลำพังแต่เพียงการกำหนดให้องค์กรของรัฐต้องผูกพันตนไว้กับกฎหมายนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้คุณค่าของนิติรัฐปรากฏขึ้นเป็นจริงได้ เนื่องจากแม้ในทางรูปแบบนิติรัฐอาจผูกพันตนอยู่กับกฎหมาย แต่กรณีย่อมเป็นไปได้เสมอที่กฎหมายนั้นเองอาจจะก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินสมควร ขัดต่อเหตุผลและความเป็นธรรม ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขในทางเนื้อหากับการใช้อำนาจของรัฐเอาไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้อำนาจของรัฐเชื่องลง อาจกล่าวได้ว่าหลักการย่อยที่สำคัญของนิติรัฐในทางเนื้อหาคือการผูกมัดอำนาจของรัฐเอาไว้โดยตรงกับสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล เพื่อป้องกันมิให้รัฐอ้างอำนาจตามกฎหมายในทางรูปแบบบิดเบือนการใช้อำนาจ ทำร้ายหรือทำลายสิทธิของบุคคล ยิ่งไปกว่านั้น เพื่อป้องกันมิให้ผู้ทรงอำนาจตรากฎหมายกำหนดกฎหมายที่ใด จึงต้องมีการกำหนดเงื่อนไขในการตรากฎหมายเพื่อไม่ให้ขัดต่อหลักความยุติธรรม ไม่ก้าวล่วงแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ นอกจากนี้เพื่อให้อำนาจของรัฐได้รับการแสดงออกอย่างสมเหตุสมผล การกระทำต่าง ๆ ต้องเป็นไปโดยถูกต้องเป็นธรรมด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้เมื่อพิจารณาในทางเนื้อหาแล้ว นิติรัฐจึงไม่ใช่รัฐที่ปกครองโดยกฎหมายเท่านั้น แต่จะต้องเป็นรัฐที่ปกครองโดยกฎหมายที่ยุติธรรม นิติรัฐจึงเป็นยุติธรรมรัฐ โดยองค์ประกอบในทางเนื้อหา มีหลักการย่อย ได้แก่ หลักการประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน หลัก

ความพอสมควรแก่เหตุ หลักการคุ้มครองความมั่นคงแน่นอนแห่งกฎหมาย/นิติฐานะ หลักการห้ามปฏิบัติโดยอำเภอใจ (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2564, หน้า 265)

ในรัฐที่เป็นนิติรัฐ ทุก ๆ คนในรัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ต้องเคารพต่อกฎหมายของรัฐและกฎหมายต้องมาจากประชาชนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้กฎหมายที่ทุกคนต้องเคารพและปฏิบัติตามนั้นมีความถูกต้องและชอบธรรมก่อให้เกิด “หลักความชอบด้วยกฎหมาย” หลักความชอบด้วยกฎหมายเป็นหลักที่สืบเนื่องมาจากหลักนิติรัฐซึ่งครอบคลุมกฎหมายและกฎเกณฑ์ของรัฐ กฎหมายจารีตประเพณี และหลักทั่วไปของกฎหมาย ในการตรากฎหมายให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้นมีเกณฑ์อยู่ 3 เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ด้านกระบวนการ เกณฑ์ด้านเนื้อหา และเกณฑ์ด้านรูปแบบ ซึ่งเกณฑ์ด้านรูปแบบได้ปรากฏอยู่ในมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กล่าวว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้” (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2562, หน้า 532)

ระบอบการปกครองตาม “หลักนิติรัฐ” เป็นการปกครองที่รัฐยอมตนอยู่ภายใต้กฎหมายและไม่กระทำการใด ๆ ที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย บรรดากฎหมายที่ตราขึ้นต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องมีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่าองค์กรใดมีอำนาจกระทำการอันเป็นการล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและภายในขอบเขตใด กฎหมายดังกล่าวต้องไม่มีลักษณะเป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองจนเกินขอบเขต ทั้งนี้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะการกระทำใด ๆ ของฝ่ายปกครองที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนย่อมถูกตรวจสอบได้โดยฝ่ายตุลาการ การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจทางปกครองถือเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งของฝ่ายตุลาการ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 25 วรรคสาม ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” ซึ่งหลักการให้ปัจเจกชนสามารถใช้สิทธิทางศาลได้นี้เป็นเสมือนการให้หลักประกันแก่การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้นั่นเอง

ในระบอบกฎหมายสมัยใหม่ การกระทำของฝ่ายปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะไปละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ตามหลักนิติรัฐ และศาลปกครองก็เป็นองค์กรหนึ่งที่มีบ่อเกิดมาจากหลักนิติรัฐ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายหรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง และศาลปกครองของไทยได้ทำหน้าที่อำนวยความยุติธรรมทางปกครองแก่สังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างดุลยภาพการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและประโยชน์สาธารณะให้เกิดความเหมาะสม เสริมสร้างความสมดุลระหว่างรัฐกับประชาชนสอดคล้องกับบริบทการขับเคลื่อนประเทศให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างสังคมที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นธรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลปกครองของไทย เพื่อให้ทราบถึงเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายอันเป็น

แก่นแท้ของหลักการดังกล่าวผ่านทางแนวความคิด ทฤษฎี และคำพิพากษา อันจะทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ เรื่องราว เนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญของหลักนิติรัฐ ตลอดจนแนวคำวินิจฉัย มาตรฐาน บรรทัดฐาน และแนวทางปฏิบัติของการใช้อำนาจอธิปไตยที่จะไม่กระทบหรือลบล้างเขตแดนแห่งสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการเคารพของประชาชน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางปกครองของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี ความเป็นมา สถานะและพัฒนาการของหลักนิติรัฐในสาธารณรัฐฝรั่งเศส และในประเทศไทย
2. ศึกษาการนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลปกครอง
3. ศึกษาแนวคำวินิจฉัย คำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดของไทย
4. เสนอแนะแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในทางปกครอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีศึกษาแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) โดยเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสารโดยรวม (Documentary study) ที่เกี่ยวข้องกับหลักนิติรัฐ โดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งการบรรยายพิเศษ การเสวนาทางกฎหมาย เอกสารในสาขานิติศาสตร์และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดปีการศึกษา 2565 และศึกษาถึงวิวัฒนาการของศาลปกครองในสาธารณรัฐฝรั่งเศสเปรียบเทียบกับประเทศไทย เนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่มีองค์กรวินิจฉัยคดีปกครองและมีประสบการณ์ในการพิจารณาคดีปกครองมามากกว่าประเทศอื่น ๆ ตลอดจนศึกษาการนำหลักนิติรัฐมาใช้ตามแนวคำวินิจฉัยคำพิพากษาและคำสั่งในศาลปกครองสูงสุดของไทย ซึ่งตามมาตรา 197 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กล่าวว่า ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายหรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง และมาตรา 26 การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม การกระทำการหรือออกกฎเกณฑ์ของรัฐต้องชอบด้วยกฎหมายและการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายโดยจะมีศาลปกครองทำหน้าที่ประกันหลักความชอบด้วยกฎหมาย

การอภิปรายผล

1. จากที่ได้ศึกษาในเรื่องการนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลปกครอง โดยเริ่มจากแนวคิดและทฤษฎีพัฒนาการ องค์ประกอบ สาระสำคัญของหลักนิติรัฐและหลักกฎหมายต่าง ๆ แนวความคิดประสบการณ์ วิวัฒนาการ และหลักเกณฑ์ของการนำหลักนิติรัฐมาใช้ในศาลปกครองของต่างประเทศและในประเทศไทย การวิเคราะห์การนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลปกครองไทย ตามนัยแห่งวิธีพิจารณาคดีปกครองของศาลปกครอง และการนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัย ตลอดจนแนวคำวินิจฉัย คำพิพากษา และคำสั่งของศาลปกครองสูงสุด พบว่า แนวความ

คิด ทางกฎหมายและการปกครองมีปรากฏมาตั้งแต่สมัยยุคกรีกโรมันโบราณและได้พัฒนาความเป็นพลเมือง รัฐที่เกี่ยวกับดินแดน อำนาจอหน้าที่ของรัฐ ระบบการปกครอง และระบบกฎหมาย อันนำมาซึ่งระบบการปกครองเพื่อให้มนุษย์อยู่ภายใต้ตัวบทกฎหมาย จึงเกิดแนวความคิดว่าด้วยนิติรัฐขึ้น เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ไม่ใช่ใช้อำนาจตามอำเภอใจในการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ระบอบการปกครองตาม “หลักนิติรัฐ” เป็นการปกครองที่รัฐยอมตนอยู่ภายใต้กฎหมายและไม่กระทำการใด ๆ ที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย บรรดากฎหมายที่ตราขึ้นต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องมีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่าองค์กรใดมีอำนาจ กระทำการอันเป็นการล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและภายในขอบเขตใด กฎหมายดังกล่าวต้องไม่มีลักษณะเป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองจนเกินขอบเขต

จากที่ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครององค์กรสำคัญที่ถือเป็นรากฐานในการพัฒนาขึ้นมาเป็นระบบของศาลปกครองนั่นก็คือเคาน์ซิล ออฟ สเตต หรือสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ และเป็นที่ยอมรับกันว่าในประเทศฝรั่งเศส The Council of State เป็นสถาบันที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงและถือว่าประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นต้นแบบของศาลปกครองไทย

สำหรับในประเทศไทย การจัดตั้งองค์กรทางกฎหมายที่เรียกว่า Council of State หรือสถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ได้เริ่มจัดตั้งขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปีพุทธศักราช 2417 และ Council of State สถาบันที่ปรึกษาราชการแผ่นดินเป็นองค์กรสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในการบริหารและตัดสินพิจารณาคดีสำคัญของประเทศช่วงระยะเวลานั้น และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนามาสู่ศาลปกครองในปัจจุบัน

จากการศึกษาการนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลปกครอง พบว่า หลักนิติรัฐมีองค์ประกอบสำคัญสองส่วน คือ องค์ประกอบในทางรูปแบบ และองค์ประกอบในทางเนื้อหา ความเป็นนิติรัฐในทางรูปแบบนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองหลักนิติรัฐในทางรูปแบบ โดยสามารถแยกได้ดังนี้

(1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐ โดยมีการแบ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ซึ่งหลักการแบ่งแยกอำนาจสามารถแยกได้ 2 ประการ ได้แก่ การแบ่งแยกอำนาจและการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and balance)

(2) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ ได้แก่ ก) หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ได้รับรองหลักนิติรัฐทางรูปแบบตามหลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ การควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ข) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง และ ค) หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการ โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและศาล คดีคดีความ เป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม

(3) หลักการประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาในชั้นเจ้าหน้าที่และศาล ได้แก่ ก) หลักประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณา ในสิทธิการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพและสิทธิที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ และ ข) สิทธิเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

(4) หลักความอิสระของผู้พิพากษาและตุลาการ โดยการพิจารณารรคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

จากการศึกษาการนำหลักนิติรัฐมาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลปกครอง ผ่านคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด พบว่า ศาลปกครองสูงสุดได้มีการนำหลักนิติรัฐในทางเนื้อหา มาประกอบการพิจารณาเพื่อพิพากษาคดีและอำนวยความสะดวกทางปกครอง สรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้ 1) หลักความเสมอภาค (Principle of equality) สิ่งที่ไม่เหมือนกันย่อมได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกันหรือไม่แตกต่างกัน ในทางกลับกันสิ่งที่ไม่เหมือนกันย่อมได้รับการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมขึ้น 2) หลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวของบุคคลทุกคนในรัฐ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งหมายความว่ารัฐจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนโดยถือว่าประชาชนเป็นมนุษย์คนหนึ่ง รัฐจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนเสมือนหนึ่งประชาชนไม่ใช่มนุษย์ไม่ได้ 3) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นับว่าเป็นหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อันเป็นไปตามแนวคิดสำคัญของการปกครองโดย “หลักนิติรัฐ” เพื่อจำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองให้อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจในการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร 4) หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับหลักความเสมอภาคที่ยอมรับว่ามนุษย์ทุกผู้ทุกนามนั้นต่างมีความเท่าเทียมกันและห้ามมิให้รัฐในฐานะที่เป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจปกครองเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง “มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันโดยธรรมชาติและต่อหน้ากฎหมาย” การเข้าไปมีส่วนร่วมในอำนาจรัฐอย่างเท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน จึงเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน 5) หลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยความแน่นอนและความชัดเจนของกฎหมาย ในการคุ้มครองความมั่นคงแน่นอนแห่งกฎหมายหรือความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะและความไว้วางใจที่บุคคลมีต่ออำนาจรัฐเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งของหลักนิติรัฐ ที่เรียกร้องความชัดเจนและความมั่นคงแน่นอนของการตัดสินใจของรัฐ ตลอดจนเรียกร้องมิให้รัฐตรากฎหมายย้อนหลังหรือสั่งการเป็นผลร้ายจนกระทบการคุ้มครองความเชื่อถือและไว้วางใจที่บุคคลมีต่อการใช้อำนาจรัฐ และ 6) หลักความได้สัดส่วน เกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของประชาชน

2. จากการพิจารณาพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้กำหนดคำนิยาม “ประโยชน์แก่ส่วนรวม” หมายความว่า ประโยชน์ต่อสาธารณะหรือประโยชน์อันเกิดแก่การจัดทำบริการสาธารณะหรือการจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค หรือประโยชน์อื่นใดที่เกิดจากการดำเนินการหรือการกระทำที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม หรือประชาชนส่วนรวมจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการหรือการกระทำนั้น ในประเด็นที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองไทยจะมีการหยิบยก “การชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ส่วนตน” หรือ “ดุลยภาพระหว่าง

ประโยชน์สาธารณะกับความเสียหายของเอกชน” ขึ้นพิจารณาเสมอโดยศาลปกครองเป็นผู้พิจารณา ซึ่งน้ำหนักเพื่อรักษาระดับความสำคัญของประโยชน์สาธารณะว่าต้องมาก่อนประโยชน์ส่วนตน ตามหลักนิติรัฐ “ศาลปกครอง” จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดและจำต้องใช้ดุลพินิจสุดท้ายในการวางหลักเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้น หลักนิติรัฐจึงเป็นหลักการและกลไกสำคัญในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้การใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครองไม่ก่อให้เกิดผลกระทบและผลเสียแก่ประชาชน ซึ่งต้องเป็นการใช้อำนาจอย่างพอสมควรแก่เหตุ มีความแน่นอนชัดเจน ไม่เลือกปฏิบัติตามอำเภอใจ และคุ้มครองความเชื่อถือและความไว้วางใจ รวมทั้งเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะโดยยุติธรรมและถูกต้อง พิจารณาในทางเนื้อหาแล้วนั้น “นิติรัฐย่อมต้องเป็นยุติธรรมรัฐ”

3. จากการศึกษาคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ทำให้ทราบถึงแนวคำวินิจฉัย คำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองสูงสุด ดังนี้

(1) ในคดีหมายเลขคำที่ อ.740/2559 คดีหมายเลขแดงที่ อ.366/2564 พบประเด็น ข้อกฎหมายที่น่าสนใจเพิ่มเติม ดังนี้

ประเด็นเรื่อง “ผู้เดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนเสียหาย” ตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 “ผู้เดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย” ในคดีปกครองตามมาตรา 42 ศาลปกครองสูงสุดมีแนวทางการตีความ ได้แก่ การเป็นผู้เดือดร้อนเสียหายโดยพิจารณาจากตัวผู้ฟ้องคดี การเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยเฉพาะเจาะจงนั้น จะต้องเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือเฉพาะเจาะจงต่อทางกายภาพ เช่น ชีวิต ร่างกาย สิทธิ หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ของผู้ฟ้องคดี หรือการเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยเฉพาะเจาะจง โดยการพิจารณาว่ามีบทบัญญัติกฎหมายรับรองสิทธิไว้หรือไม่และการเป็นผู้เดือดร้อนเสียหายโดยพิจารณาจากลักษณะของความเสียหาย ผู้ฟ้องคดีจะต้องได้รับผลกระทบหรือได้รับความเสียหายแล้ว กรณีที่ผลกระทบหรือความเสียหายยังไม่เกิดขึ้นหรือเป็นเหตุในอนาคต ศาลปกครองสูงสุดวางแนวทางว่าไม่ใช่ผู้เดือดร้อนเสียหาย

(2) ในคดีหมายเลขคำที่ อ.1237/2556 คดีหมายเลขแดงที่ อ.51/2564 และคดีหมายเลขคำที่ อ.1024/2556 คดีหมายเลขแดงที่ ล.386/2563 พบประเด็นข้อกฎหมายที่น่าสนใจเพิ่มเติม ดังนี้

ประเด็นเรื่องอายุความในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากการศึกษาในประเด็นนี้ พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำความผิดฐานละเมิดทำให้ราชการเสียหาย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และได้กระทำความผิดอาญาฐาน เจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตและฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามมาตรา 151 และมาตรา 157 โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดและดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดมีความเห็นว่าพฤติการณ์ยังไม่อาจถือได้ว่ามีเจตนาทุจริตหรือจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงไม่มีผู้ต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ซึ่งตามมาตรา 10 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กำหนดให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้น มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ในประเด็นนี้กระทรวงการคลังออก

หนังสือวันที่ 1 กรกฎาคม 2554 และหน่วยงานได้มีคำสั่งลงวันที่ 16 ธันวาคม 2554 เรียก ร้อง ค่าสินไหมทดแทน ภายในอายุความ 1 ปี แต่เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคหนึ่ง สิทธิเรียกร้อง ค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด ซึ่งวันที่ 30 มีนาคม 2542 เป็นวันที่มีการเบิกจ่ายเงินอันถือว่าเป็นวันทำละเมิด นับถึงวันที่ 16 ธันวาคม 2554 เรียกให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหม ทดแทน จึงพ้นกำหนด 10 ปี ทำให้ขาดอายุความ แม้ศาลปกครองสูงสุดจะใช้อายุความตามมาตรา 448 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบกับมาตรา 51 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา และมาตรา 95 (1) และ (2) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ว่าหากเป็นกรณีที่มีกำหนดอายุความทางอาญายาว กว่าก็ให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับตามมาตรา 448 วรรคสอง ซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไป แต่ไม่ได้มีการแจ้ง ความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับผู้ฟ้องคดีในฐานะหัวหน้างานพัสดุและทรัพย์สิน จึงไม่อาจนำ อายุความตามมาตรา 448 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับกับกรณีการเรียกร้องให้ผู้ ฟ้องคดีรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งในฐานะหัวหน้างานพัสดุและทรัพย์สินได้ เรียกร้องได้เพียงในฐานะ กรรมการจัดซื้อที่ดินโดยวิธีพิเศษเท่านั้น

(3) ในคดีโฮปเวลล์ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.221-223/2562 พบประเด็นข้อกฎหมายที่น่าสนใจ เพิ่มเติม ดังนี้

ประเด็นเรื่องอนุญาโตตุลาการ กรณีตามคดีนี้ คณะอนุญาโตตุลาการได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดระบุให้คืน สถานะเดิมแก่คู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่าย และให้ รพท.คืนเงินตอบแทนเงินลงทุน รวมทั้งหนังสือค้ำประกันสัญญาสัมปทาน และค่าธรรมเนียมแก่บริษัทโฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี โดยศาลปกครอง กลางมีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำชี้ขาดของคณะอนุญาโตตุลาการและปฏิเสธไม่รับคำบังคับตามคำชี้ขาดดังกล่าว โดย ยกประเด็นระยะเวลาเกินกว่า 5 ปี ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 แต่ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่าผู้คัดค้านยื่นคำเสนอขอพิพาทภายในกำหนดเวลาตามกฎหมายแล้ว เนื่องจากต้องนับอายุความตั้งแต่วันที่ศาลปกครองเปิดทำการ และพิจารณาเนื้อหาแห่งคดีแล้วศาลปกครองสูงสุด พิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองกลางเป็นให้ยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสองและให้บังคับตามคำชี้ขาดของคณะ อนุญาโตตุลาการ

ประเด็นเรื่องสัญญาทางปกครอง จากการศึกษาในประเด็นนี้ พบว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาล ปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 3 บัญญัติว่า “สัญญาทางปกครอง” หมายความว่า ความรวมถึง สัญญาที่คู่สัญญาอย่างน้อยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองหรือเป็นบุคคลซึ่งกระทำการแทนรัฐ และมี ลักษณะเป็นสัญญาสัมปทาน สัญญาที่ให้จัดทำบริการสาธารณะ หรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคหรือแสวงประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ และได้บัญญัติสัญญาทางปกครองไว้ในมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (4) ให้ศาลปกครองมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับ “สัญญาทางปกครอง”

โดยสัญญาทางปกครอง เป็นเครื่องมือของฝ่ายปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้ภารกิจ และหน้าที่ของตนบรรลุผล ดังนั้นสัญญาทางปกครองจึงตกอยู่ภายใต้หลักทั่วไปของบริการสาธารณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) หลักความเสมอภาคของบริการสาธารณะ 2) หลักความต่อเนื่องสม่ำเสมอของบริการสาธารณะและ 3) หลัก

ว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริการสาธารณะที่ดีต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยกับเหตุการณ์ และความจำเป็นในทางปกครองเพื่อประโยชน์สาธารณะ และสัญญาทางปกครองซึ่งเป็นสัญญาตามระบบกฎหมายมหาชนที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้น เมื่อคู่สัญญาอยู่ในสถานะที่ไม่เท่าเทียมกันโดยคู่สัญญาฝ่ายปกครองมีเอกสิทธิ์เหนือกว่าคู่สัญญาฝ่ายเอกชนโดยเฉพาะการใช้สิทธิออกเลิกสัญญาอันเป็นอำนาจฝ่ายเดียวของฝ่ายปกครองซึ่งประเทศไทยนั้นได้รับอิทธิพลอย่างยิ่งมาจากกฎหมายปกครองฝรั่งเศส ทำให้มีการยอมรับอำนาจของฝ่ายปกครองในการเลิกสัญญาฝ่ายเดียวได้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำบริการสาธารณะ และจากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 221-223/2562 ในกรณีที่เป็นสัญญาสัมปทาน การจะให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจออกเลิกสัญญาได้เองฝ่ายเดียวดังกรณีสัญญาทางปกครอง ทั่ว ๆ ไปอาจเสี่ยงต่อการทำให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการจัดทำบริการสาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือเกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ ฝ่ายปกครองจึงไม่มีอำนาจตัดสินใจแต่เพียงฝ่ายเดียวให้สัญญาเป็นอันเลิกกันได้ แต่ต้องร้องขอหรือเสนอเรื่องต่อศาลให้วินิจฉัยให้สัญญาเป็นอันเลิกกัน ในประเทศฝรั่งเศส อำนาจฝ่ายเดียวของฝ่ายปกครองในการเลิกสัญญาทางปกครองสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ 1) คู่สัญญาฝ่ายเอกชนเป็นฝ่ายผิดสัญญา กรณีนี้ฝ่ายปกครองสามารถลงโทษฝ่ายเอกชนให้ผิดไปจากข้อตกลงในสัญญาได้ เช่น การเข้าดำเนินการแทนด้วยตนเองหรือบุคคลที่สาม การลงโทษทางการเงินโดยเรียกค่าสินไหมทดแทนหรือเบี้ยปรับ เป็นต้น และ 2) คู่สัญญาฝ่ายเอกชนมิได้เป็นฝ่ายผิดสัญญา ซึ่งการเลิกสัญญาในกรณีนี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น ฝ่ายปกครองมีอาจเลิกสัญญาได้โดยอำเภอใจ โดยกรณีนี้ฝ่ายปกครองมีหน้าที่ต้องชดเชยค่าทดแทนให้แก่คู่สัญญาฝ่ายเอกชนด้วย

(4) จากการได้ศึกษาพิจารณาและวิเคราะห์ถึงแนวความคิด ทฤษฎี ความเป็นมา สถานะและพัฒนาการของหลักนิติรัฐตลอดจนแนวคำวินิจฉัย คำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดในครั้งนี้แล้ว ทำให้ทราบถึงความสำคัญของหลักนิติรัฐ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางปกครองในด้านการเรียนรู้ การปรับใช้นิติวิธีและการพัฒนาหลักกฎหมายในทางปกครองเป็นไปในทิศทางที่ดีมีวิวัฒนาการอย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมองค์ความรู้ในเรื่องหลักกฎหมายทางปกครองและหลักนิติรัฐ เพื่อเป็นการรองรับกระบวนการยุติธรรมทางปกครองในอนาคตต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า หลักนิติรัฐมีองค์ประกอบสำคัญสองส่วน คือ องค์ประกอบในทางรูปแบบและองค์ประกอบในทางเนื้อหา หลักนิติรัฐในทางรูปแบบนั้นได้ถูกรับรองและมีค่าบังคับในระดับรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญที่เป็นรากฐานของรัฐเสรีประชาธิปไตย อันเป็นหลักที่มีความมุ่งหมายเพื่อควบคุมการใช้อำนาจรัฐหรือเพื่อผูกพันการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐ หลักนิติรัฐในทางรูปแบบประกอบด้วยหลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ ซึ่งหมายถึงความผูกพันขององค์กร นิติบัญญัติต่อรัฐธรรมนูญและความผูกพันขององค์กรบริหารและองค์กรตุลาการต่อกฎหมายซึ่งรวมถึงรัฐธรรมนูญด้วย นอกจากนี้ในทางรูปแบบนิติรัฐยังต้องยอมรับหลักการประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาคดี หลักการประกันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนความเป็นอิสระของผู้พิพากษาศาลและการยอมรับหลักความ

รับผิดชอบของรัฐด้วย แต่ในบางกรณีการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายอาจส่งผลกระทบต่อหลักการพื้นฐานบางประการ ศาลปกครองได้มีการนำหลักนิติรัฐในทางเนื้อหาเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานในการวินิจฉัยคดี อันเป็นหลักประกันความชอบด้วยกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างทั่วถึงและก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ หลักนิติรัฐในทางเนื้อหาประกอบด้วย หลักการประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน หลักความพอสมควรแก่เหตุ (นักกฎหมายไทยส่วนใหญ่เรียกว่าหลักสัดส่วน) หลักการคุ้มครองความมั่นคงแน่นอนแห่งกฎหมาย/นิติฐานะและหลักการห้ามเลือกปฏิบัติโดยอำเภอใจ

จากการศึกษาเกี่ยวข้องกับการบังคับคดีปกครองตามคำพิพากษาของศาลปกครองกับหน่วยงานทางปกครองแล้ว พบว่าการกระทำทางปกครองของรัฐทุกประเภทจะต้องอยู่ภายใต้ หลักนิติรัฐและหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หน่วยงานปกครองจะกระทำการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ หรือประโยชน์อันชอบด้วยกฎหมายของเอกชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและต้องอยู่ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ” หากหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการละเมิดต่อหลักดังกล่าวย่อมเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายและเกิดผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ย่อมถูกตรวจสอบได้และการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจทางปกครองถือเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งของศาลปกครอง ในการที่ศาลปกครองนำมาใช้ในการควบคุมการกระทำของหน่วยงานทางปกครอง ผ่านทางคำพิพากษาของศาลปกครอง ซึ่งหากการวินิจฉัยโดยไม่ยึดหลักนิติรัฐแล้วไซ้ระบอบการปกครองตาม “หลักนิติรัฐ” ก็ถือว่าไม่สมบูรณ์ โดยศาลปกครองได้นำหลักนิติรัฐในทางเนื้อหาใช้ในคำวินิจฉัยของศาลเพื่อรักษาไว้ซึ่งหลักประกันสำคัญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะและประโยชน์สุขของประชาชน นั้นเอง

๖ ข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ศึกษาพิจารณาและวิเคราะห์ถึงแนวความคิด ทฤษฎี ความเป็นมา สถานะและพัฒนาการของหลักนิติรัฐตลอดจนแนวคำวินิจฉัย คำพิพากษาและคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดในครั้งนี้แล้ว ทำให้ทราบถึงความสำคัญของหลักนิติรัฐ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางปกครองในด้านการเรียนรู้ การปรับใช้ นิติวิธีและการพัฒนาหลักกฎหมายปกครองและกฎหมายมหาชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะจากการศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

(1) ในคดีหมายเลขคำที่ อ.740/2559 คดีหมายเลขแดงที่ อ.366/2564 ในประเด็นเรื่อง “ผู้เดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย” นั้น ถ้าตีความหมายจากถ้อยคำผู้เดือดร้อนเสียหาย คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบแล้ว แต่ถ้อยคำที่ว่าอาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายนั้น อาจจะหมายถึง การคาดคะเนหรือโอกาสที่จะเกิดความเดือดร้อนหรือเสียหาย ปัญหาจากการตีความประเด็นถ้อยคำนี้ยังไม่พบหลักเกณฑ์ของศาลปกครองในการพิจารณา ส่วนในกรณีผู้เดือดร้อนเสียหาย ศาลปกครองสูงสุดได้ใช้เกณฑ์อย่างแคบในการพิจารณาทั้งในมิติของตัวผู้ฟ้องคดีและมิติของลักษณะผลกระทบที่ได้รับ แต่กรณีที่ผลกระทบหรือความเสียหายยังไม่เกิดขึ้น ถ้าศาลปกครองสูงสุดดำเนินการพิจารณาอย่างเปิดกว้างแม้ว่าผลกระทบหรือความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อผู้ฟ้องคดียังไม่ปรากฏชัดเจน

แต่หากแน่ชัดว่าในอนาคตอันใกล้มีแนวโน้มจะเกิดความเสียหายจากการกระทำทางปกครองหรือตามหลักความสัมพันธ์แห่งการกระทำและผลแก่ผู้ฟ้องคดีโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ การพิจารณาถ้าสามารถแบ่งผู้เสียหายที่มีสิทธิฟ้องคดีออกได้เป็นผู้เสียหายในความหมายอย่างกว้างและผู้เสียหายในความหมายอย่างแคบ ตามผลกระทบไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมได้ ก็จะเป็นประโยชน์แห่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาและเป็นหลักประกัน มิให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนถูกระทบกระเทือนจากการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองตามกฎหมาย และเพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้อำนาจตุลาการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองตามหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักนิติรัฐ เพื่อประโยชน์แห่งการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ศาลปกครองอาจใช้อำนาจออกคำสั่งเรียกผู้มีส่วนได้เสียหรือคู่กรณีเข้ามาในคดีเพื่อพิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จในคราวเดียวกันได้

(2) ในคดีหมายเลขดำที่ อ.1237/2556 คดีหมายเลขแดงที่ อ.51/2564 และคดีหมายเลขดำที่ อ.1024/2556 คดีหมายเลขแดงที่ ล.386/2563 ประเด็นเรื่องอายุความในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้น จากการศึกษาคำพิพากษาของศาลปกครองในคดีนี้จะพบว่า มีข้อกฎหมายในประเด็นเรื่องอายุความในการเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับข้อกฎหมายในลักษณะต่าง ๆ กันไปในกฎหมายหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10 วรรคสองในเรื่องสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้มีความหมายสองปีและกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิด แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมีความหมายหนึ่งปี ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้นสิบปี นับแต่วันทำละเมิด แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ ซึ่งจากคดีดังกล่าวจะเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐนั้น มีพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายพิเศษในการบังคับใช้ แต่จากคดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการพิจารณาคดีจะต้องนำหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไป ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาประกอบการพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้นอยู่กระจัดกระจายในกฎหมายหลายฉบับ เพื่อเป็นการนำข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ให้เกิดความมั่นคงแน่นอนในนิติฐานะ ตามหลักความชัดเจนของกฎหมาย กฎหมายต้องมีความแน่นอนและชัดเจนอย่างเพียงพอและยิ่งกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากเท่าใดกฎหมายย่อมมีความชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น ถ้ากฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้อง ได้แก่พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 มีการแก้ไขปรับปรุงข้อกฎหมายให้ทันต่อบริบทในปัจจุบัน ในเรื่องอายุความในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้ครบถ้วน ชัดเจนต่อการนำหลักกฎหมายดังกล่าวมาพิจารณาและปรับใช้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นธรรม ก็จะช่วยให้เกิดระบบกฎหมายที่มีความมั่นคง แน่นนอนเชื่อถือได้ คู่ครองความไว้วางใจโดยสุจริตของประชาชนที่มีต่อระบบกฎหมายปกครองต่อไป

(3) ในคดีโฮปเวลล์ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.221-223/2562 ประเด็นเรื่องอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศโดยประเทศฝรั่งเศสนั้นห้ามใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการในสัญญาทางปกครองซึ่งก็รวมทั้งสัญญา

สัมปทานด้วย การระบับข้อพิพาททอศัรระบบศาลเป็นหลัก คดีใดมีลักษณะเป็นคดีปกครองก็จะอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองซึ่งนำหลักกฎหมายมหาชนมาใช้ หรือคดีใดเป็นคดีแพ่งก็จะอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรมซึ่งนำหลักกฎหมายแพ่งมาใช้ ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่าสัญญาประเภทใดเป็นสัญญาทางปกครอง แต่สำหรับประเทศไทยนั้นยังมิได้มีกฎหมายใดบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้ใช้หลักกฎหมายใดเป็นการเฉพาะกับสัญญาสัมปทานของรัฐ จึงเห็นว่ารูปแบบของการมีกฎหมายสัมปทาน (Concession law) และการกำกับดูแลการจัดทำบริการสาธารณะโดยหน่วยงานของรัฐที่ชัดเจนเป็นระบบโดยเฉพาะ น่าจะเป็นทางออกที่ดีของการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีเกี่ยวกับสัญญาสัมปทานในประเทศไทยต่อไป

ประเด็นเรื่องสัญญาทางปกครอง ปัญหาของศาลปกครองไทย คือ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเลิกสัญญาทางปกครองในระบบกฎหมายไทยมิได้มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องค้นหาจากบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นหลักกฎหมายทั่วไป หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งอาจนำมาปรับใช้กับสัญญาทางปกครองได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับสภาพของเรื่องแล้วแต่กรณี จึงอาจทำให้การนำกฎหมายเหล่านั้นมาใช้ในการตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทหรือวินิจฉัยคดีเป็นการไม่เหมาะสมและอาจก่อให้เกิดผลอันเหนื่อความคาดหมายและกระทบต่อความยุติธรรมทางปกครอง ดังนั้นจึงควรมีการตรากฎหมายให้ชัดเจนและแน่นอนในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่และวิธีปฏิบัติของฝ่ายปกครองในการเลิกสัญญาทางปกครอง ไม่ว่าจะเป็นสัญญาสัมปทาน สัญญาที่ให้จัดทำบริการสาธารณะ สัญญาจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค สัญญาที่ให้แสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และให้ศาลปกครองเป็นผู้มีอำนาจเข้ามาตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อประโยชน์ต่อการวางรากฐานของกฎหมายปกครองไทยให้เป็นไปอย่างมีระบบระเบียบและแบบแผนอย่างเดียวกัน เกิดบรรทัดฐานในการพิจารณาตัดสินคดีของศาลปกครองของประเทศไทยต่อไป

2) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักกฎหมายในทางปกครองให้เป็นไปในทิศทางที่ดีมีวิวัฒนาการอย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมองค์ความรู้ในเรื่องหลักกฎหมายทางปกครองและหลักนิติรัฐ เพื่อเป็นการรองรับและอำนวยความสะดวกการยุติธรรมทางปกครอง ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมสถาบันและพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตและสร้างองค์ความรู้ให้นักกฎหมายปกครองและนักนิติรัฐให้แก่ตุลาการศาลปกครองและผู้ที่กำลังเตรียมตัวก้าวเข้าสู่ตำแหน่งตุลาการ พนักงานคดีปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของศาลปกครอง

(2) ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างผู้เชี่ยวชาญในเรื่องหลักกฎหมายปกครองและหลักนิติรัฐให้เกิดขึ้นในทุกระดับของรัฐบาลที่สำคัญในการควบคุมกำกับและใช้อำนาจให้มากขึ้น ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ตลอดจนจนองค์กรอิสระต่าง ๆ

(3) ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ นิสิต นักศึกษา และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและหลักนิติรัฐ ผ่านทุนการศึกษา ทุนการวิจัย การสัมมนาทางกฎหมาย หลักสูตรทางการศึกษาและสื่อการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทุกแขนงอย่างเหมาะสม ต่อเนื่องและทั่วถึง

(4) เผยแพร่ผลิตผลของคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง แนวคำวินิจฉัยของศาล เพื่อให้เกิดรากฐานความคิด นิติวิธี แนวทางการปฏิบัติในทางปกครอง เพราะแนวคำวินิจฉัยของศาลนั้นมีความสำคัญต่อวง

วิชาการกฎหมายปกครอง กฎหมายมหาชนหรือกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารกิจการภาครัฐ สร้างบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีจากการนำหลักกฎหมายในทางปกครองมาใช้ในการตัดสินใจ มีประโยชน์ในการสร้างหลักกฎหมายปกครองหรือหลักกฎหมายทั่วไป (General principle of law) ในทางปกครอง รวมทั้งการนำหลักกฎหมายปกครองที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักกฎหมายทั่วไปในทางปกครองมาใช้ในการวินิจฉัยคดีทำให้เกิดบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีให้กับฝ่ายปกครอง เพื่อให้ฝ่ายปกครองหรือหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติราชการอันจะเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารกิจการภาครัฐและอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางปกครองให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2541). *หลักนิติธรรม (Rule of Law) รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 90 ปี ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2562). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิญญูชน.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2564). *คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ศาสตราจารย์ ดร. วิริยานุวงศ์. (2553). การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส. *วารสารวิชาการนิติศาสตร์*, 3 (5), 102.
- สุนทร มณีสวัสดิ์. (2563). *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองชั้นสูง*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). บทที่ 4. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสถียร เศรษฐสิทธิ์. (2559). *หลักนิติธรรมกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการบริษัทมหาชนในตลาดหลักทรัพย์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ
กำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
FACTORS AFFECTING EFFECTIVENESS IN DRUG PREVENTION AND PROBLEM-
SOLVING PRACTICES OF THE VILLAGE HEADMAN IN THE AREA OF KUSUMAN
DISTRICT, SAKON NAKHON PROVINCE

กิตติพันธ์ นาพงษ์¹, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล^{*2}, สามารณ อัยกร³
Kittipan Napong¹, Chardchai Udomkijmongkol², Samart Aiyakorn³

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
^{1,2,3}Master of Public Administration Program, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat
University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: dopakusuman@gmail.com¹ chardchai_u@hotmail.com^{*2}, Saamm_5@hotmail.com³

Received: September 21, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: November 22, 2023

บทคัดย่อ

ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุกส่วนราชการ รวมทั้งของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพราะมาตรการสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชน และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ 2) อิทธิพลของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านและปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จำนวน 397 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านความรู้และประสบการณ์ ($\beta=.714$) และด้านมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ ($\beta=.195$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน ได้ร้อยละ 59.70 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\beta=.224$) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\beta=.148$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta=.105$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้ร้อยละ 36.60 ($R^{2Adj}=.366$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; การมีส่วนร่วมของประชาชน; ปัญหายาเสพติด; กำนันผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

All government agencies take action to prevent and solve drug problems. It is necessary to rely on the people's participation, including the village headman because it is an important measure to prevent and solve the drug problem. The research's purposes included the following: 1) to investigate the levels of the village and sub-district headmen's leadership, people's participation, and the effectiveness of the village and sub-district headmen's practices to prevent and solve drug problems in the area of Kusuman District; 2) to examine the influences of the village and sub-district headmen's leadership factors and the people's participation on the effectiveness of the village and sub-district headmen's practices to prevent and solve drug problems in the area of Kusuman District. The sample consisted of 397 people who were domiciled in Kusuman District. They were collected using stratified random sampling techniques. The tool used for data collection was a questionnaire, and the statistics employed for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research revealed these results: 1) The overall leadership of the village and sub-district headmen in the area of Kusuman District was at a high level, while the people participated in preventing and solving drug problems in Kusuman District as a whole at a moderate level. In addition, the overall effectiveness of the village and sub-district headmen's practices to prevent and solve drug problems in the area of Kusuman District was at a high level. 2) Regarding all leadership factors of the village and sub-district headmen, it was found that the aspects of knowledge and experience ($\beta = .714$) together with human relations and personality significantly influenced the effectiveness of the village and sub-district headmen's practices to prevent and solve drug problems in the area of Kusuman District at the .01 statistical level. Overall, these factors could be used to correctly predict the effectiveness of village and sub-district headmen's practices in preventing and solving drug problems in Kusuman District (59.70%). In terms of people's participation, participating in receiving or sharing benefits ($\beta = .224$) and implementing them ($\beta = .148$) significantly influenced the effectiveness of the village and sub-district headmen's practices to prevent and solve drug problems in the area of Kusuman District at the .01 statistical level. At the same time, participating in the evaluation ($\beta = .105$) significantly influenced the effectiveness of the village and sub-district headmen's practices to prevent and solve drug problems in the area of Kusuman

District at the .05. statistical level. Altogether, these factors could be used to correctly predict the effectiveness of the village and sub-district headmen's practices to prevent and solve drug problems in the area of Kusuman District 36.60% ($R^2_{Adj}=.366$).

Keywords: leadership; people's participation; drug problems; village headman

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยและทั่วโลกมายาวนาน และทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน ส่งผลกระทบในหลายด้าน ทั้งด้านสุขภาพทางกายและจิตของผู้เสพ ผลกระทบต่อสังคมและคนรอบข้าง นอกจากนี้ยังส่งผลไปในด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ ปัญหายาเสพติด จึงเป็นปัญหาที่มีใช้เฉพาะเนื่องจากการระบาดและการเจ็บป่วยจากโรคเท่านั้น แต่ยังมีความเกี่ยวเนื่องกับปัญหาพื้นฐานของสังคมอีกด้วยจากรายงานแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษายาเสพติด ประจำปี พ.ศ. 2562 ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ พบว่า แหล่งผลิตยาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก คือ พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีกองกำลังติดอาวุธในประเทศเมียนมาร์ บริเวณชายแดนเมียนมาร์-จีน และชายแดนเมียนมาร์-ภาคเหนือของประเทศไทย นอกจากนั้นแล้วยังมีพื้นที่ติดกับประเทศที่เป็นแหล่งของสารตั้งต้นและสารเคมี ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติดได้ด้วย ที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศจีน และประเทศอินเดีย (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564, หน้า 1-5)

กระทรวงมหาดไทย ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยสั่งการผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด นายอำเภอ และประสานฝ่ายความมั่นคง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บังคับใช้กฎหมายระบบบำบัดผู้ติดยาเสพติดผ่านชุมชนบำบัด และการสมัครใจบำบัด โดยขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกลไกศูนย์อำนวยการและศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น ดำเนินการลดอุปสงค์ อุปทานของยาเสพติด ดังนี้ ในส่วนของผู้ผลิตและผู้จำหน่าย (อุปทาน/Supply side) เจ้าหน้าที่ต้องเน้นการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดต้องให้ความสำคัญทั้งกับฝ่ายท้องถิ่น ท้องถิ่น คณะกรรมการหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดประชาชนสนับสนุนการทำงานร่วมกับฝ่ายความมั่นคง ตลอดจนดำเนินการในรูปแบบประชาสังคม (Civil society) โดยใช้การเข้าร่วมกับการปราบปราม พื้นที่ชายแดนนายอำเภอต้องใช้กลไกประสานงานแก้ไขปัญหายาเสพติดชายแดน (Border Liaison Office: BLO) เสริมสร้างความร่วมมือเพื่อสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดร่วมกับฝ่ายความมั่นคง ไปจนถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ประเทศเพื่อนบ้าน ในส่วนของผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด (อุปสงค์/Demand Side) ป้องกันไม่ให้เกิดผู้เสพยาใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนวัยเสี่ยงสูง (15 – 24 ปี) โดยใช้พลังครอบครัว กล่อมเกล้าให้เป็นคนดี หรือกิจกรรมสร้างสรรค์ ส่งเสริมการบำบัดรักษาดูแลระบบสมัครใจ ผ่านศูนย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกรม การปกครอง ที่ครอบคลุม 76 จังหวัดทั่วประเทศ การลดผู้เสพยา เน้นการคืนคนดีสู่สังคม โดยติดตาม ดูแล ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาในทุกกระบวนการ โดยเฉพาะให้ความสำคัญชุมชนบำบัด เพื่อบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดไม่ให้เกิดกลับไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

การเอาชนะยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนจะต้องสลายโครงสร้างปัญหาด้วยการลดและขจัดอิทธิพลของกลุ่มการค้ายาเสพติด เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์ ให้ประชาชนในพื้นที่มั่นใจที่จะเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาลำดับแรก แล้วดำเนินมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกัน บำบัดรักษา ปรามปรามและพัฒนาเพื่อลดเงื่อนไขอย่างสอดคล้องประสานกันด้วยกลไกและกระบวนการ “ประชารัฐ” โดยหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ควบคู่กับกำลังภาคประชาชนที่จะรักษาพื้นที่ต่อเนื่องในระยะต่อไป ด้วยหลักการ เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา ผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติดจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้บุคคลที่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการยาเสพติด ทั้งจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและผลประโยชน์ชักนำให้ละเลิกพฤติกรรม ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558, หน้า 3)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ปกครองดูแลราษฎรในตำบลหมู่บ้าน และเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงในพื้นที่ ตลอดจนการป้องกันและระงับเหตุร้าย การรายงานเหตุการณ์ผิดปกติที่เกิดขึ้นในตำบล หมู่บ้าน ดังนั้นการดำเนินการรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตำบล หมู่บ้าน ให้เป็นไปตามกฎหมายและป้องกันมิให้สถานการณ์ต่าง ๆ เกิดการลุกลามใหญ่โตขึ้นจึงเป็นภารกิจหลักของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก็เป็นบทบาทหน้าที่หลักสำคัญอย่างหนึ่งของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพราะลำพังหน่วยงานราชการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง อย่างเดียวคงไม่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมีหน้าที่ติดตาม สอดส่องความเคลื่อนไหว คอยรายงานปัญหาสถานการณ์ยาเสพติดในหมู่บ้านให้กับหน่วยงานต้นสังกัดที่ว่ากล่าวการอำเภอได้รับทราบ เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไข (กรมการปกครอง, 2555, หน้า 31)

ภาวะผู้นำถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเป็นการนำหรือการทำให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตามที่ประสงค์ตามเป้าหมายขององค์การ ภาวะผู้นำจึงเป็นเรื่องสำคัญมากในการบริหาร การพยายามพัฒนาผู้นำที่ดีนั้นเป็นพื้นฐานของการสร้างผลผลิตหรือบริการ องค์การจะสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้นำในองค์การนั้นเป็นอย่างมาก ดังนั้นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือการบริหารงานภายในตำบลและหมู่บ้าน ให้เกิดความสงบเรียบร้อย กำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมในฐานะ “ผู้นำ” (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์การ ทั้งนี้เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์การปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อให้เข้าใจภาวะผู้นำ (Leadership) และผู้นำที่ดีขึ้นภาวะผู้นำเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้าน นั่นก็คือภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพราะภาวะผู้นำถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเป็นการนำหรือการทำให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตามที่ประสงค์ ตามเป้าหมายขององค์การ

ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุกส่วนราชการ รวมทั้งของกำนันผู้ใหญ่บ้าน จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพราะมาตรการสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นสิ่งแรกที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ บทบาทของสถาบันทางสังคมไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งประกอบด้วยสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันโรงเรียน และสถาบันศาสนา เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนในสังคมไทยและต้องมียอดความรู้ทางวิชาการ

สนับสนุนการดำเนินงาน (กฤษฎา นาครະສິຫີ, 2557, หน้า 3) ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้พยายามแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยกระบวนการต่าง ๆ โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การนำทุกภาคส่วนมาร่วมแก้ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะความร่วมมือจากภาคประชาชน แต่การดำเนินงานที่ผ่านมาก็ยังพบข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ทำให้กระบวนการแก้ปัญหายาเสพติด ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก (จิรเดช กมลเพ็ชร, 2561, บทนำ) ดังจะเห็นได้จากนโยบายและแนวคิดหลักของแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 ที่ผ่านมา จะยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แก้ไขปัญหาในเชิงพื้นที่โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลแก้ปัญหาแบบองค์รวมอย่างเป็นระบบครบวงจร (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558, หน้า 1)

อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เป็นพื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ต่างกับพื้นที่อื่น ๆ และยังเป็นจังหวัดเผ่าะวังการนำเข้ายาเสพติดที่มีอาณาเขตพื้นที่ชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อำเภอกุสุมาลย์มีความเสี่ยงต่อการเป็นเส้นทางผ่านที่จะลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่อำเภอและจังหวัดรอบใน เพื่อจำหน่ายหรือกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ เพราะมีเส้นทางที่สามารถผ่านจากอำเภอที่เป็นพื้นที่เผ่าะวังการลักลอบการนำเข้ายาเสพติด จึงง่ายต่อการแพร่ระบาด เข้ามาในชุมชน อำเภอกุสุมาลย์แบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล 71 หมู่บ้าน โดยมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองระดับอำเภอ กำนันเป็นผู้ปกครองระดับตำบล และผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองระดับหมู่บ้าน ซึ่งตามพระราชบัญญัติ การปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจในการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ราษฎรในเขตหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนการป้องกันและปราบปรามเหตุร้าย และสิ่งผิดกฎหมายในพื้นที่ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาลในระดับหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจึงต้องมีการกิจและบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด เนื่องจากรู้ปัญหา รู้ข้อมูลต่าง ๆ อีกทั้งมีความใกล้ชิดและได้รับความศรัทธาจากประชาชนในหมู่บ้าน พร้อมมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมีหน้าที่ติดตาม สอดส่องความเคลื่อนไหว คอยรายงานปัญหาสถานการณ์ยาเสพติดในหมู่บ้านให้กับหน่วยงานต้นสังกัดที่ว่าการอำเภอได้รับทราบ เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขต่อไป ซึ่งที่ผ่านมาหมู่บ้านในอำเภอกุสุมาลย์นั้น มีหลายหมู่บ้านที่เป็นหมู่บ้านแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นหมู่บ้านที่มีความเสี่ยงในการเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด ดังนั้น แม้ภาครัฐจะเข้ามาช่วย ในการป้องกันปัญหายาเสพติดอยู่บ้างแล้ว แต่การจะแก้ปัญหายาได้อย่างยั่งยืนต้องอาศัยชุมชนพึ่งตนเอง ที่จะให้ชุมชนตั้งศักยภาพของชุมชนของตนออกมาจัดการกับปัญหายาเสพติดให้หมดไปอย่างยั่งยืน และเป็นการพัฒนาชุมชนด้วย ในการจัดการกับปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านในอำเภอบ้านม่วง ต้องใช้ศักยภาพชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันแก้ปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก ศักยภาพหมู่บ้าน คือ ผู้นำ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (ที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์, 2565)

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นปลัดอำเภอ และปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน จึงมีความสนใจจะทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เพื่อศึกษาว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกัน

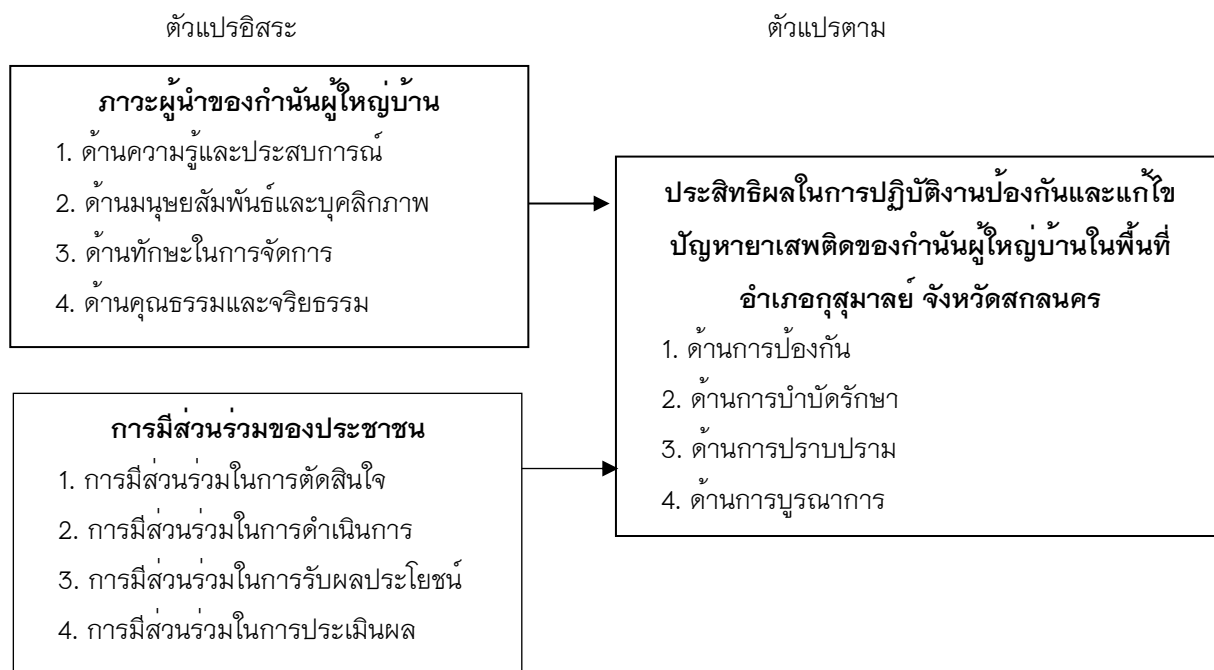
และแก้ไขปัญหาเสถียรภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนครอยู่ในระดับใด ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร หรือไม่อย่างไร ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรภาพ ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร รวมทั้งสามารถนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ดีขึ้น รวมทั้งเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเสถียรภาพในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชน และประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรภาพของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำ 1) ทฤษฎีลักษณะเด่นของผู้นำ (Leadership trait theory) กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral theory) กลุ่มทฤษฎีผู้นำตามสถานการณ์ (Situation leadership theory) กลุ่มทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation approach theory) ตลอดจนกรอบแนวคิดของการวิจัยจากงานวิจัยของกิตติพงษ์ แพงพา (2563) 2) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980) และ 3) แนวคิดของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรภาพ (2559, หน้า 3) ยกเว้นมาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ มาประยุกต์ บูรณาการ และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อตอบคำถามการวิจัย และกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 47,576 คน (สำนักทะเบียนราษฎร ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร, 2565)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 397 คน การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1973, p.127 อ้างถึงในพร ณะชัยพันธ์, 2555) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงกำนันทุกตำบล ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 397 คน

2.2 ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียดความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

2.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง ในเขตอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม

2.4 ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วลงรหัส (Coding form)
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การหาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้สถิติเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และใช้ค่าดัชนี IOC (Index of item-objective congruence) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ตามแบบสอบถาม ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage)

3.3 การวิเคราะห์ระดับ 1) ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์จังหวัดสกลนคร 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และ 3) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์จังหวัดสกลนคร ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.4 การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหา ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ความรู้และประสบการณ์	3.97	0.39	มาก
2	มนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ	3.79	0.48	มาก
3	ทักษะในการจัดการ	3.81	0.43	มาก
4	คุณธรรมและจริยธรรม	3.48	0.66	ปานกลาง
	รวม	3.77	0.32	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความรู้และประสบการณ์

($\bar{X} = 3.97$) มีภาวะผู้นำในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านทักษะในการจัดการ ($\bar{X} = 3.81$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 3.48$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.48	0.74	ปานกลาง
2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.07	1.01	ปานกลาง
3	การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.60	0.66	มาก
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.08	0.85	ปานกลาง
รวม		3.29	0.55	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.48$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.07$)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	ประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ด้านการป้องกัน	4.09	0.64	มาก
2	ด้านการบำบัดรักษา	3.89	0.69	มาก
3	ด้านการปราบปราม	3.97	0.70	มาก
4	ด้านการบูรณาการ	4.04	0.56	มาก
รวม		4.01	0.46	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการป้องกัน ($\bar{X}$ =4.09) รองลงมาคือ ด้านการบูรณาการ ($\bar{X}$ =4.04) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบำบัดรักษา ($\bar{X}$ =3.89)

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอิทธิพลของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	.086	.189		.454	.650		
ความรู้และประสบการณ์	.852	.040	.714	21.289	.000**	.905	1.105
มนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ	.187	.035	.195	5.300	.000**	.754	1.327
ทักษะในการจัดการ	.007	.040	.007	.180	.857	.751	1.331
คุณธรรมและจริยธรรม	.039	.023	.055	1.651	.099	.905	1.105

R=776, R²=.601, R²Adj=.597, F=147.916, Sig.=.000**

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านความรู้และประสบการณ์ (β =.714) และด้านมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ (β =.195) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 59.70 (R²Adj=.597) ส่วนปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านทักษะในการจัดการ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณอิทธิพลของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์
จังหวัดสกลนคร

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. error	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	3.712	.148		25.128	.000		
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	.035	.036	.056	.975	.330	.710	1.408
การมีส่วนร่วมในการ							
ดำเนินการ	.068	.023	.148	2.907	.004**	.907	1.103
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	.156	.039	.224	3.974	.000**	.742	1.348
การมีส่วนร่วมในการ							
ประเมินผล	.058	.028	.105	2.096	.037*	.932	1.073
R=275, R ² =.376, R ² Adj=.366, F=8.027, Sig.=.000**							

จากตาราง 5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\beta=.224$) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\beta=.148$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta=.105$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 36.60 ($R^{2}Adj=.366$) ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

การอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านความรู้และประสบการณ์ ($\beta=.714$) และด้านมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ ($\beta=.195$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 59.70 ($R^{2}Adj=.597$) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ภาวะความเป็นผู้นำเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับการเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งกำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดก็เป็นบทบาทหน้าที่หลักสำคัญอย่างหนึ่งของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพราะลำพังหน่วยงานราชการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง อย่างเดียวคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาเสพติดได้ กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมีหน้าที่ติดตาม สอดส่องความ

เคลื่อนไหว คอยรายงานปัญหาสถานการณ์ยาเสพติดในหมู่บ้านให้กับหน่วยงานต้นสังกัดที่ว่าการอำเภอ ได้รับทราบ เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไข ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมรินทร์ พานัด (2563) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านสติปัญญา ด้านภูมิหลังทางสังคม และด้านคุณลักษณะทางสังคม มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม ได้ร้อยละ 45.80 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิณวิธ ศรีกุล (2563) พบว่า ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย (ค่าเบต้า=.639) และด้านภาวะผู้นำแบบเสรีนิยม (ค่าเบต้า=.278) ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรายุทธ์ หอมจันทร์ (2563) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านมีแรงขับสูง ด้านมีแรงจูงใจสูง ด้านมีความซื่อสัตย์ ด้านมีความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านมีความรู้ในด้านบริหารงาน มีอิทธิพลต่อการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใน จังหวัดสุพรรณบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ แพงพา (2563) ได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรเจริญศิลป์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (ค่าเบต้า=.416) ด้านความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพตำรวจ (ค่าเบต้า=.369) ด้านความรู้และทักษะในการบริหาร (ค่าเบต้า=.169) และด้านมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ (ค่าเบต้า=.119) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรเจริญศิลป์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรเจริญศิลป์ ได้ร้อยละ 56.90

5. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\beta=.224$) และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\beta=.148$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta=.105$) มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 36.60 ($R^{2Adj}=.366$) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนจะเป็นพลังขับเคลื่อนให้การพัฒนาเป็นไปตามความต้องการของชุมชน รวมทั้งประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เนื่องจากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุกส่วนราชการ รวมทั้งของกำนันผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพราะมาตรการสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นสิ่งแรกที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ บทบาทของสถาบันทางสังคมไทยในระดับรากหญ้า อันประกอบด้วยสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันโรงเรียน และสถาบันศาสนา เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไข

ปัญหาหาสาเหตุที่ทำให้เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพโรจน์ ภาษา (2565) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\beta=.217$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\beta=.211$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\beta=.175$) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\beta=.166$) มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภิสรา ธารประเสริฐ (2563) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอธาตุพนม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอธาตุพนม ได้ร้อยละ 49.00

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยควรบัญญัติบทลงโทษผู้กระทำความผิด และออกกฎข้อบังคับ รวมทั้งส่งเสริมและปลูกฝัง เพื่อให้กำนันผู้ใหญ่บ้านไม่แสวงหาผลประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติดี และด้านมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ โดยการปลูกฝังให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีกิริยามารยาทดี สุภาพอ่อนโยน และพัฒนาความรู้ความสามารถของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้มีความสามารถประสานงานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้มากขึ้น

1.2 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชน ให้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม การรณรงค์ส่งเสริมและเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด และมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมถึงด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยการรณรงค์ส่งเสริมและเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาถึงผลดีผลเสียในมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติด ตลาดจนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางปรับปรุงการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยนำผลจากการจัดกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไข ให้มากขึ้น

1.3 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ด้านการบำบัดรักษาโดยการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน และรู้จักวิธีการติดตามผู้ติดยาเสพติดหลังการบำบัดและอยู่ระหว่างการคุมประพฤติของเจ้าหน้าที่ และด้านการปราบปราม โดยการส่งเสริมให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านรู้จักให้ความร่วมมือในการหาหลักฐานและพยาน เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดและแจ้งเบาะแสผู้ค้ายาเสพติดต่อเจ้าหน้าที่

1.4 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านความรู้และประสบการณ์ และด้านมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพ ตามลำดับ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีการนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ และมีความสามารถในการประสานงานกับผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนด้วยกัน

1.5 กรมการปกครอง ที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยการให้ความรู้และรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมในโครงการ/ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ด้วยความสมัครใจ และชี้ให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการแก้ไขปัญหาเสพติดในเรื่องคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภออื่น ๆ ของจังหวัดสกลนคร

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เช่น บทบาทของผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำของนายอำเภอ เป็นต้น โดยอาจใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติขั้นสูงขึ้นไป เช่น การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic regression analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis)

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2555). คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาธิตการพิมพ์.
- กฤษฎา นาคประสิทธิ์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.
- กิตติพงษ์ แพงพา. (2563). ภาวะผู้นำของข้าราชการตำรวจที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เกรียงศักดิ์ จอดนอก. (2558). บทบาทในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- จิรเดช กมลเพชร. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้าน ตามแนวชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนติดประเทศเมียนมา). ผลงานการวิจัย หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 (ลักษณะวิชาสังคมจิตวิทยา). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- จุลศักดิ์ บุญแดง. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในเทศบาลตำบล นานา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์. (2565). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดประจำปี 2565. สกลนคร: ที่ว่าการอำเภอกุสุมาลย์.
- นพพร ณะชัยขันธุ์. (2555). สถิติเบื้องต้นสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- ปริญวิช ศรีกุล. (2563). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พงษ์ศักดิ์ มุกดาเม้ง. (2563). บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อประสิทธิผลตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไพโรจน์ ภาษา. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- ศุภิสรา ชารประเสริฐ. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). แผนยุทธศาสตร์ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้บ่่วย ยาเสพติดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2566. กรุงเทพฯ: ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด.
- สมบูรณ์ คักดาพิภพ. (2560). ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้า อิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สรายุทธ์ หอมจันทร์. (2563). ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัด สุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- โสฬส บุญโส และคณะ. (2564). ภาวะความเป็นผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญห ยาเสพติด พ.ศ. 2558-2562. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2560). รายงานสถานการณ์ยาเสพติด ประจำปี 2559. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักทะเบียนราษฎร ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. (2565). รายงานประจำปี 2565. สกลนคร: ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร.

- อัมรินทร์ พานัด. (2563). อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Cohen, J. M. & Uphoff N. T. (1980). "Participation's Place in Rural Develop: Seeking clarity Through Specificity". *World Development*. 1980.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper and Row.

ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย
เกษมบัณฑิต: การวิเคราะห์บนพื้นฐานการศึกษา ความหลงใหล ความฉลาดทาง
ศีลธรรม และทุนทางจิตวิทยา

SOCIAL ENTREPRENEURIAL INTENTIONS OF UNDERGRADUATE STUDENTS, KASEM
BUNDIT UNIVERSITY: AN ANALYSIS BASED ON EDUCATION, PASSION, MORAL
INTELLIGENCE AND PSYCHOLOGICAL CAPITAL

ธารทิพย์ พจนัสสุภาพ^{1*}, วิวรรณ มุกดาประกร², หริพันธุ์ หริรักษ์³, สุชาดา อรุณรัตน์⁴, วีรวัฒน์ พุ่มพยอม⁵
Thantip Pojsupap^{*1}, Viwan Mukdapragorn², Haripan Hapirak³, Suchada Arurat⁴, Veerawat Phumpayom⁵

¹สาขาวิชาการจัดการสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

²สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

⁴สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

⁵สาขาวิชานวัตกรรมธุรกิจการค้าสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹Department of Modern Management Faculty of Business Administration Kasem Bundit University, Thailand

²Department of Human Resource Management Faculty of Business Administration Kasem Bundit University, Thailand

³Department of Marketing Faculty of Business Administration Kasem Bundit University, Thailand

⁴Department of Logistics Management Faculty of Business Administration Kasem Bundit University, Thailand

⁵Department of Modern Trade Business Innovation Faculty of Business Administration Kasem Bundit University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: thantip.poj@kbu.ac.th

Received: September 26, 2023

Revised: November 01, 2023

Accepted: November 11, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงประจักษ์ที่นำเสนอในบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบ่งชี้ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยคำนึงถึงปัจจัยหลัก 4 ประการได้แก่ การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ ความฉลาดทางศีลธรรม และทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 9,035 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและสถิติเชิงพรรณนาถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรตาม แบบจำลองการถดถอยพหุคูณระบุว่า การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีส่วน

สนับสนุนความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.357 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้วเท่ากับ 0.627 สรุปได้ว่า การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ทักษะทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ ความฉลาดทางศีลธรรม และความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ เป็นปัจจัยที่สามารถอธิบายความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมได้มากถึงร้อยละ 62.7

คำสำคัญ: การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม; ทักษะทางจิตวิทยาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ; ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ; ความฉลาดทางศีลธรรม; ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม

Abstract

The study aimed to identify variables influencing undergraduates' social entrepreneurship intentions. This study took into account the four main contextual aspects, including social entrepreneurial education, entrepreneurial passion, moral intelligence, and entrepreneurial psychological capital. The study involved 9,035 undergraduate students from Kasem Bundit University, with a sample of 400 participants selected through stratified random sampling for a self-administered questionnaires survey. Multiple regression analysis and descriptive statistics were also used to analyze the quantitative data. The result showed that all independent variables had a significant influence on the dependent variable. The multiple regression model indicated that social entrepreneurial education contributed most to the intention of social entrepreneurs with the regression coefficient was 0.357 and the adjusted coefficient of determination equals 0.627. It can be concluded that social entrepreneurial education, entrepreneurial psychological capital, moral intelligence, and entrepreneurial passion explained as much as 62.7% of the factors that influence social entrepreneurial intention.

Keywords: social entrepreneurial education; entrepreneurial psychological capital; entrepreneurial passion; moral intelligence; social entrepreneurial intentions

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

กระแสงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการนั้นยังอยู่ในความสนใจของนักวิชาการอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าในอดีตที่ผ่านมาจะมีงานวิจัยจำนวนมากที่ยืนยันข้อสันนิษฐานว่ามีลักษณะบุคลิกภาพบางอย่างซึ่งทำให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งแตกต่างจากบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการ เช่น มีความคิดสร้างสรรค์และชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ กล้าเผชิญความเสี่ยง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจควบคุมภายในตน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบนี้อาจยังไม่สามารถตอบคำถามที่ว่า บุคคลที่มีนิสัยเหมือนกันแต่ทำไมอาชีพไม่เหมือนกัน และทำไมพวกเขาจึงเลือกประกอบธุรกิจด้วยตนเอง (Wang & Yee, 2023) ดังนั้น เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางความรู้อันจะนำไปสู่การขยายผลลัพธ์ในการพัฒนาความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม มุมมองการวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาแบบสหวิทยาการเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม เพื่อบูรณาการตัวทำนายทางจิตวิทยา และสังคมวิทยาเข้ากับการวิเคราะห์ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม

ในบริบทประเทศกำลังพัฒนาเชื่อว่า ยิ่งส่งเสริมให้มีการคิดแบบผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้นเท่าไร ก็จะมี

ผู้ประกอบการในประเทศมากขึ้นเท่านั้น จากการสำรวจการว่างงานในประเทศไทยของ National Statistical Office (2022) พบว่า สาเหตุการออกจากงานส่วนใหญ่ คือ พวกเขาต้องการเปลี่ยนงานใหม่ และต้องการประกอบอาชีพอิสระ จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาและสถาบันทางการศึกษา หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถ ตลอดจนความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น การเป็นผู้ประกอบการจึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากผู้ประกอบการเป็นทั้งผู้ที่สร้างรายได้ และการจ้างงานให้กับประเทศ Voda & Florea (2019) ได้ระบุว่าความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการจะช่วยนำไปสู่พฤติกรรมหรือการเป็นผู้ประกอบการในอนาคตของบุคคล

การประกอบการเพื่อสังคมเป็นกลุ่มที่ขับเคลื่อนองค์การด้วยภารกิจงานเพื่อการกุศลด้วยจุดประสงค์ทางสังคม โดยเติบโตบนความสมดุลของสามองค์ประกอบ คือ กำไร คน และโลก ภารกิจเพื่อสังคมมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การนำผลกำไรกลับคืนสู่สังคมเพื่อแก้ปัญหาสังคม สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนไปในทางที่ดีขึ้น ปัญหาในชุมชนลดลง เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความยากจน ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ (Khattiya & Pomlaktong, 2019) จากคำถามที่ว่า “ทำไมบางคนกลายเป็นผู้ประกอบการ ในขณะที่บางคนไม่เป็น” ในแง่มุมของการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมก็เกิดคำถามเช่นเดียวกันนี้

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตเป็นหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาที่ตระหนักถึงภารกิจสำคัญในการสร้างและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการของประเทศ เนื่องจากสถาบันมีส่วนในการบ่มเพาะบัณฑิตให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการประกอบการ อีกทั้งในอนาคตเมื่อสำเร็จการศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรีเหล่านั้นจะกลายเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศจากการเริ่มต้นธุรกิจ สตาร์ทอัพ (startup) เพื่อเป็นผู้ประกอบการ นำไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพ และลดอัตราการว่างงานในอนาคตต่อไป ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องค้นหาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการดำเนินกิจการเพื่อสังคมประกอบกับการศึกษาเชิงประจักษ์ที่เข้าถึงได้เกี่ยวกับความตั้งใจของผู้ประกอบการทางสังคมในกลุ่มคนรุ่นใหม่ยังมีไม่มากนัก จากที่กล่าวมาผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า การสำรวจปรากฏการณ์ในครั้งนี้จะช่วยเพิ่มเติมข้อค้นพบทางวิชาการ โดยเชื่อมโยงปัจจัยภายในตัวบุคคลโดยบูรณาเข้ากับแนวคิดกิจการเพื่อสังคมกับปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ ความฉลาดทางศีลธรรม และทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ จะทำให้ทราบถึงความคิด แรงปรารถนา ระดับศีลธรรม รวมถึงสภาพจิตใจในด้านบวกของนักศึกษาได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นแนวทางช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพัฒนาหลักสูตรในระดับปริญญาตรีได้จัดโปรแกรมสนับสนุนเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อมให้พวกเขาเหล่านั้นได้พัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมรายใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ ความฉลาดทางศีลธรรม ทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ และความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องการประกอบการเพื่อสังคมยังเป็นประเด็นที่ได้รับการพูดถึงกันอย่างกว้างขวางในแวดวงวิชาการทั้งในด้านคำจำกัดความของการประกอบการทางสังคมมุ่งเน้นไปที่กระบวนการและพฤติกรรมของผู้ประกอบการ ทฤษฎีที่นิยมถูกอ้างอิงถึงในการอธิบายได้แก่ แบบจำลองทางทฤษฎีของพฤติกรรมตามแบบแผนของ Ajzen หรือ Theory of Planned Behavior (TPB) สนับสนุนว่าการพัฒนาผู้ประกอบการทางสังคมเป็นผลมาจากการสร้างความตั้งใจของแต่ละบุคคล คือ การกระทำบางอย่างโดยทัศนคติและความสามารถของพวกเขา โดยให้ความสำคัญกับ ทัศนคติ การควบคุมพฤติกรรม และบรรทัดฐานส่วนบุคคล อย่างไรก็ตามนักวิชาการยังคงพยายามทบทวนเพื่อทำความเข้าใจบทบาทของปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม

ในขณะเดียวกัน ความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมถูกอธิบายภายใต้ทฤษฎีด้านบุคลิกภาพของบุคคล ทฤษฎีทุนทางสังคมและทุนมนุษย์ โดยผลการศึกษาข้างต้นว่า คุณลักษณะที่เอื้อสังคม ความรู้ ความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม เป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมการระบุโอกาสสำหรับผู้ประกอบการ และมีอิทธิพลสำคัญต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Wennekers et al., 2005; Wang et al., 2017; Bacq & Alt, 2018) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งสะท้อนผลลัพธ์แบบแยกส่วน ดังนั้นมุมมองการวิจัยในครั้งนี้จึงพยายามเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการโดยเน้นไปที่การศึกษาแบบสหวิทยาการ ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดคุณลักษณะส่วนบุคคล การเรียนรู้ การรับรู้ทางอารมณ์ การรับรู้ความปรารถนา และการรับรู้ถึงความเป็นไปได้ เพื่ออธิบายความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม โดยบูรณาการการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงสังคมวิทยาร่วมกับตัวแปรเชิงจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ ความฉลาดทางศีลธรรม และทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ

จากการศึกษาวรรณกรรมในอดีตสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการมีส่วนสนับสนุนพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับ Kuehn (2008) ที่ระบุว่าผู้ที่จบหลักสูตรผู้ประกอบการน่าจะมี ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการสูงกว่า ในขณะที่ Keat et al. (2011) พบว่าการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ในการศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของนิยามของคำว่า ผู้ประกอบการเพื่อสังคม Solomon et al. (2019) ได้นิยามว่าเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการระบุ การใช้ประโยชน์จากโอกาส เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่สร้างมูลค่าทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ

ในช่วงที่ผ่านมากระแสความนิยมเกี่ยวกับแรงปรารถนา หรือความหลงใหล (Passion) กลายเป็นหัวข้อยอดนิยมในสื่อสังคมทั่วไป โดยมีคำกล่าวว่า “ถ้าคุณค้นพบสิ่งที่เป็นสิ่งที่คุณหลงใหล ถ้าคุณพบสิ่งที่คุณรัก และคุณจะทำสิ่งที่คุณรักไปโดยไม่มีวันเหนื่อย” ในวรรณกรรมด้านความเป็นผู้ประกอบการนั้น ประเด็นความหลงใหลในการประกอบการ ถูกนิยามว่า เป็นความกระตือรือร้น การมีใจรักในการเป็นผู้ประกอบการ หรือแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลนั้นอยากเป็นผู้ประกอบการ โดยมีผลการทบทวนในงานหลากหลาย กล่าวคือ ความหลงใหลในการประกอบการเป็นตัวแปรทำนายผลลัพธ์ในการประกอบการ ยิ่งพวกเขามีใจรักในการดำเนินการมากเท่าไรยิ่งช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์และความสามารถของผู้ประกอบการในการรับรู้โอกาสอีกด้วย (Cardon et al., 2013)

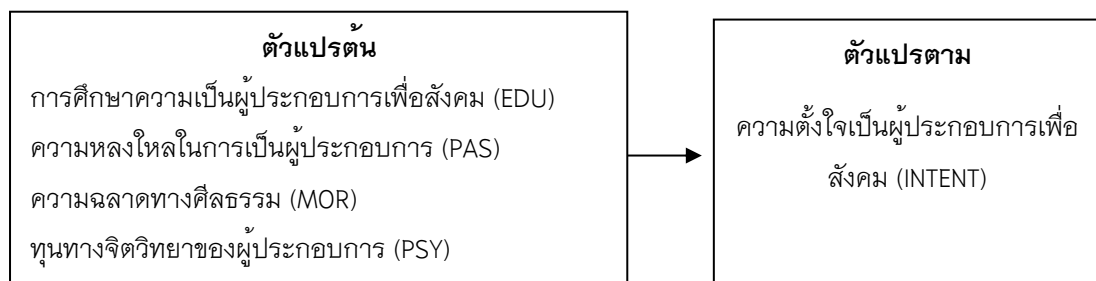
แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางศีลธรรมนั้นเป็นประเด็นใหม่ที่มีการศึกษาไม่น้อยไปกว่าความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางศีลธรรมเป็นความสามารถทางจิตที่มุ่งเพื่อส่วนรวม การกระทำส่วนบุคคลในโครงสร้างความ

ฉลาดทางศีลธรรม ประกอบด้วย ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การให้อภัย ความสามารถแยกแยะความถูกต้องได้ และมีความเห็นอกเห็นใจ ในฐานะของผู้ประกอบการเชิงสังคม พวกเขาจำเป็นต้องมีความเข้าใจและควบคุมการแสดงออกทางจริยธรรมของตนเองซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในด้านดี เช่น การคิดแต่ในสิ่งดี ทำดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สอดคล้องกับ Dhiramitr et al. (2022) ที่สรุปว่า ความฉลาดทางศีลธรรมและจริยธรรมมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบทางบวกต่อความสำเร็จในการทำงาน ด้านบทบาทการทำงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า นักวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ให้ความสนใจกับโครงสร้างของทุนทางจิตวิทยาเพิ่มมากขึ้น Luthans, et al. (2010) อธิบายว่า ทุนทางจิตวิทยาสะท้อนถึงสภาพจิตใจในด้านบวกของปัจเจกบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ ประกอบด้วยสี่มิติ ได้แก่ 1) การรับรู้ความสามารถของตนเองเชื่อว่าตนเองสามารถทำงานที่ท้าทายได้สำเร็จ 2) ความหวัง บ่งชี้ถึงความสามารถในการมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย 3) การมองโลกในแง่ดี เป็นลักษณะของบุคคลที่เต็มไปด้วยพลังบวกต่อความคาดหวังในอนาคต และ 4) ความสามารถในการฟื้นพลัง เป็นความสามารถในการรับมือกับความไม่แน่นอน การที่บุคคลหนึ่งมีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ที่เผชิญและสามารถฟื้นตัวกลับได้อย่างรวดเร็วหากพบความพ่ายแพ้หรือความล้มเหลว ผลลัพธ์จากการศึกษาแนวคิดทางจิตวิทยาเชิงบวกนี้สามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานของพนักงานในองค์กรได้อีกด้วย สอดคล้องกับทฤษฎีที่ว่าด้วยการบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากร ที่อธิบายว่า บุคคลสามารถใช้ทรัพยากรของตนเพื่อจัดการกับแรงกดดันในฐานะของผู้ประกอบการและตอบสนองความต้องการปัจจัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ในเชิงบวก (Hobfoll, 2002)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม และได้สังเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมซึ่งรวบรวมจากวรรณกรรมทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Walter & Block, 2016) ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ (Vallerand et al., 2003) ความฉลาดทางศีลธรรม (Fatoki, 2018) และทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ (Luthans et al., 2007) โดยแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9,035 คน จากฐานข้อมูลระบบบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9,035 คน จากฐานข้อมูลระบบบริการการศึกษาของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ใช้สูตรของทาร์โย มามานัน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% กำหนดขนาดตัวอย่างได้เท่ากับ 384 คน และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงสำรองกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 16 คน รวมขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจัดทำในรูปแบบของ Google form ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ คณะ ชั้นปี ประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการ และพื้นฐานการเป็นผู้ประกอบการของครอบครัว มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ส่วนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นด้านการศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมปรับปรุงจาก Walter & Block (2016) โดยแก้ไขให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากรในบริบทของไทย จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 6 ข้อ ปรับปรุงจาก Vallerand et al. (2003) โดยข้อความแต่ละข้อนั้นจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ส่วนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับความฉลาดทางศีลธรรม ปรับปรุงจาก Fatoki (2018) จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ส่วนที่ 5 สอบถามเกี่ยวกับทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ ปรับปรุงจาก Luthans et al. (2007) จำนวน 20 ข้อ และส่วนที่ 6 สอบถามความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ปรับปรุงจาก Liñán & Chen (2009) จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยประชาสัมพันธ์ข้อมูลภายในมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต พร้อมสร้าง QR Code แบบสอบถามออนไลน์ โดยได้ชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบว่า การเก็บข้อมูลนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ ใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ความคิดเห็นของอาสาสมัครจะถูกเก็บเป็นความลับไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และวิเคราะห์รายงานผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น เมื่อสิ้นสุดการวิจัยไฟล์ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะถูกลบทิ้ง การตอบแบบสอบถามครั้งนี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการเรียน หากอาสาสมัครรู้สึกไม่สบายใจ สามารถยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา อาศัยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านผู้ประกอบการ จำนวน 3 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องกับจุดประสงค์ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย จำนวน 40 คน และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.978 ในการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัด จะใช้สถิติ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy และค่า Bartlett's test of Sphericity เพื่อตรวจสอบความ

สัมพันธ์ของตัวแปรว่าเป็นเมตริกเอกลักษณะหรือไม่ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลและระดับความคิดเห็นด้านอื่น ๆ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายของค่าคะแนนจะใช้เกณฑ์ของ Wongrattana (2012) ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณจะทดสอบตามข้อตกลงเบื้องต้น กล่าวคือ จะทำการตรวจสอบว่าเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุหรือไม่ โดยดูจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระจะใช้ค่าสถิติ Tolerance และ Variance Inflation Factor และในการตรวจสอบว่าเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนหรือไม่โดยใช้สถิติ Durbin-Watson

ผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลและตัวแปรที่ศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับการตอบกลับรวมทั้งหมด 400 ชุด นำมาวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.3) มีอายุอยู่ระหว่าง 18 ถึง 20 ปี (ร้อยละ 57.0) ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 42.0) ในคณะศึกษาศาสตร์สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 63.0) นักศึกษาไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นผู้ประกอบการมาก่อน (ร้อยละ 66.3) และครอบครัวไม่มีพื้นฐานเป็นผู้ประกอบการ (ร้อยละ 53.3) ผลการวิเคราะห์ลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย พบว่าด้านการศึกษาคือเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) ด้านความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) ด้านความฉลาดทางศีลธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) ด้านทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) และความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$)

2. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดตัวแปรแต่ละองค์ประกอบ โดยใช้สถิติ Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) และค่า Bartlett's test of Sphericity พบว่า ค่า KMO ทุกตัวมีค่ามากกว่า 0.5 และ Bartlett's test of sphericity ค่าไคสแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาค่าพิสัยของค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างทุกตัวมีค่ามากกว่า 0.5 และค่าความแปรปรวนที่สามารถอธิบายได้อยู่ระหว่างร้อยละ 59.994 ถึง 86.022 จากค่าสถิติดังกล่าวจึงยอมรับได้ว่า แบบวัดที่ใช้มีค่าความเที่ยงตรงรายละเอียดดังตาราง 1 ผลการตรวจสอบตามข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่มีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีขนาดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.426 ถึง 0.843 ทำให้เชื่อได้ว่าไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ในการตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระ เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Tolerance พบว่าค่า Tolerance ทุกตัวมีค่ามากกว่า 0.1 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.249 ถึง 0.614 ในขณะที่ค่า VIF ครรรมมีค่า น้อยกว่า 10 จากผลวิเคราะห์พบว่า ค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1.629 ถึง 4.016 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่า ตัวแปรอิสระเป็นอิสระต่อกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปร ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อน พบว่ามีค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.936 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างตัวแปรมีความอิสระต่อกันไม่เกิดปัญหา Autocorrelation ดังตาราง 2

ตาราง 1 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบวัดตัวแปรแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบด้าน	ค่า KMO	ค่า Bartlett's test of sphericity approx. χ^2
การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (EDU)	0.943	2335.027**
ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ (PAS)	0.839	1130.916**
ความฉลาดทางศีลธรรม (MOR)	0.862	1537.645**
ทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ (PSY)	0.832	1416.280**
ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (INTENT)	0.835	934.957**

** P<0.01

ตาราง 2 ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและการทดสอบความเป็นอิสระของตัวแปรอิสระ

	EDU	PAS	MOR	PSY	Tolerance	VIF
EDU	1				.489	2.046
PAS	.601**	1			.614	1.629
MOR	.569**	.426**	1		.286	3.496
PSY	.631**	.500**	.843**	1	.249	4.016

** P<0.01

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ค่า F-test มีค่า sig. = 0.01 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวในการวิจัยนี้ที่สามารถนำมาใช้ในการประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาได้ ผลการวิเคราะห์พบว่า มีตัวแปรทำนายทั้ง 4 ตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.794 มีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (R^2) เท่ากับ 0.630 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงซ้อนที่ปรับค่าแล้ว (Adjust R^2) เท่ากับ 0.627 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาได้ร้อยละ 62.7 ส่วนที่เหลือเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ ค่าความผิดพลาดมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.373 แสดงว่าปัจจัยทั้งหมดสามารถลดความผิดพลาดในการประเมินปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาได้ร้อยละ 37.3

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ T-Statistic พบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สำหรับผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ พบว่าปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาได้สูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 0.357 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.329 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 0.329 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.307 ปัจจัยด้านความฉลาดทางศีลธรรม มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

เท่ากับ 0.200 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.201 และปัจจัยด้านความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ 0.088 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.084 ดังตาราง 3

สมการพยากรณ์ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.138 + 0.357 (\text{EDU}) + 0.329 (\text{PSY}) + 0.200 (\text{MOR}) + 0.088 (\text{PAS})$$

สมการพยากรณ์ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.329 (\text{EDU}) + 0.307 (\text{PSY}) + 0.201 (\text{MOR}) + 0.084 (\text{PAS})$$

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรพยากรณ์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	.138	.162		.851	.395
การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม (EDU)	.357	.047	.329	7.526	.000**
ทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ (PSY)	.329	.066	.307	5.005	.000**
ความฉลาดทางศีลธรรม (MOR)	.200	.057	.201	3.510	.000**
ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ (PAS)	.088	.041	.084	2.162	.031*

R = 0.794, R² = 0.630, Adjust R² = 0.627, Durbin-Watson = 1.936, Std. error of the estimate = 0.37329

*p < 0.05, ** P<0.01

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ ความฉลาดทางศีลธรรม และทุนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม และตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัวสามารถพยากรณ์ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม สอดคล้องกับ Hassan et al. (2022) ที่บ่งชี้ว่าการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการเป็นตัวกำหนดความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยในบังคลาเทศ การศึกษาด้านการประกอบการช่วยเพิ่มความเต็มใจของนักศึกษาในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเพื่อสังคม ด้วยเพราะการศึกษาเป็นช่องทางสำคัญในการให้ความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับธุรกิจเพื่อสังคม รวมถึงแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ และถือเป็นปัจจัยสำคัญในการทำความเข้าใจกระบวนการเป็นผู้ประกอบการ เช่นเดียวกันการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจของของนักศึกษาที่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการและประกอบอาชีพอิสระในอนาคตด้วย ดังนั้น การศึกษาการเป็นผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญและมีอิทธิพลในการพัฒนาความตั้งใจของผู้ประกอบการผ่านทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (Naveed et al., 2021)

2. ทนทางจิตวิทยาของผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้โดย Mahfud et al. (2020) ที่ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นและความตั้งใจของผู้ประกอบการ ดังนั้นแม้จะเผชิญกับความยากลำบาก ผู้ประกอบการที่มีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ที่เผชิญก็ยังคงยืนหยัดในการบรรลุวัตถุประสงค์ของตนและสามารถฟื้นตัวกลับได้อย่างรวดเร็วหากพบความพ่ายแพ้หรือความล้มเหลว Newbold & Erwin (2014) สนับสนุนว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วมคอร์สการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการแล้ว พวกเขามีคะแนนในด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองในเชิงผู้ประกอบการ ความคาดหวังผลลัพธ์ของผู้ประกอบการ และความตั้งใจของผู้ประกอบการสูงขึ้นด้วย ดังนั้นทนทางจิตวิทยาเป็นคุณลักษณะเชิงบวกของแต่ละบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นกุญแจสำคัญเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยในมุมมองของผู้ประกอบการเมื่อต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ความท้าทายต่าง ๆ ในสังคม พวกเขาต้องมีความมั่นใจและมุ่งมั่นที่จะใช้พยายามเพื่อความสำเร็จ การมองโลกในแง่ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต สามารถผลักดันพลังบวกก่อให้เกิดความเพียรสู้เป้าหมายและจะไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ ต่อปัญหาความยุ่งยากที่ได้รับ

3. ความฉลาดทางศีลธรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม สอดคล้องกับ Kibler & Kautonen (2016) ที่สนับสนุนว่า ค่านิยมทางศีลธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจของแต่ละบุคคลในการเริ่มต้นกิจการเพื่อสังคม ความฉลาดทางจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการทำนายลักษณะความเป็นพลเมืองดี บุคคลมีแนวโน้มโดยธรรมชาติในการกระทำสิ่งใด ๆ ด้วยความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และการให้อภัยในฐานะของผู้ประกอบการเชิงสังคม พวกเขาจำเป็นต้องมีความเข้าใจและควบคุมการแสดงออกทางจริยธรรมของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในด้านดี เช่น การคิดแต่ในสิ่งดี ทำดี มีความเห็นอกเห็นใจเป็นผู้อื่น เพราะสังคมที่มีผู้ประกอบการที่มีศีลธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐาน สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากพฤติกรรม บุคลิกภาพ อุปนิสัย เจตจำนง ทั้งจิตใจ คำพูดและการกระทำที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดังนั้นผู้ประกอบการเพื่อสังคมจำเป็นต้องพยายามสร้างสมดุลระหว่าง ความจำเป็นทางศีลธรรมและแรงจูงใจในการแสวงหาผลกำไร

4. ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม สอดคล้องกับ Cardon et al. (2013) และ Huyghe et al. (2016) ที่สนับสนุนว่า ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการเป็นความรู้สึกเชิงบวกอันเข้มข้นที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้ประกอบการซึ่งเชื่อมโยงกับกับอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการจึงมีผลเป็นแรงบันดาลใจที่ช่วยให้บุคคลสามารถเอาชนะอุปสรรคและยังคงมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้ที่มีใจรักในการเป็นผู้ประกอบการย่อมมีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะสานฝันของตนเองให้สำเร็จในอนาคต ความหลงใหลในการเป็นผู้ประกอบการเป็นปัจจัยกระตุ้นสำคัญในพฤติกรรมของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพวกเขาต้องดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมไม่แน่นอนและทรัพยากรมีจำกัด

องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบจากการศึกษาสะท้อนให้เห็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งในแง่ปัจจัยภายในตัวบุคคลซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ติดตัวมาในแต่ละบุคคล ความคิด แรงปรารถนา ระดับศีลธรรม รวมถึงสภาพจิตใจในด้านบวกของนักศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากการเลี้ยงดู รวมถึงพื้นฐาน

ครอบครัว แม้ว่านักศึกษาบางคนจะยังไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นผู้ประกอบการมาก่อน แต่พวกเขาเหล่านั้นก็มีความตระหนักถึงการดำเนินกิจการเพื่อสังคม ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และแสดงบทบาทการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อบ่มเพาะเสริมทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมให้แก่พวกเขาเหล่านั้น แม้ว่าจากพบปะการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตนั้นได้มุ่งเน้นการสร้างเสริมความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ให้แก่ผู้เรียนอยู่ในระดับมากแล้วก็ตาม แต่ผู้ที่สืบบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสามารถนำประเด็นนี้ไปปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยเพิ่มเติมเนื้อหา ปรับปรุงรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมประสบการณ์ การลงมือปฏิบัติจริงให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยมุ่งเน้นไปที่ทักษะที่สามารถนำไปใช้กับการดำเนินธุรกิจในบ้านเกิดของพวกเขา รวมถึงในอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ เพื่อมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีทักษะสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในอนาคต นอกจากการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ทักษะการเป็นผู้ประกอบการแล้ว ผู้บริหารยังจำเป็นต้องสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างนักลงทุนทางการเงินลงทุนกับนักศึกษาในฐานะคนรุ่นใหม่ที่เป็นผู้ประกอบการในอนาคต เพื่อให้นักศึกษาที่มีความตั้งใจจะเริ่มต้นธุรกิจของตนเองสามารถเปลี่ยนความคิดของพวกเขาให้เป็นการลงทุนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบพัฒนาหลักสูตรในระดับปริญญาตรีควรจัดหลักสูตรการประกอบการเพื่อสังคมและโปรแกรมสนับสนุนเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้พวกเขาเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของการเป็นผู้ประกอบการในการสร้างมูลค่าและช่วยแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเริ่มต้นกิจการเพื่อสังคม การจัดการ และการขยายกิจการเพื่อสังคมในอนาคต โดยมุ่งเน้นไปที่การออกแบบเนื้อหาและกระบวนการด้านการศึกษการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์ ฝึกฝนทักษะและสร้างความตระหนักรู้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การสร้างทักษะในด้านการเจรจาต่อรอง ความเป็นผู้นำ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ และการเปิดรับนวัตกรรม

1.2 ผู้สอนควรตระหนักถึงปัญหาการใช้วิธีสอนแบบบรรยายแบบดั้งเดิมซึ่งทำให้ผู้เรียนหมดความสนใจ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงสามารถพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการได้ เช่น การสร้างแผนธุรกิจ การแข่งขันแผนธุรกิจ การเริ่มต้นธุรกิจเพื่อสังคมโดยตัวนักศึกษาเอง การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเพื่อสังคม การสัมภาษณ์เพื่อแบ่งปันความรู้จากผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจตัวจริง

1.3 คุณลักษณะเฉพาะในมิติของทุนทางจิตวิทยาด้านบวกของบุคคลเป็นสิ่งที่บุคคลสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ ดังนั้นในฐานะสถาบันการศึกษาควรให้การสนับสนุนการสร้างทักษะในมิติของทุนทางจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้ความสามารถในตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดีและความยืดหยุ่น ซึ่งมีส่วนส่งเสริมที่สำคัญในเนื้อหาการศึกษการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อหล่อหลอมให้พวกเขาเกิดความหลงใหลในพันธกิจเพื่อสังคม การสร้างบรรยากาศกับการพัฒนาชุมชนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเหล่านั้นตระหนักถึงการแก้ปัญหาผ่านการทำธุรกิจเพื่อสังคม นอกเหนือจากการฝึกอบรมและการให้คำปรึกษาแล้ว ยังควรให้ความสำคัญกับการแสวงหาความร่วมมือจากแหล่งเงินทุน เพื่อให้พวกเขาได้มีโอกาสเริ่มต้นธุรกิจ ซึ่งจะมีส่วนเพิ่มการรับรู้ความสามารถในตนเองและความหลงใหลในการกล้าได้กล้าเสียของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรเพิ่มตัวแปรอิสระที่น่าสนใจ เช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของเครือข่ายทางสังคมและบทบาทของครอบครัวกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม
- 2.2 ควรศึกษาในเชิงการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้น เช่น การเปรียบเทียบระดับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคมของนักศึกษาในบริบทมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
- 2.3 ควรเพิ่มเติมการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ความคิดเห็นในเชิงลึกและหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bacq, S., & Alt, E. (2018). Feeling capable and valued: A prosocial perspective on the link between empathy and social entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*, 33(3), 333–350.
- Cardon, M. S., Gregoire, D. A., Stevens, C. E., & Patel, P. C. (2013). Measuring entrepreneurial passion: Conceptual foundations and scale validation. *Journal of Business Venturing*, 28(3), 373–396.
- Dhiramitr, S., Pratoom, K., & Savatsomboon, G. (2022). Quotient factors affecting job success of personnel of provincial commercial officer in Thailand. *Journal of Modern Learning Development*, 7(2), 120–134.
- Fatoki, O. (2018). Determinants of Social Entrepreneurial intentions of university students in South Africa. *Journal of Economics and Behavioral Studies*, 10(6A), 72–80.
- Hassan, H. M. K., Igel, B., & Shamsuddoha, M. (2022). *Entrepreneurship education and social entrepreneurial intentions: The mediating effects of entrepreneurial social network*. Retrieved May 23, 2023 from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9150754/pdf/fpsyg-13-860273.pdf>.
- Hobfoll, S. E. (2002). Social and psychological resources and adaptation. *Review of General Psychology*, 6, 307–324.
- Huyghe, A., Knockaert, M., & Obschonka, M. (2016). Unraveling the “passion orchestra” in academia. *Journal of Business Venturing*, 31(3), 344–364.
- Keat, O. Y., Selvarajah, C., & Meyer, D. (2011). Inclination towards entrepreneurship among university students: An empirical study of Malaysian university students. *International Journal of Business and Social Science*, 2(4), 206–220.
- Khattiya, S., & Pomlaktong, N. (2019). Social Enterprises and sustainable national Development. *Journal of Management Science Review*, 21(1), 145–154.
- Kibler, E., & Kautonen, T. (2016). The moral legitimacy of entrepreneurs: An analysis of early-stage entrepreneurship across 26 countries. *International Small Business Journal*, 34(1), 34–50.
- Kuehn, K. W. (2008). Entrepreneurial intentions research: Implications for Entrepreneurship education. *Journal of Entrepreneurship Education*, 11, 87–98.
- Lián, F., & Chen, Y. (2009). Development and Cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship theory and practice*, 33, 593–617.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2010). Positive psychological capital: Measurement and

- relationship with performance and satisfaction. *Journal of Personnel Psychology*, 60, 541–572.
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2007). *Psychological capital: Developing the human competitive edge*. New York: Oxford University Press.
- Mahfud, T., Triyono, M. B., Sudira, P., & Mulyani, Y. (2020). The influence of social capital and entrepreneurial attitude orientation on entrepreneurial intentions: the mediating role of psychological capital. *European Research on Management and Business Economics*, 26(1), 33–39.
- National Statistical Office. (2022). *Labor Force Survey, 1st Quarter 2021*. Retrieved May 1, 2023 from http://www.nso.go.th/sites/2014en/Survey/social/labour/LaborForce/2021/summary1_64.pdf
- Naveed, M., Zia, M. Q., Younis, S., & Shah, Z. A. (2021). Relationship of individual social entrepreneurial orientations and intentions: Role of social entrepreneurship education. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 15(1), 39–50.
- Newbold, K. F., & Erwin, T. D. (2014). The education of entrepreneurs: An instrument to measure entrepreneurial development. *Journal of Business and Entrepreneurship*, 26(1), 141–178.
- Solomon, G. T., Alabduljader, N., & Ramani, R. S. (2019). Knowledge management and social entrepreneurship education: Lessons learned from an exploratory two-country study. *Journal of Knowledge Management*, 23(10), 1984–2006.
- Vallerand, R. J., Blanchard, C., Mageau, G. A., Koestner, R., Ratelle, C., Léonard, M., Gagné, M., & Marsolais, J. (2003). Les passions de l'ame: On obsessive and harmonious passion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(4), 756–767.
- Voda, A. I., & Florea, N. (2019). Impact of personality traits and entrepreneurship education on entrepreneurial intentions of business and engineering students. *Sustainability*, 11, 1–34.
- Walter, S. G., & Block, J. (2016). Outcomes of entrepreneurship education: An institutional perspective. *Journal of Business Venturing*, 31(2), 216–233.
- Wennekers, S., Van Wennekers, A., Thurik, R., & Reynolds, L. (2005). Nascent Entrepreneurship and the Level of Economic Development. *Small Business Economics*, 24, 293–309.
- Wongrattana, C. (2012). *Techniques for using statistics for research*. Bangkok: Thepnaramit Printing.
- Wang, Z., Li, J., & Yuan, D. (2017). The Impact of Social Capital on Opportunity Recognition of Social Entrepreneurs. *Journal of China University of Geosciences (Social Sciences Edition)*, 17, 140–149.
- Wang, A., & Yee, C. (2023). A Literature Review of Social Entrepreneurship. *Open Journal of Business and Management*, 11, 2232–2246.

การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน
จังหวัดสกลนคร

CREATING THE PRODUCT IDENTITY OF THE BUFFALO MANURE-DYED FABRIC
NA CHUEAK VILLAGE, RAE SUB-DISTRICT, PHANG KHON DISTRICT,
SAKON NAKHON PROVINCE

ปิยะวดี ยอดดนา^{*1}, สุกกมล ลาโสภา²
Piyawadee Yodha^{*1}, Sudkamon Lasopha²

¹สาขาวิชาบริหารการเงิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ¹Financial Management Program,
Faculty of Management Sciences, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

²สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ²Chemistry Program, Faculty of
Science and Technology, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: piyawadee.jpv@gmail.com^{*1}, sudkamon@snru.ac.th²

Received: January 02, 2024

Revised: January 12, 2024

Accepted: January 19, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควาย โอกาสทางการตลาด ปัญหา และอุปสรรคของกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 7 คน ผลการวิจัย พบว่า การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควายเกิดจากการเชื่อมโยงทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการนำวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่รวมกลุ่มทอผ้า ย้อมผ้า เลี้ยงควาย มาสร้างเป็นอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควายภายใต้ โลโก้ “ควาย” ที่มีความแตกต่างโดดเด่น สะท้อนความเป็นตัวตนของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีโอกาสด้านการตลาด โดยเฉพาะตลาดท่องเที่ยวทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ และทำให้ชุมชนมีรายได้เสริม อย่างไรก็ตามผู้ผลิตยังคงมีปัญหาด้านเงินทุนในการพัฒนาศักยภาพตลาด และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ: ผ้าย้อมมูลควาย; อัตลักษณ์; บ้านนาเชือก

Abstract

The objective of this research was to study the creation of the product identity of the buffalo manure-dyed fabric, the marketing opportunity, and the problems and obstacles of the buffalo manure-dyed fabric group in Na Chueak village, Rae sub-district, Phang Khon district, Sakon Nakhon province. This research is qualitative research. In-depth interviews, participant observation, and non-participant observation were employed. There were seven key informants. The research findings revealed that the buffalo manure-dyed fabric's product identity was created through the interaction of human capital, social capital, cultural capital, and local wisdom. They could be managed by using the lifestyle of the people in the community who gather for weaving, dyeing, and raising buffalo. This has been used to create a product identity for buffalo dung-dyed fabric under the "Buffalo" logo that is different and outstanding, reflecting the identity of the community. As a result, the community had marketing opportunities at both the provincial and national levels, particularly in the tourism market. They had extra income. However, the producer group had problems with both funding to develop market potential and the use of information technology usage.

Keywords: buffalo manure-dyed fabric; Identity; Na Chueak village

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การพัฒนาประเทศโดยการขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ได้เน้นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานราก เช่น การส่งเสริมจัดตั้งกลุ่มอาชีพในรูปแบบกลุ่มโอท็อป วิสาหกิจชุมชน เอสเอ็มอี และรูปแบบอื่น ๆ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับการผลิตไปจนถึงระดับการบริโภค โดยการส่งเสริมอุตสาหกรรมในชุมชน การท่องเที่ยวชุมชน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในด้านความคิด การลงมือปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในระดับฐานรากมีอาชีพ มีรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และเป้าหมายการพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงผลการพัฒนาให้เกิดขึ้น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ระดับครัวเรือน ทุกครัวเรือนต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต นำผลผลิตไปขาย สร้างรายได้ให้ครอบครัว มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ระดับที่ 2 ระดับกลุ่ม องค์กร/ชุมชน/หมู่บ้าน ที่มีความเข้มแข็ง มีความมั่นคงทางอาหาร ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ สุขภาพกายใจแข็งแรง ระดับที่ 3 ระดับพื้นที่/ตำบล มีฐานงานเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ระดับที่ 4 ระดับจังหวัด มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาระดับนโยบาย เพื่อยกระดับให้เป็นจังหวัดจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจ และทุนชุมชน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2564) อย่างไรก็ตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้นั้น จะต้องมีการวิเคราะห์ทุนชุมชนที่มี เช่น ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถนำมาต่อยอดสู่การสร้างอัตลักษณ์และจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ชุมชน บอกถึงท้องถิ่น หรือความเป็นชาติ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ล้ำสมัย ดังนั้น การส่งเสริมชุมชนให้มีศักยภาพจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ชุมชนตามแนวทางดำเนินธุรกิจในปัจจุบันนี้ 1) เงินทุน การผลิต การตลาด การ

บริหารจัดการ 2) ทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ความสนใจ ความชอบ ความรู้ ทักษะอาชีพ ประสบการณ์ และสุขภาพร่างกาย (ปริยานันท์ โพธิ์ศิริวัฒน์, 2565) ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้เข้าใจศักยภาพของตนเอง และพร้อมรับการส่งเสริมจากหน่วยงานภายในและภายนอก นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น เป็นการช่วยยกมาตรฐานด้านภาพลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือ และสร้างโอกาสทางการตลาดมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ชุมชนบ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ (วัว ควาย) ต่อมา มีการตั้งกลุ่มอาชีพทอผ้าย้อมสีธรรมชาติขึ้นเพื่อต้องการหารายได้เสริม โดยมีแนวคิดที่ว่า “ผ้าย้อมสีธรรมชาติจะต้องแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดสกลนคร” จึงเอามูลจากควาย ซึ่งชุมชนเลี้ยงไว้เป็นจำนวนมาก มาเป็นวัตถุดิบในการย้อมผ้า ผ้าย้อมมูลควายมีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากสีย้อมธรรมชาติอื่น ๆ กระบวนการย้อมไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังได้นำผ้าย้อมมูลควายมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายใต้เครื่องหมายการค้า “กีผ้าย้อม” สร้างรายได้ และชื่อเสียงให้ชุมชน และจังหวัดสกลนครมากมาย ตัวอย่างเช่น ปี พ.ศ. 2555 ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควายได้รับการคัดสรรเป็นสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในระดับ 5 ดาว ปีพ.ศ. 2556 ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควายได้รับรางวัลชนะเลิศ สิ่งทอนาโน ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประเภทชุด “Set spa” และได้รับการคัดเลือกเป็นผลิตภัณฑ์ Unseen Thailand เป็นต้น และจากผลการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับธรรมชาติที่งดงาม ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่แตกต่าง โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมชุมชนที่มีความเอื้ออารีต่อกัน ทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้านวิทยาศาสตร์ และหมู่บ้านราชวงศ์ นำไปสู่ 1 ใน 11 หมู่บ้านท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยกระทรวงอุตสาหกรรม (ปิ่น บุตรี, 2561) ดังนั้นถือว่าชุมชนบ้านนาเชือกเป็นอีกหนึ่งชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ อย่างไรก็ตามชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควายยังต้องการโอกาสทางการตลาดที่เพิ่มมากขึ้น แต่ยังประสบปัญหาด้านเงินทุน และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะช่องทางการจัดจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควายของบ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร ที่บ่งบอกความเป็นชุมชนในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา เชื่อมโยงสู่ภาคการผลิต การบริการ และโอกาสทางการตลาด ทั้งนี้เพื่อเป็นองค์ความรู้แก่ชุมชนอื่นที่ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากโดยการเชื่อมโยงทุนชุมชนที่มีอยู่สู่การสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อวิเคราะห์ข้อจำกัด และอุปสรรคที่ส่งผลต่อโอกาสทางการตลาดจากการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควาย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ (Identity) มีความหมายถึงผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งและทำให้รู้จัก หรือจำได้ และยังสามารถเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล องค์กร สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้น ๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2542) หากมองลักษณะบุคคล

อัตลักษณ์จะแสดงออกเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลนั้นและแสดงความเป็นตัวตนออกมา จะทำให้คนอื่นรู้ว่าเขาเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร มีวิถีชีวิตความคิด ความเชื่อ ที่แตกต่างจากบุคคลอื่นอย่างไร ซึ่งเรียกว่าอัตลักษณ์ของปัจเจก นอกจากนี้อัตลักษณ์ยังสามารถผ่านทางพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ และปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งการสร้างอัตลักษณ์ผ่านปรากฏการณ์ทางสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่มกันสร้างงานสร้างอาชีพ ซึ่งคนในกลุ่มต่างมีความสามารถเฉพาะตัว และเป็นส่วนหนึ่งของทุนชุมชน ทุนนี้เรียกว่าทุนมนุษย์ หมายถึงคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของคนทุกเพศทุกวัยในชุมชนที่มีคุณสมบัติด้านการศึกษามีปัญญาท้องถิ่น ชีตความสามารถ (ยุพดี วรรณวิจิตร, 2557) ในการรวมกลุ่มนั้นจะต้องมีพื้นฐานรักความสามัคคีของคนในชุมชน เรียกว่า ทุนทางสังคม ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคมที่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นมูลค่าและผลประโยชน์ได้ (อิษฎ์ ปักกันต์ธร, 2566) และทุนทางสังคมยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาเมืองได้ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2566) และอานันท์ได้กล่าวถึงแนวคิดขององรี เลอแฟบร (Henri Lefebvre) ได้อธิบายว่า ทุนจะทำงานได้ก็ต่อเมื่อมีศูนย์กลางของการทำงานซึ่งสัมพันธ์กับความเป็น Space หรือพื้นที่ของความสัมพันธ์ทางสังคม และทุนทางสังคมสามารถขับเคลื่อนทำให้เกิดการใช้ทุนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยเฉพาะทุนที่เป็นทรัพยากรบุคคล นับว่าเป็นทุนที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการพัฒนาในระดับพื้นที่จะต้องใช้ทรัพยากรบุคคลเข้ามาพัฒนาและยกระดับพื้นที่ให้สามารถพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้ทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม ยังมีความหมายว่า เป็นวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมายาวนานและเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้น ๆ มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ในรูปแบบความเชื่อ ความศรัทธา จารีตประเพณีที่ดั่งาม และวัฒนธรรมยังเป็นตัวยึดโยงคนในสังคมให้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง เกิดความหวงแหนภูมิใจที่จะรักษา อนุรักษ์ และพัฒนาต่อยอดเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

แนวคิดกลยุทธ์การตลาด

กลยุทธ์การตลาดเป็นแนวทางที่ถูกกำหนดขึ้นสำหรับสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตสินค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายและตลาดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดจึงมีจุดประสงค์เพื่อความได้เปรียบคู่แข่งขัน และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (มณฑิตา จินดา, 2566) กลยุทธ์มีหลากหลายวิธีการขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เหมาะสมในการเลือกนำไปใช้ เช่น การสร้างกลยุทธ์ความแตกต่าง โดยเฉพาะการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ทำอย่างไรให้มีความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่ง ดอยล์ (Doyle, 2002) กล่าวว่า กฎเกณฑ์สำคัญของการบริหารภายใต้ตลาดที่มีการแข่งขัน คือความได้เปรียบเชิงความแตกต่างแบบยั่งยืน มีเกณฑ์ 4 ประการ คือ 1) ผลประโยชน์ของลูกค้า 2) ความแตกต่างของการมองเห็นด้วยลูกค้า 3) เอกลักษณ์ 4) ผลประโยชน์ที่ลูกค้าได้รับซึ่งหาจากที่อื่นไม่ได้ และความแตกต่างต้องลอกเลียนแบบไม่ได้ เช่น ความชำนาญ ตราสินค้า หรือสิทธิทางปัญญา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วาทีณี หลีปุม (2563) ศึกษาอัตลักษณ์ภูมิปัญญากับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาภูมิปัญญาการทำกรงนกชุมชนบ้านนา ตำบลบ้านนา อำเภอจະนะ จังหวัดสงขลา พบว่า ชุมชนบ้านนาเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงด้านภูมิปัญญาการทำกรงนก มีการสืบทอดมายาวนานและมีอัตลักษณ์เฉพาะเป็นของตนเอง โดยภูมิปัญญาการทำกรงนกได้ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม บางครั้งการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ได้มาจากคำขวัญของจังหวัด เช่น การศึกษาของกิตติกรรณ์ บำรุงบุญ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคามสามารถวิเคราะห์อัตลักษณ์ได้จากคำขวัญ

ของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสามารถถอดอัตลักษณ์ คือพระธาตุนาตูนเป็นสัญลักษณ์ของพุทธมณฑลอีสาน ผ้าไหม เป็นตัวแทนของจังหวัดคือลายสร้อยดอกหมาก และตักสิลานคร อันหมายถึงดินแดนแห่งการศึกษา แล้วนำมาสู่การ ออกแบบผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้การสร้างสรรค์อัตลักษณ์อาจใช้แนวคิดจากทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนมีอยู่ เช่น วิถีวิถี โพธิ์วัฒน์ (2561) ศึกษาการออกแบบอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ปลาไหลแปรรูปของชุมชนบ้านเตื่อ จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็น ชุมชนที่ตั้งอยู่บนริมฝั่งแม่น้ำโขง เหมาะแก่การเลี้ยงปลาไหลกระชังตามริมฝั่งแม่น้ำโขง เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของปลา ไหล จึงมีการคิดค้นการทำปลาไหลแปรรูปในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ปลาไหลบอง ปลาไหลแดดเดียว แหนมปลาไหล ปลาเชียง ปลาหยอง ไส้กรอก เป็นต้น

จิราภัทร เริ่มศรี (2562) ศึกษาสภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าไหมโคราช จังหวัดสกลนคร เพื่อกำหนดการ สร้างอัตลักษณ์ของผ้า ผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมโคราชมีการใช้สื่อ ออนไลน์เป็นช่องทางในการนำเสนอและจำหน่ายสินค้าผ้าไหมโคราช โดยสะท้อนความเป็นธรรมชาติของผ้า ไหม เช่นมือไหมโคราช การทอสะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ส่งผลต่อการรับรู้ทั้งด้านอารมณ์และ ความรู้สึกของผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา เป็นกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมโคราช ที่ตั้งกลุ่มอยู่ในชุมชนบ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร มีผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย 2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ เลือกแบบเจาะจง เป็นการเลือกจากความเกี่ยวข้องตามจุดประสงค์ของผู้วิจัย ได้แก่ พัฒนาการอำเภอฟังโคน สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอฟังโคน ผู้นำชุมชน พระอาจารย์ฉัฐกรณ์ มหาปัญญาธิโก ประธานกลุ่มผู้ผลิต และกลุ่ม ตัวอย่างที่เลือกแบบสุ่ม ได้แก่สมาชิกกลุ่มผู้ผลิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ในประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วยการดำเนินงานกลุ่มในด้านการจัดการ การผลิต ผลิตภัณฑ์ การตลาด และ การเงิน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) เป็นการเข้าร่วมสังเกตการณ์กระบวนการผลิตตาม ขั้นตอนต่าง ๆ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) โดยการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของ คนในชุมชนว่ามีความรักความสามัคคีกันอย่างไร ศึกษาภาพของสมาชิกแต่ละคนในการผลิต ร่องรอยสภาพชุมชน ความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตโดยเฉพาะการทำเกษตรเลี้ยงควาย ซึ่งเป็นที่มาของการสร้างสรรค์ อัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมจากการสำรวจเอกสาร ตำรา บทความวิจัยทั้งในและต่างประเทศ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
2. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมจากการลงพื้นที่ชุมชนโดยการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งใช้แบบ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบมีโครงสร้าง ข้อมูลการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

- 2.1 บริบทชุมชน บริบทกลุ่มผู้ผลิต ด้านประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพแวดล้อม และประวัติกลุ่มผู้ผลิต

- 2.2 ที่มาของการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ลักษณะของอัตลักษณ์ และโอกาสทางการตลาดจากการสร้างอัตลักษณ์
2.3 ข้อจำกัด/อุปสรรคต่อการขยายโอกาสทางการตลาดสู่ระดับสากล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต จากเอกสาร บทความวิจัย รายงานการวิจัย ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ ให้มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กันตามลำดับความสำคัญ โดยยึดหลักให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

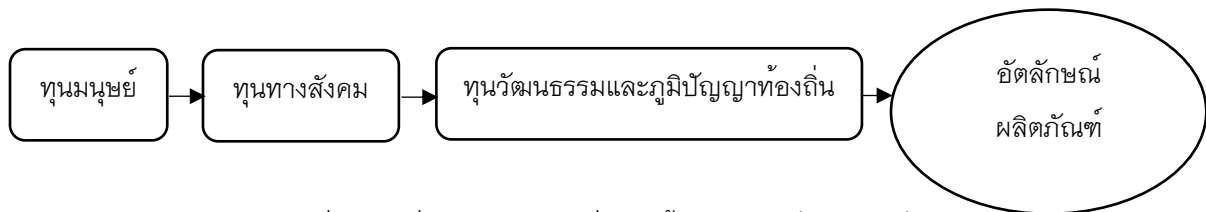
บ้านนาเชือก ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลแระ อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตวนอุทยานแห่งชาติเทือกเขาภูพาน มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่คือ “ลำน้ำอูน” และมีเกาะมากมายเกิดกลางลำน้ำอูน การกำเนิดของชุมชนมีอายุเพียง 36 ปี (2530-2566) เท่านั้น แต่ชุมชนมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อทำอาชีพทอผ้า การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มาจากวัตถุดิบจากธรรมชาติ (มูลควาย) จนประสบความสำเร็จในระดับจังหวัดและระดับประเทศ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีโอกาสทางการตลาดจากการสร้างอัตลักษณ์อย่างไร และข้อจำกัด/อุปสรรค อย่างไร ผลการวิจัยที่ค้นพบ ดังนี้

1. การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ฝ้ายอมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแระ อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร

บ้านนาเชือก ตำบลแระ อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร มีทุนชุมชนที่มีศักยภาพ ประกอบด้วยทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะมีความโดดเด่นในแต่ละด้านแตกต่างกัน การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ฝ้ายอมมูลควายเริ่มต้นจากทุนมนุษย์โดยพระอาจารย์ฉัฐกรณ์ มหาวิทยุญญิกขุ ซึ่งมาจำพรรษาอยู่ในชุมชนได้เสนอแนะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น พระอาจารย์กล่าวว่า เราต้องดูตัวเราเองว่าเราจะทำอะไรที่สะท้อนตัวตนของเรา ที่แตกต่าง และไม่เหมือนใคร เป็นที่จดจำของลูกค้า (พระฉัฐกรณ์ มหาวิทยุญญิกขุ, สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2566) ประกอบกับอีกด้านหนึ่งของทุนมนุษย์คือกลุ่มคนในชุมชนที่มีความชำนาญในการทำอาชีพทอผ้า ย้อมผ้าสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ ใบหญ้า ดอกไม้ คราม เชื่อมโยงกับทุนทางสังคมคือการอาศัยอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนบนพื้นฐานความรัก ความสามัคคี มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่ดีมีประโยชน์ มีการพึ่งพาอาศัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ชุมชนมีทุนมนุษย์ และทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง สามารถเชื่อมโยงเข้ากับทุนวัฒนธรรมในด้านหัตถกรรม ศิลปะ ประเพณี วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งชุมชนยังมีทรัพยากรธรรมชาติ มีเทือกเขาโอบล้อมหมู่บ้าน มีลำน้ำอูนขนาดใหญ่ มีเกาะกลางน้ำเหมาะกับการเลี้ยงควายจำนวนมาก และด้วยความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหาร มูลควายจึงให้สีเขียวสด ดังนั้น คนในชุมชนจึงนำเอามูลควายที่มีโสนสีเขียวธรรมชาติ และมีมากมายใช้ทาไรก็ได้ไม่หมด มาย้อมผ้า จากนั้นใช้สมุนไพรกลิ่นหอมดับกลิ่นมูลควายตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น และด้วยเอกลักษณ์ที่แตกต่าง โดดเด่น สะท้อนความเป็นตัวตน

สรุปได้ว่า การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ฝ้ายอมมูลควาย มีจุดเริ่มต้นจากทุนมนุษย์ ได้แก่แนวคิดของคนที่ต้องการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์และศักยภาพของคนในการผลิต มารวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอาชีพบนพื้นฐานของทุนทางสังคม ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ความรัก ความสามัคคี การไว้วางใจเชื่อมั่น

เชื่อมโยงกับทุนวัฒนธรรมในด้านศิลปหัตถกรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ตลอดจนองค์ความรู้ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังภาพประกอบ 1 และ 2 เกิดเป็นการสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมมูลควายภายใต้โลโก้ “ควาย”

ภาพที่ 1 การเชื่อมโยงทุนชุมชนสู่การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์

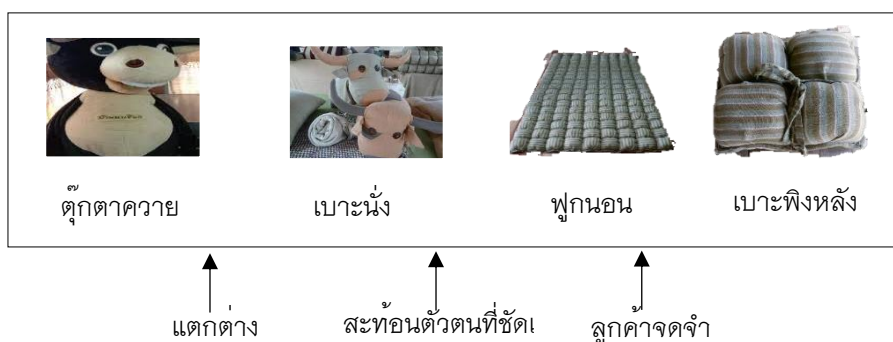
ภาพที่ 2 กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมมูลควาย

2. การวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดจากการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมมูลควาย

การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมมูลควาย บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของชุมชนด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ 1) ความแตกต่าง หมายถึง โลโก้ “ควาย” และสีเขียวธรรมชาติหลายโทนสีจากมูลควาย 2) สะท้อนตัวตนชัดเจน หมายถึง ชนิด และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่กับธรรมชาติ 3) เป็นที่จดจำของลูกค้า หมายถึง ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าอ้อมมูลควายที่มีโทนสีเขียวหลายโทนสี และการใช้โลโก้ “ควาย” ในผลิตภัณฑ์ ตัวอย่าง

ผลิตภัณฑ์ เช่น ตุ๊กตาควาย พวงกุญแจควาย เบาะอิงรูปควาย หมอนควาย พูกนอน เบาะนอน และเบาะนั่งตัวควาย เป็นต้น ตามภาพประกอบ 3 จากการสร้างอัตลักษณ์ดังกล่าวทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมมูลควาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์รักสุขภาพ ภายใต้ตราสัญลักษณ์ “ก็ฝ้าย” แต่ลูกค้ามักจะจดจำโลโก้ “ควาย” ได้รับโอกาสทางการตลาดเป็นอย่างดีทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เบาะรองนั่งโลโก้ควาย ได้รับการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ในระดับ 5 ดาว ผลิตภัณฑ์ประเภทชุด “Set spa” ได้รับรางวัลชนะเลิศ สิ่งทอนาโน ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเป็นผลิตภัณฑ์ Unseen Thailand ทุกครั้งเมื่อนำผลิตภัณฑ์ไปแสดงในงานระดับชาติ ลูกค้าให้ความสนใจอย่างยิ่ง และลูกค้าบอกว่าไม่สามารถหาจากที่ไหนได้แล้ว เพราะไม่เหมือนใคร ชอบโลโก้ “ควาย” บนสินค้า และโทนีสีเขียวธรรมชาติ เมื่อนำไปใช้งานทำให้รู้สึกถึงชนบทที่มีควาย ท้องทุ่งนาเขียวขจี (สายสุณี ไชยหงษา, สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2566)

สรุปได้ว่า การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่าง โดดเด่น แสดงความเป็นตัวตน และเป็นที่จดจำควบคู่กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยเน้นการใช้ประโยชน์รักสุขภาพ เป็นการยกมาตรฐานด้านภาพลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ ทำให้ได้รับโอกาสในทางการตลาด

ภาพที่ 3 3 อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมมูลควาย

3. ข้อจำกัด/อุปสรรค โอกาสทางการตลาด

การสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมมูลควาย บ้านนาเชือก คือ โลโก้ “ควาย” โทนีสีเขียวธรรมชาติ รูปแบบผลิตภัณฑ์สะท้อนวิถีชีวิต การใช้ประโยชน์รักสุขภาพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นกลยุทธ์ในการสร้างโอกาสทางการตลาดโดยเฉพาะตลาดภายในประเทศ อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมมูลควายยังคงมีข้อจำกัดและอุปสรรคที่มีต่อโอกาสทางการตลาดในระดับสากล ดังนี้ 1) เงินทุนไม่เพียงพอเพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพตลาด 2) ข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากขาดข้อมูลหรืออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการออกแบบ

โดยสรุป การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เป็นการดึงศักยภาพจากกลุ่มคนในชุมชน เรียกว่า “ทุนมนุษย์” ที่มีศักยภาพ ความสามารถในการผลิต มีทักษะในการทอผ้า การย้อม และแปรรูปผลิตภัณฑ์ และด้วยกลุ่มคนดังกล่าวอยู่ในสังคมเดียวกันเกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทำให้เกิดความไว้วางใจกันก่อให้เกิดการระดมเงินทุน การเรียนรู้ รับรู้ ซึ่งกันและกัน จึงมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผู้ผลิตผ้าอ้อมมูลควาย เรียกว่า “ทุนสังคม” ประกอบเข้ากับข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนในชุมชน เรียกว่า “ทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น” จากทุนในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าอ้อมมูลควาย

ภายใต้โลโก้ “ควาย” ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ ความแตกต่าง โดดเด่น สะท้อนตัวตน เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับความนิยมตามสถานที่ท่องเที่ยวที่มีหนึ่งเดียว เป็นที่รู้จัก และจดจำของลูกค้าทั้งในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับประเทศ อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ผลิตยังคงมีปัญหาด้านเงินทุนในการขยายตลาดสากล และข้อจำกัดด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

การอภิปรายผล

การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายอมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เป็นการตั้งศักยภาพและเชื่อมโยงแนวคิดจากทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้าด้วยกัน กล่าวคือ ทุนมนุษย์ คือกลุ่มคนในชุมชนที่มีศักยภาพ ความสามารถในการผลิต มีทักษะในการทอผ้า การย้อม และแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายอมมูลควายที่มีความแตกต่าง และโดดเด่น ทุนทางสังคม คือการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของคนในชุมชนที่เกิดจากความไว้วางใจกัน มีการระดมเงินทุน การเรียนรู้ รับรู้ ซึ่งกันและกัน เกิดเป็นกลุ่มผู้ผลิตผ้าฝ้ายอมมูลควาย สอดคล้องกับการศึกษาของ เกษม กุณาศรี และคณะ (2559) เกี่ยวกับการค้นหาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนบนพื้นฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่เกิดจากความร่วมมือกันของคนในชุมชน เป็นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบนพื้นฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ส่วนทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งบ้านนาเชือกมีข้อได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ ได้แก่เทือกเขาภูพานล้อมรอบหมู่บ้าน แหล่งน้ำขนาดใหญ่คือลำน้ำอูน เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ปลูกข้าว เลี้ยงควายเป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับการศึกษาของประไพพิมพ์ พานิชสมัย (2560) ที่กล่าวว่าอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่าแพ จังหวัดนครราชสีมา ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สถาปัตยกรรม ความเชื่อ และศาสนา เป็นการบ่งชี้ความเป็นมาที่สำคัญของรากเหง้า และความภาคภูมิใจของคนในชุมชนท่าแพ และการศึกษาของวิสิทธิ์ โพธิ์วัฒน์ (2561) ที่กล่าวว่าสภาพภูมิศาสตร์ของชุมชนบ้านเตื่อ ตั้งอยู่บนริมฝั่งแม่น้ำโขง มีผลต่ออาชีพการเลี้ยงปลานิลกระชัง และภูมิปัญญา ตลอดจนวิถีชีวิตมีผลต่อการแปรรูปปลานิลได้แก่ ปลานิลบอง ปลานิลแดดเดียว แหนมปลานิล ปลาเชียง ปลาหยอง ไส้กรอก เป็นต้น ดังนั้น กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ดังกล่าวข้างต้นย่อมส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายอมมูลควายมีความแตกต่าง โดดเด่น สะท้อนความเป็นตัวตนของชุมชนอย่างชัดเจน ทำให้เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในชุมชนเชิงบวก คือ 1) ผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์สามารถเผยแพร่ทำให้เป็นที่รู้จักทั้งในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับประเทศ 2) ชุมชนเกิดความร่วมมือมากขึ้น การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย 3) ผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ได้รับการส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับความนิยมตามสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ 4) ความสำเร็จ และรายได้จากผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เป็นแบบอย่างให้คนอื่น และคนรุ่นหลังในชุมชน และ 5) ผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับ วาทีณี หลีปุม (2563) กล่าวว่า การสร้างอัตลักษณ์ภูมิปัญญาการสร้างกรงนกบ้านนา ตำบลบ้านนา อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ มีรายได้จากการทำกรงนกเพื่อจำหน่าย ด้านสังคมทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล และเกิดจิตสำนึกร่วม และด้านวัฒนธรรมคือการทำกรงนกเป็นภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของชุมชน

ผลิตภัณฑ์แปรรูปของผ้าฝ้ายอมมูลควายบ้านนาเชือก ได้แก่ ตุ๊กตาควาย พูกนอน เบาะนอน เบาะนั่ง และเบาะพิงหลัง ภายใต้โลโก้ “ควาย” เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ มีความแตกต่าง โดดเด่น สะท้อนตัวตน ที่มีหนึ่งเดียวในประเทศ เป็นที่จดจำของลูกค้า จนประสบความสำเร็จ และมีชื่อเสียงทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ซึ่งสามารถสร้างโอกาสทางการตลาดให้กับกลุ่มผู้ผลิตได้ สอดคล้องกับดอยล์ (Doyle, 2002) ที่กล่าวว่า การสร้างความแตกต่าง

ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ เป็นกุญแจสำคัญของตลาดที่มีการแข่งขัน ทำให้เกิดความได้เปรียบ ยั่งยืน เพราะลูกค้าสามารถรับรู้ถึงความแตกต่าง และแรงจูงใจลูกค้าให้มาซื้อสินค้ามากกว่าคู่แข่งรายอื่น

จากการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ่านข้อมูลควาย พบว่าทุนสังคม ทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความโดดเด่นและเข้มแข็ง ในขณะที่ทุนมนุษย์ที่เคยเข้มแข็ง เริ่มอ่อนแอลง เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตบ้านนาเชือกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ กำลังการผลิตน้อย มีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีเงินทุนไม่เพียงพอเพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพของตลาด ปัจจุบันมีช่องทางการตลาดจำกัด ไม่ชัดเจน ยังผูกติดกับการช่วยเหลือของภาครัฐ ดังนั้นเพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดจึงจำเป็นต้องพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีศักยภาพในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ได้มาตรฐาน สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึง ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และพร้อมแข่งขันในตลาดสากล สอดคล้องกับการศึกษาของ สุบัน บัวขาว (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยวหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดนนทบุรี ได้เสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมด้านการตลาด การออกแบบผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้เพิ่มขึ้น รวมทั้งจัดการแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำเพื่อการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักรที่ทันสมัย การจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการความรู้และข้อมูลให้กับสมาชิกเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการผลิต และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากทุนมนุษย์และทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง และหากเชื่อมโยงเข้ากับทุนวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น จะทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีความแตกต่าง สะท้อนตัวตน และเป็นที่จดจำ เป็นการเพิ่มโอกาสทางการตลาด สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

กลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติจากมูลควาย บ้านนาเชือก ประสบความสำเร็จในการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศ อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ผลิตบ้านนาเชือกยังคงประสบปัญหาด้านเงินทุนเพื่อพัฒนาศักยภาพตลาดสากล ซึ่งปัจจุบันตลาดมีเพียงในประเทศ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนในการส่งเสริม สนับสนุน โดยการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ผลิตทั้งในด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการออกแบบ การผลิตสินค้าที่มีมาตรฐาน การเก็บข้อมูล การฝึกอบรมการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ทันต่อการแข่งขันจากโลกภายนอก เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ตลาดสากล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดทั้งในด้านหัวข้อศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาเพียงประเด็นเดียว ได้แก่ การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมมูลควาย และพบว่ากลุ่มผู้ผลิตประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงในระดับจังหวัด และระดับประเทศ อย่างไรก็ตามกลุ่มผู้ผลิตยังคงมีข้อจำกัดและอุปสรรคในการสร้างโอกาสเข้าสู่ตลาดระดับสากล ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการออกแบบลวดลายผ้าทอ ซึ่งปัจจุบันยังคงเป็นลายดั้งเดิม มีสีพื้นส่วนใหญ่ ดังนั้น หากกลุ่มผู้ผลิตสามารถพัฒนาลายผ้าให้มีหลากหลาย สวยงาม โดดเด่นมากขึ้นแต่ยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชุมชน จะทำให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการวิจัย ควรเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยมีนักวิจัยที่เป็นนักวิชาการ ร่วมกับนักวิจัยชุมชน ร่วมกันคิดค้นกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงในเชิงพาณิชย์

2) ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพตลาด โดยเฉพาะการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าหลากหลายช่องทาง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความกรุณาจากประธานกลุ่มผู้ผลิต สมาชิกกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติจากมูลควาย ผู้นำชุมชน พัฒนาการอำเภอพังโคน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้สัมภาษณ์ และคณะผู้วิจัยยังได้รับความเมตตาจากพระอาจารย์ฉฐกรณ์ มหาภิัญญิกขุ ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการนำมูลควายมาย้อม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนสนับสนุน งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมมูลควาย บ้านนาเชือก ตำบลแร่ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร รวมทั้งกลุ่มผู้ผลิตผ้าย้อมสีธรรมชาติจากต่างชุมชน และผู้สนใจทั่วไปสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้มีคุณค่าและมูลค่า ส่งผลให้ชุมชนมีทุนทางการเงินที่เข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกรณ์ บำรุงบุญ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เกษม กุณาศรี, ชนิดา พันธุ์มณี, และสมบัติ สิงขราข. (2559). การค้นหาอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนบนพื้นที่ฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิรภัทร เริ่มศรี. (2562). กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท (นิเทศศาสตร) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ประไพพิมพ์ พานิชสมัย. (2560). ออกแบบอัตลักษณ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนท่าแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ (ศล.ม.) มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปริญญ์ พันธ์ศิริวัฒน์, พิชชา วิสิทธิ์พานิช และภัทราพร ดีกขาว. (2565). แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้ประกอบการเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปิ่น บุตรี. (2561). ผ้าย้อมสีควาย บ้านนาเชือก จังหวัดสกลนคร. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2566. เข้าถึงได้จาก mgronline.com/travel/detail.

- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (2542). *อัตลักษณ์*. สืบค้น 25 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.
- พระนิรุจรณ์ มหาปัญญาธิกรณ. (2566, กันยายน 1). วัดป่าภูมิจิตรารักษ์ธรรมาราม อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร. สัมภาษณ์.
- มณฑิตา จินดา. (2566). *กลยุทธ์การตลาด*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.bankokbiznews.Com/business>.
- ยุพดี วรรณวิจิตร. (2557). *การพัฒนาทุนชุมชน*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2566. เข้าถึงได้จาก www.Uttaradit.cdd.go.th.
- วาทีณี หลีปุม. (2563). *อัตลักษณ์ภูมิปัญญากับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาภูมิปัญญาการทำกรรณชุมชนบ้านนา ตำบลบ้านนา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิสิทธิ์ โพธิวัฒน์. (2561). *การออกแบบอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ปลาแปรรูปของชุมชนบ้านเค็ด จังหวัดหนองคาย*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2564). *เศรษฐกิจฐานราก*. สืบค้น 19 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก https://web.codi.or.th/development_project/20201125-20029/.
- สายสุณี ไชยหงษา. (2566, กันยายน 1). บ้านนาเชือก ตำบลแระ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร. สัมภาษณ์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *ทุนทางวัฒนธรรม*. สืบค้น 18 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงได้จาก www.nesac.go.th.
- สุบัน บัวขาว. (2562). *การพัฒนาศักยภาพการตลาดสินค้าของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนนทบุรี*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2566). *ทุนหลากหลายมิติ*. สืบค้น 1 กันยายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.eff.or.th>article-2>.
- อิชฎิ บั๊กกันตร์. (2566). *ทุนหลากหลายมิติ*. สืบค้น 1 กันยายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.eff.or.th>article-2>.
- Doyle, P. (2002). *Marketing management and strategy*. UK: cs-books@Wiley.co.uk

โพนนาแก้วโมเดล: ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อบรรเทาความยากจนด้านรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

PON NAKAEO MODEL: POLICY PROPOSALS FOR ALLEVIATING INCOME POVERTY AND DEVELOPING THE GRASSROOTS ECONOMY

สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง¹, ละมัย ร่มเย็น*, พิศดาร แสนชาติ³, นวรัตน์ เมืองเส้น⁴, เนติชัย ธารนะวาช⁵, สิริกร กุ่มภักดี⁶
Sanyasom Swasthaisong¹, Lamai Romyen², Pissadam Saenchat³, Nawarat Muanglen⁴, Nathichai Thanaraj⁵, Sirikom Kumpakdee⁶

^{1, 3, 6}คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ^{1, 3, 6}Faculty of Management Science, Sakon Nakhon
Rajabhat University, Thailand

^{2, 5}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ^{2, 5}Faculty of Humanity and Social Science,
Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

⁴คณะเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ⁴Faculty of Agricultural Technology, Sakon Nakhon
Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: Sanyasom@snru.ac.th¹, lamairomyen@gmail.com², Pisdpc7@gmail.com³,
ann.nawarat@gmail.com⁴, natichai.law53@gmail.com, sirikom@snru.ac.th⁶

Received: March 17, 2024

Revised: March 25, 2024

Accepted: March 30, 2024

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีปัญหาคความยากจนมานาน ปัญหาที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างมาก อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร เป็นหนึ่งในอำเภอที่มีปัญหาคความยากจน การวิจัยนี้มุ่งศึกษา 1) สภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในอำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาคความยากจนด้านรายได้ และ 3) สร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบรรเทาปัญหาคความยากจนด้านรายได้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยพบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อบรรเทาปัญหาคความยากจนด้านรายได้ ประกอบด้วย 3 พ. ได้แก่ 1) พัฒนาด้านเศรษฐกิจฐานราก 2) พัฒนาด้านสังคม และ 3) พัฒนาด้านการจัดการทรัพยากร ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาคความยากจนมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ มีแผนพัฒนาที่ชัดเจน และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยการทำงานแบบประสานความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

คำสำคัญ: การบรรเทาปัญหา; ข้อเสนอเชิงนโยบาย; ความยากจนด้านรายได้

Abstract

Thailand has faced poverty problem for a long time. This problem has a great impact on the Thai economy and society. Phon Na Kaeo District, Sakon Nakhon Province, is one of the districts that has poverty problems. This research aimed to 1) study the problems and needs of the target group in Phon Na Kaeo district, Sakon Nakhon Province; 2) analyze factors affecting the problem of income poverty, and 3) create policy recommendations for alleviating the problem of income poverty. It is qualitative research. The researcher found that policy proposals for alleviating the problem of income poverty consisted of three principles: 1) development of the grassroots economy; 2) development of society; and 3) development of resource management. The results of this research reflected that there were many factors causing property problem. Strategic management was required. There was a clear development plan and continuously monitor and evaluate by working in a coordinated manner between the government, educational sector, private sector, and civil society.

Keywords: alleviation; policy proposal; income poverty

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัญหาความยากจนมีมายาวนานตั้งแต่สมัยโบราณ เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ เช่น ภัยธรรมชาติ สงคราม โรคระบาด โครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในอดีตคนจนถูกมองว่าเป็นคนขี้เกียจ ไร้ความสามารถ แต่ปัจจุบันมุมมองนี้เปลี่ยนไป ความยากจนถูกมองว่าเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง เกิดจากการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม การเข้าถึงการศึกษา การรักษาพยาบาล และโอกาสทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ความยากจนส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก ทำให้ประเทศมีรายได้ต่ำ ประชาชนมีสุขภาพไม่ดี การศึกษาต่ำ เกิดอาชญากรรม และปัญหาสังคมอื่น ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น รัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ ภาคเอกชน และประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยพัฒนานโยบาย ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาเศรษฐกิจ สร้างงาน สนับสนุนการเข้าถึงบริการพื้นฐาน และสร้างความเท่าเทียมในสังคมที่สำคัญ คือ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) กำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ลดความยากจนลงครึ่งหนึ่งในทุกมิติภายในปี ค.ศ. 2020 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

สำหรับประเทศไทยในอดีต การแก้ไขปัญหาคความยากจนมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม ผ่านนโยบายต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายเหล่านี้ประสบความสำเร็จในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทย และช่วยลดความยากจนลงได้อย่างมาก ตัวอย่างนโยบายที่สำคัญ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการเกษตรขยายโอกาสทางการศึกษา แต่ปัจจุบันแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาแบบองค์รวม โดยคำนึงถึงมิติต่าง ๆ ของความยากจน มิติเหล่านี้ ได้แก่ มิติรายได้ เช่น การเพิ่มรายได้ให้กับผู้ยากจน มิติการเข้าถึงบริการ เช่น การศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย มิติการมีส่วนร่วม เช่น การมีส่วนร่วมในสังคม การตัดสินใจ มิติความมั่นคง เช่น ความมั่นคงทางอาหาร ความปลอดภัย นโยบายที่สำคัญในปัจจุบัน เช่น ประชาธิปไตย การบูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมไทยนิยมยั่งยืนที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก บัณฑิตสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย แต่อย่างไรก็ตามปัญหาคความยากจน

ยังคงมีความท้าทายอยู่หลายประการ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำของช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน การเข้าถึงโอกาสในการศึกษา สาธารณสุข การจ้างงาน การเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น โลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น กรณีต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย รวมถึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในหลายด้าน เช่น สุขภาพ การศึกษา และความมั่นคงทางอาหาร เด็กและเยาวชนในครัวเรือนยากจนมีโอกาสได้รับการศึกษาและพัฒนาทักษะน้อย ส่งผลต่ออนาคตและศักยภาพในการประกอบอาชีพ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2564 พบว่า คนไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 23,944 บาท ต่ำกว่าเส้นความยากจนของไทยที่กำหนดไว้ 3,239 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564)

อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร เป็นหนึ่งในอำเภอที่มีปัญหาความยากจนสูง และกำลังเผชิญกับความยากจนด้านรายได้อย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพนนาแก้ว (2565) พบว่า คนจนด้านรายได้มีจำนวน 495 คน จากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform) หรือ TPMAP (www.tpmmap.in.th/) ที่สามารถช่วยระบุปัญหาที่เกี่ยวกับความยากจน โดยสามารถใช้ตอบคำถามว่าคนจนอยู่ที่ไหน เส้นความยากจนของครัวเรือนในอำเภอโพนนาแก้ว ปี พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 2,761 บาทต่อคนต่อเดือน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพนนาแก้ว, 2564) และเส้นความยากจนของบุคคล ในอำเภอโพนนาแก้ว ปี พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 3,239 บาทต่อคนต่อเดือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า อำเภอโพนนาแก้วมีปัญหาความยากจนสูง ประชาชนมีรายได้น้อยและจำเป็นต้องมีแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จึงเป็นที่มาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยครั้งนี้ของทีมนักวิจัยในโครงการนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านรายได้และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาความยากจนด้านรายได้ของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความยากจนเป็นปัญหาทางสังคมที่มีมานานและส่งผลกระทบต่อผู้คนทั่วโลก นักวิชาการได้ศึกษาและให้คำจำกัดความของความยากจนไว้หลายมุมมอง ดังนี้ 1.1 แนวคิดแบบดั้งเดิมมองความยากจนเป็น 2 แบบ คือ ความจนแบบสัมบูรณ์ (Absolute poverty) หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการซื้ออาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และสิ่งจำเป็นพื้นฐานอื่น ๆ และความจนแบบสัมพัทธ์ (Relative poverty) หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีรายได้น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของสังคม 1.2) แนวคิดแบบมัลติมิติ (Multidimensional) Sen (1981) มองความจนว่าเป็นการขาด "ความสามารถ" (Capability) ในการดำรงชีวิตที่ดี Sen (1999) เสนอ "ดัชนีการพัฒนามนุษย์" (Human Development Index: HDI) ซึ่งวัดความยากจนจาก 3 มิติ คือ สุขภาพ การศึกษา และรายได้ Alkire & Foster (2001)

เสนอ "วิธีการ Alkire-Foster" ในการวัดความยากจนแบบมัลติมิติ โดยพิจารณาจากมิติต่าง ๆ เช่น สุขภาพ การศึกษา มาตรฐานการครองชีพ 1.3 แนวคิดแบบมิติทางสังคม (Social dimensions) Townsend (1979) เสนอ "ดัชนีการยากจน Townsend" ซึ่งวัดความยากจนจาก 7 มิติ คือ รายได้ ทรัพยากร สภาพการทำงาน การศึกษา สุขภาพ ที่อยู่อาศัย และความสัมพันธ์ทางสังคม 1.4 แนวคิดของนักวิชาการไทย นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2529) มองความจนว่าเป็น "สภาวะที่บุคคลมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานที่สังคมกำหนด" ส่วน สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล (2543) เสนอ "แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง การอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน และการลดความเหลื่อมล้ำ และ TPMAP นิยาม "คนจน" ว่า บุคคลที่ประสบปัญหาในมิติใดมิติหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งมิติ จาก 5 มิติ และยังมี TPMAP ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่ใช้ระบุปัญหาความยากจนและความต้องการการพัฒนาของประเทศไทย ยึดหลักการวัดความยากจนแบบ มัลติมิติ (Multidimensional) โดยพิจารณาจาก 5 มิติ ได้แก่ สุขภาพ ความเป็นอยู่ การศึกษา รายได้ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ (www.tpmmap.in.th/) ส่วนลักษณะของความยากจน Land (2019) ระบุว่า ความยากจนมีความซับซ้อนมากกว่านั้น ความยากจนมีหลายมิติ แบ่งเป็นแกนกลาง 3 มิติ ได้แก่ การสูญเสียอำนาจ ความทุกข์ทางกาย จิตใจ และอารมณ์ การต่อสู้และการต่อต้าน

สำหรับทฤษฎีเกี่ยวกับความยากจนและการแก้ไขปัญหาความยากจน มีหลากหลายแนวทาง แต่ละแนวทางมุ่งเน้นอธิบายสาเหตุและกลไกของความยากจนที่แตกต่างกัน ทฤษฎีที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

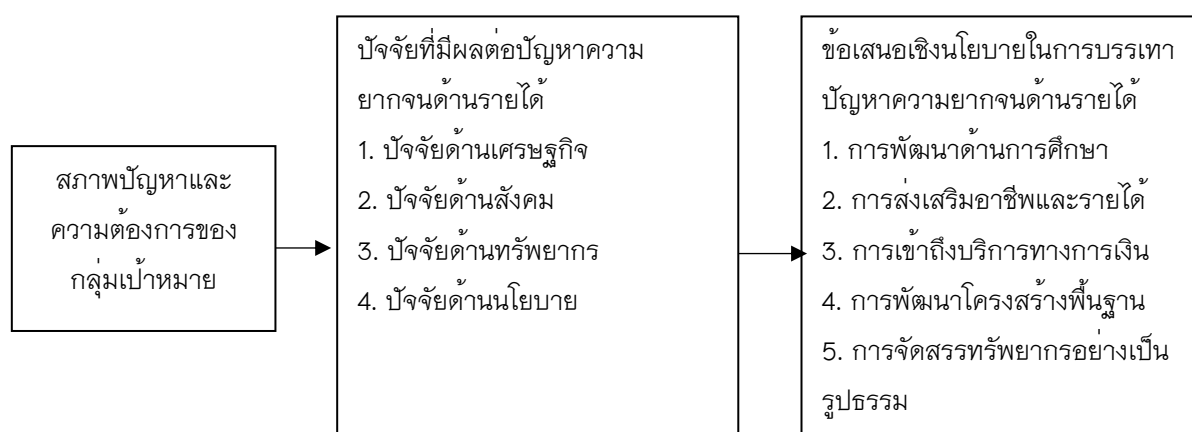
1. ทฤษฎีความยากจน มุ่งเน้นอธิบายสาเหตุและกลไกของความยากจนที่แตกต่างกัน ทฤษฎีที่สำคัญ ๆ มีดังนี้ 1) ทฤษฎีวัฒนธรรมความยากจน (Culture of poverty theory) ทฤษฎีนี้เสนอว่า ความยากจนเกิดจากค่านิยมและพฤติกรรมของคนจนเอง คนจนมีค่านิยมและพฤติกรรมที่ส่งผลต่อความยากจน เช่น ไม่มุ่งมั่นทำงาน พึ่งพาผู้อื่น ไม่วางแผนอนาคต ฯลฯ (Lewis, 1959) 2) ทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม (Structural theory) ทฤษฎีนี้เสนอว่า ความยากจนเกิดจากโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนจน เช่น การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียม การเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม ฯลฯ (Blau & Duncan, 1967) 3) ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human capital theory) ทฤษฎีนี้เสนอว่า ความยากจนเกิดจากการขาดแคลนทุนมนุษย์ เช่น การศึกษา ทักษะ ความรู้ ฯลฯ ของคนจน (Becker, 1964) 4) ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกัน (Dependency theory) ทฤษฎีนี้เสนอว่า ความยากจนเกิดจากการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศร่ำรวยและประเทศยากจน ประเทศร่ำรวยเอารัดเอาเปรียบประเทศยากจน ทำให้ประเทศยากจนยิ่งจนลง (Frank, 1969) และ 5) ทฤษฎีระบบโลก (World systems theory) ทฤษฎีนี้เสนอว่า ความยากจนเกิดจากระบบโลกที่เอื้ออำนวยต่อประเทศร่ำรวย ประเทศร่ำรวยกอบโกยผลประโยชน์จากประเทศยากจน ทำให้ประเทศยากจนยิ่งจนลง (Wallerstein, 1974) ทั้งนี้ทฤษฎีความยากจนเป็นเพียงกรอบแนวคิดในการอธิบายสาเหตุและกลไกของความยากจน ในทางปฏิบัติสาเหตุและกลไกของความยากจนอาจมีความซับซ้อนและหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสังคม

2. ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของไทยมาอย่างยาวนาน สาเหตุของปัญหาความยากจนมีหลากหลายปัจจัยสำคัญ ๆ ที่มีผลต่อปัญหาความยากจน มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้น้อย หนี้สินครัวเรือนสูง ขาดแคลนทุนการผลิต การเข้าถึงปัจจัยการผลิต โครงสร้างเศรษฐกิจ 2) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การศึกษาต่ำ ขาดทักษะอาชีพ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาเด็กและเยาวชน และวัฒนธรรม 3) ปัจจัยด้านทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม การเข้าถึงน้ำเพื่อการเกษตร การเข้าถึงเทคโนโลยี และ 4) ปัจจัยด้านนโยบาย ได้แก่ นโยบายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนจน การขาดการบูรณาการนโยบาย การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน (ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น, 2555; สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2546; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ, 2565)

3. แนวทางแก้ไขปัญหาคความยากจน พบว่า งานวิจัยต่าง ๆ มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยสรุปมี 5 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาทางการศึกษา งานวิจัยของธนาคารโลก (2020) ชี้ว่า การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความยากจน การศึกษาช่วยให้คนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับงานที่มีรายได้ดี ช่วยให้พวกเขามีสุขภาพที่ดี และช่วยให้พวกเขามีส่วนร่วมในสังคมได้มากขึ้น งานวิจัยของ Glewwe et al. (2009) พบว่า การศึกษาสามารถช่วยลดความยากจนได้ถึงร้อยละ 40 โดยการศึกษาช่วยให้เด็กมีรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ และช่วยให้พวกเขาหลุดพ้นจากวังวนความยากจน 2) การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ นอกจากนี้ งานวิจัยของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2022) ชี้ว่า การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้เป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยการส่งเสริมให้คนมีงานทำ มีรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัย Besley & Ghatak (2011) งานวิจัยของธนาคารโลก (2018) งานวิจัยของ Demirgüç-Kunt & Klapper (2012) ของวิจัยของ ธนาคารพัฒนาเอเชีย (2562) ชี้ว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานช่วยให้คนสามารถเข้าถึงตลาด การศึกษา และบริการสาธารณสุขได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Besley & Ghatak (2011) พบว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสามารถช่วยลดความยากจนได้ถึงร้อยละ 15 โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานช่วยให้คนมีงานทำ และช่วยให้พวกเขาสามารถนำสินค้าไปขายในตลาดได้ 5) การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม รวมถึงงานวิจัยของ Oxfam (2022) ชี้ว่า การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมช่วยให้คนยากจนมีโอกาสในการพัฒนาชีวิต และยังมีการงานวิจัยของ Milanovic (2016) ที่พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นสาเหตุหลักของความยากจน โดยการลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้สามารถช่วยลดความยากจนได้อย่างมีนัยสำคัญ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้หรือข้อเสนอเชิงนโยบายการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาคความยากจนของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาในระดับครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) หรือกลุ่มเป้าหมายแบ่ง 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 7 คน การเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า หรือ TPMPAP ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค-สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปี พ.ศ. 2565 (<https://www.tpmap.in.th/about>) รวมถึงข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ที่เก็บรวบรวมโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพนนาแก้ว (<https://district.cdd.go.th/phonnakaao>) โดยระบุรายชื่อและที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมาย หลังจากได้รายชื่อและที่อยู่แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนและตรวจสอบกับผู้นำชุมชนว่าบุคคลตามข้อมูลรายชื่อนี้มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัยในการพัฒนาอย่างแน่ชัดหรือไม่ รวมถึงการจัดทำหนังสือขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัคร เช่น การเปิดเผยข้อมูล การตีพิมพ์ การถ่ายรูป/บันทึกเสียง การรักษาความลับของแหล่งข้อมูล/อาสาสมัคร การป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดกับผู้ให้ข้อมูล/อาสาสมัครที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย และลงพื้นที่เพื่อขอความยินยอมเซ็นชื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ และดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อย่างเคร่งครัด ในการลงพื้นที่ พบว่า กลุ่มเป้าหมายเซ็นชื่อให้ความยินยอมทั้ง 7 คน เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร 2) การมีรายได้ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ 3) การมีทรัพยากรพื้นฐาน เช่น ที่ดินทำกิน เป็นต้น 4) ความพร้อมด้านร่างกาย และ 5) ความต้องการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง สำหรับกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ตัวแทนภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแก้ไขปัญหาความยากจนทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น จำนวน 12 คน คัดเลือกแบบเจาะจงเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้กำลังปฏิบัติงานในภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกภาคสนาม (Field note form) 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure interview form) 3) แบบประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) เพื่อบันทึกฉากและบุคคล การกระทำ แบบแผนกิจกรรม ความสัมพันธ์ และความหมายของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดหลักจริยธรรมสากลในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ (Belmont report) ประกอบด้วย 1) หลักความเคารพในบุคคล 2) หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย และ 3) หลักความยุติธรรม โดยได้ปฏิบัติทั้ง 3 หลักอย่างอย่างเคร่งครัด (U.S. Department of Health and Human Services, 2022) โดยระบุไว้ในเครื่องมือการวิจัย และใช้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลที่นำไปสู่ทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ยึดตามสภาพความจริงเป็นหลักตามแรงขับของข้อมูล (Creswell, 2014)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การศึกษาบริบททั่วไป ความเป็นอยู่ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation observation) การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure interview) ส่วนที่ 2 การศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) กับตัวแทนภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ถอดรหัสข้อมูล (Coding) จัดระเบียบทางกายภาพของ

ข้อมูลและเนื้อหาที่สำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย เรียบเรียงเป็นความเรียง จัดข้อมูลตามประเด็น กรองหาประเด็นสำคัญและหาความเชื่อมโยงของประเด็น กรองหาตัวแปรที่สำคัญ สร้างผังความเชื่อมโยง และหาบทสรุปรวม ส่วนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้หลักการตรวจสอบแบบสามเส้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นนั้น ๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในอำเภอนาแก จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัย พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีอาชีพหลัก คือ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร รับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้เก่า ๆ เพิงไม้ กระโจม สภาพทรุดโทรม หลังคามุงหญ้าคา รั่วซึม ไม่มีไฟฟ้าใช้ 2 คน พื้นเป็นหินลูกรัง บริเวณรอบบ้านไม่มีรั้ว 3 คน มีรั้ว 2 คน มีพื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกต้นไม้ใหญ่ที่ให้ร่มเงา ปลูกข้าวแต่ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ และเลี้ยงไก่ไข่ ปัญหาหลัก คือ น้ำท่วม ภัยแล้ง บางรายติดสุรา อาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง รับจ้างทำงานก่อสร้าง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สภาพที่อยู่อาศัยของกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า พวกเขามีความต้องการที่หลากหลาย โดยหลัก ๆ แล้วต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ โดยด้านความเป็นอยู่ กลุ่มเป้าหมายต้องการมีรายได้ที่แน่นอน เพื่อความมั่นคงในชีวิต ต้องการมีที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น ปลอดภัย และสะดวกสบาย ต้องการมีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร เพิ่มผลผลิตและรายได้ ต้องการมีงานทำ เพิ่มโอกาสในการหารายได้ ต้องการการศึกษา พัฒนาทักษะและความรู้ ต้องการมีสวัสดิการ สนับสนุนความเป็นอยู่ ส่วนด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ต้องการเลี้ยงไก่ เป็นแหล่งรายได้หลัก บางส่วนต้องการปลูกพืชสมุนไพร เพิ่มรายได้และเป็นทางเลือก โดยสรุป กลุ่มเป้าหมายต้องการการยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งด้านความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ ดังภาพที่ 3

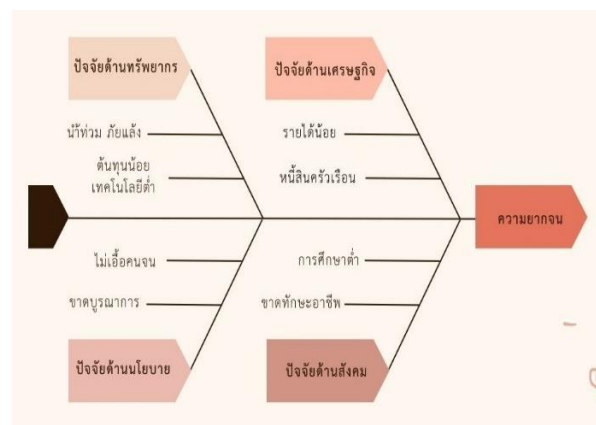

ภาพที่ 3 การสัมภาษณ์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาความยากจนด้านรายได้ ของกลุ่มเป้าหมายในอำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาความยากจนด้านรายได้ ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้น้อย หนี้สินครัวเรือนสูง ขาดแคลนทุนการผลิต โครงสร้างเศรษฐกิจ
- 2) ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย การศึกษาไม่สูง ขาดทักษะอาชีพ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาเด็กและเยาวชน และวัฒนธรรม
- 3) ปัจจัยด้านทรัพยากร ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม การเข้าถึงน้ำเพื่อการเกษตร การเข้าถึงเทคโนโลยี
- 4) ปัจจัยด้านนโยบาย ประกอบด้วย นโยบายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อคนจน การขาดการบูรณาการนโยบาย

โดยสรุป ปัญหาความยากจนด้านรายได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายด้าน จำเป็นต้องมีแนวทางแก้ไขที่ครอบคลุมและยั่งยืน

ภาพที่ 4 การประชุมสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของความยากจน

ผลการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร จากผลการวิจัยที่พบว่า ครัวเรือนเป้าหมายในอำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร มีปัญหาความ

ยากจนด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากร ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาความยากจน ได้แก่ รายได้ต่ำ หนี้สินครัวเรือนสูง ขาดแคลนทุนการผลิต การศึกษาดำ ขาดทักษะอาชีพ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาเด็กและเยาวชน ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม การเข้าถึงน้ำเพื่อการเกษตร และการเข้าถึงเทคโนโลยี เป็นต้น ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนาด้านเศรษฐกิจฐานราก 2) พัฒนาด้านสังคม และ 3) พัฒนาด้านการจัดการทรัพยากร ตัวอย่างโครงการที่ควรดำเนินการ ได้แก่ โครงการส่งเสริมอาชีพเกษตรกร โครงการส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตร โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โครงการพัฒนาด้านสังคม โครงการพัฒนาการจัดการทรัพยากร ดังภาพที่ 5

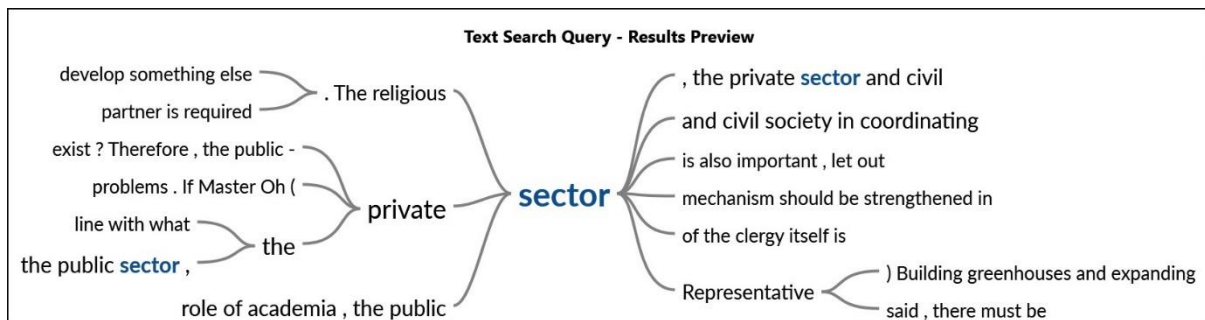

ภาพที่ 5 โพนนาแก้วโมเดล: ข้อเสนอเชิงนโยบายการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาความยากจน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยมีประเด็นในการสนทนา คือ ผลการศึกษาบทบาทของภาคการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการประสานร่วมมือกันแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อแก้ปัญหาความยากจนด้านรายได้ของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาหาสรุปความตามประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยใช้โปรแกรม NVIVO ในการประมวลผลเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของการสนทนา เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์และให้ข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกันโดยการตรวจสอบคำซ้ำ (word frequency query) ในด้านที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยประเด็นการสัมภาษณ์ ดังภาพที่ 6 และภาพที่ 7

ภาพที่ 6 ผลการตรวจสอบคำซ้ำเกี่ยวกับบทบาทภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ภาพที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบทบาทของภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการประสานความร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

จากภาพข้างต้นที่แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทของภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงภาคศาสนา ในการประสานร่วมมือกันแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ด้านรายได้ของกลุ่มเป้าหมาย จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน อำเภอ โพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร พบว่า การแก้ไขปัญหาต้องได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน การแก้ไขปัญหาความยากจนไม่ใช่ภาระของภาคใดภาคหนึ่ง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจจากทุกภาคส่วน บนพื้นฐานของความเข้าใจ ความเท่าเทียม และความยั่งยืนการพัฒนากลไกการทำงานของภาคีเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน จะเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนสู่สังคมไทยที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

การอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มเป้าหมายในอำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีรายได้ไม่แน่นอน ประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน อาศัยอยู่ในบ้านไม้เก่า เพิงไม้ กระตอม สภาพทรุดโทรม พวกเขามีความต้องการที่หลากหลาย โดยหลัก ๆ แล้วต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ ด้านความเป็นอยู่ ต้องการมีรายได้ที่แน่นอน มีที่อยู่อาศัยที่ดีขึ้น สุขภาพที่ดี ด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ต้องการเลี้ยงไก่ไข่ เป็นแหล่งรายได้หลัก บางส่วนต้องการปลูกพืชสมุนไพร โดยกลุ่มเป้าหมายต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งด้านความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ ผลการวิจัยเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (2564) วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร (2563) Chinese Academy of Social Sciences (2022) National Institute of Rural Development and Panchayati Raj (2021)

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาความยากจนด้านรายได้ ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านนโยบาย ทั้งนี้ ปัญหาความยากจนด้านรายได้มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายด้าน จำเป็นต้องมีแนวทางแก้ไขที่ครอบคลุมและยั่งยืน ผลการวิจัยเช่นนี้สอดคล้องกับการวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้ (1) การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนในครัวเรือน ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

รายได้จากการประกอบอาชีพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย การศึกษา สุขภาพ ทักษะ ปัจจัยด้านทรัพยากร ประกอบด้วย การเข้าถึงที่ดิน แหล่งน้ำ ปัจจัยด้านนโยบาย ประกอบด้วย นโยบายช่วยเหลือคนยากจน การเข้าถึงบริการภาครัฐ (2) การศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2564) ที่พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาคความยากจนต้องครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และนโยบาย จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะแรงงาน ส่งเสริมการจ้างงาน สนับสนุนการประกอบอาชีพ การเข้าถึงบริการภาครัฐควรมีประสิทธิภาพและทั่วถึง (3) การศึกษาของธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) ที่พบว่า ปัญหาคความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นปัญหาเรื้อรัง จำเป็นต้องมีนโยบายที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมการกระจายรายได้ (4) ผลการวิจัยของชินนทร์ วะสินนท์ และคณะ (2567) ที่พบว่า ข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน 5 มิติ ประกอบด้วย มิติการพัฒนาคคุณภาพตลอดชีวิต (Lifelong quality) มิติการพัฒนาคบ้านนาคอยู่ (Good living) มิติการพัฒนาคยกระดับรายได้ (Income enhancement) มิติการพัฒนานโยบายชุมชนมีส่วนร่วม (Community engagement) และมิติการพัฒนาคความมั่นคงด้านทรัพยากรเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Resource Stability for Quality of Life) ซึ่ง “นโยบายกุดบาก ออนซอน” ออนซอน หมายถึง มีความสุข ประกอบไปด้วย โครงการแก้ไขปัญหาคความยากคน 5 โครงการ โครงการความมั่นคงทางอาหารภายในครอบครัว โครงการชุมชนสะอาด โครงการยกระดับรายได้ โครงการชุมชนมีส่วนร่วม และโครงการความมั่นคงด้านทรัพยากรเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่วนผลการวิจัยที่สอดคล้องในต่างประเทศ มีดังนี้ (1) การศึกษา International Monetary Fund (2021) ที่พบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจมีบทบาทสำคัญในการลดความยากจน จำเป็นต้องมีนโยบายที่ส่งเสริมการเติบโตอย่างครอบคลุม ยั่งยืน (2) การศึกษาของ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2020) ที่พบว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความยากจน จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ เข้าถึงได้ทั่วถึง (3) การศึกษาของ World Bank (2022) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การเติบโตทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงตลาด ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย การศึกษา สุขภาพ การปกครอง ปัจจัยด้านทรัพยากร ประกอบด้วย การเข้าถึงที่ดิน แหล่งน้ำ ปัจจัยด้านนโยบาย ประกอบด้วย นโยบายช่วยเหลือคนยากจน การเข้าถึงบริการภาครัฐ เป็นต้น

กรณีนโยบายช่วยเหลือคนยากจนของประเศจีน เป็นนโยบายที่รัฐบาลจีนมุ่งลดความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การให้เงินช่วยเหลือ การสนับสนุนการประกอบอาชีพ การพัฒนาทักษะแรงงาน การเข้าถึงบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุข นโยบายดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการลดความยากจนในประเศจีน ในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ประชากรจีนที่ยากจนตามมาตรฐานของจีนลดลงจาก 770 ล้านคน เหลือเพียง 6 ล้านคนในปี 2563 ตัวอย่างนโยบายของจีน เช่น การจัดสรรเงินทุนสนับสนุนแก่พื้นที่ยากจน การส่งเจ้าหน้าที่รัฐลงพื้นที่เพื่อช่วยเหลือผู้ยากจน การจัดฝึกอบรมทักษะอาชีพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อช่วยเหลือคนยากจน นอกจากนี้ นโยบายช่วยเหลือคนยากจนของจีนยังได้รับการยกย่องจากนานาชาติ ประเศว่าประสบความสำเร็จ แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ปัญหาคความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ และปัญหาการทุจริต ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความยากจน แต่จำเป็นต้องมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ยากจนมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Communist Party of China Central Committee and the State Council, 2021)) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอติทยา ใจเดียง, ดารารัตน์ จำเกิด, ชฎาภรณ์ เสาร์เทพ และสมารถ ใจเดียง (2562) ที่พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเทศบาลต้องมีนโยบายที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมี

ระบบกลไกในการให้ความช่วยเหลือด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคล

3. จากผลการศึกษาที่พบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการแก้ไขปัญหาความยากจน ประกอบด้วย 3 ข้อเสนอ ได้แก่ ข้อเสนอที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ข้อเสนอที่ 2 การพัฒนาด้านสังคม และ ข้อเสนอที่ 3 การพัฒนาการจัดการทรัพยากร ผลการวิจัยเช่นนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้ (1) การศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2564) ที่พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนต้องครอบคลุมทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะแรงงาน ส่งเสริมการจ้างงาน สนับสนุนการประกอบ อาชีพ การเข้าถึงบริการภาครัฐควรมีประสิทธิภาพและทั่วถึง (2) การศึกษาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย โดยธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) ที่พบว่า ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้เป็นปัญหาเรื้อรัง จำเป็นต้องมีนโยบายที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมการกระจายรายได้ (3) การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ที่พบว่า เศรษฐกิจฐานรากมีบทบาทสำคัญในการลดความยากจน จำเป็นต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน ส่วนผลการวิจัยที่สอดคล้องในต่างประเทศ ดังนี้ (1) การศึกษา ของ International Monetary Fund (2021) ที่พบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจมีบทบาทสำคัญในการลดความยากจน จำเป็นต้องมีนโยบายที่ส่งเสริมการเติบโตอย่างครอบคลุมยั่งยืน (2) การศึกษาของ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2020) ที่พบว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความยากจน จำเป็นต้อง มีการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ เข้าถึงได้ทั่วถึง (3) การศึกษาของ World Bank (2022) ที่พบว่า ปัจจัยด้าน เศรษฐกิจ ประกอบด้วย การเติบโตทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงตลาด ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย การศึกษา สุขภาพ การปกครอง ปัจจัยด้านทรัพยากร ประกอบด้วย การเข้าถึงที่ดิน แหล่งน้ำ ปัจจัยด้านนโยบาย เช่น นโยบายช่วยเหลือ คนยากจน การเข้าถึงบริการภาครัฐ เป็นต้น

สรุป ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ จำนวน 3 ข้อเสนอ ดังนี้ ข้อเสนอที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ผลการวิจัยในประเทศไทย พบว่า เศรษฐกิจฐานรากมีบทบาทสำคัญในการ ลดความยากจน ส่วนผลการวิจัยต่างประเทศ พบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจมีบทบาทสำคัญในการลดความยากจน ข้อเสนอที่ 2 การพัฒนาด้านสังคม ผลการวิจัยที่สอดคล้องในประเทศไทย ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2564) ที่ พบว่า การพัฒนาด้านสังคม เช่น การศึกษา สุขภาพ การปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญในการลดความยากจน ธนาคาร แห่งประเทศไทย (2563) พบว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำ ส่วนผลการวิจัยใน ต่างประเทศ ได้แก่ World Bank (2022) พบว่า การศึกษา สุขภาพ การปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญในการลดความ ยากจน International Monetary Fund (2021) พบว่า การพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ เข้าถึงได้ทั่วถึง เป็น สิ่งจำเป็นในการลดความยากจน และ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2020) พบว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความยากจน ข้อเสนอที่ 3 การพัฒนาการจัดการทรัพยากร ผลการวิจัยที่ สอดคล้องในประเทศไทย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) พบว่า การ เข้าถึงที่ดิน แหล่งน้ำ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ส่วนผลการวิจัยในต่างประเทศ ได้แก่ World Bank (2022) พบว่า การเข้าถึงที่ดิน แหล่งน้ำ เป็นปัจจัยสำคัญในการลดความยากจน

ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาความยากจนจำเป็นต้องมีแนวทางที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านนี้ และต้องอาศัยความร่วมมือ จากทุกภาคส่วน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ ได้แก่ โมเดลเศรษฐกิจฐานรากที่เหมาะสมกับบริบท การพัฒนาทักษะอาชีพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึงบริการทางการเงิน การพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงภาคการศาสนา และการดำเนินการภายใต้แนวคิด “การบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือ” (Collaborative governance) โดยการบูรณาการการทำงานร่วมกัน มีการจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจน มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาความยากจนในอำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากร ผู้วิจัยจึงนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความยากจนด้านรายได้ ใน 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม เช่น สนับสนุนเงินทุนพัฒนาเทคโนโลยี และเพิ่มผลผลิต (2) ส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตร เช่น ฝึกอบรมทักษะ สนับสนุนเงินทุน และหาตลาด

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาด้านสังคม ประกอบด้วย (1) พัฒนาการศึกษา เช่น สนับสนุนทุนการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษา (2) พัฒนาสุขภาพ เช่น สนับสนุนหลักประกันสุขภาพ และส่งเสริมสุขอนามัย และ (3) พัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น สนับสนุนทุนการศึกษา และพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

ประเด็นที่ 4 การพัฒนาการจัดการทรัพยากร ประกอบด้วย (1) พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ป้องกันการกัดเซาะของน้ำ (2) พัฒนาระบบชลประทาน เช่น สนับสนุนระบบน้ำเพื่อการเกษตร และ (3) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เช่น สนับสนุนเทคโนโลยีการเกษตร

2. ตัวอย่างโครงการและกิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน เช่น โครงการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม เช่น สนับสนุนเงินทุน ปุ๋ย ยา เมล็ดพันธุ์ โครงการส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตร เช่น ฝึกอบรมทักษะช่าง โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โครงการพัฒนาด้านสังคม เช่น พัฒนาศูนย์เด็กเล็ก โครงการพัฒนาการจัดการทรัพยากร เช่น โครงการปลูกพืชสมุนไพร โครงการปลูกต้นไม้เศรษฐกิจ

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนํานโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. รวมถึงมหาวิทยาลัยในพื้นที่ องค์การเอกชน เช่น สมาพันธ์เอสเอ็มอีจังหวัดสกลนคร มูลนิธิ สมาคม อาสาสมัคร เป็นต้น โดยดำเนินการภายใต้แนวคิด “การบริหารจัดการแบบประสานความร่วมมือ” มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจน มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนควรมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

กิตติกรรมประกาศ

ทีมวิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดยกองทุนส่งเสริม ววน. ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยประเภท Fundamental Fund ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

เอกสารอ้างอิง

ชนินทร์ วะสินนท์, นันทกาญจน์ เกิดมาลัย, ปทุมทิพย์ ม่านโคกสูง, มาลี ศรีพรหม, กาญจนา วงษ์สวัสดิ์, ภาวิณี แสนชนม์, นิรมล เนื่องสิทธิ์, ปรีดิตร ภูจิตร และรจิตรา กาญจนบุตร. (2567). การสร้างต้นแบบนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่นาร่อง ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 4(1), 13-28.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). *การศึกษาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ธนาคารโลก. (2565). รายงานความยากจนในประเทศไทย. สืบค้น 16 มีนาคม 2566 จาก

<https://www.worldbank.org/en/home>.

ธนาคารโลก. (2020). การศึกษา: ภัยแล้งสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน. สืบค้น 23 กุมภาพันธ์ 2567 จาก

ธนาคารโลก. (2018). *ข้อมูลเกี่ยวกับความยากจนและความเจริญรุ่งเรือง*. สืบค้น 7 มีนาคม 2567 จาก

<https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>

ธนาคารพัฒนาเอเชีย. (2562). บทบาทของโครงสร้างพื้นฐานในการลดความยากจน. สืบค้น 25 มีนาคม 2567 จาก

<https://www.adb.org/publications/infrastructure-supporting-inclusive-growth-and-poverty-reduction-asia>. doi:10.22617/TCS190130.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2529). *ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. (2564). *การศึกษาความต้องการและปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร*.

สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2564). *การศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร. (2563). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดสกลนคร*.

มุกดาหาร: วิทยาลัยชุมชนมุกดาหาร.

ศุภเจตน์ จันทร์สาสิน. (2555). สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศไทย. *วารสาร*

นักบริหาร, 32(1), 3-10.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2546). *สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย*. สืบค้น 31 มีนาคม

2564, จาก <http://www.tdri.or.th/poverty/report1.htm>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *การศึกษาสถานะความยากจนและความ*

เหลื่อมล้ำทางสังคมในเขตภาคอีสาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*

ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานติดตามผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ประเทศไทย ปี 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของครัวเรือนในประเทศไทย ปี 2564. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/nescdb_en/main.php?filename=index.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมไทย ปี 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. <https://www.worldbank.org/en/home>.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพนนาแก้ว. (2565). ข้อมูลครัวเรือนยากจน. สืบค้น 14 มกราคม 2565 จาก <https://district.cdd.go.th/phonnakaew>.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพนนาแก้ว. (2564). รายงานข้อมูลครัวเรือนยากจน ปี 2564. สกลนคร: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพนนาแก้ว.
- สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2022). แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน. สืบค้น 23 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.nesdc.go.th/>
- สภาพัฒน์. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สถิติครัวเรือนยากจนและประชากรยากจน. สืบค้น 16 มีนาคม 2566, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=7204&filename=index.
- สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. (2543). *เศรษฐกิจพอเพียง: ทางสายกลางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อติทยา ใจเดียว, ดารารัตน์ จำเกิด, ชฎาภรณ์ เสาร์เทพ และสามารถ ใจเดียว. (2562). ศักยภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กที่มีความต้องการพิเศษบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนเขตเมือง กรณีศึกษาเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอ เมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 4(2), 249–259.
- Alkire, S., & Foster, J. (2001). *Counting the poor: A survey of methods and their applications*. Washington, DC: World Bank.
- Becker, G. S. (1964). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. University of Chicago Press.
- Besley, T., & Ghatak, M. (2001). Public goods and economic development. *The American Economic Review*,

91(4), 859–885.

- Blau, P. M., & Duncan, O. D. (1967). *The American occupational structure*. Wiley.
- Besley, T., & Ghatak, M. (2011). Can microfinance reduce poverty? Evidence from an Indian randomized experiment. *Journal of Development Economics*, 94(2), 220–235.
- Capra, F., & Luisi, P. L. (2014). *The systems view of life: A unifying vision*. Cambridge University Press.
- Costanza, R., & Daly, H. E. (1992). Natural capital and sustainable development. *Conservation Biology*, 6(1), 37–46.
- Communist Party of China Central Committee and the State Council. (2021). *Decision of the Central Committee of the Communist Party of China on Major Issues Concerning Winning the Battle against Poverty in the New Era*. Beijing: Central Party School Press.
- Creswell, J.W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approach* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. Retrieved December 26, 2023 from https://www.academia.edu/57201640/Creswell_J_W_2014_Research_design_Qualitative_Quantitative_and_Mixed_Methods_Approaches_4th_ed_Thousand_Oaks_CA_Sage.
- Chambers, R. (1997). *Whose reality counts? Putting the first last*. Intermediate Technology Publications.
- Chinese Academy of Social Sciences. (2022). *A Study on the Living Conditions and Needs of Farmers in Rural China*. Beijing: Chinese Academy of Social Sciences.
- Demirgüç-Kunt, A., & Klapper, L. (2012). *Financial inclusion and growth: What do we know?* Policy Research Working Papers, No. 6025, The World Bank, Washington, DC.
- Frank, A. G. (1969). *Latin America: Underdevelopment or revolution*. Monthly Review Press.
- Glewwe, P., Kremer, M., & Moulin, S. (2009). Education and economic growth: A review of the evidence. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w17554/w17554.pdf
- International Monetary Fund. (2021). *A Study on the Impact of Economic Growth on Poverty Reduction*.
- Land, S. (2019). *Class: A memoir of motherhood, hunger, and higher education*. New York: HarperCollins.
- Lewis, O. (1959). *Five families: Mexican case studies in the culture of poverty*. Basic Books.
- Milanovic, B. (2016). *The Haves and the Have-Nots: A Brief History of Inequality in America*. Harvard University Press.
- National Institute of Rural Development and Panchayati Raj. (2021). *A Study on the Factors Influencing the Quality of Life of Farmers in India*. Hyderabad: National Institute of Rural Development and Panchayati Raj.
- Oxfam. (2022). *Confronting inequality: Tackling the root causes of poverty and discrimination*. Oxfam International.
- Rostow, W. W. (1960). *The stages of economic growth: A non-communist manifesto*. Cambridge University Press.
- Sen, A. (1981). *Poverty and famines: An essay on entitlement and deprivation*. Oxford: Clarendon Press.

- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford: Oxford University Press.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2020). *A Study on the Role of Education in Poverty Reduction*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- U.S. Department of Health and Human Services. (2022). *The Belmont Report: Ethical Principles and Guidelines for the Protection of Human Subjects of Research*. Retrieved 8 January 2024, from <https://www.hhs.gov/ohrp/regulations-and-policy/belmont-report/index.html>
- World Bank. (2022). *Poverty headcount ratio at national poverty line (% of population)*. Retrieved from <https://irinagyurjinyan.wordpress.com/2022/04/12/%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA-19/>
- World Bank. (2022). *A Study on the Factors Influencing Poverty in Developing Countries*. Washington, D.C.: World Bank.
- Wallerstein, I. (1974). *The modern world-system: Capitalist agriculture and the origins of the European world-economy in the sixteenth century*. Academic Press.

บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล THE ROLE OF NAKHON PHANOM MUNICIPALITY IN MANAGEMENT USING THE PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE

วรวิทย์ อินทนนท์^{*1}, สำราญ วิเศษ², คงฤทธิ์ กุลวงษ์³

Worawut Inthanon^{*1}, Samran Wiset², Kongrit Kulwong³

¹⁻³สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

¹⁻³ Public Administration Department, Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: worawut162512@gmail.com^{*1}, Wiset2520@gmail.com², kongrit7@gmail.com³

Received: January 23, 2023

Revised: March 10, 2024

Accepted: March 17, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่องบบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่องบบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 394 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่า t-test และค่า F-test โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนต่องบบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความโปร่งใส ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล พบว่า ประชาชนที่มี อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่องบบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่องบบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; เทศบาลเมืองนครพนม; หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purpose of this research was to study the level of public opinion on the role of Nakhon Phanom Municipality in management using the principles of good governance and to compare public opinions on the role of Nakhon Phanom Municipality in management using the principles of good governance classified by personal factors including gender, age, education level, occupation, and average monthly income. The sample group used in the research was 394 people. The research instrument was a questionnaire, which had the reliability value of 0.87 for the entire version. Statistics were used to analyze data, including frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test values with statistical significance set at the 0.05 level. The results of the research found that 1) People's opinions on the role of Nakhon Phanom Municipality in management using the principles of good governance overall and in each aspect were at a high level, ordered from highest to lowest average including, the principle of participation, the principle of rule of law, the principle of morality, the principle of value for money, the principle of responsibility, and the principle of transparency respectively. 2) Comparing the role of Nakhon Phanom Municipality in management using the principles of good governance, it was found that people of different ages, and occupations had different opinions on the role of Nakhon Phanom Municipality in management using good governance principles. Overall, they were significantly different at the 0.05 level. As for the people with different genders, educational levels, and average monthly incomes had different opinions on the role of Nakhon Phanom Municipality in management using the principles of good governance. Overall, there was no difference.

Keywords: management, Nakhon Phanom municipality, good governance

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ธรรมาภิบาล (Good governance) หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศยุคนี้ เพราะเมื่อเกิดมีนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติ ทำอย่างไรจะบรรลุผล สิ่งหนึ่งที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อน ก็คือการยึดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นคำที่ได้ยินกันมาหลายทศวรรษ หลังจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในช่วง พ.ศ. 2540 ในประเทศไทย เป็นเหตุให้เกิดการปฏิรูปประเทศครั้งสำคัญทั้งด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน ที่นำหลักการสำคัญของธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ให้เป็นผล เกิดการบัญญัติ คำว่า ‘ธรรมาภิบาล’ ขึ้น ในระหว่างที่ประเทศไทยกำลังมีการปฏิรูปในหลายด้านครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่ง หลักการธรรมาภิบาลจึงเป็นประโยชน์ เพราะการปฏิรูปครั้งนี้เป็นไปเพื่อให้ประเทศเกิดการพัฒนาไปสู่สังคมที่ประชาชนทุกคนมีสันติสุข คงต้องยอมรับว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจนนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งสำคัญหลายครั้งเป็นเพราะการขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทย โดยเฉพาะในการบริหารราชการแผ่นดินที่ดูจะมีแต่เพิ่มขึ้น จนหาทางออกจากปัญหาได้ยากเต็มที (ถวิลวดี บุรีกุล, 2565) จากเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจที่ไทยต้องเผชิญดังกล่าว มีส่วนทำให้เกิดกระแสของการปฏิรูปประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การปฏิรูประบบราชการ การลดบทบาทภาครัฐ โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ปัญหาการทุจริต

คอร์ปชั่นในวงการทางการเมืองและหน่วยงานราชการ และส่วนท้องถิ่น กลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากขึ้น จนเกิดกระแสของการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์ปชั่น

ธรรมชาติของรัฐบาลมีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยงานทั้งในภาครัฐและเอกชนในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 250 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจดูแล จัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

นอกจากนั้น จากผลงานวิจัยของ Sari, Indriati & Arifin (2023) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านความสามารถของบุคลากร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัจจัยด้านความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ผลงานวิจัยของ De Guzman & Guanzon (2022) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการท้องถิ่น ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านความสามารถของบุคลากร ปัจจัยด้านการกระจายอำนาจ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลงานวิจัยของ Ihsan & Indriati (2022) พบว่า บทบาทของท้องถิ่นในการจัดการความเสี่ยงภัยพิบัติ ประกอบด้วย การป้องกันการบรรเทา และการฟื้นฟู ผลงานวิจัยของ Adebayo & Ajayi (2021) พบว่า ท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดส่งบริการสาธารณะ เช่น การศึกษา สาธารณสุข น้ำประปา และสุขาภิบาล ผลงานวิจัยของ Sari & Indriati (2020) พบว่า ท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ผลงานวิจัยของ Arifin & Indriati (2020) พบว่า การกระจายอำนาจมีผลต่อประสิทธิภาพของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นที่มีอำนาจมากขึ้นมีประสิทธิภาพในการจัดการบริการสาธารณะ ผลงานวิจัยของฐิติรัตน์ เพชรดี (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความโปร่งใส ประกอบด้วย ปัจจัยด้านกฎหมายและระเบียบ ปัจจัยด้านกลไกการตรวจสอบ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลงานวิจัยของณัฐฤดี บุญช่วยของ (2563) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านการกระบวนการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านกลไกการตรวจสอบ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และผลงานวิจัยของ ปาริวิทย์ ทิพนนท์ และศิริภาพร พ่อสาร (2564) พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม พบปัญหา อุปสรรค ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม พบว่า ประชาชนยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่และประชาชนมีข้อขัดแย้งกันในบางประเด็น 2)

ด้านหลักคุณธรรม พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดการบูรณาการเรื่องระเบียบวินัยในการปฏิบัติงานในองค์กร 3) ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า เทศบาลไม่มีการชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ของการบริหารจนเป็นเหตุให้ประชาชนมองว่าการบริหารงานไม่มีความโปร่งใสเท่าที่ควร 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า เทศบาลไม่ค่อยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และยังไม่มี การนำความคิดเห็นของประชาชนไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดความรับผิดชอบในการบริหารงาน เพื่อให้เป็นตามวัตถุประสงค์ของโครงการระเบียบแบบแผนต่าง ๆ 6) ด้านหลักความความคุ้มค่า พบว่า ทรัพยากรบางอย่างบางประเภทไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และทางเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เทศบาลได้เท่าที่ควรจะเป็น

ดังนั้น การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาและพัฒนากิจการตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย สรุปดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรม หรือการได้กระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่สังคมคาดหวังหรือกำหนดให้กระทำโดยจะมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และสิทธิซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะ หรือตำแหน่งทางสังคมของบุคคลนั้น ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ หากบุคคลที่สังคมคาดหวังนั้นไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามที่ได้ดำรงตำแหน่ง ก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม (วัลภา ไชยทิพย์, 2566)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักในการบริหารจัดการของบุคลากรที่ส่งผลให้เกิดความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 6 หลัก (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546) ดังนี้

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การบริหารจัดการ เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยความถูกต้อง ความดีงาม มีการกระจายอำนาจการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ผนวกให้บุคลากรยึดถือหลักความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม
2. หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ ยึดมั่นความถูกต้อง ดีงาม สร้างคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น ทำให้สังคมมีเสถียรภาพทุกคนสามารถอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการ มีกฎเกณฑ์และมีการเปิดเผยตรงไปตรงมา สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ บุคลากรและประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง มีกระบวนการให้บุคลากรสามารถตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจน

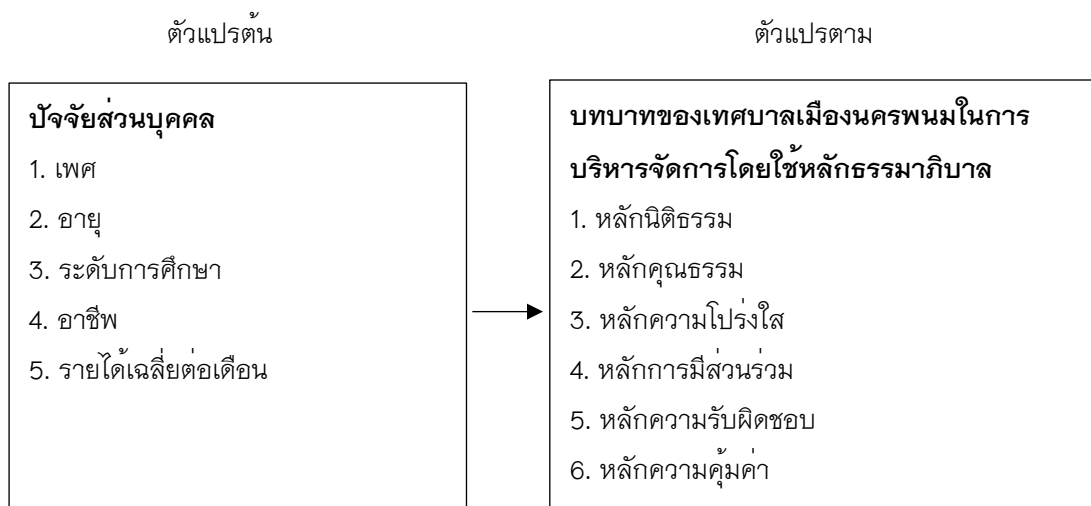
4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารจัดการ เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน การประเมินผลงานและเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหา เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและมีพลังในการทำงานร่วมกัน

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ ใส่ใจต่อปัญหาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมผลของการปฏิบัติหน้าที่ที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้และสร้างความพึงพอใจต่อทุกฝ่าย

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม การปฏิบัติงานต่าง ๆ มีความรวดเร็ว มีคุณภาพ ผลิตผลให้บุคลากรปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของงาน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ได้จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1 (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม จำนวน 26,139 คน (สารสนเทศภูมิศาสตร์ข้อมูลสุขภาพ, 2564) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

ได้แก่ ประชาชนที่มีทะเบียนบ้านอยู่ภายในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน และทำการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้นประกอบด้วย การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วน สดส่วน โดยพิจารณาจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูล มีลักษณะกระจายให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ประชาชนในเขตการปกครองของเทศบาลเมืองนครพนม เป็นระดับในการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นสัดส่วน (นิภาพรรณ ผิวอ่อน, 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักการมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า ใช้เกณฑ์วัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีความเที่ยงตรงใช้ได้ และค่าความเชื่อมั่นภาพรวมทั้ง ฉบับเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขออนุญาตจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนภายในเขตเทศบาลเมืองนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาและนำแบบสอบถามไปให้โดยตรงด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม โดยให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำแบบสอบถามอย่างอิสระ 3) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบทำการตรวจให้คะแนนและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามหลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) บันทึกข้อมูลที่ป้อนรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูลและเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ 3) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 4) ประมวลผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่สามารถวิเคราะห์ผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแสดงค่าสถิติต่าง ๆ ที่ต้องคำนวณแล้วนำมาประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่า t-test และ ค่า F-test กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้สูตรตามวิธีของ LSD. (Least-significant different) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนม ในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านหลักนิติธรรม	3.78	0.53	มาก
2.	ด้านหลักคุณธรรม	3.75	0.59	มาก
3.	ด้านหลักความโปร่งใส	3.67	0.56	มาก
4.	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.80	0.63	มาก
5.	ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.71	0.55	มาก
6.	ด้านหลักความคุ้มค่า	3.74	0.62	มาก
โดยรวม		3.74	0.48	มาก

สมมติฐานที่ 1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก จากตาราง 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนม ในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.80$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.78$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.75$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.74$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.71$) ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบผลดังตาราง 2-6

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามเพศ

บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล	ชาย		หญิง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	3.80	0.55	3.76	0.52	0.74	0.46
2. หลักคุณธรรม	3.81	0.57	3.70	0.60	1.87	0.06
3. หลักความโปร่งใส	3.64	0.59	3.69	0.52	-0.90	0.37
4. หลักการมีส่วนร่วม	3.80	0.66	3.81	0.60	-0.14	0.89

5. หลักความรับผิดชอบ	3.72	0.55	3.71	0.55	0.16	0.87
6. หลักความคุ้มค่า	3.78	0.66	3.70	0.58	1.27	0.20
รวม	3.76	0.49	3.73	0.46	0.62	0.53

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความแปรปรวนของบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามอายุ

บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.75	4	0.19	0.66	0.62
	ภายในกลุ่ม	111.53	389	0.29		
	โดยรวม	112.28	393			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.61	4	0.40	1.16	0.33
	ภายในกลุ่ม	134.45	389	0.35		
	โดยรวม	136.06	393			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	3.44	4	0.86	2.83	0.02*
	ภายในกลุ่ม	118.20	389	0.30		
	โดยรวม	121.64	393			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	4.70	4	1.18	3.05	0.02*
	ภายในกลุ่ม	150.13	389	0.39		
	โดยรวม	154.83	393			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	6.79	4	1.70	5.96	0.00*
	ภายในกลุ่ม	110.75	389	0.28		
	โดยรวม	117.54	393			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	2.40	4	0.60	1.59	0.18
	ภายในกลุ่ม	146.87	389	0.38		
	โดยรวม	149.27	393			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.48	4	0.62	2.79	0.03*
	ภายในกลุ่ม	86.35	389	0.22		
	โดยรวม	88.83	393			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และไม่แตกต่างกัน จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD. พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 – 30 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี ประชาชนที่มีอายุ 51 – 60 ปี และประชาชนที่มีอายุ 61 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนม ในการบริหารจัดการโดยใช้ หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.99	4	0.75	2.66	0.03*
	ภายในกลุ่ม	109.29	389	0.28		
	โดยรวม	112.28	393			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.89	4	0.47	1.37	0.24
	ภายในกลุ่ม	134.16	389	0.34		
	โดยรวม	136.06	393			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	1.19	4	0.30	0.96	0.43
	ภายในกลุ่ม	120.45	389	0.31		
	โดยรวม	121.64	393			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	4.80	4	1.20	3.11	0.02*
	ภายในกลุ่ม	150.03	389	0.39		
	โดยรวม	154.83	393			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2.82	4	0.71	2.39	0.05
	ภายในกลุ่ม	114.72	389	0.29		
	โดยรวม	117.54	393			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	1.63	4	0.41	1.07	0.37
	ภายในกลุ่ม	147.64	389	0.38		
	โดยรวม	149.27	393			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.86	4	0.46	2.07	0.08
	ภายในกลุ่ม	86.97	389	0.22		
	โดยรวม	88.83	393			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกัน จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามอาชีพ

บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนม ในการบริหารจัดการโดยใช้ หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	6.67	4	1.67	6.14	0.00*
	ภายในกลุ่ม	105.61	389	0.27		
	โดยรวม	112.28	393			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	7.24	4	1.81	5.46	0.00*
	ภายในกลุ่ม	128.82	389	0.33		
	โดยรวม	136.06	393			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	3.33	4	0.83	2.74	0.03*
	ภายในกลุ่ม	118.31	389	0.30		
	โดยรวม	121.64	393			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	11.60	4	2.90	7.87	0.00*
	ภายในกลุ่ม	143.24	389	0.37		
	โดยรวม	154.83	393			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	4.25	4	1.06	3.65	0.01*
	ภายในกลุ่ม	113.29	389	0.29		
	โดยรวม	117.54	393			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	6.76	4	1.69	4.61	0.00*
	ภายในกลุ่ม	142.52	389	0.37		
	โดยรวม	149.27	393			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	5.80	4	1.45	6.79	0.00*
	ภายในกลุ่ม	83.03	389	0.21		
	โดยรวม	88.83	393			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน จำนวน 4 คู่ ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีความคิดเห็นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร มีความคิดเห็นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างจากประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย และอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้าน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนม ในการบริหารจัดการโดยใช้ หลักธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
1. หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.39	4	0.60	2.11	0.08
	ภายในกลุ่ม	109.90	389	0.28		
	โดยรวม	112.28	393			
2. หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	0.85	4	0.21	0.61	0.66
	ภายในกลุ่ม	135.21	389	0.35		
	โดยรวม	136.06	393			
3. หลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	1.34	4	0.34	1.08	0.36
	ภายในกลุ่ม	120.30	389	0.31		
	โดยรวม	121.64	393			
4. หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	2.51	4	0.63	1.60	0.17
	ภายในกลุ่ม	152.32	389	0.39		
	โดยรวม	154.83	393			
5. หลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	1.05	4	0.26	0.88	0.48
	ภายในกลุ่ม	116.49	389	0.30		
	โดยรวม	117.54	393			
6. หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	1.87	4	0.47	1.23	0.30
	ภายในกลุ่ม	147.41	389	0.38		
	โดยรวม	149.27	393			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.16	4	0.29	1.28	0.28
	ภายในกลุ่ม	87.67	389	0.23		
	โดยรวม	88.83	393			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง บทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ตามลำดับ โดยประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับหรือระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นธรรม และมีผลบังคับใช้กับชุมชน การบริหารงานของเทศบาลเมืองนครพนม มีการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรมอันดีงาม มีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับข้อบัญญัติให้แก่ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล จัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพเป็นธรรม และทั่วถึงทุกชุมชน และดำเนินการจัดซื้อ-จัดจ้าง ได้อย่างเหมาะสมตามงบประมาณ และเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ สีไพร และธนัสสา โรจนตระกูล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลศาลาลาย อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัยรัฐ หมั่นดวง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จากการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์ศักดิ์ ไทยสิทธิ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เทศบาลเมือง อโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพรณ ฝิวอน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการวิจัย พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวรลักษณ์ วรรณกุล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหันจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการวิจัย พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหันจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิรัช พรมดี, ชาตชัย อุดมกิจมงคล และสามารณ อัยกร (2566) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อคุณภาพการ

ให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร จากการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอภูพาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า

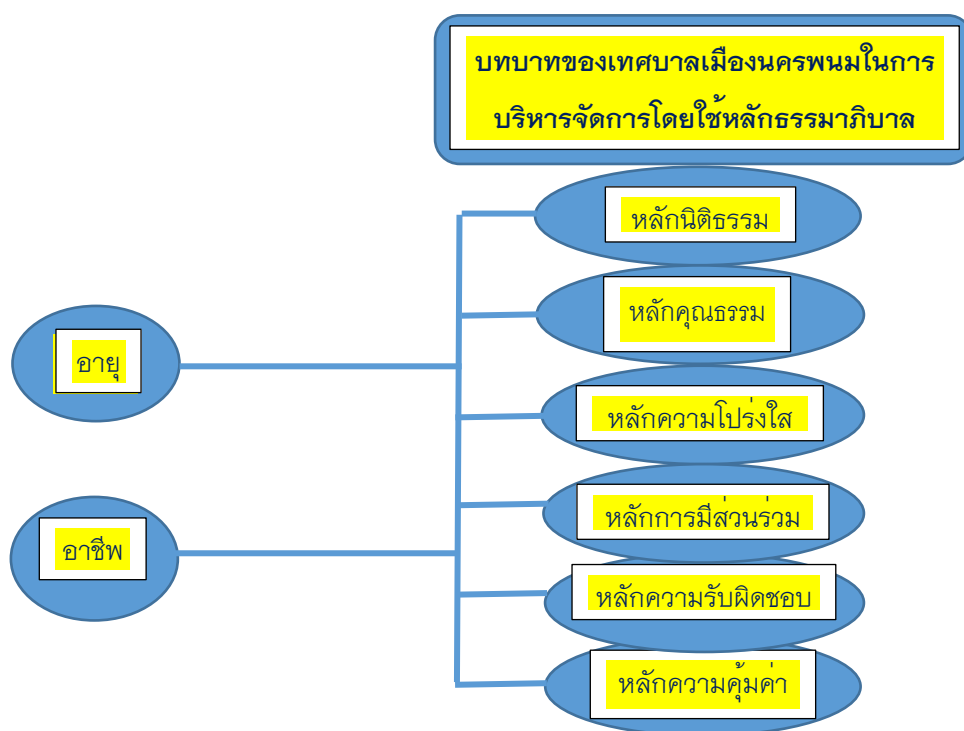
1. ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่มีช่วงอายุต่างกันโดยเฉพาะประชาชนที่มีอายุมาก จะมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมากกว่าประชาชนที่มีอายุน้อย ทำให้มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ สีไพร และธณัฐา โรจนตระกูล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลศาลาลาย อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลศาลาลาย อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของคณอง โสตา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหวายนึ่ง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จากการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหวายนึ่ง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมนา ยิ้มชัย, ไพศาล สรรสวัสดิ์ และพิสิษฐ์ จอมบุญเรือง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังแฉ่ม อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามการรับรู้ของประชาชน จากการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังแฉ่ม อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามการรับรู้ของประชาชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันโดยเฉพาะประชาชนที่มีอาชีพรับราชการหรือทำงานให้ภาครัฐ จะมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ทำให้มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ สีไพร และธณัฐา โรจนตระกูล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลศาลาลาย อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ จากการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลศาลาลาย อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชัยรัฐ หมั่นด้วง และนัสพงษ์ กลิ่นจำปา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จากการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของคณอง โสตา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตาม

หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหวายนั่ง อำเภอบ้านผาง จังหวัดขอนแก่น จากการวิจัย พบว่าประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหวายนั่ง อำเภอบ้านผาง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความโปร่งใส ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลพบว่า ประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่มีอายุและอาชีพต่างกันโดยเฉพาะประชาชนที่อายุมาก และมีอาชีพรับราชการหรือทำงานให้ภาครัฐ จะมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมากกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยและประกอบอาชีพอื่น ๆ ทำให้มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน สรุปเป็นแผนภาพเชื่อมโยงกันได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 บทบาทของเทศบาลในการบริหารจัดการโดยหลักหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันตามอายุและอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เทศบาลเมืองนครพนม ควรส่งเสริมการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมีการบริหารงานด้านความโปร่งใส โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหลากหลายช่องทาง การบริหารจัดการด้วยความสุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ข้อมูลข่าวสารของเทศบาลเมืองนครพนมที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน ควรมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

1.2 เทศบาลเมืองนครพนม ควรส่งเสริมการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลมีการบริหารงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยส่งเสริมให้มีมาตรการที่ชัดเจนแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการระเบียบแบบแผนต่าง ๆ

1.3 เทศบาลเมืองนครพนมควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลกับประชาชน โดยคำนึงถึงช่วงอายุและทุกอาชีพ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีอายุและอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลเมืองนครพนมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยรวมแตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของเทศบาลในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล โดยขยายพื้นที่ในการศึกษาวิจัยให้กว้างและขนาดใหญ่ขึ้น อาจเป็นระดับจังหวัด ระดับประเทศ หรือเป็นองค์กรภาคีรัฐอื่น ๆ

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเทศบาลโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง

- คนอง โสตา. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าหวายน้ำ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิราภรณ์ สีโพธิ์ และณัฏฐา โรจนตระกูล. (2564). การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลศาลาลาย อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี, 6(5), 125-160.
- ฐิติรัฐ เพชรดี (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 26(1), 101-112.
- ณัฐวุฒิ บุญช่วย (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 37(2), 151-163.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2565). ธรรมาภิบาล: กลไกสำคัญในการปฏิรูปเพื่อพัฒนาประเทศ (ออนไลน์). สืบค้น 1 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.kpi.ac.th/knowledge/book/data/667>
- นิภาพรณ พิวอน. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ปาริชาติ ทิพนม และศิริภาพร พอสาร. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม. รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม.
- พิชัยรัฐ หมั่นดวง และณัฏพญ์ กลิ่นจำปา. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วน

- ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต, 6*(9), 425–438.
- พันธุ์ศักดิ์ ไทยสิทธิ. (2562). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.พับลีเคชั่น.*
- พิรัช พรมดี, ชาดิชัย อุดมกิจมงคล และสามารถ อัยกร. (2566). อิทธิพลของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 3*(3), 14–32.
- “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546”, (9 ตุลาคม 2546). *ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก. หน้า 1 – 16.*
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา. ฉบับกฤษฎีกา 134, 40ก(6 เมษายน): 74–75.*
- “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542,” *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116, ตอนที่ 63 ง (10 สิงหาคม 2542) : หน้า 24 – 25.*
- วรลักษณ์ วรรณกุล. (2559). *การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*
- วัลภา ไชยทิพย์. (2566). *แนวคิดทฤษฎีบทบาท (ออนไลน์), สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก* <https://www.gotoknow.org/posts/620167>.
- สารสมเทศภูมิศาสตร์ข้อมูลสุขภาพ. (2564). *ข้อมูลประชากรกลาง. นครพนม: สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครพนม.*
- สุมนา ยิ้มช้อย, ไพศาล สรรสวัสดิ์สุทธิ และพิสิษฐ์ จอมบุญเรือง. (2559). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังแฉ่ม อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามการรับรู้ของประชาชน. การประชุมสัมมนาวิชาการ ราชภัฏนครสวรรค์วิจัย ครั้งที่ 1.*
- Adebayo, A., & Ajayi, O. O. (2021). Local Government and Public Service Delivery in Developing Countries: A Review of the Literature. *International Journal of Public Administration, 44*(17), 1429–1443.
- Arifin, M., & Indriati, E. (2020). The Impact of Decentralization on Local Government Performance: Evidence from Indonesia. *Public Administration and Development, 40*(2), 155–167.
- De Guzman, M. G. P., & Guanzon, M. R. M. (2022). Factors Influencing Local Government Performance in the Philippines: A Structural Equation Modeling Approach. *Public Policy and Administration, 17*(2), 205–226.
- Ihsan, M. N., & Indriati, E. (2022). The Role of Local Government in Disaster Risk Management: A Case Study of the 2018 Lombok Earthquake. *International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment, 13*(2), 242–257.
- Sari, D. M., Indriati, E., & Arifin, M. (2023). Determinants of Local Government Performance in Indonesia: Evidence from a Survey of Local Officials. *International Journal of Public Administration, 46*(1), 1–13.
- Sari, D. M., & Indriati, E. (2020). The Role of Local Government in Promoting Sustainable Development: A Case Study of the City of Bandung, Indonesia. *Sustainability, 12*(14), 5719.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน STRATEGIES OF PROACTIVE LEARNING MANAGEMENT FOR ENHANCING THE BASIC EDUCATION QUALITY

สาธกา ตาลชัย¹, สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี², สันญา เคนาภูมิ*³
Sathaka Tanchai¹, Suwattanapong Romsri², Sanya Kenaphoom*³

¹สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

²สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม

³มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Roi Et Secondary Educational Service Area Office, Thailand

²Mahasarakham Provincial Education Office, Thailand

³Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: sathaka101@gmail.com¹, sornortom@gmail.com², zumsa_17@hotmail.com,³

Received: February 23, 2024

Revised: March 30, 2024

Accepted: March 17, 2024

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกี่ยวข้องกับแนวทางที่เป็นระบบเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองได้เป็นอย่างดี แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบพลวัต และมีส่วนร่วมซึ่งจัดลำดับความสำคัญของความสำเร็จของผู้เรียน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การดำเนินการศึกษาค้นคว้านี้ใช้วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการศึกษา พบว่า 1) กลยุทธ์ดั้งเดิมของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การตั้งเป้าหมายและการวางแผน เทคนิคการบริหารเวลา กลวิธีที่นำไปสู่ความสำเร็จและกลไกการประเมินตนเองและข้อเสนอแนะ 2) แนวทางร่วมสมัยในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ เครื่องมือการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ แนวทางการเรียนรู้จากการถามคำถามและการเรียนรู้จากปัญหา และรูปแบบห้องเรียนกลับด้าน 3) ผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ผลลัพธ์ตามหลักฐานของกลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุก การมีส่วนร่วมของผู้เรียน แรงจูงใจ และผลการเรียน ความพึงพอใจของครูและการพัฒนาวิชาชีพ และผลประโยชน์ของสถาบันและผลกระทบระยะยาว

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; คุณภาพการศึกษา

Abstract

Active learning involves a systematic and deliberate approach to facilitate the learning process that allows students to take control of their own learning experiences. A proactive approach plays an important role in enhancing the quality of education by promoting a dynamic and engaging learning environment that prioritizes student success and achievement. The purpose of this study was to investigate strategies for proactive learning management in order to improve education quality. This study employed a method gathering and scrutinizing active learning-related literature. The study's findings revealed; 1) Traditional proactive learning management strategies were goal setting and planning time management techniques metacognitive strategies self-assessment and feedback mechanisms. 2) Contemporary approaches to proactive learning management technology-enhanced learning tools, collaborative and cooperative learning methods, inquiry-based and problem-based learning approaches, and flipped classroom models. 3) Impact on educational Quality were evidence-based outcomes of proactive learning management strategies, student engagement, motivation, and academic performance, teacher satisfaction and professional development, institutional benefits and long-term impact.

Keyword: strategy; active learning management; educational quality

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกี่ยวข้องกับแนวทางที่เป็นระบบและตั้งใจเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองได้ (Liu, Bridgeman, & Adler, 2012) แตกต่างจากวิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่มักมีครูเป็นศูนย์กลางและเชิงรับ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในฐานะผู้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในเส้นทางการเรียนรู้ของพวกเขา (Hattie, 2009) แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ความต้องการของผู้เรียน การให้การสนับสนุนและทรัพยากรที่เหมาะสม และการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นอิสระ ความคิดริเริ่ม และการควบคุมตนเอง (Purdie & Hattie, 2016) ด้วยการจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์เชิงรุก นักการศึกษามุ่งหวังที่จะสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบพลวัต และครอบคลุม ซึ่งตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้และความชอบที่หลากหลาย ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะช่วยเพิ่มผลลัพธ์ทางการศึกษาและความสำเร็จของผู้เรียน

ศูนย์กลางของการจัดการการเรียนรู้เชิงรุก คือ แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของผู้เรียน ซึ่งหมายถึงความสามารถของผู้เรียนในการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Reeve, 2016) แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนเป็นตัวแทนที่กระตือรือร้นในเส้นทางการศึกษา ช่วยให้พวกเขาสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำกับตนเอง ติดตามความก้าวหน้า และตัดสินใจอย่างรอบรู้เกี่ยวกับเป้าหมายและกลยุทธ์การเรียนรู้ของพวกเขา (Zimmerman, 2000) นักศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดสิทธิและเสรีภาพในการเรียนรู้โดยการให้โอกาสในการเลือก ความเป็นอิสระ และการรับรู้ความสามารถของตนเองในกระบวนการเรียนรู้ (Ryan & Deci, 2000) ด้วยการปลูกฝังสิทธิและเสรีภาพของผู้เรียน การจัดการการเรียนรู้เชิงรุก

ส่งเสริมแรงจูงใจจากภายใน การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้เชิงลึกของผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Reeve, 2016)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังครอบคลุมกลยุทธ์การสอน วิธีการประเมิน และแนวปฏิบัติในชั้นเรียนที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงรุกและประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Chickering & Gamson, 1987) ผู้สอนเชิงรุกใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น ห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้ด้วยการถามคำถาม และโครงการความร่วมมือเพื่อกระตุ้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน (Prince, 2004) นอกจากนี้การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกเกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเทคโนโลยีและทรัพยากรดิจิทัลเพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึง ความยืดหยุ่น และการโต้ตอบในกระบวนการเรียนรู้ (Means et al., 2013) ด้วยการบูรณาการการสอนเชิงรุกเข้ากับการสอน นักการศึกษาจะสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ เชื่อมโยงแนวคิด และประยุกต์การเรียนรู้ในบริบทโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้นจึงส่งเสริมความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและความชำนาญในเนื้อหาสาระ (Bonwell & Eison, 1991)

แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบพลวัตร และมีส่วนร่วมซึ่งจัดลำดับความสำคัญของความสำเร็จของผู้เรียน (Frederickson & Cline, 2015) กลยุทธ์เชิงรุกแตกต่างจากแนวทางเชิงรับที่เพียงตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดขึ้น กลยุทธ์เชิงรุกคาดการณ์อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นและใช้มาตรการป้องกันเพื่อจัดการกับปัญหาเหล่านั้นในเชิงรุก (Frederickson & Cline, 2015) ในด้านการศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกี่ยวข้องกับการจัดการการเรียนรู้เชิงรุกที่ช่วยให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมาย และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้ (Reeve, 2016) ด้วยการส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้เรียนและความเป็นอิสระ วิธีการเชิงรุกจะกระตุ้นแรงจูงใจจากภายใน ความอยากรู้อยากเห็น และความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงผลการเรียนและผลการศึกษา (Ryan & Deci, 2000)

จะเห็นได้ว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีส่วนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวกและสนับสนุนที่หล่อเลี้ยงการพัฒนาทางสังคม อารมณ์ และการรับรู้ของผู้เรียน (Fisher et al., 2018) นักการศึกษาเชิงรุกให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีแบบองค์รวมของผู้เรียนโดยใช้กลยุทธ์การจัดการห้องเรียนเชิงรุก ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวก และการให้การสนับสนุนและการแทรกแซงอย่างทันที่ (Frederickson & Cline, 2015) ด้วยการปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งความเอาใจใส่ ความไว้วางใจ และความเคารพ วิธีการเชิงรุกจะช่วยเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความนับถือตนเอง และความมั่นใจในความสามารถในการประสบความสำเร็จด้านวิชาการ (Fisher et al., 2018) นอกจากนี้ แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมการไม่แบ่งแยกและความเท่าเทียมโดยการตอบสนองความต้องการ ภูมิหลัง และรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียนทุกคน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีโอกาที่จะเจริญเติบโตและเข้าถึงศักยภาพสูงสุดของตนเอง (Gay, 2018)

ดังนั้นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมของการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและนวัตกรรมในด้านการศึกษา นักการศึกษาเชิงรุกเปิดรับกรอบความคิดแบบเติบโตและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง แนวปฏิบัติที่เน้นการวิจัย และการตัดสินใจโดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์ นักการศึกษาเชิงรุกจะพร้อมจะปรับตัวให้เข้ากับภูมิทัศน์ทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีใหม่ ๆ และตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนโดยการติดตามแนวโน้มที่เกิดขึ้น แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด และการวิจัยด้าน

การศึกษา นอกจากนี้แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และความเป็นผู้นำ ร่วมกันระหว่างนักการศึกษา ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งเสริมวัฒนธรรมของความรับผิดชอบร่วมกันและความรับผิดชอบเพื่อความเป็นเลิศทางการศึกษา (Senge, 1990; Bonwell & Eison, 1991; Hattie, 2009; Means et al., 2013) ฉะนั้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาเพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งถือว่าการสังเคราะห์องค์ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วเพื่อจะจัดระบบความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างทันที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและกรอบแนวคิดของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกเกี่ยวข้องกับแนวทางที่ตั้งใจและคาดการณ์ล่วงหน้าในการจัดระเบียบ อำนาจ ความสะดวก และสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพผลลัพธ์ของผู้เรียน (Reeve, 2016) การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกมีรากฐานมาจากหลักการของการเรียนรู้แบบควบคุมตนเองและการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นที่การเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้มีบทบาทอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้ แทนที่จะเป็นเพียงผู้รับข้อมูลเฉย ๆ (Zimmerman, 2000) กรอบแนวคิดของการจัดการการเรียนรู้เชิงรุกหมุนรอบแนวคิดในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสิทธิและเสรีภาพ ความเป็นอิสระ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยที่ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้กำหนดเป้าหมาย ติดตามความก้าวหน้า และทำการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การเรียนรู้ตามผลตอบรับและการไตร่ตรอง (Reeve, 2016) การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกพยายามสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนและกระตุ้นที่ส่งเสริมความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดลำดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้เรียน แรงจูงใจ และการรับรู้ปัญหา

หัวใจสำคัญของกรอบแนวคิดของการจัดการการเรียนรู้เชิงรุกคือแนวคิดของการเรียนรู้แบบควบคุมตนเอง ซึ่งหมายถึงความสามารถของผู้เรียนในการควบคุมและควบคุมกระบวนการรับรู้ อารมณ์ และพฤติกรรมของตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนที่ควบคุมตนเองมีความกระตือรือร้นในแนวทางการเรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์การเรียนรู้และอธิบายที่หลากหลายเพื่อวางแผน ติดตาม และประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของพวกเขา การจัดการเรียนรู้เชิงรุกพยายามที่จะปลูกฝังทักษะการเรียนรู้ที่ควบคุมตนเองในหมู่ผู้เรียนโดยการให้โอกาสในการตั้งเป้าหมาย การประเมินตนเอง และการไตร่ตรอง เช่นเดียวกับการสอนกลยุทธ์การเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการส่งเสริมการกำกับดูแลตนเอง การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนรู้ที่เป็นอิสระและตลอดชีวิตซึ่งสามารถปรับตัวเข้ากับความท้าทายและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใหม่ ๆ (Zimmerman, 2000; Reeve, 2016)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้รับการพัฒนาจากแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ความสนใจ และจุดแข็งของผู้เรียนแต่ละคน (Reeve, 2016) แตกต่างจากแนวทางที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางแบบดั้งเดิม ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การนำเสนอเนื้อหาและการประเมินเป็นหลัก การจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้

ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกมากกว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และเข้าถึงได้สำหรับผู้เรียนทุกคน (Bonwell & Eison, 1991) ในห้องเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักการศึกษาจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนวทางในการสนับสนุนผู้เรียนในเส้นทางการเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ และส่งเสริมวัฒนธรรมของการทำงานร่วมกันและการสอบถาม (Bonwell & Eison, 1991) ด้วยการปรับแต่งการสอนให้เข้ากับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและความชอบของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะส่งเสริมความเท่าเทียม การไม่แบ่งแยก และความสำเร็จทางวิชาการสำหรับผู้เรียนทุกคน (Reeve, 2016)

ดังนั้นกล่าวได้ว่าการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งได้รับการสนับสนุนโดย (Reeve, 2016; Bonwell & Eison, 1991) ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญจากแนวทางแบบเดิมที่มีครูเป็นศูนย์กลาง โดยการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ ความสนใจ และจุดแข็งของผู้เรียนแต่ละคน ตรงกันข้ามกับการรับเนื้อหาแบบพาสซีฟตามแบบฉบับดั้งเดิม การเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม และเข้าถึงได้สำหรับผู้เรียนทุกคน ด้วยการวางตำแหน่งนักศึกษาในฐานะผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้ให้บริการเนื้อหาเพียงผู้เดียว การเรียนรู้เชิงรุกช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมของการทำงานร่วมกันและการซักถาม ในขณะเดียวกันก็รองรับรูปแบบการเรียนรู้และความชอบที่หลากหลาย แนวทางนี้ดังที่ (Reeve, 2016) เน้นย้ำ ไม่เพียงแต่เพิ่มการไม่แบ่งแยกเท่านั้น แต่ยังมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จทางวิชาการด้วยการรักษาความเท่าเทียมกันในหมู่ผู้เรียนอีกด้วย

มุมมองทางทฤษฎีที่เชื่อมโยงกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบควบคุมตนเอง (Self-regulated learning theory) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบควบคุมตนเอง (SRL) วางตัวว่าผู้เรียนควบคุมกระบวนการรับรู้ แรงจูงใจ และพฤติกรรมของตนอย่างกระตือรือร้น เพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ของตน ตามทฤษฎีนี้ ผู้เรียนไม่ใช่ผู้รับความรู้แบบเฉย ๆ แต่เป็นตัวแทนที่กระตือรือร้นที่จะติดตามควบคุม และปรับกลยุทธ์การเรียนรู้ตามความเข้าใจในงานและกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้รับข้อมูลจากทฤษฎี SRL เน้นการส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านอภิปัญญา ความเชื่อในการรับรู้ความสามารถของตนเอง และทักษะในการควบคุมตนเองของผู้เรียน นักการศึกษาสนับสนุนผู้เรียนในการตั้งเป้าหมายที่สมจริง วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ติดตามความก้าวหน้า และสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้ของพวกเขา ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบควบคุมตนเอง กลยุทธ์เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเองและกลายเป็นผู้เรียนที่เป็นอิสระและตลอดชีวิตที่สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Zimmerman, 2000)

2. แนวทางคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist approaches) แนวทางการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์เน้นการสร้างความรู้เชิงรุกผ่านประสบการณ์ที่มีความหมายและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Piaget, 1972) ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ผู้เรียนสร้างความเข้าใจในโลกโดยมีส่วนร่วมในงานที่แท้จริง การแก้ปัญหา และไตร่ตรองประสบการณ์ของตนเอง (Vygotsky, 1978) กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้รับแจ้งจากหลักการคอนสตรัคติวิสต์จัดลำดับความสำคัญในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้เชิงรุก การสำรวจด้วยการสอบถาม และการแก้ปัญหาร่วมกัน นักการศึกษาออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความหมายของตนเอง เชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม และมีส่วนร่วมในวาทกรรมที่มีความหมายกับเพื่อนฝูงและผู้สอน (Jonassen, 1999) ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กลยุทธ์เชิงรุกที่มีพื้นฐานมาจากแนวทางคอนสตรัคติวิสต์ส่งเสริมความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การคิดเชิงวิพากษ์ และการสร้างความรู้ของผู้เรียน (Vygotsky, 1978)

3. ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรม (Socio-cultural theories) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมวัฒนธรรมเน้นบทบาทของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในการกำหนดประสบการณ์และผลลัพธ์การเรียนรู้ (Vygotsky, 1978) ตามมุมมองทางสังคมวัฒนธรรม การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เป็นสื่อกลางทางสังคมที่เกิดขึ้นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความรู้มากขึ้น เช่น ครู เพื่อนร่วมงาน และสมาชิกในชุมชน (Rogoff, 1990) กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้รับข้อมูลจากทฤษฎีทางสังคมวัฒนธรรมเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตอบสนองการทำงานร่วมกันและวัฒนธรรมที่รับรู้และให้คุณค่ากับภูมิหลัง ประสบการณ์ และมุมมองที่หลากหลายของผู้เรียน (Gay, 2018) นักการศึกษาอำนวยความสะดวกในประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายซึ่งใช้แหล่งความรู้ทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ส่งเสริมการชักถามร่วมกัน และส่งเสริมความรู้สึกร่วมของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (Rogoff, 1990) ด้วยการเปิดรับความหลากหลายและส่งเสริมการไม่แบ่งแยก กลยุทธ์เชิงรุกที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรมจะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน แรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบริบทการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Gay, 2018)

ดังนั้นกล่าวได้ว่า ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรมและวิธีการคอนสตรัคติวิสต์เน้นย้ำว่าการสอนที่ดีมีความหลากหลายเพียงใด เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นอิสระและหน่วยงานที่รวมอยู่ในการเรียนรู้เชิงรุก ทฤษฎีการเรียนรู้แบบควบคุมตนเองให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้เรียนในการสังเกต จัดการ และควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง หลักพื้นฐานของแง่มุมการมีส่วนร่วมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ คือ แนวทางคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งถือว่าผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจโลกอย่างแข็งขันผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีสังคมวัฒนธรรมเน้นการทำงานร่วมกันและวาทกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของแนวทางการเรียนรู้เชิงรุกจำนวนมาก และเน้นถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ นักการศึกษาสามารถสร้างและดำเนินการตามกลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกที่สนับสนุนการเติบโตของผู้เรียนในฐานะนักคิดที่มีวิจารณญาณและเป็นอิสระในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็ปรับปรุงความสำเร็จทางวิชาการไปพร้อม ๆ กันโดยใช้กรอบทางทฤษฎีเหล่านี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ผู้เขียนขอเสนอกรอบแนวคิดการศึกษา ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อ

ยกระดับคุณภาพ

- กลยุทธ์ดั้งเดิมของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- แนวทางร่วมสมัยในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- ผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลวิจัย คณะผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจากเอกสารทางวิชาการ หลากหลาย ได้แก่ บทความทางวิชาการ หนังสือ รายงาน และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การจัดการ การเรียนรู้เชิงรุกในบริบททางการศึกษา
2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับเครื่องมือในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัย กำหนดเอกสารทางวิชาการออกเป็นประเภทตำรา หนังสือ บทความวิชาการ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการสืบค้นเอกสารทางวิชาการทั้งหนังสือหรือบทความทางวิชาการ ผ่านระบบสืบค้นอิเล็กทรอนิกส์จากฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือ จากนั้นทำการคัดกรองตามเกณฑ์การรวมและการคัดออกที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อเลือกการศึกษาที่ เน้นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการสอนและการเรียนรู้และผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา
4. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากกระบวนการคัดเลือกเอกสารทางวิชาการ คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และใช้วิธีการนำเสนอเชิงพรรณนาความต่อไป

ผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ผู้เขียนขอเสนอประเด็นการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์ดั้งเดิมของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Traditional Strategies of Proactive Learning Management)
 - 1.1 การตั้งเป้าหมายและการวางแผน (Goal setting and planning) การตั้งเป้าหมายและการวางแผนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของกลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้ ด้วยการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน บรรลุผลได้ และพัฒนาแผนปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้เรียนจะรู้สึกถึงทิศทาง วัตถุประสงค์ และแรงจูงใจในการศึกษาของตน การตั้งเป้าหมายที่มีประสิทธิผลเกี่ยวข้องกับการระบุวัตถุประสงค์เฉพาะ วัตถุประสงค์ บรรลุได้ เกี่ยวข้อง และมีกำหนดเวลา (SMART) ที่สอดคล้องกับแรงบันดาลใจทางวิชาการและความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้รับการสนับสนุนให้ แบ่งเป้าหมายใหญ่ๆ ออกเป็นงานย่อย ๆ ที่สามารถจัดการได้ และสร้างลำดับเวลาหรือตารางเวลาเพื่อติดตามความก้าวหน้าและรับประกันว่าจะเสร็จสิ้นทันเวลา ด้วยการตั้งเป้าหมายและการวางแผน ผู้เรียนจะพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น การจัดการโครงการ การบริหารเวลา และวินัยในตนเอง ซึ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จทางวิชาการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Locke & Latham, 1990; Zimmerman, 2002)
 - 1.2 เทคนิคการบริหารเวลา (Time management techniques) เทคนิคการบริหารเวลาเป็นกลยุทธ์เชิงรุกที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนใช้เวลาและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อบรรลุเป้าหมายทางวิชาการ การจัดการเวลาที่มีประสิทธิผลเกี่ยวข้องกับการระบุลำดับความสำคัญ การจัดสรรเวลาสำหรับงานเฉพาะ และการหลีกเลี่ยงการผัดวันประกันพรุ่งและสิ่งรบกวนสมาธิ ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้ใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น นกวางแผน ปฏิทิน และรายการสิ่งที่ต้องทำเพื่อจัดระเบียบภาระงานทางวิชาการและกำหนดเส้นตายที่สมจริงสำหรับการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การแบ่งงานออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ การใช้เทคนิค

การปิดกั้นเวลา และการฝึกการตรวจสอบตนเองเพื่อให้แน่ใจว่าใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการเรียนรู้เทคนิคการบริหารเวลา ผู้เรียนจะพัฒนาทักษะที่มีคุณค่า เช่น การควบคุมตนเอง ความยืดหยุ่น และการปรับตัว ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จทางวิชาการและวิชาชีพ (Macan et al, 1990; Britton & Tesser, 1991)

1.3 กลวิธีที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือกลวิธีเชิงอภิปราย (Metacognitive strategies) กลวิธีที่นำไปสู่ความสำเร็จเกี่ยวข้องกับการรับรู้และการควบคุมกระบวนการรับรู้ของตนเอง รวมถึงการวางแผน ติดตาม และประเมินการเรียนรู้ของตนเอง การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกเน้นถึงความสำคัญของกลวิธีที่นำไปสู่ความสำเร็จในการช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนที่มีกลยุทธ์และกำกับตนเองได้ กลวิธีที่นำไปสู่ความสำเร็จประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การติดตามความเข้าใจ และการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำนาย การตั้งคำถาม การสรุป และการไตร่ตรองประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและเพิ่มพูนทักษะการแก้ปัญหา โดยการพัฒนาความตระหนักรู้และกลวิธีที่นำไปสู่ความสำเร็จผู้เรียนจะมีความเชี่ยวชาญมากขึ้นในการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ ปรับกลยุทธ์ให้เข้ากับงานและบริบทที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดความรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ (Schraw & Moshman, 1995; Flavell, 1979; Zimmerman, 2000)

1.4 กลไกการประเมินตนเองและข้อเสนอแนะ (Self-assessment and feedback mechanisms) กลไกการประเมินตนเองและผลตอบรับเป็นกลยุทธ์เชิงรุกที่ช่วยให้ผู้เรียนติดตามความก้าวหน้าของตนเอง และรับผลตอบรับอย่างทันท่วงทีเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของตน ประเมินตนเองเกี่ยวข้องกับผู้เรียนในการประเมินงานของตนเองตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การระบุจุดแข็งและจุดอ่อน และการตั้งเป้าหมายในการปรับปรุง ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น rubric รายการตรวจสอบ และแบบสำรวจการประเมินตนเอง เพื่อประเมินการเรียนรู้ของตนเองและติดตามความก้าวหน้าในช่วงเวลาหนึ่ง นอกจากนี้ กลไกผลตอบรับเกี่ยวข้องกับการให้ผลตอบรับที่สร้างสรรค์แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับงานของตน โดยเน้นด้านความสำเร็จและพื้นที่สำหรับการเติบโต และเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุง ข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพจะต้องเฉพาะเจาะจง ทันเวลา และนำไปปฏิบัติได้ โดยให้คำแนะนำที่ชัดเจนแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงการเรียนรู้ของพวกเขา ด้วยการมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและรับผลตอบรับ ผู้เรียนจะพัฒนาความตระหนักรู้มากขึ้นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง กลายเป็นผู้เรียนที่เป็นอิสระและพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น และในท้ายที่สุดจะปรับปรุงผลการเรียนของพวกเขา (Black & Wiliam, 1998; Hattie & Timperley, 2007), (Andrade, 2000)

2. แนวทางร่วมสมัยในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Contemporary Approaches to Proactive Learning Management)

2.1 เครื่องมือการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง (Technology-enhanced learning tools) เครื่องมือการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีเสริมเป็นแนวทางร่วมสมัยในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อปรับปรุงประสบการณ์ทางการศึกษา เครื่องมือเหล่านี้ครอบคลุมเทคโนโลยีที่หลากหลาย รวมถึงระบบการจัดการการเรียนรู้ ทรัพยากรมัลติมีเดีย การจำลองเชิงโต้ตอบ และแพลตฟอร์มการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ นักการศึกษาเชิงรุกผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคล และโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น เครื่องมือการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและตามจังหวะของตนเอง ช่วยให้เกิดความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้มากขึ้นในกระบวนการ

เรียนรู้ ด้วยการรวมเทคโนโลยีเข้ากับการสอน นักการศึกษาสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบโต้ตอบและดื่มด่ำที่ตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้ ความชอบ และความต้องการที่หลากหลาย ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน แรงจูงใจ และผลลัพธ์การเรียนรู้ (Means et al., 2013; Hwang & Wu, 2014)

2.2 วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือและแบบร่วมมือ (Collaborative and cooperative learning methods) วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือและแบบร่วมมือเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ในการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนจะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน แบ่งปันแนวคิด และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ในทางกลับกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีโครงสร้างซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุความสำเร็จร่วมกัน นักการศึกษาเชิงรุกใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือและร่วมมือเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน โดยการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนจะเรียนรู้จากกันและกัน ได้รับมุมมองที่หลากหลาย และพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในเนื้อหาสาระ วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือและแบบร่วมมือยังส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและชุมชนในห้องเรียน ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกและเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้โดยรวมสำหรับผู้เรียน (Johnson & Johnson, 1999; Slavin, 1995)

2.3 แนวทางการเรียนรู้จากการถามคำถามและการเรียนรู้จากปัญหา (Inquiry-based and problem-based learning approaches) แนวทางการเรียนรู้แบบถามคำถามและแบบอิงปัญหาเป็นกลยุทธ์เชิงรุกที่ดึงดูดผู้เรียนให้มีส่วนร่วมร่วมกับงานและความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริงอย่างแท้จริง ในการเรียนรู้แบบใช้การสืบค้น ผู้เรียนสำรวจคำถามปลายเปิด ดำเนินการสืบสวน และค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนผ่านการซักถามด้วยตนเอง ในทางกลับกัน การเรียนรู้จากปัญหาเกี่ยวข้องกับการนำเสนอผู้เรียนด้วยปัญหาที่แท้จริงหรือกรณีศึกษาที่ต้องการให้พวกเขาใช้ความรู้และทักษะเพื่อสร้างวิธีแก้ปัญหา นักการศึกษาเชิงรุกใช้แนวทางการเรียนรู้แบบถามคำถามและแบบอิงปัญหาเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียน ด้วยการมีส่วนร่วมในงานและการสืบสวนที่แท้จริง ผู้เรียนจะพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในเนื้อหาสาระและได้รับประสบการณ์อันมีค่าในการประยุกต์ความรู้กับสถานการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง แนวทางการเรียนรู้แบบถามคำถามและแบบอิงปัญหายังส่งเสริมความรู้สึกอยากรู้อยากเห็น การซักถาม และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน เพื่อเตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับความสำเร็จในการทำงานในศตวรรษที่ 21 (Savery & Duffy, 1995; Hmelo-Silver, 2004)

2.4 รูปแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom models) รูปแบบห้องเรียนกลับด้านแสดงถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการจัดการการเรียนรู้ที่กำหนดบทบาทดั้งเดิมของครูและผู้เรียนใหม่ ในห้องเรียนแบบกลับด้าน เนื้อหาการสอนจะถูกส่งนอกชั้นเรียนผ่านวิดีโอที่บันทึกไว้ล่วงหน้า การบรรยายออนไลน์ หรือการอ่าน ในขณะที่เวลาเรียนเน้นไปที่กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การอภิปราย และโครงการความร่วมมือ นักการศึกษาเชิงรุกใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม การโต้ตอบระหว่างเพื่อน และประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคลของผู้เรียน ด้วยการพลิกโครงสร้างห้องเรียนแบบดั้งเดิม นักการศึกษาสามารถปรับเวลาการสอนแบบเห็นหน้าให้เหมาะสมสำหรับงานการคิดที่มีลำดับสูงกว่า กิจกรรมการแก้ปัญหา และการสนับสนุนรายบุคคล รูปแบบห้องเรียนกลับด้านยังส่งเสริมความเป็นอิสระของผู้เรียน ความรับผิดชอบ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้เรียนจำเป็นต้องเป็นเจ้าของการเรียนรู้นอกชั้นเรียน นอกจากนี้ รูปแบบห้องเรียนกลับด้านยังอำนวยความสะดวกในการสอนที่แตกต่าง

ช่วยให้นักการศึกษาสามารถปรับแต่งประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงตามความต้องการ ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน (Bergmann & Sams, 2012; Brame, 2013; Tucker, 2012)

3. ผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา (Impact on Educational Quality)

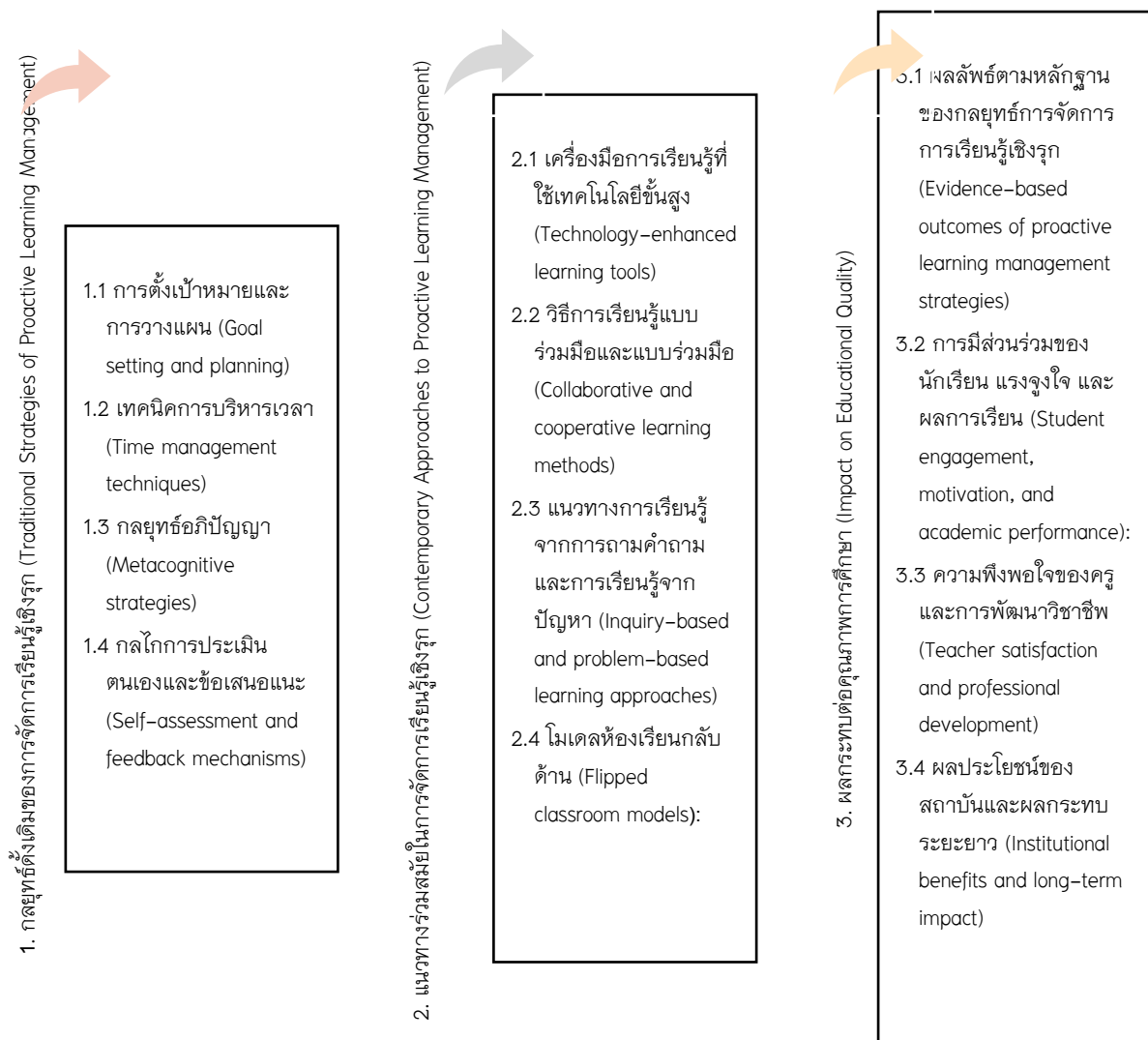
3.1 ผลลัพธ์ตามหลักฐานของกลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุก (Evidence-based outcomes of proactive learning management strategies) กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแสดงให้เห็นว่าให้ผลลัพธ์เชิงบวกตามหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งมีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา การศึกษาวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ เช่น การตั้งเป้าหมาย กลยุทธ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จ และเครื่องมือการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น เพิ่มการรักษาความรู้ และความเชี่ยวชาญในเนื้อหามากขึ้น นอกจากนี้ กลยุทธ์เชิงรุกยังเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในทัศนคติ พฤติกรรม และนิสัยการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การควบคุมตนเอง แรงจูงใจ และความพึงพอใจในการเรียนรู้มากขึ้น ด้วยการมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ตามหลักฐานเชิงประจักษ์ กลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกมีส่วนทำให้ประสบการณ์การศึกษามีประสิทธิผลและประสิทธิผลมากขึ้นสำหรับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในท้ายที่สุด (Means et al, 2013)

3.2 การมีส่วนร่วมของผู้เรียน แรงจูงใจ และผลการเรียน (Student engagement, motivation, and academic performance) กลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียน แรงจูงใจ และผลการเรียน การศึกษาแสดงให้เห็นอย่างต่อเนื่องว่าผู้เรียนที่มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุก เช่น การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้แบบสืบเสาะ และรูปแบบห้องเรียนแบบพลิกกลับ จะมีส่วนร่วม มีแรงบันดาลใจ และลงทุนในการเรียนรู้มากขึ้น การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวข้องกับผลการเรียนที่สูงขึ้น รวมถึงเกรดที่ดีขึ้น คะแนนสอบ และอัตราการสำเร็จการศึกษา กลยุทธ์เชิงรุกที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก ความเป็นอิสระ และความเกี่ยวข้องส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบในตัวผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จและความพึงพอใจทางวิชาการที่มากขึ้น ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของผู้เรียน แรงจูงใจ และผลการเรียน กลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกมีส่วนทำให้ประสบการณ์การศึกษาที่สมบูรณ์และเต็มเต็งยิ่งขึ้นสำหรับผู้เรียน ซึ่งจะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโดยรวม (Fredricks et al, 2004; Reeve, 2016)

3.3 ความพึงพอใจของครูและการพัฒนาวิชาชีพ (Teacher satisfaction and professional development): กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของครูและการพัฒนาวิชาชีพอีกด้วย นักการศึกษาที่ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการสอนรายงานว่ามีความพึงพอใจในงาน ความสำเร็จ และประสิทธิภาพในบทบาทของตนมากขึ้น กลยุทธ์เชิงรุก เช่น การวางแผนการทำงานร่วมกัน การฝึกไตร่ตรอง และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียน ด้วยการมอบความรู้ ทักษะ และการสนับสนุนแก่ครูในการใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สถาบันการศึกษาจะส่งเสริมวัฒนธรรมของการปรับปรุงและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจของครูมากขึ้นและการเติบโตทางวิชาชีพ นอกจากนี้ กลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกยังช่วยให้ครูสามารถปรับการสอนให้เหมาะกับแต่ละบุคคล ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ช่วยเพิ่มความพึงพอใจและประสิทธิผลของครู (Reeve, 2016; Hattie, 2009)

3.4 ผลประโยชน์ของสถาบันและผลกระทบระยะยาว (Institutional benefits and long-term impact): กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ผลประโยชน์แก่สถาบันและผลกระทบระยะยาวที่ขยายออกไปนอกเหนือจากห้องเรียน

และผู้เรียนแต่ละคน สถาบันการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการสอนและการเรียนรู้ จะประสบกับการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในวัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศ และผลลัพธ์ กลยุทธ์เชิงรุกมีส่วนทำให้เกิด วัฒนธรรมของการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และความเป็นผู้นำร่วมกันระหว่างนักศึกษา ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ส่งเสริมความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันและความรับผิดชอบเพื่อความเป็นเลิศทางการศึกษา นอกจากนี้ แนว ทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการสอน การออกแบบหลักสูตร และแนวทางปฏิบัติในการ ประเมินอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ระดับประสิทธิผลของสถาบันและความสำเร็จของผู้เรียนสูงขึ้น ในระยะยาว สถาบันที่ ลงทุนในกลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกจะวางตำแหน่งตัวเองในฐานะผู้นำด้านนวัตกรรมและความเป็นเลิศทาง การศึกษา โดยดึงดูดผู้มีความสามารถ ทรัพยากร และความร่วมมือระดับแนวหน้าที่จะช่วยเพิ่มคุณภาพและ ผลกระทบทางการศึกษา (Senge, 1990) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเผยให้เห็นแนวทางที่ครอบคลุมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งครอบคลุมทั้งกลยุทธ์แบบดั้งเดิมและร่วมสมัย กลยุทธ์แบบดั้งเดิมที่ระบุ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายและการวางแผน เทคนิคการบริหารเวลา กลยุทธ์อภิ ปัญญา และกลไกการประเมินตนเองและข้อเสนอแนะ วิธีการเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการช่วยให้นักเรียนจัดโครงสร้าง กระบวนการเรียนรู้ จัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาความตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับกระบวนการรับรู้ และ ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องผ่านคำติชม กลยุทธ์เหล่านี้ มีส่วนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีระเบียบวินัยและ ไตร่ตรองซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้แบบควบคุมตนเอง (Smith, 2020)

นอกเหนือจากวิธีการแบบดั้งเดิมแล้ว การศึกษายังเน้นย้ำแนวทางร่วมสมัยที่รวมเอาเทคโนโลยีขั้นสูงและเทคนิคการทำงานร่วมกัน เครื่องมือการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ซอฟต์แวร์เพื่อการศึกษาและทรัพยากรดิจิทัล มอบประสบการณ์การเรียนรู้ แบบโต้ตอบแบบเฉพาะบุคคล วิธีการเรียนรู้ แบบร่วมมือและแบบร่วมมืออำนวยความสะดวกในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงและการแก้ปัญหาโดยรวม เพิ่มความเข้าใจที่ ลึกซึ้งยิ่งขึ้นและการรักษาความรู้ แนวทางการเรียนรู้แบบอิงการสอบถามและแบบอิงปัญหาส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการประยุกต์ใช้ความรู้ในโลก แห่งความเป็นจริง ในขณะที่โมเดลห้องเรียนกลับด้านจะปรับเวลาในชั้นเรียนให้เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการมีส่วนร่วม รวมและลงมือปฏิบัติจริง โดยอนุญาตให้นักเรียนทบทวนเนื้อหาการเรียนการสอนตามจังหวะของตนเองล่วงหน้า (Johnson, 2021)

ผลกระทบของกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อคุณภาพการศึกษามีความสำคัญมาก ผลลัพธ์ตามหลักฐานบ่งชี้ว่ากลยุทธ์ดังกล่าวช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียน แรงจูงใจ และผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ครู ยัง ได้รับประโยชน์จากความพึงพอใจที่ เพิ่มขึ้นและโอกาสในการพัฒนาทางวิชาชีพ ซึ่งสามารถนำไปสู่แนวทางการสอนที่มี ประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ สถาบันต่าง ๆ ยังได้รับผลประโยชน์ระยะยาว เช่น อัตราการรักษาที่ดีขึ้น ผลลัพธ์ทาง วิชาการที่เพิ่มขึ้น และชื่อเสียงที่เข้มแข็งขึ้นในด้านแนวปฏิบัติด้านการศึกษาที่เป็นนวัตกรรมและมีประสิทธิภาพโดยรวมแล้ว การบูรณาการกลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกแบบดั้งเดิมและร่วมสมัยส่งผลให้ระบบการศึกษามี พลวัตและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Brown, 2022)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษานี้ได้เน้นถึงความสำคัญของกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการยกระดับคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์แบบดั้งเดิม เช่น การตั้งเป้าหมาย การจัดการเวลา กลวิธีที่นำไปสู่ความสำเร็จและการประเมินตนเอง ควบคู่ไปกับแนวทางร่วมสมัย เช่น การบูรณาการเทคโนโลยี การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้แบบถามคำถาม และรูปแบบห้องเรียนกลับด้าน ล้วนแสดงให้เห็นว่าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของผู้เรียน กลยุทธ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความพึงพอใจของครูและการพัฒนาวิชาชีพอีกด้วย นอกจากนี้ ผลลัพธ์ตามหลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก การคิดเชิงวิพากษ์ และทักษะตลอดชีวิตของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ในขณะที่ก้าวไปข้างหน้า มีการเรียกร้องให้ดำเนินการที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา นักการศึกษา ผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบาย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการปฏิบัติโดยอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ในด้านการศึกษา ซึ่งรวมถึงการลงทุนในการพัฒนาวิชาชีพ การวิจัย และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการสอนและการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรสนับสนุนนโยบายและความคิดริเริ่มที่จัดลำดับความสำคัญของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนส่วนบุคคล และแนวทางปฏิบัติในการประเมินแบบองค์รวม ด้วยการนำกลยุทธ์การจัดการการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้และมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง สามารถรับประกันได้ว่าผู้เรียนทุกคนจะสามารถเข้าถึงการศึกษาคุณภาพสูงที่เตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 และต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Andrade, H. (2000). Using rubrics to promote thinking and learning. *Educational Leadership*, 57(5), 13–18.
- Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. International Society for Technology in Education.
- Black, P., & William, D. (1998). Inside the black box: Raising standards through classroom assessment. *Phi Delta Kappan*, 80(2), 139–144.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*, 1(125). ASHE-ERIC Higher Education Reports.
- Brame, C. J. (2013). Flipping the classroom. Vanderbilt University Center for Teaching. Retrieved from <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/flipping-the-classroom/>.
- Britton, B. K., & Tesser, A. (1991). Effects of time-management practices on college grades. *Journal of Educational Psychology*, 83(3), 405–410.
- Brown, L. (2022). The long-term impact of proactive learning management strategies on institutional benefits. *Journal of Educational Advancement*, 15(2), 234–256.
- Chickering, A. W., & Gamson, Z. F. (1987). Seven principles for good practice in undergraduate education. *AAHE Bulletin*, 39(7), 3–7.
- Fisher, D., Frey, N., & Hattie, J. (2018). Visible learning for literacy, grades K–12: Implementing the practices that work best to accelerate student learning. Corwin Press.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *American Psychologist*, 34(10), 906–911.
- Frederickson, J., & Cline, T. (2015). *Special educational needs, inclusion, and diversity* (6th ed.). McGraw-Hill Education.

- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., & Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59–109.
- Gay, G. (2018). *Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice*. Teachers College Press.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
- Hmelo–Silver, C. E. (2004). Problem–based learning: What and how do students learn? *Educational Psychology Review*, 16(3), 235–266.
- Hwang, G. J., & Wu, P. H. (2014). Applications, impacts, and trends of mobile technology–enhanced learning. A review of 2008–2012 publications in selected SSCI journals. *International Journal of Mobile Learning and Organization*, 8(2), 83–95.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning (5th ed.)*. Allyn & Bacon.
- Johnson, R. (2021). Contemporary approaches to proactive learning: A review of technology–enhanced and collaborative methods. *Educational Innovations Review*, 18(4), 78–95.
- Jonassen, D. H. (1999). *Designing constructivist learning environments*. In C. M. Reigeluth (Ed.), *Instructional–design theories and models: A new paradigm of instructional theory* (Vol. 2, pp. 215–239). Routledge.
- Liu, O. L., Bridgeman, B., & Adler, R. M. (2012). Measuring learning outcomes in higher education: Motivation matters. *ETS Research Report Series*, 12(1), i–78.
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (1990). *A theory of goal setting and task performance*. Prentice–Hall.
- Macan, T. H., Shahani, C., Dipboye, R. L., & Phillips, A. P. (1990). College students' time management: Correlations with academic performance and stress. *Journal of Educational Psychology*, 82(4), 760–768.
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., & Jones, K. (2013). *Evaluation of evidence–based practices in online learning: A meta–analysis and review of online learning studies*. US Department of Education.
- Piaget, J. (1972). *Intellectual evolution from adolescence to adulthood*. *Human Development*, 15(1–2), 1–12.
- Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231.
- Purdie, N., & Hattie, J. (2016). *The importance of classroom management*. In P. W. Richardson, S. A. Karabenick, & H. M. G. Watt (Eds.), *Handbook of Research on Classroom Management* (pp. 3–17). Routledge.
- Reeve, J. (2016). *Autonomy–supportive teaching: What it is, how to do it*. In S. Karabenick & T. Urdan (Eds.), *Advances in motivation and achievement: The learner's perspective* (Vol. 19, pp. 143–188). Emerald Group Publishing Limited.
- Rogoff, B. (1990). *Apprenticeship in thinking: Cognitive development in social context*. Oxford University Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations, Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54–67.

- Savery, J. R., & Duffy, T. M. (1995). Problem-based learning: An instructional model and its constructivist framework. *Educational Technology*, 35(5), 31-38.
- Schraw, G., & Moshman, D. (1995). Metacognitive theories. *Educational Psychology Review*, 7(4), 351-371.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Currency Doubleday.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Allyn & Bacon.
- Tucker, B. (2012). The flipped classroom. *Education Next*, 12(1), 82-83.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Zimmerman, B. J. (2000). *Attaining self-regulation: A social cognitive perspective*. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 13-39). Academic Press.
- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory Into Practice*, 41(2), 64-70.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานราก FACTORS AFFECTING THE DECISION TO INCUR DEBT OF THE GRASSROOTS GROUP

ณัฐรุจา หมื่นสวัสดิ์¹, ปรัชญา งามจันทร์^{*2}
Nutruja Muensawat¹, Prajya Ngamjan^{*2}

^{1,2}หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (MBA) ภาควิเศษ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}MBA PROGRAM, Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Kasetsart University, Thailand

^{*}Corresponding author's e-mail: natruja.h@ku.th¹, prachya.ng@ku.th^{*2}

Received: February 27, 2024

Revised: March 09, 2024

Accepted: March 17, 2024

บทคัดย่อ

ประชาชนกลุ่มฐานราก มีลักษณะโดยทั่วไป คือ รายได้น้อย การศึกษาไม่สูง และอยู่ในชนบท ด้วยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนกลุ่มนี้มักประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางการเงินจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินและวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง ทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ งานวิจัยนี้ศึกษาปัจจัยความรอบรู้ทางการเงิน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถาบันการเงิน ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานราก โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนฐานรากจำนวน 313 ราย พบว่า ตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลเชิงบวกต่อการก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานรากกับสถาบันการเงิน และตัวแปรด้านบุคลากรมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลเชิงลบต่อการก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานราก และตัวแปรความรอบรู้ทางการเงิน ตัวแปรด้านราคา ตัวแปรด้านช่องทางจำหน่าย ตัวแปรด้านการส่งเสริมการขาย ตัวแปรด้านหลักฐานทางกายภาพ ตัวแปรด้านกระบวนการ และตัวแปรด้านความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถาบันการเงิน ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานราก

คำสำคัญ: ประชาชนกลุ่มฐานราก; การก่อหนี้; ความรู้ทางการเงิน

Abstract

Grassroots people are generally characterized by having low income, low education level, living in the countryside, and economically and socially disadvantaged. This group of people often faces problems such as financial problems due to lack of knowledge and understanding of their own finances and lifestyle, which adversely affect their quality of life. This study investigated whether financial literacy, marketing mix factors (7Ps) and satisfaction with the services provided by financial institutions affect the decision on borrowing from financial

institutions. The data were collected from 313 grassroot people. The results found product variable significantly and positively affect borrowing decisions, while people variable negatively affects the decision. On the other hand, financial literacy, price, channel, promotion, physical, process, and satisfaction were not significantly affecting the borrowing decision.

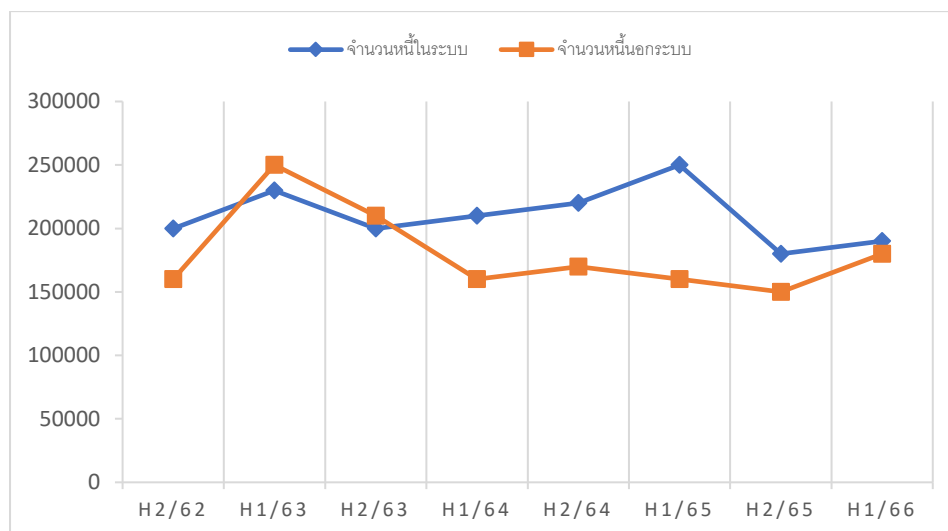
Keyword: grassroots people; debt creation; financial knowledge

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ประชาชนกลุ่มฐานรากเป็นประชาชนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมมักประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ความยากจน ขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ ภาครัฐและภาคเอกชนจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มนี้ให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เป็นกลุ่มเป้าหมายในการสนับสนุนและพัฒนาเพื่อลดปัญหาความยากจนที่ถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ (อุทัยวรรณ สิริวัฒนกุล, 2563)

ปัญหาทางการเงินของกลุ่มคนฐานรากส่วนหนึ่งเนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินและวิถีการดำเนินชีวิตของตนเอง กลุ่มคนฐานรากส่วนใหญ่ดำเนินการทำงานตลอดวัน เมื่อได้เงินมาจะใช้จ่ายจนหมดโดยไม่มีการออมและไม่มีการวางแผนทางการเงินทั้งระยะสั้นและระยะยาว (หอการค้าและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, 2564) ปัญหาทางการเงินสามารถกระทบต่อคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ภาครัฐและภาคเอกชนจึงควรมีมาตรการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือกลุ่มคนฐานรากเพื่อแก้ไขปัญหาทางการเงิน

เมื่อเกิดความต้องการในการใช้เงินแหล่งเงินทุนหลักที่กลุ่มคนฐานรากจะนำมาใช้ คือ 1) เงินออม 2) เงินกู้จากครอบครัวและเพื่อนฝูง 3) เงินกู้จากสถาบันการเงิน 4) เงินกู้นอกระบบ โดยวัตถุประสงค์หลักในการก่อหนี้คือเพื่ออุปโภคบริโภค เช่น ใช้ซื้อยานพาหนะ ใช้ซื้อสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิต และใช้จ่ายอื่น ๆ กลุ่มคนฐานรากบางรายอาจต้องกู้เงินจากนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูงมาก เงินกู้นอกระบบมักเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาหนี้สินของกลุ่มคนฐานราก เมื่อพวกเขาไปถึงการกู้จากธนาคารก็มีความเชื่อหรือทัศนคติจากที่เคยได้รับการบอกต่อจากคนรอบตัวว่าการกู้จากธนาคารเป็นเรื่องยาก แม้ว่าจะไม่เคยลองขอกู้จากธนาคารด้วยตนเองก็ตาม ทั้งนี้กลุ่มคนฐานรากส่วนใหญ่ที่เคยติดต่อกับธนาคารเพื่อขอกู้เงินก็ยังคงประสบปัญหาไม่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ เนื่องจากไม่มีหลักประกันหรือเครดิตทางการเงิน (หอการค้าและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, 2564) สภาพทางการเงินประชาชนฐานรากมีหนี้สินเฉลี่ยประมาณ 200,000 บาท ต่อคน โดยภาพรวมหนี้นอกระบบมีทิศทางสูงขึ้นในช่วงแรกที่เกิดวิกฤตโควิด19 และมีทิศทางลดลงต่อเนื่องในระยะต่อมา และเริ่มกลับมาสูงขึ้นในช่วงกลางปี 2566 ในขณะที่หนี้ในระบบที่มีทิศทางสูงขึ้นในช่วงวิกฤต ซึ่งน่าจะเป็นผลจากมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐที่ให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อกับผู้ที่มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบ (ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน, 2566) จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาแสดงให้เห็นรายละเอียดได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อคน

ที่มา: ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน (2566) รายงานภาวะเศรษฐกิจฐานราก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานราก ได้แก่ ความรอบรู้ทางการเงิน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถาบันการเงิน เพื่อค้นหาว่าปัจจัยด้านความรอบรู้ทางการเงิน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยความพึงพอใจในการบริการของสถาบันการเงินส่งผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้กับสถาบันการเงิน โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถให้สถาบันการเงินนำเอาฐานข้อมูลไปใช้ในการคิดวิเคราะห์ ปรับปรุง พัฒนา รวมถึงการกำหนดกลยุทธ์ของสถาบันให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อใช้แข่งขันในตลาดธุรกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ทางการเงินของกลุ่มประชาชนฐานรากที่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานรากกับสถาบันการเงิน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานรากกับสถาบันการเงิน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการของธนาคารของกลุ่มประชาชนฐานรากที่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อหนี้ของกลุ่มประชาชนฐานรากกับสถาบันการเงิน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหนี้สิน

ปรเมศวร์ อินทรชุมนุม (2557) ได้ให้ความหมายของ “หนี้” หมายถึง ความผูกพันทาง กฎหมายระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ลูกหนี้” ต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า “เจ้าหนี้”

การกระทำของลูกหนี้ที่มีต่อเจ้าหนี้เราเรียกว่า “วัตถุประสงค์” ซึ่งในทางกฎหมายย่อมหมายถึง การกระทำการ การงดเว้นกระทำการและส่งมอบทรัพย์สิน ซึ่งหากจะให้เข้าใจอย่างง่าย หนี้หมายถึง หน้าที่ของคู่กรณีหรือคู่สัญญาที่ต้องปฏิบัติต่อกัน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ (Kotler, 2006) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ระดับความรู้สึกของบุคคลที่เป็นผลจากการเปรียบเทียบการทำงานของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการรับรู้กับความคาดหวังที่มีต่อการทำงานของผลิตภัณฑ์นั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ถ้าการทำงานของผลิตภัณฑ์ไม่ตรงกับความคาดหวังทำให้เกิดความไม่พอใจ ถ้าการทำงานของผลิตภัณฑ์ตรงกับความคาดหวัง ทำให้เกิดความพอใจและถ้าเกินความคาดหวัง ยิ่งทำให้เกิดความพอใจมากขึ้นไปอีก

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) (Kotler, 1997) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) คือ เครื่องมือทางการตลาดที่เราสามารถควบคุมได้ มักจะนิยมนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการหรือความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย เมื่อก่อนส่วนประสมทางการตลาดจะมีแค่ 4 ตัวแปร ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ต่อมามีการเพิ่มตัวแปรขึ้นมา 3 ตัวแปร ได้แก่ บุคคล กระบวนการ และลักษณะกายภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับตลาดสมัยใหม่โดยเฉพาะธุรกิจด้านบริการ

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน (Financial literacy) (ปิยพร พันธุ์ผล, 2559) ความรู้ที่มีเกี่ยวกับการเงิน คือ การศึกษาถึงการใช้จ่ายการต่าง ๆ ที่อยู่อย่างจำกัดให้ได้ ประโยชน์สูงสุดมีส่วนช่วยในการกำหนดนโยบายทางการเงิน กฎหมายภาษีอากร กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และข้อกำหนดต่าง ๆ จากรัฐบาลในการทำธุรกิจ กระบวนการคิดและพฤติกรรมของมนุษย์และรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และตัดสินใจ และสถิติช่วยในการศึกษาการดำเนินงานทางการเงินของธุรกิจในอดีต และแนวโน้มของธุรกิจในอนาคตเรามีความรู้ทางการเงินมากเพียงพอโดยใช้ข้อมูลหรือสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน อย่างน้อยก็เป็นภูมิคุ้มกันให้กับตัวเราเองและคนในครอบครัวให้สามารถจัดการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่เป็นภาระแก่ตนเอง น่าจะเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนในแต่ละครอบครัว แต่อย่างไรก็ดีหากในอนาคตทุก ๆ ครอบครัว มีความรู้ความเข้าใจในความรู้ทางการเงินอย่างเพียงพอ ก็จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม โดยรวมแก่ประเทศชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิกรานต์ เผือกมงคล (2560) ศึกษา เรื่อง ความรู้ทางการเงินของประชาชน จังหวัดปทุมธานี พบว่าเกษตรกรเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความรู้ทางการเงินไม่ครบทุกเรื่องและเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารการเงินส่วนบุคคลให้ประสบความสำเร็จ ส่วนใหญ่มีการวางแผนทางการเงินยังไม่เพียงพอและยังขาดความรู้รอบรอบรอบ ในขณะที่ยังมีการวางแผนเพื่อการเกษียณก็มักเริ่มต้นช้าเกินไป การให้ความรู้ทางการเงินจะช่วยปรับปรุงให้บุคคลมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น ด้านการเปรียบเทียบความรู้ทางการเงินของเกษตรกรการเข้าร่วมโครงการให้ความรู้ทางการเงินของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีความรู้ทางการเงินที่แตกต่างกันส่งผลทำให้ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงินของเกษตรกรมีความแตกต่างกัน

รุ่งฤดี บุญศรี และอัครวิณ ปสุธรรม (2563) ศึกษาสาเหตุการเกิดหนี้ในระบบของกลุ่มคนฐานราก (กรณีศึกษา หนี้ในระบบธนาคารออมสินสาขาสงขลา) พบว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้ในระบบ คือ ู้ใช้ในการอุปโภคบริโภคส่วนตัว เกิดจากการใช้จ่ายส่วนตัวที่สูงกว่ารายรับ โดยเป็นการใช้จ่ายที่เกิดจากอุปนิสัยส่วนตัว รสนิยม หรือความนิยมของบุคคล ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนกิจการ อาชีพ

ที่เป็นหนี้ระบบสูงสุด คือ พนักงานหน่วยงานราชการ ในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และวงเงินกู้ที่ต้องการเฉลี่ย 100,000 – 200,000 บาท เมื่อศึกษาข้อมูลการใช้บริการสินเชื่อรายย่อยทั้งหมดแล้ว ข้อมูลส่วนตัว และข้อมูลอาชีพ-รายได้ ส่งผลต่อการผ่านการอนุมัติสินเชื่อผ่านระบบ LOPs

ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน (2563) ศึกษาถึงภาพรวมในการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนฐานราก ประชาชนฐานรากมีการเข้าถึงบริการทางการเงินในภาพรวมสูงถึงร้อยละ 99.9 โดยส่วนใหญ่เป็นการใช้บริการด้านฝาก/ถอน โอนเงิน และชำระเงิน ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้บริการจากสถาบันการเงินในระบบร้อยละ 96.0 โดยใช้บริการธนาคารพาณิชย์เป็นอันดับ 1 และธนาคารเฉพาะกิจของรัฐเป็นอันดับ 2 แต่หากพิจารณาการเข้าถึงบริการทางการเงินเฉพาะด้าน โดยเฉพาะการเข้าถึงสินเชื่อพบว่ามีการใช้บริการผ่านสถาบันการเงินในระบบเพียงร้อยละ 78.9 โดยใช้บริการธนาคารพาณิชย์เป็นอันดับ 1 และใช้ บริการ Non-Bank อันได้แก่ บริษัทสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ (สินเชื่อนาโนไฟแนนซ์) / บริษัทบัตรเครดิต ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน เช่น อีซีบาย อีออน ศรีสวัสดิ์ เป็นอันดับ 2 อีกทั้งยังคงมีการกู้เงินนอกระบบในระดับร้อยละ 10.2 แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคที่ยังมีอยู่ในการเข้าถึงสินเชื่อ ทำให้ประชาชนฐานรากยังคงต้องรับภาระต้นทุนดอกเบี้ยสูงในการเข้าถึงเงินทุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าว มีสาเหตุจากการที่ ประชาชนฐานรากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 50 มีรายได้เป็นรายวัน ซึ่งมีความไม่แน่นอน และไม่มีเอกสารหลักฐานด้านรายได้ รวมถึงขาดหลักทรัพย์ค้ำประกัน

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2566) ศึกษาระดับทักษะทางการเงินของคนไทย พบว่า ทักษะทางการเงินของคนไทยในทุกช่วงวัยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2016–2020 และมีลักษณะเป็น hump shape กล่าวคือ คนมักเพิ่มพูนทักษะทางการเงินตามอายุที่มากขึ้นและจะเริ่มมีทักษะที่แย่งลงเมื่อมีเข้าสู่วัยสูงอายุ ทั้งนี้ จากภาพรวมการสำรวจระดับทักษะทางการเงินครั้งล่าสุดของไทยเมื่อปี 2020 พบว่าทักษะทางการเงินของคนไทยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยการสำรวจของกลุ่มประเทศ OECD ที่ร้อยละ 60.5 แต่ถึงแม้ไทยจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนที่ค่อนข้างสูงโดยเปรียบเทียบ แต่ก็ยังมีหลายด้านที่ต้องส่งเสริม คนไทยมีคะแนนทัศนคติทางการเงินที่ดี แต่ยังคงด้อยในด้านความรู้ทางการเงิน เมื่อพิจารณาว่าคนไทยนั้นขาดความรู้ทางการเงินในเรื่องใดเป็นพิเศษ พบว่า มี 3 สิ่งที่คนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ได้แก่ วิธีคำนวณดอกเบี้ยและเงินฝากทบต้น วิธีการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน และความเข้าใจและการตระหนักในมูลค่าของเงินตามกาลเวลา หากพิจารณาในด้านพฤติกรรมทางการเงินของคนไทยจะพบว่า คนไทยยังคงด้อยในเรื่องการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนการเลือกซื้อ/ใช้บริการและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน

สมคิด ยาเคน และพรณิเพ็ญ หอมบุญมา (2559) ศึกษาปัจจัยการเลือกใช้บริการทางการเงินจากธนาคารออมสินของประชากรในเขตเมืองและชานเมือง ในจังหวัดลำปาง สามารถอธิบายได้ว่า ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ของธนาคารกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องของประสิทธิภาพของระบบบริการทางการเงินมากที่สุด ด้านราคาของกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องของอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมอยู่ในระดับมากกว่าปัจจัยอื่น ด้านช่องทางการให้บริการ/สถานที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องของสถานที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชนมากที่สุด ด้านการส่งเสริมการตลาดกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องของการแจกของที่ระลึกในช่วงเทศกาลต่างๆ มากที่สุด ด้านกระบวนการให้บริการกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องการแต่งกายและบุคลิกภาพของพนักงานมากที่สุด ด้านบุคลากรกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องความน่าเชื่อถือในระบบการเงินมากที่สุด และด้านกายภาพกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องระบบความปลอดภัยของธนาคารมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วน

ประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการทางการเงินจากธนาคารออมสินส่งผลต่อการเลือกใช้บริการทางการเงินของธนาคารออมสิน

ชาวนิวิทย์ บุรณะสันติกุล และ ศักดิ์สิทธิ์ บุญพลากร (2565) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคาร พาณิชย์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรณีศึกษาบริษัท ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน) สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์ในส่วนของวงเงินกู้สูงสุดที่ธนาคารอนุมัติให้ได้ ด้านราคากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับอัตราดอกเบี้ย ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความสะดวกในการดูรายละเอียดเงินกู้ของธนาคาร ด้านการส่งเสริมการตลาดกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการได้รับอัตราดอกเบี้ยพิเศษ ด้านกระบวนการกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับขั้นตอนที่ง่าย สะดวก และรวดเร็วในการติดต่อธนาคาร ด้านบุคลากรกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับด้านพนักงานให้บริการด้วยความกระตือรือร้น รวดเร็ว มีความเต็มใจในการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและพื้นที่รองรับลูกค้าที่เพียงพอ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรณีศึกษาบริษัท ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

ปาริฉัตร ธนอมวงษ์ (2561) ศึกษาความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการและคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค3) สามารถอธิบายได้ว่า ความพึงพอใจในการใช้บริการด้านความปลอดภัย ด้านผลตอบแทน ด้านความเชื่อมั่น และด้านชื่อเสียงมี มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการการพัฒนาธุรกิจเงินฝากของธนาคารออมสิน แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการส่งผลต่อการพัฒนาธุรกิจเงินฝาก

มณฑิรา น้อยจีน (2562) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ Krugthai NEXT ของลูกค้า ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยด้านการบุคลากรที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยภายในของการตัดสินใจใช้บริการ Krugthai NEXT ของลูกค้าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จังหวัดนครปฐมไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งยอมรับ H0 ปฏิเสธ H1 และไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัจจัยด้านการบุคลากรที่แตกต่างกันมีผลต่อปัจจัยภายนอกของการตัดสินใจใช้บริการ Krugthai NEXT ของลูกค้าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จังหวัดนครปฐม มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับ H1 ปฏิเสธ H0 และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานของการวิจัย

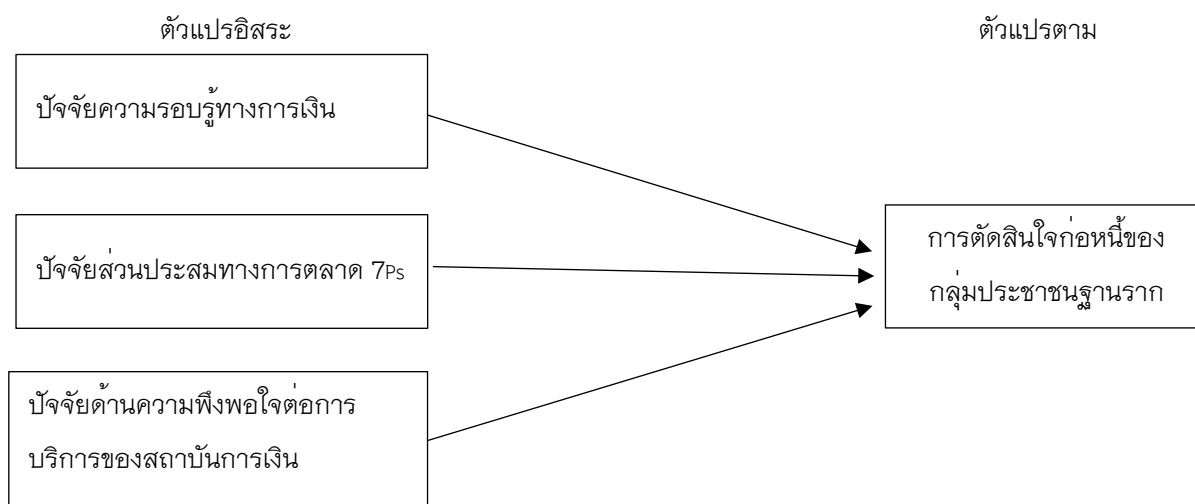
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินของกลุ่มประชาชนฐานรากส่งผลต่อการตัดสินใจของของกลุ่มประชาชนฐานราก

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย, ด้านการส่งเสริมการขาย, ด้านบุคลากร, ด้านหลักฐานทางกายภาพ, และด้านกระบวนการ ส่งผลต่อการตัดสินใจของของกลุ่มประชาชนฐานราก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านความพึงพอใจต่อการบริการของสถาบันการเงินของกลุ่มประชาชนฐานรากส่งผลต่อการตัดสินใจของของกลุ่มประชาชนฐานราก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระสี่ตัวแปรคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความรู้ทางการเงิน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านความพึงพอใจต่อการบริการสถาบันการเงิน โดยมี ตัวแปรตามคือการตัดสินใจก่อกำหนดหนี้ของประชาชนฐานรากสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มีวิธีดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรขนาดตัวอย่างของ (Cochran, 1963) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรฐานรากที่แน่นอนที่มาใช้บริการธนาคารออมสิน ที่สาขาอำเภอหนานหัว จังหวัดนครพนม โดยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 10 ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 262 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของประชาชนฐานราก ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ทางการเงินของประชาชนฐานราก ตามแบบของ (OECD, 2022) จากรายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นคำถามความรู้ทางการเงิน 7 ข้อ โดยตอบถูก 1 ข้อ จะได้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อกำหนดหนี้ของประชาชนฐานราก ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจก่อกำหนดหนี้ของประชาชนฐานราก ซึ่งเป็น

แบบสอบถามแบบปลายปิด ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของประชาชนฐานราก มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดซึ่งประกอบด้วยคำตอบย่อยที่แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยใช้มาตราวัดประมาณค่า และให้คะแนนแต่ละระดับตั้งแต่ 1-5 คะแนน สำหรับจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ หลักความเคารพในบุคคล (Respect for person) หลักการให้ประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดอันตราย (Beneficence/non-maleficence) และหลักความยุติธรรม (Justice)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) คัดเลือกประชากรฐานราก คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 20 – 65 ปี และมีรายได้ที่ไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน ตามเกณฑ์การใช้สิทธิของประชาชนฐานรากของธนาคารออมสิน และกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนฐานรากที่มาใช้บริการที่ธนาคารออมสิน สาขาอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม รวมเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 313 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ประมวลผล และนำเสนอตารางวิเคราะห์ผลการวิจัยทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency distributions) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และ 2) สถิติเชิงอนุมานเพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย การทดสอบค่า Chi-square ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ค่าอัตราเสี่ยง Exp(B) ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) การวิเคราะห์ถดถอยแบบโลจิสติก (Logistic regression analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงพหุที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประมาณค่าอิทธิพลของตัวปัจจัย ด้วยการทดสอบตัวแบบถดถอยโลจิสติก (Omnibus test of model coefficients) ทดสอบค่าสถิติ $-2\log \text{likelihood}$ เป็นค่า Pseudo R-square ใช้แทน R-square ในการถดถอยเชิงเส้น ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยกับตัวสถิติที่ใช้ทดสอบ (Variables in the equation) ทดสอบความสัมพันธ์ของสองตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบแบบ Pearson's correlation coefficient

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1.1 ด้านเพศ พบว่า เพศหญิงมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมาเพศชาย และไม่ระบุเพศ ตามลำดับ
- 1.2 ด้านอายุ พบว่า อายุ 41-50 ปี มากสุด จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมา อายุ 31-40 ปี อายุ 51-60 ปี อายุ 20-30 ปี และอายุ 61 ปีขึ้นไป ตามลำดับ
- 1.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับประถมศึกษา ตามลำดับ
- 1.4 ด้านสถานภาพ พบว่า สถานภาพโสด มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 รองลงมาสถานภาพสมรสจดทะเบียน/ไม่จดทะเบียน และสถานภาพหย่า/หม้าย/แยกกันอยู่ ตามลำดับ

1.5 ด้านอาชีพ พบว่า อาชีพรับจ้าง มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมา อาชีพเจ้าของธุรกิจ/ค้าขาย ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 37 คน และว่างงาน จำนวน 7 คน ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก (logistic regression) ได้วิเคราะห์แบบจำลองตามสมการ ดังนี้

$$\text{logit} = \beta_0 + \beta_1 \text{FINANCE} + \beta_2 \text{PRODUCT} + \beta_3 \text{PRICE} + \beta_4 \text{PLACE} + \beta_5 \text{PROMOTION} + \beta_6 \text{PEOPLE} + \beta_7 \text{PHYSICAL} + \beta_8 \text{PROCESS} + \beta_9 \text{SATISFACTION} + u$$

โดยตัวแปรตาม logit คือการก่อกำหนดในระบบ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ FINANCE = ความรอบรู้ทางการเงิน, PRODUCT = ความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์, PRICE = ความพึงพอใจด้านราคา, PLACE = ความพึงพอใจด้านช่องทางการจำหน่าย, PROMOTION = ความพึงพอใจด้านการส่งเสริมการขาย, PEOPLE = ความพึงพอใจด้านบุคลากร, PHYSICAL = ความพึงพอใจด้านหลักฐานทางกายภาพ, PROCESS = ความพึงพอใจด้านกระบวนการ, SATISFACTION = ด้านความพึงพอใจ และ $u = \text{error term}$

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (ตัวแปรตาม: การก่อกำหนดกับสถาบันการเงิน)

Variables in the Equation			
	B	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a			
FINANCE	.126	.463	1.135
PRODUCT	1.326	.027**	3.765
PRICE	.477	.344	1.611
PLACE	-.203	.758	.816
PROMOTION	.608	.351	1.837
PEOPLE	-1.656	.049**	.191
PHYSICAL	.865	.250	2.374
PROCESS	-.250	.740	.779
SATISFACTION	.570	.377	1.768
Constant	-3.883	.029	.021

a. Variable(s) entered on step 1: FINANCE, PRODUCT, PRICE, PLACE, PROMOTION, PEOPLE, PHYSICAL, PROCESS, SATISFACTION.

*, **, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 10, 5 และ 1 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติก (Logistic regression) พบว่า มีตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ตัวแปรดังนี้ ตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 5% โดยที่ Exp(B) หรือ Odds ratio ของตัวแปร PRODUCT เท่ากับ 3.765 หมายความว่า หากความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วย โอกาสที่ตัวอย่างจะก่อกำหนดกับสถาบันทางการเงินจะสูงขึ้น 2.765% ($3.765 - 1 = 2.765\%$) และ ตัวแปรด้านบุคลากรมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 5% โดยที่ Odds ratio ของ ตัวแปร PEOPLE เท่ากับ .816 หมายความว่า หากความพึงพอใจด้านบุคลากรเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วย โอกาสที่ตัวอย่างจะก่อกวนกับสถาบันทางการเงินจะลดลง .809% ($0.191 - 1 = -.809$)

สรุปผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐานราก

ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1 คือ ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินของกลุ่มประชาชนฐานรากส่งผลต่อการตัดสินใจก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐานราก ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐานราก

ยอมรับสมมติฐานที่ 2 (บางสมมติฐาน) ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐาน รากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากรส่งผลต่อการก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐานราก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 คือ ปัจจัยด้านความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถาบันการเงินของกลุ่มประชาชนฐานรากส่งผลต่อการตัดสินใจก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐานราก ปัจจัยด้านความพึงพอใจไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐานราก

การอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐานรากกับสถาบันการเงิน พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลเชิงบวกต่อการก่อกวนกับสถาบันการเงิน หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์คือการให้บริการสินเชื่อ ที่มีหลากหลาย ตรงความต้องการ และมีความปลอดภัย สอดคล้องกับ (สมคิด ยาเคน และ พรธณเพ็ญ หอมบุญมา, 2559) ศึกษาปัจจัยการเลือกใช้บริการทางการเงินจากธนาคารออมสินของประชากรในเขตเมืองและเขตนอกเมืองในจังหวัดลำปาง พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญด้านผลิตภัณฑ์ของธนาคารในเรื่องของประสิทธิภาพของระบบบริการทางการเงินมาก ด้านการส่งเสริมการตลาด ในเรื่องของการแจกของที่ระลึกในช่วงเทศกาลต่าง ๆ มาก และด้านบุคลากรให้ความสำคัญในเรื่องความน่าเชื่อถือในระบบการเงินมาก ส่งผลต่อการก่อกวนกับสถาบันการเงิน และพบว่าปัจจัยด้านความพึงพอใจด้านบุคลากรมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่งผลเชิงบวกต่อการก่อกวนกับสถาบันทางการเงิน ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินไม่ส่งผลต่อการก่อกวนของกลุ่มประชาชนฐานรากกับสถาบันการเงินของกลุ่มตัวอย่าง จากการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีความรู้ทางการเงินที่สูงถึงร้อยละ 77.54 เกือบเคียงกับงานวิจัยของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจ (ป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2566) ที่พบว่าทักษะทางการเงินของคนไทยมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 71 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ได้พบว่า ปัจจัยการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจก่อกวนกับสถาบันการเงิน ดังนั้นสถาบันการเงินควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มประชาชนฐานรากเพื่อให้ประชาชนกลุ่มนี้ได้ใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตรงกับความต้องการ ทำให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้บริการ ไม่เกิดการเอารัดเอาเปรียบลูกค้า สถาบันการเงินควรปฏิบัติงานให้ตรงตามข้อกำหนดการให้บริการลูกค้าแก่อย่างเป็นธรรม (Market conduct) ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนผู้ใช้บริการทางการเงินตามหลักกฎหมายคุ้มครอง

ผู้บริโภค เพื่อให้เกิดกระบวนการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างรับผิดชอบและเป็นธรรม ที่จะส่งผลให้สถาบันการเงินสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านบุคลากรมีความสัมพันธ์กับการก่อหนี้กับสถาบันการเงิน ดังนั้นสถาบันการเงินควรให้ความสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงปัจจัยในด้านนี้เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายประชาชนฐานราก เข้ามาใช้บริการกับสถาบันทางการเงินเพิ่มขึ้น
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม และอาจมีตัวแปรอื่นที่มีผลต่อการก่อหนี้กับสถาบันการเงิน ดังนั้นควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจก่อหนี้ในงานวิจัยครั้งต่อไปเพื่อจะได้เปรียบเทียบข้อแตกต่างเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- ชาณวิทย์ บุรณะสันติกุล และ ศักดิ์สิทธิ์ บุศยพลากร. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกใช้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กรณีศึกษาบริษัท ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน).* หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรเมศวร์ อินทรชุมนุม. (2557). *การติดตามหนี้สินและการดำเนินคดีของสหกรณ์.* สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://www.savings.chula.ac.th/sav/wp-Power-Point.pdf>.
- ปาริฉัตร ธนอมวงษ์ (2561). *ความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการและคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจเงินฝาก ของธนาคารออมสิน ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาค3).* หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.
- ปิยพร พันธุ์ผล. (2559). *ความสำคัญของการเงิน.* สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/599745>.
- มณทิรา น้อยจีน. (2562). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจใช้บริการ Krungthai NEXT ของลูกค้าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จังหวัดนครปฐม.* หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รุ่งฤดี บุญศรี และอัศวิน ปลอดธรรม. (2563). *สาเหตุการเกิดหนี้ของระบบของกลุ่มคนฐานราก (กรณีศึกษา: หนี้นอกระบบธนาคารออมสินสาขาสงขลา).* หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- วิกรานต์ เผือกมงคล. (2560). *ความรู้ทางการเงินของประชาชน จังหวัดปทุมธานี.* สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน. (2563). *การเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนฐานราก.* สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2566 จาก http://www.gsbresearch.or.th/wp-content/uploads/2020/10/GR_hotissue_FI_Grassroot_09_63_inter_info.pdf
- ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน. (2020). *ภาวะหนี้สินของครัวเรือนฐานรากในประเทศไทย.* สืบค้น 16 พฤศจิกายน

- 2566 จาก <http://www.gsbresearch.or.th/published-works/grassroots-economic-research/8171/>
ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน. (2566). รายงานภาวะเศรษฐกิจฐานราก. สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2566 จาก
<http://www.gsbresearch.or.th/published-works/economic-and-business-research/12569/>
สมคิด ยาเคน และ พรรณเพ็ญ หอมบุญมา. (2559). ปัจจัยการเลือกใช้บริการทางการเงินจากธนาคารออมสินของ
ประชากรในเขตเมืองและชานเมือง ในจังหวัดลำปาง. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และ
การสื่อสาร, 11(2), 160-171.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). การสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน พ.ศ.2566. สืบค้น
16 พฤศจิกายน 2566 จาก http://www.nso.go.th/nsoweb/nso/survey_detail/qC.
- หอการค้าและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. (2564). กลุ่มคนฐานรากกับปัญหาทางการเงิน. สืบค้น
16 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://www.sasinconsulting.com>.
- อุทัยวรรณ ของสิริวัฒนกุล. (2563). การเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนฐานราก. ผลงานเผยแพร่วิจัย
เศรษฐกิจฐานราก.
- Cochran, W. G. 1963. *Sampling Techniques*, 2nd Ed., New York: John Wiley and Sons, Inc.

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาบนพื้นที่เสมือนจริง STUDENT'S POLITICAL MOVEMENTS ON THE VIRTUAL SPACE

อรวรรณ เจริญรัตน์^{*1}

Orawan Charoenrat^{*1}

^{*1}สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Department of Social Studies, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

^{*}Corresponding author's e-mail: orawan.c@rmu.ac.th^{*1}

Received: March 04, 2024

Revised: April 06, 2024

Accepted: April 17, 2024

บทคัดย่อ

ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาเป็นเรื่องที่น่าสนใจทั้งทางด้านการพัฒนาการ กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมของนักศึกษา รวมถึงยุทธวิธีรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาบนพื้นที่เสมือนจริง เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาส่งผลต่อพัฒนาการทางประชาธิปไตยของไทยอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาอุดมการณ์ทางการเมือง การเคลื่อนไหวของนักศึกษาตั้งแต่ยุคของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จนถึงปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษากระบวนการการสร้างพื้นที่เสมือนจริงในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา วิธีการศึกษา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มสมัชชานักศึกษาอีสาน กลุ่มสหภาพนักเรียน นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) และกลุ่มแนวร่วมนิสิต มมส. เพื่อประชาธิปไตย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาที่สำคัญ พบว่า 1) อุดมการณ์ทางการเมืองการเคลื่อนไหวของนักศึกษาให้ความสนใจการเมืองเชิงโครงสร้างและปัญหาประชาธิปไตย 2) กระบวนการการสร้างพื้นที่เสมือนจริงในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา มีอุดมการณ์ร่วมในการรวมกลุ่มภายใต้เงื่อนไขและบริบทสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของขบวนการนักศึกษา ได้แก่ (1) การสถาปนาการเมืองภาคประชาชน (2) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อใหม่ (3) อิทธิพลทางความคิดระหว่างนักวิชาการปัญญาชนที่มีต่อขบวนการนักศึกษา และ (4) ลักษณะสำคัญของขบวนการนักศึกษาไทย ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยในกลุ่มนักศึกษา ภายใต้นโยบายการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองการเคลื่อนไหวโดยให้ความสำคัญกับการเมืองเชิงโครงสร้างและปัญหาประชาธิปไตยเชิงกระบวนการ อีกทั้งควรพัฒนาระบบประชาธิปไตยโดยผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง และกระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยเชิงเนื้อหากระบวนการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: การเคลื่อนไหวทางการเมือง; นักศึกษา; พื้นที่เสมือนจริง

Abstract

The student political movement is interesting in terms of its development. The process of building a social network of students Includes strategies and political movement patterns of students in the virtual space. Because the student political movement has an unavoidable influence on Thailand's democratic development. The objectives of the research article were 1) to study political ideology student movement from the era of the National Council for Peace and Order (NCPO) to the present and 2) to study the process of creating a virtual space for student political movement. The study method is a qualitative study. The target group has the Northeastern Student Assembly group. student union group Students of Thailand (SNT) and the Student Alliance of MSU for Democracy by using a purposive selection method. Content analysis was employed to dualize data 1) The political ideology of student movements was interested in structural politics and democratic problems. 2) The process of creating a virtual space for student political mobilization by grouping together under important conditions and contexts, namely the changes of the student movement, included The results reveals as follows: 1) the influence popular politics, 2) the intellectuals on the student movement; and 4) important characteristics of the Thai student movement, therefore, the development of democratic behavior among student, under the policy of creating a political ideology and movement with emphasized on structural politics and procedural democratic problems. In addition, democracy should be developed through the election process, and the process of obtaining a democratic government. By giving importance to democracy in the content of the inspection process, political participation and the process of obtaining a democratic government.

Keyword: political movement; student; virtual space

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ไทยได้เชื่อมโยงขบวนการนักศึกษาไทยในยุคปัจจุบันกลุ่มนักศึกษาค่อย ๆ เติบโตและมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมือง คนในสังคมจำนวนไม่น้อยมองว่าเยาวชนในเสื้อสีขาวนี้เป็นพลังบริสุทธิ์หรือสัญลักษณ์ในแง่บวก ในหลาย ๆ ครั้ง การมีนักศึกษาขึ้นรวมเวทีทางการเมืองสร้างความรู้สึกร่วมกันของผู้เข้าร่วมชุมนุมว่าฝ่ายตนถูกต้อง ผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในเดือนตุลาส่วนหนึ่งตั้งความหวังกับนักศึกษาไว้ไม่น้อย กระทั่งมีประเด็นวิจารณ์ถึงการแผ้วถางของพลังนักศึกษา การละเลยปัญหาสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับยุคของตน กระนั้นแม้การเคลื่อนไหวจะลดลง แต่นักศึกษาก็ยังมีบทบาทมาโดยตลอด อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ออกมาในฐานะนักศึกษา ปรากฏอยู่แทบทุกหน้าของประวัติศาสตร์การเมืองไทยสมัยใหม่

หลังเดือนพฤษภาคม ปี 2557 กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหารถูกขัดขวางไม่ให้ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่นเดียวกับกลุ่มการเมืองอื่น ๆ แต่ยังคงมีความพยายามจะจัดกิจกรรมแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นกลุ่มฐานหลักที่ยังคงเคลื่อนไหว และเสนอข้อเรียกร้องต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้จัดการเลือกตั้งเพื่อสร้างความก้าวหน้าในแบบที่พวกเขาเชื่อภาพกิจกรรมที่นำโดยนักศึกษาปรากฏในสื่อถึงและขยายพื้นที่งาน จากการจัดกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยสู่พื้นที่ที่เป็นสาธารณะมากขึ้น โดยกลุ่มนักศึกษาที่เข้ามา

มีบทบาทสำคัญหลัก ๆ อยู่ 2 กลุ่ม คือกลุ่มธรรมศาสตร์เสรีเพื่อประชาธิปไตย (LLTD) และกลุ่มดาวดิน ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มนักศึกษาที่มีบทบาทอย่างมากในการเคลื่อนไหวหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ปี 2557 โดยทั้งสองกลุ่มแม้จะมีจุดเริ่มต้น และขอบเขตความสนใจก่อนหน้านี้ที่ต่างกัน กลุ่มธรรมศาสตร์เสรีเพื่อประชาธิปไตย (LLTD) เป็นกลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่สนใจประเด็นการเมืองและสังคม โดยเริ่มรวมกลุ่มประมาณปี 2554 เคลื่อนไหวประเด็นภายในมหาวิทยาลัยบ้าง เช่น เรื่องเครื่องแบบนักศึกษา การรับน้อง การเรียกร้องให้จำกัดวาระการดำรงตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นบุคคลภายนอก และให้นักศึกษามีตัวแทนในสภามหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยเรื่องที่ LLTD สนใจ มักเป็นหัวข้อสาธารณะตามบริบทเวลาอย่างการคัดค้านการเผชิญหน้าทางทหารระหว่างไทย กัมพูชา ในกรณีพิพาทเขาพระวิหาร การเรียกร้องให้ยกเลิกมาตรา 112 รวมถึงการแสดงจุดยืนด้านประชาธิปไตย เรียกร้องไม่เอารัฐประหาร ส่วนดาวดิน-กลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น สนใจประเด็นข้อพิพาทระหว่างชุมชนใกล้เคียงที่มีกับรัฐ เช่น การคัดค้านเหมืองแร่โปแตช ในจังหวัดอุดรธานี การคัดค้านโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง จังหวัดขอนแก่น การต่อต้านโครงการขุดเจาะก๊าซธรรมชาติ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมถึงประเด็นล่าสุดที่จังหวัดเลย เกี่ยวกับเหมืองแร่ทองคำ ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมรู้จักดาวดินมากขึ้น และเป็นหนึ่งในประเด็นอนุรักษ์ที่กลุ่มเรียกร้องอย่างต่อเนื่องไปพร้อมกับการคัดค้านรัฐประหาร ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีหลักการไม่แตกต่างกันนักในแง่การให้คุณค่ากับเสรีภาพที่มนุษย์พึงได้รับ (พาขวัญ พินิจกิจวัฒน์, 2558)

นอกจากนักศึกษาทั้งสองกลุ่มแล้วในปัจจุบันยังมีกลุ่มนักเรียนนักศึกษาอีกกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่เห็นด้วยกับกระบวนการทางการเมืองในปัจจุบันออกมาแสดงจุดยืนเรียกร้องแนวความคิดประชาธิปไตยที่เป็นรูปธรรมออกมาแสดงจุดยืนในทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับการแสดงจุดยืนโดยการประท้วงเหมือนในยุคก่อน ๆ ซึ่งขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะค่อนข้างมีความแตกต่างจากยุค 14 ตุลา หรือพฤษภาทมิฬเพราะในยุคนั้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะมีลักษณะเป็นการรวมตัวรวมกลุ่มเพื่อเดินขบวนประท้วงและต่อต้าน แต่ในยุคปัจจุบันการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะเป็นลักษณะในการดำเนินการผ่านพื้นที่สื่อ เช่น เฟซบุ๊ก เพจของกลุ่ม และทางทวิตเตอร์ ซึ่งเป็นช่องทางในการสื่อสารกับผู้ที่สนใจติดตามความเคลื่อนไหว โดยมียอดไลค์แต่ละสเตตัสประมาณไม่ต่ำกว่า 100 ไลค์ และความคิดเห็นในโพสต์ทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อกิจกรรมเพราะด้วยโลกออนไลน์ใช้ต้นทุนน้อย แต่สามารถเข้าถึงคนได้มาก ทำให้กลุ่มนักเรียน นักศึกษาเลือกใช้วิธีนี้สื่อสารกับสังคม เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองทุกครั้งนักศึกษาจึงเป็นความคาดหวังที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมอยู่เสมอ ขบวนการนักศึกษาจึงถือว่าเป็นหัวหอกสำคัญในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

จะเห็นได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาเป็นเรื่องที่น่าสนใจทั้งทางด้านพัฒนาการกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมของนักศึกษา รวมถึงยุทธวิธีรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษามองพื้นที่เสมือนจริง เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาส่งผลต่อพัฒนาการทางประชาธิปไตยของไทยอย่างมีอรรถกถาหลักเลียงได้ ดังนั้นจึงนำมาสู่หัวข้อวิจัยในครั้งนี้ว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษามองพื้นที่เสมือนจริง มีอุดมการณ์ทางการเมืองภายใต้การเคลื่อนไหวนั้นอย่างไร มียุทธวิธีรูปแบบและกระบวนการอย่างไรในการสร้างพื้นที่เสมือนจริงนั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์ทางการเมือง การเคลื่อนไหวของนักศึกษาตั้งแต่ยุค คสช. จนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษากระบวนการการสร้างพื้นที่เสมือนจริงในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมไทย

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา การศึกษาเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษาได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย ทั้งจากนักสังคมศาสตร์ นักจิตวิทยา นักรัฐศาสตร์ โดยทำการศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุของการเกิด ขบวนการนักศึกษา ได้มีการรวบรวมปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อขบวนการนักศึกษา และความไม่พอใจของ ขบวนการนักศึกษา และความไม่พอใจของขบวนการนักศึกษา ดังนี้

Lewis S. Fever (1990) กล่าวถึง ขบวนการนักศึกษาว่าเป็นการรวมกลุ่มกันของนักศึกษาที่มีแรงคลไคลหรือมีความมุ่งหมายที่จะบรรลุถึงอุดมการณ์ทางการเมือง การรวมกลุ่มกันของนักศึกษามาก เกิดจากความรู้สึกผิดหวังหรือการไม่ยอมรับคุณค่าจากคนรุ่นก่อนในสังคมและการมีเป้าหมายไปในทางสร้างสรรค์ สิ่งที่ต้องขอขอบพระมาชิกของขบวนการนักศึกษาที่มีความเชื่อมั่นว่าตนเป็นปัญญาชนหนุ่มสาวมีการกิจสำคัญที่จะต้องปฏิบัติอันเนื่องมาจากชนรุ่นก่อน หรือชนชั้นอื่นในสังคมที่ ล้มเหลวในการปฏิบัติภารกิจนั้น

ขบวนการนักศึกษา (Student movement) จึงเกิดขึ้นจากสภาวะความไม่สมดุลระหว่างคนสองวัยใน สังคม และการไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม เป็นความไม่สมดุลของสภาพสังคม ขบวนการนักศึกษาจะ ได้รับแรงกระตุ้นจากพวกรัษฎาชนให้ปรับกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยออกไปสู่การเมืองและสังคม ขบวนการนักศึกษาเป็นผู้ที่มีมโนธรรมทางสังคม มีอุดมคติ โดยเฉพาะในสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีปากเสียง ไม่ได้รับความเป็นธรรม ขบวนการนักศึกษาจะเข้าไปทำหน้าที่เรียกร้องสิทธิแทนประชาชน และในสังคมที่ประชาชนขาดความสนใจทางการเมือง ไม่เข้าใจถึงบทบาทของตนในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ขบวนการนักศึกษาก็จะเป็นผู้ริเริ่มทางการเมือง โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของพวกตนตลอดมาในประวัติศาสตร์

นอกจากนี้การขยายตัวของสังคมได้ทำให้ระบบการศึกษาเปลี่ยนไป สภาพแวดล้อมของนักศึกษา ก็เปลี่ยนไป นักศึกษามีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก่อให้เกิดการ แตกต่างทางความคิด และทัศนคติ เกิดช่องว่าง (GPA) ในการติดต่อสื่อสารความเข้าใจระหว่างนักศึกษาซึ่งเป็น คนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่าในสังคม ขบวนการนักศึกษาจึงเป็นกลุ่มที่มีแนวทางคิดก้าวหน้ารุนแรงกว่ากลุ่มอื่นในสังคม

2. แนวคิดกระบวนการทางการเมือง

แนวคิดกระบวนการทางการเมือง (Political process theory) เป็นการอธิบายเพิ่มเติมด้านการวิเคราะห์เงื่อนไข ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิด การพัฒนา การเติบโต ความสำเร็จและความล้มเหลวในการบรรลุเป้าหมายของขบวนการทางสังคม จากฐานการอธิบายของทฤษฎีการระดมทรัพยากรดั้งเดิม (Resource mobilization theory) ซึ่งเพิ่มเติมการอธิบายจากปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากรและปัจจัยด้านองค์การเคลื่อนไหว มาสู่ปัจจัยภายนอก ได้แก่ โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political opportunity structure) ฝ่ายต่อต้านขบวนการทางสังคม (Counter-movement) ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง มีฐานการวิเคราะห์สัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลง

ทางสังคมกับการเคลื่อนไหวประท้วงทางสังคม (Social protest) หรือการรวมตัวในลักษณะการกระทำรวมหมู่ที่ต่างจากทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่และทฤษฎีการระดมทรัพยากรดั้งเดิม กล่าวคือ

- ทฤษฎีกระบวนการทางการเมืองมองว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลโดยอ้อมต่อการสร้างมโนทัศน์ทางอำนาจที่ดำรงอยู่ในสังคมขึ้นมาใหม่ โดยส่งผลต่อขบวนการทางการเมืองในลักษณะที่เอื้อให้เกิดหรือเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวประท้วงทางสังคมมากกว่าส่งผลกระทบโดยตรง

- โครงสร้างโอกาสทางการเมือง ทฤษฎีกระบวนการทางการเมืองให้ความสำคัญกับมิติทางการเมือง และมิติเชิงสถาบัน โดยเป็นมิติที่เกิดขึ้นภายนอกขององค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งอธิบายว่า ขบวนการทางการเมืองถูกกำหนดรูปแบบโดยชุดข้อจำกัดและโอกาสทางการเมือง

- ขบวนการทางการเมืองยังสามารถสร้างโอกาสทางการเมืองขึ้นเองได้จากการเคลื่อนไหวต่อสู้ รวมทั้งสามารถส่งผลต่อให้ขบวนการทางการเมืองอื่น ๆ ได้อีกด้วย ตัวอย่างเช่น ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิทธิพลเมืองในสหรัฐอเมริกา ระยะต้นทศวรรษที่ 1960 ที่เคลื่อนไหวภายใต้กรอบประเด็นเรื่อง สิทธิ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการ สร้างกรอบนิยามใหม่ให้กับคำว่า “สิทธิ” และยังทำให้ขบวนการทางการเมืองอื่น ๆ ทั้งที่จัดตั้งมาก่อนหรือเพิ่งจัดตั้ง นำประเด็นเรื่องสิทธิไปเป็นประเด็นสำคัญในการเคลื่อนไหวของตนเองได้ (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552, หน้า 93-110)

3. แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นขบวนการเรียกร้องของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงสังคม ไปในทิศทางที่ตนปรารถนา โดยกลุ่มคนจำนวนหนึ่งเหล่านี้อาจมีนับพันหรือนับหมื่นได้เข้าร่วมเรียกร้องโดย มีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างหลวม ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจมีระดับของการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ลักษณะร่วมบางประการของการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ ผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวมีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด (Goal oriented) และมีความตั้งใจที่จะทำการเปลี่ยนแปลง (Intentional change) (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2537, หน้า 8) โดยมีอุดมการณ์ร่วมกันว่า การเคลื่อนไหว จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ตนปรารถนา เช่น ตัวอย่างการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจนได้เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐ ชดเชยความสูญเสีย ที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐ จำนวน 16 กรณีปัญหาการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้อง ของกลุ่มสมัชชาคนจน เป็นการเข้าร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความเชื่อร่วมกันว่า ความเดือดร้อนที่ชาวบ้านได้รับนี้เป็นผลจากนโยบายรัฐบาลที่ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเป็นธรรม โดยกลุ่มผู้เคลื่อนไหว เรียกร้องจะแต่งตั้งตัวแทนหรือแกนนำในการเคลื่อนไหวเพื่อการเจรจาต่อรอง และถือเป็นลักษณะของการเคลื่อนไหวทางสังคม

4. แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง (Political communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญ หากปราศจากการสื่อสารไม่มีสิ่งที่เรียกว่าการเมืองดำรงอยู่เพราะการเมือง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับข้อมูลข่าวสารทั้งในด้านการรับรู้ และการถ่ายทอดทั้งในหมู่ประชาชนและผู้มีอำนาจทางการเมืองเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคที่คนทั่ว ไปมีโอกาสได้เรียนหนังสือจากเดิม การศึกษาผูกขาดเฉพาะในแวดวงพระชนชั้นสูงและในหมู่ขุนนาง เท่านั้น การสื่อสารทางการเมืองมีผลทำให้ สื่อมวลชนกลายเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาททางการเมือง เพราะมีความสำคัญสูงยิ่งต่อคุณภาพของระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ ข่าวสารแก่ประชาชนในทางการเมือง รูปแบบของการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองสามารถแบ่งรูปแบบออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารระหว่างผู้สื่อสารกับ

ผู้รับสารโดยตรง (Face-to-face communication) กับการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน (Mass media) ดังนี้ (Roskin, Cord, Medeiros & Jones, 1997, pp. 166-167)

1. การสื่อสารระหว่างผู้สื่อสารกับผู้รับสารโดยตรงการสื่อสารรูปแบบนี้เป็น การสื่อสารขั้นพื้นฐานที่สุดเป็น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการทำ ความเข้าใจ กับผู้รับสารเพื่อเปลี่ยนความคิดเห็น หรือตอกย้ำความคิดเห็นของผู้รับสารให้คล้อยตามผู้สื่อสาร เพราะสามารถโต้ตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ทันทีแตกต่าง จาก การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ใน สหรัฐฯ มีการใช้รูปแบบนี้เป็นหลักในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมาอย่างยาวนาน จนกระทั่งถึงช่วงต้นทศวรรษ ปีค.ศ. 1930 ผู้สมัครแต่ละรายจะเดินสายปราศรัยย่อย พบปะกับผู้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่ม ต่าง ๆ ทั่วประเทศพื้นที่เลือกตั้ง แต่ความนิยมต่อการสื่อสารรูปแบบนี้ลดลงเป็นอย่างมากเมื่อมีโทรทัศน์เกิดขึ้น และ สังคม ซึ่งเจริญก้าวหน้ามีความสลับซับซ้อนมากกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก ปัจจุบันนักการเมืองใช้รูปแบบนี้โดยมีเป้าหมาย เพียงเพื่อให้ตกเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์เท่านั้น

2. การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ความแตกต่างและข้อได้เปรียบที่สำคัญของการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนที่ เหนือกว่า การสื่อสารระหว่างผู้สื่อสารกับผู้รับสารโดยตรง ความสามารถในการสื่อสารกับผู้รับสาร เป็นจำนวนมาก ย่อมต้องมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือมีมติมหาชนเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับความแตกต่าง อีก ประการหนึ่งคือการสื่อสารรูปแบบนี้เป็นการสื่อสารทางเดียวในกรณีของโทรทัศน์ผู้ชม สามารถเปลี่ยนช่องไปชม รายการอื่น หากไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่นักการเมืองกำลังพูดซึ่งผู้พูดย่อมไม่รู้ ว่าผู้ชมรู้สึกอย่างไร แตกต่าง จากการสื่อสารระหว่างผู้สื่อสารกับผู้รับสารโดยตรงที่ทั้งสองฝ่ายสามารถตอบโต้หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ทันที

ประเภทของผู้รับสารทางการเมืองออกเป็น 4 บทบาท ได้แก่ (Blumler อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2547, s หน้า 249) 1) Partisan ได้แก่ผู้รับสารที่นิยมชื่นชมพรรคการเมืองหรือนักการเมืองคนใด คนหนึ่งผู้รับสาร ประเภทนี้จะ แสวงหาข้อมูลมาเพื่อสนับสนุนความเชื่อมั่นของตนเอง 2) Liberal Citizen ได้แก่ผู้รับสารที่แสวงหาข้อมูลประเภท คำแนะนำมาเพื่อประกอบการตัดสินใจของตนเองอย่างเป็นอิสระ 3) Monitor ได้แก่ผู้รับสารที่แสวงหาข้อมูลประเภท เหตุการณ์ทางการเมือง นโยบายพรรค ประเด็นที่เกี่ยวข้องคุณภาพของผู้นำทางการเมืองเพื่อติดตามประเมินผล 4) Spectator ได้แก่ผู้รับสารที่แสวงหาข้อมูลประเภทที่ให้ความตื่นเต้น สนุกสนาน ให้ความพึงพอใจทางอารมณ์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ไม่ได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ดังนี้

ประชากรเป้าหมาย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ แกนนำหรือบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหว ทางการเมืองของนักศึกษา โดยประกอบไปด้วย 1) กลุ่มสมัชชานักศึกษาอีสาน เป็นกลุ่มนักศึกษาในภูมิภาค ตะวันออกเฉียงเหนือที่มีใจรักและเรียกร้องในประชาธิปไตย และมีทัศนคติร่วมในการต่อต้านและเห็นต่างในการ บริหารประเทศของคณะรัฐมนตรีในปัจจุบัน 2) กลุ่มสหภาพนักเรียน นิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย (Student union

of Thailand) เป็นกลุ่มที่ประกอบไปด้วยนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่มีจุดยืนร่วมกันในการสะท้อนความเป็นประชาธิปไตยในการปกครองประเทศของรัฐบาลชุดปัจจุบัน และ 3) กลุ่มแนวร่วมนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อประชาธิปไตย เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นจากการรวมตัวของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ทำงานเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อประชาธิปไตยได้รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมให้การเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัวและเปิดเสรีภาพกับทุกคนเพื่อเข้าร่วมปกป้องประชาธิปไตย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาประเด็นคำถามจากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างเป็นคำถามให้มีความครอบคลุมตามขอบเขตของการวิจัยอันเป็นสิ่งที่ต้องการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ มีการเรียงลำดับคำถาม เนื้อหาของคำถามเป็นลักษณะของคำถามปลายเปิด โครงสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ส่วนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับพัฒนาการขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคม ยุทธวิธีรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองและกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของกระบวนการนักศึกษา ส่วนที่ 4 แนวคำถามเกี่ยวกับผลของกระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา อุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ เครื่องบันทึกเสียงระบบพกพา ปากกา และสมุดบันทึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการเข้าถึงข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร (Review data) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อมูลปฐมภูมิ ศึกษาวิธีการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์จากเอกสารงานวิจัยเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหา จะได้มีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field data) 2) การเก็บรวบรวมปฐมภูมิ (Primary data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เพื่อเปิดเผยสิ่งจูงใจ ความเชื่อ ทศนคติของผู้ตอบโดยเตรียมคำถามที่โครงสร้าง ลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยการกำหนดคำถามออกเป็นประเด็นให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย ก่อนเริ่มการทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และมีการทดสอบคำถามและคำตอบเพื่อเป็นแนวทางในการถามคำถามต่อไป โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 60-90 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แต่ละรายจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อสงสัย หรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นที่เรียกว่า ข้อมูลอิ่มตัว (Data saturation) จึงหยุดการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปและการบันทึกภาคสนามมาอ่านหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของข้อมูลที่ได้ และพิจารณาประเด็นที่สำคัญ 2) นำข้อมูลกลับมาอ่านอีกครั้งโดยละเอียดทุกบรรทัด และจึงตีความพหุหมายทำการตั้งข้อความหรือประโยคที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคม ยุทธวิธีรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองและกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมของกระบวนการนักศึกษา และผลจากการ

เคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา 3) นำข้อความหรือประโยคที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมาไว้กลุ่มเดียวกัน โดยมีรหัสข้อมูลกำกับทุกข้อความหรือทุกประโยค แล้วจึงตั้งชื่อคำสำคัญ ซึ่งจะจัดเป็นทั้งกลุ่มใหญ่ (Themes) และกลุ่มย่อยที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่ (Sub-theme) และ 4) ใช้การเขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน โดยจะไม่มีการนำทฤษฎีไปควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้เพื่อแสดงความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) พัฒนาการการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา และกระบวนการสร้างพื้นที่เสมือนจริงในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา รายละเอียดดังนี้

1. อุดมการณ์ทางการเมืองการเคลื่อนไหวของนักศึกษา ผู้วิจัยพบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองการเคลื่อนไหวของนักศึกษาให้ความสนใจการเมืองเชิงโครงสร้างและปัญหาประชาธิปไตย โดยที่ขบวนการนักศึกษาเปลี่ยนรูปแบบกลายเป็นขบวนการเมืองระหว่างสี่เสือ ภายใต้ปัญหาว่าด้วยระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยเชิงกระบวนการเป็นหลัก คือ การเลือกตั้งและกระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย เช่น กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปช.) และกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยเชิงเนื้อหา กระบวนการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมทางการเมือง กระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย เช่น เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

2. กระบวนการสร้างพื้นที่เสมือนจริงในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการการเคลื่อนไหวของนักศึกษา ยุทธวิธี แนวคิดการก่อตั้งกลุ่ม และอุดมการณ์ร่วมในการรวมกลุ่ม ตั้งแต่ยุค คสช.จนถึงปัจจุบัน โดยในการวิจัยครั้งนี้จะแบ่งช่วงเวลาในการวิจัยเป็น 2 ช่วงเวลา คือ 1) ช่วงเวลาที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช.) เป็นคณะผู้ยึดอำนาจการปกครอง โดยรัฐประหารยึดอำนาจการปกครอง เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 2) ช่วงตั้งแต่เริ่มมีการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 นำมาสู่การได้คณะรัฐมนตรีคณะที่ 62 หรือ คณะรัฐมนตรีประยุทธ์ 2 ตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 10 กรกฎาคม 2562 นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติมาเป็นเวลา 5 ปีแล้ว เป็นนายกรัฐมนตรีต่ออีกสมัย กระบวนการการเคลื่อนไหวของนักศึกษา มีอุดมการณ์ร่วมในการรวมกลุ่มภายใต้เงื่อนไขและบริบทสำคัญ คือ

2.1 การสถาปนาการเมืองภาคประชาชน ความสนใจที่หลากหลายของ ขบวนการนักศึกษากลุ่มต่าง ๆ องค์การนำของขบวนการนักศึกษา คือ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ให้ความสนใจการต่อสู้ในประเด็นเล็ก ๆ มากกว่า ประเด็นเชิงโครงสร้างขนาดใหญ่ มีการปรับภูมิทัศน์เปลี่ยนรูปแบบเป็นขบวนการเมืองระหว่างสี่เสือ ภายใต้ปัญหาว่าด้วยระบอบประชาธิปไตยในห้วงของความขัดแย้ง ได้แก่ กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยเชิงกระบวนการเป็นหลัก โครงสร้าง ความขัดแย้งทางการเมือง คือ 1) ขบวนการภาคประชาชนตกอยู่ในสภาพแตกแยก 2) ขบวนการนักศึกษาที่เข้าไปร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการภาคประชาชนในการเมืองแบบแบ่งขั้วมีลักษณะกระจัดกระจายไร้พลัง และ 3) องค์กรกลางนักศึกษามีความอ่อนไหวต่อการเคลื่อนไหว

2.2 ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อใหม่ ด้วยความเป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังก้าวทันเทคโนโลยีก่อน และพยายามแสวงหาประโยชน์สูงสุดจากการติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อน ขบวนการทางสังคม

2.3 อิทธิพลทางความคิดระหว่างนักวิชาการปัญญาชนที่มีต่อขบวนการนักศึกษา คือ 1) ภาวะไร้ที่พึ่งทาง ความคิดและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว (2) ภาวะไร้ที่พึ่งทางอุดมการณ์ของขบวนการนักศึกษา และ 3) การก้าวเข้าไป มีบทบาทชี้นำสังคมของบรรดานักวิชาการปัญญาชนในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง

2.4 ลักษณะสำคัญของขบวนการนักศึกษาไทย ด้านการเคลื่อนไหวขบวนการนักศึกษามีการเคลื่อนไหวใน พื้นที่เชิงวัฒนธรรมมากขึ้น เช่น การแต่งกาย การกีดกันทางเพศ หรือ คนชายขอบ ขบวนการนักศึกษา ให้ความสำคัญ ประเด็นเชิงนโยบายและโครงสร้างทางการเมือง การรื้อถอนด้านอัตลักษณ์ การเคลื่อนไหวเชิงอัตลักษณ์ การ เคลื่อนไหวต่อต้านการรับน้อง การประกาศจุดยืนต่อเหตุการณ์หรือนโยบายสำคัญในลักษณะของการเคลื่อนไหวตาม สถานการณ์ เน้นปัญหาในเชิงนโยบายและโครงสร้าง ปัญหาอันเกิดจากนิยามประชาธิปไตย และเงื่อนไขของระบบ แห่งการเลือกปฏิบัติ การปฏิรูประบอบการปกครองที่มีความเป็นประชาธิปไตย การให้ความหมายของประชาธิปไตย ที่คลุมเครือ การเลือกปฏิบัติและความไม่เป็นธรรม กระตุ้นให้ขบวนการนักศึกษาหันเหความสนใจไปต่อสู้อันพื้นที่ทาง วัฒนธรรมมากขึ้นเคลื่อนไปสู่ขบวนการรื้อถอนด้านอัตลักษณ์เป็นต้น

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ 1 คือ อุดมการณ์ทางการเมือง การเคลื่อนไหวของนักศึกษา ใน ยุค คสช.จนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองการเคลื่อนไหวของนักศึกษา ให้ความสนใจการเมืองเชิง โครงสร้าง และปัญหาประชาธิปไตย โดยที่ขบวนการนักศึกษาเปลี่ยนรูปแบบใหม่กลายเป็นขบวนการเมืองระหว่างสี่สื่อ ภายใต้ปัญหาว่าด้วยระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับ ประชาธิปไตยเชิงกระบวนการเป็นหลัก คือ การเลือกตั้งและกระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย เช่น กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ (นปช.) และ กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยเชิงเนื้อหา กระบวนการตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง กระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย เช่น เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สอดคล้องกับ แนวคิดเลวิส (Lewis, 1990) ได้อธิบายว่า การรวมกลุ่มกันของนักศึกษามาก เกิดจากความรู้สึกผิดหวังหรือการไม่ ยอมรับคุณค่าจากคนรุ่นก่อนในสังคมและการมีเป้าหมายไป ในทางสร้างสรรค์เป็นต้น อีกทั้ง (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2537) ได้อธิบายว่า การมีความตั้งใจที่จะทำการเปลี่ยนแปลง (Intentional change) เป็นอุดมการณ์ร่วมกันว่าการ เคลื่อนไหวจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ตนปรารถนา และนอกจากนี้ ชาญวิทย์ รักกุลชน (2556) จากการศึกษพบว่า นิสิตและนักศึกษามีบทบาทต่อพัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทยเป็นอย่างมาก รวมทั้ง ยัง ถือได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างชัดเจน นิสิตและนักศึกษาที่เป็นความหวังใหม่ ของประเทศ ควรมีการปลูกจิตสำนึกของชนชั้นนักศึกษาให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาขับเคลื่อนประเทศชาติ การ อภิปรายผลวัตถุประสงค์วิจัยที่ 2 คือ กระบวนการการสร้างพื้นที่เสมือนจริงในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา โดยพบว่า กระบวนการเคลื่อนไหวของนักศึกษา มีอุดมการณ์ร่วมในการรวมกลุ่ม ภายใต้เงื่อนไขและบริบทสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของขบวนการนักศึกษา

ประเด็นที่ 1 การสถาปนาการเมืองภาคประชาชน ความสนใจที่หลากหลายของ ขบวนการนักศึกษา กลุ่มต่าง ๆ องค์การนำของขบวนการนักศึกษา คือ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ให้ความสนใจการต่อสู้ในประเด็นเล็ก ๆ มากกว่า ประเด็นเชิงโครงสร้างขนาดใหญ่ มีการปฏิวัติทัศน์เปลี่ยนรูปแบบเป็นชั่วคราวเมืองระหว่างสี่เสือ ภายใต้ปัญหาว่าด้วยระบอบประชาธิปไตยในห้วงของความขัดแย้ง ได้แก่ กลุ่มที่ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยเชิงกระบวนการเป็นหลัก โครงสร้าง ความขัดแย้งทางการเมือง คือ 1) ขบวนการภาคประชาชนตกอยู่ในสภาพแตกแยก 2) ขบวนการนักศึกษาที่เข้าไปร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการภาคประชาชนในการเมืองแบบแบ่งขั้วมีลักษณะกระจัดกระจายไร้พลัง และ 3) องค์การกลางนักศึกษามีความอ่อนไหวต่อการเคลื่อนไหว

ประเด็นที่ 2 ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและสื่อใหม่ ด้วยความเป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังทันเทคโนโลยีก่อน และพยายามแสวงหาประโยชน์สูงสุดจากการติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อนขบวนการทางสังคม

ประเด็นที่ 3 อิทธิพลทางความคิดระหว่างนักวิชาการปัญญาชนที่มีต่อขบวนการนักศึกษา คือ 1) ภาวะไร้อำนาจทางความคิดและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว 2) ภาวะไร้อำนาจทางอุดมการณ์ของขบวนการนักศึกษา และ 3) การก้าวเข้าไปมีบทบาทนำสังคมของบรรดานักวิชาการปัญญาชนในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง

ประเด็นที่ 4 ลักษณะสำคัญของขบวนการนักศึกษาไทย ด้านการเคลื่อนไหวขบวนการนักศึกษา มีการเคลื่อนไหวในพื้นที่เชิงวัฒนธรรมมากขึ้น เช่น การแต่งกาย การกีดกันทางเพศ หรือ คนชายขอบ ขบวนการนักศึกษาให้ความสำคัญประเด็นเชิงนโยบายและโครงสร้างทางการเมือง การรื้อถอนด้านอัตลักษณ์ การเคลื่อนไหวเชิงอัตลักษณ์ การเคลื่อนไหวต่อต้านการรับน้อง การประกาศจุดยืนต่อเหตุการณ์หรือนโยบายสำคัญในลักษณะของการเคลื่อนไหวตามสถานการณ์ เน้นปัญหาในเชิงนโยบายและโครงสร้าง ปัญหาอันเกิดจากนิยามประชาธิปไตย และเงื่อนไขของระบบแห่งการเลือกปฏิบัติ การปฏิรูประบอบการปกครองที่มีความเป็นประชาธิปไตย การให้ความหมายของประชาธิปไตยที่คลุมเครือ การเลือกปฏิบัติและความไม่เป็นธรรม กระตุ้นให้ขบวนการนักศึกษาหันเหความสนใจไปต่อสู้ในพื้นที่ทางวัฒนธรรมมากขึ้นเคลื่อนไปสู่ขบวนการรื้อถอนด้านอัตลักษณ์เป็นต้น

ผลเช่นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของอมรวัน ระเด่นอาหมัด (2556) ศึกษาการใช้สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญไทย พบว่า (1) ปัญหาที่เป็นประเด็นอันนำไปสู่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน คือ ประเด็นปัญหาด้านความคิดเห็นทางการเมืองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการแสดงออกต่อภาครัฐที่ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นกฎหมายสูงสุดที่เป็นกระแสหลักในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในขณะที่ประเด็นปัญหาด้านค่าแรงค่าครองชีพเป็นประเด็นที่รองลงมาและประเด็นปัญหาด้านราคาลำไยถูกนำมาเป็นประเด็นน้อยที่สุดในการนำไปสู่การเคลื่อนไหว (2) ทิศทางการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ได้มีการเคลื่อนไหวแสดงออกไปในทิศทางที่สอดคล้องกับสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้ให้สิทธิและเสรีภาพไว้มากถึง 1,021 ครั้ง ในขณะที่ทิศทางการเคลื่อนไหวที่ไม่สอดคล้องกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญมีเพียง 174 ครั้ง จากการเคลื่อนไหวในภาพรวมจำนวน 1,195 ครั้งในระหว่างปี พ.ศ. 2550-2553 3) รูปแบบของพฤติกรรมในการเคลื่อนไหวแสดงออกของภาคประชาชนมีลักษณะที่สอดคล้องกับสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้ให้สิทธิและเสรีภาพไว้ ตามความในมาตรา 59 มากที่สุด ในขณะที่รูปแบบของพฤติกรรมในการเคลื่อนไหวแสดงออกของ

ภาคประชาชน มีลักษณะที่สอดคล้องกับสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้สิทธิและเสรีภาพไว้ ตามความใน มาตรา 61 รองลงมาและตามความในมาตรา 56 น้อยที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาไทยในยุคดิจิทัล พบว่านักศึกษามีความสนใจในประเด็นการเมืองเชิงโครงสร้างและปัญหาประชาธิปไตย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเน้นกระบวนการเลือกตั้ง และกลุ่มเน้นการตรวจสอบและมีส่วนร่วม นักศึกษาใช้พื้นที่เสมือนจริงเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผน ระดมทุน และประชาสัมพันธ์กิจกรรม แพลตฟอร์มที่นิยมใช้ คือ Facebook, Twitter, Instagram, YouTube พัฒนาการของการเคลื่อนไหวแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ 1) ช่วง คสช. เน้นต่อต้านเผด็จการ และ 2) หลังเลือกตั้งปี 2562 เน้นความหลากหลายทางเพศ สิ่งแวดล้อม สิทธิเสรีภาพ ลักษณะสำคัญของขบวนการนักศึกษาไทย คือ เน้นการเคลื่อนไหวในพื้นที่เชิงวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับประเด็นเชิงนโยบายและโครงสร้าง มุ่งเน้นการรื้อถอนอัตลักษณ์เดิม เคลื่อนไหวตามสถานการณ์ เน้นปัญหาเชิงโครงสร้าง ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยที่แท้จริง งานวิจัยนี้ยังพบความท้าทาย 3 ประการ คือ ภาวะไร้ที่พึ่งทางความคิดและยุทธวิธี ภาวะไร้ที่พึ่งทางอุดมการณ์ และความแตกแยกภายในขบวนการ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือ บทบาทของพื้นที่เสมือนจริง ความหลากหลายของประเด็นการเคลื่อนไหว และการผสมผสานระหว่างการต่อสู้เชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม

ขบวนการนักศึกษาไทยมีความคล้ายคลึงกับขบวนการนักศึกษาต่างประเทศในหลายประการ เช่น การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยและเสรีภาพ การต่อต้านเผด็จการ และการเรียกร้องความยุติธรรมทางสังคม ตัวอย่างเช่น ขบวนการนักศึกษาไทยในเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 มีความคล้ายคลึงกับขบวนการต่อต้านสงครามเวียดนามในสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษ 1960 ทั้งสองขบวนการมีเป้าหมายเพื่อต่อต้านการแทรกแซงของมหาอำนาจและเรียกร้องสันติภาพ อย่างไรก็ตาม ขบวนการนักศึกษาไทยก็มีความแตกต่างจากขบวนการนักศึกษาต่างประเทศในบางประการ ตัวอย่างเช่น ขบวนการนักศึกษาไทยมักมีบทบาททางการเมืองที่เข้มข้นกว่าขบวนการนักศึกษาต่างประเทศ นอกจากนี้ ขบวนการนักศึกษาไทยมักเผชิญกับการปราบปรามจากรัฐบาลที่รุนแรงกว่าขบวนการนักศึกษาต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยในกลุ่มนักศึกษา ภายใต้แนวคิดการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองการเคลื่อนไหวของนักศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการเมืองเชิงโครงสร้าง และปัญหาประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับ ประชาธิปไตยเชิงกระบวนการ
2. ควรพัฒนาระบบประชาธิปไตย โดยผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง และกระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยเชิงเนื้อหากระบวนการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย
3. ควรกำหนดนโยบายเพื่อสร้างพลเมืองของประเทศ การกำหนดค่านิยม อุดมการณ์ทางการเมืองเชิงโครงสร้าง

4. ควรกำหนดนโยบายการสร้างประชาธิปไตย ผ่านกระบวนการเลือกตั้งโดยให้ความสำคัญประชาธิปไตยเชิงเนื้อหา ผ่านกระบวนการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระบวนการได้มาซึ่งรัฐบาลแบบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). *สื่อสารมวลชนการวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ชาญวิทย์ รักษ์กุลชน. (2556). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของนักศึกษา กรณีศึกษา เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516*. กรุงเทพฯ.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2541). *รัฐธรรมนูญแห่งชาติ ยุทธศาสตร์กฎหมายประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2537). *การเคลื่อนไหวทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุษอริ ยี่หมะ. 2552. *ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประมวล รุจนเสรี. (2541). *Good Governance การบริหารที่ดีในนายอำเภอในฝัน*. กรุงเทพฯ.
- ประกาศ จารุเสถียร และประกาศ ปิ่นตบแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*. กรุงเทพฯ.
- แปลก เข้มพิลา. (2557). 14 ต.ค. ครบรอบ 41 ปี 'วันมหาวิปโยค' เรียกร้องประชาธิปไตยไทย. ไทยรัฐออนไลน์.
- พาขวัญ พินิจกิจวัฒน์. (2558). *การศึกษาผู้หญิง: แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล, ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2546). *วันสำคัญที่ขบวนการนักศึกษาไทยจาก 2475-14 ตุลาคม 2516*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- อมรัน ระเด่นอาหมัด. (2556). *การใช้สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ.
- Lewis, S. F. (1990). Youth movements: A theoretical framework. In R. Muncie, J. L. Smelser, & P. B. Reynolds (Eds.), *Youth, identity, and power* (pp. 11-28). London: Routledge.
- Roskin, R. L., Cord, J., Medeiros, A., & Jones, W. S. (1997). *Political science an introduction*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

SELF-HEALTHCARE BEHAVIOR OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS IN
DON MA NOW SUBDISTRICT SONGPBINONG DISTRICT SUPHAN BURI PROVINCE

จิราภรณ์ เต็มลาภ^{*1}, ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์กร²

Jiraporn Termlap^{*1}, Rachen Noppanatwongsakorn²

^{1,2}หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

^{1,2}Master of Public Administration Program, Faculty of Arts and Sciences, Southeast Asia University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: jtermlap@gmail.com^{*1}, rachenn@sau.ac.th²

Received: November 21, 2023

Revised: December 18, 2023

Accepted: January 04, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 65 คน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไปทำการประเมินผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติ t-test ในการเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร และค่าสถิติ One-way ANOVA เพื่อหาความแตกต่างระหว่างตัวแปร เมื่อพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ LSD ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการดูแลสุขภาพเบื้องต้น มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการจัดการความเครียด และด้านการออกกำลังกายตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำแนกตามการประกอบอาชีพ และบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง; อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน; ตำบลดอนมะนาว

Abstract

The research aimed to 1) study the level of self-care behavior of village health volunteers in Don Ma Now Subdistrict, Songphining District, Suphan Buri Province and 2) compare the self-care behavior of village health volunteers in Don Ma Now Subdistrict, Songphining District, Suphan Buri Province classified by personnel factors. The population in this research was village health volunteers in Don Ma Now Subdistrict, Songphining District Suphan Buri Province 65 consumers. The data were statistically analyzed by statistical computing; statistical fluency, percentage, mean, and standard deviation (S.D.). t-test was used to compare variables and one-way ANOVA was used to determine statistically significant differences. Finally, differences were individually compared by Fisher's Least Significant Difference (LSD). The results revealed that: The survey respondents are mostly females, aged between 31 and 59 years old, married, with an educational background of primary school, engaged in manual labor, with an average monthly income of 1,001–10,000 Baht, residing with their spouse and children (1) the overall self-care behavior of village health volunteers in Don Ma Now Subdistrict, Songphining District, Suphan Buri Province was high, When considering the results for each factors, the factors with high levels are food consumption, stress management, and basic healthcare and the factors with a moderate level is exercise. Comparing the self-care behavior of village health volunteers in Don Ma Now Subdistrict, Songphining District, Suphan Buri Province classified by personal factors: occupations and living conditions could explain differences between means of the self-care behavior at the level of the significance .05.

Keyword: self-care behavior; village health volunteers; Don Manow sub-district

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การดำเนินชีวิตของประชาชนในปัจจุบันพบว่าการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ประชาชนมีแบบแผนพฤติกรรมสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ปัจจุบันทิศทางการดำเนินงานเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ด้านสุขภาพของประชาชน มีเข็มมุ่งไปที่การสร้างเสริมสุขภาพ โดยให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพไปในทางที่ถูกต้อง มากกว่าการรอรักษาเมื่อเจ็บป่วย กระบวนการที่สำคัญในการดำเนินงานคือ การสร้างเครือข่ายสุขภาพในชุมชน ให้เป็นแกนนำเพื่อดูแลช่วยเหลือประชาชนได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

การดำเนินงานด้านสาธารณสุขในประเทศไทย มุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเอง โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) นับเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนสุขภาพภาคประชาชน โดยมีการกระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสุขภาพของชุมชนอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น ด้วยบทบาทที่ท้าทายความสามารถของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อันได้แก่ การเป็นผู้นำการขับเคลื่อนและจัดการสุขภาพชุมชน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2554)

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นกลไกการทำงานที่สำคัญ ของกระทรวงสาธารณสุข มีบทบาทในการขับเคลื่อนสุขภาพภาคประชาชน เนื่องจาก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย บทบาทที่สำคัญของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agent) พฤติกรรมสุขภาพของประชาชนคือการเป็นตัวอย่างที่ดีทางด้านสุขภาพให้คนในชุมชนได้รู้ได้เห็นและทำตามเป็นแบบอย่าง รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ชักนำคนในชุมชนให้ปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่เหมาะสมตลอดจนเป็นผู้สื่อสารด้านสาธารณสุขระหว่างหน่วยงานรัฐบาลและประชาชน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายคือให้ประชาชนมีสุขภาพดี (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560)

การที่คนในชุมชนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมย่อมส่งผลต่อสภาวะสุขภาพ ทำให้มีความเสื่อมของร่างกายมากขึ้น และมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนรุนแรง อาจทำให้เกิดความพิการ และเสียชีวิตได้ พฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเองเกิดจากการกระทำ การแสดงออก การปฏิบัติกิจกรรมที่บุคคลริเริ่มและปฏิบัติด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดีนั้นจะเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งจะนำไปสู่ความปกติสุขในชีวิต อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากหมู่บ้านหรือชุมชนและผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่คณะกรรมการกลางกำหนด ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครกรุงเทพมหานครซึ่งปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในเขตกรุงเทพมหานครและอาสาสมัครอื่นตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใช้ชื่อย่อว่า “อสม.” มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า Village Health Volunteer และใช้ชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า “VHV” และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพร้อมออกบัตรประจำตัวอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้แล้ว โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (Change agents) การสื่อสารข่าวสารสาธารณสุขการแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่างๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรคการช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น (กระทรวงสาธารณสุข, 2554)

วิสัยทัศน์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี คือ ระบบสุขภาพที่ทันสมัย ประชาชนดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างยั่งยืน เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ให้ประชาชนได้รับการดูแลสุขภาพอย่างมีคุณภาพ และสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ มีระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ลดแออัด ลดเวลารอคอย ลดการป่วยและลดการตาย เป้าหมายที่ทำให้ประชาชนสุขภาพดี ดูแลตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่ตั้งไว้ กลับพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีปัญหาสุขภาพมาจากการเสื่อมสภาพและเป็นโรคที่เกิดจากพฤติกรรมปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง ที่พบบ่อยได้แก่ โรคความดันโลหิตสูงที่พบได้ร้อยละ 18.95 โรคเบาหวาน พบได้ร้อยละ 9 และจากการสำรวจประชากรตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า มีผู้ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 17.1 โรคเบาหวาน ร้อยละ 6.68 และเป็นโรคความดันโลหิตสูงร่วมกับโรคเบาหวานร้อยละ 21 (สำนักงานสาธารณสุขสุพรรณบุรี, 2565)

อาสาสมัครสาธารณสุขเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดจึงมีบทบาทและอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ด้วยเหตุผลที่ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาเรื่องพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้องจังหวัด

สุพรรณบุรี เพื่อให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ว่าเป็นอย่างไร และจะได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีสุขภาพที่ดีทั้งในด้านการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้คนในชุมชนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง

ความหมายของสุขภาพ ในปี พ.ศ. 2541 องค์การอนามัยโลก ได้ให้นิยามคำว่าสุขภาพ หมายถึง สุขภาวะอันสมบูรณ์และมีความเป็นพลวัต ทั้งทางกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งมีมิติของสุขภาพแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิต สุขภาพทางสังคม และสุขภาพทางจิตวิญญาณ (ปัญญา) และได้เน้นถึงความ เป็นพลวัตของสุขภาพ ซึ่งมีนัยว่าสุขภาพมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและขึ้นกับ ปัจจัยอันสลับซับซ้อน ไม่ใช่เป็นภาวะ ที่คงที่ตายตัว หรือขึ้นกับปัจจัยเพียงอันใดอันหนึ่งเท่านั้น

Orem (2001 อ้างในพร้อมจิตร ห่อนบุญheim 2553) ได้เสนอทฤษฎีดูแลตัวเอง (Self-care theory) เป็นการ ปฏิบัติกิจกรรมโดยบุคคลริเริ่มและกระทำด้วยตนเองเพื่อดำรงไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพ และความผาสุก การดูแลตนเองเป็น การกระทำของบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่และกำลังเข้าสู่ผู้ใหญ่ โดยบุคคลมีการพัฒนาความสามารถในการดูแลตนเอง ตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นของตนเอง บุคคลที่กระทำการดูแลเป็นผู้มีความสามารถในการกระทำตามความ ต้องการ โดยใช้ความสามารถหรือพลังในการกระทำที่จงใจ (Deliberate action) เพื่อควบคุมปัจจัยที่กระทบต่อหน้าที่ และพัฒนาการของบุคคลเป็นกระบวนการกระทำด้วยความตั้งใจและเจตนาที่จะให้บรรลุผลหรือเป้าหมายตามที่ ต้องการ โดยโอเร็ม แบ่งการดูแลตนเองที่จำเป็นออกเป็น 3 อย่าง คือ

1. การดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป (Universal self-care requisites) เป็นการดูแลตนเองที่เกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพและสวัสดิภาพของบุคคล การดูแลเหล่านี้จำเป็นสำหรับบุคคลทุกคนทุกวัยของ ชีวิต ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามอายุ พัฒนาการ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ เพื่อรักษาไว้ซึ่งโครงสร้าง หน้าที่ สุขภาพ และสวัสดิภาพของบุคคล

2. การดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ (developmental self-care requisites) เป็นการดูแลตนเองที่ เกิดจากกระบวนการพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ เช่นการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยต่างๆของชีวิต และเหตุการณ์ในชีวิตที่มีผล ต่อการพัฒนาการ เช่นการสูญเสียคู่ชีวิตหรือบิดามารดา เป็นต้น

3. การดูแลตนเองที่จำเป็นในภาวะเจ็บป่วย หรือมีความพิการเกิดขึ้น (health deviation self-care requisites) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นเนื่องจากความเจ็บป่วยหรือความพิการจากโครงสร้างหรือหน้าที่ของร่างกายผิดปกติ เช่น ภาวะอัมพาต มะเร็งระยะสุดท้าย กระดูกเสื่อม ฯลฯ

โดยปัจจัยพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการดูแลตนเอง ประกอบด้วย 10 ปัจจัย ได้แก่ อายุ เพศ ระยะพัฒนาการ ภาวะสุขภาพ สังคมวัฒนธรรม ปัจจัยทางระบบบริการสุขภาพ ระบบครอบครัว แบบแผนการดำเนินชีวิต สิ่งแวดล้อม แหล่งประโยชน์ และประสบการณ์ที่สำคัญในชีวิต (สมจิต หนูเจริญกุล, 2536)

Pender (1996 อ้างในสุรัตน์ อนันตสุข 2564) สรุปพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพไว้ว่า การที่บุคคลปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตและนิสัย สุขภาพ สามารถบ่งบอกความสามารถของบุคคลในการที่จะคงไว้ หรือยกระดับภาวะสุขภาพ เพื่อความผาสุก ความสำเร็จในจุดมุ่งหมายที่สูงสุดในชีวิต เพราะการมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งใจกระทำในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อันนำไปสู่ความเป็นปกติสุข ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสามารถกระทำได้ในชีวิตประจำวัน ครอบคลุมพฤติกรรมสุขภาพด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ (Health responsibility) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง สนใจในการศึกษาหาความรู้ การดูแลสุขภาพของตนเอง สังเกตอาการเปลี่ยนแปลง ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ และรับบริการจากบุคลากรทางสุขภาพเมื่อจำเป็น

2. กิจกรรมด้านร่างกาย (Physical activity) เน้นเรื่องการออกกำลังกาย อันเป็นความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายของบุคคลในหนึ่งสัปดาห์ ความสนใจใน การเข้าร่วมกิจกรรม และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ

3. ด้านโภชนาการ (Nutrition) เป็นการประเมินรูปแบบการรับประทานอาหาร ลักษณะนิสัยในการรับประทานอาหาร เพื่อให้ได้สารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ มีคุณค่าทางโภชนาการและมีการดื่มน้ำสะอาดอย่างคงที่และเพียงพอ

4. ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (Interpersonal relations) เป็นการประเมินปฏิบัติที่แสดงออกถึงความสามารถ และวิธีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น การดำรงชีวิต ของมนุษย์ในสังคม ย่อมต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับมีความไว้วางใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึก สัมพันธภาพในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพมากกว่าเพื่อน เนื่องจากมีความผูกพันใกล้ชิดกันมากที่สุด และจะนำไปสู่การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นต่อไป บทบาทของครอบครัว คือ ช่วยลดความเครียด ถ่ายทอดวิธีการป้องกันโรคและ ส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่สมาชิกครอบครัว

5. ด้านการพัฒนาทางจิตวิญญาณ (Spiritual needs) เป็นการประเมินถึงความ ตระหนักในการให้ความสำคัญกับชีวิต การกำหนดเป้าหมายในชีวิตทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และ เชื่อว่าเป้าหมายในชีวิตที่กำหนดไว้จะต้องเป็นจริง เป็นความสามารถในการพัฒนาศักยภาพ ทางด้าน จิตวิญญาณ เป็นการกระทำที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่ ความพึงพอใจในชีวิต มีการตั้งเป้าหมายจุดมุ่งหมายในชีวิต รวมถึงความรัก ความหวังและการให้อภัย

6. ด้านการจัดการกับความเครียด (Stress management) เป็นการประเมินถึง กิจกรรมที่บุคคลกระทำหรือ การปฏิบัติ ที่ช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย ลดความตึงเครียด และมีการ แสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม ความเครียด

เป็นตัวคุกคามสุขภาพจิตและความผาสุกทางร่างกาย วิธีการจัดการกับความเครียดของบุคคล ได้แก่ การลดความถี่หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด (Minimizing the Frequency of Stress-Induction Situation) เช่น การเปลี่ยนสภาพแวดล้อม การหยุดสิ่งที่เกิดขึ้น และการบริหารเวลา การหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่มากเกินไป เป็นการจัดการโดยใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา (Emotional-Focus Strategies) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความต้านทานของร่างกาย (Increasing Resistance to Stress) เช่น การเพิ่มคุณค่าในตนเอง เพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง เพิ่มความกล้าในการแสดงออก พัฒนา วิธีการแก้ปัญหาและสร้างแหล่งประโยชน์ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาแบบมุ่งที่จะแก้ปัญหา ที่เกิดขึ้น (Problem-Focus Strategies) และการสร้างเงื่อนไขในการหลีกเลี่ยงสิ่งเร้าที่จะมากระตุ้นทางด้านร่างกายที่ ก่อให้เกิดความเครียด (Counter Conditioning to Avoid Physiology Arousal Resulting from Stress) เช่น การฝึกการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การทำสมาธิ เทคนิคการเสริมแรงทางบวก ได้แก่ การให้ รางวัลชีวิต การแปรความเครียดให้เป็นพลัง การบำบัดด้วยกลิ่น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยอาศัยความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติตนทางสุขภาพโดยมีความเกี่ยวข้องกับหรือมีผลต่อสุขภาพของบุคคล เป็นการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อป้องกันโรคและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิต กระทำได้ในชีวิตประจำวัน และสามารถเรียนรู้และปลูกฝังเป็นนิสัยได้

แนวคิดการจัดตั้งอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน

หลังจากที่องค์การอนามัยโลก ได้มีคำประกาศ Alma-Ata ซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมระดับนานาชาติว่าด้วยการสาธารณสุขมูลฐาน เมื่อ พ.ศ. 2521 ณ นครอัลมา-อตา สหภาพโซเวียต โดยกำหนดเป้าหมายสุขภาพดีถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2543 และให้การสาธารณสุขมูลฐานเป็นกลยุทธ์หลักในการพัฒนาสุขภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การอนามัยโลก ลงนามยอมรับกฎบัตรเพื่อพัฒนาการทางสุขภาพขององค์การอนามัยโลก เมื่อ พ.ศ. 2523 เพื่อใช้เป็นแผนพัฒนาสุขภาพของประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสาธารณสุขมูลฐานของประเทศไทย (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2557)

กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายที่จะให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนาสาธารณสุข จึงได้นำเอาการสาธารณสุขมูลฐาน (Primary health care) มาเป็นกลวิธีหลักในการพัฒนาด้านสุขภาพ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) เป็นต้นมา โดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศและส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชนเองซึ่งผู้ที่มีความสำคัญในการดำเนินงานคือ (ผลส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งงานสาธารณสุขมูลฐานได้มีการดำเนินการผ่านกระบวนการพัฒนาจนมีเครือข่ายครอบคลุมทั้งประเทศมีความก้าวหน้าสืบเนื่องมาโดยตลอด ต่อมาแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ปรับเปลี่ยน ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผลส.) เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และปรับเปลี่ยนงานสาธารณสุขมูลฐานเดิมเป็นระบบสุขภาพภาคประชาชน และเริ่มมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการกระจายอำนาจลงสู่ประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ ตั้งแต่แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2535-2539) จนถึงปัจจุบัน ยังคงเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

มียุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคสุขภาพ ตลอดจนการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพต่อไป (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2557)

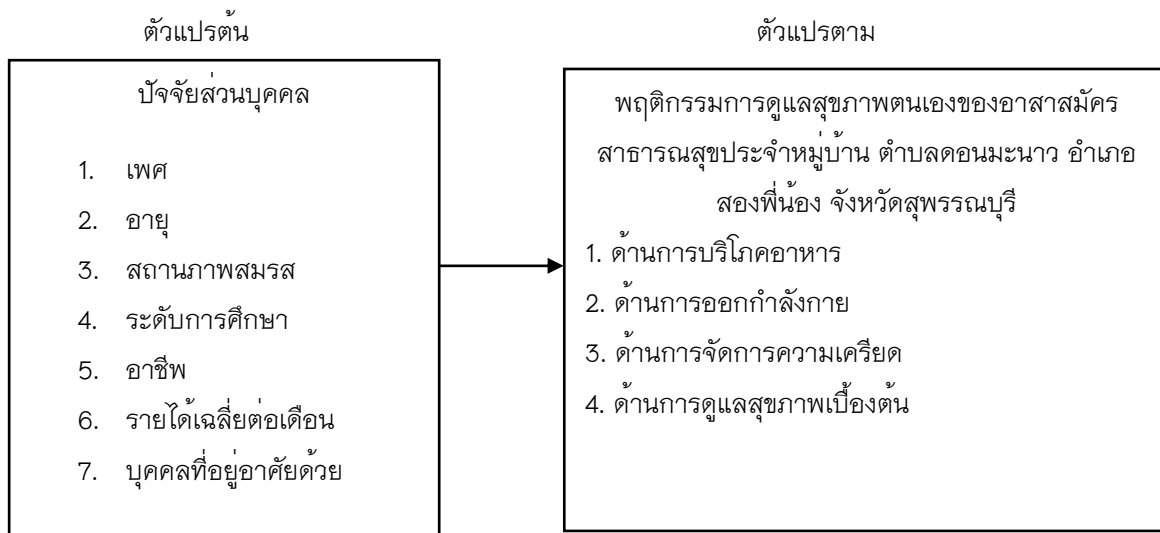
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากหมู่บ้านหรือชุมชนและผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่คณะกรรมการกลางกำหนด ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครกรุงเทพมหานครซึ่งปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในเขต กรุงเทพมหานครและอาสาสมัครอื่นตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใช้ชื่อย่อว่า “อสม.” มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า Village Health Volunteer และใช้ชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า “VHV” และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพร้อมออกบัตรประจำตัวอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้แล้ว โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (Change agents) การสื่อสารสาธารณสุขการแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรค การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น โดยใช้ยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการ การฟื้นฟูสภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ ซึ่งจะรับผิดชอบดูแล ในแต่ละท้องที่ในสัดส่วนของ อสม. อย่างน้อย 1 คนต่อหลังคาเรือนไม่น้อยกว่า 10 หลังคาเรือน (กระทรวงสาธารณสุข, 2554)

อสม. มีบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบในการเป็นผู้นำการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของประชาชน/ชุมชน เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน และมีหน้าที่ แก่ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ชี้นำบริการประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี นอกจากนี้ ยังมีบทบาทดังนี้ 1) ปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข 2) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือจัดการรณรงค์ และให้ความรู้ทางด้านสาธารณสุขมูลฐาน 3) ให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขหรือบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ๆ 4) จัดกิจกรรมเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขที่สอดคล้องกับสภาวะสุขภาพของท้องถิ่น 5) เป็นแกนนำในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และประสานแผนการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแหล่งอื่น ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการดูแลสุขภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน โดยได้รับการยอมรับในการคัดเลือกมาเป็นตัวแทนสุขภาพ และยังเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดในระบบการดูแลสุขภาพ จึงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ประชาชนและชุมชนได้ตระหนักถึงการดูแลสุขภาพเพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนตลอดไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแนวคิดทฤษฎีการดูแลตนเองของ Orem (2001) และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของ Pender (1996) โดยเน้นพฤติกรรมดูแลสุขภาพ 4 ด้าน คือ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการจัดการความเครียด ด้านการดูแลสุขภาพเบื้องต้น มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาพฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งสิ้น 65 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการรวบรวมข้อมูลจาก แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านช่วยประเมินคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และบุคคลที่อยู่อาศัยด้วย มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย พฤติกรรม การดูแลสุขภาพ 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการบริโภคอาหาร ด้านการออกกำลังกาย ด้านการจัดการความเครียด ด้านการดูแลสุขภาพเบื้องต้น มีลักษณะเป็นประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ โดยผู้วิจัยกำหนดระดับคะแนนตอบแบบสอบถาม 3 ระดับ ดังนี้ ปฏิบัติทุกครั้ง = 3, ปฏิบัติเป็นบางครั้ง = 2, ไม่เคยปฏิบัติ = 1

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open-ended form)

โดยแบบสอบถามนำมาหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC=.85 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด ผลการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .81 อยู่ภายในเกณฑ์ที่กำหนดและมีความน่าเชื่อถือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ถึงสาธารณสุขอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสอบถามความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัยเมื่อได้รับความยินยอมแล้วจึงทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลกับอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลหนองมะนาว จำนวน 65 คน
3. ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับ และนำไปประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน บุคคลที่อยู่อาศัยด้วย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี วิเคราะห์ระดับคะแนนด้วย ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ใช้สถิติ t-test ในการเปรียบเทียบระหว่างตัวแปร และค่าสถิติ One-way ANOVA เพื่อหาความแตกต่างระหว่างตัวแปร เมื่อพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ LSD (Least significant difference)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 - 59 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้าง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,001-10,000 บาท/เดือน และอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร
2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ดังตาราง 1

ตาราง 1 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง	μ	σ	ระดับ
ด้านการบริโภคอาหาร	2.45	.34	สูง
ด้านการออกกำลังกาย	2.12	.32	ปานกลาง
ด้านการจัดการความเครียด	2.36	.35	สูง
ด้านการดูแลสุขภาพเบื้องต้น	2.75	.21	สูง
รวม	2.42	.22	สูง

จากตาราง 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติในเรื่องในเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\mu = 2.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จำนวน 4 ด้าน พบว่า ด้านการดูแลสุขภาพเบื้องต้น มากเป็นอันดับ 1 ($\mu = 2.75$) รองลงมาคือ ด้านการบริโภคอาหาร ($\mu = 2.45$) ด้านการจัดการความเครียด ($\mu = 2.36$) และด้านการออกกำลังกาย ($\mu = 2.12$) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีสมมติฐานว่า เพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองแตกต่างกัน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านเพศกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง

เพศ	T-test for Equality of Mean					
	จำนวน	μ	σ	T	df	Sig.
ชาย	8	2.50	0.24	1.13	63	0.26
หญิง	57	2.41	0.22			

จากตาราง 2 พบว่า เพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เฉลี่ยต่อเดือน บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง

	ปัจจัย	SS	df	MS	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	.15	2	.07	1.52	.22
	ภายในกลุ่ม	3.09	62	.05		
	รวม	3.22	64			
สถานภาพสมรส	ระหว่างกลุ่ม	.07	3	.02	.45	.71
	ภายในกลุ่ม	3.17	61	.05		
	รวม	3.24	64			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.23	6	.03	.74	.62
	ภายในกลุ่ม	3.01	58	.05		
	รวม	3.24	64			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.57	5	.11	2.53	.04*
	ภายในกลุ่ม	2.67	59	.04		
	รวม	3.24	64			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	.09	3	.03	.63	.59
	ภายในกลุ่ม	3.15	61	.05		
	รวม	3.22	64			
บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย	ระหว่างกลุ่ม	.50	4	.13	2.78	.03*
	ภายในกลุ่ม	2.73	60	.04		
	รวม	3.24	64			

จากตาราง 3 วิเคราะห์โดยใช้ สถิติ One-way ANOVA พบว่า อาชีพและบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์ปัจจัยอาชีพและบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยด้วยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่แบบ LSD (Least significant difference)

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple comparison) จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	N	μ	ไม่มีอาชีพ	เกษตรกร	ค้าขาย	ข้าราชการ	รับจ้าง	อื่น ๆ
ไม่มีอาชีพ	6	2.34	-					
เกษตรกร	19	2.51	.17	-				
ค้าขาย	13	2.42	.08	.08	-			
ข้าราชการ	3	2.53	.18	.01	0.10	-		
รับจ้าง	22	2.32	.01	.19*	0.10	0.20	-	
อื่น ๆ	2	2.67	.33	.16	0.24	0.14	0.35*	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า มีจำนวน 2 คู่ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 อาชีพเกษตรกรมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คู่ที่ 2 อาชีพอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple comparison) จำแนกตามบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย

อาศัย	N	μ	คนเดียว	คู่สมรส	บุตร	ญาติพี่น้อง	อื่นๆ
คนเดียว	6	2.35	-				
คู่สมรส	10	2.62	.27*	-			
บุตร	29	2.39	.03	.23*	-		
ญาติพี่น้อง	13	2.37	.02	.25*	.02	-	
อื่น ๆ	7	2.42	.07	.19	.04	.05	-

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่ามีจำนวน 3 คู่ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่แตกต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 อาศัยอยู่กับคู่สมรส มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาศัยอยู่คนเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คู่ที่ 2 อาศัยอยู่กับคู่สมรสมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และคู่ที่ 3 อาศัยอยู่กับคู่สมรสมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และบุคคลที่อยู่อาศัยด้วย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพและด้านบุคคลที่อยู่อาศัยด้วย แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอาชีพ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของอาชีพที่ต่างกันมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองแตกต่างกัน โดยรวมพบว่า มีจำนวน 2 คู่ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่ต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 อาชีพเกษตรกรมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คู่ที่ 2 อาชีพอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรรถพล เกิดอรุณสุขศรี, ภูริทัต แสงทองพานิชกุล (2563) ทำวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลราชพิพัฒน์ บนพื้นฐานของปัจจัยส่วนบุคคลและแรงสนับสนุนทางสังคม ผลการวิจัย พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า อาชีพที่ต่างกันมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองแตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะและเวลาในการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ประกอบอาชีพนั้น ทำให้มีลักษณะนิสัยในการดูแลสุขภาพที่ต่างกันด้วย ดังผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า อาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่น ๆ ที่เป็นงานที่ต้องทำตามฤดูกาล มีเวลาว่างที่แน่นอนและมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่มากกว่าอาชีพรับจ้าง เนื่องจากงานรับจ้างเป็นงานที่ต้องใช้แรงกายในการทำงานเพื่อแลกกับค่าจ้างรายวัน ซึ่งแตกต่างจากอาชีพเกษตรกร ทำให้พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของอาชีพรับจ้างน้อยกว่า เพราะใช้แรงกายเป็นเครื่องมือในการทำอาชีพและมีเวลาในการดูแลสุขภาพน้อย

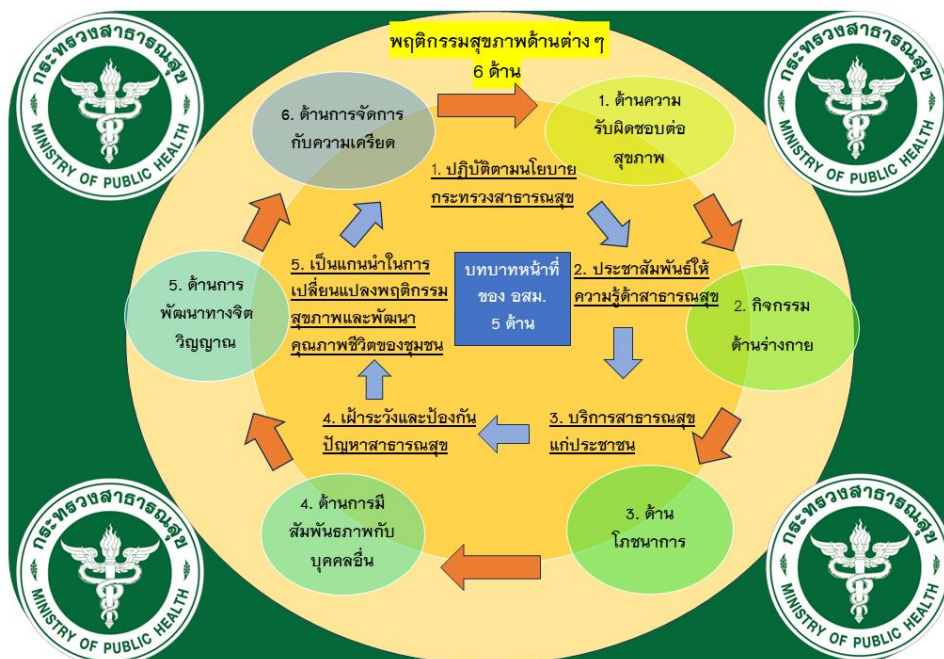
ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยที่ต่างกันมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองแตกต่างกัน โดยรวมพบว่า มีจำนวน 3 คู่ มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองที่ต่างกัน ได้แก่ คู่ที่ 1 อาศัยอยู่กับคู่สมรมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาศัยอยู่คนเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 คู่ที่ 2 อาศัยอยู่กับคู่สมรมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และคู่ที่ 3 อาศัยอยู่กับคู่สมรมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากกว่าอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ดังนั้นสรุปว่า ปัจจัยเรื่องบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยต่างกันมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กฤษฎา พรหมสุวรรณ, 2560) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองไม้แก่น ผลการวิจัยพบว่า การอยู่รวมกันกับครอบครัวหรือเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยมีผลทำให้พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

ตนเองมากขึ้นหรือน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาศัยอยู่กับคู่สมรส จะมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพมากกว่าอาศัยอยู่คนเดียว อยู่กับคู่สมรสและบุตร และอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องคู่สมรส เนื่องจาก การที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสจะมีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมและมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพได้มากขึ้น การอาศัยอยู่กับคู่สมรสเป็นการอาศัยแยกจากครอบครัวที่เป็นพฤติกรรมของหนุ่มสาวที่มักจะสนใจในเรื่องของพฤติกรรมดูแลสุขภาพมาก จึงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการอยู่อาศัยร่วมกับประเภทอื่น ๆ ในขณะที่อาศัยอยู่คนเดียวจะมีแรงจูงใจน้อย อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรจะมีภาระในการพาดูแลสุขภาพ และจะมีเวลาไปออกกำลังกายน้อยลง และอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องจะมีกิจกรรมในการอยู่ร่วมกัน จึงมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพน้อยลง

ในขณะที่ปัจจัยเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องเพศ อายุ และระดับการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรี ปัทพี และนวลฉวี ประเสริฐสุข (2559) ที่ทำการศึกษากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพประชาชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพประชาชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เมื่อจำแนก เพศ ระดับการศึกษาและความเพียงพอของรายได้ ไม่พบความแตกต่างสุขภาพ ในขณะที่ในเรื่องสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ ตรงกับงานวิจัยของ วาสนา สิทธิกัน (2560) ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านไธสง อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิมพการ์ ยาโน, ณัฐดา จินราช วัชรพร พวงไพร พฤกษ์, ประภัสรา สุวรรณ และอารีย์ จอแย (2557) ศึกษาพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ ต่อการดูแลสุขภาพตนเองของ อสม. ในเขตเทศบาลตำบลบ้านคู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่ผลการศึกษาพบว่า เพศ และอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่มีกงานที่ต้องปฏิบัติไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเพศใด หรืออายุเท่าไร มีปริมาณงานจำนวนมากและมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิทยา อุทัยวรรณพร (2562) ที่ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และประชาชนวัยทำงาน ในหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้ด้านสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื่องจากปัจจัยสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่แตกต่างกัน เนื่องจาก แม้จะมีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกัน แต่ลักษณะของงานที่ต้องดูแลสุขภาพของผู้อื่น ทำให้อาจละเลยการดูแลสุขภาพของตนเอง

องค์ความรู้ใหม่

การที่บุคคลปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตและนิสัยสุขภาพ สามารถบ่งบอกความสามารถของบุคคลในการที่จะคงไว้ หรือยกระดับภาวะสุขภาพ เพื่อความผาสุกความสำเร็จในจุดมุ่งหมายที่สูงสุดในชีวิต กิจกรรมที่บุคคลตั้งใจกระทำในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อันนำไปสู่ความเป็นปกติสุข ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสามารถกระทำได้ในชีวิตประจำวัน ครอบคลุมพฤติกรรมสุขภาพด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ (Health Responsibility) 2) กิจกรรมด้านร่างกาย (Physical Activity) 3) ด้านโภชนาการ (Nutrition) 4) ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (Interpersonal Relations) 5) ด้านการพัฒนาทางจิตวิญญาณ (Spiritual Needs) 6) ด้านการจัดการกับความเครียด (Stress Management) นอกจากนี้ยังได้สัมพันธ์กับบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อของ อสม. ในการเป็นผู้นำการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชน บริการประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี นอกจากนี้ อสม.ยังมีบทบาทในด้าน 1) ปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข 2) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ทางด้านสาธารณสุขมูลฐาน 3) บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน 4) เฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขที่สอดคล้องกับสถานะสุขภาพของท้องถิ่น 5) เป็นแกนนำในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งประสานแผนการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแหล่งอื่น ๆ แสดงเป็นผังภูมิ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร พบว่า ระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือเรื่อง ท่านหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง เช่น อาหารทอด กะทิ เนื้อติดมัน จึงมีข้อเสนอแนะว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ควรมีการเตรียมและเลือกจัดอาหารที่รับประทานทุกวัน ที่หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง อาหารควรประกอบไปด้วยผักและผลไม้และสารอาหารให้ครบ 5 หมู่ ครอบคลุมถูกหลักโภชนาการ เพื่อผลดีต่อสุขภาพต่อไป

1.2 พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย พบว่า ระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือเรื่อง ก่อนและหลังออกกำลังกาย ท่านอบอุ่นร่างกายและผ่อนคลายร่างกายอย่างน้อยครั้งละ 5-10 นาที หลังรับประทานอาหารทันที จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการอบอุ่นร่างกายก่อนการออกกำลังกาย ข้อควรปฏิบัติในการออกกำลังกาย รูปแบบของการออกกำลังกายที่เหมาะสมตามอายุและสภาพร่างกายที่แตกต่างกัน ให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการติดตามและประเมินผลการออกกำลังกาย รวมทั้งควรส่งเสริมการออกกำลังกาย เช่น จัดตั้งชมรมออกกำลังกาย สนับสนุนอุปกรณ์กีฬาต่าง ๆ จัดหาสถานที่ออกกำลังกายในบริเวณชุมชน เป็นต้น

1.3 พฤติกรรมด้านการจัดการความเครียด พบว่าระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือเรื่อง ท่านสวดมนต์ไหว้พระ ทำสมาธิ เพื่อทำให้จิตใจสงบและเกิดความสบายใจ ปัจจัยข้อนี้อาจเกิดจากข้อคำถามที่เน้นในเรื่องการปฏิบัติทางศาสนาเกินไป จึงมีข้อเสนอแนะว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรมีช่วงเวลาในการผ่อนคลาย ทำสมาธิ เพื่อทำให้จิตใจสงบและเกิดความสบายใจ มีคำแนะนำวิธีการจัดการความเครียด และควรจัดกิจกรรมนันทนาการในโอกาสต่าง ๆ ที่ให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม กิจกรรมเข้าวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางศาสนาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ผู้ที่ทำงานได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กันเองหรือบุคคลทั่วๆ ไป เพื่อให้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และควรมีจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีบุคคลในครอบครัวมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างคนในครอบครัวและเพื่อทำให้รู้สึกผ่อนคลาย

1.4 พฤติกรรมด้านการดูแลสุขภาพเบื้องต้น พบว่าระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านตรวจสุขภาพร่างกายเป็นประจำปีละครั้ง จึงมีข้อเสนอแนะว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรมีการจัดให้มีการตรวจสุขภาพร่างกายเป็นประจำปีละ 1 ครั้ง เพราะจะได้สอดคล้องกับภาวะสุขภาพของผู้ที่ทำงานและเป็นการตรวจเช็คร่างกายประจำปีด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อจะได้หาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ สำหรับการดำเนินการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้อย่างครอบคลุม

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เช่น ภาวะสุขภาพและโรคประจำตัว การได้รับข้อมูลสุขภาพ การเข้าถึงสถานบริการด้านสุขภาพ ความเชื่อด้านสุขภาพ เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นการพัฒนาคุณภาพการดูแลสุขภาพให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่เพื่อยกระดับอสม. เป็นอสม. หมอประจำบ้าน. สืบค้น 12 มิถุนายน 2566). จาก <http://xn--y3cri.com/>.
- กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2557) วิวัฒนาการการสาธารณสุขในประเทศไทย พ.ศ.2521-2557. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การทหารผ่านศึก.
- กฤษฎา พรหมสุวรรณ์. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุตำบลหนองไม้แก่น. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- จักรี ปัดพี, นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2559). พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพประชาชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอปอพลอย จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, 9(3), 1190-1025.
- จิราวิช วัฒนชัย และคณะ. (2564). พฤติกรรมการดูแลตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อป้องกันโรคและภาวะแทรกซ้อนของความดันโลหิตสูง. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 39(1), 108-117.
- เบญจวรรณ บัวชุม. (2563). ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลป่าจั่ว อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 16(3), 49-58.
- พร้อมจิตร์ ห่อนบุญเดิม. (2553). ทฤษฎีการพยาบาลของไอเร่ม: แนวคิดและการประยุกต์. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- พิมพ์การ์ ยาโน, ณัฐดา จินราช, วัชรพร พวงไพโรพฤษ, ประภัสรา สุวรรณ, และอารีย์ จอแย. (2560). พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อการดูแลสุขภาพของตนเองของ อสม. ในเขตเทศบาลตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. UBRU Journal for Public Health Research, 6(1), 61-70.
- วาสนา สิทธิกัน. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านโฮ้ง อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สมจิต หนูเจริญกุล. (2536). การดูแลตนเอง:ศาสตร์และศิลปะทางการพยาบาล. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. สืบค้น 12 มิถุนายน 2566 จาก <https://spo.moph.go.th/spo/>.

- สุรัตน์ อนันตสุข. (2564). โปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพเพื่อชะลอภาวะไตเสื่อมในผู้ป่วย โรคเบาหวานชนิดไม่พึ่ง อินซูลินในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางพูน อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อนงค์ หาญสกุล และศิริลักษณ์ จ้าวนาเสียว. (2555). พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารคณะพลศึกษา, 15, 225-235.
- อรรถพล เกิดอรุณสุขศรี, ภูริทัต แสงทองพานิชกุล. (2020). การศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในชมรม ผู้สูงอายุโรงพยาบาลราชพิพัฒน์บนพื้นฐานของปัจจัยส่วนบุคคลและแรงสนับสนุนทางสังคม. วชิรเวชสาร และวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง, 64(2), 85-96.
- ANGELO GONZALO. (2023). *Nola Pender: Health Promotion Model*. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2566 Available <https://nurseslabs.com/nola-pender-health-promotion-model>.

การจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

TEACHER KNOWLEDGE MANAGEMENT THAT AFFECTS THE QUALITY OF LEARNERS IN SCHOOLS UNDER THE SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, AREA 2

พิทักษ์ หاربัวคำ^{*1}, วันเพ็ญ นันทศรี², วลัยภา ฉลากบาง³

Pitak Harnbuakham^{*1}, Wanpen Nantasri², Walnipa Chalabang³

^{1,2,3}สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^{1,2,3} Master of Education Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education Sakon
Nakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: harbuakom@gmail.com^{*1} Wanphen48@gmail.com², Wannika.chlk@gmail.com³

Received: January 26, 2024

Revised: February 19, 2024

Accepted: February 26, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 339 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยด้านการจัดการความรู้ของครู มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .38-.63 และค่าความเชื่อมั่น .76 ส่วนด้านคุณภาพผู้เรียน มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง .80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .36-.56 และค่าความเชื่อมั่น .73 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ของครู ประกอบด้วย (1) การกำหนดความรู้ (2) การแสวงหาและสร้างความรู้ (3) การจัดระบบความรู้ (4) การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ และ (5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ 2) การจัดการความรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การจัดการความรู้ของครูมีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง 4) การจัดการความรู้ของครู ด้านการกำหนดความรู้มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนได้ร้อยละ 43.10 5) แนวทางในการพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนมี 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดความรู้ และ 2) ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้

คำสำคัญ: การจัดการความรู้; คุณภาพผู้เรียน; การกำหนดความรู้; การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้

Abstract

This study aimed to investigate teacher knowledge management that affected student quality of schools under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2. The sample group included 339 participants of administrators and teachers in schools under by Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2, academic year 2022. They were obtained using multi-stage random sampling. The instrument used to collect data was a set of 5-rating scale questionnaires. The part of teacher knowledge management indicated content validity index ranged between .80-1.00, discrimination power index ranged between .38-.63 and reliability value index at .76, whereas the part of student quality obtained content validity index ranged between .80-1.00, discrimination power index ranged between .36-.56 and reliability value index at .73. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The study revealed that, 1) Components of teacher knowledge management comprised knowledge identification, knowledge creation and acquisition, knowledge organization, knowledge codification and refinement, knowledge access, knowledge sharing and learning. 2) Teacher knowledge management, in overall, was at high level. and The student quality, in overall, was at high level. 3) Teacher knowledge management showed positive correlated to student quality at moderate level with statistical significance at .01. 4) Teacher knowledge in Knowledge management knowledge identification influenced on student quality with statistical significance at .01. Knowledge codification and refinement influence on student quality with statistical significance at .05. The components predicted the student quality at 43.10 percent. 5) Guidelines for developing teachers' knowledge management affecting student quality consisted two aspects, namely 1) knowledge identification and 2) knowledge codification and refinement.

Keyword: knowledge management; student quality; knowledge identification; knowledge codification and Refinement

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ความรู้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพงาน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีลักษณะเฉพาะตัว เพราะความรู้เป็นสิ่งที่ไม่มีจำกัด ยิ่งใช้ ยิ่งเพิ่ม ยิ่งใช้มากยิ่งมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น และยังบุคลากรในองค์กรมีความรู้มากเท่าใด ก็ยังสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นอีก และยังสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น จึงกลายเป็นวงจรที่เพิ่มพูนได้ในตัวเองอย่างไม่มีสิ้นสุด ที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้” (บุญดี บุญญาภิจ และคณะ, 2548, หน้า 7-8) การที่องค์กรจะรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันได้นั้น จะขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรในองค์กรที่ทำให้วงจรการเรียนรู้หมุนได้รวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งองค์กรจะต้องมีกระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหา สร้าง รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ ถ่ายทอด แบ่งปัน และใช้ความรู้ กระบวนการที่ว่านี้ คือ การจัดการความรู้ องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ โดย “คน” ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำเอาความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้

เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการศึกษาประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุขเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขึ้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วยให้เกิด สมรรถนะสำคัญ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4-7) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงต้องจัดให้ ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ด้านความรู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านการคิดเป็น ทำเป็น และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555, หน้า 21-56)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ประสาน ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานของโรงเรียนต่าง ๆ ภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการศึกษาอย่างจริงจังทั้งระบบ และเป็นไปตามที่รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปประเทศไทย ได้ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และเป็นไปตามกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดนโยบายสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือและช่วยกันดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ โดยมีเป้าประสงค์สำคัญ ได้แก่ ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพที่สอดคล้องเหมาะสมกับการเสริมสร้างความมั่นคง ผู้เรียนมีสมรรถนะและความสามารถในการแข่งขันที่สนองความต้องการของตลาดงานและประเทศ ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาคประกอบกับโลกสมัยใหม่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย

จากการรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2562 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี ซึ่งจากการประเมินตนเองทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีข้อค้นพบโดยรวมด้านการพัฒนา ได้แก่ 1) กระบวนการเขียน SAR ของสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ถูกต้อง 2) เนื้อหารายงานไม่สะท้อนข้อมูลประจักษ์ในเชิงประเมินของบางประเด็น 3) เนื้อหารายงานขาดรายละเอียดข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 4) การระบุระดับคุณภาพไม่เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในโดยระบุเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก 5) ผลการประเมินคุณภาพไม่เป็นไปตามเกณฑ์ความเหมาะสม 6) สถานศึกษาวิเคราะห์ปัญหาหรือข้อควรพัฒนาไม่ชัดเจน 7) สถานศึกษาเสนอแผนพัฒนาเพื่อให้มาตรฐานที่สูงขึ้นไม่เหมาะสมไม่สอดคล้องปัญหาหรือจุดควรพัฒนา 8) การเอาประเด็นพิจารณาการระบุเป็นผลการพัฒนาหรือจุดเด่น 9) การระบุค่าในแต่ละมาตรฐานของแต่ละระดับการศึกษาไม่

ถูกต้อง 10) ปกกับเนื้อหาข้างในไม่สัมพันธ์กัน 11) การนำเสนอรูปแบบกราฟไม่เหมาะสมกับข้อมูล 12) มีเอกสารอ้างอิงมากแต่ขาดเอกสารสำคัญ เช่น คำสั่งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา 13) การระบุแผนปฏิบัติการใน SAR และ 14) ใส่รูปภาพและเอกสารแนบในภาคผนวกจำนวนมากเกินไปแต่ไม่สอดคล้องกับรายงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2564)

การจัดการความรู้ (Knowledge management: KM) เป็นเครื่องมือที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์เกิดผลดีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนหนึ่งหมื่นกว่าแห่งที่ต้องจัดการศึกษาให้เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นคนดี เป็นคนเก่งและเป็นคนที่มีความสุขท่ามกลางสภาวะกระแสสังคมโลกใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ตลอดจนสภาพแวดล้อมและระบบการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขนาดเล็กเหล่านั้นส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ขาดแคลนและมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการบริหาร อาทิ ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูสอนไม่ตรงวิชาเอก งบประมาณทางการศึกษามีอย่างจำกัด ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสภาพการณ์เหล่านั้นก็เกิดขึ้นกับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เช่นเดียวกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ จะใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ของครู และคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
5. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของครู

ทฤษฎีการจัดการความรู้ (Knowledge Spiral หรือ ECI Model) ของ Nonaka & Takeuchi, (1959) เป็นทฤษฎีหนึ่งของการบริหารจัดการความรู้ที่สามารถเข้าใจได้งาน และเหมาะกับบริบทของคนไทยที่นิยมการถ่ายทอดความรู้จากคนสู่คน และสามารถอธิบายจากมุมมองของความรู้ Explicit knowledge และ Tacit knowledge สลับไปมาได้ จนเกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ไม่หยุดนิ่ง เป็นวงจรหมุนเวียนตลอดเวลา (คณะกรรมการจัดการความรู้ วิทยาลัยเชียงราย, 2555, หน้า 25)

SECI Model แบ่งการแลกเปลี่ยนความรู้ออกเป็น 4 วิธี คือ

1. Socialization เป็นการแบ่งปันความรู้จาก Tacit knowledge สู่ Tacit knowledge คือ จากคนไปสู่คน โดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของผู้สื่อสารระหว่างกันอาจอยู่ในรูปการพูดคุยระหว่างกันอย่างไม่เป็นทางการ รูปแบบการประชุมพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิธีแก้ปัญหาในงาน การสอนงานระหว่างหัวหน้าและลูกน้อง

2. Externalization เป็นการดึงความรู้จาก Tacit knowledge ออกมาเป็น Explicit knowledge คือดึงความรู้จากภายในตัวคนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ตำรา คู่มือปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. Combination เป็นการรวบรวมความรู้ที่ได้จาก Explicit knowledge ออกมาเป็น Explicit knowledge คือ รวบรวมความรู้จากหนังสือ ตำรา Explicit knowledge มาสร้างเป็นความรู้ประเภท Explicit knowledge ใหม่ ๆ

4. Internalization เป็นการนำความรู้จาก Explicit knowledge กลับเข้าไปเป็นความรู้ Tacit knowledge คือการนำความรู้ที่เรียนรู้มาไปปฏิบัติจริง เช่น หัวหน้างานเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน (เป็น Explicit) เมื่อลูกน้องอ่านแล้วสามารถทำงานได้ จะเกิดเป็นความรู้ประสบการณ์อยู่ในตัวลูกน้อง SECI Model แบ่งการแลกเปลี่ยนความรู้ออกเป็น 4 วิธี คือ (1) Socialization เป็นการแบ่งปันความรู้จาก Tacit knowledge สู่ Tacit knowledge คือ จากคนไปสู่คน โดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของผู้สื่อสารระหว่างกันอาจอยู่ในรูปการพูดคุยระหว่างกันอย่างไม่เป็นทางการ รูปแบบการประชุมพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิธีแก้ปัญหาในงาน การสอนงานระหว่างหัวหน้าและลูกน้อง (2) Externalization เป็นการดึงความรู้จาก Tacit knowledge ออกมาเป็น Explicit knowledge คือดึงความรู้จากภายในตัวคนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ตำรา คู่มือปฏิบัติงาน (3) Combination เป็นการรวบรวมความรู้ที่ได้จาก Explicit knowledge ออกมาเป็น Explicit knowledge คือ รวบรวมความรู้จากหนังสือ ตำรา Explicit knowledge มาสร้างเป็นความรู้ประเภท Explicit knowledge ใหม่ ๆ (4) Internalization เป็นการนำความรู้จาก Explicit Knowledge กลับเข้าไปเป็นความรู้ Tacit knowledge คือการนำความรู้ที่เรียนรู้มาไปปฏิบัติจริง เช่น หัวหน้างานเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน (เป็น Explicit) เมื่อลูกน้องอ่านแล้วสามารถทำงานได้ จะเกิดเป็นความรู้ประสบการณ์อยู่ในตัวลูกน้อง

2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน ตามแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6 มาตรฐาน ประกอบด้วย

1. ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และมีสุนทรียภาพ หมายถึง ผู้เรียนมีสุนทรีย์ในการดูแลสุขภาพ ออกกำลังกาย สม่่าเสมอ มีน้ำหนักส่วนสูง และมี สมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน รู้จักป้องกันและหลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติดให้โทษ สภาวะที่ เสี่ยงต่อความรุนแรง โรค ภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้า

แสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น รวมทั้ง แสดงออกถึงอารมณ์และ ความรู้สึกซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในศิลปะอันงดงาม ความไพเราะ น่ารักนรมย์ของดนตรี พัฒนาฝึกฝนซึมซับจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน สามารถสร้างผลงาน จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการตามจินตนาการได้ตามวัย

2. ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความ เอื้ออาทรต่อผู้อื่น กตัญญูกตเวทีต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และเป็นคนดีของสังคม

3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุดแหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถาม เพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน และสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน

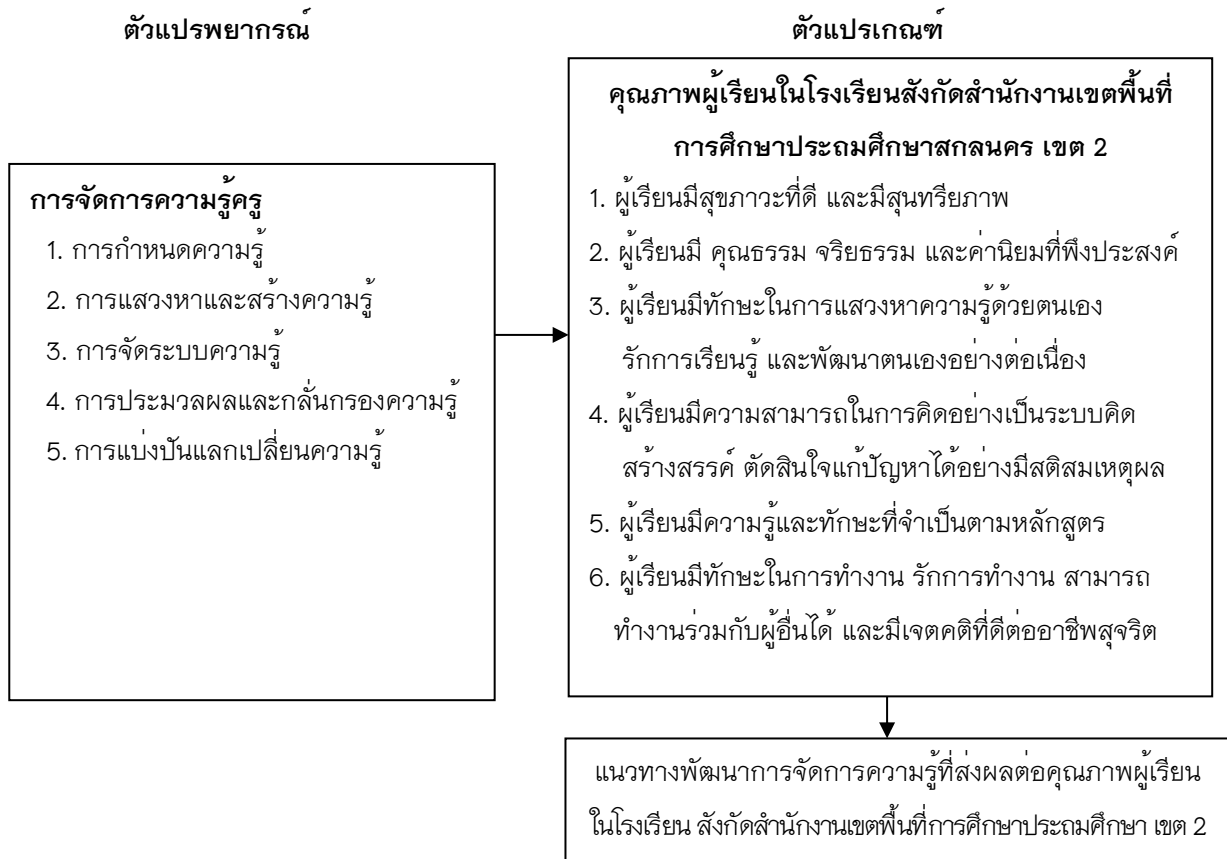
4. ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสม เหตุผล หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ และคิดได้ตลอดแนว มีการจัดระเบียบ ความคิด ใช้ เหตุและผลในการอ้างอิงแนวคิด สรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดู สื่อสารโดยการ พูดหรือเขียนตามความคิด ของตนเอง นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง มี ความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ และตัดสินใจ แก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ

5. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร หมายถึง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้ง 8 กลุ่มสาระ มีผลการประเมินสมรรถนะสำคัญ ตามหลักสูตร และมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด รวมทั้งมีผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

6. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สุจริต หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการวางแผนการทำงาน ดำเนินงานตาม แผนอย่างรอบคอบ เอาใจใส่ มานะ พากเพียร มีการตรวจสอบทบทวน การทำงาน เป็นระยะ ๆ จนงานที่ดำเนินการ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดจนสำเร็จ อย่างมีคุณภาพ ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่น พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง สามารถ ทำงานเป็นหมู่คณะได้มีความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริต สามารถบอก แหล่ง ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) การ จัดการความรู้ของครู ได้ศึกษาจากงานวิจัยของ พวงพรรณ แสงนาโก (2559) สุชาดา หวังดี (2560) พัทณี กาสุรีย์ (2560) Davenport, de Long & Beer (1998) Tiwana (2000) Maral (2001) และ McKeen & Smith (2003) ได้ องค์ประกอบของการจัดการความรู้ จำนวน 5 ด้าน 2) คุณภาพผู้เรียน ตามแนวทางการประเมินคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6 มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 5)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

การดำเนินงานในระยะนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1. การศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาหลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แจกแจงประเด็นสรุป สังเคราะห์ และเรียบเรียงเนื้อหา เพื่อนำไปสังเคราะห์กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย

ระยะที่ 2 การศึกษาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 175 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2,460 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 192 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,268 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 43) จำนวน 331 คน ซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 339 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 75 คน และกลุ่มครูผู้สอน จำนวน 264 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 การจัดการความรู้ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended form)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 339 คน

2. ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถามนี้ เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันในการตอบแบบสอบถาม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริง เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 339 คน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม

4. ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับ 1) การจัดการความรู้ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 2) คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

3.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ของเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

3.2 การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

โดยผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณอันอาจพยากรณ์ของการจัดการความรู้ ด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มาวางแผนทางพัฒนา จากนั้นนำร่างแนวทางการพัฒนา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน พิจารณา แล้วนำแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมเบื้องต้นและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง แล้วจัดทำแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการความรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

การจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาและสร้างความรู้ 3) การจัดระบบความรู้ 4) การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ 5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และมีสุนทรียภาพ 2) ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 3) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล 5) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 6) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ระยะที่ 2 การศึกษาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

1. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการจัดการความรู้ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการจัดการความรู้ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การจัดการความรู้	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การกำหนดความรู้	4.26	.64	มาก
2	การแสวงหาและสร้างความรู้	4.26	.65	มาก
3	การจัดระบบความรู้	4.25	.65	มาก
4	การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้	4.27	.61	มาก
5	การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	4.31	.62	มาก
รวม		4.27	.53	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การจัดการความรู้ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการจัดการความรู้ครูอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาคือ ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{X} = 4.27$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดระบบความรู้ ($\bar{X} = 4.25$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	คุณภาพผู้เรียน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และมีสุนทรียภาพ	4.28	.54	มาก
2	ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	4.47	.48	มาก
3	ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.41	.51	มาก
4	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล	4.27	.55	มาก
5	ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	4.35	.58	มาก
6	ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	4.36	.56	มาก
รวม		4.35	.45	มาก

จากตาราง 2 พบว่า คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ($\bar{X}=4.47$) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.41$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล ($\bar{X}=4.27$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า การจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวม (TKNW) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวม (TQUA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r=.658$)

4. ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std.	(β)	t	P-value	Collinearity	
						Tolerance	VIF
(Constant)	1.954	.159		12.311	.000		
การกำหนดความรู้	.128	.031	.182	4.172	.000**	.629	1.590
การแสวงหาและสร้างความรู้	.052	.079	.076	.661	.509	.434	2.306
การจัดระบบความรู้	.122	.080	.177	1.531	.127	.494	2.024
การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้	.181	.072	.247	2.524	.012*	.487	1.588
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	.077	.086	.107	.899	.369	.568	1.459

$R=.663$, $R^2=.439$, $R^{2Ad}=.431$, $F=52.168$, $Sig=.000^{**}$

จากตาราง 3 พบว่า การจัดการความรู้ด้านการกำหนดความรู้ ($\beta=.182$) มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ ($\beta=.247$) มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ได้ร้อยละ 43.10 ($R^{2Ad}=.431$) ยกเว้นการจัดการความรู้ด้านการแสวงหาและสร้างความรู้ ด้านการจัดระบบความรู้ และด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

ระยะที่ 3 การศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า การจัดการความรู้ ด้านการกำหนดความรู้ และด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ดังนั้น จึงควรหาแนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ด้านการกำหนดความรู้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการความรู้ ควรมีการส่งเสริมให้ครูสามารถสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ ควรมีการส่งเสริมให้ครูเตรียมแผนการจัดการความรู้ในการรับนโยบายเรื่องการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเพื่อนำมาปฏิบัติ ควรมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เป็นต้น ในการจัดการความรู้ที่เหมาะสม ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับโอกาสไปทัศนศึกษา ดูงานด้านการจัดการความรู้ของสถานศึกษาอื่นหรือไป ศึกษาดูงานในหน่วยงานเอกชนอยู่เสมอ ควรมีการส่งเสริมให้ครูสามารถกำหนด ประเด็นในการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ควรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นเรื่องการจัดการความรู้ แก่บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ได้อย่างเหมาะสม ควรจัดให้ครูได้ประชุมร่วมกันเพื่อจัดทำแผนกำหนดประเด็นในการจัดการความรู้ อยู่เสมอ ควรมีการส่งเสริมให้ครูสรุปและรายงานผลในการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ ทิศทางที่สถานศึกษาต้องการจัดการความรู้ ควรมีการส่งเสริมให้ครูรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และปรับปรุงแผนให้ดีขึ้นต่อไป

2. แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำหรือปรับปรุงความรู้ให้เป็นเนื้อหาในรูปแบบ ของเอกสารตามหมวดหมู่เกี่ยวกับความรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวทั้งองค์กร ควรส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับปรุงเอกสารโดยใช้ภาษาเดียวกันทั่วทั้งโรงเรียนเพื่อให้เข้าใจข้อมูลตรงกัน ควรส่งเสริมให้โรงเรียนประมวลความรู้ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวก ควรส่งเสริมให้โรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานกลั่นกรองความรู้ให้เป็นหมวดหมู่ก่อนนำไปใช้ และผู้บริหารโรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในโรงเรียน ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพในรูปแบบของตนเอง

การอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยจากการศึกษาระดับการจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า การจัดการความรู้ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการจัดการความรู้ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาคือ ด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{X} = 4.27$) ด้านการกำหนดความรู้ ($\bar{X} = 4.26$) ด้านการแสวงหาและสร้างความรู้

($\bar{X}$ = 4.26) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดระบบความรู้ ($\bar{X}$ 4.25) ผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชาติ หวังดี, 2560) ได้ทำการศึกษาการจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มศูนย์ภัทรบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มศูนย์ภัทรบุรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านทุกข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุทิน เจริญอินทร์, 2560) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.38) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อุดมรัตน์ จรัสศรี, 2560) ได้ทำการศึกษาการศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการความรู้ของครูเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จริยา แซ่อึ้ง, 2563) ได้ทำการศึกษา การจัดการความรู้กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานพันธกิจการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพันธกิจการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการวิจัยจากการศึกษาระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 พบว่า คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.47) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.41) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ($\bar{X}$ = 4.36) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.35) ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดี และมีสุนทรียภาพ ($\bar{X}$ = 4.28) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล ($\bar{X}$ = 4.27) ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุพล พิมพ์สอน, 2557) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อมรรัตน์ เชิงหอม, 2557) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, 2563) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กิตติ ฉิมพูน, 2565) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัยจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ของครูและคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 และการศึกษาอำนาจพยากรณ์ของการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 พบว่า การจัดการความรู้ของครูโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ทางบวก ($r=.658$) และการจัดการความรู้ด้านการกำหนดความรู้ ($\beta=.182$) มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ ($\beta=.247$) มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันทำนายระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ได้ร้อยละ 43.10 ($R^{2Adj}=.431$)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการความรู้ของครู มีความสำคัญและส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการจัดการความรู้ (Knowledge management: KM) เป็นเครื่องมือที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์เกิดผลดีต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนหนึ่งมีพื้นที่จำกัดที่ต้องจัดการศึกษาให้เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ เป็นคนดี เป็นคนเก่งและเป็นคนที่มีความสุข ดังที่ (ณพิศิษฐ์ จักรพิทักษ์, 2552, หน้า 20) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้ช่วยในการพัฒนาต่อยอดทักษะในการแก้ปัญหาขององค์กร โดยการรวบรวมประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งวิธีการทำงาน กฎเกณฑ์การทำงาน วิธีการใช้เอกสารสำคัญประกอบการทำงาน (Repository) แหล่งความรู้ (Portal) ที่ต้องใช้อ้างอิงในการทำงานทั้งที่มีอยู่บนอินเทอร์เน็ตภายในองค์กร หรือบนอินเทอร์เน็ตภายนอกองค์กร รายชื่อผู้เกี่ยวข้องหรือผู้เชี่ยวชาญ (Contacts) รวมทั้งสารสนเทศที่ใช้ในการทำงาน (Working information) ที่มีประโยชน์ในการเรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา และตัดสินใจ ดังนั้นการจัดการความรู้ ทำให้องค์กรเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาในงานสำคัญ ๆ ขององค์กรที่ต้องการความรู้ความสามารถและประสบการณ์พิเศษ โดย(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 7-8) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการความรู้ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาตน พัฒนาบุคคลและพัฒนาองค์กร ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อการสื่อสาร ถ่ายทอดประสบการณ์และทักษะระหว่างบุคคลและร่วมกันในเวลาที่เหมาะสม เป็นการพัฒนาและพัฒนางานและพัฒนางานองค์กร 3) ทำให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่ดีในการปฏิบัติงาน มีการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีความเข้มแข็งและมั่นคง 4) เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติงาน การผลิต จำเป็นที่จะต้องพัฒนาความรู้ มีการจัดการความรู้ที่นำมาใช้ในกิจกรรม ช่วยประหยัดเวลาและต้นทุน 5) ช่วยให้องค์กรดำเนินกิจการ การกิจอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน เช่น เมื่อบุคลากรลาออก เกษียณอายุ หรือมีการเปลี่ยนงานใหม่อาจทำให้ความรู้และประสบการณ์หายไปกับตัวบุคคล 6) ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมทำให้การทำงานมีความรวดเร็วขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เป็นประโยชน์ รวมทั้ง (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2555, หน้า 20-21) กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดการความรู้ ได้แก่ การยกระดับความรู้ของบุคคล การนำองค์การก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการ องค์กรและชุมชน ได้แก่

1) การยกระดับความรู้ของบุคคล การจัดการความรู้ทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในองค์กรให้มีความมั่นใจตนเองเป็นชุมชนที่เรียนรู้ร่วมกันที่มีการสั่งสมและจัดระบบให้พร้อมในการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อป้องกันการสูญหายของความรู้และภูมิปัญญา เช่น กรณีที่บุคลากรเกษียณอายุ ลาออก หรือเสียชีวิต จึงควรแปรรูปความรู้ให้เป็นทุน ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่า และรายได้ให้กับองค์กร เป็นการพัฒนาความสามารถที่จะแบ่งปันความรู้ที่ได้เรียนรู้มาให้กับคนอื่น ๆ ในองค์กรและนำความรู้ไปปรับใช้กับงานที่ท้าทายให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น การจัดการความรู้จึงเป็นการพัฒนาดน และพัฒนาองค์กร เพื่อสร้างสรรค์ให้บรรลุเป้าหมายของแผนกลยุทธ์เป็นการเปลี่ยนวัฒนธรรมอำนาจในแนวตั้งไปสู่วัฒนธรรมความรู้ในแนวราบ ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานในระดับดีขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน เพิ่มขีดความสามารถในการตัดสินใจและวางแผนดำเนินงานให้รวดเร็ว และดีขึ้น เพราะมีสารสนเทศที่น่าเชื่อถือช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้ช่วยพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็ง สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการ การบริหารองค์กรและพัฒนาชุมชนในการบริหารราชการแนวใหม่ ส่วนราชการจะต้องพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญให้พร้อมในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 หมวด 3 มาตรา 11 ซึ่งหน่วยงานภาครัฐจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 นี้ ซึ่งเป็นเรื่องของการนำหน่วยราชการไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization: LO) โดยให้หน่วยงานแต่ละหน่วยเริ่มจากการจัดการความรู้ เพราะการจัดการความรู้เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผล ส่วนด้านการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนหรือเรียกว่าจัดการความรู้ชุมชน เป็นกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนนั้น ๆ อยู่รวมกันอย่างปกติสุข และสามารถถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้ และสามารถนำมาปฏิบัติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก ศรีสุตา (2564) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของครูผู้สอน กับประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน โดยรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ควรเสริมสร้างและพัฒนากิจการการจัดการความรู้ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ด้านการจัดระบบความรู้ เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยโรงเรียนควรนำความรู้ของครูจากการปฏิบัติมาประมวลสังเคราะห์เพื่อเป็นฐานข้อมูล เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้ที่จัดเก็บไว้นำไปใช้ประโยชน์ได้ ให้ครูสามารถเข้าถึงความรู้ที่จัดเก็บเป็นระบบได้ง่าย และโรงเรียนควรวางระบบจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่ง่ายต่อการนำไปใช้
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ควรเสริมสร้างและพัฒนา คุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ

สมเหตุผล เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยฝึกฝนและการพัฒนาให้นักเรียนรู้จักกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ ให้นักเรียนสามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดูได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้นักเรียนมีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

3. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ด้านการกำหนดความรู้ และด้านการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ มีอำนาจพยากรณ์ต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามลำดับ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาการจัดการความรู้ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ทั้ง 2 ด้านนี้ ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ควรมีการพัฒนาการจัดการความรู้ของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยการส่งเสริมให้ครูรู้จักรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และปรับปรุงแผนให้ดีขึ้นต่อไป ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการความรู้ มีการเตรียมแผนการจัดการความรู้ในการรับนโยบายเรื่องการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อนำมาปฏิบัติ โรงเรียนควรจัดทำหรือปรับปรุงความรู้ให้เป็นเนื้อหาในรูปแบบ ของเอกสารตามหมวดหมู่เกี่ยวกับความรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และควรส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในโรงเรียน ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพในรูปแบบของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ศรีสุตา. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กীরติ ฉิมพูน. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- คณะกรรมการจัดการความรู้ วิทยาลัยเชียงราย. (2555). *คู่มือการจัดการความรู้ (Knowledge management: KM)*. วิทยาลัยเชียงราย.
- จรรยา แซ่อึ้ง. (2563). *การจัดการความรู้กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน พันธ์กิจการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณพศิษฐ์ จักรพิทักษ์. (2552). *ทฤษฎีการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). *การจัดการความรู้กับคลังความรู้*. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. (2548). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จีรวัดมน เอ็กชเพรส.
- พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.

- พวงพรรณ แสงนาโก. (2559). การจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเขาสมิงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. งานนิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชนี กาลุณี. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (2565). รายงานประจำปี 2565. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (2564). รายงานประจำปี 2564. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). คู่มือการพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2555). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554). สมุทรปราการ: ออฟเซ็ท พลัส.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). รายงานการสังเคราะห์ผลการวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกรฟิค.
- สุชาติ ธารชาติ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุทิน เจริญอินทร์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สุรพล พิมพ์สอน. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วิทยานิพนธ์ ป.ด. สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- อมรัตน์ เชิงหอม. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อุดมรัตน์ จรัสศรี. (2560). การศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Davenport, T., & Prusak, L. (1998). *Working knowledge: How organizations manage what they know*. Boston: Harvard Business School Press.
- Maral. (2001). *Production of Biogenic amines and their potential use as quality control indices for hake (Merluccius merluccius) stored in ice*. J. Agri Food Chem, 66, 1030-1033.
- McKeen, J.D. & Smith, H.A. (2003). *Marking IT Happen: Critical Issues IT Management*. Ontario: Wiley.

- Nonaka & Takeuchi, (1959). *The Knowledge-creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*, New York: Oxford University Press.
- Tiwana, A. (2002). *The knowledge management toolkit*. Upper Saddle River. NJ: Prentice Hall.

ภาคผนวก

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อส่งตีพิมพ์
ในวารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร รับตีพิมพ์บทความ 2 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย (Research article) และบทความวิชาการ (Academic article) มีรายละเอียดในการพิมพ์ต้นฉบับของบทความ ดังนี้

1. **บทความวิจัย (Research article)** หมายถึง งานเขียนขนาดสั้น ๆ ที่เป็นรายงานผลการวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ความยาวไม่เกิน 15 หน้า มีหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** (ขนาด 18 Point ชนิดหนา) จะต้องมีย่อชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องที่เป็นภาษาอังกฤษ ต้องให้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2 **ชื่อผู้นิพนธ์ (Author)** (ขนาด 14 Point ชนิดธรรมดา) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษใต้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด ทั้งนี้ ผู้นิพนธ์ชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำต่อท้ายนี้ (1) คำนำหน้าชื่อ เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. (2) ตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ดร. ศ. รศ. Dr. Prof. (3) คำระบอบอาชีพ เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง ทันตแพทย์ ส่วนผู้นิพนธ์ชาวไทยที่มีราชทินนาม ฐานันดรศักดิ์ให้นำไปใส่ท้ายชื่อโดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ ให้คงรูปตามเดิม เช่น ศีกฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว., พระครูโชติรสโกศล/Phrakru Chatiroskholson เป็นต้น

1.3 **ชื่อหน่วยงานที่สังกัด** (ขนาด 14 Point ชนิดธรรมดา) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อีเมลของผู้นิพนธ์ทุกคน (*จำเป็น) และเบอร์โทรศัพท์ของผู้ส่งบทความ (ในกรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุชื่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และหน่วยงานที่สังกัดด้วย) รวมถึงใส่เครื่องหมาย (*) หลังชื่อและอีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ หรือ Corresponding author และจัดตำแหน่งกึ่งกลางกระดาษใต้ชื่อผู้นิพนธ์ เว้น 1 บรรทัด

1.4 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความวิจัยไว้อย่างครบถ้วน มีการกล่าวถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์ และวิธีการวิจัย ผลการวิจัย ไม่แบ่งเป็นข้อ มีความยาวไม่เกิน 350 คำ ระบุดำสำคัญ และ Keyword ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกันในการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.5 **ความสำคัญของปัญหาการวิจัย (Significance of the Research Problem)** กล่าวถึงความสำคัญและเหตุผลที่ทำการวิจัย และควรอ้างอิง ข้อมูล สถิติต่าง ๆ รวมถึงผลวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการเขียนหัวข้อนี้ด้วย (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.6 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)** ระบุความมุ่งหมายของการวิจัยเป็นข้อ ๆ เรียงลำดับความสำคัญ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.7 กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual framework) ควรทำเป็นภาพหรือไดอะแกรม มีลูกศรเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา เช่น ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม เป็นต้น และให้ตั้งชื่อภาพได้ภาพ เช่น ภาพที่ 1 เป็นต้น (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.8 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระบุลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ เช่น ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก เป็นต้น การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล หรือสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.9 ผลการวิจัย (Results) เป็นการเสนอผลหรือสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วย ตาราง กราฟ ภาพ หรือแผนภูมิประกอบการอธิบาย (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา ให้มีชื่อตารางบนหัวตาราง เช่น ตาราง 1 เป็นต้น เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.10 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด และควรอ้างทฤษฎี หรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัตค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิมรวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยในอนาคต (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.11 องค์ความรู้ใหม่ (Body of knowledge) (ถ้ามี) เป็นการกล่าวถึงการค้นพบหรือการสร้างทฤษฎี แนวคิด โมเดล หรือวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เข้าใจสังคม พฤติกรรม และความสัมพันธ์ของมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น องค์ความรู้ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ความแปลกใหม่ (Originality) 2) องค์ความรู้ (Body of knowledge) โดยอาจนำเสนอเป็นเนื้อหา หรือภาพสรุปก็ได้ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.12 ข้อเสนอแนะ (Suggestions) ประกอบด้วยข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.13 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นการแสดงความขอบคุณสำหรับหน่วยงานที่ให้ทุนวิจัย และผู้ช่วยเหลืองานวิจัย (แต่ไม่ได้เป็นผู้ร่วมงานวิจัย) (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

1.14 เอกสารอ้างอิง (References) ให้ยึดหลักเกณฑ์ตามข้อ 4. และข้อ 5.

2. บทความวิชาการ (Academic article) หมายถึง งานเขียนขนาดสั้นที่มุ่งเสนอความรู้ ข้อเท็จจริง ทรรศนะ มุมมอง ตลอดจนข้อเสนอแนะใหม่ ๆ ที่เป็นผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ มีหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีต้นฉบับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของงานเขียนไว้อย่างครบถ้วน มีความยาวไม่เกิน 350 คำ ระบุคำสำคัญ ไว้ท้ายบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในการเขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรมีเนื้อหาตรงกัน (เช่นเดียวกับหัวข้อบทความวิจัยข้อ 1.1-1.4) (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.2 บทนำ (Introduction) เขียนจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุ้น จูงใจ ผู้เขียนอาจหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจขณะนั้นขึ้นมาอภิปราย หรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน นอกจากจะเป็นส่วนที่ดึงดูดใจผู้อ่านแล้ว ส่วนนำเป็นส่วนที่ผู้เขียนสามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนบทความนั้น หรือให้คำชี้แจงที่มาของการเขียนบทความนั้น ๆ รวมทั้งขอบเขตของบทความนั้น เพื่อช่วยให้ผู้อ่านไม่คาดหวังเกินขอบเขตที่กำหนด ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล ความเป็นมาหรือภูมิหลัง หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน วัตถุประสงค์ของการเขียน ขอบเขตของเรื่อง คำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาประมาณ 1-2 หน้า (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.3 ส่วนเนื้อหา (Contents) (หัวข้อใหญ่ใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา) การเขียนส่วนเนื้อเรื่องจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ประกอบกัน กล่าวคือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ (sciences) นั่นคือหลักวิชาการที่ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงในการเขียน ได้แก่ กรอบแนวความคิด (conceptual framework) ที่ผู้เขียนใช้ในการเขียนจะต้องแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุที่นำไปสู่ผล (causal relationship) การอ้างอิงข้อมูลต่าง ๆ ในส่วนศิลป์ (art) ได้แก่ ศิลป์ในการใช้ภาษาเพื่อนำเสนอเรื่องที่เขียน การลำดับความ การบรรยาย วิธีการอ้างอิง สถิติ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบเรื่องที่เขียน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและประทับใจมากที่สุด เนื้อหาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจประกอบด้วยภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง หรือการสื่อในลักษณะอื่น ๆ ที่ผู้อ่านดูแล้วเข้าใจ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.4 บทสรุป (Conclusion) (หัวข้อใหญ่ใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt.) เขียนสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป งานเขียนที่ดีควรมีการสรุปในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเสมอ (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

2.5 เอกสารอ้างอิง (References) ให้ระบุเฉพาะที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด คือ การเขียนบรรณานุกรมแบบ APA 6th (American Psychological Association) (หัวข้อใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ชนิดตัวหนา เนื้อหาใช้ขนาด 14 pt. ชนิดตัวธรรมดา)

3. ตารางและภาพประกอบ ชื่อตารางให้วางอยู่เหนือตารางชิดซ้าย เช่น ตาราง 1
เส้นตารางไม่ควรมีเส้นแบ่งสดมภ์ (column) (หรือเส้นแนวนั่ง) ยกเว้นกรณีจำเป็น ส่วนชื่อภาพให้วางอยู่ใต้ตารางจัดกึ่งกลาง เช่น ภาพที่.....

4. การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ใช้ระบบ ชื่อผู้พิมพ์-ปีที่พิมพ์ (author-date citation system) และใส่เลขหน้าให้อ้างอิง คั่นด้วยเครื่องหมาย (,) อยู่ในวงเล็บ () เช่น (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2539, หน้า 91) (Parker, 1991, p. 38), (Brockner & Guare, 1994, pp. 35-36) กรณีมีการอ้างอิงหลายแหล่งให้ทำสัญลักษณ์ (;) กันไว้

5. เอกสารอ้างอิง (หัวข้อนี้ให้จัดกึ่งกลาง) ให้ระบุรายชื่อเอกสารอ้างอิงที่ปรากฏในบทความในท้ายบทความ จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร โดยเรียงจากภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ จัดแนวชิดซ้าย รูปแบบการเขียนอ้างอิง กำหนดให้ใช้รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA 6th edition (American Psychological Association) ใช้ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 14 pt. รายละเอียดและตัวอย่างการพิมพ์ ดังนี้

*** หนังสือ**

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์.

ประยูร บุญใช้. (2551). *New English Guide Book 1: หนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น*
/////ประถมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: เดอะบู๊ค.

Marshall, C., & Rossman, G. B. (1999). *Desining qualitative research*. Thousand Oaks, California: Sage.

*** วารสาร**

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่(ฉบับที่)./หน้าที่ตีพิมพ์บทความ.

สำราญ กำจัดภัย. (2542). การลดระดับนัยสำคัญส่งผลต่ออำนาจของการทดสอบอย่างไร. *วารสารศึกษาศาสตร์*
/////มหาวิทยาลัยนเรศวร, 4(1), 69-74.

Mills, Colleen. (1994). Culture communication style and learning style in cross-cultural education: A case for
/////preparatory programmes for students of business. *Chulalongkorn Educational Review*, 1(2), 4-24.

*** วิทยานิพนธ์**

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์./วิทยานิพนธ์ชื่อปริญญา/ชื่อสาขาวิชา/ชื่อสถาบัน.

พิศมัย อาแพงพันธ์. (2556). *การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบ*
/////อิงบริบทเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการถ่ายโอนการเรียนรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา

/////ทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.

/////วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Wilfley, D. E. (1990). *Interpersonal analyses of bulimia: Normal weight and obese*. (Unpublished doctoral
/////dissertation). University of Missouri, Columbia, U.S.

*** สื่ออิเล็กทรอนิกส์**

ชื่อ/นามสกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./แหล่งที่มา (ถ้ามี)./ (วัน เดือน ปีที่สืบค้น) จาก/URL.

วีรพงษ์ ลือประสิทธิ์. (2559). *รับบริหารคุณภาพทั่วองค์กร*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2560 จาก
/////http://www.md.kku.ac.th/usr/work/radio/QAT/tslid047.htm.

Harris, R. (1997). *Encouraging students to use technology*. Retrieved 20 October 2017 from
/////http://www.vanguard.edu/rharris/techuse.html.

*** รายงานการประชุม, รายงานสัมมนา**

ผู้รับผิดชอบ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่องรายงานการประชุมหรือรายงานการสัมมนาเรื่อง./วัน เดือน ปี./สถานที่พิมพ์./
/////ผู้จัดพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *รายงานการสัมมนาทางวิชาการสู่เส้นทางปฏิรูป*
/////การศึกษาไทยครั้งที่ 4 ศตวรรษใหม่อุดมศึกษาไทย: บทเรียนจากการปฏิรูปอุดมศึกษานานาชาติ.

////// 4 สิงหาคม 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

Dawkins, J. (1991). *Australia's language: The Australian language and literacy policy*. Canberra: AGPS.

- การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิง ให้เรียงลำดับตามตัวอักษรและสระ และตามจำนวนผู้เขียน กรณีผู้เขียนคนเดียวให้เรียงตามปี

- การพิมพ์บรรทัดแรกของเอกสารอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษด้านซ้ายหนึ่งนิ้ว บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อไปให้ย่อหน้าโดยเว้น 7 ตัวอักษร (7 เคาะ) นับจากอักษรตัวแรกของชื่อผู้แต่ง (เริ่มพิมพ์ในระดับตัวอักษรที่ 8)

6. การตั้งค่าหน้ากระดาษ ให้ใช้รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

- พิมพ์บนกระดาษขาว ขนาดหน้ากระดาษ A4 หน้าเดียว (หรือ 8.5 นิ้ว x 11 นิ้ว) พิมพ์แบบเสมอน้ำ-หลัง (justified) ด้วยโปรแกรม MS-Word

- ตั้งค่าขอบกระดาษ ดังนี้

ด้านบน 1.5 นิ้ว

ด้านล่าง 1.00 นิ้ว

ด้านซ้าย 1.00 นิ้ว

ด้านขวา 1.00 นิ้ว

JMS
S N R U

ผลิตโดย

งานวารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

โทร. 081-596 5492, 094-649 6174

เว็บไซต์: [www. so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU](http://www.so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU)

E-mail: jmssnru@gmail.com